

**TEXT PROBLEM
WITHIN THE
BOOK ONLY**

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_202209

UNIVERSAL
LIBRARY

ಶ್ರೀ ಭಗವದ್ಗೀತಾ

ಶ್ರೀ ಶೇಷನಾಮಾಖ್ಯ ಕವಿಶೇಖರ ವಿರಚಿತ
(“ಗೀತಾರಂಜನಾಖ್ಯ” ಕರ್ಣಾಟಕ
ಪದ್ಯರೂಪ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಸಮೇತ)

ಶ್ರೀ
ಉತ್ತರಾದೀ ಮಠದ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತೋತ್ತಮರಾದ
ಸಾಂಡುರಂಗೀ ಕೃಷ್ಣಾಚಾರ್ಯ
ರವರಿಂದ ಸಂಶೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಞ್ಜಿರುಪತಿ - ತಿರ್ಚಾನೂರಿನ, ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತಾಭಿ
ವೃದ್ಧಿಕಾರಿಣೀ ಸಭೆಯಿಂದ ಪ್ರಕಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

೧೯೩೦

ಜಿಲೆ ೦-೧೨-೦

ಅನುಕ್ರಮಣಿಕೆ

ವಿಷಯಸಂಗ್ರಹ

i

ಗ್ರಂಥಕರ್ತರ ಲಘುಪರಿಚಯ

xx

ಶ್ರೀ ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಪ್ರಶಂಸೆ

xxii

ಅಧ್ಯಾಯಸಂಖ್ಯೆ. ಪೀಠಿಕೆ

೧

೧	ಅರ್ಜುನ ವಿಷಾದಯೋಗ	೪
೨	ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗ	೧೭
೩	ಕರ್ಮಯೋಗ	೪೫
೪	ಜ್ಞಾನಯೋಗ	೬೧
೫	ಕರ್ಮಸಂನ್ಯಾಸಯೋಗ	೭೫
೬	ಧ್ಯಾನಯೋಗ	೮೬
೭	ಜ್ಞಾನ ವಿಜ್ಞಾನಯೋಗ	೧೦೩
೮	ಅಕ್ಷರ ಬ್ರಹ್ಮಯೋಗ	೧೧೪
೯	ರಾಜವಿದ್ಯಾ ರಾಜಗುಹ್ಯಯೋಗ	೧೨೪
೧೦	ವಿಭೂತಿಯೋಗ	೧೩೬
೧೧	ವಿಶ್ವರೂಪ ದಶನಯೋಗ	೧೪೮
೧೨	ಭಕ್ತಿಯೋಗ	೧೭೨
೧೩	ಪ್ರಕೃತಿಪುರುಷ ವಿವೇಕಯೋಗ	೧೯೦
೧೪	ಗುಣತ್ರಯ ವಿಭಾಗಯೋಗ	೧೯೩
೧೫	ಪುರಾಣ ಪುರುಷೋತ್ತಮಯೋಗ	೨೦೩
೧೬	ದೈವಾಸುರ ಸಂಪದ್ವಿಭಾಗಯೋಗ	೨೧೪
೧೭	ಶ್ರದ್ಧಾತ್ರಯ ವಿಭಾಗಯೋಗ	೨೨೩
೧೮	ಸಕಲ ತತ್ವ ನಿರೂಪಣಯೋಗ (ಮೋಕ್ಷಯೋಗ)	೨೩೩
	ಮಂಗಳ	೨೬೦

ಶ್ರೀ ದಿಗ್ವಿಜಯರಾಮೋನಿಜಯತೆ

ವಿಷಯ ಸಂಗ್ರಹ.

ಶ್ಲೋ. ಗುಣಗಣನಿಲಯಂ ಪತಿಂದರಮಾಯಾ
ಜಗದಘದಹನಂ ಚ ವಾಸವೀಸೂನುಂ
ಮುನಿಕುಲತೀಲಕಂ ಚ ಪೂರ್ಣಬೋಧಂ
ಗುರುಮಪಿ ಪರಮಗುರುಂ ಚ ಮೇ ವಂದೇ

ದ್ವಾಪರಯುಗದಲ್ಲಿ ಗೌತಮ ಶಾಪ ಮೊದಲಾದ ಕಾರಣಗಳಿಂದ
ಸಜ್ಜನರಲ್ಲಿಯೂ ತತ್ವಜ್ಞಾನ ನಷ್ಟವಾಗಲು, ಸಕಲ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಾತ್ಮಕ
ಸುಂದರ ವಿಗ್ರಹವುಳ್ಳ ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣದೇವರು, ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳಿಂದ
ಸೌರ್ಭಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ಧರ್ಮಹಾನಿಯಾದಾಗ

ಗೀತಾವತಾರ

ಲಿಲ್ಲ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸುವೆನೆಂಬ (೪-೭) ತನ್ನ

ಸತ್ಯಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಮಾಡುತ್ತಾ, ಸತ್ಯವತೀ ಪರಾಶರರನ್ನು ನೆಪ
ಮಾಡಿ, ವೇದವ್ಯಾಸ ರೂಪದಿಂದ ಅವತರಿಸಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಾದ ವೇದಗಳನ್ನು
ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿ ಸಕಲ ವೇದಾರ್ಥಗಳಿಂದ ಪೂರ್ಣವಾದ ಅಷ್ಟಾದಶ ಪರ್ವಾತ್ಮ
ಕವಾದ ಮಹಾಭಾರತವನ್ನು ರಚಿಸಿ, ಆ ಸಕಲ ವೇದಾರ್ಥ ಭಾರತಾರ್ಥ
ಸಂಗ್ರಹವಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನ ಸಂವಾದರೂಪ ಶ್ರೀ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯನ್ನು
ಹದಿನೆಂಟು ಅಧ್ಯಾಯವಾಗಿ ರಚಿಸಿದರು.

ಈ ಗೀತಾಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಭಗವದ್ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಸಾಧನವಾಗಿ, ಕಾಮಕ್ರೋ
ಧಾದಿ ತ್ಯಾಗಪೂರ್ವಕ ಸ್ವಸ್ವವರ್ಣಾಶ್ರಮೋಚಿತ ಯಜ್ಞಾಧ್ಯಯನ ಶ್ರವಣ
ಮನನ ಧ್ಯಾನಾದಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಹೇಳುವುದಲ್ಲದೆ, ಆ ಧ್ಯಾನವು ಭಕ್ತಿಪೂ

ಗೀತಾರ್ಥ ಸಂಗ್ರಹ ವರ್ತಮಾದರೆ ಭಗವದ್ವಿಜ್ಞಾನ ಸಾಧನವಾಗುವುದೇ
ಹೊರತು, ಕಂಸ ಶಿಶುಪಾಲಾದಿಗಳಂತೆ ದ್ವೇಷ

ಪೂರ್ವಕ ಮಾಡಿದ್ದು ಜ್ಞಾನ ಸಾಧನವಾಗುವುದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದಲೂ, ಅಂ
ಥಾಭಕ್ತಿಯು ಭಗವನ್ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ಜ್ಞಾನದಿಂದಲೇ ಉಂಟಾಗುವುದಾದ್ದ
ರಿಂದಲೂ, ಭಗವನ್ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಯು ಇಲ್ಲಿ ಸಂಕೋಚ-ವಿಸ್ತರಗಳಿಂದ ಹೇ
ಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಒಂದನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಸಮಗ್ರವೂ, ಎರಡನೇ ಅಧ್ಯಾಯದ ಹತ್ತು
ಶ್ಲೋಕಗಳವರೆಗೂ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಗೀತೋಪದೇಶಮಾಡಲು
ಉಂಟಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಕಥಾಸಂದರ್ಭವು ಹೇಳಲ್ಪಡು
ತ್ತದೆ.

ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಇಂದ್ರಾವತಾರನಾದ್ದರಿಂದ ಉತ್ತಮಾಧಿಕಾರಿಯೆಂದು
ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪ್ರೀತಿ ವಿಶೇಷಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾದ ಅರ್ಜುನನು ಮಹಾರಥಿಕರೇ
ಮೊದಲಾದವರಿಂದ ನಿಬಿಡವಾಗಿ, ವ್ರಾಹರಚನೆಯಿಂದ ನಿಂತ ಕುರುಪಾಂಡವ
ಸೈನ್ಯವು, ಶಂಖವನ್ನೊದುತ್ತಾ ರಣಭೇರಿಗಳನ್ನು ಬಾರಿಸುತ್ತಾ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ
ಸಿದ್ಧವಾಗಲು, ಉಭಯ ಸೈನ್ಯಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಂ

ಗೀತೋಪೋದ್ಯುತ ತು ನೋಡಿ-‘ಪೂಜಾರ್ಹರಾದ ಈ ತಾತ ಗುರು ಮೊ
ದಲಾದ ಬಂಧುಗಳನ್ನು ಕೊಂದು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸಂ

ಪಾದಿಸುವುದು ಅನುಚಿತ ಈ ಯುದ್ಧದಿಂದ ಕುಲಕ್ಷಯವಾಗಿ ಕುಲಧರ್ಮ
ಗಳೂ ಜಾತಿಧರ್ಮಗಳೂ ನಷ್ಟವಾಗಿ, ಸತ್ಕುಲಗಳಲ್ಲಿ ಅಧರ್ಮ ಪ್ರಚಾರ
ದಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಯರು ವ್ಯಭಿಚಾರಾದಿ ದೋಷಗಳಿಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿ ಕೆಡಲು ವರ್ಣ
ಸಂಕರ್ಯವುಂಟಾಗಿ ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿ ಪಿತೃಕಾರ್ಯಗಳು ನಿಂತುಹೋಗಿ ನರಕ
ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು. ಹಾಗೂ ಜಯನಿಶ್ಚಯವಿಲ್ಲ. ಯಾರನ್ನು ಸಂತೋ
ಷಪಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ರಾಜೈಶ್ವರ್ಯಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕೋ
ಅಂಥಾ ಬಂಧುಜನಗಳ ಮರಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ರಣವನ್ನು ಮಾಡದೆ ಶತ್ರು
ಗಳ ಶಸ್ತ್ರಗಳಿಗೆ ಶಿರವನ್ನೊಡ್ಡಿ ಸಾಯುವುದೇ ಬೇಕು. ಗುರು ಮೊದಲಾದ
ಪೂಜ್ಯರ ರಕ್ತದಿಂದ ನೆನೆಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ರಾಜ್ಯಭೋಗಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದ

ಕೃಂತಲೂ ಭಿಕ್ಷಾನ್ನದಿಂದ ಜೀವಿಸುವುದೇ ಮೇಲು' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ, ಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಗೆ ಸರಮ ಧರ್ಮವಾದ-ಭಗವದ್ವೇಷಿ ನಿಗ್ರಹರೂಪ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಸ್ವಜನಾಭಿಮಾನದಿಂದ ಅಧರ್ಮವೆಂದು ಆಕ್ಷೇಪಿಸುತ್ತಾ, ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಬಿಲ್ಲು ಬಾಣಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಹಾಕಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂಡಲು, ಸಾರಥಿಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕಳೆತಿದ್ದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಸಂಜೋಧಿಸಿ ಸಕಲ ಸಜ್ಜನೋದ್ಧಾರಾರ್ಥವಾಗಿ - 'ಅಯ್ಯಾ ಸಮಸ್ತವೂ ಭಗವದಧೀನವಾದ್ದರಿಂದ ಭಗವದಾಜ್ಞಾರೂಪ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಹಿತವಾದ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವರ್ಣಾಶ್ರಮೋಚಿತ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕ ಭಗವಂತನನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವುದೇ ಸರಮ ಧರ್ಮ. ಅದಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾದುದೆಲ್ಲವೂ ಅಧರ್ಮ. ಅದುದರಿಂದ ಕ್ಷತ್ರಿಯರಾದ ನೀನಿಗೆ ಧರ್ಮವಾದ ಭಗವದ್ವೇಷಿ ನಿಗ್ರಹರೂಪ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿ ಅದನ್ನು ಭಗವಂತನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸುವುದೇ ಮೋಕ್ಷ ಸಾಧನವಾದುದು.'

“ಎಲೈ ಅರ್ಜುನನೇ, ನೀನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಬಂಧುನಾಶವಾಗುವುದೆಂದು ಶೋಕಿಸುವುದೂ ಯುಕ್ತವಲ್ಲ; ಸಕಲ ಜೀವರುಗಳೂ ಈಶ್ವರನಾದ

ನನ್ನಂತೆ ಪೂರ್ವ ಪೂರ್ವದಿಂದ ಇದ್ದವರೇ! ಮುಂದೂ ಅನಂತಕಾಲ ಇರತಕ್ಕವರೇ! ಇವರಿಲ್ಲದ ಕಾಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಜೀವರನ್ನು ಶಸ್ತ್ರಗಳು ಕತ್ತರಿಸಲಾರವು.

ಬೆಂಕಿಯು ಸುಡಲಾರದು ನೀರು ನೆನೆಯಿಸಲಾರದು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಜೀವನ ಸ್ವರೂಪವೂ ಭಗವಂತನಂತೆ ನಿತ್ಯವಾದುದು. ಯಾವ ಜೀವನಿಗೂ ನಾಶವಿಲ್ಲ.

“ಯುದ್ಧದಿಂದ ಬಂಧುಗಳ ದೇಹನಾಶವಾಗುವುದೆಂದು ಶೋಕಿಸುವೆನೆಂಬುದೂ ಯುಕ್ತವಲ್ಲ. ಜೀವರಿಗೆ ಒಂದು ಹಳೇ ದೇಹ ತಪ್ಪುವಾಗ ಮತ್ತೊಂದು ಹೊಸ ದೇಹವು ಸಿದ್ಧವಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಒಂದೇ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಹೇಗೆ ಬಾಲ್ಯದ ದೇಹ ಹೋಗಿ ಯೌವನ ದೇಹ ಬರು

ವುದೋ, ಅದೂ ಹೋಗಿ ಮುಪ್ಪಿನದೇಹ ಬರುವುದೆಂದೂ

ರಿಂದ, ಆ ಹಿಂದಿನ ದೇಹಗಳಿಗೆ ನಾಶವುಂಟಾಗುವುದೆಂದು ಹೇಗೆ ಶೋಕಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಆ ಮುಪ್ಪಿನದೇಹ ಹೋಗಿ

ದರೆ ಪುನಃ ಬಾಲ್ಯದ ದೇಹ ಬರುವುದು ನಿಶ್ಚಯ. ಹೇಗೆ ಮನುಷ್ಯರು ಹಳೆಯದಾದ ಹರಕು ಅಂಗಿಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಹೊಸ ಅಂಗಿಯನ್ನು ತೊಡುವರೋ ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಜೀವರೂ ಜೀರ್ಣ ದೇಹವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ನೂತನ ದೇಹವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರಾದ್ದರಿಂದ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಶೋಕಿಸುವುದೇಕೆ ? (೨-೧೩, ೨೨)

“ಜೀವರು ನಿತ್ಯರೇ ಆದರೂ, ಅವರಿಗೆ ದೇಹಸಂಬಂಧ ದೇಹವಿ ಯೋಗ ರೂಪಗಳಿಂದ ಜನನ ಮರಣಗಳು ಉಂಟೇ ಉಂಟು. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮರಣ ನಿಯತವಾದ್ದರಿಂದ ಸ್ವಜನರಿಗೆ ದುಃಖವುಂ ಯಾರಿಗೂ ಮರಣ ದುಃಖವು ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ ಟಾಗುವುದೆಂದು ಶೋಕಿಸುವೆನೆಂಬುದೂ ಸರಿಯಲ್ಲ. ಹುಟ್ಟಿದವರಿಗೆ ಸಾವು ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ರೂ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ಒಂದಾನೊಂದು ದಿವಸ ಆ ಮರಣ ದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿಯೇ ತೀರಬೇಕಾದ್ದರಿಂದ ಕ್ಲಪ್ತವಾದ ಸಂಗತಿಗೆ ವ್ಯಸನ ಪಡುವುದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲ. (೨-೨೭)

“ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನಾವು ಬಂಧುಗಳನ್ನು ಕೊಂದರೆ, ಅವರ ದರ್ಶನ ಸ್ವರ್ಶನ ಸಂಭಾಷಣ ಮೊದಲಾದುವುಗಳಿಂದಾಗುವ ಆನಂದವು ನಮಗೆ ತಪ್ಪುವುದು. ಆಯುಧಗಳಿಂದ ಬಂಧುಗಳ ದೇಹಗಳು ಅಭಿಮಾನವೇ ತುಂಡು ತುಂಡಾದದ್ದನ್ನು ಕಂಡರೆ ನಮಗೆ ದುಃಖವಾ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಗುವುದಾಗಿ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ಹೇಳುವುದೂ ಸರಿಯಲ್ಲ.

“ಕೇವಲ ಬಂಧುಗಳ ದರ್ಶನಾದಿಗಳು ಮಾತ್ರವೇ ಸುಖಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ವಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಬಂಧು ಮರಣವೂ ದುಃಖ ಕಾರಣವಲ್ಲ. ಪರಂತು ಬಂಧುಗಳಲ್ಲಿ ನಮಗಿರುವ ಅಭಿಮಾನವೇ ಸುಖ ದುಃಖಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಉದಾಹರಣೆ:—ಒಬ್ಬನು ಸಾವಿರಾರು ರೂಪಾಯಿಗಳ ಕ್ರಯಕೊಟ್ಟು ಒಂದು ಕುದುರೆಯನ್ನು ಕೊಂಡು, ಅದರ ನಡಿಗೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಆನಂದ ಪಡುವನು. ಅದಕ್ಕೆ ದಣಿವಾಗುವುದೆಂದು ಹತ್ತಲು ತನ್ನ ಮಿತ್ರರಿಗೂ

ಅನಕಾಶಕೊಡನು. ಅದಕ್ಕೆ ಏನಾದರೂ ರೋಗ ಬಂದರೆ ತನ್ನ ದೇಹಕ್ಕೆ ಬಾಧೆಯಾದಂತೆ ಕೊರಗುವನು. ಆದರೆ ಇಂಥಾ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಸಹ ಗಿರಾಕಿ ಬಂದಿತೆಂದರೆ ಏನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳ ಲಾಭಕ್ಕೆ ಮಾರುವನು. ಆ ಕ್ಷಣವೇ ಇನ್ನೂ ತನ್ನ ಲಾಯದಲ್ಲೇ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಆ ಕುದುರೆಗೆ ಏನಾದರೂ ಅಪಾಯವುಂಟಾದರೆ ಅವನಿಗೆ ಮೊದಲಿನಂತೆ ದುಃಖವಾಗಲಾರದು. ಅದು ಇನ್ನೂ ಪುಷ್ಪಾಂಗವಾಗಿ ಬೆಳೆದರೆ ಅದರಿಂದ ಆನಂದವೂ ಉಂಟಾಗದು. ಈ ಕುದುರೆಯ ನಿಮಿತ್ತವಾದ ಸುಖ ದುಃಖಗಳಿಗೆ 'ಕುದುರೆ ನನ್ನದು' ಎಂಬ ಅಭಿಮಾನವೇ ಹೇಗೆ ಕಾರಣವೋ, ನಗಾರದಮೇಲೆ ಅದರಿಂದ ಸುಖ ದುಃಖಗಳುಂಟಾಗದೆ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಅಭಿಮಾನ ತಪ್ಪಿದ್ದೇ ಹೇಗೆ ಕಾರಣವೋ, ಹಾಗೆ ಬಂಧುಗಳಲ್ಲಿ ನಮಗಿರುವ ಅಭಿಮಾನವೇ ಅವರ ಮರಣದಿಂದಾಗುವ ದುಃಖಕ್ಕೂ-ಅವರ ದರ್ಶನಾದಿಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಸುಖಕ್ಕೂ ಕಾರಣವೆಂದು ತಿಳಿದು, ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದರೆ ಬಂಧು ಮರಣದಿಂದ ದುಃಖವಾಗುವುದಿಲ್ಲವಾಗಿ, ಕ್ಷತ್ರಿಯರೇ ಮುಂತಾದವರು ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಸ್ವಧರ್ಮವಾದ ಯುದ್ಧ ಮೊದಲಾದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಲೇ ಬೇಕು.

“ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಬಂಧುಗಳನ್ನು ಕೊಂದು ಅದರಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ದುಃಖವನ್ನು ಅಭಿಮಾನ ತ್ಯಾಗದಿಂದ ಹೋಗಲಾಡಿಸಬೇಕೆಂಬುದು-‘ಕೆಸರು ತುಳಿದು ಕಾಲು ತೊಳೆದ’ ಎಂಬ ಗಾಢಿಯಂತಾಗುವುದು. ಬಂಧುಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲ

ಬೇಕೇಕೆ? ಆ ದುಃಖ ಸರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಅಭಿಮಾನ ತ್ಯಾಗವೇಕೆ? ಯುದ್ಧಕ್ಕೇ ಇಳಿಯದಿದ್ದರೆ ಆ ದುಃಖ ಹುಟ್ಟುವ ಪ್ರಸಕ್ತಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಅದುದರಿಂದ ಯುಧವನ್ನು ಮಾಡಲಾರೆನು’ ಎಂಬ ನಿನ್ನ ಆಕ್ಷೇಪವೂ ಸರಿಯಲ್ಲ.

“ಇತರ ಜಾತಿಯ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಸಾಂಗವಾಗಿ ಆಚರಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ, ತನ್ನ ಜಾತಿಯ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅಂಗಹೀನವಾಗಿಯಾದರೂ ಆಚರಿಸುವುದೇ ಮೇಲು. ಸ್ವಧರ್ಮವಾದ ಯುದ್ಧಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸತ್ತರೂ ಸಹ ಅದೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ.

ಇತರ ವರ್ಣಗಳವರ ಧರ್ಮವು ನಿಸಿದ್ಧವಾದುದರಿಂದ, ಅದು ನರಕಾದ್ಯನರ್ಥಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದು (೨-೩೫ ; ೧೮-೪೬)

“ಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಗೆ ಯುದ್ಧವೇ ಭಗವತ್ಪೂಜಾ ರೂಪವಾದ್ದರಿಂದ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಧರ್ಮವು ಬೇರೇ ಇಲ್ಲ (೨-೩೧). ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವರ್ಣಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಆಶ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಆಚರಿಸುತ್ತಾ ಭಗವಂತನನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವವರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷ ಲಭಿಸುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಜಾತಿ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಬಿಡದೆ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಸುಖಕಾರಣ ಒದಗಿದಾಗ ಹಿಗ್ಗದೆ, ದುಃಖಕಾರಣ ಒದಗಿದಾಗ ಕುಗ್ಗದೆ, ಇರತಕ್ಕ ಧೀರನೇ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನ ಹೊಂದಿ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಅರ್ಹನಾಗುವನು (೨-೧೫). ಆದ್ದರಿಂದ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಯುದ್ಧವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವುದು ಧರ್ಮವಲ್ಲ.

“ಹಿಂಸಾಕರ್ಮವು ನಿಸಿದ್ಧವೆಂದು ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೂ ಸಾರುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರಾಣಿಹಿಂಸೆಯಿಲ್ಲದೆ ಕೊನೆಗಾಣದ ಯುದ್ಧಾದಿಗಳಿಂದ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯವಾಯವುಂಟಾಗಿ ನರಕಾದ್ಯನರ್ಥಕ್ಕೆ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದೇ ಕಾರಣವಾಗುವುದೆಂಬ ಅಕ್ಷೇಪಣೆಗೂ ಅವಕಾಶ ಧರ್ಮವಿಲ್ಲ.

“ಹೇಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರ ನಿಸಿದ್ಧವಾದ ಸುರಾಸಾನ ಮೊದಲಾದುವುಗಳಿಂದ ಪುಣ್ಯವೂ ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಸುಖವೂ ಇಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಭಗವದಾಜ್ಞಾರೂಪವಾದ ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಯುದ್ಧಾದಿ ಪ್ರಶಸ್ತ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದ ಪಾಪ ಬರುವುದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ನರಕಕ್ಕೆ ಪ್ರಸಕ್ತಿಯೇ ಇಲ್ಲ.

“ಕರ್ಮವು ಸಂಸಾರ ಬಂಧಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದದ್ದು. ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವೇ ಸಂಸಾರ ಬಂಧನೋಚಕವೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರವೇ ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಯುದ್ಧಾದಿ ಕರ್ಮ ನಿಸಿದ್ಧವೆಂತಲೂ ಹೇಳಬಾರದು.

ಕಾಮ್ಯ-ಅಕಾಮ್ಯ

ಕರ್ಮಗಳು

‘ಸಾಂಸಾರಿಕ ಸುಖಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಮಾಡುವ, ಯಜ್ಞ-ಯುದ್ಧಾದಿ ಕರ್ಮಗಳೇ ಕಾಮ್ಯ ಕರ್ಮಗಳೆಂಬವು. ಅಂಥಾ ಕಾಮ್ಯ ಕರ್ಮಗಳು ಬಂಧಕವಾದುವು. ಸಂತಾನ ಸೌಭಾ

ಗೃ ರಾಜೈಶ್ವರ್ಯಾದಿ ಐಹಿಕ ಫಲಾಸೆಯನ್ನೂ ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ನಶ್ವರವಾದ ಪಾರತ್ರಿಕ ಫಲಾಸೆಯನ್ನೂ ತೊರೆದು, ಭಗವಂತನ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನೇ ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಮಾಡುವ ಅವೇ ಯಜ್ಞ ಯುದ್ಧಾದಿಗಳೇ ಭಗವತ್ಪೂಜಾ ರೂಪವಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನೋತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿ ಮೋಕ್ಷ ಸಾಧನವಾಗುವುದರಿಂದ ಬಂಧಕವಾಗಲಾರವು.

‘ಆಚತುರ್ದಶ ಮಾದ್ವರ್ಷಾತ್ಕರ್ಮಾಣಿ ನಿಯಮೇನತು
ದಶಾವರಾಣಾಂ ದೇಹಾನಾಂ ಕಾರಣಾನಿ ಕರೋತ್ಕಯಂ
ಅತಃ ಕರ್ಮಕ್ಷಯಾಸ್ಮಕ್ತಿಃ ಕುತ ಏವ ಭವಿಷ್ಯತಿ ’

‘ಮನುಷ್ಯರು ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ವರ್ಷ ಮೊದಲ ಕರ್ಮಕ್ಷಯವಾಗುವ ಬಗೆ ಲ್ಲೊಂಡು ಸಾಯುವವರೆಗೂ ಪ್ರತಿದಿನವೂ, ಹತ್ತು ಕೆ ಕಡಮೆಯಿಲ್ಲದೆ ಜನ್ಮಗಳು ಉಂಟಾಗತಕ್ಕಷ್ಟು ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ತಪ್ಪದೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಒಬ್ಬನು ಐವತ್ತು ವರ್ಷ ಬದುಕಿದರೆ, ಅವನು ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂಭತ್ತು ಸಾವಿರದ ಆರುನೂರುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾದ ಜನ್ಮಗಳುಂಟಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದೇ ಪ್ರಕಾರ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಅನಂತ ಜನ್ಮಗಳುಂಟಾಗತಕ್ಕ ಕರ್ಮಗಳು ರಾಸಿರಾಸಿಯಾಗುವುದರಿಂದ ಆ ಕರ್ಮ ಫಲಗಳನ್ನು ಉಂಡು ಕರ್ಮಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ದುಃಖವಾಗಿ ಮುಕ್ತಿಯು ದುರ್ಲಭವಾಗುವುದಾದ್ದರಿಂದ ವರ್ತಮಾನ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜನವೆಂಬ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಗೂ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ.

“ಅಗ್ನಿ ಜ್ವಾಲೆಯು ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ರಾಸಿಯನ್ನು ಬೂದಿಮಾಡುವಂತೆ ಈ ಶ್ವರಾಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನವು ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಸುಖಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಪುಣ್ಯವನ್ನೂ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಆರಂಭಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪುಣ್ಯವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು, ಇತರ ಪುಣ್ಯರಾಸಿಯನ್ನೂ ಭೋಗಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗದ ಪಾಪರಾಸಿಯನ್ನೂ ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿಮಾಡುತ್ತದೆ (೪-೩೩). ಅಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನವಾದಮೇಲೆ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮ ಭೋಗಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಕರ್ಮಗಳು ನೀರು ತಾವರೆ ಎಲೆಗೆ

ಅಂಟದಂತೆ ಅಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನಿಗೆ ಅಂಟುವುದಿಲ್ಲ. (೨-೫೦) ಎಂದರೆ ಅನಿಷ್ಟ ಫಲವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಹಿಂದಿನ ಕರ್ಮ ನಷ್ಟವಾಗಿ ಮುಂದಿನ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಲೇಪವಿಲ್ಲದೆ, ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಮೋಕ್ಷವಾಗುತ್ತದೆ.

“ಸರ್ವವೂ ಭಗವದಧೀನವಾದ್ದರಿಂದಲೂ, ಭಗವಂತನೇ ಸರ್ವ ಕರ್ತನಾದುದರಿಂದಲೂ, ಜೀವರಿಗೆ ಯಾವ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿಲ್ಲವಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಕರ್ಮಫಲಾನುಭವಕ್ಕೆ ಗುರಿಮಾಡುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ” ವೆಂಬ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಗೂ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ.

“ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಕಾರ್ಯ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಂಚಾಲಿತರನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆಯೋ, ಮತ್ತು ಹೇಗೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೂ, ಕಾರ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕತ್ವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದೆಯೋ, ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ ಹೇಗೆ ಯಾವನೊಬ್ಬನಿಗೂ ಸ್ವತಂತ್ರಾಧಿಕಾರವಿಲ್ಲವೋ ಅಲ್ಲದೆ ಒಬ್ಬನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ್ದನ್ನು ಇತರ ನಾಲ್ವರೂ ಒಪ್ಪದಿದ್ದ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯವು ಹೇಗೆ ನಿರ್ವಹವಾಗಲಾರದೋ, ಅದರಂತೆಯೇ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾರ್ಯಕ್ಕೂ, ಜೀವ, ಈಶ್ವರ ಮೊದಲಾದ ಐದು ಕಾರಣಗಳುಂಟು. ಈ ಪೈಕಿ ಜೀವನು ಒಂದು ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟಲ್ಲಿ, ಇತರ ನಾಲ್ವರೂ ಅನುಕೂಲವಾದ ಹೊರತು, ಆ ಕಾರ್ಯವು ನೆರವೇರಲಾರದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೆಲಸದಲ್ಲಿಯೂ ಜೀವನಿಗೆ ಐದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪಾಲು ಅಧಿಕಾರವು (ಕರ್ತೃತ್ವ) ಉಂಟೇ ಉಂಟು (೧೮-೧೪). ಮನುಷ್ಯರು ಶರೀರ ವಾಕ್ಯ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸುಗಳಿಂದ ಮಾಡತಕ್ಕ ಒಳ್ಳೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಲೀ, ಕೆಟ್ಟ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಲೀ ಈ ಐದು ಕಾರಣಗಳೂ ಇರುವಾಗ ಯಾವ ಪುರುಷನು ಒಂದಾನೊಂದು ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಸ್ವತಂತ್ರ ಕರ್ತನೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾನೋ ಅವನು ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯದ ಮೂರ್ಖನು. ಅಲ್ಲದೆ ಜಡಪದಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ಕರ್ಮಾಧಿಕಾರವು ಅನುಭವ ವಿರುದ್ಧ. ಕರ್ಮ ಲೇಪವಿಲ್ಲದ ಈಶ್ವರನಿಗೆ ಕರ್ಮಾಧಿಕಾರ ಹೇಳುವುದು ಅಸಂಗತ. ಉಳಿದ ಜೀವರಿಗೂ

ಕರ್ಮ, ಕರ್ತೃತ್ವ ಹೇಳದೇ ಹೋದರೆ, - 'ಸಂಧ್ಯಾವಂದನ ಮಾಡಬೇಕು; ಮಧ್ಯಪಾನ ಮಾಡಬಾರದು' ಈ ಮೊದಲಾದ ವೇದೋಕ್ತವಿಧಿ ನಿಷೇಧಗಳು ವ್ಯರ್ಥವಾಗುವುವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಜೀವರಿಗೆ ಪರಾರ್ಥಿನ ಕರ್ತೃತ್ವವಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಆ ಕರ್ಮಫಲಕ್ಕೆ ಅವರು ಭಾಗಿಗಳಾಗುವುದು ಯುಕ್ತವಾದುದೆಂದಲೂ ಸ್ವವರ್ಣಾಶ್ರಮೋಚಿತ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಲೇಬೇಕು.

‘ಜ್ಞಾನದಿಂದಾಗುವ ಶಾಶ್ವತ ಫಲಕ್ಕಿಂತಲೂ, ಯಜ್ಞಾದಿ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ಆಗುವ ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ನಶ್ವರಫಲವು, ಅತಿ ಕೀಳಾದದ್ದೆಂದು (೨-೪೯) ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ, ಸಂಸಾರಾರಣ್ಯ ಬೆಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಬೀಜದಂತಿರುವ ಸಮಸ್ತ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿ ಜ್ಞಾನ ಮಾರ್ಗವನ್ನವಲಂಬಿ

ಸುವುದೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿರುವಲ್ಲಿ, ಅದರೊಳಗೂ ಕಾ
ಕರ್ಮತ್ಯಾಗ ನಿಷೇಧ

ಮಕ್ಕೋಧಾದಿ ಮೂಲಕ ಘೋರವಾದ ಯುದ್ಧಾ
ಖ್ಯ ಕರ್ಮವು ಮತ್ತಷ್ಟು ಕೀಳಾದ್ದರಿಂದ ಸ್ವವರ್ಣಾಶ್ರಮೋಚಿತ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಲೇ ಬೇಕೆಂಬುದು ಅನುಚಿತ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷಾಪೇಕ್ಷೆಗಳು ಕರ್ಮಮಾಡಬಾರದು’ ಎಂಬ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಗೂ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ.

“ಯದ್ಯಪಿ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನದಿಂದಲೇ ಮೋಕ್ಷವೆಂಬುದು ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥ. ಆದರೂ ಏಕಿತ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಬಿಡಲಾಗದು ಏಕೆಂದರೆ:—ನಿವೃತ್ತ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಕಣ್ಣು ಕಿವಿ ಮೊದಲಾದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ದುರ್ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೋಗದಂತೆ ನಿರ್ಬಂಧ ಮಾಡಿದವನೇ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಅರ್ಹನಾಗುತ್ತಾನೆ. (೩-೭)

“ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನು, ಯಜ್ಞಯುದ್ಧ ಮೊದಲಾದ ವರ್ಣಾಶ್ರಮೋಚಿತ ಕರ್ಮಗಳೊಂದಿಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾದಿ ಜಾತಿಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಹೇಳಿದನು—‘ಹೇ ಪ್ರಜೆಗಳರಾ, ಈ ಯುದ್ಧಾದಿ ಕರ್ಮಗಳು ನಿಮಗೆ ಕಾಮಧೇಯವಾಗಿವೆ. ಇದರಿಂದ ನೀವು ಬೇಕಾದುದನ್ನು ಪಡೆದುಬಹುದು. (೩-೧೦) ಹೇಗೆಂದರೆ, ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ನೀವು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಮರ್ಯಾದಿಸಿರಿ. ಅವರು ನಿಮಗೆ ಬೇಕಾದ್ದನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಕೊ

ಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿಯೇ ಭುಜಿಸಿರಿ ಹಾಗೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ, ಪರರ ಸ್ವತ್ತನ್ನು ಕದ್ದುತಿಂದ ಕಳ್ಳರಾಗುವಿರಿ (೩-೧೧, ೧೨) ಯಜ್ಞಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದ ಶೇಷವನ್ನು ಭುಜಿಸುವುದರಿಂದ ಪಾಪ ಪರಿಹಾರವಾಗುವುದು. (೩-೧೩) ದೇವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿಗಳನ್ನು ಮರೆತು ತಮ್ಮ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲೇ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿಸುವವರು, ಊಟಮಾಡುವುದು ಅನ್ನವಲ್ಲ-ಪಾಪರೂಪಿಗಳೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. (೩-೧೩)

“ಭಗವಂತನ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ವೇದದಿಂದ ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ತಿಳಿದರೆ, ಆತನು ಸತ್ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದರಿಂದ ಯಜ್ಞಾದಿಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಅದರಿಂದ ತೃಪ್ತರಾದ ದೇವತೆಗಳು ಮಳೆಯನ್ನು ಬರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದರಿಂದ ಪುನಃ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಅದರಿಂದ ಆಹಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದ ವೇದ ವ್ಯಕ್ತನಾಗುತ್ತದೆ. ವೇದದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮವ್ಯಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ವ್ಯಕ್ತನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಕರ್ಮ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಈ ಧರ್ಮಚಕ್ರವನ್ನು ಕೆಡಿಸಿದ ಪಾಪಿಗಳು ಬದುಕಿಯೂ ವ್ಯರ್ಥವೇ! (೩-೧೪, ೧೬).

‘ಕರ್ಮಣಾ ಬಧ್ಯತೆ ಜಂತುರ್ವಿದ್ಯಯಾಚ ವಿಮುಚ್ಯತೆ’ ಎಂಬ ಸ್ಮೃತಿ ವಚನಕ್ಕೆ ಅಶಾಶ್ವತ ಫಲಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಕರ್ಮಬಂಧಕವೆಂದು ಸಂಕೋಚ ಮಾಡಿಯೇ ಅರ್ಥಹೇಳಬೇಕು. ಹಾಗಿಲ್ಲದೆ, ಸಕಲ ಕರ್ಮಗಳೂ ಬಂಧಕವಾದ್ದರಿಂದ ಯಾವ ಕರ್ಮವನ್ನೂ ಮಾಡಬಾರದೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯ ಹೇಳಿದರೆ

ಸರ್ವಕರ್ಮ ತ್ಯಾಗಃ
ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ
ಸ್ನಾನಪಾನ ಭೋಜನಾದಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬದುಕುವುದೇ ಕಷ್ಟವಾಗುವುದು. (೩-೮)
ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಾ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸುವುದೆಂಬ

ಮೂ ಅಶಕ್ಯವಾದದ್ದು. ಯಾವುದೊಂದು ಪ್ರಾಣಿಯೂ ಒಂದು ಕ್ಷಣವಾದರೂ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಕರ್ಮ (ಕೆಲಸ) ವನ್ನೂ ಮಾಡದೆ ಸುಮ್ಮನಿರುವುದು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ. ಮಲಗಿದವನಿಗೆ ಶ್ವಾಸೋಚ್ಛ್ವಾಸ ಮಾಡುವುದೇ ಕರ್ಮ. ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂತವನಿಗೆ ಬೀಳದಂತೆ ಕೂತಿರಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದೇ

ಒಂದು ಕರ್ಮ (೩-೫). ಆದ್ದರಿಂದ ಮೇಲಿನ ಸ್ಮೃತಿವಚನಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಾ ಕರ್ಮವೆಂದು ಹೇಳಬಾರದು.

“ನಾಶಕ್ಕೆ ಶಾಸ್ತ್ರ ಚೋದನಾ”

ಎಂಬ ವಚನಾನುಸಾರ-ಶ್ವಾಸೋಚ್ಛ್ವಾಸ ಸ್ನಾನಪಾನಾದಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಒದುಕುವುದು ದುಸ್ವರವಾದುದರಿಂದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಬಿಡಬೇಕೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಯಜ್ಞ ಯುದ್ಧಾದಿ ಪುಣ್ಯ ಪಾಪ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಅರ್ಥ ಹೇಳುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಕೈಕಾಲು ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನು ಕದಲಿಸದೆ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತವನು ಸಹ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ನಾನಾ ವಿಧ ಪುಣ್ಯ ಪಾಪ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂತಿದ್ದೇನೆ. ಯಾವ ಕರ್ಮವನ್ನೂ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವ ಮೂರ್ಖನನ್ನು ಮೋಸಗಾರನೆಂದು ಹೇಳಬೇಕು (೩-೬). ಆದ್ದರಿಂದ ಮೇಲಿನ ಸ್ಮೃತಿವಚನಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಾ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಬಿಡಬೇಕೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ಹೇಳದೆ, ನಿಷಿದ್ಧ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ನಶ್ವರ ಫಲಕ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಬಿಡಬೇಕೆಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು.

ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಜನಕ ಪ್ರಿಯವ್ರತಾದಿಗಳೂ ಸಹ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಯೇ ಸಂಸಿದ್ಧಿ (= ಸಂಪೂರ್ಣ ಮೋಕ್ಷ) ಅಂದರೆ ಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಆನಂದಾತಿಶಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ಶಿಷ್ಯರು ಸತ್ಕರ್ಮ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ನೋಡುವ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೂ ಕರ್ಮ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ

ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ

ಪೂರ್ವಿಕರ ಸಮ್ಮತಿ

ಅದರವುಂಟಾಗಿ ಅದರಿಂದ ಮುಕ್ತಿಹೇತುವಾದ ಈ

ಶ್ವರ ಪ್ರೀತಿಯೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ

ಸತ್ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು (೩-೨೦).—‘ಎಲೈ

ಪಾರ್ಥನೆ, ದೊಡ್ಡವರು ಮಾಡಿದ್ದೇ ಪ್ರಮಾಣಿಕವೆಂದು ಇತರರು ನಂಬಿ ಅದನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾರಾದ್ದರಿಂದ ಲೋಕಶಿಕ್ಷೆಗಾಗಿ ನಾನೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪೂಜಾ ಯಜ್ಞ ಮೊದಲಾದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದೇನೆ. ನಾನು ಸದಾ ಪೂರ್ಣನಾದ್ದರಿಂದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಹೊಸದಾಗಿ ಸಂಪಾದಿಸ

ತಕ್ಕದ್ದು ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು, ನಾನು ಕರ್ಮ ಮಾಡದೇ ಹೋದರೆ ಎಲ್ಲರೂ ನನ್ನ ಹಾದೀ ಹಿಡಿದು, ಕರ್ಮ ಬಿಡಲು, ಜಾತಿ ಸಾಂಕರ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶವುಂಟಾಗಿ ಲೋಕವೇ ಹಾಳಾಗುತ್ತದಾದ್ದರಿಂದ ನಾನೂ ಸಹ ಕರ್ಮ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ ಆದ್ದರಿಂದ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳು ಫಲಾಸೆಯಿಂದ ಕರ್ಮ ಮಾಡುವಂತೆ ಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ಸಹ ಫಲಾಸೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಲೋಕಶಿಕ್ಷಾರ್ಥವಾಗಿಯೂ ಸತ್ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಲೇಬೇಕು" (೩-೨೦,೨೫)

ಸತ್ಕರ್ಮ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾಗ್ಯೂ, ಅದು ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಪಾಪಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾಗ್ಯೂ ಪಾಪ ಕೃತ್ಯ ನಡೆದೇ ನಡೆಯುತ್ತದೆ ಈ ರೀತಿ ನಮ್ಮನ್ನು

ಬಲಾತ್ಕರಿಸುವಂತೆ ನಮ್ಮ ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವ ಕಾಮ ಕ್ರೋಧಾದಿ ಶತ್ರುಯಾರನ್ನು ವಿರೋಧಿ? (೩-೩೬) ಅದೇ ಕಾಮವು ತ್ಯಾಗ

ಈ ಕಾಮ (ಆಶಾ) ವೆಂಬ ಮಹಾ ಶತ್ರುವನ್ನು ಬೇಕಾದ್ದನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿ, ಅದರ ಕಾಟವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳೋಣವೆಂದರೆ ಅದು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ. ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಸವುದೆಯಿಂದ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸುವುದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಬೇಕಾದ್ದನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಾಮವನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸುವುದೂ ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ. ಈ ಪಾಪಿ ಕಾಮವು ಭೋಗ್ಯ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಆಹಾರ ಕೊಟ್ಟಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಬೆಳೆದು ಮತ್ತಷ್ಟು ನಮ್ಮನ್ನು ಬಾಧಿಸುತ್ತದೆ (೩-೩೭). ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಕಾಮ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಆ ಕಾಮದಿಂದ ಭೋಗಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಪಡಲು ಅದಕ್ಕೆ ಯಾವುದೂ ಅಡ್ಡಿವಾಡಿದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಕ್ರೋಧ ಹುಟ್ಟುವುದು ಕೋಪದಿಂದ ಕರ್ತವ್ಯಾಕರ್ತವ್ಯ ಜ್ಞಾನತಪ್ಪಿ ಮೋಹವುಂಟಾಗುವುದು. ಅದರಿಂದ ವಿಧಿ ನಿಷೇಧಗಳನ್ನು ಮರೆತು ದುರ್ಬುದ್ಧಿವಾಡಿ ನರಕಾದ್ಯನರ್ಥಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ (೨-೬೨,೬೩). ನಾನಾ ವಿಧಗಳಾದ ಆಸೆಗಳೆಂಬ ಪಾಶಗಳಿಂದ ಬಿಗಿಯಲ್ಪಟ್ಟ ಪುರುಷನು ಅನ್ಯಾಯದಿಂದ ದ್ರವ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಮಾಡಲು, ಹೊಗೆಯಿಂದ ಆವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಬೆಂಕಿಯ ಬೆಳಕು ಹೇಗೆ ಅಡಗಿಹೋಗುವುದೋ

ಹಾಗೆ, ಕಾಮದಿಂದ ಆವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಜ್ಞಾನಿಯ ಧರ್ಮಜ್ಞಾನವು ಅಡಗಿ ಹೋಗುವುದು (೩-೩೮). ಮನಸ್ಸು ಮೊದಲಾದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಆಶ್ರಯದಿಂದ ಈ ಕಾಮವು ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಮೋಹಪಡಿಸುತ್ತದೆ (೩-೪೦). ಈ ಕಾಮ ಕ್ರೋಧ ಲೋಭಗಳು ಮೂರೂ ನರಕಕ್ಕೆ ಬಾಗಿಲೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. (೧೬-೨೧). ಅನುಕೂಲ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಮವೂ, ಪ್ರತಿಕೂಲ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರೋಧವೂ ಉಂಟಾಗಿ ನಾನಾ ಅನರ್ಥಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದರಿಂದ ಆ ಎರಡಕ್ಕೂ ಪುರುಷರು ವಶವಾಗಬಾರದು (೩-೩೪).

“ಗದನಾ ಕರ್ಮಣೋಗತಿಃ”

ಎಂಬ ವಚನಾನುಸಾರ ಫಲಸಾರ್ವಸಾಯಿಯಾಗುವವರೆಗೂ ಸಾಂಗವಾಗಿ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುವುದು ದುಃಸಾಧ್ಯ. ಮತ್ತು ‘ಶ್ರೇಯಾಂಸಿ ಬಹು ವಿಘ್ನಾನಿ’ ಎಂಬ ವಚನಾನುಸಾರ ಏಕೈಕ ಭೋಗತ್ಯಾಗ ಪೂರ್ವಕ ಆರಂಭಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸತ್ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಮಧ್ಯೆ ವಿಘ್ನ ಬಂದರೆ, ಅದುವರೆಗೂ ಪಟ್ಟ ಶ್ರಮೆಯು ವ್ಯರ್ಥವಾಗುವುದಲ್ಲದೆ? ಹೀಗೆ ಉಭಯ ಭ್ರಷ್ಟನಾಗಿ ಕರ್ಮಭ್ರಂಶದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯವಾಯ ಭಾಗಿ ಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕರ್ಮ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವುದೇ ಯುಕ್ತವು ಎಂದರೆ, ಆ ಆಕ್ಷೇಪವೂ ಸರಿಯಲ್ಲ. (೬-೩೩, ೩೮).

ಅಪೂರ್ಣ ಕರ್ಮಕ್ಕೂ
ಫಲವುಂಟು

“ಪರಮಾತ್ಮನ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನೇ ಉದ್ದೇಶಿಸಿ, ಆರಂಭಿಸಿದ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಮಧ್ಯೆ ವಿಘಾತವಾದರೂ ಅದರಿಂದ ಇಹಪರ ಹಾನಿಯಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಪ ಬರುವುದೆಂಬುದು ಸುತರಾಂ ಅಸಂಗತವಾದದ್ದು. ಸತ್ಕರ್ಮಾಚರಣೆಯಿಂದ ಎಂದಿಗೂ ದುರ್ಗತಿಯಾಗಲಾರದು (೬-೪೦). ಕರ್ಮವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗದೆ ಹೋದದ್ದರಿಂದ ಅದು ಮೋಕ್ಷರೂಪ ಮುಖ್ಯ ಫಲವನ್ನುಂಟು ಮಾಡದಿದ್ದರೂ, ಆ ವಿಘಾತ ಹೊಂದಿದ ಸತ್ಕರ್ಮದ ಭಾಗದಿಂದ ಬಹು ಕಾಲ ಸ್ವರ್ಗಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸುಖವನ್ನನುಭವಿಸಿ ಅನಂತರ ಸದಾಚಾರ ಸಂಪನ್ನರಾದ ಶ್ರೀಮತರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸುತ್ತಾನೆ (೬-೪೧). ಅಥವಾ ಬ್ರಹ್ಮ

ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಯೋಗಿಗಳ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಈ ಎರಡು ವಿಧ ಜನ್ಮವೂ ಈ ವಿಧ ಪುಣ್ಯಮಾಡದವರಿಗೆ ಲಭ್ಯವಲ್ಲ (೬-೪೨). ಈ ಎರಡು ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪೂರ್ವಜನ್ಮ ಸಂಸ್ಕಾರ ಬಲದಿಂದ ಸತ್ಕರ್ಮಮಾಡಿ ಮೋಕ್ಷಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತು ಸತ್ಕರ್ಮಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಆರಂಭಮಾತ್ರವೂ ಸಫಲವಾಗುವಲ್ಲಿ, ಕೆಲವು ಕಾಲದ ಆಚರಣೆಯು ಮೋಕ್ಷ ಕಾರಣವಾಗದೇ ಹೋಗದು (೨-೪೦) (೬-೪೩, ೪೪). ಈ ರೀತಿ ಅನೇಕ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿನ ಸತ್ಕರ್ಮಾಚರಣೆಯಿಂದ ಸರಿಶುದ್ಧನಾಗಿ ಅನೇಕ ಜನ್ಮಗಳ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಾಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಅದರಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ (೬-೪೫).

ನೇರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಕೋಮಾದಿ ಯಾಗಗಳಿಂದ ಐಹಿಕ ಪಾರತ್ರಿಕವಾದ ಪತ್ತೀಪುತ್ರ ಧನಾದಿಗಳೂ ಮತ್ತು ಸ್ವರ್ಗವೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತವೆಯೇ ಹೊರತು, ಮೋಕ್ಷ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಸರಿಯಲ್ಲ.

ಹೇಗೆ ಒಂದು ಕಸಿಮಾವಿನ ಮರದಲ್ಲಿ ಕಾಲವಿಳಂ

ಕರ್ಮಕ್ಕಿಂತಲೂ

ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ.

ಬದಿಂದಲೂ ಅನೇಕ ಶ್ರಮಗಳಿಂದಲೂ ಆಗುವ ಮು

ಖ್ಯ ಪ್ರಯೋಜನವಾದ ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತಿಂದು

ಆನಂದಪಡಬಹುದೆಂಬ ಮುಂದಿನ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಿಲ್ಲದ ಮೂಢನು, ಆ ಮರದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ ದೊರೆತ ಹುಮ್ಮೇ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಯೋಜನವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಹುಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಿತ್ತು ಚಟ್ಟಿ ಮಾಡಿಸಿ ಒಪ್ಪೊತ್ತಿನ ಅಲ್ಪ ಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದುವನೋ, ಹಾಗೆಯೇ ವೇದೋಕ್ತ ಯಜ್ಞಾದಿಗಳಿಗೆ ಹುಮ್ಮಿನಂತೆ ಅಮುಖ್ಯ ಫಲವಾದ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಶ್ರಮದಿಂದಲೇ ದೊರೆತ ಸ್ವರ್ಗ, ಪತ್ತೀ ಪುತ್ರಾದಿ ಸುಖವೇ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಯೋಜನವೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಿ, ಮೋಕ್ಷವೆಂಬ ಮಹಾ ಫಲಕ್ಕೆ ಇದು ಕಾರಣವೆಂಬ ಸಂಗತಿಯನ್ನರಿಯದವನು ಮೂಢನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು (೨-೪೨). ಅದ್ದರಿಂದ ಹುಮ್ಮಿನಂತಿರುವ ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಅಶಾಶ್ವತ ಸುಖವನ್ನೇ ಮುಖ್ಯ ಫಲವೆಂದು ಭ್ರಮಿಸದೆ, ಯಜ್ಞಾದಿಗಳನ್ನು ಅಶಾಶ್ವತ ಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸದೆ, ಅದರಿಂದ ಜ್ಞಾನದ್ವಾರಾ ದೊರೆತ ಮೋಕ್ಷವೆಂಬ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಭುಜಿಸುವವನೇ

ವಿಶೇಷವು. ಅದಕಾರಣ ಕರ್ಮದಿಂದಾಗುವ ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಪ್ರಯೋಜನವು ಶ್ರೇಷ್ಠವಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡುವ ಕಾಮ್ಯ ಕರ್ಮವು ಶಾಶ್ವತಾನಂದರೂಪವೋಕ್ಷ್ಯ ಫಲವುಳ್ಳ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕೀಳೆಂತಲೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಹಾಗಾದರೆ, ಯಜ್ಞಾದಿ ಸತ್ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಅಶಾಶ್ವತವೆಂದು ಕೀಳಾದ ಸ್ವರ್ಗ ಸಂತಾನ ಸೌಭಾಗ್ಯಗಳಿಗೋಸ್ಕರ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಾರದೆ,

ಎಂದರೆ - 'ಜ್ಯೋತಿಷೋಮ ಯಜ್ಞಾದಿಂದ ಸ್ವರ್ಗ ಕರ್ಮಕಾಂಡದ ವಾಗುವುದು. ಪುತ್ರೇಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಂತಾನ ವೃದ್ಧಿ ಮುಖ್ಯ ತಾಪ್ತಯಾ ಯಾಗುವುದು' ಎಂದು ವೇದದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದು ಮೋಸವೆಂದಾಯಿತಲ್ಲ, ಎಂಬ ಅಕ್ಷೇಪವೂ ಸರಿಯಲ್ಲ.

‘ರೋಚನಾರ್ಥಂ ಫಲಶ್ರುತಿಃ’

‘ಯಥಾ ಭೈಷಜ್ಯ ರೋಚನಂ’

ಎಂಬ ವಚನಾನುಸಾರ, ಹೇಗೆ ಸಣ್ಣ ಮಕ್ಕಳಿಗುಂಟಾಗುವ ಜ್ವರಾದಿ ರೋಗ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ, ಕಹಿಯಾಗಿರುವ ಕಷಾಯ ಮೊದಲಾದ ಔಷಧಗಳನ್ನು ಕುಡಿಸಲು ಅದರಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅಸಹ್ಯವಾಗುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ, ಬತ್ತಾಸು ಕಾಸು ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದಾಗಿ ಫಲಾಸೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ, ಔಷಧ ಕುಡಿಯುವ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ, ಆ ಮೂಲಕ ಅರೋಗ್ಯವೆಂಬ ಮಹಾ ಫಲವನ್ನು ದೊರಕಿಸುವರೋ, ಹಾಗೆ ಮಹಾ ಫಲವಾದ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಉಪಾಯವಾದ ಯಜ್ಞಾದಿ ವರ್ತಮಾನ ಧರ್ಮಗಳು, ದ್ರವ್ಯವ್ಯಯ ದೇಹಾಯಾಸ ಸಾಧ್ಯವಾದ್ದರಿಂದ ತತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುವ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಐಹಿಕ ಸುಖದ ಅಸೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ, ನಿಷಿದ್ಧ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನುಗ್ಗದಂತೆ ಸತ್ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೆಳೆದು, ಶುದ್ಧಿಮಾಡಿ ಜ್ಞಾನ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸಿ, ತನ್ಮೂಲಕ ಶಾಶ್ವತಾನಂದರೂಪವೋಕ್ಷ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶವಿರುವುದರಿಂದ, ಪುತ್ರಾದಿ ನಶ್ವರ ಫಲವನ್ನು ತೋರಿಸುವ ವೇದಭಾ

ಗವು ನೋಸವೆಂದೆಣಿಸಬಾರದು. ಸತ್ವಾದಿ ತ್ರಿಗುಣ ವಿಕಾರವಾದ ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಫಲಗಳನ್ನು ರುಚಿ ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ವೇದಗಳು ಹೇಳಿದ್ದಾಗ್ಯೂ, ಅದರಲ್ಲಿ ತಾತ್ಪರ್ಯವಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಆ ತ್ರಿಗುಣ ಸಂಬಂಧಿ ಫಲಗಳಲ್ಲಿ ಆಸೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ವಿಷ್ಣುವ್ಯಾಖ್ಯೆ ಪರಬ್ರಹ್ಮನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಸಕಲ ವೇದಗಳಿಗೆ ಮುಖ್ಯ ತಾತ್ಪರ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದು, ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸಮೀಪ ಕಾರಣವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವು, ಕರ್ಮಕ್ಕಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ತಿಳಿಸುವೇಕು (೨-೪೨-೪೫).

ಜ್ಞಾನದಿಂದಾಗುವ ಮೋಕ್ಷವು ಕರ್ಮದಿಂದಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕರ್ಮದಿಂದ ದೊರೆಯುವ ಕಳತ್ರ ಪುತ್ರ ಮಿತ್ರಾದಿ ಸುಖವೂ ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಸುಖವೂ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ, ಎರಡೂ ಸಮವೆಂಬ ಅಕ್ಷೇಪವೂ ಸರಿ

ಯಲ್ಲ. ಹೇಗೆ ಚಿಕ್ಕದೊಂದು ಕುಂಟೆಯಿಂದಾಗುವ ಜ್ಞಾನ ಮಹಿಮೆ ಕಾರ್ಯವೆಲ್ಲಾ ಕೆರೆಯಿಂದ ಆಗುವುದೋ ಅದರ

ಆ ಭಾರೀ ಕೆರೆಯಿಂದ ಆಗುವ ಸಾಗುವಳಿ ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯವು ಆ ಚಿಕ್ಕ ಕುಂಟೆಯಿಂದ ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೋ, ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೆರೆಯು ಹೇಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠವೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಧಾನ್ಯ ದೊರೆಯಬೇಕೆಂದು ಕೃಷಿಮಾಡಿದರೆ, ಧಾನ್ಯ ದೊರೆಯುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಅದರೊಂದಿಗೇ ಹುಲ್ಲೂ ಹೊಟ್ಟೂ ಸಹ ದೊರೆಯುವಂತೆ, ಯಜ್ಞಾದಿ ಸತ್ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನದಿಂದಾಗುವ ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಸುಖವೂ, ಪುತ್ರಾದಿ ಸುಖವೂ, ಜ್ಞಾನಿಗೆ ದೊರೆಯುವುದು.

ಯಂ ಯಂ ಲೋಕಂ ಮನಸಾ ಸಂ ವಿಭಾತಿ

ವಿಶುದ್ಧ ಸತ್ತ್ವಃ ಕಾಮಯತೇಯಾಂಶ್ಚ ಕಾಮಾನ್

ಛಂ ತಂ ಲೋಕಂ ಜಯತೇತಾಂಶ್ಚ ಕಾರ್ಮಾನ್

ತಸ್ಮಾದಾತ್ಮಜ್ಞಂ ಹ್ಯರ್ಚಯೇದ್ಭೂತಿಕಾಮಃ'

ಎಂಬ ಶ್ರುತಿವಚನವೂ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಅಧಾರವಾಗಿದೆ ದ್ರವ್ಯಯಜ್ಞ, ತಪೋಯಜ್ಞ, ಯೋಗಯಜ್ಞ, ಅಧ್ಯಯನಯಜ್ಞ ಮೊದಲಾದ ಸರ್ವ ಯಜ್ಞಗಳೂ ಜ್ಞಾನಾರ್ಥವೇ ಆದ್ದರಿಂದ ಸಕಲ ಯಜ್ಞಗಳಿಗಿಂತಲೂ, ಜ್ಞಾನಯಜ್ಞವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು (೪-೩೩). ಈ ಜ್ಞಾನವು ಗುರುಗಳ ಬಳಿಗೆ

ಹೋಗಿ, ನಮಸ್ಕಾರ ಪೂರ್ವಕ ಸೇವೆಮಾಡಿ ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡಲು, ಗುರುಗಳ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು (೪-೩೪). ಅನೇಕ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಸಮುದ್ರದಂತಿರುವ ಪಾಪರಾಸಿಯನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಹಡಗಿನಿಂದ ದಾಟಬೇಕು (೪-೩೬). ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಕ್ಕಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ (೪-೩೮). ಸಕಲ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡಿದ ಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಖಡ್ಗದಿಂದ ಸಂಶಯಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿಕೊಂಡ ಭಗವದ್ಭಕ್ತನಿಗೆ ಕರ್ಮಬಂಧ ತಪ್ಪುವುದು (೪-೪೧).

ಪರಬ್ರಹ್ಮನ ಯಾವ ಮಹಿಮೆಗಳ (ಗುಣಗಳ) ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಮೋಕ್ಷವಾಗುವುದೋ ಅಂಥ ಜ್ಞೇಯವಾದ ಸರನಸ್ತುವಿನ ಮಹಿಮೆಗಳು ಯಾವವೆಂದರೆ (೧೩-೧೨) ಈ ಪರಬ್ರಹ್ಮನೇ ಶಬ್ದ ತತ್ವಾಭಿಮಾನಿಗಳಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರಾದಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದವನು (೩-೪೨). ಪರಬ್ರಹ್ಮನ

ಜ್ಞೇಯವಾದ ಎಲ್ಲಾ ಅವಯವಗಳಿಗೂ ಕೈ, ಕಾಲು, ಕಣ್ಣು, ತಲೆ, ಮುಖ, ಕಿವಿ ಮೊದಲಾದ ಸಕಲ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಶಕ್ತಿಯೂ ಉಂಟು (೧೩-೧೪). ಪ್ರಾಕೃತ

ವಾದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಲ್ಲದವನು, ಸತ್ವಾದಿ ಪ್ರಾಕೃತ ಗುಣರಹಿತ, ಕಲ್ಯಾಣ ಗುಣ ಪೂರ್ಣ (೧೩-೧೫). ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಒಳಗೂ ಹೊರಗೂ ಇರತಕ್ಕವನು. ದೂರದಲ್ಲಿಯೂ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೂ ಇರತಕ್ಕವನು (೧೩-೧೬). ನಾನಾ ವಿಧ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನೇ ಇದ್ದಾಗ್ಯೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಇರುವಂತೆ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ತೋರುವನು ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಿ ಸಂಹಾರಕರ್ತನು (೧೩-೧೧).

ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪ, ಸರ್ವರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿಯೂ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿ ವಾಸಮಾಡುವವನು (೧೩-೧೭). ಸರ್ವಜ್ಞ, ಅನಾದಿ, ಸರ್ವಶಿಕ್ಷಕ, ಅಣುವಿಗಿಂತಲೂ ಅಣುಭೂತ, ಸರ್ವಾಧಾರ, ಸರ್ವಪೋಷಕ, ಅದಿತ್ಯವಣಿ(೯೮-೯). ತನ್ನೊಳಗೆ ಸರ್ವವನ್ನೂ ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡವನು (೮-೨೨). ಪುಣ್ಯ ಮಾಡುತ್ತ(೫-೧೫).

ಆಕಾಶದಂತೆ ಸಕಲ ದೇಹಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾಗ್ಲೂ, ದೇಹದೋಷ ಸಂಪರ್ಕವಿಲ್ಲದವನು (೧೩-೩೨, ೩೩). ಪರಮಾತ್ಮನು, ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಮೇಲಿದ್ದು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವವನು. ತನ್ನ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರ, ಬುದ್ಧಿವೂರ್ವಕ ಪ್ರೇರಣಕರ್ತ, ಮಹಾಶಕ್ತಿವಂತ (೧೩-೨೩). ನೀಚೋಚ್ಚ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾಗ್ಲೂ, ಸಿದ್ಧೋಷನಾದ್ದರಿಂದ ಸಮಶಬ್ದವಾಚ್ಯ (೫-೧೯). ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಹಿತವನ್ನು ಮಾಡುವ ಮಿತ್ರನೂ, ಅಹಿತ ಮಾಡುವ ಶತ್ರುವೂ ಇಲ್ಲ (೯-೨೯). ಜನನ ಮರಣ ರಹಿತನಾದಾಗ್ಲೂ ತನ್ನ ಸ್ವಭಾವಾನುಸಾರ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಅವತರಿಸುವವನು (೪-೬). ಸಜ್ಜನ ರಕ್ಷಣೆ, ದುಷ್ಟ ಶಿಕ್ಷಣೆ, ಧರ್ಮಸ್ಥಾಪನೆ ಅವುಗಳಿಗಾಗಿ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಅವತರಿಸುವವನು (೪-೮). ಇಂಥಾ ಪರಬ್ರಹ್ಮನು ಯಾರೆಂದರೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೇ! (೧೦-೧೨).

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಗೂ, ಮುಕ್ತರಿಗೂ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೂ ಆಧಾರನಾದವನು (೧೪-೨೮). ಪಂಚ ಮಹಾಭೂತ ಮೊದಲಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಸಾಕಲೈನ ತಿಳಿದವನಾದ್ದರಿಂದ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ ಶಬ್ದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೇ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ವಾಚ್ಯ (೧೩-೩). ಯಜ್ಞಾದಿ ಭೋಕ್ತ, ಸರ್ವಲೋಕಗಳಿಗೂ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಒಡೆಯ. ಸಜ್ಜನೋಪಕಾರಿ.

ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕ್ಷರ, ಅಕ್ಷರ ಎಂದು ಪುರುಷರು ಎರಡು ವಿಧ. ನಾಶಹೊಂದತಕ್ಕ ದೇಹವುಳ್ಳ ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ತೃಣಜೀವ ಪರ್ಯಂತ ಪ್ರಾಣಿಗಳೇ ಕ್ಷರ ಪುರುಷರು. ಆಕಾಶದಂತೆ ವಿಕಾರವಿಲ್ಲದೆ ನಾಶಹೊಂದದ ದೇಹವುಳ್ಳ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯು (ಚೈತನ್ಯಪ್ರಕೃತಿ) ಅಕ್ಷರಪುರುಷಳು. ಈ ಎರಡು ವಿಧ ಜೀತನರಿಂದ ಭಿನ್ನ ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಸರ್ವೋತ್ತಮ-ನಾದ ಪುರುಷನೇ ಪರಮಾತ್ಮ (ಉತ್ತಮನಾದ ಜೀವೇಶ್ವರ ಭೇದ ಆತ್ಮ) ನೆಂದು ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಡುವನು. ಈತನೇ ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಅವುಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಪೋಷಿಸುವವನು. ಲೋಕವೆಲ್ಲಾ ನಷ್ಟವಾದರೂ ಆತನಿಗೆ ನಾಶವಿಲ್ಲ. ಅತವ ಅದ್ಭುತ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಸಂಪನ್ನನು. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಕ್ಷರಾಕ್ಷರ ಜೀತನ

ರಿಗಿಂತ, ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ್ದರಿಂದಲೇ ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪುರುಷೋತ್ತಮನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದವನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೇ! (೧೫-೧೫, ೧೬-೧೮). ಸರ್ವ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಹೃದಯದಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಂದಲೇ ಸಕಲ ಜೀವರಿಗೆ ಸ್ಮರಣಶಕ್ತಿಯೂ, ಜ್ಞಾನವೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೇ ಪರಮ ಮುಖ್ಯ ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಸಕಲ ವೇದಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ, ಸಕಲ ವೇದಾರ್ಥಜ್ಞಾನಿ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೇ ಸಕಲ ವೇದಾರ್ಥ ನಿರ್ಣಾಯಕವಾದ ಬ್ರಹ್ಮ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಸ ರೂಪದಿಂದ ರಚಿಸಿದವನು (೧೫-೧೫).

ದೇವ ಮನುಷ್ಯಾದಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಸವಿಸುವ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯಲ್ಲಿ ಗರ್ಭಾಧಾನ ಮಾಡತಕ್ಕ ತಂದೆಯೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು (೧೪-೪). ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೇ ಸರ್ವ ಸರ್ವಕ, ಸರ್ವಪ್ರೇರಕ, ಸರ್ವರಿಗೂ ತಂದೆತಾಯಿ ಪೋಷಕ ಪೂಜ್ಯ (೯-೧೮). ಸಾತ್ವಿಕ ರಾಜಸ ತಾಮಸ ಪದಾರ್ಥಗಳೆಲ್ಲಾ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಂದಲೇ ಉಂಟಾಗಿ ಆತನ ವಶದಲ್ಲಿವೆ. ಆದರೆ ಆತನು ಅವುಗಳಿಗೆ ವಶನಲ್ಲ (೭-೧೨). ಕರ್ಮಫಲಗಳಲ್ಲಿ ಆಸೆಯಿಲ್ಲದವನಾದ್ದರಿಂದ ಕರ್ಮಲೇಪವಿಲ್ಲದವನು (೪-೪).

ಈ ವಿಧ ಮಹಿಮೆಗಳುಳ್ಳವನೆಂದು, ಪುರುಷೋತ್ತಮನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು, ಜಗತ್ತು ಅಸತ್ಯ, ನಾನೇ ಈಶ್ವರ ಇತ್ಯಾದಿ ಅಸುರಜ್ಞಾನರಹಿತರಾಗಿ (೧೬-೧೪) ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಧ್ಯಾನಮಾಡುತ್ತಾ, ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯತಕ್ಕದ್ದು.

ಮೊಕ್ಕಾಂ ಮೈಸೂರು.

ಪ್ರಮೋದನಾಮ ಸಂ|| ಆಷಾಢ ಶು. ೫.

}

ಪಾಂಡುರಂಗೀ ಕೃಷ್ಣಾಚಾರ್ಯ

ಗ್ರಂಥಕರ್ತರ ಲಘುಪರಿಚಯ

ಈ 'ಗೀತಾರಂಜನಾಖ್ಯ' ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಕವಿವರನು, ಶೇಷಗಿರಿರಾಯನೆಂಬ ಮಾಧ್ವ ಪ್ರಾಹ್ಮಣನು. ಈತನ ತಂದೆಯಾದ ರಾಮಚಂದ್ರರಾಯನೆಂಬಾತನು, ಕೋಲಾರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಮುದವರ್ತಿ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದನು. ಭಾಗೀರಥಮ್ಮ ಮತ್ತು ರಾಮಚಂದ್ರರಾಯರೆಂಬ ಈ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಶೇಷಗಿರಿರಾಯನೆಂಬುದೇ ಮಗನಾಗಿ, ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೭೯೮-೯೯ನೆಯ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮವೆತ್ತಿದ್ದನು. ರಾಮಚಂದ್ರರಾಯನು ೧೮೦೦ರಿಂದ ೧೮೩೨ರ ವರೆಗೆ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನವನ್ನು ಆಳಿದ ಶ್ರೀ ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೋಲಾರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಮಾಮಲೇ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದನೆಂದು ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಈ ಗ್ರಂಥಕರ್ತನು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದಾತನು.

ಶೇಷಗಿರಿರಾಯನು ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ, ಜೈಮಿನಿಭಾರತ, ಕನ್ನಡಭಾರತ ಸಂಗ್ರಹ ಮುಂತಾದ ಕನ್ನಡಭಾಷೆಯ ಉದ್ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಪಾಠಮಾಡುತ್ತ, ಯುಕ್ತವಯಸ್ಸು ಬಂದಕೂಡಲೇ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿತು, ಗುರುಗಳನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿದನು. ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಆತನಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಕಣ್ಣು-ಟಕ ಭಾಷಾ ಸರಳ ಕವಿತಾ ಪ್ರೌಢಿಯು, ಆತನಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಯ ಸದ್ಗ್ರಂಥ ರಚನೆಗೆ ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತು. ಆತನು 'ಶ್ರೀ ಗೀತಾರಂಜನಾಖ್ಯ' ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲದೆ, 'ಶ್ರೀ ಇಂದಿರೇಶವಿಠಲ' ಮುದ್ರಿಕೆಯಿಂದ ಅನೇಕ ದೇವರ ನಾಮಗಳನ್ನೂ, ಹೋಳಿಕಾಖ್ಯಾನ, ನಿರ್ಗುಣಗೀತೆ, ಹಂಸಧ್ವಜನ ಕಥೆ ಮುಂತಾದ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆಂದು ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಸರ್ವದಾ ಸದ್ಗ್ರಂಥರಚನೆ ಸತ್ಕಾಲಕ್ಷೇಪಾದಿಗಳಲ್ಲೇ ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಮಹನೀಯನು, ದೀರ್ಘಕಾಲ ಜೀವಿಸಿ, ತನ್ನ ಎಂಭತ್ತನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ (೧೮೭೮) ನಿರಾಯಾಸವಾಗಿ, ಹರಿಪ್ರಣಿ ಪೂರ್ವಕ ದೇಹತ್ಯಾಗಮಾಡಿ, ಉತ್ತಮ ಗತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡನು.

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಕೈ ಬರಹದ ಮೂಲಪ್ರತಿಯು, ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ೧೦೮, ಶ್ರೀಮದುತ್ತರಾದಿ ಮಠದ ಶ್ರೀ ದಿಗ್ವಿಜಯ ರಾಮಚಂದ್ರಸ್ವಾಮಿಯವರ ಪದ ಪದ್ಮಾರಾಧಕರಾದ ಶ್ರೀಮತ್ಸತ್ಯಧ್ಯಾನತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಸವಾರಿಯು ಈ ಸಾರಿ ಕೋಲಾರ ಪ್ರಾಂತ ಸಂಚಾರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದೊರೆತುದು ಈ ಗ್ರಂಥವು ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಗಳವರ ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟು ಕನ್ನಡಿಗರ ಸುದೈವದಿಂದ ಈಗ ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ಬರಲು ಅವಕಾಶವಾಯಿತು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಕನ್ನಡಿಗರು ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಗಳವರ ಮಹಾ ಸನ್ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಕೃತ ಜ್ಞರಾಗಿರಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಪ್ರಕಾಶಂ

ಸಾಂಗತ್ಯ ಪದ ಅಟತಾಳ

ವಿಷ್ಣೋವಾಚಃ—

ಪ್ರಾರಬ್ಧವ ನುಣುವವನನವರತ ಗೀ | ತಾರಸ ರಸಿಕನಾಗಿರಲು
 ಪೂರುಷನವನೆ ಮುಕ್ತನು ಸುಖಿಯಾತನ | ಸಾರವು ಕರ್ಮಲೇಪಗಳು ೧
 ಗೀತಾ ಧ್ಯಾನವನೆಸಗುವನನು ಮಹಾ | ಪಾತಕಾದ್ಯಖಿಲ ಪಾಪಗಳು
 ಏತೆರದಿಂ ಸೋಂಕವು ತಾವರೆಯೆಲೆ | ಯಾ ತೋಯಬಿಂದು ವಂದದಲಿ ೨
 ಎಲ್ಲಿ ಗೀತೆಯ ಪುಸ್ತಕವಿಹುದಾ ಪಾಠ | ವೆಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುತ್ತಿಹುದು
 ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಗಾದಿ ಸಕಲ ತೀರ್ಥಂಗಳು | ಪಲ್ಲವಿಸುತ್ತಲಿರುತ್ತಿಹುದು ೩
 ಅಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು ಋಷಿಗಳು ಯೋಗಿಗ | ಇಲ್ಲಿ ಪನ್ನಗರ ಸಂಚಯವು
 ಅಲ್ಲಿಯೆ ಗೋಪಾಲ ಗೋಪಿಕೆಯರ ಮೊತ್ತ | ವೆಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿಹುದು ೪
 ನಾರದೋದ್ಭವ ಪಾರಿಷದರಿಂ ಸಹಾಯವು | ಸಾರುವುದತಿ ಶೀಘ್ರದಿಂದೆ
 ಆರಯಲಾವ ತಾಣದೊಳು ಗೀತೆಯ ವಿ | ಸ್ತಾರ ಪ್ರವರ್ತನವಿಹುದು ೫
 ಗೀತಾವಿಚಾರ ಪಠನಪಾಠನ ಶ್ರುತ | ವೇ ತಾಣದೊಳಿರುತ್ತಿಹುದು
 ಆ ತಾಣದೊಳಗಾನು ವಸಿಪೆನಾವಗಮೆಲೆ | ಭೂತಧಾತ್ರಿಯ ನಿಜವಾಗಿ ೬
 ಪದಿನೆಂಟು ಮಧ್ಯಾಯಂಗಳನು ನಿಶ್ಚಲ ಹೃದ | ಯದೆ ಜಪಿಸುವ ಮಾನವಗೆ
 ಒದವಿದಪುದು ಜ್ಞಾನಸಿದ್ಧಿಯಾತನು ಪರ | ಪದವನೊಂದುವನಿದು ನಿಜವು ೭
 ಸಂಪೂರ್ಣ ಪಠನಕಾರದನದರೊಳಗರ್ಧ | ಪಂ ಪಠಿಸಲುಬೇಕು ನಿಚ್ಚು
 ಅಂಪನಾತನು ಗೋದಾನಜ ಪುಣ್ಯವ | ನಿಂ ಪೃಥ್ವಿ ಸಂದೆಗಮಿಲ್ಲ ೮
 ಭಾಗೀರಥಿಯ ಸ್ನಾನದಫಲ ವಪ್ಪುದು | ಭಾಗ ಮೂರನು ಪಠಿಸುವಗೆ
 ಭಾಗವಾರನು ಜಪಮಾಡುವನಿಗೆ ಸೋಮ | ಯಾಗಫಲವು ಲಭಿಸುವುದು ೯
 ವಸುಧೆ ಯಥ್ಯಾಯವ ಶ್ಲೋಕಪಾದವನು ಸಂ | ತಸದೊಳೊಡುವ
 ನನುದಿನವು
 ಎಸೆವ ಮನ್ವಂತರ ಪರ್ಯಂತ ಕೇಳು ಮಾ | ಋಷತೆಯನಾಂಪನು ನಿಜವು ೧೦

ಪತ್ತು ಶ್ಲೋಕವನೇಳನಯ್ಯನು ನಾಲ್ಕನು | ಮತ್ತೆ ಮೂರರಡೊಂದುವನು
 ಉತ್ತಮವೆನಿಸಿ ಗೀತೆಯೊಳರ್ಥ ಶ್ಲೋಕವ | ನೆತ್ತಾನು ಮೋದುವನರನು ೧೧
 ಅಯುತ ಸಂವತ್ಸರ ಪರ್ಯಂತವನು ನಿ | ಶ್ವಯವಾಗಿ ವಸಿಸುತಲಿಹನು
 ನಯಯುತೆ ಭೂದೇವಿ ಚಂದ್ರಲೋಕದಲಿ ಸಂ | ಶಯವಿಲ್ಲವತಿಶಯದಿಂದ ೧೨
 ಗೀತಾಭ್ಯಾಸ ಸಮಾಯುಕ್ತನಳ-ಯಲಿ | ಕಾತನಿಗಹುದು ಮಾನುಷತೆ
 ಗೀತೆಯ ಮರಳಿ ಮರಳಿಯೋದುವನಿಗೆ | ತಾತಪ್ಪದನುಪಮ ಮುಕ್ತಿ ೧೩
 ಗೀತೆಯೆಂದುಚ್ಚರಿಸುತೆ ವೃತ್ತಿಯೊಂದಲು | ಮಾತೇನೊ ಗತಿ ದೊರೆಯುವುದು
 ಗೀತಾರ್ಥವ ನೊಲವಿಂದಾಲಿಸುವನು | ಪಾತಕಿಯೆಂದೆನಿಸಿದೊಡಂ
 ನೀ ತಿಳಿ ವೈಕುಂಠವಡೆವನು ಹರಿಯೊಡ | ನಾತನು ಮೋದವಾಂತಪನು ೧೪
 ಬಹುಳ ಕರ್ಮಂಗಳನೆಸಗಿ ಗೀತಾರ್ಥವ | ನಹರಹಸ್ಸಿನಲಿ ಜಾನಿವನು
 ಮಹಿಯೆ ಕೇಳವ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತನು ಪರಪದ | ಸಹಜವವಗೆ ದೇಹಾಂತದಲಿ ೧೫
 ಜನಕಾದಿ ಬಹು ಮಹಿಯೆರೆಯರು ಗೀತೆಯ | ನನುದಿನ ವಾಶ್ರಯವೆಸಗಿ
 ಅನಘರೆಂದೆನಿಸುತೆ ಜಗದೊಳು ಪರಪದ | ವನು ಪಡೆದರು ಗಾನಮಾಡಿ ೧೬
 ಪರಿಸುತೆ ಗೀತೆಯನದರ ಮಹಾತ್ಮ್ಯವ | ಪರಿಸದಿದ್ದವನಿಗಾರಯಲು
 ಪರಿಸಿದುದೆಲ್ಲ ವ್ಯರ್ಥವು ಶ್ರಮಮೊಂದೆ ಸಂ | ಘಟನೆಯಾದವುದಿದು ನಿಜವು ೧೭
 ಈ ಮಹಾತ್ಮ್ಯದೊಡನೆ ಯಭ್ಯಸಿಸೆ ಸ | ದಾ ಮೋದದಿಂದೆ ಗೀತೆಯನು
 ಆ ಮನುಜನು ತತ್ಪಲವನೊಂದುವನು | ದ್ವಾಮಗತಿಯ ಪಡೆಯುವನು ೧೮

ಸೂತೋವಾಚ:—

ಈಗಳಾನೊರೆದ ಸನಾತನಮೆಂದೆನಿ | ಪೀ ಗೀತೆಯ ಮಹಿಮೆಯನು
 ಬೇಗ ಗೀತಾಂತದೆ ಪರಿಸಲು ತತ್ಪಲ | ಭೋಗ ಕೈಸಾರ್ವದ ಕೇಳ್ವೆ ೧೯

ಇಂತು ಶ್ರೀ ವಾರಾಹ ಪುರಾಣದೊಳಗಣ ಗೀತಾ ಮಹಾತ್ಮ್ಯಂ

ಸಂಪೂರ್ಣಂ

ಭಾ. ಪ:—

ದಂಡಕಶಿಗಳನೆಡದ ಕೈಯೊಳು
ಕೊಂಡವಗೆ ಸುಜ್ಞಾನ ಮುದ್ರಾ
ಮಂಡಿತಾನ್ಯಕರಂಗೆ ಭಕ್ತರ ಪಾರಿಜಾತನಿಗೆ
ಕುಂಡಲೀಶಶಯಂಗೆ ನೆಗಳ್ಳಾ
ಬಂಡಣದೆ ಗೀತಾವ್ಯತನ ಕರೆ
ದಂಡಜೀಶರಥಂಗೆ ಕೃಷ್ಣಂಗಾನು ನಮಿಸುವೆನು

ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳೆಲ್ಲ ಗೋಗಳೆ
ಸಿಪುವು ದೋಹನವೆಸಗುವನು ಗೋ
ಪಪತಿ ನಂದನ ನರ್ಜುನನೆಕರು ಗೀತೆಯೇ ಹಾಲು
ನಿಪುಣರೆನಿಸುವ ಸುಧಿಗಳುಪಭೋ
ಗಿವರೆನಲು ಭಗವತ್ತುಗೀತೆಯ
ವಿಪುಳ ಮಹಿಮೆಯನರಿವನಾವನು ಲೋಕ ಮೂರರಲಿ

ಶ್ರೀ ಗುರುಭಿಷ್ಯಾನಮಃ

ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸಾಯನಮಃ

ಶ್ರೀ ಭಗವದ್ಗೀತಾ

ಪೀಠಿಕೆ

ಪದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು

ಶ್ರೀರಮಣ ಸರ್ವೇಶ ಸರ್ವ ಶ

ರಿರ ವ್ಯಾಪಕ ತತ್ತ ಜೀವಾ

ಕಾರನಾಗಿ ಸಮಸ್ತಜೀವರ ಬಿಂಬನಾಗಿದುರ್ |

ಪ್ರೇರಿಸುತ ತ್ರೈಗುಣ್ಯ ಕರ್ಮವ

ಮಾರಮಣ ತಾ ಮಾಡಿ ಮಾಡಿಸಿ

ಮಾರಗುಡದಲಿ ಯೋಗ್ಯತೆಯ ಅನುಸಾರ ಫಲಪೀವ |

೧

ಚಾರುಮಂಗಳ ಚರಿತ ಮದ್ವೃದ್ಧ

ಯಾರವಿಂದದೊಳಿಪ್ಪ ಕೃಷ್ಣನೆ

ಪ್ರೇರಿಸೆನ ಗನುದಿನದಿ ಸುಜ್ಞಾನಗಳ ಕರುಣದಲಿ |

ಭಾರತಾಖ್ಯ ಸುಕಲ್ಪತರು ಫಲ

ಸಾರ ಸುಧೆಯಂತಿಪ್ಪ ಗೀತಾ

ವಾರಿಧಿಯೊಳಿನ್ನನುದಿನದಿ ಚರಿಪಂತೆ ಕರುಣಿಪುದು |

೨

ಇಂದಿರಾಪತಿ ನಿತ್ಯಲನೆ ನಾ
ಮಂದಮತಿ ನರನೆಂದು ಕಡೆಗ
ಣ್ಣಿಂದ ನೋಡದೆ ದಾಸನಿವನೆಂತೆಂದು ಕರುಣದಲೀ |
ನಿಂದು ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯದಿ ಗಂಗೆಯು
ಸಿಂಧುವಿಗೆ ಅಭಿಮುಖದಿ ಪ್ರವಹಿಸು
ವಂದದಲಿ ಸುಜ್ಞಾನಕೊಡು ಯೆಂದೊಂದಿಸುವೆ ನಿನಗೆ |

ಪದ ಅಟತಾಳ (ಸಾಂಗತ್ಯದ ಧಾಟ)

ವಂದಿಸುವೆನು ಆನಂದತೀರ್ಥರ ಪಾದ
ದ್ವಂದ್ವಕೆ ಭಕ್ತಿ ಭರದಲೀ |
ಕಂದನ ತಾಯಿ ಪಾಲಿಸುವಂತೆ ಪಾಲಿಸು
ಯೆಂದು ಕೈಮುಗಿದು ಬೇಡುತಲಿ

ವಿಘ್ನರಾಜನ ಪಾದ ಯುಗ್ಮಕೆ ನಮಿಸುವೆ
ಸುಜ್ಞಾನಕೊಡು ಎನಗೆಂದೂ |
ಭಗ್ನಗೈಸಿ ದುಃಖ ಸತ್ಸಾಧನದಲಿ ನಿ
ವಿಘ್ನತೆ ಕೊಡು ಕೃಪಾಸಿಂಧೂ

ಕಮಲಸಂಭವಭವ ತ್ರಿದಶಾಧಿಪತಿ ಮುಖ
ಅಮರಗಣಕೆ ವಂದಿಸುವೆನು |
ವಿಮಲಸುಜ್ಞಾನ ಕೊಡಲೆಂದು ಪ್ರತಿದಿನ
ಕ್ಷಮೆಯಸುರರಿ ಗೊಂದಿಸುವೆನು

ಪವನ ಮತಾನುಸಾರದಿ ಭಗವದ್ಗೀತಾ
ರ್ಥನ ರಚಿಸುವೆ ಕನ್ನಡದಲಿ |
ಅವನಿಯೊಳುಳ್ಳ ಸಜ್ಜನರಿದ ಕೇಳಿ ಮಾ
ಧವನೀವ ಮೋಕ್ಷ ದಯದಲಿ

ಶೇಷ ನಾನುಕನಿಂದ ರಚಿತ ಗೀತಾರ್ಥವು
ಬೇಸರಾದಲೆ ಜನರಲ್ಲಾ
ಪ್ರಾಸಗಳರಸದೆ ಹರಿಯ ಮಹಿಮೆಯೆಂದು
ಲ್ಲಾಸದಿ ತಪ್ಪಿದ್ದುಜೆಲ್ಲಾ

ತಿದ್ದ ಬೇಕೆನುತಲಿ ವಿದ್ಯಾವಂತರಿಗೆಲ್ಲ
ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕ ನಮಿಸುವೆನು |
ಮಧ್ವಮತದ ಶುದ್ಧ ಪದ್ಧತಿ ಅರಿತ ಸ್ವ
ಬುದ್ಧನಲ್ಲದ ಮೂಢನರನು

ಇಂದಿರೇಶ ವಿಠಲ ಎನ್ನ ಹೃದಯಾರ
ವಿಂದದೊಳಿರ್ದು ತಾ ಮುದದಿ |
ಇಂದು ಈ ಕೃತಿ ಪೇಳಿದಂದದಿ ಹೇಳಿದೆ
ಕುಂದನೇಸದೆ ಕೇಳೆ ದಯದಿ

ಶ್ರೀ ಮಧ್ವ ಗ ವ ದ್ವೀ ತಾ

ನೊದಲನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಸ್ತೋತ್ರಾಂಶ ಉವಾಚ:—

ಧರ್ಮಕ್ಷೇತ್ರೇ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರೇ ಸಮವೇತಾ ಯುಯುತ್ಸವಃ
ಮಾಮಕಾಃ ಪಾಂಡವಾಶ್ಚೈವ ಕಿಮಕುರ್ವತ ಸಂಜಯ

೧

ಸಂಜಯ ಉವಾಚ:—

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತು ಪಾಂಡವಾನೀಕಂ ವ್ಯೂಢಂ ಮಯೋಧನಸ್ತದಾ
ಅರ್ಚಾಯಾಮುಪಸಂಗಮ್ಯ ರಾಜಾ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್

೨

ಅಷ್ಟಪದೀ ಗದ್ಯಾ:—

ಕುರು ಪಾಂಡವರ ರಣದ ಚರಿಯವನು ಕಂಡಂತೆ
ಕುರುಪತಿಗೆ ಅರುಹಲೋಸುಗ ಬಾದರಾಯಣನು
ಕರುಣದಲಿ ಸಂಜಯನ ನೇಮಿಸಿರೆ ಸುಚ್ಛಾನ ವರಮುನಿ
ಯನುಗ್ರಹದಲಿ ||

ಅರಿತು ಪೇಳುತಲಿರಲು ಬಿಸಗೊಂಡನಾಗ ಕುರು
ವರನು ಧರ್ಮಕ್ಷೇತ್ರವಾದ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲಿ
ಬೆರೆದು ನಮ್ಮವರು ಪಾಂಡವರು ಯುದ್ಧಾರ್ಥಿಗಳ್ಳರಳೀನು
ಮಾಳ್ವರೆಂದು ||

೩

ಆರ್ಯಾ:—

ಕೇಳುರಾಜ ಪಾಂಡವರ ಸೈನ್ಯವನು
ಕಾಳಗಕನುವಾಗಿರೆ ನೋಡೀ |
ಖೂಳ ನಿನ್ನಮಗ ದ್ರೋಣನ ಬಳಗೈ
ದ್ವೇಷವಾರ್ಥ ನುಡಿದನು ಖೋಡೀ ||

೪

ಪಶ್ಯಂತಾಂ ಪಾಂಡುಪುತ್ರಾಣಾಮಾಚಾರ್ಯ ಮಹತೀಂ ಚನೂಮ್
 ವ್ಯಾಧಾಂ ದ್ರುಪದಪುತ್ರೇಣ ತವ ಶಿಷ್ಯೇಣ ಧೀಮತಾ ೧
 ಅತ್ರ ಶೂರಾ ಮಹೇಷ್ವಾಸಾ ಭೀಮಾರ್ಜುನಸಮಾ ಯುಧಿ |
 ಯುಯುಧಾನೋ ವಿರಾಟಶ್ಚ ದ್ರುಪದಶ್ಚ ಮಹಾರಥಃ ೨
 ಧೃಷ್ಟಕೇತುಶ್ಚೇಕಿತಾನಃ ಕಾಶೀರಾಜಶ್ಚ ವೀರ್ಯವಾಃ |
 ಪುರುಜಿತ್ತುಂತಿಭೋಜಶ್ಚ ಶೈಬ್ಯಶ್ಚ ನರಪುಂಗವಃ ೩
 ಯುಧಾಮನ್ಯುಶ್ಚ ವಿಕ್ರಾಂತ ಉತ್ತಮೌಚಾಶ್ಚ ವೀರ್ಯವಾಃ
 ಸೌಭದ್ರೋ ದ್ರೌಪದೇಯಾಶ್ಚ ಸರ್ವ ನಿವ ಮಹಾರಥಾಃ ೪

ಪದ ಅಟತಾಳ (ಪಾಂಗತ್ಯದ ಧಾಟಿ)

ಗುರುವರ ತವ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿಹ ದ್ರುಪದ ಕು
 ವರನಿಂದ ವ್ಯಾಹ ರಚಿಸಿದಾ |
 ನೆರೆದ ಮಹಾಸೇನೆ ಪರಿಯ ನೋಡೈ ಬಹು
 ಭರಿತ ವೀರರು ಮೋಹರಿಸಿದ ೧
 ಇಲ್ಲಿ ನೋಡೈ ಭೀಮಾರ್ಜುನರಿಗೆ ಸಮಯುಧ್ಧ
 ದಲ್ಲಿ ಮಹಾಬಿಲ್ಲ ಧರಿಸಾ
 ಬಲ್ಲಿದ ರಥಿಕ ದ್ರುಪದ ಯುಯುಧಾನನು
 ಮಲ್ಲನಿರಾಟೆಂಬ ಕ್ಷಿತಿಪಾ ೨
 ಧೃಷ್ಟಕೇತು ಚೇಕಿತಾನ ಪುರುಜಿತ್ತು
 ಧಿಟ್ಟ ಕಾಶಿಪ ಶೈಬ್ಯರಾಯ |
 ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕುಂತೀಭೋಜ ವಿಕ್ರಾಂತ ಉತ್ತಮೌ
 ಜೇಷ್ಠ ಯುಧಾಮನ್ಯುರಾಯಾ ೩
 ನೀರ ಸೌಭದ್ರ ಪಾಂಚಾಲಿಯ ಪಂಚ ಕು
 ಮಾರರು ಮೊದಲಾದ ನೃಪರು |
 ನೀರರೆಲ್ಲರು ಮಹಾ ರಥಿಕರು ಪ್ರಾಣವ
 ಧಾರೆಯ ನೆರೆದು ನಿಂತಿಹರು ೪

ಶ್ರೀ ಭಗವದ್ಗೀತಾ

ಅಸ್ಮಾಕಂ ತು ವಿಶಿಷ್ಟಾಯೇ ತಾನ್ನಿ ಬೋಧ ದ್ವಿಬೋತ್ತಮ
 ನಾಯಕಾ ಮಮ ಸೈನ್ಯಸ್ಯ ಸಂಜ್ಞಾರ್ಥಂ ತಾನ್ ಬ್ರವೀಮಿ ತೇ ೭
 ಭವಾ ಭೀಷ್ಮಶ್ಚ ಕರ್ಣಶ್ಚ ಕೃಪಶ್ಚ ಸಮಿತಿಂಜಯಃ
 ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಾ ವಿಕರ್ಣಶ್ಚ ಸೌಮದತ್ತಿಸ್ತಥೈವ ಚ ೮
 ಅಸ್ಯೇ ಚ ಬಹವಃ ಶೂರಾ ಮದರ್ಥೇ ತ್ಯಕ್ತಜೀವಿತಾಃ |
 ನಾನಾಶಸ್ತ್ರಪ್ರಹರಣಾಃ ಸರ್ವೇ ಯುದ್ಧವಿಶಾರದಾಃ ೯
 ಅಪರ್ಯಾಪ್ತಂ ತದಸ್ಮಾಕಂ ಬಲಂ ಭೀಷ್ಮಾಭಿರಕ್ಷಿತಮ್ |
 ವರ್ಯಾಪ್ತಂ ತ್ವಿದಮೇತೇಷಾಂ ಬಲಂ ಭೀಮಾಭಿರಕ್ಷಿತಮ್ ೧೦

ಗುರುವರ ನಮ್ಮ ಸೇನೆಯ ಶ್ರೇಷ್ಠ ರಥಿಕರ
 ಅರುಹುವೆ ಸಂಜ್ಞಾರ್ಥವಾಗಿ
 ಧುರದೊಳು ಬಲ್ಲಿದ ನಾಯಕರಾದಂಥ
 ಧೋರಗಳ ಪೆಸರನೆ ಬಾಗಿ ೭

ನೀನು ಭೀಷ್ಮನು ಕರ್ಣ ಕೃಪ ಯುದ್ಧದಲಿ ಗೆಲು
 ಪೋನು ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ ಹೀಗೆ
 ಮಾನಿ ವಿಕರ್ಣನು ಸೋಮದತ್ತನ ಕುವ
 ರನು ರಣದಿ ಶೂರರ್ಹಿಗೆ ೮

ಇನ್ನು ಕೆಲರು ಬಹು ಪೆಸರುಳ್ಳವರು ಕೇಳು
 ಎನ್ನ ನಿಮಿತ್ತಾದಿ ಪ್ರಾಣ
 ವನ್ನೆ ತ್ಯಕ್ತರಾಗಿ ನಾನಾಶಸ್ತ್ರ ಶಸ್ತ್ರಗ
 ಳನ್ನೆ ಪ್ರಹರಣಾ ಪ್ರವೀಣಾ ೯

ಯುದ್ಧಮಾರ್ಗದಿ ಸರ್ವರಾಯರು ಬಹಳ ಪ್ರ
 ಬುದ್ಧ-ರು ಸಂಖ್ಯಾಗೋಚರರು
 ಇದ್ದರು ನಮ್ಮ ಸೇನೆಯ ರಕ್ಷಿಪುದಕೆ ಸ
 ನ್ನದ್ಧ ಭೀಷ್ಮನೆ ಅರ್ಹಪರರೂ ೧೦

ಅಯನೇಷು ಚ ಸರ್ವೇಷು ಯಥಾಭಾಗಮವಸ್ಥಿತಾಃ
 ಭೀಷ್ಮನೇನಾಭಿರಕ್ಷಂತು ಭವಂತಃ ಸರ್ವ ಏವ ಹಿ ೧೧
 ತಸ್ಯ ಸಂಜನಯನ್‌ಹರ್ಷಂ ಕುರುವೃದ್ಧಃ ಪಿತಾನುಹಃ
 ಸಿಂಹನಾದಂ ವಿನಿದ್ರೋಚ್ಛ್ರೇಃ ಶಂಖಂ ದಧೌ ಪ್ರತಾಪವಾಃ ೧೨
 ತತಃ ಶಂಖಾಶ್ಚ ಭೀರ್ಯಶ್ಚ ಪಣವಾನಕಗೋಮುಖಾಃ
 ಸಹಸೈವಾಭ್ಯಹನ್ಯಂತ ಸ ಶಬ್ದಸ್ತು ಮುಲೋಃ ಭವತ್ ೧೩
 ತತಃ ಶ್ವೀತೈರ್ಹಯೈರ್ಯುಕ್ತೇ ಮಹತಿಸ್ಯಂದನೇಸ್ಥಿತೌ
 ಮಾಧವಃ ಪಾಂಡವಶ್ಚೈವ ದಿವ್ಯೌ ಶಂಖೌ ಪ್ರದಧ್ಮತುಃ ೧೪

ಗಣನವುಳ್ಳವರ ಸೇನೆಯ ರಕ್ಷಿಸಲು ಭೀಮ
 ಹೊಣೆಗಾರನೆಂದೆನಿಸುವೆನೊ
 ರಣದಿ ಯುದ್ಧ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಸಿ ನಿಂತಾ
 ಗಣಿತ ಸೀರರ ಕೂಡಿ ನೀನು ೧೧

ಕುರುಪಿತಾನುಹನ ರಕ್ಷಿಸು ಎಂದು ನುಡಿಯಲು
 ಹರುಷ ಪುಟ್ಟಿಸುತ ಕುರುಪಗೆ
 ಹರಿಯಾಕ್ಷನಂತುಚ್ಚ ಧ್ವನಿಗೈದು ಭೀಷ್ಮನು
 ದರವ ನೂದಿದ ಕ್ಷಣದಾಗ ೧೨

ಭೇರಿಮಂದುಭಿ ಶಂಖ ಪಣವ ಗೋಮುಖವು ತು
 ತ್ತೂರಿ ಆನಕ ಮುರುಜಾದೀ
 ಘೋರವಾದ್ಯವು ಒಮ್ಮೆ ಮೊರೆಯಲು ಕರ್ಣ ಕ
 ಶೋರವಾಹದು ರೋಮಾಂಚನದಿ ೧೩

ಇಂದಿರೇಶ ವಿಠಲನು ಸವ್ಯಸಾಚಿಯು
 ಚಂದಾದ ಶ್ವೇತ ಕುದುರೆಗೆ-
 ಳಿಂದ ಯುಕ್ತ ರಥದಲಿ ಸ್ಥಿತರಾದಪ
 ರಂದೂದಿದರು ಶಂಖ ಬೇಗ ೧೪

ಪಾಂಚಜನ್ಯಂ ಹೃಷೀಕೇಶೋ ದೇವದತ್ತಂ ಧನಂಜಯಃ
 ಪೌಂಡ್ರಂಧರ್ಮೌ ಮಹಾಶಂಖಂ ಭೀಮಕರ್ಮಾ ವೃಕೋದರಃ . ೧೫
 ಅನಂತವಿಜಯಂ ರಾಜಾ ಕುಂತೀಪುತ್ರೋ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ
 ನಕುಲಸ್ಪದದೇವಶ್ಚ ಸುಘೋಷ ಮಣಿಪುಷ್ಪಕೌ . ೧೬
 ಕಾಶ್ಯಶ್ಚ ಪರಮೇಷ್ವಾಸಃ ಶಿಖಂಡೀ ಚ ಮಹಾರಥಃ
 ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನೋ ನಿರಾಟಶ್ಚ ಸಾತ್ಯಕಿಶ್ಚಾಪರಾಜಿತಃ . ೧೭
 ದ್ರುಪದೋ ದ್ರೌಪದೀಯಾಶ್ಚ ಸರ್ವಶಃ ಪೃಥಿವೀಪತೇ
 ಸೌಧವ್ರಶ್ಚ ಮಹಾಬಾಹುಃ ಶಂಖಾಃ ದಧ್ಮುಃ ಪೃಥಕ್ ಪೃಥಕ್ . ೧೮
 ಸುಘೋಷೋ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾಣಾಂ ಹೃದಯಾನಿ ವ್ಯದಾರಯತ್
 ಸಧಶ್ಚ ಪೃಥಿವೀಂ ಚೈವ ತುನುಲೋವ್ಯನುನಾವಯತ್ . ೧೯

ಪದ ರಾಗ ಯಮುನಾಕಲ್ಯಾಣಿ ಆದಿತಾಳ

ಎಂಥಾ ಬಲನಂತಾ ರಂಥಾ ಬಲನಂತ . ಪ.
 ಕುಂತೀಯ ನಂದನರಂಥಾ . ಅ.
 ಹರಿಯೂ ಪಾಂಚಜನ್ಯವೆಂಬ ಶಂಖವನೂದೆ
 ಧುರದೋಳರ್ಚುನ ದೇವದತ್ತಾ ಶಂಖವನೂದಲೆಂಥಾ . ೧
 ಭೀಮ ಕರ್ಮ ವೃಕೋದರನು ಪೌಂಡ್ರವೆಂಬ
 ಆ ಮಹಾ ಶಂಖವ ಸ್ವನಿಗೈಸುತಲಿರಲೆಂಥಾ . ೨
 ಕುಂತೀಯ ತನುಜ ಯುಧಿಷ್ಠಿರರಾಯನಾ
 ನಂತವಿಜಯವೆಂಬ ಶಂಖಾವ ಪೂರೈಸಲೆಂಥಾ . ೩
 ನಕುಲ ಸುಘೋಷಾಖ್ಯ ದರ ಸಹದೇವನು
 ಪ್ರಕಟಿತ ಮಣಿಪುಷ್ಪಕವೆಂಬೊದೂದಲು . ೪
 ಇಂದಿರಾಪತಿ ವಿಠಲನ ದಯಪಾತ್ರರು
 ಇಂದಿರೆ ರಣದಲಿ ಗೆಲುವಾರ ಕಾಣೆ . ೫ (೧೫-೧೯)

ಅಥವ್ಯವಸ್ಥಿತಾನ್ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾನ್ ಕಪಿಧ್ವಜಃ
 ಸ್ತವೃತ್ತೇ ಶಸ್ತ್ರಸಂಸಾತೇ ಧನುರುದ್ಯಮ್ಯು ಸಾಂಡವಃ || ೨೦
 ಹೃಷೀಕೇಶಂ ತದಾನಾಕೃಮಿದಮಾಹ ಮಹೀಪತೇ

ಅರ್ಜುನ ಉಪಾಚ:—

ಸೇನಯೋರುಭಯೋರ್ಮಧ್ಯೇ ರಥಂ ಸ್ಥಾಪಯ ಮೇನಚ್ಯುತ || ೨೧
 ಯಾವ ದೇತಾನ್ನಿರೀಕ್ಷೇಹಂ ಯೋದ್ಧು ಕಾಮಾನವಸ್ಥಿತಾನ್
 ಕೈರ್ಮಯಾ ಸಹ ಯೋದ್ಧವ್ಯಮಸ್ಮಿನ್ ರಣ ಸಮುದ್ಯಮೇ || ೨೨
 ಯೋತ್ಸ್ಯಮಾನಾನವೇಕ್ಷೇಹಂ ಯ ಏತೇಽತ್ರ ಸಮಾಗತಾಃ
 ಧಾತ್ರರಾಷ್ಟ್ರಸ್ಯ ದುರ್ಬುದ್ಧೀರ್ಯುದ್ಧೇ ಪ್ರಿಯಚಿಕೀರ್ಷವಃ || ೨೩

ಶೀಃಸಪದ್ಯ:—

ಸರನು ಧನುಸ್ಸುಳ್ಳ ಕಾಶಿಪಶಿಖಂಡಿಯಾ ನರನುಹಾರಥಿಕ ನಮ್ಮಿಜ
 ನಿರಾಟ |
 ಅರಿಗಳಿಗೆ ಸೋಲಿದಾ ನಿರಸಾತ್ಯಕಿ ತಥಾ ನರನ ದ್ವಾಪದಾಖ್ಯ
 ದ್ವಾಪದಿಯ ಸುತರೂ |
 ಕೇಳು ರಾಯನೆ ನುಹಾಬಾಹು ಸೌಭದ್ರ ಮೊದಲಾದ ಸೈನ್ಯಸ್ಥ
 ನಿರರು ಸಮಸ್ತಾ |
 ರತಿಭಯಪ್ರದ ರಂಖಗಳ ಬೇರೆಬೇರೊಮ್ಮೆ ಭರದಿ ಧ್ವನಿಗೈಸಲಾ
 ಘೋಷದಿಂದ |
 ದಿವಿ ಭೂಮಿ ಮಧ್ಯದೊಳ್ತುಂಬಿ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಯಿಂದ ಬಿದರಿಸೆದೆ
 ಬಿಚ್ಚಿಸಿತು ಅರಿವರ್ಗದ |
 ಅಥ ಉಭಯಪಕ್ಷಭಟರೊದಗಿ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳ ಹತಿಯಿಂದ ಕದನ
 ಕಾರಂಭವಾಗೆ |

ನೋಡಿ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಜರ ರಣದಿ ಸ್ಥಿತರಾ
 ಬಿಲ್ಲನೆತ್ತಿದ ಕಪಿನರಧ್ವಜ ಸುನೀರಾ (೧೩-೧೪-೧೫-೨೦)

ಸಂಜಯ ಉವಾಚ:—

ಏವಮುಕ್ತೋ ಹೃಷೀಕೇಶೋ ಗುಡಾಕೇಶೇನ ಭಾರತ
ಸೇನಯೋರುಭಯೋರ್ಮಧ್ಯೇ ಸ್ಥಾಪಯಿತ್ವಾ ರಥೋತ್ತಮಮ್ ೨೪

ಪದ ಶ್ರೀರಾಗ ಆದಿತಾಳ

ಶ್ರುಣು ಭೂಪತೆ ಪಾಂಡವ ಮಧ್ಯಮ
ಕೃಷ್ಣನೊಳಾಡಿದ ವಾಕ್ಯವನಿಂದೂ ಪ.

ಚ್ಯುತಿ ರಹಿತನೆ ಅತಿಹಿತನೆ ಕೇಳು ಮ
ವ್ರಥ ಸೈನ್ಯಭಯ ಮಧ್ಯದೊಳಿಂದೂ
ಅತಿವೇಗದಿ ಸ್ಥಾಪಿಸು ಯುದ್ಧಾವೇ
ಕ್ಷಿತರಾಗಿಹರ ನೋಡೇನೆಂದೂ ೧

ಘೋರ ರಣೋದ್ವೋಗದಲಿ ಸಿಂದು ನಾ
ನ್ಯಾರ ಕೂಡೆ ಕಾದಲಿ ಇಂದೂ
ಯಾಯಾರಿಲ್ಲಿ ಬಂದಿಹರೊ ಕುಮತಿ ಕುರು
ವೀರಗೆ ಪ್ರಿಯವಾಡೇವೆಂದೂ ೨

ಇಂದಿರೇಶ ವಿಠಲನೆ ಕೇಳ್ಮರದಿ
ಸಿಂದು ಕಾದುವಾ ಭಟರನ್ನೂ
ಇಂದು ಶಂದಣವ ನಡಿಸಲ್ಲಿಗೆ ನಾ
ಭಂದದಿಂದ ನೋಡೇನಿನ್ನೂ ೩ (೨೦||-೨೨)

ಗದ್ಯ:—

ಎಂದು ಗುಡಾಕೇಶನಿಂದುಕ್ತನಾಗಿ ದಶ
ಇಂದ್ರಿಯಂಗಳಿಗೊಡೆಯ ಶಂದಣವನಾಕ್ಷಣದಿ
ತಂದು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಉಭಯ ಸೈನ್ಯಮಧ್ಯದೊಳು ಮು
ಕುಂದ ನಿಮ್ಮಿಗೊಂದನಾಗಾ (೨೪)

ಭೀಷ್ಮದ್ರೋಣಪ್ರಮುಖತಃ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಚ ಮಹೀಕ್ಷಿತಾಮ್ |
ಉವಾಚ ಪಾರ್ಥ ಪಶ್ಯತಾನ್ ಸಮವೇತಾನ್ ಕುರೂನಿತಿ ೨೫

ತತ್ರಾಪಶ್ಯತ್ಸಿಂಹತನ್ವಾನ್ ಪಿತೃನಥ ಪಿತಾಮಹಾನ್
ಅಚಾರ್ಯಾನ್ಮಾತೃಲಾನ್ಭ್ರಾತೃನ್ಪುತ್ರಾನ್ಪುತ್ರಾನ್ಸಖೀಂಸ್ತಥಾ ೨೬

ಶ್ವಶುರಾನ್ಸಹೃದಶ್ಚೈವ ಸೇನಯೋರುಭಯೋರಪಿ
ತಾಃ ಸಮೀಕ್ಷ್ಯ ಸಕೌಂತೇಯಃ ಸರ್ವಾನ್ಮನ್ಮಥಾನವಸ್ಥಿತಾನ್ ೨೭
ಕೃಪಯಾ ಪರಯಾವಿಷ್ಟೋ ವಿಷೀದನ್ನಿದ ಮಬ್ರವೀತ್

ಇಂದು ಭೀಷ್ಮ ದ್ರೋಣ ಪ್ರಮುಖರಾದೆಲ್ಲಾ
ಸುಂಧರಾಧಿಪರಿಂದ ಸಮವೇತ ಸೈನ್ಯದಾ
ವೃಂದವನು ನೋಡಿನಲು ಅರ್ಜುನನು ರಣದೊಳಗೆ
ನಿಂದವರ ಕಂಡನಾಗಾ ೨೫

ಪದ ಅಟತಾಳ

ಪಿತೃ ಪಿತಾಮಹ ರಾಚಾರ್ಯರ ಮತ್ತು
ಪುತ್ರ ಪೌತ್ರರ ಭ್ರಾತೃಗಳನೂ
ಮಿತ್ರ ಮಾತುಳ ಶ್ವಶ್ರಾ ಸುಹೃದಾ ಬಂಧುಗಳನ್ನು
ತತ್ರ ಉಭಯ ಸೈನ್ಯಸ್ಥರನೂ ೧

ನೋಡಿ ಕೃಪಾವಿಷ್ಟನಾಗಿ ವಿಷಾದದಿ
ಅಡಿದ ಕೃಷ್ಣನೊಳ್ಳಿಗೆ
ನೋಡಿ ಯುದ್ಧದಿ ಬಂದು ಸ್ವತರಾದ ಸ್ವಜನಾರ
ಪೀಡಿಸುವುದು ಗಾತ್ರದಾಗಿ ೨

ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲಿ ಎನ್ನ ದೇಹದಿ ನಡಗುಟ್ಟಿ
ವಣಗುತ್ತಿಹುದು ಮುಖವೀಗಾ
ತನು ರೋಮಾಂಚ ಹುಟ್ಟುತಿದೆ ಕೇಳು ಗಾಂಡೀವ
ಧನು ಜಾರುತಿದೆ ಕರದಾಗಿ ೩

ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ:—

ದೃಷ್ಟ್ವೀಮಂ ಸ್ವಜನಂ ಕೃಷ್ಣ ಯುಯುತ್ಸುಂ ಸಮುಪಸ್ಥಿತಮ್ | ೨೮
 ಸೀದಂತಿ ಮಮಗಾತ್ರಾಣಿ ಮುಖಂಚ ಪರಿಶುಷ್ಯತಿ
 ವೇಸಛುಶ್ಚ ಶರೀರೇ ಮೇ ರೂಢಿಮ ಹರ್ಷಶ್ಚ ಜಾಯತೇ | ೨೯
 ಗಾಂಡೀವಂ ಸ್ರಂಸತೇ ಹಸ್ತಾತ್ಪ್ರಕ್ಷೇಪ್ಯ ಪರಿದಹ್ಯತೇ |
 ನ ಚ ಶಕ್ನೋನ್ಮಾನಸ್ಥಾತುಂ ಭ್ರಮತೀವ ಚ ಮೇ ಮನಃ | ೩೦
 ನಿಮಿತ್ತಾನಿ ಚ ಪಶ್ಯಾಮಿ ವಿಪರೀತಾನಿ ಕೇಶವ
 ನ ಚ ಶ್ರೀಯೋಽನುಪಶ್ಯಾಮಿ ಹತ್ವಾ ಸ್ವಬನಮಾಹವೇ | ೩೧
 ನ ಕಾಂಕ್ಷೇ ವಿಜಯಂ ಕೃಷ್ಣ ನ ಚ ರಾಜ್ಯಂ ಸುಖಾನಿ ಚ |
 ಕಿಂನೋ ರಾಜ್ಯೇನ ಗೋವಿಂದ ಕಿಂ ಭೋಗೈರ್ಜೀವಿತೇನವಾ || ೩೨

ತಸಿಸುತಿಹುದು ತೃಗಿಂದ್ರಿಯ ನಿಲ್ಬದಕೆ ಶಕ್ತಿ
 ವಿಪರೀತವಾಗಿದೆ ಮನವೂ
 ಚಪಲ ವೃತ್ತಿಯಲಿ ಭ್ರಮಿಸುವದು ಯದುಕುಲಾ
 ಧಿಸ ಕಾಂಬೆ ನೀಚಾ ಶಕುನವೂ | ೪
 ಬಂಧುಗಳನು ಯುದ್ಧದಲಿ ಇಂದೂ ಕೊಲ
 ಲದರಿಂದ ಲೇಸನು ಕಾಣೆ ನಾನು
 ಇಂದಿರಾಪತಿ ವಿಠಲನೆ ಜಯವಾದರು
 ಎಂದೆಂದೂ ಬಯಸೆ ನಾನಿದನೂ | ೫ (೨೬-೩೧)

ರಾಗ ರಂಕರಾಭರಣ ಅದಿತಾಳ

ಎನು ಪ್ರಯೋಜನ ರಾಜ್ಯ ಸುಖಗಳೆಂದೇನು ರಾಜ್ಯ ಲಾಭದಿ ಕೃಷ್ಣ
 ಎನು ಪ್ರಯೋಜನ ಭೋಗದಿಂದ ಬದುಕೇನು ಸ್ವಜನರನು ಸಂಹರಿಸಿ | ೫
 ಆರನಿಮಿತ್ತೀಪ್ಸಿತವೋ ರಾಜ್ಯಸುಖ ಕ್ರೂರ ರಣದಿ ಅವರೇ ಬಂದು
 ಏರರಾಗಿ ನಿಂತಿಹರು ಪ್ರಾಣಧನ ಸೂರೆಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟುಹರಿದೂ | ೧

ಯೇಷಾನುರ್ಥೇ ಕಾಂಕ್ಷಿತಂ ನೋ ರಾಜ್ಯಂ ಭೋಗಾಸ್ಸುಖಾನಿಚ |
ತ ಇಮೇನವಸ್ಥಿತಾಯುದ್ಧೇ ಪ್ರಾಣಾಂಸ್ತ್ವೈಕಾಂಶ್ಚ ಧನಾನಿ ಚ || ೩೩

ಆಚಾರ್ಯಾಃ ಪಿತರಃ ಪುತ್ರಾಸ್ತಥೈವ ಚ ಪಿತಾಮಹಾಃ |
ಮಾತುಲಾಃ ಶ್ವಶುರಾಃ ಪೌತ್ರಾಃ ಶ್ಯಾಲಾಃ ಸಂಬಂಧಿನಸ್ತಥಾ || ೩೪

ಏತಾನ್ಮಹಂತುನಿಚ್ಛಾನ್ಮಿ ಘ್ನೇತೋಽಪಿ ಮಧುಸೂದನ |
ಅಪಿ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯ ರಾಜ್ಯಸ್ಯ ಹೇತೋಃ ಕಿಂ ನು ಮಹೀಕೃತೇ || ೩೫

ತಂದೆ ಪಿತಾಮಹ ರಾಚಾರ್ಯರು ಸಂಬಂಧಿ ಪುತ್ರ ಪೌತ್ರರನಾನಾ
ಬಂಧು ಬಳಗ ಮಾತುಳ ಶ್ಯಾಲಕರನಾ ವೃಂದಮೊಳಗೆ ಕಾಣುತಲಿಹೆನಾ ೨

ಮೂರುಲೋಕ ರಾಜ್ಯಾರ್ಥವಾದರೂ ದೂರ ಮಾಳ್ವೆ ಸ್ವಜನರ ಕೊಂದಾ
ದಾರುಣ ಕರ್ಮೇಚ್ಛೆಯ ಮಾಡೆನು ಮಧುವೈರಿಘ್ನ ತೋಪಿ ನಾನವರಿಂದಾ ೩

ಇಂಥಾದೀ ಭೂಮಿಯ ಮಾಡಲಿ ಏನೆಂತು ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರರ ರಣದಿ
ಕಂತುಪಿತನೆ ಸಂಹರಿಸಲೆನುಗೆ ಹೇಳೆಂತು ಪ್ರೀತಿ ಆಹುದು ತ್ವರದೀ ೪

ಆತತಾಯಿಗಳಾದಿವರನು ಕೊಂದರೆ ನೀತಿಯೆ ನಮ್ಮನು ಪಾತಕವು
ಮಾತುಳಾಂತಕನೆ ಆಶ್ರೈಸದು ತಸ್ಮಾತ್ ಸಬಾಂಧವಜನ ರೋಧವು ೫

ಅಲ್ಲ ಅರ್ಹ ನಾನಿದಕೆ ಕೇಳು ಸಿರಿ ವಲ್ಲಭನೆ ಸ್ವಜನರ ಕೊಂದು
ಬಲ್ಲಿ ಹ್ಯಾಗೆ ಸುವಿಸೇವು ಹೇಳು ನಾನೊಳ್ಗೆ ರಣವ ಬಿಡುವೆನೊ ಇಂದು ೬

ಕುಲಕ್ಷಯಕೃತ ದೋಷವು ಮಿತ್ರರನಾ ಕೊಲುವ ದ್ರೋಹ ಪಾತಕಗಳನೂ
ಜಲಜಾಕ್ಷನೆ ಕಾಣರು ಯದ್ಯಪಿವರು ಸಲೆಲೋಭದಿ ಉಪಹತಿಗಳನೂ ೭

ಇಂದಿರೇಶ ವಿಠಲನೆ ಕುಲಕ್ಷಯಕೃತ ಮುಂದೆಬಪ್ಪ ದೋಷಗಳನ್ನೂ
ಛಂದದಿ ಅರಿತೆಮ್ಮಿಂದಿ ಪಾಪಗಳೆಂದ ನಿವೃತ್ತಿಯು ಹ್ಯಾಗಹುದೋ ೮

ನಿಹತ್ಯ ಧಾತೃರಾಷ್ಟ್ರಾನ್ನಃ ಕಾ ಪ್ರೀತಿಃ ಸ್ಯಾಜ್ಜನಾರ್ದನ |
 ಪಾಪಮೇ ವಾಶ್ರಯೇದಸ್ಮಾನ್ವತ್ಪ್ರೀತಾನಾತತಾಯಿನಃ || ೩೬
 ತಸ್ಮಾನ್ನಾಹಾರ್ವಯಂ ಹಂತುಂ ಧಾತೃರಾಷ್ಟ್ರಾಸ್ತಬಾಂಧವಾನ್ |
 ಸ್ವಜನಂ ಹಿ ಕಥಂ ಹತ್ವಾ ಸುಖಿನಃ ಸ್ಯಾಮ ಮಾಧವ ೩೭
 ಯದ್ಯಸ್ಯೇತೇ ನ ಪಶ್ಯಂತಿ ಲೋಭೋಪಹತಜೇತಸಃ |
 ಕುಲಕ್ಷಯಕೃತಂ ದೋಷಂ ಮಿತ್ರಮ್ರೋಹೇ ಚ ಪಾತಕಮ್ | ೩೮
 ಕಥಂ ನ ಜ್ಞೇಯಮಸ್ಮಾಭಿಃ ಪಾಪಾದಸ್ಮಾನ್ನಿವರ್ತಿತುಮ್ |
 ಕುಲಕ್ಷಯಕೃತಂ ದೋಷಂ ಪ್ರಪಶ್ಯದ್ಭಿರ್ಜನಾರ್ದನ ೩೯
 ಕುಲಕ್ಷಯೇ ಪ್ರಣಶ್ಯಂತಿ ಕುಲಧರ್ಮಾಃ ಸನಾತನಾಃ
 ಧರ್ಮೇನಷ್ಟೇ ಕುಲಂ ಕೃತ್ಸುಮಧರ್ಮೋಽಭಿಧವತ್ಕೃತ ೪೦

ಸು ಳಾ ದಿ

ಧ್ರು ವ ತು ಳ

ಕುಲಕ್ಷಯಾನಾಗೂತ್ತಿರ ಕೆಡುವುದೂ ಸನಾತನ
 ಕುಲಧರ್ಮ ಕೆಡಲುಧರ್ಮ ಧರ್ಮಾಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲ
 ಕುಲಕಾಗೂನಾದೂ ಮತ್ತು ಬಲನಾಗಾಲು ಅಧರ್ಮ
 ಕುಲಸ್ತ್ರೀಯಾರನುದಿನ ದೂಷಿಸಿಕೊಳುವಾರೆಲ್ಲಾ, ಲಲನೇಯಾರಿಂತೂ
 ದುಷ್ಟಾರಾಗೂತ್ತಿರಾಲೂ ವರ್ಣಗಳು ಕೆಟ್ಟು ಸಾರಕರ್ಯವಾಡುದೂ
 ಇಂದಿರಾಪತಿ ವಿಠಲರಾಯಾ ಕೇಳೋ ಯನ್ನಮಲನಾಡಾ ಬಿನ್ನಸವಾ

ಅ ಟಿ ತಾ ಳ

ಜಾತಿಸಂಕರ ನರಕಕ್ಕೆ ದ್ವಾರಾವೆಂಬೂವ ನೀತಿ ನಾ ಬಲ್ಲೆ ಕುಲ
 ಘ್ನಾರಾ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಜಾತಾರಾದವರು ತಪ್ಪಿತ್ಯಗಾಳು ನರಕಾದಿ ಪಾ
 ತಾರಾಹಾರು ಲುಪ್ತ ಪಿಂಡಾಂಬುಕ್ರಿಯರಾಗಿ ಯಾತನೆ ಬಡುವಾರು
 ಇಂದಿರಾಪತಿ ವಿಠಲ ತಪೋನಿಧಿಗಳೊಡೆಯ ಕೇಳೊ ಬಿನ್ನಸವಾ

ಅಧರ್ಮಾಭಿಧವಾತ್ಕೃಷ್ಣ ಪ್ರದುಷ್ಯಂತಿ ಕುಲಸ್ತ್ರಿಯಃ
 ಸ್ತ್ರೀಷು ದುಷ್ಪಾಸು ವಾಷ್ಣೇಯ ಜಾಯತೇ ವರ್ಣಸಂಕರಃ ೪೧
 ಸಂಕರೋ ನರಕಾಯೈವ ಕುಲಘ್ನಾನಾಂ ಕುಲಸ್ಯ ಚ
 ಪತಂತಿ ಪಿತರೋ ಹ್ಯೇಷಾಂ ಲುಪ್ತಪಿಂಡೋದಕಕ್ರಿಯಾಃ ೪೨
 ದೋಷೈರೇತ್ಯೈಃ ಕುಲಘ್ನಾನಾಂ ವರ್ಣಸಂಕರಕಾರಕೈಃ
 ಉತ್ಸಾದ್ಯಂತೇ ಜಾತಿಧರ್ಮಾಃ ಕುಲಧರ್ಮಾಶ್ಚ ಶಾಶ್ವತಾಃ ೪೩

ಆ ದಿ ತಾ ೪೩

ಕುಲಸಂಕರಕಾರಕ ಈ ದೋಷಗಳ ಆಚರಿಪುದರಿಂದ
 ಕುಲಘ್ನಾರಾಗಳ ಶಾಶ್ವತ ಕುಲಧರ್ಮ ಕೆಡುವುದಿದು ಕುಲಧರ್ಮಗಳು
 ಭನ್ನಾಗೈಸಿದ ಬಲು ಪಾಪಿಷ್ಠ ಮನುಜರಿಗೆ ನರ್ಕದಿ ಕೆಲಕಾಲದಿ
 ವಾಸವು ಆಗುವದೆಂಥ್ದುಲವು ಶಾಸ್ತ್ರ ನಿಯಮವ ಕೇಳಿಹೆವೋ ಜಲ
 ಜಾಕ್ಷನ ಇಂದಿರೇಪತಿ ವಿಠಲ ಬಲು ಪಾಪಕೆ ಮನವೆರಗದೋ ಲಾಲಿಸೊ ೪೧

ಮ ರ್ಯ ತಾ ೪

ಕಟಿಂ ಕಠ ಮಹಾ ಪಾಪವ ಮಾಡಲು ವ್ಯವಸಿತನಾಗಿ ಹಟಮಾಡೀ
 ಯದ್ರಾಜ್ಯದ ಸುಖಲೋಭದಿ ನಾ ಸ್ವಜನರ ಕಟಕವ ಕೊಲ್ಲಲು
 ಉದ್ಯೋಗಿಸಿದೆ ನಯೋ - ಈ ಪರಿ ಕಠಿಣತ್ವವು ಎನಗ್ಯಾತಕೆ
 [ಸಂಧಿಸಿತೋ
 ಇಂದಿರೇಪತಿ ವಿಠಲನೆ ವಲ್ಲೆನೋ ರಣ ನಡಿ ಹಿಂದಕೆ ಮರಕೆ ೪೧

ತ್ರಿ ಪು ಟ ತಾ ೪

ರಣವಲಿ ದುರ್ಯೋಧನಾದಿಗಾಳಾಸ್ತ್ರ ಧಾರಣಮಾಡಿದವರಿಂದೆ
 ಅಸ್ತ್ರ ಪಿಡಿಯದಾ ಎನ್ನನು ಪ್ರತೀಕಾರವಾ ಮಾಡದವಾ
 ನಾ ಬಂದೂ ಹನನ ಮಾಡಲು ಇಂದಿರೇಶ ವಿಠಲ ರಾಯಾ
 ಎನಗಾದೂ ಕ್ಷೇಮವಾಹಾದು ಎಂಪಾ ಪಾರ್ಥನೊಚಿನ ಕೇಳೊ
 ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಮನುಜಾಧಿಪನೆ ಇಂದೂ (೩೯-೪೬)

ಉತ್ಸನ್ನ ಕುಲಧರ್ಮಾಣಾಂ ಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ ಜನಾರ್ದನ |
 ನರಕೇ ನಿಯತಂ ವಾಸೋ ಭವತೀತ್ಯನು ಶುಶ್ರುಮ | ೪೪
 ಅಹೋ ಬತ ಮಹತ್ಪಾಪಂ ಕರ್ತುಂ ವ್ಯವಸಿತಾ ವಯಮ್ |
 ಯದ್ರಾಜ್ಯಸುಖಲೋಭೇನ ಕಂಠುಂ ಸ್ವಜನಮುದ್ಯತಾಃ | ೪೫
 ಯದಿ ಮಾನುಪ್ರತೀಕಾರ ಮಶಸ್ತ್ರಂ ಶಸ್ತ್ರ ಪಾಣಯಃ |
 ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾ ರಣೇ ಹನ್ಯುಷ್ಮನ್ಮೈ ಕ್ಷೇಮತರಂ ಭವೇತ್ || ೪೬

ಸಂಜಯ ಉವಾಚ:—

ಏವ ಮುಕ್ತ್ವಾರ್ಜುನಃ ಸಂಖ್ಯೇ ರಥೋಪಸ್ತ ಉಪಾವಿಶತ್ |
 ವಿಸೃಜ್ಯ ಸಶರಂ ಚಾಪಂ ಶೋಕ ಸಂವಿಗ್ನ ಮಾನಸಃ | ೪೭
 ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾಸೂಪನಿಷತ್ಸು ಬ್ರಹ್ಮನಿದ್ರಾಯಾಂ
 ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನ ಸಂವಾದೇ
ಅರ್ಜುನವಿಷಾದಯೋಗೋನಾಮು
ಪ್ರಥಮೋಧ್ಯಾಯಃ

ಎಂದು ನುಡಿದು ಅರ್ಜುನ ರಥದಲಿ ಬಿತಿ
 ಯಿರದ ಬಳಲಿದಂಥಾ ಮನದೀ
 ಅಂದು ಸಚಾಪಾಸ್ತ್ರವನೆ ಬಿಟ್ಟು ವ
 ಲ್ಲೆಂದು ರಥವ ಕುಳಿತನು ರಥದೀ (೪೭)

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಚಂದ್ರಾಭಿದತನೂಜ ಶೇಷನಾಮಾಖ್ಯ
 ನಿರಚಿತ "ಗೀತಾರಂಜನಾ"ಖ್ಯ ಗ್ರಂಥೇ
ಅರ್ಜುನವಿಷಾದಯೋಗೋನಾಮು
ಪ್ರಥಮೋಧ್ಯಾಯಃ ಸಮಾಪ್ತಃ

ಹರಿ: ೬೦

ಎರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಸಂಜಯ ಉವಾಚ:—

ತಂ ತಥಾ ಕೃಪಯಾನ್ವಿತವಿಷ್ಟಮಶ್ರುಪೂರ್ಣಾಕುಲೇಕ್ಷಣಮ್ |
ವಿಷೀದಂತಸುದಂ ವಾಕ್ಯಮುನಾಚ ಮಧುಸೂದನಃ ೧

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ:—

ಕುತಸ್ತಾನ್ವ ಕಶ್ಚಲಮಿದಂ ವಿಷನೇ ಸಮುಪಸ್ಥಿತಂ |
ಅನಾರ್ಯಬುಷ್ಟಮಸ್ವರ್ಗ್ಯಮಕೀರ್ತಿಕರಮರ್ಜುನ ೨
ಕ್ಲೈಬ್ಯಂ ಮಾಸ್ಮಗಮಃ ಪಾರ್ಥ ನೈತತ್ತ್ವಯ್ಯವಸದ್ಯತೇ
ಕ್ಷುದ್ರಂ ಹೃದಯದೌರ್ಬಲ್ಯಂ ತ್ಯಕ್ತೋತ್ತಿಷ್ಠ ಪರಂತಪ ೩

ಸಂಜಯ: || ಅಷ್ಟಪದೀಗದ್ಯಾ:—

ಕೃಪೆಯಿಂದ ಆವಿಷ್ಟ ಕಣ್ಣಿನಲಿ ಒಲವೂರ್ಣ
ಅಪರಿಮಿತ ವ್ಯಾಕುಲೇಕ್ಷಣ ದುಃಖದಿಂದಿರುವ
ಚಪಲಮತಿಯಾದ ಅರ್ಜುನನ ಕುರಿತೀ ವಾಕ್ಯ
ಕೃಪಣ ವತ್ಸಲ ನುಡಿದನು |

ಅಪಕೀರ್ತಿಕರ ಅಸಜ್ಜನರಿಂದ ಸೇವಿತದ
ಕುಸಥ ವೆತ್ತಣಿಮೊ ನಿನ್ನನು ವಿಷಮು ಕಾಲವಲಿ
ಅಪವರ್ಗ ಕೊಡದ ಈ ಕಶ್ಚಲವು ಎಲ್ಲಿಂದ
ಅಪರಾಧ ಕೊದಗಿತೆಂದಾ (೧-೨)

ಪಟ್ಟದೀ ತ್ರಿಪುಟಪಾಳ

ಪಂಥತನನ ನೀ ನೈವದಿರು ಅದು
ಕಂಡುದಿಲ್ಲವೊ ನಿನ್ನೊಳಗೆ ಹೇ
ಪಾಂಡನ ಪರಂತಪನೆ ಕುತ್ತಿತ ಮನದ ಬಡತನವಾ

ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ:—

ಕಥಂ ಭೀಷ್ಮ ಮಹೇಂದ್ರೋ ದ್ರೋಣಂ ಚ ಮಧುಸೂದನ
ಇಷುಭಿಃ ಪ್ರತಿಯೋತ್ಸ್ಯಾಮಿ ಪೂಜಾರ್ಹವಸೂದನ ೪

ಗುರೂನಹತ್ವಾ ಹಿ ಮಹಾನುಭಾವಾನ್
ಶ್ರೇಯೋ ಭೋಕ್ತುಂ ಭೈಷ್ಠ್ಯಮಪೀಹಶೋಕೇ
ಹತ್ಯಾರ್ಥ ಕಾಮಾಂಸ್ತು ಗುರೂನಿಹೈವ
ಭುಂಜೇಯ ಭೋಗಾನ್ ರುಧಿರಪ್ರದಿಗ್ಧಾನ್ ೫

ನ ಚೈತದ್ವಿದ್ಯಾ ಕತರನ್ನೋ ಗರೀಯೋ
ಯದ್ವಾ ಜಯೇಮ ಯದಿ ನಾ ನೋ ಜಯೇಯುಃ
ಯಾನೇವ ಹತ್ವಾ ನ ಜಿಜೀವಿಷಾಮು
ಸ್ತೇನವಸ್ಥಿತಾಃ ಪ್ರಮುಖೇ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾಃ ೬

ಖಂಡಿಸೇಳು ಮಹಾರಣದಿ ಭನು
ಗೊಂಡು ನಿಂದಿರು ಯುದ್ಧದಲಿ ಬಹು
ಮಂಡಲಾಧಿಪರನ್ನೆ ಜಯಿಸೈ ಎಂದನಸುರಾರಿ (೭)

ಅರ್ಜುನ:—

ಹ್ಯಾಗೆ ಭೀಷ್ಮದ್ರೋಣಾದಿಗಳನ ರಣದಾಗ ನಾನು ಬಾಣಗಳಿಂದಾ
ನಾಗಶಯನ ಪೂಜಾರ್ಹರು ಪ್ರತಿಸ್ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಲಿವಲ್ಲೆಂದಾ ೧

ಗುರುಗಳನೆ ಕೊಂದರ್ಥ ಕಾಮರಾದವರ ರಕ್ತದಿಂ ತೊಡೆವಂಥಾ
ಪರಮ ಭೋಗಗಳ ಭೋಗಿಸಲಿ ಹ್ಯಾಗರುಹು ಹೀಗೆ ಮಾಳ್ಕುವಕಿಂತಾ ೨

ಧುರದಲಿ ಮಹಾನುಭಾವರಾದ ಈ ಗುರುಗಳನ್ನೆ ಕೊಲ್ಲದೆ ಇವದೀ
ತಿರಿದಾದರು ನಾ ಉಣ್ಣಲು ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಿದೆಂದು ತಿಳಿದಿಹೆ ಮನದೀ || ೩

ಅವರು ನಮ್ಮನೆ ಜಯಿಸುವರೋ ಮದಿ ಅವರನ ನಾವೇ ಜಯಿಸುವೆವೋ
ಬನರದಲ್ಲಿ ಇದರೊಳಗಾವುದು ಮಾಧವನೆ ಗರಿಯವರಿಮದಿಹೆವೋ ೪

ಕಾರ್ಪಣ್ಯದೋಷೋಪಹತಸ್ವಭಾವಃ
 ಪೃಚ್ಛಾಮಿ ತ್ವಾಂ ಧರ್ಮಸಂಮೂಢಚೇತಾಃ |
 ಯಚ್ಛ್ರೇಯಸ್ಸಾನ್ನಿತ್ಯತಂ ಬ್ರೂಹಿತನ್ಮೇ
 ಶಿಷ್ಯಸ್ತೇಹಂ ಶಾಧಿ ಮಾಂ ತ್ವಾಂ ಪ್ರಪನ್ನಮ್ | ೭

ನ ಹಿ ಪ್ರಪಶ್ಯಾಮಿ ಮಮಾಪನುದ್ಯಾ |
 ದ್ಯಚ್ಛೋಕಮುಚ್ಯೋಷಣಮಿಂದ್ರಿಯಾಣಾಮ್ |
 ಅವಾಪ್ಯ ಭೂಮಾವಸಪತ್ನಮೃದ್ಧಂ
 ರಾಜ್ಯಂ ಸುರಾಣಾಮಪಿ ಚಾಧಿಸತ್ಯಮ್ | ೮

ಆರ ಕೊಂದು ಬೀನಿಸೆವೊ ಆವರೆ ಮಾರಪಿತನೆ ಸಮೃದ್ಧವಲ್ಲಿ |
 ಶೂರರಾದ ದುರ್ಯೋಧನಾದಿಗಳು ಕ್ರೂರರಾಗಿ ನಿಂತಿಹರಲ್ಲ | ೫

(೪-೫-೬)

ಪದ ಅಟತಾಳ

ಮುರವೈರಿ ಕೇಳೊ ಬಿನ್ನಪವಾ, ನಿನ್ನಾ
 ನೊರೆಹೊಕ್ಕೆ ಕರುಣದಿ ತೋರು ಸುಪಥವಾ ೫

ಕೃಪಣ ದೋಷಗಳಿಂದ ಬಹಳ, ಕೇಳು
 ಉಪಹತವಾದ ಸ್ವಭಾವವನುಳ್ಳಾ
 ಸುಪಥನರಿಯದ ಮೂಢ ದುರುಳ - ಮತಿ
 ಕೃಪೆಮಾಡಿ ಹೇಳು ಕೇಳುವೆ ನಿನ್ನ ಮರುಕಾ ೬

ಯಾತರಿಂದಲಿ ಮುಕ್ತಿಯಹುದೋ
 ಅಂಥಾ ನೀತಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸೆನ್ನ ಶಿಕ್ಷಿಸಬಹುದೋ
 ತಾತ ನಿನಗೆ ಶಿಷ್ಯನಹುದೋ ಕೃಷ್ಣಾ
 ನಾತಕರನು ರಕ್ಷಿಸುವುದಿದು ಬಿರುದೋ ೭

೯೦೦ಯ ಉವಾಚ:—

ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ಹೃಷೀಕೇಶಂ ಗುಡಾಕೇಶಃ ಪರಂತಪಃ
ನಯೋತ್ಸೃಜ್ಯ ಇತಿ ಗೋವಿಂದ ಮುಕ್ತ್ವಾ ತೂಷ್ಣೀಂ ಬಭೂವಹ ೯
ತಮುವಾಚಹೃಷೀಕೇಶಂ ಪ್ರಸನ್ನವಿಭಾವತಃ
ಸೇನಯೋರುಭಯೋರ್ನುಘೈಃ ವಿಸ್ತೀದಂತಮಿದಂ ವಚಃ ೧೦

ಧರೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಶತ್ರು ರಹಿತ, ವಾದಾ
ಪರಮ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ನೃಪನಾಗಲು ನಿರುತಾ
ಸುರರಿಗೊಡೆಯ ನಾಗುವಂಥಾ, ಪದ
ದೊರಕಿ ಐದಿದರು ಅನಿತ್ಯವೇ ತಾತಾ ೨

ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಒಣಗಿಸುವ, ಶೋಕಾ
ವೃಂದವ ಕೆಡಿಸುವವನೆ ಕಾಣೆ ವೇದಾ
ಬೃಂದಾರಕರಿಗೊರನೀವಾ, ಪ್ರಭು
ಇಂದಿರೇಪತಿ ವಿಠಲನೆ ಸುಪ್ರಭಾವಾ ೪

(೨೮)

ಷಷ್ಠೀ ತ್ರಿಪುಟಕಾಳ

ಹೀಗೆ ನುಡಿದುರ್ಬನನು ಕೃಷ್ಣನೊ
ಳೇಗ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಕೇಳಿ
ಅಗದ್ಯದ್ಭವು ಮಾಡಿಸೆನುತಲಿ ನುಡಿದು ಸುಮ್ಮನಿರೆ
ನಾಗಶಯನನು ಮುಗುಳುನಗೆಯಿಂ
ದಾಗ ಉಭಯಾನೀಕ ಮಧ್ಯದಿ
ಹೀಗೆ ದುಃಖಪನನ್ನು ಕುರಿತೀ ವಾಕ್ಯವನು ನುಡಿದಾ. (೯೧೦)

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ:-

ಅಶೋಚ್ಯಾ ನನ್ವಶೋಚಸ್ತ್ವಂ ಪ್ರಜ್ಞಾವಾದುಂಶ್ವಭಾಷಸೇ
ಗತಾಸೂನಗತಾಸೂಂಶ್ಚ ನಾನುಶೋಚಂತಿ ಪಂಡಿತಾಃ ೧೧
ನ ತ್ವೇವಾಹಂ ಜಾತುನಾಸಂ ನ ತ್ವಂ ನೇಮೇ ಜನಾಥಿಪಾಃ
ನ ಜೈವ ನ ಭವಿಷ್ಯಾಮಸ್ಸರ್ವೇ ವಯಮತಃ ಪರಮ್ ೧೨

ಶೋಕಿಸಲನರ್ಹರ ಕುರಿತು ನೀ
ಶೋಕಿಸುತ ಸ್ವಕವೋಲಕಲ್ಪಿತ
ವಾಕ್ಯತ್ಯವೆಂದೆಂದು ಅಡುವೆ ಕೇಳು ಪಂಡಿತರು
ಲೋಕದಲಿ ಜೀವಿತರಿಗೋಸುಗ
ಶೋಕವಡರೆಂತತ್ತು ಪರಮು ನಿ
ವೇಕಿಗಳು ಸತ್ತವರಿಗಳ ರಚ್ಛಾನಿಗಳ ಮೊರತು ೧೧

ಹಿಂದೆ ನಾನಿಲ್ಲೆಂಬುದಿಲ್ಲವೋ
ಹಿಂದೆ ನೀನಿಲ್ಲೆಂಬುದಿಲ್ಲವೋ
ಹಿಂದೆ ಇಲ್ಲೆಂಬುವುದು ಇಲ್ಲವೋ ಈ ಜನಾಥಿಪರು
ಮುಂದೆ ನಾವುಗಳೆಲ್ಲ ಇರೇವೆಂ
ತೆಂಬುದಿಲ್ಲವೋ ಸರ್ವಕಾಲದಿ
ಕುಂದದಲೆ ಶಾಶ್ವತರು ಸರ್ವರು ಎಂದನಸುರಾರಿ ೧೨

ಪದ

ದೇಹೇಶಾ ಜೀವ ಭೇದಜ್ಞಾನ ಕೇಳೊ ತರ್ಜುನಾ
ಮುಕ್ತಿಗಿದು ಸೋಪಾನ ೧೩

ಶ್ಲೋಕ: -

ದೇಹಾನಿತ್ಯವೋ ಜೀವವರ್ಗಾರು ನಿತ್ಯಾ
ವಾಸುದೇವನು ಸರ್ವ ತಂತ್ರ ಸ್ವತಂತ್ರಾ
ನಿತ್ಯಾವಲ್ಲದಾ ದೇಹದುದ್ದಿಶ್ಯ ಶೋಕ
ವ್ಯರ್ಥಾ ಮಾಡುವಾ ಯಾಕೆ ನಿತ್ಯಗೆ ಕಿಮುತಾ

ದೇಹಿನೋಽಸ್ಮಿನ್ ಯಥಾದೇಹೇ ಕೌಮಾರಂ ಯೌವನಂ ಜರಾ
ತಥಾ ದೇಹಾಂತರಪ್ರಾಪ್ತಿರ್ಧೀರಸ್ತತ್ರ ನಮುಹ್ಯತಿ ೧೩
ನಾತ್ರಾಸ್ಪೃಶ್ಯಾಸ್ತು ಕೌಂತೀಯ ಶೀತೋಷ್ಣ ಸುಖದುಃಖದಾಃ
ಆಗಮಾಪಾಯಿನೋಽನಿತ್ಯಾಸ್ತಾಂ ಸ್ತಿತಿಕ್ಷಸ್ತು ಭಾರತ ೧೪

ಪದ:-

ಒಂದೆ ದೇಹಕೆ ಬಾಲ್ಯ ಯೌವನಾ, ವಾರ್ಧಕವು ನಾನಾ
ವಸ್ಥೆ ಬರಲು ಜೀತಾನಾ
ಒಂದೆ ಪ್ರಕಾರದಿ ಇರುತಿಹಾ ನ್ವ್ಯಾಂಗೋ ಹಾಂಗಿಹಾ
ದಲ್ಲ ಬಹು ಬಹು ದೇಹಾ
ನೆಂದು ತಿಳವು ಇವ್ವಾರಾದರೂ ದೇಹ ವೋದರೂ
ನೋದಪಡರು ಧೀಯುತರೂ
ಮುಂದೆ ಇವರ ಕಾಣೆನೆಂತೆಂದೂ ಶೋಕಿಸುವ್ಯ ಇಂದೂ
ಅದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲೆಂದೂ ೧೩
೧೪

ಶ್ಲೋಕ:-

*ನಾತ್ರಾಸ್ಪೃಶ್ಯಾದಿ ಪ್ರಕೃತಿ ಸಂಬಂಧ ನಿತ್ಯಾ
ಶೀತೋಷ್ಣಾದಿ ಈ ದ್ವಂದ್ವ ಸುಖದುಃಖ ಭೋಗಾ
ಬಂದೂ ಹೋಗುವಾ ಬಾಹ್ಯವಾದೆಂದು ತಿಳಿದೂ
ಕುಂತೀ ಪುತ್ರನ † ಸೈಂಸೈ ಇವುಗಳನ್ನು ೧೪

*“ಕೇವಲ ಏಕಮ ಸಂಬಂಧಗಳೇ ಸುಖದುಃಖವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕವಲ್ಲ. ಅವು ಸಾನು-ನನ್ನೆದು ಎಂಬ ಅಭಿಮಾನದೊಂದಿಗೆ ಸೇವಿದರಲ್ಲದೆ ತಾವೇ ಸುಖದುಃಖಗಳನ್ನು ಕೊಡಲಾರವು. ಏಕೆಂದರೆ, ಅವು ಸರ್ವದಾ ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿ ಸುಖದುಃಖಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ ಆದುದರಿಂದ ಅಭಿಮಾನ ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ದುಃಖವುಂಟಾಗದಂತೆ ಮಾಡಿಕೋ!”

†ಅಭಿಮಾನತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ಸುಖದುಃಖಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸದಿರುವಂತೆ ಮಾಡಿಕೋ.

ಯಂ ಹಿ ನ ವ್ಯಥಯಂತ್ಯೇತೇ ಪುರುಷಂ ಪುರುಷಸರ್ವಭ
ಸಮದುಃಖ ಸುಖಂ ಧೀರಂ ಸೋಽಮೃತತ್ವಾಯಕಲ್ಪತೇ

೧೫

ಪದ:-

* ಈ ವಿಧದಲ್ಲಿ ದ್ವಂದ್ವ ಬಾಹ್ಯವೋ, ಕೇಳನಿತ್ಯಾವೋ
ಎಂಬೊ ವಿಷಯಾಕೆ ಸಮವೋ
ಅವ ಬಲ್ಲನೊ ಅಂಥ ಧೀರನಾ, ಬಡಿಸದು ಬನ್ನಾ
ದುಃಖ ಸುಖಗಳು ಮಾನ್ಯಾ
ಪಾನನಸವನೆ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಪಾತ್ರಾ, ಮರ್ಲಭನೊ ಗೋತ್ರಾ
ದೊಳು ಪರಮ ಪವಿತ್ರಾ
ಯಾವವಿಚ್ಛಿಸದೆ ವಿಷಯದ ಪಾರಾ, ಕಂಡವನೆ ಧೀರಾ
ಕೇಳು ಕುಂತೀಕುಮಾರಾ

೧೬

*“ಎಲೈ ಸ್ವಾಮಿಯೇ, ಯುದ್ಧಮಾಡಿತನ್ನಿಮಿತ್ತಕವಾದ ದುಃಖವನ್ನು
ಅಭಿಮಾನತ್ಯಾಗವಿಂದ ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆ ಹೇಳುತ್ತೀಯೆ? ಯುದ್ಧ
ವನ್ನೇ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಪುನಃ ದುಃಖ ಪ್ರಸಕ್ತಿಯೇ ಇಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ನಾನು
ಯುದ್ಧಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆನ್ನು ಬಹುದಷ್ಟೆ! ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಅಭಿಮಾನ ಪರಿತ್ಯಾಗ
ದಿಂದ ದುಃಖನಿವೃತ್ತಿ ಮಾತ್ರವೇ ಫಲವಲ್ಲ - ಮತ್ತು ಪರಮ ಪುರುಷಾರ್ಥವೂ
ಅಗುತ್ತದೆಂದು ಭಗವಂತನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ — ಎಲೈ ಪುರುಷಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ
ಅರ್ಜುನನೇ! ದುಃಖವು ಹೇಗೆ ನಿತ್ಯವಲ್ಲವೋ ಪರಮ ಶ್ರೇಯಸ್ಕಾರವೆಂಬುದೂ
ಅಲ್ಲವೋ ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಇಚ್ಛಾಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ
ಅದಂತೆ ವಿಷಯ ಸುಖವೂ ನಿತ್ಯವಲ್ಲ, ಮೋಕ್ಷಸಾಧನವೂ ಅಲ್ಲ, ಬೇಸನ
ಅಧೀನವೂ ಅಲ್ಲ ಎಂಬ ತತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದು ಸುಖದುಃಖಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾ
ವಾಗ್ಯೂ ತತ್ಕಾರ್ಯವಾದ ಚಿತ್ತವಿಕಾರವನ್ನು ಅಡಗಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವುಳ್ಳ
ವನು ಸಮದುಃಖಸುಖಗಳಿರುವನು.

“ಇಂತಹ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಯೂ ಜಾಗ್ರದವಸ್ಥಾನಂತನೂ ಅವ ಯಾವ
ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಈ ವಿಷಯೇಂದ್ರಿಯ ಸನ್ನಿರ್ವಹಗಳು ದುಃಖವನ್ನು ಉಂಟು
ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅತನು ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ.”

ನಾಸತೋ ವಿದ್ಯತೇ ಭಾನೋ ನಾಭಾನೋ ವಿದ್ಯತೇ ಸತಃ
 ಉಭಯೋರಪಿ ದೃಷ್ಟೋಽಂತಸ್ತ್ವನಯೋಸ್ತತ್ತ್ವದರ್ಶಿಭಿಃ ೧೬
 ಅವಿನಾಶಿ ತು ತದ್ವಿದ್ಧಿ ಯೇನ ಸರ್ವಮಿದಂ ತತಮ್
 ವಿನಾರಮವ್ಯಯಸ್ಯಾಸ್ಯ ನ ಕಶ್ಚಿತ್ಕರ್ತು ಮರ್ಹತಿ ೧೭

ಶ್ಲೋಕ:—

ಅಸತ್ತೆಂದರೆ ಪಾಪಕಾರ್ಯವದರಿಂ ಸುಖಲೇಶವೆಂತಿಲ್ಲವೋ
 ಸತ್ತ-ನೆಂದರೆ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯವದರಿಂ ದುಃಖಂಗಳುಂ ಬಾರವು
 ಯುದ್ಧನೆಂಬುದು ವರ್ಣಧರ್ಮವದರಿಂ ಪಾಪಂನಿನಗಂಟದೈ
 ಬುದ್ಧಿವಂತನೆ ವಿಹಿತ ಕರ್ಮವಿದು ಕೇಳ್ನುಖ ಹೇತುತಾನಪ್ಪುದೈ ೧೬

ಪದ್ಯ:—

ಎರಡು ಪಕ್ಷಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸಿ, ತತ್ತ್ವ ಸಾಧಿಸಿ
 ಹೀಗೆಂದೂ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ
 ಪರವ ತತ್ತ್ವವಾದಿ ಜನರಿಂದಾ ಕಂಡಿಹುದರಿಂದ
 ಸಾಕ್ಷಿ ಸಿದ್ಧಾದರಿಂದಾ
 ಸ್ಥಿರರೂ ಜೀವರು ದುಃಖಿಸುವುದ್ಯಾಕೆ ದೇಹ ಕಳಬೇಕೇ
 ಅಯುಕ್ತವು ಅದು ಯಾಕೇ
 ಮರಳಿ ಬಂದು ಬಂದು ಹೋಗಲು - ಅಳುವುದು ಕೇಳು
 ಯುಕ್ತವಲ್ಲವೋ ಕೇಳು

ಶ್ಲೋಕ:—

ಯಾವಾ ದೇವರಿಂದೀ ಜಗವೆಲ್ಲ ಪೂರ್ಣ
 ವಾಗೀ ಇಷ್ಟದೋ ಅವನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ನಾಶಾ |
 ಎಂದೀಗಾಗಮಾ ತೀಯೊ ಕೇಡಿಲ್ಲದವರಾ
 ಕೊಲ್ಲಾಕೊಲ್ಲನೂ ಅರ್ಹನಲ್ಲವೊ ಪಾರ್ಥ ೧೭

ಅಂತವಂತ ಇಮೇ ದೇಹಾ ನಿತ್ಯ ಸ್ಯೋಕ್ತಾ ಶ್ರೀರಿಣಃ

ಅನಾಶಿನೋಽಪ್ರಮೇಯಸ್ಯ ತಸ್ಮಾದ್ಭ್ಯುಧ್ಯಸ್ವ ಭಾರತ ೧೮

ಯಯೇನಂ ವೇತ್ತಿ ಹಂತಾರಂ ಯಶ್ಚೈವನಂ ಮನ್ಯತೇ ಹತಮ್

ಉಭಾತೌ ನವಿಜಾನೀತೋ ನಾಯಂ ಹಂತಿ ನ ಹನ್ಯತೇ ೧೯

ನ ಜಾಯತೇ ಮ್ರೀಯತೇವಾ ಕದಾಚಿ

ನ್ನಾಯಂ ಭೂತಾ ಭವಿತಾವಾನ ಭೂಯಃ

ಅಜೋ ನಿತ್ಯ ಶ್ಯಾಶ್ವತೋಽಯಂ ಪುರಾಣೋ

ನ ಹನ್ಯತೇ ಹನ್ಯಮಾನೇ ಶರೀರೇ ೨೦

ಪದ—

ನಾಶಾವಿಲ್ಲದ ಅಪ್ರಮೇಯಗೆ ದೇಹಧಾರಿಗೆ

ನಿತ್ಯನಾದ ಜೀವನಿಗೆ

ಈ ಶರೀರವೆ ಅಂತವಾದದೂ ಮತ್ತೂ ಬಾಹದು ಎಂದ್ದೇ

ಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿಹುದು

ಲೇಶವಾದರು ಕೆಡದವನನ್ನು ಕೊಂದೆನೆಂಬನು

ಕೊಂದಾನಲ್ಲ ಎಂಬುವನೂ

ಈ ಸುಮಾರ್ಗವ ನರಿಯದವನು ಕೇಳು ಜೀವರು

ಕೊಲ್ಲಾರು ಕೊಲಿಸಿಕೊಳ್ಳರೂ ||

೧೮

ಶ್ಲೋಕ:—

ಎಂದೀಗಾದರೂ ಹುಟ್ಟುವನಲ್ಲ ಜೀವಾ

ಸಾಯಾನಂದಿಗೂ ಹುಟ್ಟಿದಾಗ್ಯಾರು ದೇಹಾ

ಪುಟ್ಟು, ದೇಹವು ನಾಶವಾದಾಗ್ಯೂ ಜೀವಾ

ಸಾಯಾ ನಿತ್ಯಾಜಾನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ನೀತ

೧೯

ಪದ:—

ಜನನರಹಿತ ಕೆಡದವನೆಂದೂ ನಿತ್ಯನಹುದೆಂದೂ

ನಾಶರಹಿತನೆಂತೆಂದೂ

ನೇದಾ ವಿನಾಶಿನಂ ನಿತ್ಯಂ ಯವನಮುಷಮವ್ಯಯಂ
ಕಥಂ ಸಪುರುಷಃ ಪಾರ್ಥ ಕಂ ಘಾತಯತಿ ಹಂತಿ ಕಂ

೨೧

ವಾಸಾಂಸಿ ಜೀರ್ಣಾನಿ ಯಥಾವಿಹಾಯ
ನವಾನಿ ಗೃಹ್ಣಾತಿ ನರೋಪರಾಣಿ
ತಥಾ ಶರೀರಾಣಿ ವಿಹಾಯ ಜೀರ್ಣಾ
ನ್ಯನ್ಯಾನಿ ಸಂ ಯಾತಿ ನವಾನಿ ದೇಹಿಃ

೨೨

ನೈನಂ ಛಿಂದಂತಿ ಶಸ್ತ್ರಾಣಿ ನೈನಂ ದಹತಿ ಪಾವಕಃ
ನ ಚೈನಂ ಕ್ಲೇದಯಂ ತ್ಯಾಪೋ ನಶೋಷಯತಿ ನಾರುತಃ

೨೩

ಅಚ್ಛೇದ್ಯೋಽಯಮದಾಹ್ಯೋಽಯಮುಕ್ಲೇದ್ಯೋಽಶೋಷ್ಯ ಏವಚ
ಸಿತ್ಯಸ್ಸರ್ವಗತಃ ಸ್ಥಾಣು ರಚಲೋಽಯಂ ಸನಾತನಃ

೨೪

ಮನುಜನಾವನು ಬಲ್ಲನೊ ಆತ ಯಾರಿಗೆ ಘಾತಾ

ಮಾಡಿಸುವನ್ಮಾಕ್ಕೆ ಪಾರ್ಥ

ಹವನ ಮಾಡುವನ್ಯಾರನು ಹೀಗೆ ತಿಳಿದ್ವಳದಾಗೆ

ವಸ್ತ್ರಾಗಳು ಬಿಟ್ಟು ಹ್ಯಾಗೆ

ಮನುಜನು ಹೊಸವಸ್ತ್ರ ಹೊದುವನೋ ಹಾಗೆ ಮುದಿತನೂ

ಬಿಟ್ಟು ಗ್ರಹಿಸ ಹೊಸತನೂ ||

೨೦-೨೨

ಶ್ಲೋಕಃ—

ಶಸ್ತ್ರಾಗಳು ಈ ಜೀವನಾ ಭೇದಿಸದು ಕೇಳಗ್ಗಿ

ಅತ್ಮಾನ ಸುಡದು ತೋಯಿಸದು ಉದಕಾ

ವಾಯೂ ಜೀವನಾ ಒಣಗಿಸಾನಾದ್ವರಿಂದ

ಭೇದ್ಯಾದಹ್ಯನೊ ರುಷ್ಕತೋಯೂಷನಲ್ಲ

೨೫

ಅವ್ಯಕ್ತೋಽನಯಮಚಿಂತ್ಯೋಯ ಮನಿಕಾರ್ಯೋಽನಯ ಮುಚ್ಯತೇ
ತಸ್ಮಾದೇನಂ ವಿದಿತ್ವೈವಂ ನಾನುಶೋಚಿತುಮರ್ಹಸಿ ೨೫

ಅಥ ಚೈನಂ ನಿತ್ಯಜಾತಂ ನಿತ್ಯಂ ವಾ ಮನ್ಯಸೇ ಮೃತಮ್
ತಥಾಪಿ ತಂ ಮಹಾಬಾಹೋ ನೈನಂ ಶೋಚಿತುಮರ್ಹಸಿ ೨೬

ಜಾತಸ್ಯ ಹಿ ಧ್ರುವೋಮೃತ್ಯುಧ್ರುವಂ ಜನ್ಮ ಮೃತಸ್ಯ ಚ
ತಸ್ಮಾದಪರಿಹಾರ್ಯೇರ್ಥೇ ನತ್ವಂ ಶೋಚಿತುಮರ್ಹಸಿ ೨೭

ಪದ:-

ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮಾನ - ನಿತ್ಯಾಧೀನನೂ
ಅದರಿಂದೆಂದೂ ಚಲಿಸನೂ

ಅವ್ಯಕ್ತಾಚಿಂತ್ಯ ವಿಕಾರನೂ ಕೇಳು ಬ್ರಹ್ಮನೂ
ಹೀಗ್ಗೋಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿಹನೂ

ಸನ್ಯಸಾಚಿಯೆ ಇಂಥಾ ಬ್ರಹ್ಮನ ಪೂಜೆಯಿಂದಿದ
ತಿಳಿದ್ವಿಡಿಯಿನ್ನು ಬಾಣಾ

ಭಾವ್ಯವಲ್ಲವೋ ಶೋಕ ಮಾಡಲು ಅರ್ಹನಾಗಲು
ಬೇಡ ಕೇಳು ರಣಮೊಳು

೨೪-೨೫

ಶ್ಲೋಕ:-

ಮತ್ತೂ ಜೀವಯಲ್ಲಾಗಲೂ ಜಾತನೆಂದೂ
ಭಾರಿಭಾರಿಗೂ ಸಾಯುವಾನೆಂದು ಅಳುವೆ
ನೆಂದೂ ತಿಳಿಯುವ್ಯಾ ಯುಕ್ತವಲ್ಲೋ ತಥಾಪಿ
ಅರ್ಹನಲ್ಲವೋ ದುಃಖಿಸೇ ಪಾರ್ಥ ನೀನೂ

೨೬

ಪದ:-

ಜನಿಸಿದವಗೆ ಮೃತ್ಯು ಸಿದ್ಧವೋ ಇದು ಬದ್ಧವೋ
ಧ್ರುವ ಮೃತಗೆ ಜನನವೋ
ಘನ ಯತ್ನದಲಿ ಪರಿಹರಿಸಲೂ ಬಾರದಿದು ಕೇಳು
ತಸ್ಮಾದಿದಕೆ ದುಃಖಿಸಲೂ |

ಅವ್ಯಕ್ತಾದೀನಿ ಭೂತಾನಿ ವ್ಯಕ್ತ ಮಧ್ಯಾನಿ ಭಾರತ
ಅವ್ಯಕ್ತ ಸಧನಾನ್ಯೇವ ತತ್ರ ಕಾ ಪರಿವೇದನಾ

೨೮

ಆಶ್ವರ್ಯವತ್ಪಶ್ಯತಿ ಕಶ್ಚಿದೇನ
ಮಾಶ್ವರ್ಯವದ್ವದತಿ ತಥೈವ ಚಾನ್ಯಃ
ಆಶ್ವರ್ಯವಚ್ಛೇದನ ಮನ್ಯಶ್ಚಣೋತಿ
ರುತ್ವಾಽಪ್ಯೇನಂ ವೇದ ನ ಚೈವ ಕಶ್ಚಿತ್

೨೯

ದೇ ಹೀ ನಿತ್ಯ ಮವ ಧ್ಯೋಷಯಂ ದೇ ಹೇ ಸರ್ವಸ್ಯ ಭಾರತ
ತಸ್ಮಾತ್ಸರ್ವಾಣಿ ಭೂತಾನಿ ನತ್ವಂ ಶೋಚಿತು ಮಹಸಿ

೩೦

ಅನರಹನೋ ನೀನು ಫಲುಗುಣಾ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ನಾನಾ
ಅವ್ಯಕ್ತದಿ ಆದಿ ನಿಧನಾ
ದಿನ ಸ್ವಲ್ಪ ವ್ಯಾಧಿ ವ್ಯಕ್ತರೋ ಇದಕಳದಿರೋ
ಚ್ಛಾನಿಗಳು ದುಃಖಿಸರೋ

೩೧-೩೨

ಪೂಜಕಃ—

ಒಬ್ಬ ನೊಬ್ಬನು ಕಾಂಬನಾಶ್ವರ್ಯವತ್ ಕೇ
ಳೊಬ್ಬನೊಬ್ಬನು ನುಡಿನಾಶ್ವರ್ಯವತ್ತಿ
ಬಿಂಬಾ ಲಕ್ಷಣ ಕೇಳ್ವನಾಶ್ವರ್ಯವತು ಮ
ತ್ತೊಬ್ಬ ಕೇಳಿದಾಗ್ಯಾದರಿಯನಿನಾ

೩೩

ಪವಃ—

ಸಕಲ ದೇಹದಿ ಸ್ಥಿತ ದೇವನು ನಿತ್ಯಾವಧ್ಯನೂ
ಅದುಕಾರಣ ನೀನೂ
ಅವಿಳ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೋಸುಗ ಹೀಗೆ ದುಃಖಿಸಲು ಈಗ
ಆಹಂನಲ್ಲವೊ ಜೀಗ

ಸ್ವಧರ್ಮಮಪಿ ಚಾನೇಕ್ಷ್ಯ ನ ವಿಕಂಪಿತುಮರ್ಹಸಿ
 ಧರ್ಮಾಽದ್ಧಿ ಯುದ್ಧಾ ಚೈರೀಯೋಽನ್ಯತ್ ಕ್ಷತ್ರಿಯಸ್ಯ ನ ವಿದ್ಯತೀಗ್ರ
 ಯದ್ಯಚ್ಛಯಾ ಚೋಪಪನ್ನಂ ಸ್ವರ್ಗದ್ವಾರಮಸಾವೃತಮ್
 ಸುಖಿನಃ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾಃ ಪಾರ್ಥ ಲಭಂತೇ ಯುದ್ಧ ಮೀದ್ಧರಂ ೨೭
 ಅಧಚೇತ್ಸ್ಮಿಮಂ ಧರ್ಮ್ಯಂ ಸಂಗ್ರಾಮಂ ನ ಕರಿಸ್ಯಸಿ
 ತ ತ ಸ್ವಧರ್ಮಂ ಕೀರ್ತಿಂಚ ಹಿತ್ವಾ ಪಾಪಮವಾಪ್ಸ್ಯಸಿ ೨೮

ಸುಖದ ಸ್ವಧರ್ಮದತ್ತಲು ನೋಡೋ ಕಂಪಿಸಲು ಬೇಡೋ
 ಕ್ಷತ್ರಿಯಗೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡೋ
 ದಕಳಂಕ ಮಹಿಮೆ ಶ್ರೇಯೋನ್ನತು ಇಲ್ಲವೋ ಅಂತು
 ಯುದ್ಧವನ ಮಾಡೋ ನಿಂತೂ ೨೭-೨೮

ಶ್ಲೋಕ -

ಯದೃಚ್ಛಿಂದಲಿ ಸ್ವರ್ಗದಾ ದ್ವಾರ ತೆರದೂ !
 ಇಷ್ಟದರ್ಜನ ಸುಖಿಗಳಾದಂಥ ನೃಪರೂ
 ಐದೋ ಗೋಸುಗಾ ಇಂಥ ಯುದ್ಧಾಖ್ಯ ಧರ್ಮಾ
 ಲಸ್ಯವಾಯಿತೋ ಕೇಳು ಪಾಂಡವನೆ ಇಂದು ೨೯

ಪದ -

ನೀನು ಸ್ವಧರ್ಮ ಸಂಬಂಧದಾ ಮಂಗಳಪ್ರದಾ
 ಯುದ್ಧವನು ಮಾಡದ್ದೋದ್ಯಾ
 ಹೀನನಾಗುವಿ ಸ್ವಧರ್ಮವ ಬಿಟ್ಟೂ ಕೀರುತಿಯ ಸುಟ್ಟೂ
 ಜ್ಞಾನವನ್ನೆ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟೂ
 ನಿನೆಂಬೆ ಪಾಪವೈಮನಿ ಇಂದೀ ಹಟೆ ಬಿಟ್ಟಿಂದೀ
 ರೇಶ ವಿಠಲನವೊಂದೀ
 ದೀನ ವತ್ಸಲನ ಕ್ಲೃಪ್ತನು ಇದಾ ಬಿಡಲಾಗದು
 ನಡಿಸಲು ಮುಕ್ತಿಯಿಹುದು ೩೦

ಅಕೀರ್ತಿಂ ಚಾಪಿ ಭೂತಾನಿ ಕಥಯಿಷ್ಯಂತಿ ತೇಽನ್ಯಯಾಮ್
 ಸಂಭಾವಿತಸ್ಯಚಾಕೀರ್ತಿ ಮರ್ಣಾದತಿರಿಚ್ಯತೇ ೩೪
 ಭಯಾದ್ರಣಾದುಪರತಂ ಮಂಸ್ಯಂತೇ ತ್ವಾಂ ಮಹಾರಥಾಃ
 ಯೇ ಪಾಂಚ ತ್ವಂ ಬಹುಮತೋ ಭೂತ್ವಾ ಯಾಸ್ಯಸಿ ಲಾಘವಂ ೩೫
 ಅನಾಚ್ಯವಾದಾಂಶ್ಚ ಬಹೂನ್ ವದಿಷ್ಯಂತಿ ತವಾಹಿತಾಃ
 ಸಿಂದಂತಸ್ತವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಂ ತತೋ ದುಃಖತರಂ ನುಕಿಂ ೩೬
 ಹತೋ ವಾಪ್ರಾಪ್ಯಸೇ ಸ್ವರ್ಗಂ ಜಿತ್ವಾನಾ ಭೋಕ್ತೃಸೇ ಮಹೀಂ
 ತಸ್ಮಾದ್ವಿತ್ಯ ಕೌಂತೇಯ ಯುದ್ಧಾಯ ಕೃತ ನಿಶ್ಚಯಃ ೩೭

ಪದ ಅಟಕಾಳ

ಜನರು ಮತ್ತು ಕೆಡದಪಕೀರ್ತಿ ಕರೆದ ನ
 ಚನ ನುಡಿದಣಕವಾಡುವರೊ
 ಅನಿಮಿಶೇಷಜ ಸಂಭಾವಿತ ಗಪಕೀರ್ತಿಯು
 ಹನನ ಕಿಂತಧಿಕ ವೆಂಬುವರೊ ೩೪
 ಧೀತನಾಗಿ ರಣದಿಂದ ಅರ್ಜುನ ಉಪ
 ರಾತನೆಂದು ಮಹಾರಥರು
 ಈತರ ತಿಳಿವರೊ ಅವರಿಗು ನೀ ಬಲ್ಲಿ
 ವಾತನಾಗಿ ಲಘುತನೊ ೩೫
 ಪೊಂದುವಿ ನಿನಗಹಿತರು ಬಹು ವಿಧವಾದ
 ನಿಂದ್ಯೆ ಅನಾಚ್ಯ ವಾದಗಳ
 ಮುಂದಾಡುವರು ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವ
 ನಿಂದಿಸುವರು ಇದ ಹೊರತು ೩೬
 ಇನ್ನೊಂದು ದುಃಖ ಉಂಟೇನೊ ಅರ್ಜುನ ಕೇಳೊ
 ಘನ್ನ ರಣದಿ ಯುದ್ಧದೊಳಗೆ
 ಇನ್ನು ನೀ ಹತನಾದ್ಯಾ ಸ್ವರ್ಗವೈದುವಿ ಗೆದ್ಯಾ
 ಉಣ್ಣುವಿ ರಾಜ್ಯ ಭೋಗಗಳಾ ೩೭

ಸುಖದುಃಖೇ ಸಮೇಕೃತ್ವಾ ಲಾಭಾಲಾಭೌ ಜಯಾಜಯೌ |
ತತೋ ಯುದ್ಧಾಯ ಯುಜ್ಯಸ್ವ ನೈವಂ ಸಾಪ ಮವಾಪ್ಯಸೀ ೩೮
ಏಷಾತೇಽಭಿತಾ ಸಾಂಖ್ಯೇ ಬುದ್ಧಿಯೋಗೇತ್ವಿಮಾಂಶ್ಚುಣು
ಬುದ್ಧ್ಯಾಯುಕ್ತೋ ಯಯಾ ಸಾರ್ಥ ಕರ್ಮಬಂಧಂ ಪ್ರಹಾಸ್ಯಸಿರ್ ೩೯
ನೇಶಾಭಿ ಕ್ರಮನಾಶೋಸ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯವಾಯೋ ನ ವಿದ್ಯತೇ
ಸ್ವಲ್ಪ ಮಸ್ಯಸ್ಯ ಧರ್ಮಸ್ಯ ತ್ರಾಯತೇ ಮಹತೋ ಭಯಾತ್ ೪೦
ನ್ಯವಸಾಯಾತ್ತಿಕಾ ಬುದ್ಧಿ ರೇಕೇಹ ಕುರುನಂವನ
ಬಹು ಶಾಖಾಹ್ಯನಂತಾರ್ಥ ಬುದ್ಧಯೋಽವ್ಯವಸಾಯಿನಾಮ್ ೪೧

ಅದು ಕಾರಣವಿ ಅರ್ಜುನನೇ ಯುದ್ಧಗೋಸ್ಕರ

ಹೆದರದೆ ನಿಶ್ಚಯಮಾಡಿ

ಮದಡನಾಗದೆ ಏಳು ನೈವರಿಗಿಂಥಾ ಧರ್ಮ

ಒದಗೊದಸಾಧ್ಯವು ಕೇಳೊ

ಸುಖದುಃಖ ಲಾಭ ಅಲಾಭ ಜಯಾ ಜಯ

ಸಕಲ ದ್ವಂದ್ವಗಳಿಲ್ಲ ಸಮ ಮಾ

ಷ್ಯಕಳಂಕನಾಗಿ ಬೇಕ ಯುದ್ಧಕನುನಾಗು

ಪ್ರಕಟಿಸದೈ ಪಾಪ ನಿನಗೆ

೩೮

ಇಂದಿರೇಶ ವಿಠಲನ ಕ್ಲುಪ್ತದ ಜ್ಞಾನ

ವಿಂದೂ ಹೇಳಿದೆ ಬುದ್ಧಿ ಯೋಗಾ

ಮುಂದೆ ಹೇಳುವೆ ಕೇಳು ಆ ಬುದ್ಧಿಯಿಂ ಕರ್ಮ

ಬಂಧ ಅಳಿಯುವಿ ಕುಂತೀಕುನರಾ

೩೯

ಉತ್ಪಾದ್ಯತಃ -

ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಪಕ್ರಮಕ್ಕೆ ನಾಶವುಂ

ಬೆಂಬೊದಿಲ್ಲ ಪ್ರತ್ಯವಾಯಿ ಇಲ್ಲ ಕೇಳು ಅರ್ಜುನಾ

ಏಕಧರ್ಮ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಚರಿಸಿದ ಮಾತ್ರ

ಮಹಾಭಯದ್ದೆ ಸಿಂದ ದಾಟಿಸುತ್ತಿ ಕರ್ಮವೂ

೪೦

ಯಾಮಿನಾಂ ಪುಷ್ಪಿತಾಂ ವಾಚಂ ಪ್ರವದಂತ್ಯ ನಿಪಶ್ಚಿತಃ
ನೇದವಾದರತಾಃ ಪಾರ್ಥ ನಾಸ್ಯದಸ್ತೀತಿ ವಾದಿನಃ ೪೨

ಕಾಮಾತ್ಮಾನಸ್ವರ್ಗಪರಾ ಜನ್ಮಕರ್ಮ ಫಲಪ್ರದಾಮ್
ಕ್ರಿಯಾವಿಶೇಷ ಬಹುಲಾಂ ಭೋಗೈಶ್ಚರ್ಯ ಗತಿಂ ಪ್ರತಿ ೪೩

ಭೋಗೈಶ್ಚರ್ಯ ಪ್ರಸಕ್ತಾನಾಂ ತಯಾಪಹೃತ ಚೇತಸಾಮ್
ವ್ಯವಸಾಯಾತ್ಮಿಕಾ ಬುದ್ಧಿ ಸ್ವಮಾರ್ಥೌ ನ ವಿಧೀಯತೇ ೪೪

ನಿಶ್ಚಯಾರ್ಥ ಜ್ಞಾನಯುಕ್ತ ಜನರ ಬುದ್ಧಿ ಒಂದೆ ಕೇಳಿ
ನಿಶ್ಚಯಾರ್ಥ ಜ್ಞಾನಯುಕ್ತ ಜನರ ಬುದ್ಧಿನಂತವು
ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಶಾಖಕೆ ಉಪಶಾಖವಾಗಿ ಹರಿದ್ವದೂ
ಸ್ವಚ್ಛವಲ್ಲ ಮತ್ತು ಇವರ ಇರವು ಕೇಳೊ ಪಾರ್ಥನೆ ೪೫

ನೇದಗಳಿಗೆ *ಗೋಪ್ಯವಾದ ಫಲಿತ ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯದ
ನೇದವಾದರತರು ಪುಷ್ಪಿತಾರ್ಥ ಹೇಳಿ ನಾನ್ಯವೆಂ
ದ್ವಾದಿಸುವರು ಕೇಳು ಪಾರ್ಥ ಹೀಗೆ ಜ್ಞಾನ ರಹಿತರು
ಹಾದಿ ತಪ್ಪಿ ನಿಶ್ಚಯಾರ್ಥವರಿಯದೆ ಬಳಲುವರು ೪೬

ವಿವಿಧ ಕಾಮಯುಕ್ತ ಸ್ವರ್ಗ ಪರರು ಜನ್ಮ ಕರ್ಮದ
ಭವಕೆ ಹೇತುಭೂತವಾದ ಫಲದ ಕಾಮ್ಯ ಕರ್ಮನೆ
ಧ್ರುವನಿದೆಂದು ಭೂತಿಭೋಗವನ್ನೆ ಕುರಿತು ನಿತ್ಯದಿ
ಭವಣೆ ಬಡುತಲಿಹರು ಕೇಳ್ಕೊಯಾವಿಶೇಷ ಬಹಳರೂ ೪೭

*ಫಲಸ್ಥಾನೀಯವಾದ ಮೋಕ್ಷರೂಪ ಅರ್ಥವನ್ನು ಪುಷ್ಪಸ್ಥಾನೀಯವಾದ ಸ್ವರ್ಗ
ಫಲವೆಂದು ಹೇಳಿ-

ತ್ವಗುಣ್ಯವಿಷಯಾ ವೇದಾ ನಿಷ್ಕೃಗುಣೋ ಭವಾರ್ಜುನಾ
 ನಿರ್ದ್ವಂದ್ವೋ ನಿತ್ಯ ಸತ್ಪ್ರಸೋಗ ಸಿಯೋಗ ಕ್ಷೇಮ ಆತ್ಮವಾನ್ ೪೦
 ಯಾವಾನರ್ಥ ಉದಪಾನೇ ಸರ್ವತ ಸ್ಸಂಪ್ಲ ತೋದಕೇ
 ತಾನಾನ್ ಸರ್ವೇಷು ವೇದೇಷು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯ ವಿಜಾನತಃ ೪೧

ಅಷ್ಟಪದೀಗದ್ಯಃ—

ಸಿರಿಯ ಭೋಗದಿ ತಿಲ್ಕಿ ಅದರಿಂದ ಕೇಳು ಅವ
 ಹರಿಸಲಪ್ಪಟ್ಟ ಚಿತ್ತವನುಳ್ಳವರುಗಳಿಗೆ
 ಪೊರಕದೈ ನಿಶ್ಚಯಜ್ಞಾನ ಸುಸಮಾಧಿಯಲಿ
 ಸ್ಥಿರಪಡದ ಬುದ್ಧಿ ಕೇಳೈ

ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಫಲವೆಂದು ಪೇಳ್ವಂತೆ ತೋರುತಿಹ
 ನರ ವೇದಗಳ ತೋರಿಕೆಯ ಅರ್ಥವನ್ನುಳಿದು
 ನಿರುತ ನಿರ್ದ್ವಂದ್ವನುಂ ಸತ್ಪ್ರಸನ್ನಾಗುತಲೆ
 ತೊರೆ ಕಾಮ್ಯಗಳಲಿಚ್ಛಿಯಾ ೪೪-೪೫

ಧರೆಯೊಳೆಷ್ಟು ಪ್ರಯೋಜನವು ಕೂಪೋದಕದಿ
 ನರರಿಗಾಹುದೊ ಅಷ್ಟು ಸರ್ವತ್ರ ತುಂಬಿದಾ
 ಶರದಿ ನೊದಲಾದ ಜಲದಿಂದಲಾಗುವುದು ಈ
 ತೆರದಿ ವೇದಗಳಿಂದಲಿ

ನಿರುತ ಪ್ರತಿಸಾದ್ಯವಹ ಕರ್ವಾಚರಣೆಯಿಂದ
 ಧರೆಯಲಾನಾವ ಫಲವಹುದೊ ಅಷ್ಟೆಲ್ಲ ಫಲ
 ಪರಮ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಹುದು ತತ್ಪಾರ್ಥವಿದ
 ನರಿ ಪಾರ್ಥ ನೀನೆಂದನು ೪೬

ಕರ್ಮಜ್ಯೇವಾಧಿಕಾರಸ್ತೇ ನಾ ಫಲೇಷು ಕದಾಚನ
 ನಾ ಕರ್ಮಫಲ ಹೇತುರ್ಭೂರ್ಮಾ ತೇ ಸಂಗೋಽಸ್ತು ಕರ್ಮಜೇನ
 ಯೋಗಸ್ಯ ಕುರು ಕರ್ಮಾಣಿ ಸಂಗಂತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಧನಂಜಯ
 ಸಿಂಹಸಿದ್ಧೋಸ್ತು ಸ್ವನೋಭೂತ್ವಾ ಸಮತ್ವಂ ಯೋಗ ಉಚ್ಯತೇ ೪೮

ಸು ಖಾ ದಿ

ರೂ ಪ ಕ ತಾ ಳ

ತ್ರಿಗುಣರಹಿತಾರ್ಥ ಹೇಳುವೆ ಕೇಳು ಸರ್ವರೂಳು
 ಜಗದೀಶನೆ ತಾ ನಿಂತು ದಿನ ಪ್ರತಿ ದಿನದಲ್ಲಿ
 ಬಗೆಬಗೆ ಕರ್ಮಗಳಾ ಮಾಡಿಸುವನದರಿಂದೆ
 ನಗೆ ಇಲ್ಲ ತಾತ್ಕಾಲವೆಂದು ತಿಳಿಯೋ,
 ನಿಗಮಗೋಚರ ಇಂದಿರಪತಿ ವಿಠಲರಾಮಾ ಬೇವಗನೆಗೆ ಈ
 ಜ್ಞಾನ ಪುಟ್ಟಿಸಿದರೆ ಕೆಡರೋ

ಧ್ರುವ ತಾ ಳ

ಅದು ಕಾರಣದಿ ಕರ್ಮ ಹರಿಮಾಡಿಸಿದಂದಾದಿ
 ಸದಾ ಮಾಡುವದಾಕಧಿಕಾರಾ ನಿನಗೆ
 ಇದರಾ ಫಲಾದಿ ಸಂಗ ಬೇಡಾ ಕರ್ಮಫಲಕ್ಕೆ
 ಮದಡಾನಾಗೀ ನೀ ಕಾರಣನಾಗಬೇಡ
 ವಿಧಿವೂರ್ವಕಾ ಕರ್ಮಗಳ ನಾ ಮಾಡುವವಿಲ್ಲೆಂಬು -
 ವದರಲ್ಲಿ ಸಂಗಾಬ್ಯಾಡ ಜ್ಞಾನಯೋಗ
 ವಿದೆ ಕೇಳು ಇಂದಿರೇಶ ವಿಠಲಾನ ಕ್ಲಪ್ತ ಸ್ವಭಾವ
 ಪಾದ್ಯತನುಸಾರ ಕರ್ಮಾವದರಂತಾಗುವುದೋ ಫಲವೂ

ದೂರೇಣ ಹೈವರಂ ಕರ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯೋಗಾದ್ಧನಂಬಯ
ಬುದ್ಧೌ ಶರಣಮನ್ವಿಚ್ಛ ಕೃಪಣಾಃ ಫಲದೇತವಃ

೪೯

ಬುದ್ಧಿ ಯುಕ್ತೋ ಜಹಾತೀಹ ಉಭೇ ಸುಕೃತ ದುಷ್ಕೃತೇ
ತಸ್ಮಾದ್ಯೋಗಾಯ ಯುಜ್ಯಸ್ವ ಯೋಗಃ ಕರ್ಮಸು ಕೌರಲಮಾ|| ೫೦

ಅ ಟ ತಾ ೪

ಯೋಗಸ್ಥನಾಗಿ ಕರ್ಮವ ಮಾಡು ತತ್ಸಂಗ
ನೀಗಿ ಸಿದ್ಧಿಯು ಅಸಿದ್ಧಿಯು ಆದ ಕಾಲಕ್ಕೆ
ಯೋಗಿ ತಾನೊಳು ಭಕ್ತಿದ್ವೇಷ ಮಾಡದೆ ಸಮ
ನಾಗಿ ಭಕ್ತಿಯ ಮಾಡುವದೆ ದ್ವಂದ್ವ ಸಮವೆಂಬ
ಯೋಗವೆಂದ್ವೇಳಿಸಿ ಕೊಳುತಿಪ್ಪದೈ ಪಾರ್ಥ
ಹೀಗೆಂಬ ಬುದ್ಧಿಯೋಗದಕಿಂತ, ಈ ಚ್ಛಾನಾವಾಗದೆ ಮಾಳ್ವ
ವಿವಿಧ ಕರ್ಮಗತಿಕಾರಣಾಗದು ದೂರಾದಲ್ಲಿ ನೀಚವೆನಿಪುದು
ಪೋಗುವ ವಿವಿಧ ಫಲವಾ ಕೊಡುವದು ಉಬ್ಬ
ರಾಗಿದು ಬಿಡಲಾರದಲೆ ಫಲಕಾರಣ
ರಾಗುವದೆ ಬಯಸುತ ಮಂದಮತಿಗಳು
ಸಾಗರಶಯನಾ ಇಂದಿರೇಪತಿ ವಿಠಲ
ನೀ ಗುಣತ್ರಯರೊಳು ಬಂಧಿಸುವನೊ ಕೇಳೊ |

೪೭-೪೮-೪೯

ಆ ದಿ ತಾ ೪

ಬುದ್ಧಿಯುಕ್ತನು ಲೋಕದೊಳಗೆ ರಹಸ್ಯ ತತ್ತ್ವ
ಪದ್ಧತಿ ತಿಳಿದು ಸುಕೃತ ದುಷ್ಕೃತವೆಂಬ
ಹೊದ್ದಿದವೆರಡರ ಫಲವ ಬಿಡುವ ಪರಿ
ಶುದ್ಧನಿವನು ಅದುಕಾರಣ ಪೂರ್ವೋಕ್ತ
ಬುದ್ಧಿಯೋಗವನ್ನೈದು ಇದನರಿಯದ ಅಪ್ಪ

ಕರ್ಮಜಂ ಬುದ್ಧಿಯುಕ್ತಾಹಿ ಫಲಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಮನೀಷಿಣಃ
ಜನ್ಮಬಂಧಂ ವಿನಿರ್ಮುಕ್ತಾಃ ಪದಂ ಗಚ್ಛಂತ್ಯನಾಮಯಮ್ || ೨೩

ಯಾದಾ ತೇ ಮೋಹಕಲಿಲಂ ಬುದ್ಧಿವ್ಯತಿತರಿಸ್ಯತಿ
ತದಾ ಗಂತಾಸಿ ನಿರ್ವೇದಂ ಶ್ರೋತವ್ಯಸ್ಯ ಶ್ರುತಸ್ಯಚ || ೨೪

ಬುದ್ಧರು ಮಾಡುವ ಸತ್ಕರ್ಮಗಳಿಗಿಂತ
ಶುದ್ಧ ಕುಶಲವುಳ್ಳ ಜ್ಞಾನಯೋಗವು ಇದು
ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದಲಿ ಕೇಳು ಬುದ್ಧಿಯುಕ್ತರು ಮಹಾ
ನಿದ್ರಾವಂತರು ಕರ್ಮದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಫಲವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು

ಜನ್ಮ ಮರಣದೊಳಗೆ ನಿತ್ಯ
ಬದ್ಧರಾಗದೆ ಬಂಧನಿರ್ಮುಕ್ತ
ರಾಗಿ ಉಪದ್ರವ ರಹಿತ ಇಂದಿರೆಪತಿ ನಿಶಲನ
ಭದ್ರಪದವ ನೈದುತಿಹರು ಶಾಶ್ವತವಾದ

೨೦-೨೩

ಶ್ರೀ ಪುಟಿತಾಳ

ಎಂದಿಗೆ ನಿನಗೆ ಕಲಿಲವಾದಾ ಮೋಹವು
ನಿಂದಿರದೆ ದಾಟುತಿಹುದೋ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದಾಗ
ಮುಂದೆ ಕೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಕೇಳು ವಕೆಲ್ಲ
ವೊಂದುಂ ಫಲರೂಪ ಜ್ಞಾನ ಕೇಳೋ ಅದ
ರಿಂದ ಕೇಳಿದ ವೇದಾರ್ಥವು ಮನದಲಿ ಚಲಿಸಾ
ದಂದದಿ ಇರುವುದು ಯಾವಾಗಲೋ
ಆಗದಂಥ್ದೇಳು ಆಗದಾ ಯೋಗಾಧಿಕಾರಿಯು
ಅಂದಿಗಾಗುವಿ ಸು ಸಮಾಧಿಯಲಿ ಮನ
ನಿಂದಾರೆ ಚಲಿಸಾದೆ ವಹರಾಖ್ಯಾ ಹೃದಯಾದ
ಮಂದಿರಾದಲಿ ವಾಸವಾಗಿರುವ ಬಿಂಬಾ

ಶ್ರುತಿವಿಪ್ರತಿಪನ್ನಾ ತೇ ಯದಾ ಸ್ಥಾಪ್ಯತಿ ನಿಶ್ಚಲಾ
ಸಮಾಧಾ ವಚಲಾ ಬುದ್ಧಿಸ್ತದಾ ಯೋಗ ಮವಾಪ್ಯಸಿ

೨೩

ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ —

ಸ್ಥಿತಪ್ರಜ್ಞಸ್ಯ ಕಾ ಭಾಷಾ ಸಮಾಧಿಸ್ಥಸ್ಯ ಕೇಶವ
ಸ್ಥಿತಧೀಃ ಕಿಂ ಪ್ರಭಾಷೇತ ಕಿಮಾಸೀತ ನ್ರಜೇತ ಕಿಂ

೨೪

ಇಂದಿರಾಪತಿ ನಿಲಲನ್ನಾ ಮೂರ್ತಿಯಕಾಂಬೀ
ದ್ವಂದ್ವಾವಳಿಯುನಿ ನೀನಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಕೆ ಕೇಳೊ

೨೫-೨೬

ಪದ ರಾಗ ರೇಗುಸ್ಥಿ ಅಡಿಪಾಳ

ಅರ್ಜುನಃ:-

ಹೇಳು, ಕೇಳುನೆನೊ ಯದುಪುಂಗವ ಕೃಷ್ಣನೆ

೨೭

ಕೀಳು ಮಾಡದಲೆ ಪಾಲಿಸು ಕರುಣದಿ

೨೮

ಅಷ್ಟಾಂಗದ ಯೋಗ ಸಮಾಧಿಯೊಳುಳ್ಳಾ
ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸ್ಥಿತಪ್ರಜ್ಞಗೆ ಕುರುಹ್ಯಾವುದೊ
ಕಷ್ಟನಿವಾರಕುತ್ಕೃಷ್ಟ ದಯಾಂಬುಧಿ

೨೯

ಏನು ಮಾಡುವನೊ ಸ್ಥಿತಮತಿ ಮಾನವ, ಮು
ತ್ತೀನು ಮಾಡುವನೊ ಹ್ಯಾಗೆ ನಡೆಯುವನೊ
ಜ್ಞಾನಿಯು ಹ್ಯಾಗಿರುವನೊ ಕರುಣದೊಳಿದ

೩೦

ಇಂದಿರೇಶ ನಿಲಲನ ಮೂರ್ತಿ ಹೃದಯ
ಮಂದಿರದಲಿ ಕಾಣುವವನು ನಿಷಯಜ
ದ್ವಂದ್ವವನುಭವಿಸುವ ವಿಧವನು ಎನಗ್ಗೇಳು

೩

೩೪

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ:—

ಪ್ರಜಹಾತಿ ಯದಾಕಾಮಾನ್ ಸರ್ವಾನ್ ಪಾರ್ಥಮನೋಗತಾಃ
 ಅತ್ಮನೈವಾತ್ಮನಾತುಷ್ಟಃ ಸ್ಥಿತಪ್ರಜ್ಞಸ್ತದೋಚ್ಯತೆ ೧೫೩
 ದುಃಖೇಷ್ಟನುದ್ವಿಗ್ನಮನಾಃ ಸುಖೇಷು ವಿಗತಸ್ಪೃಹಾಃ
 ಏತರಾಗ ಭಯಕ್ರೋಧಾಃ ಸ್ಥಿತಧೀರ್ಮನಿರುಚ್ಯತೆ ೧೫೪
 ಯಸ್ಸರ್ವತ್ರಾನಭಿಷ್ಠೇಹ ಸ್ತತ್ತತ್ಪ್ರಾಪ್ಯ ಶುಭಾಶುಭಮ್
 ನಾಭಿನಂದತಿ ನ ದ್ವೇಷ್ಠಿ ತಸ್ಯ ಪ್ರಚ್ಛಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾ ೧೫೫

ಷಟ್ಪದೀ ತ್ರಿಪುಟಪಾಠ

ಮನದ ಬಯಕೆಗಳನ್ನೆ ಬಿಟ್ಟನು
 ದಿನದಿ ಪರಮಾನಂದ ವಿಗ್ರಹ ತನುಸ
 ವನದೊಳು ವಾಸವಾಗಿಹ ಹರಿಯ ಕಾಣುತ್ತಲಿ
 ಮನದೊಳತಿ ಹರುಷದಲಿ ಸಂತು
 ಸ್ವನು ಯದಾಹನೊ ಆಗ ಕೇಳೈ
 ಮುನಿಗಳು ಸ್ಥಿತಪ್ರಜ್ಞನೆಂದಾಡುವರು ಪಾಂಡವನೆ ೧೫೬
 ಮೂರು ತಾಪಗಳಲ್ಲಿ ಮನದೊಳು
 ಘೋರ ದುಃಖವಪಡನು ಸುಖದೊಳು
 ದೂರ ಮಾಡುವ ಸ್ಪೃಹೆಯ ಸ್ನೇಹವ ಭಯವ ಕ್ರೋಧಗಳ |
 ನಿಯಾರಿ ನಡೆವನು ಕೇಳು ಪಾರ್ಥನೆ
 ಧಾರುಣಿಯೊಳೇತೆರದಿ ಇಹನನು
 ಸೂರಿಗಳು ಸ್ಥಿತಪ್ರಜ್ಞನೆಂದಾಡುವರು ಕೇಳಿಂದಾ || ೧೫೭
 ಸತಿಸುತಾದಿ ಸಮಸ್ತ ವಸ್ತು ಪ್ರ
 ತಿಯೊಳು ಸ್ನೇಹಂಗಳಿಲ್ಲದೆ
 ಪ್ರತಿದಿವಸ ಅವರಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಶುಭಾಶುಭಂಗಳಿಗೆ

ಯದಾ ಸಂಹರತೇ ಚಾಯಂ ಕೂರ್ವೋಂಗಾನೀವ ಸರ್ವಶಃ
ಇಂದ್ರಿಯಾಣೀಂದ್ರಿಯಾರ್ಥೇಭ್ಯಸ್ತಸ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾ

೫೮

ವಿಷಯಾ ವಿನಿವರ್ತಂತೇ ನಿರಾಹಾರಸ್ಯ ದೇಹಿನಃ
ರಸವರ್ಜಂ ರಸೋಕ್ತಸ್ಯಸ್ಯ ಪರಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ನಿವರ್ತತೆ

೫೯

ಅತಿಹರುಷಬಡ ದ್ವೇಷಿಸನು ಈ
ಕ್ಷಿತಿಯೊಳೀವಿಧ ಇರುವನಾವನೊ
ಸತತ ಆತಗೆ ಪ್ರಜ್ಞೆ ನೆಲೆಗೊಂಡಿಹುದು ಕೇಳೆಂದಾ

೬೦

ನಡೆವ ಕಮಲವು ಕೇಳು ತನ್ನಯ
ಒಡಲೊಳಗೆ ಕೈಕಾಲು ಪಿರವನೆ
ಅಡಗಿಸುವ ನೋಲಿಂದ್ರಿಯಂಗಳ ವಿಷಯದೊಳಗಿಂದ
ಅಡಿಗಡಿಗೆ ಎಳೆಬೆಳೆದು ಮನವನು
ದೃಢದಿ ನಿಲಿಸು ವನಾವನಾತಗೆ
ಬಿಡದೆ ಪ್ರಜ್ಞೆಯು ಸ್ಥಿರದಿ ನೆಲೆಗೊಂಡಿಹುದು ಕೇಳೆಂದಾ

೬೧

ವರಸುಂಮೋಗಕೆ ಯತ್ನ ಮಾಡುವ
ಪುರುಷ ವಿದ್ಯಾವಂತನಾದರು
ಭರದಿ ಪ್ರಮಥಿಸುತಿಪ್ಪ ಕರಣಗಳೆಲ್ಲ ಬಲುಹಿನಲಿ
ಮರುಳುಗೊಳಿಸುತ ಮನವನೆಳೆವುವು
ಪರಿಸರಿಯ ವಿಷಯಾಭಿಮುಖವಾ

ಗ್ಯುರುಪಠಾಕ್ರಮಿ ಪಾರ್ಥ ಕೇಳೆಂದನು ಮುರಘಂಸಿ
ಅದು ನಿಮಿತ್ತದಿ ಇಂದ್ರಿಯಂಗಳ
ನೊದಲು ನಿಯತಾಹಾರದಿಂದಲಿ
ಬೆದರದ್ದಾ ಗೊತನಾಡಿ ಮತ್ತರನಾದ ಮಾನವರು

ಯತತೋ ಸ್ಯಹಿ ಕೌಂತೇಯ ಪುರುಷಸ್ಯ ವಿಸಶ್ಚತಃ
 ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಪ್ರಮಾಥೀನಿ ಹಂತಿ ಪ್ರಸಭಂ ಮನಃ ೬೦
 ತಾನಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಸಂಯಮ್ಯ ಯುಕ್ತ ಆಸೀತ ಮತ್ಪರಃ
 ನಶೇ ಹಿ ಯಸ್ಯೇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ತಸ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾ ೬೧
 ಧ್ಯಾಯತೋ ವಿಷಯಾನ್ ಪುಂಸ ಸ್ವಂಗಸ್ತೇನೂಪಜಾಯತೇ
 ಸಂಗಾತ್ಸಂಜಾಯತೇಕಾಮಃ ಕಾಮಾತ್ಕ್ರೋಧೋಽಭಿಮಾನತೇ ೬೨
 ಕ್ರೋಧಾದ್ಭವತಿ ಸಂಮೋಹ ಸ್ವಂಮೋಹಾತ್ ಸ್ಮೃತಿ ವಿಭ್ರಮಃ
 ಸ್ಮೃತಿಭ್ರಂಶಾದ್ಬುದ್ಧಿನಾಶೋ ಬುದ್ಧಿನಾಶಾತ್ಪ್ರಾಣಶ್ಯತಿ ೬೩

ಮುದವನೈದುವನಾವನೀಪರಿ

ಇದನೊಶದೊಳಡುತಿಹನೊ ಆತಗೆ

ಸದಮಲ ಪ್ರಜ್ಞೆಯು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತನಾಗಿರುವುದೆಂದ || ೫೯-೬೦

ಪದ ರಾಗ ಧನ್ಯಾಸಿ ಆದಿತಾಳ

ಇಂದ್ರಿಯಂಗಳ ವಶಾದಲ್ಲಿಡಾದವನು

ಮುಂದೆ ಯೋಗಾಧಿಕಾರಿಯು ಆಗನನನು ಸ.

ಅದರಾ ಕಾರಣದಿ ವಿಷಯ - ಮುದದಿ ಧ್ಯಾನಿಸುವ

ಮದಡ ಪುರುಷ ಸದಾ - ಕುದಿನನೊ ಬಹಳ ೧

ಅದರದೆಸಿಂದಾ ಸಂಗಾ - ಉದಯಿಪುದೈಯ

ಅದರಿಂದ ಕಾಮವು - ಉದಯಿಸುತಿಹುದೈ ೨

ಅದರದೆಸಿಂದ ಕ್ರೋಧಾ - ಉದಯಿಪುದೈಯ

ಅದರಿಂದ ಸಂಮೋಹಾ - ಉದಯಿಸುತಿಹುದೈ ೩

ಸ್ಮೃತಿವಿಭ್ರಮವಾಗು - ತತಿ ಇದರಿಂದ

ಮತಿ ಕೆಡುವುದು ಕುಂತೀ - ಸುತನೆ ಇದರಿಂದ ೪

ಮತಿ ಕೆಡಲಿಂದಿರಾ - ಪತಿ ವಿಠಲನ್ನಾ

ಮತವರಿಯದೆ ಕೆಟ್ಟು - ಅತಿ ದುಃಖಿಸುನೆನೊ ೫

೬೧-೬೨-೬೩

ರಾಗಪ್ಪೇಷವಿಯುಕ್ತೈಸ್ತು ವಿಷಯಾನಿಂದ್ರಿಯೈಶ್ಚರನ್
 ಚಿತ್ತವಶೈರ್ವಿಧೇಯಾತ್ಮಾ ಪ್ರಸಾದ ಮಧಿಗಚ್ಛತಿ ೬೪
 ಪ್ರಸಾದೇ ಸರ್ವದುಃಖಾನಾಂ ಹಾನಿರಸ್ಯೋಪಚಾಯತೇ |
 ಪ್ರಸನ್ನ ಚೇತನೋಹ್ಯಾಶು ಬುದ್ಧಿಃ ಪರ್ಯವತಿಷ್ಠತಿ ೬೫
 ನಾಸ್ತಿಬುದ್ಧಿರಯುಕ್ತಸ್ಯ ನ ಚಾಯುಕ್ತಸ್ಯ ಭಾವನಾ
 ನ ಚಾಭಾವಯತಶ್ಯಾಂತಿ ರಶಾಂತಸ್ಯ ಕುತಸ್ಸುಖಂ ೬೬

ಷಟ್ಪದೀ ತ್ರಿಪುಟತಾಳ

ರಾಗಪ್ಪೇಷಗಳನ್ನು ಯತ್ನದಿ
 ನೀಗಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನು ತನ್ನೊಳ
 ವಾಗುವಂದದಿ ನಿಗ್ರಹಿಸಿ ವರದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ
 ಯೋಗಿ ಅನಿಷಿದ್ಧಾದ ವಿಷಯವ
 ಭೋಗಿಸುತ ಕೇಳದರಧೀನವು
 ಆಗದಂದದಿ ಇರಲು ಚಿತ್ತಪ್ರಸಾದವೈದುವನು ೬೪
 ಮನಸು ನಿರ್ಮಲವಾಗುತಿರೆ ಕೇ
 ಳನವರತ ತಾಪತ್ರಯಕೆ ನಾ
 ಶನವು ಹುಟ್ಟುತಲಿಹುದು ಚಿತ್ತಪ್ರಸನ್ನತಿಕೆಯಿಂದ
 ಘನಸುಯೋಗದಿ ಬುದ್ಧಿ ಚಲಿಸದೆ
 ಅನುದಿನದಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಇಹ ದರ್ಜು
 ನನೆ ಕೇಳೆಂದನು ರಮಾಧವನೊಲಿದು ಕರುಣದಲಿ ೬೫
 ಹೀಗೆ ಮನ ನಿಗ್ರಹಿಸದಾತಗೆ
 ಯೋಗಮಾರ್ಗದಿ ಬುದ್ಧಿ ಸುಸ್ಥಿರ
 ವಾಗವೈ ಸದ್ಬುದ್ಧಿ ಹೀನಗೆ ಹರಿಯ ಭಾವನೆಯು
 ಆಗದೀಸರಿ ಭಾವನೆಯು ಹೊರ
 ತಾಡಿ ಶಾಂತಿಯು ಶಾಂತಿಹೀನಗೆ
 ಈ ಗುಣತ್ರಯ ಬಂಧನಳಿಯುವ ಸೌಖ್ಯವೆತ್ತಣದೊ ೬೬

ಇಂದ್ರಿಯಾಣಾಂಹಿ ಚರತಾಂ ಯನ್ಮನೋಽನು ವಿಘ್ನೇಯೀಶಃ
ತದಸ್ಯ ಹರತಿ ಪ್ರಜ್ಞಾಂ ವಾಯುರ್ನಾವಮಿವಾಂಭಸೀ ೬೩

ತಸ್ಮಾದ್ವ್ಯಸ್ಯ ಮಹಾಬಾಹೋ ನಿಗೃಹೀತಾನಿ ಸರ್ವಶಃ
ಇಂದ್ರಿಯಾಣೀಂದ್ರಿಯಾರ್ಥೇಭ್ಯಸ್ತಸ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾ ೬೪

ಅಪ್ಪವದಿಗವ್ಯಾಃ—

ಮಾರುತನು ನೀರಿನೊಳು ನಡೆನ ನಾವೆಯ ಮಾರ್ಗ
ವಿಾರಿ ಶಳೆದೊಯ್ಯುನಂದದಲಿ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲ
ಮೇರೆಯಿಲ್ಲದೆ ಚರಿಸುತ್ತಿಪ್ಪ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ
ಸಾರಥಿಯ ತೆರದಿ ಮನವೂ

ಸೇರಿ ಪ್ರನರ್ತಿಸುತಲಿಪ್ಪುದಿದು ಈತನಾ
ಚಾರುತರ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಕ್ಷಣಕ್ಷಣದಿ ನಿಲಿಸದಲೆ ಆನ
ಕಾರ ಮಾಡುವುದು ಪಾಂಡನ ಮಧ್ಯಮನೆ ಕೇಳು
ಸಾರಿ ಹೇಳುವೆನೆಂದನು ೬೩

ಅರ್ಥಾಃ—

ಅದುಕಾರಣ ಆನಾತನ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು
ವಿಷಯಗಳ ದೆಸೆಯಿಂದ
ಚದರದಂತೆ ನಿಗ್ರಹಿಸಿದವಗೆ ಬಲ್ಲ
ವಿಕೆಯು ನೆಲೆಗೊಂಡಿಹುದೆಂದಾ ೬೪

ಯಾವ ವಿಷಯಕಜ್ಞಾನವೂ ಸರ್ವದಿ
ಗಾ ವಿಷಯದಿ ಮುನಿ ಜಾಗೃತನೊ
ಆನ ವಿಷಯದಲಿ ಜಾಗೃತರೋ ಜನ
ವದನಿತಿಯಂದದಿ ಕಾಣುವನೊ ೬೫

ಯಾನಿಶಾ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ತಸ್ಯಾಂ ಜಾಗತಿ ಸಂಯಮಾ
ಯಸ್ಯಾಂ ಜಾಗ್ರತಿ ಭೂತಾನಿ ಸಾನಿಶಾ ಪಶ್ಯತೋ ಮುನೇಃ ೬೯

ಆಪೂರ್ಯಮಾಣಮಚಲ ಪ್ರತಿಷ್ಠಂ

ಸಮುದ್ರಮಾಪಃ ಪ್ರವಿಶಂತಿ ಯದ್ವತ್

ತದ್ವತ್ಪ್ರಮಾಯಂ ಪ್ರವಿಶಂತಿ ಸರ್ವೇ

ಸಶಾಂತಿ ಮಾಪ್ನೋತಿ ನಕಾಮಕಾಮಿಾ ೭೦

ಪದ ಅಟತಾಳ

ತುಂಬಿ ಅಚಲ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನುಳ್ಳ ಶರಧಿಯೊ
ಳಂಬು ಯದ್ವತ್ ಪ್ರವೇಶಿಸಲು
ತುಂಬದೊ ಬರದಿರೆ ಬರಿದಾಗದಂತೆ ಏ
ನೆಂಬೆ ಜ್ಞಾನಿಯು ಹಗಲಿರುಳು ೧

ಅನಿಷಿದ್ಧ ವಿಸಯಗಳನು ಭವಿಸುವಗೋಸ್ಕರ
ರಢುದಿನ ಕಾಮಿಸಿ ಪಡದು
ಅನುಭವಿಸುವನತಿ ಹರ್ಷಪಡನು ದುಃಖಿ
ಸನು ಇಚ್ಛಾ ಭಂಗವ ನೆನೆದು ೨

ಹೀಗಿರುತಿಹನು ನಿಷ್ಕಾಮಿಯೆಂದೆನಿಸುವ
ಭೂಗೋಳದೊಳು ಜನರಿಂದ
ಸಾಗರದಂತೆ ಗಂಭೀರನಾಗಿಹ ನತಿ
ಬೇಗನೆ ಮದ್ದಯದಿಂದ ೩

ಪರಮ ಶಾಂತಿಯ ಪಡೆವ ನದುಕಾರಣದಿ ಅವಾ
ಪುರುಷನೆಲ್ಲಾ ಕಾಮಗಳನು
ಚರಿಸುವನೋ ಬಿಟ್ಟು ನಿಸ್ಪೃಹ ನಿರ್ಮಮ
ನಿರಹಂಕಾರವನುಳ್ಳ ನರಢು ೪

ವಿಹಾಯ ಕಾಮಾನ್ ಯಸ್ತೈರ್ವಾನ್ ಪುಮಾಂಶ್ಚರತಿ ನಿಸ್ಪೃಹಃ
ನಿರ್ಮಮೋ ನಿರಹಂಕಾರ ಸ್ವಶಾಂತಿಮಧಿಗಚ್ಛತಿ ೭೧

ಎಷಾ ಬ್ರಾಹ್ಮೀ ಸ್ಥಿತಿಃ ಪಾರ್ಥ ನೈನಾಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ವಿಮುಹ್ಯತಿ
ಸ್ಥಿತ್ವಾ ಸ್ಯಾಮಂತ ಕಾಲೇಽಪಿ ಬ್ರಹ್ಮನಿರ್ವಾಣ ಮೃಚ್ಛತಿ ೭೨

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಭಗವದ್ಗೀತಾಸೂಪನಿಷತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮನಿದ್ಯಾಯಾಂ
ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರೇ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನ ಸಂವಾದೇ
ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗೋನಾನು ದ್ವಿತೀಯೋಧ್ಯಾಯಃ

ಪರಮಶಾಂತಿಯುಳ್ಳದುವನು ಆನಾತನು ಬ್ರಾಹ್ಮೀ
ಸ್ಥಿರವಾದ ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಸ್ಥಿತಿಯೂ
ವರವೆಂದೂ ನೈದಿದ ಬಳಿಕ ಮೋಹವನ್ನೈದ
ಇರುತ್ತಿದ್ದು ಇದರಲ್ಲಿ ಮೃತಿಯೂ ೫

ಕಾಲಾದಿ ಲಿಂಗ ದೇಹವ ಬಿಟ್ಟು ಬ್ರಹ್ಮನಾ
ಆಲಯದಲಿ ಸುಖಿಸುವನೋ
ಕೇಳು ಪಾಂಡವನೆ ಬಾಣವ ಪಿಡಿ ಯುದ್ಧಕೆ
ಎಳು ಎಳೆನ್ನು ತಲಿಹನೋ ೬

೭೨

ಇತಿ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಾಭಿಧತನೂಪ ಶೇಷನಾಮಾಖ್ಯ ನಿರಚಿತೆ
“ಗೀತಾರಂಜನಾ”ಖ್ಯ ಗ್ರಂಥೇ ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗೋ
ನಾನು ದ್ವಿತೀಯೋಧ್ಯಾಯಃ

ಹರಿ: ಓಂ

ಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ:—

ಚ್ಯಾಯಸೀ ಚೇತ್ಸುರ್ಮಣಸ್ತೇ ಮತಾಬುದ್ಧಿ ಜಗನ್ನಾರ್ದನ
ತತ್ತ್ವಂ ಕರ್ಮಣಿ ಘೋರೇ ಮಾಂ ನಿಯೋಜಯಸಿ ಕೇಶವ ೧
ವ್ಯಾಮಿಶ್ರೇಣೈವ ವಾಕ್ಯೇನ ಬುದ್ಧಿಂ ಮೋಹಯಸೀವ ಮೇ
ತದೇಕಂ ವದ ನಿಶ್ಚಿತ್ಯ ಯೇನ ಶ್ರೇಯೋಽಹಮಾಪ್ನುಯಾಮ್ ೨

ಪದ ರಾಗ ಯಮುನಾಕಲ್ಯಾಣಿ ಆದಿತಾಳ

ಕೃಷ್ಣಾಬ್ರೂಹಿಮೆ ವೃಷ್ಟಿ ಕುಲೋದ್ಭವಾ ಪ.
ಪಂಚಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯ ಸಾಧ್ಯಕರ್ಮದಕಿಂತ
ಮಿಂಚೆ ನಿನಗೆ ಸಮ್ಮತವೇ ಚ್ಚಾನಯೋಗವು ೧
ಹೀಗೆ ಸಮ್ಮತವಾದ ಪಕ್ಷದಿ ನಿನಗೆ
ಈಗ ಅದನೆ ಉಪದೇಶಿಸದಿರುವರೆ ೨
ಏನು ಕಾರಣ ಮರಳಿ ಘೋರ ಕರ್ಮದಲಿ
ನೀನು ನಿಯೋಗಿಸುವಿಯೋ ಕೃಪಾಂಬುಧೆ ಎನ್ನಾ ೩
ವ್ಯಾಮಿಶ್ರನಾದ ಈ ವಾಕ್ಯಗಳೆಂದಾ
ನೀ ಮೋಹಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವೆ ಎನ್ನಾ ೪
ಎರಡು ಪಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ನಿಜವ್ಯಾವುದೊಂದು
ಮುರಹರ ಆವುದರಿಂದ ಶ್ರೇಯವಾಹುದೊ ೫
ಇಂದಿರಾಸತಿ ನಿಕಲಿಂದು ನೀ ದಯದಿ
ಕುಂದನೆಣಿಸದಲೆ ಲಾಲಿಸೊ ದಯದಿ ೬

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ:—

ಲೋಕೇಽಸ್ಮಿನ್ ದ್ವಿವಿಧಾ ನಿಷ್ಠಾ ಪುರಾಪೋಕ್ತಾ ಮಯಾನಘ
 ಜ್ಞಾನಯೋಗೇನ ಸಾಂಖ್ಯಾನಾಂ ಕರ್ಮಯೋಗೇನ ಯೋಗಿನಾಮ್ನಾ
 ನ ಕರ್ಮಣಾಮನಾರಂಭಾ ನೈಷ್ಕರ್ಮ್ಯಂ ಪುರುಷೋಽಶ್ನುತೇ
 ನಚ ಸಂನ್ಯಸನಾದೇವ ಸಿದ್ಧಿಂ ಸಮಧಿಗಚ್ಛತಿ ೪

ಪಟ್ಟದೀ ತ್ರಿಪುಟತಾಳ

ಎರಡು ಮಾರ್ಗಗಳಿಹುವು ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ
 ನರನೆ ಕೇಳ್ವೆ ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗವು
 ಪರಮ ಕರ್ಮದ ಮಾರ್ಗವೆಂಬಿವು ಶ್ರೇಷ್ಠವೆನಿಸಿಹುವು
 ನಿರುತವೀ ಮಾರ್ಗಗಳ ಸಾಧಿಸಿ
 ಪರಮ ಮುಕ್ತಿಯ ಪಡೆದ ನರನರ
 ರಿರುವರೈ ಕೇಳನಘ ಪೂರ್ವದಿ ನಾನು ಪೇಳ್ವಂತೆ

ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಚುರಿತ ಕರ್ಮ ಮಾಳ್ವರು
 ಜ್ಞಾನಯೋಗಿಗಳೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳರು
 ಜ್ಞಾನಕಥಿಕ ಪ್ರಮಾಣದಲಿ ಕರ್ಮಾಚರಣೆಗೈವ
 ಮಾನವನು ತಾ ಕರ್ಮಯೋಗಿಯು
 ನೀನು ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ಸಾರ್ಥ ನಿನಗೀ
 ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಚುರಿತ ಕರ್ಮಮಾರ್ಗವೆ ಮುಕ್ತಿ ಸಾಧನೆಯೈ ೨

ಕರ್ಮ ಕರಣಂಗಳಿಗುಪಕ್ರಮ
 ಧರ್ಮಮಾಡದೆ ಬಿಟ್ಟನರ ನೈ
 ಸ್ಕರ್ಮ್ಯ ಭೋಗವನ್ನೆದ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಕುಚಿತವಾದಾ
 ಕರ್ಮಮಾಡದೆ ಬಿಟ್ಟ ಮಾತ್ರದಿ
 ಧರ್ಮಜ್ಞಾನವ ನೀಗಿ ಆತನು
 ನಿರ್ಮಲದ ಸಿದ್ಧಿಯನೆ ಪಡೆಯನು ಎಂದನಸುರಾರಿ ೪

ನನು ಕೃತ್ವಿಶ್ವ ಕ್ಷಣಮಪಿ ಜಾತು ತಿಷ್ಠತ್ಯ ಕರ್ಮಕೃತ್ |
 ಕಾರ್ಯತೇಹ್ಯವಶಃ ಕರ್ಮ ಸರ್ವಃ ಪ್ರಕೃತಿಜೈಗುಣೈಃ ೫
 ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಸಂಯಮ್ಯ ಯ ಆಪ್ತೇ ಮನಸಾ ಸ್ಮರನ್
 ಇಂದ್ರಿಯಾರ್ಥಾನ್ ವಿನೂಢಾತ್ಮಾ ಮಿಥ್ಯಾಚಾರಸ್ಸಲುಚ್ಯತೇ ೬

ರಾಗ ಆನಂದಭೈರವಿ ಅಟತಾಳ

ಕೇಳೊ ಪಾರ್ಥನೆ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಜ್ಞಾನದ ಲಕ್ಷಣ
 ಹೇಳುವೆ ನಿನಗೆ ನಾನೆಂದನು ೭

ಒಂದು ನಿಮಿಷವಾದರೂ ಜೀವನಾವನು
 ನಿಂದಿರನೈ ಕರ್ಮಮಾಡದೆ
 ಬಂಧಕ ಪ್ರಕೃತಿಜಾಗುಣದಿ ಅವಶನಾಗಿ
 ನಿಂದ್ಯಾನಿಂದ್ಯದ ಕರ್ಮ ಮಾಡುವ ೮

ಸಕಲ ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯ ನಿಯಮಿಸಿ ಮನದೊಳು
 ಬಕನಂತೆ ಇಂದ್ರಿಯಾರ್ಥಗಳನು ಕೇ
 ಳಕಳಂಕನಾಗದೆ ಧ್ಯಾನಿಸ ಮನುಜನು
 ಪ್ರಕಟನಾಗುವನು ಮಿಥ್ಯಾಚಾರಿಯೆಂದೂ ೯

ಹಿಂದೆ ಪೇಳಿದ ಪರಿಯಂದದಿ ಮನಸಾ ಸ
 ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳನು ನಿಯಮಿಸಿ ಕ
 ರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಾದಿಂ ಕರ್ಮಯೋಗಕಾರಂಭವು
 ಕುಂದದೆ ಮಾಳ್ವಾಸಕ್ತನು ಶ್ರೇಷ್ಠನೊ ೧೦

ಕರ್ಮ ಮಾಡುವುದೆ ಶ್ರೇಷ್ಠವು ಬಹು ವಿಧವಾದಾ
 ಕರ್ಮ ಮಾಡವೆ ಬಿಡುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ
 ಧರ್ಮ ಸಂಬಂಧ ನಿಯತವಾದ. ನಿಷಯಜಾ
 ಕರ್ಮ ಮಾಡು ಮಾಡದಿರೆ ದೇಹವು ೧೧

ಯಸ್ತಿಸ್ವಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಮನಸಾ ನಿಯಮ್ಯಾರಭತೇಽರ್ಜುನ
 ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯೈಃ ಕರ್ಮಯೋಗ ಮಸಕ್ತ ಸ್ವನಿತಿಷ್ಯತೇ ೩
 ನಿಯತಂ ಕುರು ಕರ್ಮತ್ವಂ ಕರ್ಮಜ್ಯಾಯೋಹ್ಯ ಕರ್ಮಣಃ
 ಶರೀರ ಯಾತ್ರಾಽಪಿಚ ತೇನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ್ಯೇದ ಕರ್ಮಣಃ ೪
 ಯಜ್ಞಾರ್ಥಾತ್ಕರ್ಮಣೋಽನ್ಯತ್ರ ಲೋಕೋಽಯಂ ಕರ್ಮಬಂಧನಃ
 ತದರ್ಥಂ ಕರ್ಮ ಕೌಂತೇಯ ಮುಕ್ತಸ್ಸಂಗಸ್ಸಮಾಚರ ೫

ನಿಲ್ಲುವುದಕೆ ಕಾರಣಾಗದು ಇಂದಿರೇ
 ವಲ್ಲಭ ವಿಠಲನ ಕ್ಲಪ್ತವಿದೋ
 ಬಲ್ಲವನಿವನಿಸರಿ ಹರಿಕರ್ತ ನಾಕರ್ತ
 ನಲ್ಲವೆನುತ ಕರ್ಮಮಾಳ್ವನೋ ೫

(೫-೬-೭-೮)

ಅಷ್ಟಪದ್ಯಗದ್ಯಾಃ—

ಹರಿಗರ್ಪಣಾರ್ಥ ಮಾಡುವ ಕರ್ಮದನ್ಯತ್ರ
 ಪರಿಪರಿಯ ಸತ್ಕರ್ಮಗಳು ಲೋಕದಲಿ ಬಂಧ
 ಕರ ವಾಹನೆಂದು ತಿಳಿದವನಾಗಿ ನಿರ್ಭಯದಿ
 ಹರಿಗರ್ಪಣಾರ್ಥವಾಗಿ

ನಿರುತ ನೀ ಕರ್ಮಗಳ ಮಾಡು ಮಾಡಿದನೆಂಬ
 ಮರುಳಳಿದು ತತ್ಕಲವ ಬಯಸದೆ ನಿಸ್ಸಂಗ
 ಜರಿದು ಬಿಟ್ಟನುವಾಗು ಯುದ್ಧ ಕಾರ್ಯಕೆ ಕೇಳಿ
 ನರನಿಂದ ನಸುರಾರಿಯು

ಸಹಯಜ್ಞಾಃ ಪ್ರಜಾಸ್ಸೃಷ್ಟ್ವಾ ಪುರೋವಾಚ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ
ಅನೇನ ಪ್ರಸವಿಷ್ಯಧ್ವಮೇಷ ವೋಽಸಿಷ್ಟ ಕಾಮಧುಕ್ ೧೦

ದೇವಾನ್ ಭಾವಯತಾಽನೇನ ತೇ ದೇವಾ ಭಾವಯಂತುಃ
ಸರಸ್ವರಂ ಭಾವಯಂತಃ ಶ್ರೇಯಃ ಪರಮವಾಪ್ಸ್ಯಥ ೧೧

ಇಷ್ಟಾನ್ ಭೋಗಾನ್ ಹಿವೋದೇವಾ
ದಾಸ್ಯಂತೇ ಯಜ್ಞಭಾವಿತಾಃ
ತೈರ್ದತ್ತಾನ ಪ್ರದಾಯೈಭ್ಯೋ
ಯೋ ಭುಂಕ್ತೇ ಸ್ತೇನ ಏವಸಃ ೧೨

ಸೀಸಪದ್ಯಃ—

ಅಜನು ಪೂರ್ವದಲ್ಯಜ್ಞ ಸಹಿತ ಪ್ರಜೆಗಳನೆಲ್ಲ
ಸೃಜಿಸಿ ನುಡಿದನು ಯಜ್ಞದಿಂದ ನೀವು
ಪುತ್ರಪುತ್ರರ ಪಡೆದು ಸುಖಿಸಿರೀ ಯಜ್ಞ ಪಾ
ವಿತ್ರಕರ ಸಕಲಿಷ್ಟ ಕಾಮದುಘಮೋ
ಇದರಿಂದ ನೀವು ದೇವತೆಗಳನೆ ಭಾವಿಸಲು
ಮುದದಿ ನಿಮ್ಮನು ತಮ್ಮ ಭೃತ್ಯರೆಂದೂ
ಭಾವಿಸುವ ರೀಪರಿ ಪರಸ್ಪರದಿ ಭಾವಿಸಲು
ನೀವು ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದಂಥ ಸುಖವಾ
ಪೊಂದುವಿರಿ ಯಜ್ಞಭಾವಿತರಾದ ಸುರರು ನಿಮ
ಗೆಂದೆಂದು ಇಷ್ಟವಾದಂಥ ಭೋಗಾ
ಗಳನೆ ಕೊಡುವರು ಅವರು ಕೊಟ್ಟನ್ನದಿಂದ
ಅನರಿಗೋಸ್ಕರ ಯಜ್ಞಗಳನೆ ಮಾಡಿ
ಅನರ ನರ್ಚಿಸದೆ ಭುಂಚಿಸುವ ನಡನು
ಅವನಿಯೊಳು ಕಳ್ಳ ದೇವಸ್ವಾಪಹಾರಿಯವನು ೧೦-೧೧-೧೨

ಯಜ್ಞಶಿಷ್ಯಶಿನಸ್ಸಂತೋ ಮುಚ್ಯಂತೇ ಸರ್ವ ಕಿಲ್ವಿಷೈಃ
ಭುಂಜತೇ ತೇತ್ಸಘಂ ಸಾಸಾ ಯೇ ಪಚಂತ್ಯಾತ್ಮಕಾರಣಾತ್ ೧೩

ಅನ್ನಾದ್ಭವಂತಿಭೂತಾನಿ ಪರ್ಜನ್ಯಾದನ್ನಸಂಭವಃ
ಯಜ್ಞಾದ್ಭವತಿ ಪರ್ಜನ್ಯೋ ಯಜ್ಞಃ ಕರ್ಮ ಸಮುದ್ಭವಃ ೧೪

ಕರ್ಮ ಬ್ರಹ್ಮೋದ್ಭವಂ ನಿಧ್ನಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಕ್ಷರ ಸಮುದ್ಭವಂ
ತಸ್ಮಾತ್ ಸರ್ವಗತಂ ಬ್ರಹ್ಮ ನಿತ್ಯ ಯಜ್ಞೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಂ ೧೫

ಷಷ್ಠೀ ತ್ರಿಪುಟತಾಳ

ಪರಮ ಯಜ್ಞದ ಶೇಷ ಮನುಜನು
ನಿರುತ ಭುಂಜಿಸುತಿರಲು ಕೇಳೈ
ದುರಿತಗಳನ್ನೆಲ್ಲವನು ಬಿಡುವನು ಲೋಕದಲಿ ತೀಯೈ
ನರನು ಯಾವನು ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯು
ಹೊರೆವುದಕೆ ಪಾಕವನು ಮಾಳ್ವನೊ
ಅರರೆ ಪಾಪನ ನುಂಬುವನು ಕೇಳೆಂದನಸುರಾರಿ ೧೬

ಪದ ಅಟತಾಳ

ಅನ್ನದಿಂದ್ವಟ್ಟಿತಿಹರು ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಪ
ರ್ಜನ್ಯಾನಿಂದನ್ನ ಸಂಭವವೋ
ಜನ್ನಾದಿಂ ಪರ್ಜನ್ಯಾಗುತ್ಪತ್ತಿ ಜನ್ನ ಸಂ
ಪನ್ನಾ ಕರ್ಮದಿಂ ಹುಟ್ಟಿತಿಹುದೋ ೧೭

ಪರಿಸರಿ ಕರ್ಮಗಳುದಸಿದುವು ಹರಿಯಿಂದ
ಹರಿಯಾಭಿವ್ಯಕ್ತ ವೇದಗಳಂ
ಮರೆ ವೇದಗಳು ಭೂತಗಳಿಂದಭಿವ್ಯಕ್ತವು
ನರನೆ ನೀ ನರಿಯಿದನೆಂದ ೧೮

ಏವಂ ಪ್ರವರ್ತತಂ ಚಕ್ರಂ ನಾನುವರ್ತಯತೀಹ ಯಃ ಅಘಾಯುರಿಂದ್ರಿಯಾರಾಮೋ ಮೋಘಂ ಪಾರ್ಥ ಸ ಜೀವತಿ	೧೬
ಯಸ್ತಾತ್ಮತರೀವ ಸ್ಯಾದಾತ್ಮತ್ವಪ್ತೃಷ್ಠ ಮಾನವಃ ಆತ್ಮನೈವ ಚ ಸಂತುಷ್ಟ ಸ್ತಸ್ಯ ಕಾರ್ಯಂ ನ ವಿದ್ಯತೇ	೧೭
ನೈವ ತಸ್ಯ ಕೃತೇನಾರ್ಥೋ ನಾಕೃತೇನೇಹ ಕರ್ತೃನ ನ ಚಾಸ್ಯ ಸರ್ವಭೂತೇಷು ಕಶ್ಚಿದರ್ಥವ್ಯಪಾರ್ತಯಃ	೧೮
ತಸ್ಮಾದಸಕ್ತಸ್ತತಃ ಕಾರ್ಯಂ ಕರ್ಮ ಸಮಾಚಾರ ಅಸಕ್ತೋ ಹ್ಯಾಚರನ್ ಕರ್ಮ ಪರಮಾಪ್ನೋತಿ ಪೂರುಷಃ	೧೯

ಈ ಪರಿ ವರ್ತಿಸುತಿಪ್ಪ ಚಕ್ರವನೆ ಆ
ವಾಪುರುಷಾನು ಸರಿಸನೊ
ಪಾಪ ಜನಕ ಆಯು ನೂಕುತ್ತ ಧರೆಯೊಳಾ
ಕಾಪುರುಷನು ವ್ಯರ್ಥವಸಿವ

೧೬

ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ರತಿ ಉಳ್ಳವನಾಗುತ್ತ
ಆತ್ಮಜ್ಞಾನದಿ ತೃಪ್ತನಾಗಿ
ಆತ್ಮ ದರುಶನದಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟನಾ ಮು
ಕ್ತಾತ್ಮಗೆ ಕರ್ಮ ಕರಣವು

೧೭

ಇಲ್ಲಾ ಮಾಡಿದರಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ಯಾರ್ಥವವಗೆ ಬೇ
ಕಿಲ್ಲ ಕರ್ಮವ ಮಾಡದಿರೆ ಕೇ
ಡಿಲ್ಲವೊ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನಾರ್ಥಾಶ್ಚೈವಾ
ದಿಲ್ಲ ಸರ್ವ ಪ್ರಾಣಿಗಳನು

೧೮

ಧರೆಯಲ್ಲಿ ಸಕ್ತನಾಗದೆ ಕರ್ಮಫಲದೊಳು
ಪುರುಷ ಕರ್ಮವ ನಾಚರಿಸಲು
ಸ್ಥಿರವಾದ ಪರಮಪದವನ್ನೈದುತ್ತಿಹ ಕೇಳು
ವರ ಹೀಗೆ ಮಾಳ್ಪ ಕರ್ಮಗಳು

ಕರ್ಮಜೈವಹಿ ಸಂಸಿದ್ಧಿ ಮಾಸ್ಥಿತಾ ಜನಕಾದಯಃ
 ಲೋಕಸಂಗ್ರಹಮೇವಾಪಿ ಸಂಪಶ್ಯನ್ ಕರ್ತುಮರ್ಹಸಿ ೨೦
 ಯದ್ಯದಾಚರತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠಸ್ತತ್ತದೇವೇತರೋಜನಃ
 ಸ ಯತ್ಪ್ರಮಾಣಂ ಕುರುತೇ ಲೋಕಸ್ತದನುವರ್ತತೇ ೨೧
 ನ ಮೇ ಪಾರ್ಥಾಸ್ತಿ ಕರ್ತವ್ಯಂ ತ್ರಿಷು ಲೋಕೇಷು ಕಿಂಚನ
 ನಾನಾಪ್ತಮನಾಪ್ತವ್ಯಂ ವರ್ತ ಏವ ಚ ಕರ್ಮಣಿ ೨೨

ಅದುಕಾರಣದಿ ಸಕ್ತನಾಗದೆ ಸತ
 ತದಿ ವಿಧಿ ವಿಹಿತದ ಕರ್ಮಗಳನು
 ಮದಡಾನಾಗದೆ ಮಾಡು
 ಇಂದಿರಾಪತಿ ವಿಠಲದರಿಂದ ಕೊಡುವ ಫಲಗಳನು ೧೯

ಅಷ್ಟಪದೀಗದ್ಯಾ:—

ಕರ್ಮ ಆಚರಿಸುವುದರಿಂದಲೇ ಜನಕಾದಿ
 ಸನ್ಮುನಿಗಳೆಲ್ಲ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನೈದಿದರು ಕೇಳು
 ಹಮ್ಮನುಳಿದಿಹಲೋಕ ಸಂಗ್ರಹಾರ್ಥವ ಕಂಡು
 ಕರ್ಮಮಾಡಲು ಅರ್ಹ ನೀ

ಈ ಮಹಿಯೊಳಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಯದ್ಯದಾ ಚರಿಸುವಾ
 ಧರ್ಮವದರನ್ನೆ ಆಚರಿಸರಿತರರು ಬಿಡದೆ
 *ಹಮ್ಮನುಜ ಯತ್ಪ್ರಮಾಣವನು ಅನುಸರಿಸನಾ
 ಧರ್ಮ ಲೋಕನುಸರಿಪುದು ೨೦-೨೧

ಎನಗೆ ಕರ್ತವ್ಯ ಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲ ಕೇಳು ಅ
 ಜುಗನನೆ ಮೂರ್ಛೋಕದೊಳು ಪ್ರಾಪ್ಯ ವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲ
 ಎನಗೆ ಅಪ್ರಾಪ್ಯ ವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲ ಸ್ವತಂತ್ರ
 ಅನುದಿನದಿ ಕರ್ಮ ಮಾಡ್ಲೆ.

*ಹಮ್ಮನುಜ = ಶ್ರೇಷ್ಠ, ಸಪ್ತರುಪ.

ಯದಿ ಹೈಹಂ ನ ವರ್ತೇಯಂ ಜಾತು ಕರ್ಮಣ್ಯತಂದ್ರಿತಃ
ಮಮ ವತ್ಸಾನ್ಯನುವರ್ತಂತೇ ಮನುಷ್ಯಾಃ ಸಾರ್ಥ ಸರ್ವಶಃ ೨೩
ಉತ್ತೀದೇಯುರಿಮೇ ಲೋಕಾ ನ ಕುರ್ಯಾಂ ಕರ್ಮಜೀದಹಮ್
ಸಂಕರಸ್ಯಚ ಕರ್ತಾಸ್ಯ ಮುಪಪನ್ನಾಮಿನಾಃ ಪ್ರಜಾಃ ೨೪
ಸಕ್ತಾಃ ಕರ್ಮಣ್ಯವಿದ್ವಾಂಸೋ ಯಥಾ ಕುರ್ವಂತಿ ಭಾರತ
ಕುರ್ಯಾದ್ವಿದ್ವಾಂಸ್ತಥಾಸಕ್ತಶ್ಚಿಕೀರ್ಷುಲೋಕ ಸಂಗ್ರಹಮ್ ೨೫
ನ ಬುದ್ಧಿ ಭೇದಂ ಜನಯೇದಜ್ಞಾನಾಂ ಕರ್ಮ ಸಂಗಿನಾಮ್
ಜೋಷಯೇತ್ಸರ್ವ ಕರ್ಮಾಣಿ ವಿದ್ವಾನ್ಯುಕ್ತ ಸ್ವಮಾಚರನ್ ೨೬

ಇನಿತು ನಾ ಸತ್ಕರ್ಮಗಳ ಮತಂದ್ರಿತನಾಗಿ
ಅನುಸರಿಸದಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಿ ಸರ್ವ ಪ್ರಾಣಿಗಳು
ಅನುವರ್ತಿಸುವರೆನ್ನ ಮಾರ್ಗವನೆ ಸರ್ವದಾ
ಇನಿತಾಗೆ ಕೊಡುವರೆಲ್ಲಾ ೨೭-೨೮

ನಿರುತ ನಾ ಕರ್ಮ ಮಾಡದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಈ
ನರಲೋಕದವರಿಂದನೆ ಬಿಟ್ಟು ಕೆಡುತಿಹರು ಸಂ
ಕರರ ಮಾಡಿದವನಹೆ ಪ್ರಜೆಗಳನೆ ಕೆಡಿಸಿದಾ
ಪುರುಷನಾನಹೆನೆಂದನು

ಭರೆಯೊಳಗವಿದ್ವಾಂಸ ಸಕ್ತನಾಗ್ಯನವರತ
ಪರಿಪರಿಯ ಕರ್ಮ ಮಾಡುವನ್ವಾಂಗೊ ಹಾಂಗೆ ಕೇಳು
ಪರಮ ವಿದ್ವಾಂಸರಾಸಕ್ತಿಯಿಂ ಕರ್ಮ ಮಾಡ್ವರು
ಲೋಕ ಸಂಗ್ರಹಾರ್ಥ ೨೯-೩೦

ಪದ ಅಟಕಾಳ

ವಿದ್ಯಾವಂತನು ನಿತ್ಯ ಕರ್ಮ ಮಾಡದಲೆ ಆ
ವಿದ್ಯಾರ್ಹ ಕರ್ಮಸಂಗಿಗಳಾ

ಪ್ರಕೃತೇಃ ಕ್ರಿಯಮಾಣಾನಿ ಗುಣೈಃ ಕರ್ಮಾಣಿ ಸರ್ವಶಃ
 ಅಹಂಕಾರ ವಿಮೂಢಾತ್ಮಾ ಕರ್ತಾಃ ಕಮಿತಿ ಮನ್ಯತೇ ೨೨
 ತತ್ತ್ವನಿತ್ತು ಮಹಾಬಾಹೋ ಗುಣಕರ್ಮ ವಿಭಾಗಯೋಃ
 ಗುಣಾಗುಣೇಷು ವರ್ತಂತ ಇತಿ ಮತ್ವಾ ನ ಸಜ್ಜತೇ ೨೩

ಬುದ್ಧಿ ಭೇದವ ಹುಟ್ಟಿಸುವುದಲ್ಲಾ ಬಹು ವಿಧ
 ಶುದ್ಧ ಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲ ನಿರುತಾ

ಅಚರಿಸುತಲು ಅವರಿಂದ ಕರ್ಮಗ
 ಳಾಚರಣೆಯ ಮಾಡುವಂತೆ
 ಸೂಚಿಸಿ ಕರ್ಮ ಮಾಡಿಸಬೇಕಲ್ಲದೆ ಕರ್ಮ
 ನೀಚದ ಪರಿಯ ಹೇಳುವೆನು ೨೪

ಹರಿತಾನೇ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಶಬ್ದವಾಚ್ಯನಾಗಿ
 ನಿರುತ ಸರ್ವರ ಒಳಗಿದಾ
 ಚರಿಸುವ ತ್ರಿಗುಣ ಸಂಬಂಧಾದ ಕರ್ಮಾಹಂ
 ಕರಿಸಿ ವಿಮೂಢಾತ್ಮನರನು

ನಾನೇ ಮಾಡಿದೆ ಹೀನಾ ಉತ್ತಮ ಫಲ
 ಕಾನೇ ಪಾತ್ರನು ಎಂದು ಕುತ್ತಿತಾ
 ಜ್ಞಾನವ ನರಿವ ನಾವನೊ ಅವ ಮಾಡುವ
 ಹೀನ ಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲ ಸತತ ೨೫

ಗುಣಕರ್ಮ ಭೇದ ವಿಭಾಗವ ತತ್ತ್ವಜ್ಞ
 ಮನುಜನಿಂದ್ರಿಯಗಳ ಸತತಾ
 ಕ್ಷಣ ಕ್ಷಣ ಶಬ್ದಾದಿ ವಿಷಯಗಳಲಿ ಸದಾ
 ಅನುವರ್ತಿಸುವುದೆಂದು ತಿಳಿದು

ಅದರಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟು ಬೀಳನು ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿ ಗು
 ಣದಿ ಸಮ್ಯಜ್ಞಾಥ ಮಾನವನು

ಪ್ರಕೃತೇಗುಣ ಸಮೂಢಾಃ ಸಜ್ಜಂತೇ ಗುಣಕರ್ಮಸು
ತಾಸಕ್ಯತ್ಸನ್ನಿವಿದೋ ಮಂದಾನ್ ಕೃತ್ಸನ್ನಿವನ್ನವಿಚಾಲಯೇತ್ ೨೯
ಮಯಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಸನ್ಯಸ್ಯಾಽಧ್ಯಾತ್ಮಚೇತಸಾ
ನಿರಾಶೀರ್ನಿರ್ಮಮೋಘಾತ್ಪ್ವಾ ಯುಧ್ಯಸ್ವ ನಿಗತ ಜ್ವರಃ ೩೦
ಯೇಮೇಮತಮಿದಂ ನಿತ್ಯಮನುತಿಷ್ಯಂತಿ ಮಾನವಾಃ
ರ್ದ್ರದ್ಧಾವಂತೋಽನಸೂಯಂತೋ ಮುಚ್ಯಂತೇ ತೇಽಪಿ ಕರ್ಮಭಿಃ ೩೧

ಸದಾ ವಿಷಯಗಳೆಂಬ ಕರ್ಮ ಕಾಲದಿ ಸಿಕ್ಕು
ವದಡನಾಹನು ಕೇಳು ಸತತ
ಬಲ್ಲವ ಕೃತ್ಸನ್ನಿಜ್ಞಾರಲ್ಲದ ಮಂದಾರಿ
ಗೆಲ್ಲ ಚಲಿಸುವಂತೆ ಮತಿಯೂ
ಸಲ್ಲದು ಮಾಳ್ಕುದು ಇಂದಿರೆ ಅರಸ ವಿ
ಠಲ್ಲಾನ ಕ್ಲುಪ್ತ ನೀ ಪರಿಯು ೨೮-೨೯

ಪಟ್ಟದೀ ತ್ರಿಪುಟತಾಳ

ಕರ್ಮ ಮಾಡಿಸುವುದಕೆ ಕರ್ತನು
ಬೊಮ್ಮನೇ ನಾನಲ್ಲವೆನುತೀ
ನಿರ್ಮಲದ ಸುಜ್ಞಾನದಿಂದೀ ಸರ್ವ ಕರ್ಮಗಳ
ಹಮ್ಮನಳದೆನ್ನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ
ನಿರ್ಮಮನು ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಚೇತನ
ಕರ್ಮಫಲದಿ ನಿರಾಶನಾಗ್ಯುದ್ಧಸ್ವ ನಿರ್ಭಯದಿ ೩೦

ಆವನೀ ಮತವನು ನಿರಂತರ
ಸೇವಿಸುವ ಮಾನವನು ಭಕ್ತಿಯ
ಭಾನದಿಂ ನಿರಸೂಯ ಯುತನಾಡವನು ಕರ್ಮಗಳಾ
ಹಾವಳಿಂ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನೈದುವ
ಆವನಿದರೊಳಸೂಯ ಯುತನಾ
ಗೀ ವಿಧದ ಮತ ಭವಿಸಿದಿರುವನೊ ಅವನು ನಾಪಿ ಸದಾ ೩೧

ಯೇ ತ್ವೇತದಭ್ಯಸಾಯಂತೋ ನಾನು ತಿಷ್ಠಂತಿ ಮೇ ಮತಮ್
 ಸರ್ವಜ್ಞಾನ ವಿಮೂಢಾನ್ ತಾನ್ ವಿದ್ಧಿ ನಷ್ಟಾ ನಚೇತಸಃ ೨೨

ಸದೃಶಂ ಚೇಷ್ಟತೇ ಸ್ವಸ್ಯಾಃ ಪ್ರಕೃತೇ ಜ್ಞಾನವಾನಪಿ
 ಪ್ರಕೃತಿಂ ಯಾಂತಿ ಭೂತಾನಿ ನಿಗ್ರಹಃ ಕಿಂ ಕರಿಷ್ಯತಿ ೨೩

ಇಂದ್ರಿಯಸ್ಯೇಂದ್ರಿಯಸ್ಯಾರ್ಥೇ ರಾಗದ್ವೇಷೌ ವ್ಯವಸ್ಥಿತೌ
 ತಯೋರ್ನವಶಮಾಗಚ್ಛೇತ್ ತ್ಯಾಹ್ಯಸ್ಯ ಸರಿಪಂಥಿನೌ ೨೪

ಎಲ್ಲ ಜ್ಞಾನ ವಿಮೂಢ ಚೇತಸ

*ಹೊಲ್ಲೆ ಕೆಡುತಿಹ ನವನರಿಯ ಕೆಲ

ಕೆಲ್ಲರೀ (ಕೆಲರು) ಮತನನುಸರಿಸರೆಂತೆಂಬ್ಯ ನಿಜಹಟವು

ಬಲ್ಲಿದವರಂದದಲಿ ಚೇಷ್ಟಿಸ

ರಲ್ಲದಲಿ ತಿಳಿದಾಗ್ಯು ಯೋಗ್ಯತೆ

ಯಲ್ಲಿ ಚರಿಸರು ಪ್ರಾಣಿಗಳು ನಿಗ್ರಹವ ಮಾಡೇನೂ

ರಾಗದ್ವೇಷಗಳಿರುವ ವಿಷಯವ

ಭೋಗಿಸುತ ಕರಣಂಗಳದರೊಶ

ವಾಗಲಾಗದು ಈತನಿಗೆ ವೈರಿಗಳು ಕೇಳಿರಡು

ಈಗ ಕೇಳ್ವರಥರ್ಮವನು ಚೆ

ನ್ನಾಗಿ ಆಚರಿಸುವುದಕಿಂತಲು

ಅಗುವುದು ಶ್ರೇಯಃ ಸ್ವಧರ್ಮಾಚರಣೆ ವಿಗುಣೋಪಿ

೨೨-೨೩-೨೪ ||

*ಹೊಲ್ಲೆ ಕೆಡುತಿಹ — (ಹೊಲ್ಲೆ ಕೆಡುತಿಹ) = ಬಹಳ ಕೆಡುತ್ತಿರುವ

ಶ್ರೀಯಾನ್ ಸ್ವಧರ್ಮೋ ವಿಗುಣಃ ಪರಧರ್ಮಾತ್ಸ್ವನುಷ್ಠಿತಾತ್
ಸ್ವಧರ್ಮೇ ನಿಧನಂ ಶ್ರೀಯಃ ಪರಧರ್ಮೋ ಭಯಾವಹಃ ೩೫

ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ:—

ಅಥ ಕೇನ ಪ್ರಯುಕ್ತೋಽಯಂ ಪಾಪಂ ಚರತಿ ಪುರುಷಃ
ಅನಿಚ್ಛನ್ನಪಿ ವಾಷ್ಣೇಯ ಬಲಾದಿವ ಸಿಯೋಜಿತಃ ೩೬

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ:—

ಕಾಮ ಏಷ ಕ್ರೋಧ ಏಷ ರಜೋಗುಣ ಸಮುದ್ಭವಃ
ಮಹಾಶನೋ ಮಹಾಪಾಪಾ ನಿಧೈನಮಿಹ ವೈರಿಣಮ್ ೩೭

ಆರ್ಯಾ:—

ತನ್ನ ಧರ್ಮವಾಚರಿಸುತ ನಿಧನವು
ಇನ್ನು ಕೇಳು ಶ್ರೀಯಃಪ್ರದವೋ
ಅನ್ಯಧರ್ಮವಾಚರಿಸುತ ಬದುಕುವು
ದಿನ್ನು ಅತಿಶಯ ಭಯಪ್ರದವೋ ೩೮

ಶ್ಲೋಕ:—

ಈ ಪುರುಷನಾವ ಹೇತುವಿನ ಪ್ರಯುಕ್ತಾ
ಶ್ರೀಪತಿಯೆ ಇಚ್ಛಿಸದಲಿದ್ದಾಗ್ಯು ಸತತಾ
ಭೋಸರಿ (ಬಹುಪರಿ) ಬಲಾತ್ಕಾರ ಇವಸಿಯೋಜಿತನೋ
ಪಾಪಗಳನಾರಿಚಪ ವಿಧವ ಕೇಳುವೆನೊ ೩೯

ಪಟ್ಟದೀ:—

ಕಾಮಕ್ರೋಧಗಳಿರಡು ಮೂಲಗಳು
ನೇಮಿಸುವುದು ಕುಮಾರ್ಗದಲಿ ರಜೋ
ನಾಮಗುಣದಿಂದುದಿಸಿತಿದು ಮಹಾಪಾಪಿ ಬಹ್ವಾಶ

ಧೂಮೇನಾವ್ರಿಯತೇ ವಹ್ನಿರ್ಯಥಾಘಟದರ್ಶೋ ಮಲೇನ ಚ
ಯಥೋ ಲೈನಾವೃತೋ ಗರ್ಭಸ್ತಥಾ ತೇನೇದ ಮಾವೃತಮ್ ೩೮

ಅವೃತಂ ಜ್ಞಾನ ಮೇತೇನ ಜ್ಞಾನಿನೋ ನಿತ್ಯವೈರಿಣಾ
ಕಾಮರೂಪೇಣ ಕೌಂತೇಯ ದೂಷ್ಪೂರೇಣಾಘನಲೇನಚ ೩೯

ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಮನೋಬುದ್ಧಿ ರಸ್ಯಾಧಿಷ್ಠಾನ ಮುಚ್ಯತೇ
ಏತೈರ್ವಿಮೋಹಯತ್ಯೇಷ ಜ್ಞಾನಮಾವೃತ್ಯ ದೇಹಿನಮ್ ೪೦

ಆ ಮಹಾ ಸದ್ಜ್ಞಾನ ಕೆಡೆಸುತ
ಪಾಮರರ ಮಾಡುವುದು ಪಾರ್ಥನೆ
ಈ ಮಹಾ ವೈರಿಗಳನರಿಯೆಂದ ನು ಮುರಧ್ವಂಸಿ ೩೮

ಹೊಗೆಯು ಮುಸುಕಿದ ನೀತಿಹೋತ್ರನು
ತೆಗೆಯದಿಹ ಮಲಯುಕ್ತ ದರ್ಪಣ
ಬಿಗಿದ ಮಾಸಿಂ ಗರ್ಭಮುಸುಕಿವ್ವಂತೆ ಚೇತನನಾ
ಹೆಗಲಿರುಳು ಅಚ್ಛಾದಿಸಿಹುದಿದು
ನಿಗಮ ತತ್ತ್ವ ಜ್ಞಾನ ಗೋಚರ
ಹೊಗೆಯೊ ದುರ್ವಿಷಯಾದಿ ಕಾಮಗಳಿಂದನಸುರಾರಿ ೩೯

ಎಲೆ ಧನಂಜಯ ತತ್ತ್ವನಿದರಿಗು
ತಿಳಿಯೆ ಸತತ ವಿರೋಧಿ ಎನಿವುದು
ಹಲವು ವಿಷಯದ ಭೋಗ ಸಮಿಧೆಗಳಿಂದ ದಣಿಯದಿಹಾ
ಬಲುಹೆನಿಪ ಕಾಮಾಗ್ನಿಯಿಂದಲಿ
ಸಲೆ ಮುಸುಕಿಕೊಂಡಿಹುದು ಹೃದ್ಗತ
ಜಲರುಹೇಕ್ಷಣ ಹರಿಯ ತೋರಿಸದಂತೆ ಕೇಳಿಂದ ೪೦

ಸದ ಅಟತಾಳ

ಇಂದ್ರಿಯಂಗಳು ಮನೋಬುದ್ಧಿ ಈ ಕಾಮಕೆ
ಮಂದಿರವೆಂದ್ದೇಳುತಿಹರೊ

ತಸ್ಮಾತ್ತ್ವಮಿಂದ್ರಿಯಾಣ್ಯಾದೌ ನಿಯಮ್ಯ ಭರತರ್ಷಭ ಪಾಪಾನ್ಮನಂ ಪ್ರಜಹಿಹೈನಂ ಜ್ಞಾನ ವಿಜ್ಞಾನ ನಾಶನಂ	೪೧
ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಪರಾಣ್ಯಾಹುರಿದ್ರಿಯೇಭ್ಯಃ ಪರಂ ಮನಃ ಮನಸಸ್ತು ಪರಾಬುದ್ಧಿಯೋಬುದ್ಧೀಃ ಪರತಸ್ತು ಸಃ	೪೨
ಏನಂ ಬುದ್ಧೀಃ ಪರಂ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಸಂಸ್ಥಾಪ್ಯತಾನ್ಮಾತ್ರನಾ ಜಹಿ ಶತ್ರುಂ ಮಹಾಬಾಹೋ ಕಾಮರೂಪಂ ದುರಾಸವಮ್	೪೩

ಮುಂದೆ ದೇಹಿಗಳ ಜ್ಞಾನವನಾಚ್ಛಾದಿವುದಿದ
ರಿಂದ ಮೋಹವನ್ನೈದುತಿಹರೊ

೪೦

ಅದುಕಾರಣದಿ ನೀನು ಇಂದ್ರಿಯಗಳನೆಲ್ಲ
ಮೊದಲೇ ನಿಗ್ರಹಿಸಿ ಪಾಪಿಯನು
ಸದಮಲ ಜ್ಞಾನ ವಿಜ್ಞಾನ ನಾ ಬಕನನ್ನು
ಸದಾ ಗೆಲ್ಲು ಕಾಮಕ್ರೋಧವನು

೪೧

ಕರಣಗಳಧಿಕವೆಂಬುವರೊ ಅದರಕಿಂತ
ವರ ಮನವೆನ್ನುತಲಿಹರೊ
ವರಬುದ್ಧಿಯೆಂಬುವರದಕಿಂತಾ ದೇವನು
ಪರಮ ಉತ್ತಮನೆನ್ನುತಿಹರೊ

೪೨

ಈ ಪರಿ ಬುದ್ಧಿಯ ಶ್ರೇಷ್ಠತ್ವವರಿತು ನಾ
ನಾ ಪರಿ ಚಲಿಸದಂದದಲಿ
ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಬುದ್ಧಿಂದ ಮನವನು ನಿರುತಮ
ಹಾ ಪ್ರಯತ್ನದಿ ವೈರಾಗ್ಯದಲಿ

ಕಾಮರೂಪ ದುರಾಸದ ಹಗೆಯವನನು
ಈ ಮಹಾ ಜ್ಞಾನ ಖಡ್ಗದಲಿ

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾಸೂಪನಿಷತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಯಾಂ
ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನ ಸಂವಾದೇ
ಕರ್ಮಯೋಗೋನಾಮ ತೃತೀಯೋಧ್ಯಾಯಃ

ನೇಮದಿ ಗೆಲ್ಲು ಇಂದಿರೆಪತಿ ವಿಠಲನ
ಧಾನುನಾಹುದು ಸತ್ಪರದಲಿ

೪೨

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಚಂದ್ರಾಭಿಧತನೂಜ ಶೇಷನಾಮಾಖ್ಯ
ವಿರಚಿತೆ “ಗೀತಾರಂಜನಾ”ಖ್ಯ ಗ್ರಂಥೆ
ಕರ್ಮಯೋಗೋನಾಮ
ತೃತೀಯೋಧ್ಯಾಯಃ

ಹರಿ: ೬೦

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ:—

ಇಮಂ ವಿವಸ್ವತೇ ಯೋಗಂ ಪ್ರೋಕ್ತವಾನಹ ಮವ್ಯಯಮ್
ವಿವಸ್ವಾನ್ ಮನವೇ ಪ್ರಾಹ ಮನುರಿಕ್ಷ್ವಾಕವೇಣಬ್ರವೀತ್ ೧
ಏವಂ ಪರಂಪರಾ ಪ್ರಾಪ್ತಮಿಮಂ ರಾಜರ್ಷಯೋ ವಿಮುಃ
ಸ ಕಾಲೇನೇಹ ಮಹತಾ ಯೋಗೋ ನಷ್ಟಃ ಪರಂತಪ ೨
ಸ ಏವಾಣಯಂ ಮಯಾ ತೇಽದ್ಯ ಯೋಗಃ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ಪುರಾತನಃ
ಭಕ್ತೋಽಸಿ ಮೇ ಸಖಾಚೇತಿ ರಹಸ್ಯಂ ಹ್ಯೇತದುತ್ತಮಂ ೩

ಪದ ಅಟತಾಳ

ನಾಶ ರಹಿತ ಇಂಥ ಯೋಗ ಮಾರ್ಗವ ನಾನು
ಆ ಸರಸಿಜ ಸಖ ಗೊರೆದೆ
ಆ ಸರಸಿಜ ಸಖ ತನ್ನ ಕುಮಾರನಾ
ದಾಶ್ರಾದ್ಧದೇವ ಗ್ವೇಳಿದನು
ಮನು ತನ್ನ ಕುವರನಾದಿಕ್ಷ್ವಾಕುರಾಯಗಿ
ದನೆ ಹೇಳಿದನು ಹೀಗೆ ಬರುತಾ
ಘನಯೋಗ ಚ್ಛಾನ ಪರಂಪರಾ ಪ್ರಾಪ್ತಿದೂ
*ಜನಪಮುಷಿಗಳರಿತಹರೊ

ಬಹುಕಾಲ ಗತಿಸಿದ ಕಾರಣೇ ಚ್ಛಾನವು
ಇಹುಲೋಕದಲಿ ನಷ್ಟವಾಗಿ
ಇಹದದೆ ಅದು ಈಗ ಎನ್ನಿಂದ ನಿನಗುಕ್ತ
ಮಹಯೋಗವಿದು ಪುರಾತನವೊ

*ಜನಪ ಮುಷಿಗಳು = ರಾಜರ್ಷಿಗಳು.

ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ:—

ಅಪರಂ ಭವತೋ ಜನ್ಮ ಪರಂ ಜನ್ಮ ವಿನಸ್ತತಃ
ಕಥಮೇತದ್ವಿಜಾನೀಯಾಂ ತ್ವಮಾದೌ ಪ್ರೋಕ್ತವಾಸಿತಿ ೪

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ:—

ಬಹುನಿಮೇ ವ್ಯತೀತಾನಿ ಜನ್ಮಾನಿ ತವಚಾರ್ಜುನ
ತಾನ್ಯಹಂ ವೇದ ಸರ್ವಾಣಿ ನ ತ್ವಂ ವೇತ್ತ್ವ ಪರಂತಪ ೫
ಅಜೋಷಪಿ ಸನ್ನವ್ಯಯಾತ್ಮಾ ಭೂತಾನಾ ಮಿಶ್ವರೋಷಪಿ ಸನ್
ಪ್ರಕೃತಿಂ ಸ್ವಾಮಧಿಷ್ಠಾಯ ಸಂಭವಾಮ್ಯಾತ್ಮ ಮಾಯಯಾ ೬

ಎನಗೆ ನೀ ಸಖ ಮತ್ತು ಭಕ್ತನೆಂದೆನುತ ಈ
ಘನಗೋಪ್ಯ ಉತ್ತಮ ಜ್ಞಾನಾ
ನಿನಗ್ಗೇಳಿದೆನೊ ಇಂದಿರೇಶ ವಿಠಲ ನಾನೆ
ಅನುದಿನ ಭಕ್ತ ರಕ್ಷಕನೊ (೧-೪)

ಪದ್ಮದೀ ತ್ರಿಪುಟತಾಳ

ಅರ್ಜುನ:—

ರನಿಯ ಜನ್ಮವು ಪೂರ್ವದಲಿ ಕೇ
ಳವನಿಯೊಳು ನೀ ಜನಿಸಿದುದು ಬಳೆ
ಕವಗೆ ನೀ ಹೇಳಿದೆನು ಯೋಗನಿಡೆಂಬ ವಾಕ್ಯವನು
ಕವಿಭಿರೀಡಿತ ಕಮಲ ಸಂಭವ
ಭವಮುಖಾರಾಧಿತನೆ ಇದ ಮಾ
ಧವನೆ ಹೇಗರಿಯಲಿ ಎನಗೆ ಹೇಳಿಂದನಾ ಪಾರ್ಥ ೪

ಪದ ಅಟತಾಳ

ಹಿಂದೆ ಬಹು ಜನ್ಮಗಳು ಗತಿಸಿಹುವು ಎನಗೂ ನಿನಗೂ
ಭಂದವಾಗಿವೆಲ್ಲಾ ನಾನೂ ಬಲ್ಲೆ ನೀನರಿಯೆಯೋ
ಎಂದೂ ಜನ್ಮವಿಲ್ಲದವ್ಯಾಯಾತ್ಮಾ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೊಡೆಯಾ
ಪಂದ್ಯಾನಾದಾಗ್ಯೂ ಮನ್ಮಾಯಾದಿಂದಾ ಧರೆಯಲ್ಲಿ ೧

ಯದಾ ಯದಾಹಿ ಧರ್ಮಸ್ಯ ಗ್ಲಾನಿರ್ಭವತಿ ಭಾರತ
 ಅಭ್ಯುತ್ಥಾನ ಮಧರ್ಮಸ್ಯ ತದಾಽಽತ್ಯಂತಾನಂ ಸೃಜಾಮ್ಯಹಮ್ ೭
 ಪರಿತ್ರಾಣಾಯ ಸಾಧೂನಾಂ ವಿನಾಶಾಯ ಚ ದುಷ್ಕೃತಾಂ
 ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾಪನಾರ್ಥಾಯ ಸಂಭವಾಮಿ ಯುಗೇಯುಗೇ ೮
 ಜನ್ಮ ಕರ್ಮ ಚ ಮೇ ದಿವ್ಯವೇವಂ ಯೋ ವೇತ್ತಿ ತತ್ತತ್
 ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ದೇಹಂ ಪುನರ್ಜನ್ಮ ನೈತಿಮಾಮೇತಿ ಸೋಽರ್ಜುನ ೯
 ವೀತರಾಗಭಯಕ್ರೋಧಾ ಮನ್ಮಯಾ ಮಾಮುಪಾಶ್ರಿತಾಃ
 ಬಹವೋ ಜ್ಞಾನತಪಸಾ ಪೂತಾ ಮದ್ಭಾವ ಮಾಗತಾಃ ೧೦

ಅಪರ ಪ್ರಕೃತೀ ಸಂಬಂಧಾದ ವಸುದೇವಾದಿಗಳ ದೇಹಾ
 ನೆಸಕೆ ನಿರುತ್ತಾನಮಾಡಿ ವ್ಯಕ್ತಾನಾಹೆನೋ
 ದೃಪದಾಜಾವಲ್ಲಭನೆ ಅವಾವಾ ಕಾಲಕೆ ಧರ್ಮಗ್ಲಾನಿ
 ಅಪರಿಮಿತಾ ಧರ್ಮಾಕಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಹುದೋ ೧೧

ಅರ್ಜುನಾನೆ ಕೇಳೋ ಆಗ ವ್ಯಕ್ತಾನಾಹೆ ದುಷ್ಕೃತಾರ
 ಭರ್ಜನಾರ್ಥಾ ಸಾಧುಗಳಾ ರಕ್ಷಣಾರ್ಥದೀ
 ಸಜ್ಜನಾರಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾಪನಾರ್ಥ ಯುಗಯುಗದಿ
 ಸರ್ಜನಾ ಮಾಡುವೆ ಸ್ವಾಂತಾವೆಂದನಸುರಾರಿ ೧೨

ಎನ್ನ ದಿವ್ಯ ಜನ್ಮ ಕರ್ಮಾ ಪೂರ್ವೋಕ್ತವಂದಾದಿ ಅವಾ
 ತನ್ನ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರ ನಿಶ್ಚಯ ಜ್ಞಾನಾವನ್ನ
 ಬಲ್ಲಾವನು ದೇಹ ಬಿಟ್ಟಮೇಲೆ ಮರಳಿ ಕೇಳು
 ಜನ್ಮವೈದದಲೆ ಎನ್ನ ನೈದುತಿಹನೊ ೧೩

ರಾಗ ಕ್ರೋಧ ಭಯಗಳನ್ನು ನೀಗಿ ನನ್ನಾನ್ವೇಷಿ ಮನ್ಮನ
 ರಾಗಿ ಬಹಳ ಜನರೂ ಜ್ಞಾನ ತಪಸಿನಿಂದಲಿ
 ಆಗಿ ಪೂತಾರು ಮದ್ಭಾವಾನ್ವೈದಿ ಸುಖಿಸುವರು ಅವಾ
 ನ್ವಾಂಗೆ ಎನ್ನ ಭಜಿಸುವನೊ ಹಾಂಗೆ ಅವನನ್ನು ೧೪

ಯೇ ಯಥಾಮಾಂ ಪ್ರಪದ್ಯಂತೇ ತಾಂ ಸ್ತುಥೈವ ಭಜಾಮ್ಯಹಂ
ಮಮ ವತ್ಸ್ಯಾನು ವರ್ತಂತೇ ಮನುಷ್ಯಾಃ ಪಾರ್ಥ ಸರ್ವಶಃ ೧೧
ಕಾಂಕ್ಷಂತಃ ಕರ್ಮಣಾಂ ಸಿದ್ಧಿಂ ಯಜಂತ ಇಹದೇವತಾಃ
ಸ್ವಪ್ನಂಹಿ ಮಾನುಷೇ ಲೋಕೇ ಸಿದ್ಧಿಭಗವತಿ ಕರ್ಮಜಾ ೧೨
ಚಾತುರ್ವರ್ಣ್ಯಂ ಮಯಾಸೃಷ್ಟಂ ಗುಣಕರ್ಮ ವಿಭಾಗಶಃ
ತಸ್ಯ ಕರ್ತಾರಮಪಿಮಾಂ ವಿದ್ಧ್ಯ ಕರ್ತಾರ ಮವ್ಯಯಮ್ ೧೩
ನಮಾಂ ಕರ್ಮಾಣಿ ಲಿಂಪಂತಿ ನ ಮೇ ಕರ್ಮ ಫಲೇಸ್ಪೃಹಾ
ಇತಿಮಾಂ ಯೋಽಭಿಜಾನಾತಿ ಕರ್ಮಭಿರ್ನ ಸ ಬದ್ಧ್ಯತೇ ೧೪

ಭಜಿಸುವೆನದು ಕಾರಾಣೆನ್ನ ಮಾರ್ಗವನ್ನೆ ಸರ್ವ ಜನರು
ಅಜಸ್ರಾನುವರ್ತಿಪರೊ ಪಾಂಡವನೆ ಕೇಳಿನ್ನೂ
ಕುಜನಾರೆನ್ನ ರಿಯಾದೆ ಕರ್ಮಾಫಲ ಸಿದ್ಧಾಪೇಕ್ಷಿತರಾಗಿ
ಭಜಿಸುವರನ್ನಾ ದೇವತೆಗಳನ್ನೆ ಲೋಕಾದಿ ೬
ತ್ವರದಿ ಮಾನುಷ್ಯ ಲೋಕದಿ ಸಿದ್ಧಿಯಹುದು ಕರ್ಮಫಲಾ
ಸುರರೊಳು ನಾನಿದೂ ಕೊಡುವೆನೆಂಬ ಗೋಪ್ಯಾಪ್ತಾ
ನರನೆ ಕೇಳು ನಾಲ್ಕು ಗುಣ ಕರ್ಮ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನೂ
ಧರೆಯೊಳೆನ್ನಿಂದೇವೇ ಉದಸೀತದಕೆ ಕರ್ತಾನಾ ೭
ಇನ್ನು ಎನಗಾರೂ ಕರ್ತಾರು ಇಲ್ಲಾದಾರಿಂದ ಅಕರ್ತಾ
ನೆನ್ನುತಿಹರೆನ್ನ ನಾಶರಹಿತನೆಂದು ತಿಳಿಯೊ ಪಾರ್ಥನೆ
ಪನ್ನ ಗಾಶಯನ ಇಂದಿರೇಶ ವಿಠಲಾ ಸರ್ವಾರಲ್ಲಿ
ಪೂರ್ವಾನಾಗಿ ಕರ್ಮಗಳ ಮಾಡಿಸುವೆನಾದರೂ ೮

(೫-೧೩)

ಷಟ್ಪದೀಃ—

ಎನ್ನ ನೀ ಕರ್ಮಗಳು ಲೇಪಿಸವು ಎನಗಿಲ್ಲ
ಉನ್ನತದ ಕರ್ಮಫಲದಲಿ ಸ್ಪೃಹೆಯು ಹೀಗೆ ಕೇ
ಳೆನ್ನ ಆವಾತ ಬಲ್ಲನೊ ಆತ ಕರ್ಮದಿಂದಿನ್ನು ಬಂಧಿತನಾಗನೂ

ಏವಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಕೃತಂ ಕರ್ಮ ಪೂರ್ವೈರಪಿ ಮುಮುಕ್ಷುಭಿಃ
ಕುರುಕರ್ಮೈವ ತಸ್ಮಾತ್ತತ್ವಂ ಪೂರ್ವೈಃ ಪೂರ್ವತರಂ ಕೃತಂ ೧೫

ಕಿಂ ಕರ್ಮ ಕಿಮಕರ್ಮೇತಿ ಕವಯೋಽಪ್ಯತ್ರಮೋಹಿತಾಃ
ತತ್ತೇ ಕರ್ಮ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಯದ್ವಿಜ್ಞಾತ್ವಾ ಮೋಕ್ಷೈಸೇಷು
[ಭಾತ್ ೧೬

ಕರ್ಮಣೋಹ್ಯಪಿ ಬೋಧ್ಯವ್ಯಂ ಬೋಧ್ಯವ್ಯಂಚ ವಿಕರ್ಮಣಃ
ಅಕರ್ಮಣಶ್ಚ ಬೋಧ್ಯವ್ಯಂ ಗಹನಾ ಕರ್ಮಣೋ ಗತಿಃ ೧೭

ಮುನ್ನ ಈ ವಿಧವರಿತು ಮಾಡಲಪ್ಪಟ್ಟಿತ್ತೈ
ಉನ್ನತದ ಸತ್ಕರ್ಮಗಳು ಮುಮುಕ್ಷುಗಳಿಂದ
ಇನ್ನು ತಸ್ಮಾತ್ ಪೂರ್ವಾಪೂರ್ವದಿಂದ ಕೃತ ಘನ ಕರ್ಮವ
ಮಾಡು ನೀ ೧೪-೧೫

ಶ್ಲೋಕ:—

ಕರ್ಮವ್ಯಾವುದು ಮಾಡಿ ಜಗದೊಳಕರ್ಮವ್ಯಾವುದು ಇಂತು ತ
ತ್ಕರ್ಮವನು ತಿಳಿವಲ್ಲಿ ಮೋಹಿತರಹರು ಕೋವಿದರಾದರೂ
ಕರ್ಮವಾವುದನರಿದಮಂಗಳಕರ್ಮಬಂಧವ ಹರಿವೆ ಆ
ಮರ್ಮವನು ನಿನ್ನಗೇಳುವೆನು ಅದನರಿಯೊ ಫಲ್ಗುಣನೆ ೧೬

ಆರ್ಯಾ:—

ಕರ್ಮಜ್ಞಾನವಹುದು ಅತಿ ಕಠಿಣವು
ಧರ್ಮಜಾನುಜ ಕೇಳೊರೆಯುವೆನು
ಕರ್ಮವಾವುದಾಕರ್ಮವಾವುದು ನಿ
ಕರ್ಮವಾವುದೆಂಬುದ ತಿಳಿಯೈ ೧೭

ಕರ್ಮಣ್ಯಾಕರ್ಮ ಯಃ ಪಶ್ಯೇದಕರ್ಮಣಿಚ ಕರ್ಮ ಯಃ
ಸಬುದ್ಧಿಮಾನ್ ಮನುಷ್ಯೇಷು ಸಯುಕ್ತಃ ಕೃತ್ಸು ಕರ್ಮಕೃತಾ ೧೮

ಯಸ್ಯ ಸರ್ವೇ ಸಮಾರಂಭಾಃ ಕಾಮಸಂಕಲ್ಪ ವರ್ಜಿತಾಃ
ಜ್ಞಾನಾಗ್ನಿದಗ್ಧಕರ್ಮಾಣಾಂ ತಮಾಕುಃ ಪಂಡಿತಂ ಬುಧಾಃ ೧೯

ಅಪ್ಪಪದೀಗದ್ಯಾಃ—

ನಿರುತ ತಾನಾಚರಿಪ ಸಕಲ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ
ಹಿರಿದು ಕರ್ತೃತ್ವ ತನಗಿಲ್ಲದಿಹೆ ಕಾರಣದಿ
ಹರಿಯೆ ಮಾಡಿಸುವನನು ತಾ ಮಾಡುವನನಲ್ಲ
ಎಂದರಿವ ನರನಾವನೊ

ನಿರುತ ಜೀವನ ಕ್ರಿಯಾ ಕರಣಂಗಳಿಲ್ಲದಿಹೆ
ನೆರೆ ಸುಷುಪ್ತಾದ್ಯವಸ್ಥೆಗಳೊಳಿದ್ದಾಗಲೂ
ಪರಮೇಶ್ವರನೆ ಸರ್ವ ಕಾರ್ಯಗಳ ಕರ್ತೃವೆಂ
ದರಿವ ಮಾನವನಾವನೊ ೧೯

ಧರೆಯೊಳಗೆ ಬುದ್ಧಿಯುಕ್ತನು ಕೇಳು ಪಂಡಿತನು
ನರನೆ ಕೇಳಾತನೇ ಯೋಗಯುಕ್ತನು ಅವನೆ
ಪರಿಪರಿಯ ಸರ್ವ ಕರ್ಮಗಳಾಚರಿಸಿದವನೊ
ನರಲೋಕದೊಳು ಪೂಜ್ಯನೊ

ಅರಿತು ಈ ನಿಧನ ಸರ್ವಾರಂಭ ಕರ್ತೃತ್ವ
ಜರಿತು ತತ್ಪಲ ಕಾಮ ಸಂಕಲ್ಪ ವರ್ಜಿತವ
ಪರಮ ಜ್ಞಾನಾಗ್ನಿಯಿಂ ದಗ್ಧಕರ್ಮಗಳುಳ್ಳ,
ಪುರುಷ ಪಂಡಿತನೆಂಬರೊ ೧೯

ತೃಕ್ಷಾ ಕರ್ಮಫಲಾಸಂಗಂ ನಿತ್ಯತೃಪ್ತೋ ನಿರಾಶ್ರಯಃ ಕರ್ಮಣ್ಯಭಿ ಪ್ರವೃತ್ತೋಪಿ ನೈವ ಕಿಂಚಿತ್ಕರೋತಿ ಸಃ	೨೦
ನಿರಾಶೀರ್ಯತಚಿತ್ತಾತ್ಮಾ ತೃಕ್ತಸರ್ವಪರಿಗ್ರಹಃ ಶಾರೀರಂ ಕೇವಲಂ ಕರ್ಮ ಕುರ್ವನ್ನಾಪ್ನೋತಿ ಕಿಲ್ವಿಷಮ್	೨೧
ಯದೃಚ್ಛಾಲಾಭಸಂತುಷ್ಟೋ ದ್ವಂದ್ವಾತೀತೋ ವಿಮತ್ಸರಃ ಸಮಸ್ಸಿದ್ಧಾವ ಸಿದ್ಧಾಚ ಕೃತ್ವಾಽಪಿ ನ ನಿಬದ್ಧ್ಯತೇ	೨೨

ಅದುಕಾರಣದಿ ಕರ್ಮಫಲ ಸಂಗಬಿಟ್ಟು ನಿ
ತೃದಿ ತೃಪ್ತ ನಿರ್ಗತಾಶ್ರಯನು ಬಹುವಿಧ ಕರ್ಮ
ಸದಮಾಡಲು ಪ್ರವೃತ್ತೋಪಿ ಕಿಂಚಿತ್ಕರ್ಮ
ನಿದು ಮಾಡಲಿಲ್ಲಾ ತನೂ

ಇದರಂತೆ ನಿಯಮಿಸಿದ ಚಿತ್ತಾತ್ಮ ಕರ್ಮಫಲ
ಪ್ರದನಾಹದೇಂಬ ಈ ದುಷ್ಟತಿಗ್ರಹ ಬಿಟ್ಟು
ಇದರಾಶ ಮಾಡದೆ ದೇಹ ಪೋಷಣ ನಿಮಿ
ತ್ತದಲಿ ಕೇವಲ ಕರ್ಮನಾ

ಅನುದಿನದಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಪಾಪವೈದನ
ಜುಗನ ಯದೃಚ್ಛಾಲಾಭ ಸಂತುಷ್ಟ ನಿಷಯದೊ
ಳನವರತ ಬಪ್ಪ ದ್ವಂದ್ವಾತೀತ ಮತ್ಸರವು
ಜನರೊಳ್ಳಿದ ಪುರುಷನು

ಅನುಕೂಲಿಸಿದರು ಸಿದ್ಧಿಸದಿದ್ದರಾದರೂ
ಘನಹರುಷ ದುಃಖಪಡದಂತೆ ಸಮನಾಗಿರುವ
ವನು ಕರ್ಮಗಳ ಮಾಡಿದಾಗ್ಯಾರು ಅದರಿಂದ
ವನು ಬದ್ಧನಾಗ ಕೇಳೈ (೨೦-೨೧-೨೨)

ಗತಸಂಗಸ್ಯ ಮುಕ್ತಸ್ಯ ಜ್ಞಾನಾವಸ್ಥಿತ ಚೇತಸಃ
ಯಜ್ಞಾ ಯಾಚರತಃ ಕರ್ಮ ಸಮಗ್ರಂ ಪ್ರವಿಲೀಯತೇ ೨೩

ಬ್ರಹ್ಮಾರ್ಪಣಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಹವಿರ್ಬ್ರಹ್ಮಾಗ್ನೌ ಬ್ರಹ್ಮಣಾಹುತಮ್
ಬ್ರಹ್ಮೈವ ತೇನ ಗಂತವ್ಯಂ ಬ್ರಹ್ಮಕರ್ಮ ಸಮಾಧಿನಾ ೨೪

ದೈನಮೇನಾಪರೇ ಯಜ್ಞಂ ಯೋಗಿನಃ ಪರ್ಯುಪಾಸತೇ
ಬ್ರಹ್ಮಾಗ್ನಾವಪರೇ ಯಜ್ಞಂ ಯಜ್ಞೇನೈವೋಪಜುಹ್ಯತಿ ೨೫

ಷಟ್ಪದೀ ತ್ರಿಪುಟತಾಳ

ಕರ್ಮಫಲದಲಿ ಸಂಗಗತನಾ
ಗ್ಹೃಮ್ನುನುಳಿದನುದಿನದಿ ಮಾಡುವ
ಕರ್ಮಬಂಧದಿ ಮುಕ್ತನಹ ಈ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವಗೆ
ಕರ್ಮಯದ್ಯತು ಆಚರಿಸುವುದು
ಧರ್ಮವಾಹುದ ನಿತ್ಯಫಲದಿಂ
ನಿರ್ಮಮಗೆ ಬಂಧಿಸದು ಕೆಡುತಿಹುದಲ್ಲ ಕೇಳೆಂದ ೨೬

ಬ್ರಹ್ಮ ಕರ್ಮ ಸಮಾಧಿಯೆಂಬೀ
ಧರ್ಮದಿಂದ ನಿರಂತರದಿ ಪರ
ಬ್ರಹ್ಮ ನಗ್ನಿಹವಿಸ್ಸು ಯಜ್ಞದ ಕರ್ತನೊಳು ನಿಂತು
ಬ್ರಹ್ಮನೇ ಮಾಡಿಸುವನೆಚ್ಚನ
ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವೆನುತಲಿ
ಬ್ರಹ್ಮಕರ್ಮಾಚರಿಸಿದವ ಪರಬ್ರಹ್ಮನೈದುವನೊ ೨೭

ಪದ ರಾಗ ರೇಗುಪ್ತಿ ಅಟತಾಳ

ಕೇಳು ಪಾರ್ಥನೆ ಹೀಂಗೆ ಬಹುಧಾ, ನಾನು
ಹೇಳುವೆ ಮಾಳ್ಪ ಕರ್ಮದ ಭೇದಾ ಪ.

ಶ್ರೋತ್ರಾದೀನೀಂದ್ರಿಯಾಣ್ಯನ್ಯೇ ಸಂಯಮಾಗ್ನಿಷು ಜುಹ್ವತಿ	
ಶಬ್ದಾದೀ ವಿಷಯಾನನ್ಯ ಇಂದ್ರಿಯಾಗ್ನಿಷು ಜುಹ್ವತಿ	೨೬
ಸರ್ವಾಣೀಂದ್ರಿಯ ಕರ್ಮಾಣಿ ಪ್ರಾಣಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಚಾಪರೇ	
ಆತ್ಮಸಂಯಮ ಯೋಗಾಗ್ನೌ ಜುಹ್ವತಿ ಜ್ಞಾನದೀಪಿತೇ	೨೭
ದ್ರವ್ಯಯಜ್ಞಾಸ್ತಪೋಯಜ್ಞಾ ಯೋಗಯಜ್ಞಾಸ್ತಥಾಸಪರೇ	
ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ ಜ್ಞಾನಯಜ್ಞಾಶ್ಚ ಯತಯ ಶೃಂಸಿತವ್ರತಾಃ	೨೮

ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಯೋಗಿಗಳು ಹೃದ
ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪ *ಯಜ್ಞಾನರ್ಚಿಪರಿದ ಅ. ಪ.

ಕೆಲವರು ತಾನಾಚರಿಸ ಯಜ್ಞಾದಿ ಕರ್ಮ
ಗಳನು ನಿಶ್ಚಲ ಮತಿಯಿಂದಲಿ
ಹಲಧರನನುಜನ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥ ಬ್ರಹ್ಮ
ಗ್ನಿಲಿ ಹೋಮಿಸುತಿದ್ದ ಕೇಳುಧರು ೧

ಮತ್ತೆ ಕೆಲರು ಕೇಳ್ವಿತ್ತ ನಿರೋಧದಿ
ಶ್ರೋತ್ರಾದಿಂದ್ರಿಯಗಳ ನೆರೆ ಜಯಿಸಿ
ಸತ್ವಸ್ಥರಾಗಿ ನಿಯಮವೆಂಬ ಜ್ವಲನನೋಳ
ನಿತ್ಯದಿ ಹೋಮಿಸುತಿಹರು, ಧೀಯುತರು ೨

ಹಲವು ಶಬ್ದಾದಿ ವಿಷಯವನ್ನು, ಕೇಳು
ಕೆಲರು ಇಂದ್ರಿಯವೆಂಬ ಅಗ್ನಿಲಿ ಇನ್ನೂ
ಕೆಲಕಾಲ ಹೋಮಿಸುತಿಹರು ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯಾ
ದಲಿ ಮಾಳ್ವ ಕರ್ಮಗಳ ಪ್ರಾಣಕರ್ಮಗಳಾ ೩

ಕೆಲರು ಹರಿಯು ತಾನೆ ಸರ್ವ ಸ್ವತಂತ್ರನೆಂ
ಬ-ಮಲಜ್ಞಾನದಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾದ
ಸುಲಲಿತ ಮನ ನೆಲೆಗೊಳಿಸುವ ಯೋಗ
ಜ್ವಲನನೋಳದ ಹೋಮಿಸುತಿಹರೈ ೪

ಅಪಾನೇ ಚುಹ್ವತಿಪ್ರಾಣಂ ಪ್ರಾಣೇನಪಾನಂ ತಥಾಪರೇ
 ಪ್ರಾಣಾಪಾನ ಗತೀರುದ್ಧೃಷ್ಟಾ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಪರಾಯಣಾಃ ೨೯
 ಅಪರೇ ನಿಯತಾಹಾರಾಃ ಪ್ರಾಣಾನ್ ಪ್ರಾಣೇಷು ಚುಹ್ವತಿ
 ಸರ್ವೇಪ್ಯೇತೇ ಯಜ್ಞವಿದೋ ಯಜ್ಞಕ್ಷಪಿತ ಕಲ್ಮಷಾಃ ೩೦
 ಯಜ್ಞ ಶಿಷ್ಟಾಮೃತಭುಜೋ ಯಾಂತಿ ಬ್ರಹ್ಮ ಸನಾತನಮ್
 ಸಾಯಂ ಲೋಕೋನಸ್ತ್ವಯಜ್ಞಸ್ಯ ಕುತೋನಸ್ಯಃ ಕುರುಸತ್ತಮಃ
 ಏವಂ ಬಹುವಿಧಾ ಯಜ್ಞಾವಿತತಾ ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ಮುಖೇ
 ಕರ್ಮಜಾನ್ ವಿದ್ಧಿ ತಾನ್ ಸರ್ವಾನೇವಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ವಿಮೋಕ್ಷ್ಯಸೇಷಃ

ಮತ್ತೆ ಕೆಲರು ಕೇಳು ಚಿತ್ತ ಶುದ್ಧಿಯಲಿ
 ನಿತ್ತದಿ ಆಜ್ಯಾದಿಗಳನೆ ಪಡೆದು
 ಉತ್ತಮ ಪರಿಯಿಂ ನಿರಚಿಸರ್ಯಜ್ಞವ
 ವಿತ್ತ ಯಜ್ಞವೆಂಬರು ಇದ ಬುಧರು ೨

ಇನ್ನು ಕೆಲರು ತಪೋ ಯಜ್ಞವ ಮಾಳ್ಪಾ
 ರಿನ್ನು ಕೆಲರು ಯೋಗ ಯಜ್ಞವನೂ
 ಇನ್ನು ಕೆಲರು ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ ಜ್ಞಾನವೆಂಬ
 ಘೆನ್ನು ಯಜ್ಞಗಳ ನಿರಚಿಸ ವ್ರತಿಗಳೊ ೬

ಪ್ರಾಣನಪಾನದಿ ಹೋಮಿಸೀ, ಮತ್ತೆ
 ಪಾನನ ಪ್ರಾಣದಿ ಹೋಮಿಸಿ
 ಪ್ರಾಣಾಪಾನದ ಗತಿ ನಿಯಮಿಸಿ ನಿರುತಾದಿ
 ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಪರಾಯಣರು ಕೆಲರು ಮತ್ತು ೩

ಮತ್ತೆ ಕೆಲರು ನಿಯತಾಹಾರದಿದೇಹ
 ಬತ್ತಿಸಿ ಪ್ರಾಣವ ಪ್ರಾಣದೀ
 ನೊತ್ತಾದೊಳ್ಹೋಮಿಸುವರು ಯಜ್ಞವಿದರೆಲ್ಲಾ
 ಉತ್ತಮ ಯಜ್ಞದಿಂದಲಿ ಪಾಪಕ್ಷಪಿತರೊ ೮

ಶ್ರೇಯಾನ್ ದ್ರವ್ಯಮುಯಾದ್ಯಜ್ಞಾತ್ ಜ್ಞಾನಯಜ್ಞಃ ಪರಂತಪ
ಸರ್ವಂ ಕರ್ಮಾಖಿಲಂ ಪಾರ್ಥ ಜ್ಞಾನೇ ಪರಿಸಮಾಪ್ಯತೇ ೩೩

ತದ್ವಿದ್ಧಿ ಪ್ರಣಿಪಾತೇನ ಪರಿಪ್ರಶ್ನೇನ ಸೇವಯಾ
ಉಪದೇಕ್ಷ್ಯಂತಿ ತೇ ಜ್ಞಾನಂ ಜ್ಞಾನಿನ ಸ್ತುತ್ವದರ್ಶಿನಃ ೩೪

ನರನಾವಾ ಯಜ್ಞಸಿಷ್ಟಾನ್ಯುತವಾದಾ
ನಿರುತ ನಿಷಯವಾ ಭೋಗಿಸುವಾ ತಾ
ಪರಮ ಸನಾತನ ಬ್ರಹ್ಮನೈದುವ ಅಯ
ಜ್ಞರಿಗಿಲ್ಲ ಈ ಲೋಕವನ್ಯವೆತ್ತಣದಯ್ಯ ೯

ಈ ನಿಥ' ಬಹುವಿಧ ಯಜ್ಞವು ಹೊರ
ಟಾವು ಬೊಮ್ಮನ ಮುಖದಿಂದಿವು
ಭಾವಿಸಿವೆಲ್ಲವು ಕರ್ಮಕಾಂಡದಿ ಹುಟ್ಟಿ
ದಾವೆಂದು ತಿಳಿ ಹೀಗೆ ತಿಳಿದ್ಯಾ ಮೋಕ್ಷವನ್ನೈದಿ ೧೦

ದ್ರವ್ಯಮುಯಾದ್ಯಜ್ಞಗಳಕಿಂತ ಕೇಳೋ
ಸವ್ಯಸಾಚಿಯೆ ಮೋಕ್ಷಪ್ರದವಿಂಥಾ
ಅವ್ಯಯಜ್ಞಾನ ಯಜ್ಞವು ಜ್ಞಾನದಲಿ ಸರ್ವ
ಅವ್ಯಕ್ತವ್ಯಕ್ತ ಕರ್ಮಗಳ ಪೂರ್ತಿಸುವುದು ೧೧

ಈಪರಿ ಜ್ಞಾನಯಜ್ಞದವಿಧಾ ಇಂದಿ
ರಾಪತಿ ನಿರ್ಮಲನವರ ಸದಾ
ಭೋಪರಿ (ಬಹುಪರಿ) ಪ್ರಣಿಪಾತದಿಂದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಂದ
ಅಪಷ್ಟು ಸೇವಿಸುತ್ತರಿ ಹೇಳುವರು ಜ್ಞಾನ ೧೨

ಯದ್ವಾನ್ಮಾತ್ಮಾ ನವುನಮೋಹಮೇವಂ ಯಾಸ್ಯಸಿ ಪಾಂಡವ
ಯೋನ ಭೂತಾನ್ಯಶೇಷೇಣ ದ್ರಕ್ಷ್ಯಸ್ಯಾತ್ಮನ್ಯಥೋ ಮಯಿ ೨೫
ಅಪಿ ಚೇದಸಿ ಪಾಪೇಭ್ಯ ಸ್ಪರ್ವೇಭ್ಯಃ ಪಾಪಕೃತ್ತಮಃ
ಸರ್ವಂಜ್ಞಾನ ಪ್ಲವೇನೈವ ವೃಜಿನಂ ಸಂತರಿಸ್ಯಸಿ ೨೬
ಯಥೈಧಾಂಸಿ ಸಮಿದ್ಧೋಽಗ್ನಿ ಭಸ್ಮಸಾತ್ಕುರುತೇಽರ್ಜುನ
ಚ್ಛಾನಾಗ್ನಿ ಸ್ವರ್ವಕರ್ಮಾಣಿ ಭಸ್ಮಸಾತ್ಕುರುತೇ ತಥಾ ೨೭

ಅಷ್ಟಪದೀಗದ್ಯಾ:—

ಅರಿತಾವದೀಮೋಹ ಮರಳಿ ಯೆಂದಿಗೂನೈದೆ
ಪರಿಪರಿಯ ಕರ್ಮ ಕರ್ತೃತ್ವ ನಿನ್ನಲಿ ಇದ್ದ
ಪರನಾದ ಎನ್ನೊಳ್ಪ್ರಾಣವರತ ಭಾವಿಸುವ
ತೆರನಂತಶೇಷವಾದಾ

ಸರಸಿಜಾಸನ ನೊದಲು ಸ್ತಂಭಾಂತ ಪ್ರಾಣಿಗಳು
ಪರತಂತ್ರರೆಂದು ಕಾಣುವಿ ಹೀಗೆ ಭಾವಿಸುತ
ನಿರುತ ನೀ ಪಾಪ ಕರ್ಮಗಳನಾಚರಿಸಿದರು
ನರಕಾದ್ಯನರ್ಥವಿಲ್ಲಾ ೨೮

ಷಟ್ಪದೀ:—

ಎಲೆ ಧನಂಜಯ ಸರ್ವ ಪಾಪಿ
ಗಳೊಳಗೆ ನೀ ಕಡು ಪಾಪಿಯಾಗಿರೆ
ತೀಯೊ ನೀ ಮಾಡಿದ ಮಹಾ ಪಾತಕವು ನೊದಲಾದ
ಜಲನಿಧಿಯೊಳತ್ಯಂತ ನಿಜ ನಿ
ರ್ಮಲದ ತತ್ವಜ್ಞಾನವೆಂಬೀ
ಹೊಳೆವ ತೆಪ್ಪದಿ ಪಾಪವನು ದಾಂಟುವೆಯೊ ನೀನೆಂದ ೨೯

ಜ್ವಲಿಸುತಿಹ ಪಾವಕನು ಕಟ್ಟಿಗೆ
ಗಳನೆ ಭಸ್ಮವ ಮಾಡುವಂದದಿ
ಹಲವು ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಚ್ಛಾನಾಗ್ನಿಯು ನಿರಂತರದಿ

ನಹಿ ಜ್ಞಾನೇನ ಸದೃಶಂ ಪವಿತ್ರ ಮಿಹ ವಿದ್ಯತೇ ತತ್ಸ್ವಯಂ ಯೋಗ ಸಂಸಿದ್ಧಃ ಕಾಲೇನಾತ್ಮನಿ ವಿಂದತಿ	೩೮
ಶ್ರದ್ಧಾವಾನ್ ಲಭತೇ ಜ್ಞಾನಂ ಮತ್ಪರಸ್ಸಂಯತೇಂದ್ರಿಯಃ ಜ್ಞಾನಂ ಲಬ್ಧ್ವಾ ಪರಾಂ ಶಾಂತಿ ಮಚಿರೇಣಾಧಿಗಚ್ಛತಿ	೩೯
ಅಜ್ಞಾಶ್ಚಾ ಶ್ರದ್ಧಧಾನಶ್ಚ ಸಂಶಯಾತ್ಮಾ ವಿನಶ್ಯತಿ ನಾಯಂ ಲೋಕೋಽಸ್ತಿ ನಪರೋ ನಸುಖಂ ಸಂಶಯಾತ್ಮನಃ	೪೦

ಫಲಿಸದಂದದಿ ಸುಟ್ಟು ಭಸ್ಮಂ
ಗಳನೆ ಮಾಳ್ಕುದು ಕೇಳು ಪಾರ್ಥನೆ
ಬಳಿಕ ಮತ್ತೊಂದಿಲ್ಲ ಬಾಧಕವೆಂದನಸುರಾರಿ

೩೭

ವರ ಸುತತ್ವಜ್ಞಾನ ದೀಪ್ತಿಗೆ
ಸರಿಯೆನಿಸ ಪಾವನವು ಧರೆಯಲಿ
ಪಿರಿದು ಮತ್ತೊಂದಿಲ್ಲ ವಿದರಿಂದ್ವೈದಯ ವಾಸಿಯಹ
ಹರಿಯ ನಿನ್ನಲಿ ಕಾಂಬ ಕಾಲಾಂ
ತರದಿ ಈ ಪರಿಯೊಳಗೆ ಸಿದ್ಧಿಯ
ತ್ವರದಿ ನೈದುವಿ ಪಾರ್ಥ ಕೇಳೆಂದನು ರಮಾಧನನು

೩೮

ಮೊದಲು ಎನ್ನಲಿ ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತನಿ
ಗೊದಗುವುದು ನಿಗಮಾರ್ಥ ಜ್ಞಾನವು
ಅದಕನಂತರ ಇಂದ್ರಿಯಂಗಳ ನಿಗ್ರಹವಮಾಡಿ
ಚದರದಂದದಿ ಯೋಗಿಯಾಗುವ
ಅದರ ಬಳಿಕಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನವ
ಇದ ಪಡೆದು ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಶಾಂತಿಯ ತ್ವರದಿ ನೈದುವನೋ

೩೯

ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದ ಮಘಜ ಭಕ್ತಿ ವಿ
ಹೀನನಾದವ ಶಾಸ್ತ್ರಗುಹ್ಯ
ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದ ಸಂಶಯಾತನು ಕೆಡುತಿಹನು ಕೇಳಿ,

ಯೋಗ ಸಂನ್ಯಸ್ತ ಕರ್ಮಾಣಂ ಜ್ಞಾನಸಂಘಿನ್ನ ಸಂಶಯಮ್
ಆತ್ಮವಂತಂ ನಕರ್ಮಾಣಿ ನಿಬಧ್ನಂತಿ ಧನಂಜಯ ೪೧

ತಸ್ಮಾದ್ಜ್ಞಾನ ಸಂಭೂತಂ ಹೃತ್ಸ್ಪೃಂ ಜ್ಞಾನಾಸಿನಾಽಽತ್ಮನಃ
ಛಿತ್ತೈಸ್ಪೃನಂ ಸಂಶಯಂ ಯೋಗ ಮಾತಿಷ್ಠೋತ್ತಿಸ್ಯ ಭಾರತ ೪೨

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾಸೂಪನಿಷತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಯಾಂ
ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರೇ **ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನ ಸಂವಾದೇ**
ಜ್ಞಾನಯೋಗೋಗೋನಾಮ ಚತುರ್ಥೋಧ್ಯಾಯಃ

ಏನು ವರದೊರವ್ವೇಳಲಾತನ
ಮಾನಸದ ಸಂದೇಹವಳಿಯದೊ
ಆ ನರಗೆ ಇಹಲೋಕ ಪರಲೋಕದಲಿ ಸುಖವಿಲ್ಲ ೪೦

ಜ್ಞಾನಯೋಗವನರಿತು ಕರ್ಮಗ
ಳೇನ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ ಹರಿಯಾ
ಧೀನವೆಂಬೀ ಯೋಗದಿಂ ಸನ್ಯಸ್ತ ಕರ್ಮಳ್ಳಾ
ಮಾನವಗೆ ಪರಮಾತ್ಮಮೂರ್ತಿ
ಜ್ಞಾನದಿಂ ಸಂಘಿನ್ನ ಸಂಶಯ
ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳಾತ್ಮಜ್ಞಾನನು ಕರ್ಮಗಳು ಬಂಧಿಸವೂ ೪೧

ಆರ್ಯಾ:—

ಅದುಕಾರಣ ಅಜ್ಞಾನದಿ ಜನಿಸಿಹ ಹೃದಯಸ್ಥಿತ ಸಂಶಯವನ್ನೂ
ಮದಡನಾಗದಲೆ ಜ್ಞಾನಬಿಡ್ಗದಲಿ ಮುದದಿ ಛೇದಿಸಿ ಎಳೆನ್ನೂ
ಇಂದಿರೇಶ ವಿಠಲನು ಈ ವಿಧದಲಿ ಇಂದು ಪಾರ್ಥಗುಪದೇಶವನೆ
ಚಂದದಿ ಮಾಡಿದ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನೆ ಕೇಳೆಂದು ನುಡಿದ ಸಂಜಯನಿದನೆ ೪೨

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಚಂದ್ರಾಭಿಧತನೂಜ ಶೇಷನಾಮಾಖ್ಯ
ವಿರಚಿತೆ **“ಗೀತಾರಂಜನಾ”**ಖ್ಯ ಗ್ರಂಥೆ
ಜ್ಞಾನಯೋಗೋಗೋನಾಮ
ಚತುರ್ಥೋಧ್ಯಾಯಃ

ಹರಿ: ಓಂ

ಐದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ:—

ಸಂನ್ಯಾಸಂ ಕರ್ಮಣಾಂ ಕೃಷ್ಣ ಪುನರ್ಯೋಗಂಚ ಶಂಸಸಿ
ಯ ಚ್ಛ್ರೇಯ ಏತಯೋರೇಕಂ ತನ್ನೇಬ್ರೂಹಿ ಸುನಿಶ್ಚಿತಮ್ ೧

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ:—

ಸಂನ್ಯಾಸಃ ಕರ್ಮಯೋಗಶ್ಚ ನಿಶ್ಚ್ರೇಯಸಕರಾವುಭೌ
ತಯೋಸ್ತು ಕರ್ಮ ಸಂನ್ಯಾಸಾತ್ ಕರ್ಮಯೋಗೋ ವಿಶಿಷ್ಠತೇ ೨

ಜ್ಞೇಯಸ್ಯ ನಿತ್ಯ ಸಂನ್ಯಾಸೀ ಯೋನದ್ವೇಷಿ ನಕಾಂಕ್ಷತಿ
ನಿದ್ವೈಂದ್ವೋ ಹಿ ಮಹಾಬಾಹೋ ಸುಖಂ ಬಂಧಾತ್ ಪ್ರಮುಚ್ಯತೇ೩

ಪದ ರಾಗ ಜಾಂಗಳ ಆದಿತಾಳ

ಹೇಳಿದೇನೋ ಕೃಷ್ಣನೆ ಇದ, ಹೇಳಿದೇನೋ ಕೃಷ್ಣನೆ ಪ.

ದೀನಪಾಲಾ ಗಾನಲೋಲಾ ಅ.

ಕರ್ಮ ಸನ್ಯಾಸವ ಹೊಗಳುನಿ ಪುನಹಾ
ಕರ್ಮವ ಮಾಡೆಂದು ಹೇಳುವ ಪರಿಯೂ ೧

ಉತ್ತಮ ಶ್ರೇಯಃ ಪ್ರದವಾವುದೋ ಪುರು
ಷೋತ್ತಮ ಇದರೊಳೊಂದಾವುದೊ ನಿಶ್ಚಯ ೨

ಅದರನೆ ಹೇಳಂದಿರೇಶ ನಿಶಲನೆ
ಮದಡನಾದೆನಗೆ ನೀ ನೊಲಿದು ಕರುಣಾದಿ ೩ ೧

ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗೌ ಪೃಥಗ್ಬಾಲಾಃ ಪ್ರವದಂತಿ ನ ಪಂಡಿತಾಃ
 ಏಕ ಮಸ್ಯಾಸ್ಥಿತ ಸ್ಸಮ್ಯಗುಭಯೋರ್ನಿಂದತೇ ಫಲಮ್ ೪
 ಯತ್ಸಾಂಖ್ಯೈಃ ಪ್ರಾಪ್ಯತೇಸ್ಥಾನಂ ತದ್ರೋಗೈರಪಿಗಮ್ಯತೇ
 ಏಕಂ ಸಾಂಖ್ಯಂಚ ಯೋಗಂಚ; ಯಃ ಪಶ್ಯತಿ ಸ ಪಶ್ಯತಿ ೫
 ಸಂನ್ಯಾಸಸ್ತು ಮಹಾಬಾಹೋ ದುಃಖಮಾಪ್ತುಮಯೋಗತಃ
 ಯೋಗಮುಕ್ತೋ ಮುನಿರ್ಬ್ರಹ್ಮ ನಚಿರೇಣಾಧಿಗಚ್ಛತಿ ೬

ಪದ ಅರ್ಥ

ಕರ್ಮ ಸನ್ಯಾಸವು ಕರ್ಮ ಯೋಗವು ಕೇಳು
 ಧರ್ಮವೆರಡು ಶ್ರೇಯಃ ಪ್ರದವೋ
 ಕರ್ಮ ಸನ್ಯಾಸದಕಿಂತ ನಿತ್ಯದಲಿ ಸ
 ತ್ಯಮ್ ಮಾಡುವುದೆ ಉತ್ತಮವೋ ೨

ಹಲವು ದ್ವಂದ್ವದಿ ದ್ವೇಷಿಸದ ಕಾಂಕ್ಷಿಸದ ನರ
 ನಿಳಿಯೊಳು ನಿತ್ಯ ಸನ್ಯಾಸಿ
 ತಿಳಿದ್ವಂದ್ವಗಳನೆಲ್ಲ ಸಹಿಸ ಸುಖದಿ ಬಂಧ
 ಗಳನೆಲ್ಲ ನಲಿವ ನಿರ್ದೋಷಿ ೩

ಪರಮ ಸಾಂಖ್ಯವು ಕರ್ಮಯೋಗವು ಬೇರೆಂದು
 ಬರೆದೆ ಬಾಲಕರಾಡುತಿಹರೋ
 ಅರಿತ ಪಂಡಿತರಾಡಾರೈ ಒಂದಾದರು ಅನು
 ಸರಿಸ್ಯುಭಯ ಫಲವ ನೈದುವನೋ ೪

ವರಸಾಂಖ್ಯನಾವಸ್ಥಾನವ ಪಡೆವನೊ ಅದು
 ನಿರುತ ಕರ್ಮವ ಮಾಡಿದವನೂ
 ತ್ವರದಿ ನೈದುವ ಸಾಂಖ್ಯ ಯೋಗೇಕವೆಂದಾವ
 ನರಿವನಾತನೆ ಅರಿತವನೂ ೫

ಯೋಗಯುಕ್ತೋ ವಿಶುದ್ಧಾತ್ಮಾ ವಿಜಿತಾತ್ಮಾ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ
ಸರ್ವ ಭೂತಾತ್ಮ ಭೂತಾತ್ಮ ಕುರ್ವನ್ನಪಿ ನಲಿಪ್ಯತೇ

೭

ನೈವಕಿಂಚಿತ್ಕರೋಮೀತಿ ಯುಕ್ತೋಮನ್ಯೇತಿ ತತ್ಪವಿತಾ
ಪಶ್ಯನ್ ಶೃಣ್ವನ್ ಸ್ಪೃಶನ್ ಜಿಘ್ರನ್ ಶ್ನನ್ ಗಚ್ಛನ್ ಸ್ವಪನ್
[ಶ್ವಸನ್ ೮

ಪ್ರಲಪನ್ ವಿಸೃಜನ್ ಗೃಹ್ಯನ್ಮನ್ಮಿಷನ್ಮಿಮಿಷನ್ಮಪಿ
ಇಂದ್ರಿಯಾಣೀಂದ್ರಿಯಾರ್ಥೇಷು ವರ್ತಂತ ಇತಿ ಧಾರಯನ್

ಕರ್ಮಯೋಗದ ಹೊರತಾಗಿ ಪಾರ್ಥನೆ ಕೇಳು

ಕರ್ಮ ಸನ್ಯಾಸ ಮಾತ್ರದಲಿ

ಬ್ರಹ್ಮನೈದುವುದು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವದರಿಂದಿ

ಕರ್ಮಯೋಗ್ಯುಕ್ತ ಬೇಗದಲಿ

ಪರಬ್ರಹ್ಮನೈದುತಿಹನು ಯೋಗಯುಕ್ತನು

ಪರಮ ವಿಶುದ್ಧಾತ್ಮನರನು

ನಿರುತ ಜಿತಾತ್ಮ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿ ಈ

ವರ ಸುಕರ್ಮವ ನಾಚರಿಪನು

ಪರುವ ಭೂತಗಳಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿಹ ಸಿರಿ

ವರ ಇಂದಿರೇಶ ವಿಠಲನೇ

ನೆರೆ ಎನ್ನ ಹೃದಯಾಂತರ್ಯಾಮಿಯೆಂದರಿವನ

ದುರಿತ ಕರ್ಮಗಳು ಲೇಪಿಸವೈ

೬-೭

ಅಷ್ಟಪದೀಗದ್ಯಾ:—

ನಾನು ಕಿಂಚಿತ್ಕರ್ಮ ಮಾಡಿದವನಲ್ಲೆನುತ

ಜ್ಞಾನಯುಕ್ತನು ತಿಳಿವನವನೆ ತತ್ಪಜ್ಞನೋ

ಕಾಣುತಲಿ ಕೇಳುತಲಿ ಮುಟ್ಟುತಲಿ ಗಂಧವಾ

ಘ್ರಾಣಿ ಮಾಡುತ ನಿತ್ಯದಿ

ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಾಧಾಯ ಕರ್ಮಾಣಿ ಸಂಗಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಕರೋತಿಯಃ
ಽಸ್ಯ ತೇನ ಸಪಾಪೇನ ಪದ್ಮ ವತ್ರ ಮಿವಾಂಭಸಾ ೧೦

ಕಾಯೇನ ಮನಸಾ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಕೇವಲೈರಿದ್ರಿಯೈರಪಿ
ಯೋಗಿನಃ ಕರ್ಮ ಕುರ್ವಂತಿ ಸಂಗಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾತ್ಮ ಶುದ್ಧಯೇ ೧೧

ಏನು ಭುಂಜಿಸಿದರೂ ನಡೆಯುತ್ತ ಮಲಗುತ್ತ
ತಾನು ಶ್ವಾಸವ ಬಿಡುತ ನುಡಿವುತಲಿ ಬಿಡುತಲೀ
ಏನು ಗ್ರಹಿಸಲು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚುತ್ತ ತೆರೆಯುತಲಿ
ನಾನಲ್ಲ ಕರ್ತನಿದಕೆ

ಇಂದಿರೇಶನೆ ಎನ್ನ ಇಂದ್ರಿಯಂಗಳನೆಲ್ಲ
ಇಂದ್ರಿಯಾರ್ಥಗಳೆಂಬ ನಿಷಯದೊಳಗನವರತ
ನಿಂದು ಪ್ರವರ್ತಿ ಮಾಡಿಸುವನೆಂಬುವ ಜ್ಞಾನ
ದಿಂದ ಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲವ

ಚಂದದಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನೊಳಗಿಟ್ಟು ತತ್ಪಲ ಬಹಳ
ನಿಂದ್ಯವಾದ್ದೆಂದು ಸಂಗವನುಳಿದು ಕರ್ಮಗಳ
ಮುಂದೆ ಮಾಡುವನಾವನಾತ ಲೇಪಿಸ ಪಾಪ
ದಿಂದ ಕಮಲಾಂಬು ಪರಿಯೂ (೮-೯-೧೦)

ಸಪ್ತದೀ ತ್ರಿಪುಟತಾಳ

ಕೋವಿದರು ತನುಮನದಿ ಬುದ್ಧಿಂ
ಕೇವಲಿಂದ್ರಿಯದಿಂದ ನಿರುತದಿ
ಭಾವಿಸುತ ಈ ತೆರದಿ ತತ್ಸಂಗವ ನುಡಿದು ಸತತ
ಭಾವಶುದ್ಧಿಯಗೋಸುಗದಿ ಮ
ತ್ತಾವ ಕರ್ಮವ ಮಾಡುತಿಪ್ಪರು
ಈ ವಿಧದ ಸದ್ಜ್ಞಾನ ಯುಕ್ತರು ಕರ್ಮಫಲ ಬಿಟ್ಟು ೧೧

ಯುಕ್ತಃ ಕರ್ಮಫಲಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಶಾಂತಿಮಾಪ್ನೋತಿ ನೈಷ್ಠಿಕೀಮ್
ಅಯುಕ್ತಃ ಕಾಮಕಾರೇಣ ಫಲೇಸಕ್ತೋ ನಿಬದ್ಧತೇ ೧೨

ಸರ್ವ ಕರ್ಮಾಣಿ ಮನಸಾ ಸಂನ್ಯಸ್ಯಾಸ್ತೇ ಸುಖಂವಶೀ
ನವದ್ವಾರೇ ಪುರೇ ದೇಹೀ ನೈವಕುರ್ವನ್ ಕಾರಯನ್ ೧೩

ನಕರ್ತೃತ್ವಂ ನಕರ್ಮಾಣಿ ಲೋಕಸ್ಯ ಸೃಜತಿ ಪ್ರಭುಃ
ನಕರ್ಮಫಲ ಸಂಯೋಗಂ ಸ್ವಭಾವಸ್ತು ಪ್ರವರ್ತತೇ ೧೪

ಪರಮ ಶಾಂತಿಯ ಪಡೆಯುವರು ಹೀ
ಗರಿಯದನ ಕಾಮಿಸುತ ಕಾರ್ಯವ
ನಿರುತ ಮಾಡಲು ಫಲದಿ ಸಿಕ್ಕು ನಿಬದ್ಧನಾಗುವನೋ
ಅರಿತು ಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲ ಮನಸಾ
ಜರಿದು ಬಿಟ್ಟೊಂಬತ್ತು ಬಾಗಿಲ
ಪುರದಿ ಸುಖದಿಂದಿಹನು ದೇಹಿಯು ಮಾಡ ಮಾಡಿಸನು ೧೨

ನರನಿ ಕೇಳಿ ಜೀವರಿಗೆ ಲೋಕದಿ
ನೆರೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ಕರ್ತೃತ್ವವಿಲ್ಲದ
ಪಿರಿದು ಹೇತುವಿನಿಂದ ಕಾರ್ಯವ ತಾನೆ ಗೈವುದಕುಂ
ಪರರ ಕಡೆಯಿಂ ಗೈಸುವುದಕುಂ
ಕರ್ಮಫಲವಂ ಪೊಂದುವುದಕುಂ
ನರಗವಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ದೊರೆಯದು ನಿಶ್ಚಯವಿದರಿಯೈ
ನಿವಿಧ ಜೀವರ ಯೋಗ್ಯತೆಯ ತಾ
ನವಧರಿಸಿ ಸರ್ವ ಸ್ವತಂತ್ರನು
ಭುವಿಯೋಹ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಕಡೆಯಿಂ ಸಕಲ ಕರ್ಮಗ
ಲವಲವಿಕೆಯಿಂ ಮಾಡಿಸುತ್ತವ
ರವರ ಕರ್ಮಕೆ ಯೋಗ್ಯ ಫಲಗಳ
ನವರಿಗಿತ್ತನುದಿನದಿ ಕಾಯ್ವನು ಸೂತ್ರಧಾರಕನು ೧೪

ನಾದತ್ತೇ ಕಸ್ಯಚಿತ್ಪಾಪಂ ನಚೈವ ಸುಕೃತಂ ವಿಭುಃ
 ಅಜ್ಞಾನೇನಾವೃತಂ ಜ್ಞಾನಂ ತೇನಮುಹ್ಯಂತಿ ಜಂತವಃ ೧೫

ಜ್ಞಾನೇನತು ತದಜ್ಞಾನಂ ಯೇಷಾಂ ನಾಶಿತ ಮಾತ್ಮನಃ
 ಶೇಷಾಮಾದಿತ್ಯವದ್ಜ್ಞಾನಂ ಪ್ರಕಾಶಯತಿ ತತ್ಪರಮ್ ೧೬

ತದ್ಬುದ್ಧಯಸ್ತದಾತ್ಮನಸ್ತನ್ನಿಷ್ಠಾಸ್ತತ್ಪರಾಯಣಾಃ
 ಗಚ್ಛಂತ್ಯ ಪುನರಾವೃತ್ತಿಂ ಜ್ಞಾನನಿರ್ಧೂತ ಕಲ್ಮಷಾಃ ೧೭

ಶ್ಲೋಕಃ—

ಪರಮ ಸ್ವತಂತ್ರನು ಸಮಾಧಿಕ ರಹಿತ ಚಿತ್ಸುಖ ಪೂರ್ಣನೂ
 ಧರಿಸ ನೀಶ್ವರನಾರ ಪಾಪವ ಧರಿಸ ಸುಕೃತವನಾರದಾ
 ಪರಮ ತತ್ಪಜ್ಞಾನವಜ್ಞಾನದಲಿ ಮುಸುಕಿದ ಕಾರಣ
 ನಿರುತವದರಿಂ ಸ್ರಾಣಿಗಳು ಮೋಹಿತರಹರು ಎನ್ನರಿಯದೆ ೧೫

ಷಟ್ಪದಿಃ—

ಜ್ಞಾನದಿಂದೀ ಮನದ ಕುತ್ತಿತ
 ಜ್ಞಾನವ್ಯಾರಿಗೆ ಕೆಡುತಿಹುದೋ ಆ
 ಮಾನವರಿಗಾದಿತ್ಯನಂತಪರೋಕ್ಷ ಬೆಳಗುವುದು
 ಆ ನರನು ಆ ಮೇಲೆ ಹೃದ್ಗತ
 ಮೀನಕೇತನಪಿತನ ನಿರುತದಿ
 ಕಾಣುತಲಿ ತದ್ಬುದ್ಧಿ ತನ್ನನ ತತ್ಪರಾಯಣನು ೧೬

ನಿರುತ ತನ್ನಿಷ್ಠನು ಅಖಿನರಾ
 ವರತಿ ಪದವೈದುವನು ಕೇಳೀ
 ಪರಿಯ ಜ್ಞಾನವನುಳ್ಳವನು ನಿರ್ಧೂತ ಕಲ್ಮಷನು
 ನರನೆ ಕೇಳೀ ವಿಧದ ಜ್ಞಾನಿಗ
 ಳಿರುವ ಪರಿಯನೆ ಪೇಳುವೆನು ಧೂ
 ಸುರ ಸುವಿದ್ಯಾವಿನಯ ಸಂಪನ್ನನೊಳು ಗೋವಿಸೊಳು

ವಿದ್ಯಾವಿನಯಸಂಪನ್ನೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇ ಗವಿ ಹಸ್ತಿನಿ
 ಶುನಿ ಚೈವ ಶ್ವಪಾಕೇ ಚ ಪಂಡಿತಾಸ್ಸನುದರ್ಶಿನಃ ೧೮
 ಇಹೈವ ತೈರ್ಜಿತಸ್ಸರ್ಗೋ ಯೇಷಾಂ ಸಾಮ್ಯೇಸ್ಥಿತಂ ಮನಃ
 ನಿರ್ದೋಷಂ ಹಿ ಸಮಂ ಬ್ರಹ್ಮ ತಸ್ಮಾದ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿ ತೇ ಸ್ಥಿತಾಃ ೧೯
 ನ ಪ್ರಹೃಷ್ಯೇತ್ ಪ್ರಿಯಂ ಪ್ರಾಪ್ಯನೋದ್ವಿಜೇತ್ ಪ್ರಾಪ್ಯಚಾಪ್ರಿ
 ಸ್ಥಿರಬುದ್ಧಿರಸಮ್ಮೂಢೋ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿ ಸ್ಥಿತಃ [ಯಮ್ ೨೦

ಅನೆಯೊಳು ಶ್ವಪಚನೊಳು ಮೇ
 ಣ್ಣನಕಾದಿ ಕ್ಷುದ್ರ ಘ್ರಾಣಿಗಳೊಳುಂ,
 ಏನೊರೆವೆ, ಪಂಡಿತರು ಕೇಳ್ವಮನನ್ನೆ ಕಾಣುವರೈ
 ಮಾನವಾಗ್ರಣಿ, ಯಾರಲೀವಿಧ
 ಜ್ಞಾನವದು ಮನವೂರಿ ನಿಲ್ಪುದೊ
 ಜ್ಞಾನಿಯವನಾಕ್ಷಣದಿ ಭವಸಿಂಧುವನು ದಾಟುವನೆ, ೧೭-೧೮

ಅಷ್ಟಪದಿಗವ್ಯಾಃ—

ಪರಬ್ರಹ್ಮವೇತ್ತತಾಂ ಮುಕ್ತನಪ್ನುಮು ಸಾಧ್ಯ
 ಪರ ಸಮಜ್ಞಾನಿ ಮೋಕ್ಷವ ಹೇಗೆ ಪಡೆವನೆನೆ
 ನಿರ್ಮೋಷ ಬ್ರಹ್ಮನೇ ಸಮನೆನಿಸ ಕಾರಣದಿ
 ಸಮಜ್ಞಾನಿಯೇ ಜಗದೊಳು

ಪರಮ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಯಾದಕಾರಣದಿಂದ
 ಭರೆಯಲಾಸಮದರ್ಶಿ ಶೀಘ್ರದೊಳು ಭವವೆಂದು
 ನಿರತಿಶಯ ಮೋಕ್ಷ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನು ಪಡೆವನಿದ
 ನರವರಾಗ್ರಣಿ ನಂಬಿಲೈ ೧೯

ವಿಭವಿಃ—

ಬ್ರಹ್ಮನರಿತವ ತನ್ನ ಮನವನು
 ಬ್ರಹ್ಮನಲಿ ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿ ಸ್ಥಿರಮತಿ
 ಹಮ್ಮನುಳಿದನುದಿನದಿ ಸಮ್ಯಜ್ಞೂಢ ನಲ್ಲದವ

ಬಾಹ್ಯಸ್ಪರ್ಶೇಷ್ಟಸಕ್ತಾ ತ್ಮಾನಿಂದತ್ಯಾತ್ಮನಿ ಯತ್ಸುಖಮ್
ಸ ಬ್ರಹ್ಮಯೋಗಯುಕ್ತಾ ತ್ಮಾ ಸುಖಮುಕ್ತಯ ಮಶ್ನುತೇ ೨೭

ಯೇ ಹಿ ಸಂಸ್ಪರ್ಶಜಾ ಭೋಗಾ ದುಃಖಯೋನಯ ಏನ ತೇ
ಅದ್ಯಂತವಂತಃ ಕಾಂತೇಯ ನ ತೇಷು ರಮತೇ ಬುಧಃ ೨೮

ಶಕ್ನೋತೀ ಹೈವ ಯಸ್ತೋಢುಂ ಪ್ರಾಕ್ ಶರೀರ ವಿಮೋಕ್ಷಣಾತ್
ಕಾಮುಕ್ರೋದೋದ್ಭವಂ ವೇಗಂ ಸಯುಕ್ತಸ್ಸ ಸ್ಪುಖೀನರಃ ೨೯

ದುರ್ಮಮತೆಯಿಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಪ್ರಿಯ ಕವ
ಸನ್ಮುತಿಸಿ ಹರುಷವನೆ ಐದನು
ದುರ್ಮನುಜ ರಂತಪ್ರಿಯಕೆ ದುಃಖಿಸನು ಕೇಳಿಂದ ೩೦

ಇನಿತು ಬಾಹ್ಯಸ್ಪರ್ಶದಿಂ ಬಹ
ಘನಪ್ರಿಯಾಪ್ರಿಯಗಳೊಳಸತ್ಯಾ
ಮನು ನಿರಂತರ ಆತ್ಮ ದುಃಖನದಿಂದ ಯತ್ಸುಖವ
ಅನುಭವಿಸುವನೊ ಹಾಗೆ ಕರ್ಮಗ
ಳನು ಸದಾ ಬ್ರಹ್ಮನಲಿ ಭಾವಿಪ
ಘನಸುಯೋಗದಿ ಯುಕ್ತ ನರನಕ್ಷಯ ಸುಖವ ಪಡೆವ ೩೧

ವೀಶಮಾಲಿಕಾ:—

ಪಂಚ ವಿಷಯಗಳ ಅನುಭವದಿ ಜನಿಸಿದ ಸುಖವು
ಮಿಂಚೆನಂದದಿ ತೋರಿ ಅಡಗುತಿಹುದು
ಅದ್ಯಂತಗಳನುಳ್ಳ ವಿಷಯ ಭೋಗಂಗಳಿವು
ಭಾಧಿಸುವವಖಿಳ ದುಃಖಗಳನಿತ್ತು
ಇದನರಿತು ಬುಧಜನರು ಈ ವಿಷಯ ಭೋಗಗಳ
ನೊದೆದು ತ್ಯಜಿಸ್ಯವುಗಳಲಿ ಸ್ಪುರಹೆಯನಿಡರು

ಯೋಗಂತಸ್ಸುಖೋಗಂತರಾರಾಮಸ್ತು ಧ್ಯಾನಂತಜ್ಯೋತೀರೇವ ಯಃ
 ಸ ಯೋಗೀ ಬ್ರಹ್ಮನಿರ್ವಾಣಂ ಬ್ರಹ್ಮಭೂತೋಽಧಿಗಚ್ಛತಿ ೨೪
 ಲಭಂತೇ ಬ್ರಹ್ಮನಿರ್ವಾಣ ಮೃಪಯಃ ಕ್ಷೇಣ ಕಲ್ಮಷಾಃ
 ಭಿನ್ನದ್ವೈಧಾ ಯತಾತ್ಮಾನ ಸ್ವರ್ವಭೂತಹಿತೇ ರತಾಃ ೨೫
 ಕಾಮಕ್ರೋಧ ವಿಯುಕ್ತಾನಾಂ ಯತೀನಾಂ ಯತಚೇತಸಾಂ
 ಅಭಿತೋ ಬ್ರಹ್ಮ ನಿರ್ವಾಣಂ ವರ್ತತೇ ವಿದಿತಾತ್ಮನಾಂ ೨೬

ಆವ ಪುರುಷನು ದೇಹತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವಕೆ
 ನೊದಲೀವಿಧದ ಕಾಮಕ್ರೋಧಗಳಿಂದಲಿ
 ಹುಟ್ಟುತಿಹ ಮನದ ಕ್ಷೋಭಾದಿ ನೇಗವನೆಲ್ಲ
 ಅಷ್ಟಿ ಇಹದಲಿ ಸಹಿಸೆ ಶಕ್ತನಹನೋ
 ಆತನೇ ಜ್ಞಾನಯುಕ್ತನು ಸುಖಿಸ ನರನು ಯಾ
 ವಾತ ತನ್ನಂತರಾತ್ಮನ ಧ್ಯಾನದಿಂ
 ದಂತರಂಗದಿ ಸುಖಿಸ ಅಂತರಾರಾಮನಾ
 ಗ್ಯಂತರಂಗದಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನನು ಕಂಡು
 ನರನು ಪರಬ್ರಹ್ಮನ್ನನರಿತ ಯೋಗಿ
 *ಸ್ಥಿರದಿ ನಿರ್ವಾಣ ಬ್ರಹ್ಮನನು ಪಡೆದು
 ಪರಮ ಸುಖಭೋಗಿಸುತಲಿಹನಾತನು
 ಮರಳಿ ಜನಿಸನು ಕೇಳು ಪಾರ್ಥ ನೀನಿದನು ೨೨-೨೫

ಪದ ಅರ್ಥ

ಕ್ಷೇಣ ಕಲ್ಮಷರು ಸಂಭಿನ್ನ ಸಂಶಯವುಳ್ಳ
 ಜ್ಞಾನದಿ ನಿಯತಾತ್ಮನರೂ
 ಪ್ರಾಣಿಗಳೆಲ್ಲರೊಳ್ಳತದಿ ವಿರತರು ಬ್ರಹ್ಮವ
 ಪಡೆದು ಸುಖವ ವೊಂದುವರು

ಸ್ಪರ್ಶಾನ್ ಕೃತ್ವಾ ಬಹಿರ್ಬಾಹ್ಯಾಂ ಶ್ಚಕ್ಷುರ್ಜ್ಞಾನಾಂತರೇ ಭ್ರಮೋಃ ೩
 ಪ್ರಾಣಾಪಾನೌ ಸಮೌ ಕೃತ್ವಾ ನಾಸಾಘ್ಯಂತರಚಾರಿಣೌ ೨೩
 ಯತೇಂದ್ರಿಯ ಮನೋಬುದ್ಧಿ ಮುನಿಮೋಕ್ಷ ಪರಾಯಣಃ
 ನಿಗತೇಚ್ಛಾಭಯಕ್ರೋಧೋ ಯಸ್ಸದಾ ಮುಕ್ತ ಏವಸಃ ೨೪

ಕಾಮಕ್ರೋಧಾದಿಗಳೆಂದು ಚಲಿಸ ಚಿತ್ತ
 ನೇಮಿಸುತಿಹ ಯತಿಗಳಿಗೆ
 ಮಾಮನೋಹರನ ಬಲ್ಲವಗೆ ಮುಕ್ತಿಯು ಬಹು
 ಸಾಮಾನ್ಯನಾಗಿಹುದ್ದಾಂಗೆ

ಅಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನನ ಬಯಸುವ ಮನುಷ್ಯನು
 ಗುಪಿತ ಸ್ಥಾನದಲಿ ತಾ ಕುಳಿತು
 ಶಪಥ ಪೂರ್ವಕ ಮಾತ್ರಾಸ್ಪರ್ಶಾಚಾ ಬಾಹ್ಯದ
 ಕುಸಥದ ನಿಷಯವೆಂದರಿತು

ಹೊರಗಟ್ಟಿ ಇದನೆ ದೃಷ್ಟಿಯ ಹುಬ್ಬಿ ನಾ ಮಧ್ಯ
 ಇರಿಸಿ ನಾಸಾಘ್ಯಂತರದಲಿ
 ಚರಿಸುವ ಪ್ರಾಣ ಅಪಾನನ ಸರಿಮಾಡಿ
 ನಿರುತವಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಲಿ

ಹರಿಯ ಧ್ಯಾನದಿ ಮನಬುದ್ಧಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ
 ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಯಮಿಸಿ ನಿರುತ
 ಪರಿಪರಿ ವಿಷಯೇಚ್ಛಾ ಭಯಕ್ರೋಧವೆಂದು ಹೀ
 ಗಿರುವನಾನನು ಕೇಳು ಆತ

ಮನನಶೀಲನು ಮೋಕ್ಷವಾಶ್ಚಿಸಿದವನು ಇ
 ವನೆ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತನೆಂಬವರೋ
 ಅನುದಿನ ವಿಷಯಾನುಭವಿಸುತ್ತಲಿದ್ದರು
 ಮುನಿಗಳು ಧರ್ಮರೂಳು ಸಿಗರೋ

ಭೋಕ್ತಾರಂ ಯಜ್ಞತಪಸಾಂ ಸರ್ವಲೋಕ ಮಹೇಶ್ವರಮ್
ಸುಹೃದಂ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾಮಾಂ ಶಾಂತಿಮುಚ್ಯತಿ ೨೯

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾಸೂಪನಿಷತ್ಸು ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಯಾಂ
ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನ ಸಂವಾದೇ
ಕರ್ಮ ಸಂನ್ಯಾಸಯೋಗೋನಾಮ್
ಪಂಚಮೋಧ್ಯಾಯಃ

ಸರ್ವ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಸಖ ಯಜ್ಞತಪಗಳು
ಸರ್ವದಾ ಭೋಗಿಸುತಿಹನಾ
ಸರ್ವಲೋಕೇಶರಿಗೀಶನಾದೆನ್ನನು
ಸರ್ವದಾ ಕಂಡು ಶಾಂತಿಯನು

ಪಡೆವನೆನುತ ಇಂದಿರೇಶವಿಠಲರಾಯ
ನುಡಿದ ನೀ ಪರಿಯ ವಾಕ್ಯವನು
ಪೊಡವಿ ಪಾಲಕ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನೆ ಕೇಳೆಂದು
ನುಡಿದ ನೀ ವಿಧದಿ ಸಂಜಯನು

೨೬-೨೯

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಚಂದ್ರಾಭಿದತನೂಜ ಶೇಷನಾಮಾಖ್ಯ
ವಿರಚಿತೆ “ಗೀತಾರಂಜನಾ”ಖ್ಯ ಗ್ರಂಥೆ
ಕರ್ಮ ಸಂನ್ಯಾಸಯೋಗೋನಾಮ್
ಪಂಚಮೋಧ್ಯಾಯಃ

ಪರ: ಓಂ

ಆರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ:—

ಅನಾಶ್ರಿತಃ ಕರ್ಮಫಲಃ ಕಾರ್ಯಂ ಕರ್ಮ ಕರೋತಿ ಯಃ
ಸ ಸಂನ್ಯಾಸೀ ಚ ಯೋಗೀ ಚ ನ ನಿರಗ್ನಿರ್ನಚಾಕ್ರಿಯಃ ೧
ಯಃ ಸಂನ್ಯಾಸಮಿತಿಪ್ರಾಹುರ್ಯೋಗಂ ತಂವಿದ್ವಿ ಪಾಂಡವ
ನಹ್ಯಸನ್ಯಸ್ತ ಸಂಕಲ್ಪೋ ಯೋಗೀಭವತಿ ಕಶ್ಚನ ೨

ಅರ್ಯಾ:—

ಕರ್ಮಫಲವನಾಶ್ರಿತದೇ ನಿಯತದಿ
ಕರ್ಮ ಮಾಪ್ನನ್ಯಾವನೋ ಅವನೂ
ಭರ್ಮನನುಜ ಕೇಳ್ಳೆ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯು
ಹಮ್ಮನಳದೆ ಯೋಗಿಯು ಅವನು
ಅಲ್ಲ ಯೋಗಿ ಸಂನ್ಯಾಸಿಡು ಕ್ರಿಯೆಗಳ
ನೆಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟು ಅಗ್ನಿಯನಳದೆ
ಮಿಲ್ಲ ಮಾನವನು ಕೆಡುತೆಹನ್ನೆ ಹೀ
ಗಲ್ಲ ಹೇಳುವೆನು ಅದರ ವಿಧಾ
ಹರಿಯು ಮಾಡಿಸುವುವರಿಯದೆ ಕರ್ಮವ
ನಿರುತ ನಾನೆ ಮಾಡುವೆನೆಂದು
ಮರುಳನಾಗದೆ ತತ್ಸಂಕಲ್ಪನ
ಜರಿದು ಅದರ ಫಲ ಬ್ಯಾಡೆಂದೂ
ಬಿಡುವಗೆ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯು ಎರಡೆನುತಲಿ
ಕುಡಿವರರಿಯೊ ಅರ್ಜುನ ಇದನೂ
ಬಿಡದಿಹ ಸಂಕಲ್ಪನ ಯೋಗಿಯು ಈ
ಶೋಧವಿಯೊಳಾಗನು ಕೇಳವನು

ಆರುರುಕ್ಷೋರ್ಮುನೇರ್ಯೋಗಂ ಕರ್ಮಕಾರಣ ಮುಚ್ಯತೇ	
ಯೋಗಾರೂಢಸ್ಯ ತಸ್ಯೈವ ಶಮಃ ಕಾರಣ ಮುಚ್ಯತೇ	೩
ಯದಾಹಿನೇಂದ್ರಿಯಾರ್ಥೇಷು ನ ಕರ್ಮಸ್ತನುಷಜ್ಞತೇ	
ಸರ್ವಸಂಕಲ್ಪ ಸಂನ್ಯಾಸೀ ಯೋಗಾರೂಢಸ್ತದೋಚ್ಯತೇ	೪
ಉದ್ಧರೇದಾತ್ಮನಾತ್ಮಾನಂ ನಾತ್ಮಾನ ಮನಸಾದ ಯೇತ್	
ಆತ್ಮೈವಹ್ಯಾತ್ಮನೋ ಬಂಧುರಾತ್ಮೈವ ರಿಪುರಾತ್ಮನಃ	೫

ಪದ್ಯದೀಃ—

ಧ್ಯಾನಯೋಗದ ವಿಧವ ಬಯಸುವ ಮಾನವಗೆ ಅದನರಿಯೆ ಕರ್ಮವ ಮಾಣದಲೆ ಮಾಡುವುದೆ ಕಾರಣವೆಂದು ಹೇಳುವರೊ ಧ್ಯಾನಯೋಗಾ ರೂಢರಾಗಿಹ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಶಮಾದಿಗಳೆತ ಧ್ಯಾನಯೋಗಕೆ ಪರಮ ಸುಖಧಾನನಿದೆಂಬುವರೊ	೩
ಭೋಗಿಸುವ ವಿಷಯದೊಳು ಸಕ್ತನು ಆಗದಲೆ ಬಹುವಿಧದ ಕರ್ಮದಿ ನೀಗಿ ಆಸಕ್ತಿಯನು ನರನ್ಯಾವಾಗ ಹೀಗಿಹನೋ ಆಗ ಸಂಕಲ್ಪಗಳನೆಲ್ಲವ ನೀಗಿದವ ಸನ್ಯಾಸಿ ಧ್ಯಾನದ ಯೋಗದಲಿ ಆರೂಢನೆಂದ್ವೇಳ್ವರು ಧನಂಜಯನೆ	೪
ಇನಿತು ಯೋಗಾರೂಢನಾಗಲು ಮನವ ನಿಗ್ರಹಿಸದಲೆ ಆಗದು ತನ್ನ ತನ್ನಯ ಮನಸಿನಿಂದುದ್ಧರಿಸಿಕೊಳಬೇಕು ಮನಸಿನಿಂ ತನ್ನನ್ನು ಬಳಲಿಸಿ ಘನಸುದುಃಖವ ಪಡಿಸಲಾಗದು ಮನವೆ ಮೈರಿಯು ತನಗೆ ಮನವೇ ಬಂಧುವೆನಿಸುವುದು	೫

ಬಂಧುರಾತ್ಮಾತ್ಮನಸ್ತಸ್ಯ ಯೇನಾತ್ಮೈವಾತ್ಮನಾಜಿತಃ
ಅನಾತ್ಮನಸ್ತು ಶತ್ರುತ್ವೇ ವರ್ತೇತಾತ್ಮೈವ ಶತ್ರುವತ್ ೬

ಜಿತಾತ್ಮನಃ ಪ್ರಶಾಂತಸ್ಯ ಪರಮಾತ್ಮಾ ಸಮಾಹಿತಃ
ಶೀತೋಷ್ಣ ಸುಖದುಃಖೇಷು ತಥಾ ಮಾನಾಸಮಾನಯೋಃ ೭

ಜ್ಞಾನ ವಿಜ್ಞಾನ ತೃಪ್ತಾತ್ಮಾ ಕೂಟಸ್ಥೋ ವಿಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ
ಯುಕ್ತ ಇತ್ಯುಚ್ಚತೇ ಯೋಗೀ ಸಮಲೋಷ್ವಾಶ್ಚ ಕಾಂಚನಃ ೮

ಮನವನಾವನು ಗೆಲುವನೋ ಆ
ಮನುಜನಿಗೆ ಸ್ವಾಧೀನವಾಗೀ
ಮನವು ವಶವಾಗಿರುತ್ತಿಹುದು ಬಂಧುವಿನ ಪರಿಯಂತೆ
ಮನವ ಗೆಲ್ಲದ ಮನುಜನಿಗೆ ಈ
ಮನವು ವಶದಲಿ ಇರದೆ ಚಲಿಸುತ
ಅನುದಿನದಿ ಕೆಡಿಸುತಲಿಹುದು ಶತ್ರುವಿನ ಪರಿಯಂತೆ ೬

ಘನಸುಶೀತೋಷ್ಣದಿ ನಿರಂತರ
ಅನುಭವಿಸು ಸುಖದುಃಖದಲಿ ಅನು
ದಿನದಿ ಬಹು ಮಾನಾಸಮಾನದಿ ಚಲಿಸದಂದದಲಿ
ಮನವ ಗೆದ್ದು ಪ್ರಶಾಂತನಾಗಿಹ
ಮನುಜನಿಗೆ ಪರಮಾತ್ಮ ಧ್ಯಾನದಿ
ಮನವು ಸುಸ್ಥಿರವಾಗುವುದು ಕೇಳಿಂದನಸುರಾರಿ ೭

ಸೂತ್ರಪದ್ಯ:-

ಹರಿಯನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದರಿವುದೇ ಜ್ಞಾನವು
ಹರಿಯ ಹೃದಯದಿ ಕಾಣ್ಬುದೆ ವಿಜ್ಞಾನವು
ಈ ವಿಧದ ಜ್ಞಾನ ವಿಜ್ಞಾನ ತೃಪ್ತಾತ್ಮನಾ
ಗೇನು ಬಯಸದ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನು ಜಿತನು

ಸುಹೃನ್ನಿತ್ರಾರ್ಯದಾಸೀನ ಮಧ್ಯಸ್ಥ ದ್ವೇಷ್ಯ ಬಂಧುಷು
 ಸಾಧುಷ್ಪಪಿಚ ಪಾಪೇಷು ಸಮಬುದ್ಧಿರ್ನಿಶಿಷ್ಯತೇ
 ಯೋಗೀಯುಂಜೀತ ಸತತ ಮಾತ್ಮಾನಂ ರಹಸಿಸ್ಥಿತಃ
 ಏಕಾಕೀಯತ ಚಿತ್ತಾತ್ಮಾನಿರಾಶೀರಪರಿಗ್ರಹಃ

೯

೧೦

ಶಿಲೆಯು ಕಾಂಚನ ಲೋಹ ಸಮನೈದು ತಿಳಿವನೋ
 ಚಲಿಸ ಬಾಂದಲದಂತೆ ಸ್ಥಿರನಾಹನೋ
 ಅಪರೋಕ್ಷ ಚ್ಚಾನಾಯುಕ್ತನು ಅವನೆ ಯೋಗಿಯು
 ಸುವಿತ್ರನವನೆ ಮೂರ್ಛೋಕದೊಳಗೆ
 ಸಖ ಸುಹೃದ ಅರ್ಯದಾಸೀನ ಮಧ್ಯಸ್ಥರಲಿ
 ಸಕಲ ಬಂಧುದ್ವೇಷ ಸಾಧುಗಳೊಳು
 ಪಾತಕಿಗಳೊಳಗೆ ಸಮಬುದ್ಧಿ ಯುಳ್ಳವನಾಗಿ
 ಈ ತೆರದಿ ಸಂಚರಿಸುತಿಹ ಶ್ರೇಷ್ಠನೋ
 ಸಕಲರಲ್ಲೂ ಸಮನ ಕಾಣ್ಬ*ಕತದಿ
 ಸುಖವೂರ್ಣ ವಿಷಯಗಳ ತೊರೆದ ಕತದಿ
 ಸಖನ ಶತ್ರುವ ಸಮದಿ ನೋಳ್ಳ ಕತದಿ
 ದುಃಖ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದೆ ಮೆರೆವನನನು

೮-೯

ಸು ಛಾ ದಿ

ಅ ಟ ತಾ ಳ

ಈ ಪರಿ ಅಪರೋಕ್ಷಾ ಚ್ಚಾನಾ ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬಾ ಪುರುಷಾನು
 ಅಸೆಯಳಿದು ಕುತ್ತಿತರಲ್ಲಿ ತಾ ಪರಿಗ್ರಹವ ಮಾಡದಲಿ
 ದುರ್ವಿಷಯಾದಿ ಭೋಪರಿ ಮನವ ತೊಳಲದಂತೆ ನಿಯಮಿಸಿ
 ಶ್ರೀಪತಿ ಧ್ಯಾನಗೋಸುಗ ಒಬ್ಬನೇಕಾಂತದಿಂ
 ಪರಿಶುದ್ಧ ಸ್ಥಾನದೊಳಿದ್ದೂ ಮನವಾನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕು
 ಇಂದಿರೇಪತಿ ವಿಠಲನ ಆ ಪಾದ ಪದಮ ಧ್ಯಾನಾದಲಿ ನಿರಂತರ ೧೦

*ಕತದಿ = ಕಾರಣದಿಂದ

ಶುಚೌದೇಶೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪ್ಯ ಸ್ಥಿರಮಾಸನಮಾತ್ಮನಃ
ನಾತ್ಯುಚ್ಛ್ರಿತಂ ನಾತಿನೀಚಂ ಚೇಲಾಜಿನ ಕುಶೋತ್ತರಮ್ ೧೧

ತತ್ತ್ವಕಾಗ್ರಂ ಮನಃಕೃತ್ವಾ ಯತಚಿತ್ತೇಂದ್ರಿಯಕ್ರಿಯಃ
ಉಪವಿಶ್ಯಾಸನೇ ಯುಂಜ್ಯಾದ್ಯೋಗಮಾತ್ಮವಿಶುದ್ಧಯೇ ೧೨

ಸಮಂ ಕಾಯ ಶಿರೋಗ್ರೀವಂ ಧಾರಯನ್ನಚಲಂ ಸ್ಥಿರಃ
ಸಂಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ನಾಸಿಕಾಗ್ರಂ ಸ್ಪಂದಿಶ್ಚಾನವಲೋಕಯನ್ ೧೩

ಆ ದಿ ತಾ ಳ

ಅತಿ ಶುಚಿ ದೇಶದಿ ಚೈಲಾಜಿನ ಕುಶ ಅತಿ ನೀಚವು ಅತಿ ಉನ್ನತವಲ್ಲ
ನುತವಾದಾಸನ ಒಂದರಮೇಲೊಂದ ಅತಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿಹುದನೆ ಸಂಸ್ಥಾಪಿಸಿ
ಸ್ಥಿತನಾಗ್ಯದರಲಿ ಚಲಿಸದೆ ಮುದದಿಂ *ಯತ ಚಿತ್ತೇಂದ್ರಿಯ ಕ್ರಿಯವುಳ್ಳವನಾ
ಗುತ ಮನವನು

ಏಕಾಗ್ರವ ಮಾಡಿ ಕ್ಷಿತಿಯೊಳು ಯೋಗಿಯು ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸವ
ಸತತವು ಆತ್ಮವಿಶುದ್ಧಿಗೋಸುಗ ಮಾಡುತ ಸಮಕಾಯ
ಶಿರೋಗ್ರೀವವ ಧರಿಸುವ ಚಂಚಲನಾಗದೆ ಸ್ಥಿರ
ಮತಿಯಾಗುತ ದಿಶೆಗಳ ನವಲೋಕಿಸದಲೆ ನೋಡುತ ತನ್ನಯ
ಮೂಗಿನ ಕೊನೆಯನಿ
ರ್ಗತಫಯವುಳ್ಳ ಪ್ರಶಾಂತಾತ್ಮನು ಹೀಗತಿಶಯ ಬ್ರಹ್ಮ
ಚಾರಿಯ ವ್ರತದಲಿ ಸಂ

ಸ್ಥಿತನಾಗುತ ಮನವನು ನಿಯಮಿಸಿ ಹೈ
ದ್ವೈತ ಇಂದಿರೇಪತಿ ವಿಠಲ ಎನ್ನೊಳ್ ರತಚಿತ್ತನು
ಮತ್ಪರನಾಗುವನೋ (೧೧-೧೨-೧೩)

ಪ್ರಶಾಂತತಾತ್ಮ ವಿಗತಭೀರ್ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ ವ್ರತೇಸ್ಥಿತಃ ಮನಸ್ಸಂಯಮ್ಯ ಮಚ್ಛಿತ್ತೋ ಯುಕ್ತ ಅಸಿತ ಮತ್ಪರಃ	೧೪
ಯುಜ್ವನ್ನೇವಂ ಸದಾತ್ಮಾನಂ ಯೋಗೀ ನಿಯತ ಮಾನಸಃ ಶಾಂತಿಂ ನಿರ್ವಾಣ ಪರಮಾಂ ಮತ್ಸಂಸ್ಥಾಮಧಿಗಚ್ಛತಿ	೧೫
ನಾತ್ಯಶ್ನತಸ್ತು ಯೋಗೋಽಸ್ತಿ ನಚೈಕಾಂತ ಮನಶ್ಚತಃ ನ ಚಾತಿ ಸ್ವಪ್ನ ಶೀಲಸ್ಯ ಜಾಗ್ರತೋನೈವಚಾರುನ	೧೬
ಯುಕ್ತಾಹಾರ ವಿಹಾರಸ್ಯ ಯುಕ್ತ ಚೇಷ್ಟಸ್ಯ ಕರ್ಮಸು ಯುಕ್ತ ಸ್ವಪ್ನಾ ವ ಬೋಧಸ್ಯ ಯೋಗೋಭವತಿ ದುಃಖಹಾ	೧೭

ತ್ರಿ ಪು ಟ ತಾ ಳ

ಈಪರಿ ಮನವಾನು ಎನ್ನ ಧ್ಯಾನದಿ ಸದಾ
 ಸ್ಥಾಪಿಸಿದಾ ನಿಯತಾ ಮಾನಾಸಾನು
 ತಾಪತ್ರಯಾನಬಿಟ್ಟು ಬ್ರಹ್ಮನಿರ್ವಾಣವೆಂ
 ಬಾ ಪರಮ ಸ್ಥಾನ ಮತ್ಸಂಸ್ಥಾದಾ
 ತಾ ಪಡೆವನು ಯೋಗೀ, ಇಂಥ ಯೋಗವ ಮಾಡ
 ಲಾಪನಲ್ಲವೊ ಬಹು ಭುಂಜಿಸನು
 ಪ್ರಾಪ್ತವಲ್ಲವೊ ಭುಂಜಿಸದಿರುತಿರೆ
 ಈ ಪವಿತ್ರವಾದ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸಾ
 ತಾ ಪಡೆಯನು ಅತಿ ಸ್ವಪ್ನ ಶೀಲನು ಮತ್ತು
 ಸ್ವಪ್ನ ವಿಲ್ಲದ ಅತಿಜಾಗ್ರತನು
 ಈಪರಿ ಯೋಗಾವನೈದಾನು ಕೇಳಿಂದಿ
 ರಾಪತಿ ನಿಲನ ಕ್ಲಪ್ತವೊ ಪಾರ್ಥ (೧೪-೧೫-೧೬)

ಅ ಟ ತಾ ಳ

ಯೋಗೋಪಯುಕ್ತ ಆಹಾರ ವಿಹಾರವು
 ಯೋಗೋಪಯುಕ್ತ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಚೇಷ್ಟೆಯು

ಯದಾ ನಿನಿಯತಂ ಚಿತ್ತಮಾತ್ಮನೈವಾತಿತಿಷ್ಠತೇ

ನಿಸ್ಪೃಹಸ್ಸರ್ವಕಾಮೇಭ್ಯೋ ಯುಕ್ತ ಇತ್ಯುಚ್ಯತೇ ತದಾ ೧೮

ಯೋಗೋಪಯುಕ್ತ ಸ್ವಸ್ಥಾಪ ಬೋಧನವುಳ್ಳವಗೆ
ದುಃಖನಾಶನಗೈಸುವ ಈ ವಿಧ

ಯೋಗಸಾಧ್ಯವು ಆಗುವುದು ಕೇಳು ಪಾರ್ಥನೆ, ಯಾ
ವಾಗ ನೇಮಿಸಿದ ಚಿತ್ತವು ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಚಿ
ನ್ನಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದೋ ನಿಸ್ಪೃಹ ಸರ್ವಕಾಮದಿ
ಆಗುವನಾಗ ಆ ಪುರುಷ ಯೋಗಯುಕ್ತನಾ
ಗಿಹನೆಂದೆನಿಸುವ ಜ್ಞಾನಿ ಜನರಿಂದ
ಹೀಗೆ ನೇಮಿಸಿದ ಚಿತ್ತವು ಆತ್ಮಧ್ಯಾನದಿ
ಯೋಗ ಮಾಡತಲು ಘಾಳಿಯು ಇಲ್ಲದಿಹ ಸ್ಥಳ
ದಾಗ ಹಚ್ಚಿದ ದೀಪದಂತೆ ಚಲಿಸದೆ
ಹ್ಯಾಗೆ ನಿಂತಿರುವುದೋ ಅದೆ ಉಪಮಾವೆಂದೆನಿಸದು
ಹಾಗೆ ಧ್ಯಾನದಿ ಮನ ಚಲಿಸದೆ ನಿಂದು ಯಾ
ವಾಗ ತಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿಯೆ ಉಪರಮಿಸುತ್ತೋ
ಆಗವ ನಿಂದಾತ್ಮ ಕಾಣಪಡುವ ಕಂಡೂ
ಆಗುವ ಮನದ ಬಹಳ ತುಷ್ಟನದಕಿನ್ನು
ಆಗದು ಸರಿ ಮತ್ತೊಂದ್ವರುಷಾಗಳತ್ಯಂತ
ವಾಗಾದಿ ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಸುಖವೊಮ್ಮೆ
ಭೋಗ ಮಾಡುವುದಕು ಮಾರಿದ ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಸುಖ
ವಾಗುವುದವನ ಬುದ್ಧಿಂ ಗ್ರಾಹ್ಯವಲ್ಲವದು ಬಲ್ಲ
ಯೋಗಿಯು ಈ ವಿಧ ಸುಖಭೋಗದಲಿ ಸ್ಥಿತ
ನಾಗಿ ಕುತ್ತಿತ ಸುಖದಲಿ ಮನಚಂಚಲ
ವಾಗಲೀಸನು ನಿಶ್ಚಯವು ಕೇಳೊ ಪಾರ್ಥನೆ

ಯಥಾದೀನೋನಿವಾತಸ್ಥೋ ನೇಂಗತೇ ಸೋಪಮಾಸ್ತೃತಾ	
ಯೋಗಿನೋ ಯತಚಿತ್ತಸ್ಯ ಯುಂಜತೋ ಯೋಗಮಾತ್ಮನಃ	೧೯
ಯತ್ರೋಪರಮತೇ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುದ್ಧಂ ಯೋಗಸೇವಯಾ	
ಯತ್ರ ಚೈವಾತ್ಮನಾಽಽತ್ಮಾನಂ ಸಶ್ಯನ್ಮತ್ಮನಿ ತುಷ್ಯತಿ	೨೦
ಸುಖಮಾತ್ಮ್ಯಂತಿಕಂ ಯತ್ತದ್ಬುದ್ಧಿ ಗ್ರಾಹ್ಯಮತೀಂದ್ರಿಯಮ್	
ವೇತ್ತಿ, ಯತ್ರ ನಚೈವಾಽಯಂ ಸ್ಥಿತಶ್ಚಲತಿ ತತ್ಪತಃ	೨೧
ಯಂ ಲಬ್ಧ್ವಾ ಚಾಪರಂ ಲಾಭಂ ಮನ್ಯತೇ ನಾಧಿಕಂ ತತಃ	
ಯಸ್ಮಿನ್ ಸ್ಥಿತೋ ನದುಃಖೇನ ಗುರುಣಾಪಿ ವಿಚಾಲ್ಯತೇ	೨೨

ವಾಗೀಶಪಿತ ಇಂದಿರೇಶಾ ವಿಠಲರಾಯಾ
ನೀಗುಣತ್ರಯ ಬಂಧ ಬಿಡಿಸುವನವನಿಗೆ (೧೭ ೧೮-೧೯)

ರೂ ಪ ಕ ತಾ ಳ

ಈ ನಿತ್ಯ ಪರಮಾತ್ಮ ದರುಶನದಿಂ ಜನ್ಯ ಸುಖಾ
ವನುಭವಿಸಾದನು ಲಭಿಸಿ ಇದಕೆಂತಾ ಮತ್ತೊಂದು
ಘನಸುಖದಾ ಲಾಭಾವಿಲ್ಲೆಂದು ಅರಿಯುವನೋ ಅರ್ಜು
ನನ ಈ ನಿಧ ಸುಖದಿ ಸ್ಥಿತನಾದಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿ
ತನು ಛೇದಾಭೇದಾದಿ ಘನದುಃಖ ಬಡಿಸಾಲಾ
ತನು ಚಲಿಸಾನದಕತ್ಯಾನಂದದೊಳಿರುವಾ
ಮುನಿ ಜನಪಾಲಕ ಇಂದಿರೇಶತಿ ವಿಠಲರಾಯನ ಧ್ಯಾ
ನನವರತದಿ ಮಾಡಲು ಭವಭಯಹರ

ಸುಖ ಲಭಿಸುವುದೈಯ (೨೦-೨೧-೨೨)

ತಂ ವಿದ್ಯಾದ್ಧುಃಖ ಸಂಯೋಗ ವಿಯೋಗಂ ಯೋಗ ಸಂಜ್ಞಿತಮ್
 ಸ ನಿಶ್ಚಯೇನ ಯೋಕ್ತವ್ಯೋ ಯೋಗೋಕ್ತನಿರ್ವಿಣ್ಣ ಚೇತಸಾ ೨೩
 ಸಂಕಲ್ಪಪ್ರಭವಾನ್ ಕಾಮಾಂ ಸ್ತೃಕ್ತಾ ಸರ್ವಾನಶೇಷತಃ
 ಮನಸ್ಯವೇಂದ್ರಿಯ ಗ್ರಾಮಂ ವಿನಿಯಮ್ಯ ಸಮಂ ತತಃ ೨೪

ಚತುಷ್ಪದೀಗದ್ಯಾ:—

*ದುಃಖ ಕಾರಣಗಳ್ವಲವುಂಟಾದ ಕಾಲಕ್ಕೆ
 ದುಃಖಯುಕ್ತನು ಆಗದಿರುವುದೇ ಯೋಗ - ವಿ
 ರಕ್ತ ಮಾನವನಿಂದವಶ್ಯ ಸಾಧಿಸಲರ್ಹ ವಾ
 ದುದೀಯೋಗ ತಿಳಿಯೈ ೨೩

ಷಟ್ಪದೀ:—

ಸರನು ಹೀಗೇ ಮಾಳ್ವನೆಂಬುವ
 ಮರುಳು ಸಂಕಲ್ಪದಲಿ ಹುಟ್ಟುವ
 ಸರುವ ಬಯಕೆಗಳೆಲ್ಲ ಶೇಷವು ಉಳಿಯದಂದದಲಿ
 ಜರಿದು ಬಿಟ್ಟು ಮನಸಿನಿಂದಲಿ
 ಕರಣಗಳ ಗ್ರಾಮವ ಸಮಂತಾ
 ದ್ವರದಿ ನಿಯಮಿಸಿ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಧೃತಿಗೃಹಿತವಾದ ೨೪

ಅಷ್ಟಪದೀಗದ್ಯಾ:—

*ದುಃಖಕಾರಣಗಳ್ವಲವುಂಟಾದ ಕಾಲಕ್ಕೆ
 ದುಃಖವುಂಟಾಗುವಂತಾಚರಿಸದಿರುವುದೇ
 ಯುಕ್ತ ಮತಿವಂತರಿಂ ಯೋಗವೆನ್ನಲ್ಪಡುವು
 ದಿದನು ಯುಕ್ತಗಳಿಂದಲಿ
 ರಕ್ತನಲ್ಲದ ಮನುಷ ಸಾಧಿಸಲ್ಪರ್ಹವಾ
 ಸಕ್ತಿಯಿಂ ಯೋಗಯುಕ್ತಾತ್ಮನದ ಪಡೆದು ಬಹು
 ದುಃಖ ಸಂಬಂಧದಿಂ ದೂರನಾಗಿರುತ್ತಹುದೆ
 ಶ್ರೇಷ್ಠವಹುದಿದ ಕೇಳಿಲೈ

(ಪಾಠಾಂತರ)

ಶನೈಶ್ಯನೈರುಪರಮೋದ್ಭದ್ಧಾ ಧೃತಿ ಗೃಹೀತಯಾ
 ಅತ್ಮಸಂಸ್ಥಂ ಮನಃಕೃತ್ವಾ ನಕಿಂಚಿದಪಿ ಚಿಂತಯೇತ್ ೨೫
 ಯತೋ ಯತೋ ನಿಶ್ಚರತಿ ಮನಶ್ಚಂಚಲಮಸ್ಥಿರಮ್
 ತತಸ್ತತೋ ನಿಯಮೈಶ್ಚತದಾತ್ಮನೈವ ವಶಂ ನಯೇತ್ ೨೬
 ಪ್ರಶಾಂತ ಮನಸಂಹ್ಯೇನಂ ಯೋಗಿನಂ ಸುಖಮುತ್ತಮಮ್
 ಉಪೈತಿ ಶಾಂತರಜಸಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಭೂತ ಮಕಲ್ಮಷಮ್ ೨೭

ಬುದ್ಧಿಯಿಂದಲಿ ಮನವ ನಿಲ್ಲಿಸಿ
 ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂ ಪರಮಾತ್ಮ ಧ್ಯಾನದಿ
 ಹೊದ್ದಿಯಿರುವಂದದಲಿ ಮನವನು ಮಾಡಿ ಕಿಂಚಿದಪಿ
 ಬದ್ಧನಾಗುವ ವಿಷಯ ಚಿಂತೆಯ
 ನೊದ್ದು (ನೊಂದು) ಮಾಡದೆ ಧ್ಯಾನಯೋಗವೆ
 ಶುದ್ಧ ಸುಖಪ್ರದವೆಂದು ಧ್ಯಾನನ ಮಾಡುತಿರಬೇಕು ೨೫

ಸ್ಥಿರದಿ ನಿಲ್ಲದ ಚಂಚಲದ ಮನ
 ವೆರಗುತಿರೆ ಆವಾವ ವಿಷಯದಿ
 ಚರಿಸಿ ಚಲಿಸಿದ ಪಕ್ಷದಲಿ ತತ್ತದ್ವಿಷಯದಿಂದ
 ಪರಮ ಯತ್ನದೊಳದನೆ ನಿಯಮಿಸಿ
 ಹರಿಯು ಪಾದದ್ವಂದ್ವ ಧ್ಯಾನದಿ
 ಸ್ಥಿರದಿ ನಿಲುವಂದದಲಿ ವಶದಲ್ಲಿಡುತಲಿರಬೇಕು ೨೬

ಘನ ಪ್ರಶಾಂತ ಮನಸ್ಕ ನಿಗತಂ
 ಜನನು ಶಾಂತ ರಜಸ್ಕ ಬ್ರಹ್ಮನ
 ಅನಿವರತ ಧ್ಯಾನಿಸುವ ಈ ವರ ಯೋಗಿಯನು ಬಳಿಕ
 ಅನುಪಮದ ಸುಖ ಸೇರುವುದು ಹೀ
 ಗನುದಿನದಿ ಪರಮಾತ್ಮ ಧ್ಯಾನದಿ
 ಮನವನಿಡುತಿರೆ ನಿಗತ ಕಲ್ಮಷನಾಗಿ ಸುಖದಿಂದ ೨೭

ಯಂ ಜನ್ಮೇವ ಸದಾಽಽತ್ಮಾನಂ ಯೋಗೀ ವಿಗತ ಕಲ್ಮಷಃ
ಸುಖೇನ ಬ್ರಹ್ಮಸಂಸ್ಪರ್ಶ ಮತ್ಯಂತಂ ಸುಖಮಶ್ನುತೇ ೨೮

ಸರ್ವಭೂತಸ್ಯ ಮಾತ್ಮಾನಂ ಸರ್ವಭೂತಾನಿಚಾತ್ಮನಿ
ಈಕ್ಷತೇ ಯೋಗ ಯುಕ್ತಾತ್ಮಾ ಸರ್ವತ್ರ ಸಮದರ್ಶನಃ ೨೯

ಯೋಮಾಂ ಪಶ್ಯತಿ ಸರ್ವತ್ರ ಸರ್ವಂಚ ನುಯಿ ಪಶ್ಯತಿ
ತಸ್ಯಾಹಂ ನಪ್ರಣಶ್ಯಾಮಿ ಸಚಮೇನ ಪ್ರಣಶ್ಯತಿ ೩೦

ಹರಿಯ ಸಂಸ್ಪರ್ಶಜದ ಬಹು ಸುಖ
ನಿರುತ ಯೋಗಿಯು ಭೋಗಿಸುತ್ತಲಿಹ
ಅರಿವ ಸರ್ವ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಹರಿಯೊಳಗೆ ಇಹರೆಂದು
ಹರಿಯು ಸರ್ವ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಒಳ
ಹೊರಗೆ ಇಹನೆಂದೆನುತ ಕಾಣುವ
ನರನು ಯೋಗದಿ ಯುಕ್ತ ಸರ್ವತ್ರದಲಿ * ಸಮದರ್ಶಿ (೨೮-೨೯)

ಅಪ್ಯಸದೀಗದ್ಯಾ:—

ಎನ್ನ ಸರ್ವತ್ರದಲಿ ಇಹನೆಂದು ತಿಳಿದು ಕೇ
ಳಿನ್ನು ಎನ್ನಲಿ ಸರ್ವವಿಹುದೆಂದು ಯಾವಾತ
ನೆನ್ನ ಈ ತೆರದಿ ಕಾಣುವನೊ ಜಗದೊಳು ಆತ
ನನ್ನು ನಾ ಕೆಡಿಸೆನವನು

ಎನ್ನ ತಾನೇ ಬ್ರಹ್ಮ ನಿರ್ಗುಣ ನಿರಾಕಾರ
ನೆನ್ನು ತಲಿ ಕೆಡಿಸನ್ಯಾವಾತ ಸರ್ವರೊಳಿದ್ದ
ಎನ್ನ ರೂಪಕೆ ಭೇದವಿಲ್ಲ ಒಬ್ಬನೆ ವ್ಯಾಪ್ತ
ನೆನ್ನು ತಲಿ ಭಜಿಸುತಿಹನೋ ೩೦

*ಸರ್ವತ್ರದೊಳ್ ನಿರ್ದೋಷನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಕೊಡುವವನು.

ಸರ್ವಭೂತಸ್ಥಿತಂ ಯೋ ಮಾಂ ಭಜತ್ಯೇಕತ್ವಮಾಸ್ಥಿತಃ
ಸರ್ವಥಾ ವರ್ತಮಾನೋಽಪಿ ಸ ಯೋಗೀ ಮಯಿವರ್ತತೇ ೩೧

ಆತ್ಮಾಪಮ್ಯೇನ ಸರ್ವತ್ರ ಸಮಂ ಪಶ್ಯತಿ ಯೋಽಜುಃ
ಸುಖಂವಾ ಯದಿ ವಾ ದುಃಖಂ ಸಯೋಗೀ ಪರಮೋಮತಃ ೩೨

ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ:—

ಯೋಽಯಂ ಯೋಗಸ್ತ್ವಯಾ ಪ್ರೋಕ್ತಸ್ಸಾಮ್ಯೇನ ಮಧುಸೂದನ
ಏತಸ್ಯಾಹಂ ನ ಪಶ್ಯಾಮಿ ಚಂಚಲತ್ವಾತ್ ಸ್ಥಿತಿಂ ಸ್ಥಿರಾಮ್ ೩೩

ಚಂಚಲಂ ಹಿ ಮನಃ ಕೃಷ್ಣ ಪ್ರಮಾಧಿ ಬಲವದ್ವೃಥಮ್
ತಸ್ಯಾಹಂ ನಿಗ್ರಹಂ ಮನ್ಯೇ ವಾಯೋರಿವ ಸುದುಷ್ಕರಮ್ ೩೪

ನರನೇ ಕೇಳಾಯೋಗಿ ಸರ್ವ ಸಂಸಾರ ವನು
ಸರಿಸುತಿದ್ವರು ಅದರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೆನ್ನಲ್ಲಿ
ನಿರುತ ಭಾವಿಸುತ ವರ್ತಿಪನು ಜೀವನ್ಮುಕ್ತ
ಧರೆಯೊಳಗೆ ಧನ್ಯನವನು

ನರನಾವ ಸುಖದುಃಖ ಸರ್ವತ್ರ ಸಮವೆಂದು
ಆರಿತು ತನ್ನಂತೆ ಭಾವಿಸುವ ಯೋಗಿಯು ಜಗದಿ
ಪರಮ ಉತ್ತಮನು ಸಮ್ಮತನು ಕೇಳಾತನೆ
ನರಲೋಕದೊಳು ಪೂಜ್ಯನೋ ೩೫-೩೬

ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ:—

ಎಲೆ ಕೃಷ್ಣ ನಿನ್ನಿಂದ ಪ್ರೋಕ್ತವಾದಿನಿತು ನಿ
ರ್ಮಲ ಯೋಗದಲಿ ಸಾಮ್ಯದಿಂದಿರುವ ಪರಿಯೆಲ್ಲ
ತಿಳಿದಿನಾದಡೆ ಇದಕೆ ಮನ ಚಪಲವಾದದಿಂ
ನಿಲುವ ಪರಿಸ್ಥಿರದಿಂದಲೀ

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ:-

ಅಸಂಶಯಂ ಮಹಾಬಾಹೋ ಮನೋ ದುರ್ನಿಗ್ರಹಂ ಚಲಮ್
ಅಭ್ಯಾಸೇನ ತು ಕೌಂತೇಯ ವೈರಾಗ್ಯೇಣ ಚ ಗೃಹ್ಯತೆ ೩೫

ಅಸಂಯತಾತ್ಮನಾ ಯೋಗೋ ದುಷ್ಪಾಪ ಇತಿ ಮೇ ಮತಿಃ
ವಶ್ಯಾತ್ಮನಾತು ಯತತಾ ಶಕ್ಯೋಽವಾಪುಃ ಮುಪಾಯತಃ ೩೬

ಜಲಜಾಕ್ಷನಾ ಕಾಣೆ ಚಂಚಲದ ದೃಢತರದ
ಬಲದಿ ಪ್ರಮಥಿಸುವ ಮನ ನಿಗ್ರಹವು ದುಷ್ಟರವೊ
ಇಳಿಯೊಳಗೆ ಘಳಿ ಮೂಟೆಯ ಕಟ್ಟುವಂತೆ ನಾ
ತಿಳಿವೆನಿದನೆಂದ ಸಾರ್ಥ ೩೩-೩೪

ಷಟ್ಪದೀ ತ್ರಿಪುಟತಾಳ

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ:-

ಮನವು ದುರ್ನಿಗ್ರಹವು ಚಂಚಲ
ವನುದಿನದಿ ಚಲಿಸುವುದು ಅಹುದಹು
ದಿನಿತು ಸಂಶಯವಿಲ್ಲವಾದರು ಪಾಂಡುನಂದನನೆ
ಅನುದಿನದಿ ವೈರಾಗ್ಯವೆಂಬೀ
ಘನ ಉಪಾಯದಿ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ
ಮನವನಭ್ಯಾಸದಲಿ ನಿಗ್ರಹ ಮಾಡಬಹುದೆಂದ ೩೫

ಮನವ ನಿಯಮಿಸದಿದ್ದ ಪುರುಷಗೆ
ಘನಸುಯೋಗವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗದು
ಎನುತ ಎನಗದು ಸಮ್ಮತವೊ ಹೇ ಪಾಂಡುನಂದನನೆ
ಮನವ ವಶದೊಳಗಿರಿಸಿ ಯೋಗಕೆ
ಅನುದಿನದಿ ಯತ್ನವನೆ ಮಾಡುವ
ಮನುಜನಿಗೆ ಅದನ್ನೈದೆ ಶಕ್ಯವೊ ಈ ಉಪಾಯಗಳಿಂ ೩೬

ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ:-

ಆಯತಿ ಶ್ರದ್ಧಯೋಪೇತೋ ಯೋಗಾಚ್ಚಲಿತ ಮಾನಸಃ
 ಅಪ್ರಾಪ್ಯ ಯೋಗಸಂಸಿದ್ಧಿಂ ಕಾಂ ಗತಿಂ ಕೃಷ್ಣಗಚ್ಛತಿ ೩೭
 ಕಚ್ಛಿನ್ನೋಭಯ ವಿಭ್ರಷ್ಟಶ್ಚಿನ್ನಾಭ್ರಮಿವ ನಶ್ಯತಿ
 ಅಪ್ರತಿಷ್ಠೋ ಮಹಾಬಾಹೋ ವಿಮೂಢೋಃ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಪಥಿ ೩೮
 ಏತನ್ಮೇ ಸಂಶಯಂ ಕೃಷ್ಣ ಛೇತ್ತು ಮರ್ಹಸ್ಯಶೇಷತಃ
 ತ್ವದನ್ಯಸ್ಸಂಶಯಸ್ಯಾಸ್ಯ ಛೇತ್ತಾ ನ ಹ್ಯುಪಪದ್ಯತೇ ೩೯

ಪದ ಅಟಕಾಳ

ಹೇಳು ಕೃಷ್ಣನೆ ಎನ್ನ ಮನದಾ, ಸಂಶಯವನ್ನು
 ಕೇಳು, ಕೃಪಾಂಬುಧಿ ಕೇಳುವೆನೋ ಪ.

ಕರ್ಮಪಥದಿ ಜ್ಞಾನಯೋಗದಿದೂರಭಯ
 ಧರ್ಮದಿಂದಲಿ ಭ್ರಷ್ಟನಾದವನು ಕೇಳ್
 ಬ್ರಹ್ಮಪಥದಿ ಮೂಢ ಅಪ್ರತಿಷ್ಠಿತನಾಗಿ
 ದುರ್ಮತಿ ಛಿನ್ನಾಭ್ರವತು ಕೆಟ್ಟೋಗುವನೋ ೧

ಮನವ ನಿಗ್ರಹಿಸದೆ ಅನುದಿನ ಯೋಗಾವ
 ಅನುಸರಿಸುವ ಭಕ್ತ್ಯುಪೇತನು ಕೇಳ್
 ಘನಸುಯೋಗದ ಸಿದ್ಧಿ ಅಪ್ರಾಪ್ಯವಾಗಿರೆ
 ಮನ ಚಲಿಸಲು ಪಡೆವಾಗತಿ ಯಾವುದೊ ೨

ಈ ಸಂಶಯವಶೇಷ ನಿಲ್ಲದಂದದಿ ಎಲ್ಲಾ
 ನಾಶ ಮಾಡಲು ಅರ್ಹ ನೀನೆ ಇಂದಿ
 ರೇಶ ವಿಠಲ ನಿನ್ನ ಹೊರತಾಗಿ ಸಂಶಯ
 ನಾಶ ಮಾಡುವರಿಲ್ಲ ಲೋಕದಿ ೩

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ:—

ಪಾರ್ಥನೈವೇಹನಾಮುತ್ರ ನಿನಾಶಸ್ತಸ್ಯ ವಿದ್ಯತೇ
 ನಹಿ ಕಲ್ಯಾಣಕೃತ್‌ಕಶ್ಚಿದ್ವುರ್ಗತಿಂ ತಾತಗಚ್ಛತಿ ೪೦
 ಪ್ರಾಪ್ಯ ಪುಣ್ಯಕೃತಾಂ ಲೋಕಾನುಷಿತ್ವಾ ಶಾಶ್ವತೀಸ್ಸಮಾಃ
 ಶುಚೀನಾಂ ಶ್ರೀಮತಾಂ ಗೇಹೇ ಯೋಗಭ್ರಷ್ಟೋಽಭಿಜಾಯತೇ ೪೧
 ಅಥವಾ ಯೋಗಿನಾಮೇವ ಕುಲೇಭವತಿ ಧೀಮತಾಮ್
 ಏತದ್ಧಿ ದುರ್ಲಭತರಂ ಲೋಕೇ ಜನ್ಮಯಾದೀದೃಶಮ್ ೪೨
 ತತ್ರ ತಂ ಬುದ್ಧಿ ಸಂಯೋಗಂ ಲಭತೇ ಪೂರ್ವ ದೇಹಿಕಮ್
 ಯತತೇ ಚ ತತೋ ಭೂಯಃ ಸಂಸಿದ್ಧೌ ಕುರುನಂದನ ೪೩

ಶ್ರೀಸಮಾಲಿಕಾ:—

ತಂದೆ ಕೇಳೇಯೋಗವನುಸರಿಸಿ ಚಲಿಸಿದವ
 ಗೆಂದು ಇಹಪರದಿ ಕೇಡಿಲ್ಲ ಮತ್ತು
 ಮುಂದೆ ಈ ಮಂಗಳವನಾಚರಿಪನಾವನೂ
 ಎಂದೆಂದು ದುರ್ಗತಿಯನ್ನೈದ ಕೇಳೋ
 ಯೋಗನುರ್ಗದಿ ಭ್ರಷ್ಟ ಪುಣ್ಯವನು ಮಾಡಿ ಸುಖ
 ಭೋಗಿಪರ ನಿತ್ಯವಲ್ಲದ ಲೋಕವ
 ಪಡೆದು ಬಹು ವತ್ಸರದಿ ಸುಖಭೋಗಿಸುತ್ತಲಿದ್ದು
 ಕಡೆಗೆ ಭೂಮಿಯೊಳು ಶುದ್ಧಾತ್ಮಿರಾದಾ
 ಸಿರಿವಂತರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವನಥವ ಧೀಯುಕ್ತ
 ವರ ಯೋಗಿಗಳ ಕುಲದಿ ಜನಿಸುತಿಹನು
 ಈ ಮಹಾತ್ಮರಲಿ ಈದೃಶ ಜನ್ಮವೇ ಜನ್ಮ
 ಈ ಮಹೀಮಂಡಲದಿ ದುರ್ಲಭವಿದೂ
 ಕುರುನಂದನನೆ ಅಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವದೈಹಿಕವಾದ
 ವರಯೋಗಪಥಬುದ್ಧಿ ಸಂಯೋಗವು
 ಲಭಿಸುವುದು ಬಳಿಕ ಮತ್ತೂ ಯೋಗ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥ
 ಶುಭದವೆಂದರಿತು ಯತ್ನವ ಮಾಡುನೋ(೪೦-೪೩)

ಪೂರ್ವಾಭ್ಯಾಸೇನ ತೇನೈವ ಹ್ರಿಯತೇ ಹ್ಯವಶೋಽಪಿ ಸಃ
ಜಿಜ್ಞಾಸುರಪಿ ಯೋಗಸ್ಯ ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮಾತಿವರ್ತತೇ
ಪ್ರಯತ್ನಾದ್ಯತಮಾನಸ್ತು ಯೋಗೀ ಸಂಶುದ್ಧ ಕಿಲ್ಬಿಷಃ
ಅನೇಕ ಜನ್ಮ ಸಂಸಿದ್ಧಸ್ತುತೋ ಯಾತಿ ಪರಾಂಗತಿಮ್

೪೪

೪೫

ಶ್ರೀ ಪುಟತಾಳ

ಪದ್ಯದೀ:-

ಮುನ್ನೈ ಕೃತ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದಲಿ
ಇನ್ನು ಮನವೆಳೆಯುವುದು ಯೋಗದ
ಉನ್ನತದ ಸನ್ಮಾರ್ಗದಲಿ ಅನಶೋಽಪಿ ಕೇಳುವನು
ಘನೈಯೋಗದ ಮಾರ್ಗವರಿವದ
ರನ್ನೆ ಜಿಜ್ಞಾಸವನೆ ಮಾಡುವ
ಧನ್ಯನವ *ನೇದಗಳತಿಕ್ರಮಿಸುತಲಿ ವರ್ತಿಸನೊ

೪೬

ಅಷ್ಟಪದೀಗದ್ಯ:-

ಇನಿತು ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ್ಯೋಗಮಾರ್ಗವ ನಿರುತ
ಅನುಸರಿಸಿ ಯೋಗಿ ಸಂಶುದ್ಧ ಕಿಲ್ಬಿಷನಾಗಿ
ಘನಸುಯೋಗದ ಸಿದ್ಧನೇಕ ಜನ್ಮಕ್ಕೆ ಪಡೆದ
ವನು ಬಳಿಕ ನೋಕ್ಷ ಪಡೆವಾ
ದಿನದಿನದಿ ಸತ್ಕರ್ಮ ಮಾಡುತಿಪ್ಪರಕಿಂತ
ಘನತಪವ ಮಾಡುತಿಪ್ಪರಕಿಂತ ನಿಗಮಾರ್ಥ
ವನು ಬಲ್ಲ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗಿಂತ ಯೋಗವ ಮಾಳ್ವ
ಮನುಜನೇ ಅತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನೋ
ಅದುಕಾರಣದಿ ಅರ್ಜುನನೆ ಯೋಗಿಯಾಗು ಈ
ವಿಧದ ಬಹು ಯೋಗಿಗಳೊಳಗೆ ಯಾವಾತ ಮು
ತ್ಪದ ಕಮಲಗತ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳ ಶ್ರದ್ಧಾಯುಕ್ತ,
ಸದಮನ್ನ ಭವಿಸುತಿಹನೋ

*ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ವಿಧಿ ನಿಷೇಧಗಳನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ತಪಸ್ವಿಭ್ಯೋಽಪಿ ಯೋಗೀ ಜ್ಞಾನಿಭ್ಯೋಽಪಿ ಮತೋಽಪಿ
ಕರ್ಮಭ್ಯಾಶ್ಚಾಧಿಕೋಯೋಗೀ ತಸ್ಮಾದ್ಯೋಗೀ ಭವಾರ್ಜುನ ೪೬

ಯೋಗಿನಾಮಪಿ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಮದ್ಗತೇನಾಂತರಾತ್ಮನಾ
ಶ್ರದ್ಧಾವಾನ್ ಭಜತೇ ಯೋನಾಂ ಸಮೇಯುಕ್ತ ತಮೋಮತಃ ೪೭

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾಸೂಪನಿಷತ್ಸು ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಯಾಂ
ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನ ಸಂವಾದೇ
ಧ್ಯಾನಯೋಗೋನಾಮ ಷಷ್ಠೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಮುದ ಪಡೆವನವನೆನಗೆ ಯುಕ್ತ ತಮನೆಂತೆಂಬ
ದಿದು ಎನ್ನ ಮತವೊ ಪಾಂಡವನೆ ಕೇಳೆಂದು ಹೇ
ಳಿದ ಇಂದಿರೇಶ ವಿಠಲರಾಯ ಕರುಣದಿಂದ
ದಿದ ಕೇಳೊ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನೇ (೪೫-೪೬-೪೭)

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಚಂದ್ರಾಭಿತನೂಜ ಶೇಷನಾಮಾಖ್ಯ
ವಿರಚಿತೇ “ಗೀತಾರಂಜನಾ”ಖ್ಯ ಗ್ರಂಥೇ
ಧ್ಯಾನಯೋಗೋನಾಮ
ಷಷ್ಠೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಪರ: ೬೦

ವಿಳನೆಯ ಆಧ್ಯಾಯ

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ:—

ಮಯ್ಯಾಸಕ್ತಮನಾಃ ಪಾರ್ಥ ಯೋಗಂ ಯುಜ್ವಾನ್ ಮದಾಶ್ರಯಃ
ಅಸಂಶಯಂ ಸಮಗ್ರಂ ನಾಂ ಯಥಾಜ್ಞಾಸ್ಯಸಿ ತಚ್ಛೃಣು ೧

ಜ್ಞಾನಂ ತೇಽಹಂ ಸವಿಜ್ಞಾನಮಿದಂ ವಕ್ಷ್ಯಾಮ್ಯಶೇಷತಃ
ಯದ್ವಿಜ್ಞಾತ್ವಾನ್ಯೇಹ ಭೂಯೋನ್ಯದ್ವಿಜ್ಞಾತವ್ಯ ಮನತಿಷ್ಯತೇ ೨

ಪಟ್ಟದಿ ತ್ರಿಪುಟತಾಳ

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ:—

ಮನವ ಎನ್ನಲಿ ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿ ಕೇ
ಳನುದಿನದಿ ಎನ್ನಾಶ್ರಯದಿ ಈ
ಘನ ಸುಯೋಗಾಭ್ಯಾಸದಿಂ ಸಂಶಯವನೆಲ್ಲವನು
ಹಣಿಯವಂಥಾನೆನ್ನ ನರಿವೆಯೊ
ನಿನಗೆ ಅದನ್ನೊಳುವೆನು ಅದರಿಂ
ದನುಪಮದ ವರಯೋಗ ಸಿದ್ಧಿಯ ಪಡೆವೆ ಕೇಳಿಂದ ೧

ನಿನಗೆ ನಾ ವಿಜ್ಞಾನ ಸಹಿತದ
ಅನುಪಮದ ಸುಜ್ಞಾನವೆಂಬೀ
ಘನ ಸುತತ್ವವನೊರೆವೆ ಶೇಷವು ನಿಲ್ಲದಂದದಲಿ
ಮನನ ಮಾಡ್ಯಾವುದನರಿತು ಕೇ
ಳ್ಪಿನಹ ಜ್ಞಾತವ್ಯದ ಪ್ರವೇಯವು
ಇನಿತು ಮತ್ತೊಂದಿಲ್ಲ ಶೇಷವು ಲೋಕದೊಳು ಕೇಳಿ ೨

ಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ ಸಹಸ್ರೇಷು ಕಶ್ಚಿದ್ಭೃತತಿ ಸಿದ್ಧಯೇ
ಯತತಾ ಮಸಿ ಸಿದ್ಧಾನ್ಯಾಂ ಕಶ್ಚಿನ್ಯಾಂ ವೇತ್ತಿ ತತ್ಪತಃ ೩
ಭೂಮಿರಾವೋಽನಲೋ ವಾಯುಃ ಖಂ ಮನೋಬುದ್ಧಿರೇವ ಚ
ಅಹಂಕಾರ ಇತೀಯಂ ಮೇ ಭಿನ್ನಾ ಪ್ರಕೃತಿರಷ್ಟಧಾ ೪
ಅಪರೇಯಮಿತಸ್ತ್ವನ್ಯಾಂ ಪ್ರಕೃತಿಂ ವಿದ್ಧಿ ಮೇ ಪರಾಂ
ಜೀವಭೂತಾಂ ಮಹಾಬಾಹೋ ಯಯೇದಂ ಧಾರ್ಯತೇ ಜಗತ್ ೫

ಧರೆಯೊಳೊಬ್ಬ ಸಹಸ್ರ ಜನರೊ
ಳ್ವರಸು ಸಿದ್ಧಿಯ ಪಡೆಯಲೋಸುಗ
ನಿರುತ ಯತ್ನವ ಮಾಳ್ವ ನೀ ದೃಶ ಹಲವು ಸಿದ್ಧರೊಳು
ನರನು ಒಬ್ಬನೊಬ್ಬನೆನ್ನನು
ಅಂಕ ನಿಶ್ಚಯದಿಂದ ಆತನೆ
ಪರಮ ಶಾಂತಿಯ ಪಡೆವ ಕೇಳಿಂದನು ಮುರದ್ವಂಸಿ ೩

ಪದ ಲಾವಣಿ ಆದಿತಾಳ

ಪರಮ ಸುತತ್ವವನೆ - ಅರುಹುವೆ, ನರನೆ ಕೇಳೋ ಇದನೆ ಪ.
ರಹಸ್ಯವೊ ಧರೆಯು ಜಲವು ಅನಲನು ಆಕಾಶವು
ಮರುತ ಮನೋ ಬುಧ್ಯಹಂಕಾರಗಳು ಅ. ಪ.

ಇನಿತೀ ಎಂಟು ವಿಧಾ ಪ್ರಕೃತಿಯು, ಎನಗೆ ಭಿನ್ನವಾದಾ ನೆಂದರ್ಬು
ನನೆ ತಿಳಿಯೋ ಭೇದ - ಲಕ್ಷಣ
ಇನಿತಿದು ಅಪರ ಪ್ರಕೃತಿಯೋ ಇದಕ
ನೈನುಪಮ ಪರಪ್ರಕೃತಿಯ ಲಕ್ಷಣವನು ೧
ತಿಳಿಯೊ ಜೀತನವಾದ ಪ್ರಕೃತೊಬ್ಬಳು, ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಎಲ್ಲಾ, ಈ ಜಗ
ದೊಳು ನ್ಯಾಪ್ತಳೆಲ್ಲಾ ಧರಿಸಳು
ತಿಳಿ ಸರ್ವ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ
ಸ್ಥಳವಾದೆರಡೀ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಲಕ್ಷಣ ೨

ಏತದ್ಯೋನೀನಿ ಭೂತಾನಿ ಸರ್ವಾಣೀತ್ಯುಪಧಾರಯ
 ಅಹಂ ಕೃತ್ಸ್ನಸ್ಯ ಜಗತಃ ಪ್ರಭವ ಪ್ರಲಯಸ್ತಥಾ ೬
 ಮತ್ತಃ ಪರತರಂ ನಾನ್ಯತ್ಕಿಂಚಿದಸ್ತಿ ಧನಂಜಯ
 ಮಯಿ ಸರ್ವಮಿದಂ ಪ್ರೋತಂ ಸೂತ್ರೇ ಮಣಿಗಣಾ ಇವ ೭
 ರಸೋಹಮಪ್ಸು ಕೌಂತೇಯ ಪ್ರಭಾಸ್ಮಿ ಶಶಿಸೂರ್ಯಯೋಃ
 ಪ್ರಣವಃ ಸರ್ವ ವೇದೇಷು ಶಬ್ದಃ ಖೇ ಪೌರುಷಂ ನೃಷು ೮

ಇಂದಿರೇಶ ವಿಠಲಾ ನಾನೇ ಛಂದಾದಿ ಜಗವೆಲ್ಲಾ
 ಸೃಜಿಪೆನು, ಮುಂದೆ ಅದನೆ ಕೊಲ್ಲಲಹನು ಎಂದಿಗೂ ನಾನೆ
 ಯನ್ನೊರತೊಬ್ಬರು ಹಿಂದುಮುಂದೂ
 ಎಂದೆಂದಿಗಿಲ್ಲವೊ ೩
 (೪-೫-೬)

ಪಟ್ಟದೀ ರೂಪಕತಾಳ

ಎನಗಿಂತ ಅನ್ಯ ಉತ್ತಮ ಲೇಶವಾದರೂ
 ವನರುಹ ಭವಾಂಡದೊಳ ಹೊರಗಿಲ್ಲವೆನ್ನಲ್ಲಿ
 ಅನುಗಾಲ ಜಗವೆಲ್ಲ ಪೋಣಿಸಿಹುದೈ ಸೂತ್ರದಲಿ ಮಣಿಗಣ [ಗಳಂದದಿ
 ಮನನ ಮಾಡಿದು ಮುಂದೆ ಹೇಳುವುದರೊಳಗೆಲ್ಲ
 ಘನವಾದ ಎನ್ನಧಿಕ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವದರೊಳ
 ದ್ವನುಗಾಲ ತನ್ನಿಯಾಮಕನಾಗಿ ತಚ್ಛಬ್ದದಿಂದ ಪ್ರಖ್ಯಾತ [ನಹೆನೊ ೭

ಪದ ಅಟಕಾಳ

ಜಲದಲಿ ರಸನಾನೆ ಚಂದ್ರಸೂರ್ಯರೊಳುಳ್ಳ
 ಥಳಥಳಿಸುವ ಕಾಂತಿ ನಾನೆ
 ತಿಳಿ ಸರ್ವ ವೇದದಿ ಪ್ರಣವ ನಾನೆ ನಭ
 ದೊಳಗುಳ್ಳ ಶಬ್ದಾದಿ ನಾನೆ

ಪುಣ್ಯೋ ಗಂಧಃ ಪೃಥಿವ್ಯಾಂಚ ತೇಜಶ್ಚಾಸ್ಮಿ ವಿಭಾವಸೌ
ಜೀವನಂ ಸರ್ವಭೂತೇಷು ತಪಶ್ಚಾಸ್ಮಿ ತಪಸ್ವಿಷು ೯

ಬೀಜಂ ವಾಂ ಸರ್ವಭೂತೇಷು ವಿದ್ಧಿ ಪಾರ್ಥ ಸನಾತನಂ
ಬುದ್ಧಿಬುದ್ಧಿ ಮತಾನುಸ್ಮಿ ತೇಜಸ್ತೇಜಸ್ವಿನಾಮಹಂ ೧೦

ಬಲಂ ಬಲವತಾಂ ಚಾಹಂ ಕಾಮರಾಗ ವಿವರ್ಜಿತಃ
ಧರ್ಮಾವಿರುದ್ಧೋ ಭೂತೇಷು ಕಾಮೋಸ್ಮಿ ಭರತರ್ಷಭ ೧೧

ನರರೊಳು ಪೌರುಷ, ಪುಣ್ಯಗಂಧವು ಕೇಳು
ಧರೆಯೊಳು ನಾನೆ ಅಗ್ನಿಯಲಿ
ಇರುವ ತೇಜವು ನಾನೆ ಜೀವನಾನಾಗಿವೆ
ಸರುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳಂತರದಲಿ ೨

ನಿರುತ ತಪಗಳ ಮಾಡುವವರೊಳು ತಪ ನಾನೆ
ಸರುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ನಾನೇ,
ಪರಮ ಕಾರಣ ಸನಾತನನೆಂದು ತಿಳಿ ಹೀಗೆ
ಅರಿತವ ಜಗದೊಳು ಧನ್ಯಾ ೩

ನಾನೆ ಬುದ್ಧಿಯು ಬುದ್ಧಿವಂತರೊಳಗೆ ಕೇಳೊ
ನಾನೆ ತೇಜವು ತೇಜಸ್ವಿಗಳೊಳು
ನಾನೆ ಬಲಯುತರೊಳಗರ್ಪ ಕಾಮ
ದಿ ರಾಗದಿ ವರ್ಜಿತ ಬಲ ತಿಳಿಯೈ ೪

ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಣಿಗಳೊಳು ಧರ್ಮವಿರುದ್ಧವು
ಅಲ್ಲದ ಕಾಮವಾಗಿಹೆನೋ
ಎಲ್ಲ ನಿಯಾಮಕನಾ ಇಂದಿರೇಶ ವಿ
ತ್ಕಲ್ಮ ಈವರಿ ಕ್ರೀಡಿಸುವನೊ ೫

ಯೇ ಚೈವ ಸಾತ್ವಿಕಾಭಾವಾ ರಾಜಸಾಸ್ತಮಸಾಶ್ಚಯೇ
 ಮತ್ತು ಏವೇತಿತಾನ್‌ವಿದ್ಧಿ ಸತ್ಪದಂ ತೇಷು ತೇ ಮಯಿ ೧೨
 ತ್ರಿಭಿರ್ಗುಣ ಮಯೈರ್ಭಾವೈರೇಫಃ ಸರ್ವಮಿದಂ ಜಗತ್
 ಮೋಹಿತಂ ನಾಭಿಜಾನಾತಿ ಮಾಮೇಭ್ಯಃ ಪರಮವ್ಯಯಂ ೧೩
 ದೈವೀಹ್ಯೇಷಾ ಗುಣಮಯಾ ಮಮನಾಮಾದುರತ್ಯಯಾ
 ಮಾಮೇವ ಯೇ ಪ್ರಪದ್ಯಂತೇ ಮಾಯಾ ಮೇತಾಂ ತರಂತಿ ತೇ ೧೪
 ನ ಮಾಂ ದುಷ್ಕೃತಿನೋ ಮೂಢಾಃ ಪ್ರಪದ್ಯಂತೇ ನರಾಧಮಾಃ
 ಮಾಯಯಾಪಹೃತಜ್ಞಾನಾ ಅಸುರಂ ಭಾವಮಾಶ್ರಿತಾಃ ೧೫

ಪಶ್ಯದೀ ಮೂಪಕತಾಳ

ಯಾವ ಸತ್ಪ ರಜಸ್ತಮೋಗುಣ
 ಭಾವಗಳು ಎನ್ನಿಂದಲುದ್ಭವ
 ಈ ವಿಧವೆ ತಿಳಿ ಅದರೊಳಾನಿಹೆ ಅದು ಎನಗೆ ಇಲ್ಲ
 ಭಾವಿಸೈ ಈ ಮೂರ್ಗುಣಂಗಳ
 ಭಾವದಿಂ ಜಗವೆಲ್ಲ ಮೋಹಿತ
 ಯಾವ ಗುಣದಿಂ ಪರನ ಅನ್ಯಯನೆಂದಯಿರೆನ್ನ
 ಈಗ ಕೇಳ್ದಿವ ಸ್ವಭಾವದ
 ಭಾಗಿ ಯಾವಾತೆನ್ನನೈದುವ
 ನಾಗಿ ಸೌಖ್ಯವ ಪಡೆವನಾತನು ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯಸದಾ
 ಈಗುಣತ್ರಯಮಯ ದುರತ್ತ್ಯಯ
 ವಾಗಿ ನಡೆವ ವಿಕಾರಗಳು ಕ್ರೀಡಾ
 ದಿ ಗುಣಯುತನೆನ್ನ ಮಾಯವ ದಾಟುತಿಹನೆವನು

(೧೨-೧೩-೧೪)

ನರರೋಳಧಮರು ದುಷ್ಕೃತಿಗಳತಿ
 ದುರುಳ ಮೂಢರು ದೈತ್ಯಭಾವವ
 ನಿರುತ ಅಶ್ರಿತರವರು ತಮಕ್ಕೋಗ್ಯರು ಸದಾ ಎನ್ನ

ಚತುರ್ವಿಧಾ ಭಜಂತೇ ಮಾಂ ಜನಾಃ ಸುಕೃತಿನೋರ್ಜುನ
 ಆರ್ತೋ ಜಿಜ್ಞಾಸುರರ್ಥಾರ್ಥಿಜ್ಞಾನೀ ಚ ಭರತರ್ಷಭ ೧೬
 ತೇಷಾಂ ಜ್ಞಾನೀ ನಿತ್ಯಯುಕ್ತಃ ಏಕಭಕ್ತಿರ್ವಿಶಿಷ್ಟತೇ
 ಪ್ರಿಯೋ ಹಿ ಜ್ಞಾನಿನೋತ್ಕರ್ಷಮಹಂ ಸ ಚ ಮಮಪ್ರಿಯಃ ೧೭
 ಉದಾರಾಃ ಸರ್ವಃ ಏವೈತೇ ಜ್ಞಾನೀತ್ವಾತ್ಮೈವ ಮೇಮತಂ
 ಅಸ್ಥಿತಃ ಸಹಿಯುಕ್ತಾತ್ಮಾ ಮಾಮೇವಾನುತ್ತಮಾಂ ಗತಿಂ ೧೮

ಸರಮ ಮಾಯದಿ ಜ್ಞಾನವನೆ ಅಪ
 ಹರಿಸಲಪ್ಪಟ್ಟೆಂದಿಗಿಂದಿಗು
 ನರನೆ ಕೇಳಿನ್ನನುಪಮದ ಪದವೈದರಿವರೆಂದ ೧೫
 ಸರಮ ಸುಕೃತಿಗಳೆನ್ನ ಭಜಿಸುವ
 ರರಿಯೊ ನಾಲಕು ವಿಧದ ಜನ ಕೇ
 ಳ್ಪರನು ಜ್ಞಾನಿ ಜಿಜ್ಞಾಸು ಆರ್ತನು ಮತ್ತು ಅರ್ಥಾರ್ಥಿ
 ಪರನೊಳೀಕ ಪ್ರಕಾರ ಭಕ್ತಿಯ
 ನಿರುತ ಮಾಡುವ ಜ್ಞಾನಯುಕ್ತನು
 ವರನೊ ಈ ವಿಧ ನಾಲ್ಕು ಜನರೊಳ ಗೆಂದನಸುರಾರಿ
 ಜ್ಞಾನಿಗಾನತಿ ಪ್ರಿಯನೊ ಕೇಳಾ
 ಜ್ಞಾನಿ ಎನಗತಿ ಪ್ರಿಯ ಚತುರ್ವಿಧ
 ಮಾನವರು ಉತ್ತಮರು ಸದ್ಗತಿಗರ್ಹರದರೊಳಗೆ
 ಜ್ಞಾನಿ ಮುಖ್ಯನೊ ಎನ್ನ ಧ್ಯಾನವ
 ಮಾಣದಲೆ ಮಾಡುವನವನ ಮ
 ತ್ಮಾಣದಂದದಿ ನೋಳ್ಪುದೆನಗದು ಮತವೊ ಕೇಳೆಂದ
 (೧೬-೧೮)

ಅದು ನಿಮಿತ್ತದಿ ಆತ ಎನ್ನೊಳು
 ಸದಮಲೋತ್ತಮ ವಿವಿಧ ಗತಿಗಳ
 ಪ್ರದನೆನುತ ಎನ್ನರಿತು ಯುಕ್ತಾತ್ಮನು ಸುಖದೊಳಿರುವ

ಬಹೂನಾಂ ಜನ್ಮನಾಮಂತೇ ಜ್ಞಾನವಾನ್ ಮಾಂ ಪ್ರಪದ್ಯತೇ
ವಾಸುದೇವಃ ಸರ್ವಮಿತಿ ಸ ಮಹಾತ್ಮಾ ಸುದುರ್ಲಭಃ ೧೯

ಕಾಮೈಸ್ತೈಸ್ತೈರ್ಹೃತಜ್ಞಾನಾ ಪ್ರಪದ್ಯಂತೇಽನ್ಯ ದೇವತಾಃ
ತಂತಂ ನಿಯಮಮಾಸ್ಥಾಯ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾ ನಿಯತಾಃ ಸ್ವಯಾ ೨೦

ಮುದದಿ ಕೇಳೀ ಯೋಗ್ಯ ಜೀವನು
ವಿಧವಿಧದ ಬಹು ಜನ್ಮ ಗತಿಸಿದ
ತುದಿಯ ಜನ್ಮದಿ ಜ್ಞಾನಿಯಾಗ್ಯವ ನೆನ್ನ ನೈದುವನೊ ೧೮

ಸರ್ವ ವ್ಯಾಪಕ ವಾಸುದೇವನು
ಸರ್ವ ವಿಧದಿಂದೆನ್ನ ರಕ್ಷಕ
ಸರ್ವ ಕರ್ಮವ ಮಾಡಿಸುವ ಸರ್ವೇಶನೆಂದರಿದು
ಸರ್ವ ಕಾಲದಿ ಭಜಿಸುತಿಹ ನರ
ಸರ್ವ ಸೌಖ್ಯವ ಪಡೆವ ನೀ ದೃಶ
ಸರ್ವ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮಹಾತ್ಮಲೋಕದಿ ದುರ್ಲಭನು ಕೇಳೊ ೧೯

ಪದ ಅಟಕಾಳ

ಅಸುರ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವರು, ಎನ್ನ
ಅಸಮ ಸರ್ವೇಶ ನೆಂದರಿಯದೆ ಕೆಡುವರು ಪ.

ಎನ್ನ ಭಾವಿಸದೆ ಸರ್ವರೊಳು, ಬಹು
ಅನ್ಯ ದೇವತೆಗಳ ಭಜಿಸಲು ಕೇಳು
ಇನ್ನು ತತ್ತನ್ನಿಯಮಗಳ, ನೈದಿ
ಜಿನ್ನಾಗಿ ಭಜಿಸರೊ ಮಂದಮತಿಗಳು ೧

ಕುಮತಿಗಳ್ತಮತಮ್ಮನಾದಿ, ಯೋಗ್ಯ
ತೆ, ಮಾರದೆ ಅದರಿಂದ ನಿಯತರಾಗಿಹದಿ,
ಅಮಿತ ಕಾನುಗಳಿಂದ ಭರದೀ, ಹೃತ
ವಿಮಲ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವರು ದಿನದಿನದಿ ೨

ಯೋ ಯೋ ಯಾಂ ಯಾಂ ತನುಂ ಭಕ್ತಃ ಶ್ರದ್ಧಯಾರ್ಚಿತು ಮಿಚ್ಛತಿ
ತಸ್ಯತಸ್ಯಾಚಲಾಂ ಶ್ರದ್ಧಾಂ ಕಾಮೇವ ವಿದಧಾಮ್ಯಹಂ ೨೧

ಸತಯಾ ಶ್ರದ್ಧಯಾ ಯುಕ್ತಸ್ತಸ್ಯಾರಾಧನ ಮಿಹತೇ
ಲಭತೇಚ ತತಃ ಕಾಮಾನ್ ಮಯೈವ ವಿಹಿತಾನ್ ಹಿತಾನ್ ೨೨

ಅಂತವತ್ತ್ವ ಫಲಂ ತೇಷಾಂ ತದ್ಭವತ್ಯಲ್ಪ ಮೇಧಸಾಂ
ಪೇವಾನ್ ಜೇವಯಜೋ ಯಾಂತಿ ಮದ್ಭಕ್ತಾ ಯಾಂತಿ
[ಮಾನುಸಿ ೨೩

ಅವಾವ ಪುರುಷ ಲೋಕದಲ್ಲಿ, ಕೇಳು
ಅವ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಮೂರ್ತಿಗಳ ಭಕ್ತಿಯಲಿ
ಭಾವ ಶುದ್ಧಿಯೊಳು ಭಜಿಸಲು, ಇಚ್ಛೆ
ಸೂವನೊ ಅವನನನಿಗೆ ಈ ನಿಧದಲಿ ೨

ಚಲಿಸದ ಶ್ರದ್ಧೆ ಅವರೊಳು, ನಾನೆ
ಕೆಲಕಾಲ ಕೊಟ್ಟು ಸ್ಥಿರಪಡಿಸುವೆ ಕೇಳೊ
ಫಲಕಾಮಿ ನಿತ್ಯ ಅವರೊಳು, ಶ್ರದ್ಧೆ
ಯಲಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡುತಿರುವನು ಲೋಕದೊಳು ೪

ಏ-ಹಿತವಾದ ಕಾಮ ಫಲವನು, ಆ ದೇ
ವತೆಗಳೊಳಗೆ ಇದ್ದೆನ್ನಿಂದಾಲೆ ಅವನು
ಸತತ ಪಡೆವ ಕೇಳೊ ಇದನು, ಕುಂತೀ
ಸುತನೆ ಇಂದಿರಾಪತಿ ವಿಠಲನೊ ನಾನು ೫

(೨೦-೨೨)

ಷಷ್ಠೀ ತ್ರಿಪುಟತಾಳ

ಜಡಮತಿಗಳೆವರಾದರಿಂದೀ
ಪಡೆವ ಫಲಗಳನಿತ್ಯವಾದುವು
ಕಡಿಸುವುವು ಪಡೆವವರ, ದೇವತೆಗಳನೆ ಭಜಿಸಾ

ಅವ್ಯಕ್ತಂ ವ್ಯಕ್ತಿಮಾಪನ್ನಂ ಮನ್ಯಂತೇ ಮಾಮಬುದ್ಧಯಃ
ಪರಂಭಾವಮಜಾನಂತೋ ಮಮಾವ್ಯಯಮನುತ್ತಮಂ ೨೪

ನಾಹಂ ಪ್ರಕಾಶಃ ಸರ್ವಸ್ಯ ಯೋಗವಾಯಾ ಸಮಾವೃತಃ
ಮೂಢೋಕ್ತಯಂ ನಾಭಿ ಜಾನಾತಿ ಲೋಕೋ ಮಾಮಜಮವ್ಯಯಂ ೨೫

ನೇದಾಹಂ ಸಮತೀತಾನಿ ವರ್ತಮಾನಾನಿ ಚಾರ್ಜುನ
ಭವಿಷ್ಯಾನಿ ಚ ಭೂತಾನಿ ಮಾಂತು ವೇದ ನ ಕರ್ಷಣ ೨೬

ಜಡರು ದೇವತೆಗಳನೆ ಐದುವ
ರಡಿಗಡಿಗೆ ಮರೆಯದಲೆ ಎನ್ನೊಳು
ಬಿಡದೆ ಭಕ್ತಿಯ ಮಾಡುತ್ತಿಪ್ಪರು ಎನ್ನನ್ನೈದುವರು ೨೭

ಪರಮ ನವ್ಯಯ ನಿರುಪಮನ ಎ
ನ್ನಿರವನರಿಯದ ಮತಿವಿಹೀನರು
ಧರೆಯೊಳಗೆ ಪ್ರಾಕೃತ ಶರೀರವದಿಲ್ಲದಿಹ ನಾನು
ನರನೆ, ದೇಹದಿ ವ್ಯಕ್ತನಾಗಲು
ನರನಿವನು ಪ್ರಾಕೃತ ಶರೀರಿಯೆಂ
ದರಿವರಲ್ಲದೆ ನೈಜರೂಪದೊಳೆನ್ನ ದರ್ಶಿಸರೈ ೨೮

ಎಲ್ಲ ಜನರಿಗು ನಾ ಪ್ರಕಾಶಿಸ
ನಲ್ಲ ಪ್ರಬಲದ ಯೋಗದಿಂದಲು
ಮಲ್ಲದತಿಶಯ ಮಾಯೆಯಿಂದಲು ನಾ ಸಮಾವೃತನೈ
ಬಲ್ಲದನು, ನಾ ಜನನ ಮರಣಗ
ಳಿಲ್ಲದಿಹ ಸರ್ವೇಶನೆಂದೆನು
ತೆಲ್ಲರರಿಯರೊ ಪಾರ್ಥ ಕೇಳೆಂದನು ರಮಾಧವನು ೨೯

ಮುನ್ನ ತೀತರ ವರ್ತಮಾನರ
ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಭವಿಷ್ಯ ಪ್ರಾಣಿಗ
ಳನ್ನೆ ನಾ ಬಲ್ಲೆನು ತ್ರಿಕಾಲಜ್ಞಾನಿ ನಾ ಕೇಳೈ

ಇಚ್ಛಾದ್ವೇಷ ಸಮುತ್ಥೇನ ದ್ವಂದ್ವ ಮೋಹೇನ ಭಾರತ
ಸರ್ವ ಭೂತಾನಿ ಸಂಮೋಹಂ ಸರ್ಗೇಯಾಂತಿ ಪರಂತಪ ೨೭

ಯೇಷಾಂ ತ್ವಂತರ್ಗತಂ ಪಾಪಂ ಜನಾನಾಂ ಪುಣ್ಯ ಕರ್ಮಣಾಂ
ತೇ ದ್ವಂದ್ವ ಮೋಹ ನಿರ್ಮುಕ್ತಾ ಭಜಂತೇ ಮಾಂ ದೃಢವ್ರತಾಃ ೨೮

ಜರಾಮರಣ ಮೋಕ್ಷಾಯ ಮಾಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ಯತಂತಿಯೇ
ತೇ ಬ್ರಹ್ಮ ತದ್ವಿದುಃಕೃತ್ಸ್ನ ಮಧ್ಯಾತ್ಮಂ ಕರ್ಮಚಾಖಿಲಂ ೨೯

ಎನ್ನ ಸಾಕಲ್ಯದಲಿ ಒಬ್ಬನು
ಮುನ್ನೆ ಈಗಲು ಮುಂದೆ ಎಂದಿಗು
ಸನ್ನ ತಾನಂತಮಿತ ಮಹಿಮನ ಅರಿವರಿಲ್ಲೆಂದ ೩೬

ಎಲೆ ಪರಂತಪ ಕೇಳು ವಿಷಯದಿ
ಬಲಿತ ಇಚ್ಛಾದ್ವೇಷದಿಂದಲಿ
ಹಲವು ಜನಿಸುವ ದ್ವಂದ್ವ ಮೋಹದಿ ಸರ್ವ ಪ್ರಾಣಿಗಳು
ಇಳಿಯೊಳಗೆ ಸನ್ನೋಹಪ್ರದವಾ
ದ್ದಲವು ಜನ್ಮವನೈದುವರು, ನಿ
ರ್ಮಲ ಸುಪುಣ್ಯವ ಮಾಳ್ಪ ಲೋಕದೊಳ್ಳಾವ ಮನುಜರಿಗೆ ೩೭

ಘೋರ ಪಾಪವು ಕೆಡುವದೋ ಆ
ಸೂರಿಗಳು ತದ್ವಂದ್ವ ಮೋಹವ
ದೂರಮಾಡ್ಯದರಿಂದ ನಿರ್ಮುಕ್ತರು ಸದಾ ಎನ್ನ
ಧೀರ ಸುದೃಢವ್ರತರು ಅನುಪಮ
ಚಾರುತರ ಸನ್ಮಹಿಮೆ ಅರಿತು ಆ
ಪಾರ ಗುಣನಿಧಿಯೆಂದು ಭಜಿಸುವರೆಂದನಸುರಾರಿ ೩೮

ಜರೆ ಮರಣ ಭಯ ಹಿಂಗಲೋಸುಗ
ಧರೆಯೊಳಗೆ ಆವಾತನೆನ್ನನು
ನಿರುತ ಅಶ್ವಿಸ್ಯತ್ನ ಮಾಳ್ಪನೊ ಆ ಪುರುಷ ಕೇಳೈ

ಸಾಧಿ ಭೂತಾಧಿ ದೈವಂ ಮಾಂ ಸಾಧಿಯಚ್ಚಂಚ ಯೇವಿದುಃ
ಪ್ರಯಾಣ ಕಾಲೇಪಿ ಚ ಮಾಂ ತೇ ವಿದುರ್ಯುಕ್ತ ಚೇತಸಃ ೩೦

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾಸೂಪನಿಷತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಯಾಂ
ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನ ಸಂವಾದೇ
ಜ್ಞಾನವಿಜ್ಞಾನಯೋಗೋನಾಮ
ಸಪ್ತಮೋಧ್ಯಾಯಃ

ಅರಿವನೀ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪವ
ಅರಿವನೆಲ್ಲಧ್ಯಾತ್ಮಲಕ್ಷಣ
ಅರಿವನೆಲ್ಲ ಸುಕರ್ಮ ದುಷ್ಕರ್ಮಗಳ ಲಕ್ಷಣವ ೨೯

ಆವನೆನ್ನಧಿಭೂತಸಹ ನಧಿ
ದೈವಸಹ ನಧಿಯಚ್ಚನಂದೀ
ಭಾವ ಬಲ್ಲವ ಯುಕ್ತ ಚೇತಸ ಮರಣಗಾಲದಲಿ
ವಿವಮಾದಿ ಮಹಾಮಹಿಮನಿಂ
ದೀ ವಿಧನು ಎನ್ನರಿವ ಪಾರ್ಥನೆ
ಕೋವಿದನು ಸುಖ ಪಡೆವ ನೀ ದೃಶನೆಂದನಸುರಾರಿ ೩೦

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಚಂದ್ರಾಭಿಧತನೂಜ ಶೇಷನಾಮಾಖ್ಯ
ವಿರಚಿತೇ “ಗೀತಾರಂಜನಾ”ಖ್ಯ ಗ್ರಂಥೇ
ಜ್ಞಾನವಿಜ್ಞಾನಯೋಗೋನಾಮ
ಸಪ್ತಮೋಧ್ಯಾಯಃ

ಹರಿ: ಓಂ

ಮಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಅರ್ಜುನ ಉಪಾಚಾರ:—

ಕಿಂ ತದ್ವ್ರಹ್ಮ ಕಿಮಧ್ಯಾತ್ಮ ಕಿಂ ಕರ್ಮ ಪುರುಷೋತ್ತಮ
ಅಧಿ ಭೂತಂಚ ಕಿಂ ಪ್ರೋಕ್ತಮಧಿವೈನಂ ಕಿಮುಚ್ಯತೇ ೧

ಅಧಿ ಯಜ್ಞಃ ಕಥಂ ಕೋಽಸತ್ರ ದೇಹೇಽಸ್ಮಿನ್ ಮಧುಸೂದನ
ಪ್ರಯಾಣ ಕಾಲೇಚ ಕಥಂಜ್ಞೇಯೋಽಸಿ ನಿಯತಾತ್ಮಧಿಃ ೨

ಸದ ರಾಗ ಕೇದಾರಗೌಳ ರೂಪಕತಾಳ

ಹೇಳೊ ಕೃಷ್ಣನೆ ಹೇಳೋ ಕೃಷ್ಣನೆ ಸ.

ದೀನಪಾಲಾ ಗಾನಲೋಲಾ ಅ.

ಆವುದೊ ತದ್ವ್ರಹ್ಮವರಿಯೆ, ಆವುದೊ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಧೊರೆಯೆ
ಆವುದೊ ಕರ್ಮಗಳನಗೆ, ನೀ ನೊಲಿದಾ ವಿಧವು ೧

ಆವುದೊ ಅಧಿಭೂತವರಿಯೆ, ಆವುದೊ ಅಧಿವೈನ ಧೊರೆಯೆ
ಈ ವಿಧವನೆ ವಿಪ್ರರಿಸಿ ಕೃಪಾವಲೋಕನದಿಂದ್ದೇಳೊ ೨

ಆವುದೊ ಅಧಿಯಜ್ಞವರಿಯೆ, ಆವ ತತ್ತ್ವತಿಸಾದ್ಯ ಧೊರೆಯೆ
ಆವುದೊ ಈ ತನುವಿನೊಳು ರಮಾವರ ನೀ ನೊಲಿದು ೩

ನಿಯಮಿತಾತ್ಮರಿಂದ ತನೂ - ಲಯದ ಕಾಲದಲಿ ನೀನು
ದಯದಿ ಒಲಿದು ಜ್ಞೇಯನೆಂತಾಗುವೆಯೋ ಮುರಾರಿ ಇದನೆ ೪

ಇಂದಿರೇಶ ನಿಶಲ ಕೇಳೊ, ಮಂದರಾದ್ರಿಧರ ಕೃಪಾಳೊ
ಇಂದು ಎನ್ನ ಸಂಶಯ ಕೆಡಿಸೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಬೆ ೫

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ:—

ಅಕ್ಷರಂ ಬ್ರಹ್ಮಪರಮಂ ಸ್ವಭಾವೋನ್ನಿಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಚ್ಯತೇ
ಧೂತಭಾವೋದ್ಭವಕರೋ ವಿಸರ್ಗಃ ಕರ್ಮಸಂಜ್ಞಿತಃ ೩

ಅಧಿಭೂತಂ ಕ್ಷರೋ ಭಾವಃ ಪುರುಷಶ್ಚಾಧಿದೈವತಂ
ಅಧಿಯಜ್ಞೋನಿಹಮೇವಾತ್ರ ದೇಹೇ ದೇಹ ಭೃತಾಂವರ ೪

ಅಂತಕಾಲೇಚಿ ಮಾಮೇವ ಸ್ಮರನ್ ಮುಕ್ತಾ ಕಳೇಬರಂ
ಯಃ ಪ್ರಯಾತಿ ಸ ಮದ್ಭಾವಂ ಯಾತಿನಾಸ್ತೃತ್ಯ ಸಂಶಯಃ ೫

ಪಟ್ಟದೀ ತ್ರಿಪುಟತಾಳ

ಪರಮ ಅಕ್ಷರನೆಂಬ ಹರಿಯೇ
ನರನೆ ಕೇಳಿ ಬ್ರಹ್ಮನೆನಿಸನೊ
ಮರುಳೆ ಜೀವಧ್ಯಾತ್ಮನೆನಿಸನೊ ಒಡ ಪದಾರ್ಥಗಳ
ಧರೆಯೊಳಗೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸೃಜಿಸುವ
ಹರಿಯು ಸದ್ವ್ಯಾಪಾರದಿಚ್ಛೆಗೆ
ಪರಮ ಜ್ಞಾನಿಗಳ್ಳೀಳುವರು ಕರ್ಮಂಗಳೆಂದೆನುತ ೩

ಒಡವ ಕೇಳಧಿಭೂತವೆನುತಲಿ
ನುಡಿಯುವರು ಶಾಶ್ವತದೆ ನಿಲ್ಲದೆ
ಕೆಡುವ ಭಾವವು ಉಳ್ಳುದಿದು ಕಮಲಾಸನನೆ ಮತ್ತು
ಪೂಡವಿಯೊಳ ಗಧಿದೈವನೆನಿಸನೊ
ಬಿಡದೆ ದೇಹದಿ ವಾಸವಾಗಿಹ
ಒಡೆಯ ನಾನಧಿಯಜ್ಞ ನೆಂದೆನಿಸುವೆನೊ ಕೇಳೆಂದಾ ೪

ಮರಣ ಕಾಲದಿ ಎನ್ನನಾವನು
ಸ್ಮರಿಸುತಲಿ ದೇಹವನೆ ಬಿಡುತಿಹ
ಪುರುಷ ಪಡೆವ ಸುಖಾನುರೂಪ ಸ್ಥಿತಿಯ ನೆನ್ನಲ್ಲಿ

ಯಂ ಯಂ ವಾಪಿ ಸ್ಮರನ್ ಭಾವಂ ತ್ಯಜತ್ಯಂತೇ ಕಳೇಬರಂ ತಂ ತಮೇವೈತಿ ಕೌಂತೇಯ ಸದಾ ತದ್ಭಾವ ಭಾವಿತಃ	೬
ತಸ್ಮಾತ್ಸರ್ವೇಷು ಕಾಲೇಷು ಮಾನುನು ಸ್ಮರ ಯುದ್ಧ್ಯಚಿ ಮಯಾರ್ಪಿತ ಮನೋಬುದ್ಧಿರ್ಮಾಮೇವೈಷ್ಯಸ್ಯಸಂಶಯಃ	೭
ಅಭ್ಯಾಸಂ ಯೋಗ ಯುಕ್ತೇನ ಚೇತಸಾ ನಾನ್ಯಗಾಮಿನಾ ಪರಮಂ ಪುರುಷಂ ದಿವ್ಯಂ ಯಾತಿ ಪಾರ್ಥಾನುಚಿಂತಯನ್	೮

ಮರಣಗಾಲದೊಳಾವುದಾವು
ದರಿವ ಭಾವಿಸುತಲಿ ಸ್ವದೇಹವ
ಪರಿಹರಿಸುವನೊ ತತ್ಸದ್ಭವ ಜನ್ಮವನೆ ಐದುವನೊ

ನರನು ಇಂತನುದಿನದಿ ಎನ್ನಯ
ಇರವ ಭಾವಿಸುತಿಪ್ಪನಂತ್ಯದಿ
ಪರಮ ಸಾರೂಪ್ಯವನು ಪಡೆವನು ಅದು ನಿಮಿತ್ತದಲಿ
ಇರಳು ಹಗಲೇಕ ಪ್ರಕಾರದಿ
ನಿರುತ ಎನ್ನನು ಸ್ಮರಿಸು ಯುದ್ಧವ
ತ್ಪರದಿ ಮಾಡೆನ್ನಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿವನಗಳನರ್ಪಿಸುತ

ಎನ್ನನೈದುವಿ ಸಂಶಯವು ಇ
ಲ್ಲಿನ್ನು ಬಯಸದೆ ಅವುದೊಂದನ
ನನ್ಯಯೋಗಾಭ್ಯಾಸಯುತ ಚಿತ್ತದಲಿ ಅನುದಿನದಿ
ಘನದಿವ್ಯೋತ್ಕೃಷ್ಟ ಸತ್ಪುರು
ಷನ್ನ ಸ್ಮರಿಸುತ ಜನರು ತತ್ಪದ
ವನ್ನೆ ಐದುತಲಿಹರು ತಿಳಿಯೆಂದನು ಮುರಘ್ವಂಸಿ

ಕವಿಂ ಪುರಾಣ ಮನುಶಾಸಿ ತಾರ ಮಣೋರಣೀಯಾಂ ಸಮನು
 [ಸ್ಮರೇದ್ಯಃ
 ಸರ್ವಸ್ಯ ದಾತಾರ ಮಹಿಂತ್ಯರೂಪ ಮಾದಿತ್ಯ ವರ್ಣಂ ತನುಸಃ
 [ಪರಸ್ತಾತ್ ೯
 ಪ್ರಯಾಣಕಾಲೇ ಮನಸಾಽಚಲೇನ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಯುಕ್ತೋ ಯೋಗ
 [ಬಲೇನ ಜೈವ
 ಭ್ರೂವೋರ್ಮಧ್ಯೇ ಪ್ರಾಣಮಾಸೇಶ್ಯ ಸಸ್ಯುಕ್ ಸ ತಂ ಪರಂ ಪುರುಷ
 [ಮುಪೈತಿ ದಿವ್ಯಂ ೧೦
 ಯದಕ್ಷರಂ ವೇದವಿದೋ ವದಂತಿ ವಿಶಂತಿ ಯದ್ಯತಯೋ ವೀತರಾಗಾಃ
 ಯದಿಚ್ಛಂತೋ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾಂ ಚರಂತಿ ತತ್ತೇವದಂ ಸಂಗ್ರಹೇಣ
 [ಪ್ರಪಕ್ಷ್ಯೇ ೧೧

ಸರ್ವವನು ಬಲ್ಲವ ಪುರಾತನ
 ಸರ್ವಲೋಕ ನಿಯಾಮಕನ ಕೇ
 ಳ್ಸರ್ವಕಿಂತಲು ಅಣುವಿಗತಿ ಅಣುವಾಗಿ ಮೆರೆಯುವನ
 ಸರ್ವ ಲೋಕಂಗಳಿಗೆ ರಕ್ಷಕ
 ಸರ್ವರಿಂದಲು ಚಿಂತ್ಯರೂಪನ
 ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠ ನನಂತ ರವಿನಿಭ ವೃತ್ತ್ಯವರ್ಜಿತನಾ
 ಮರಣ ಕಾಲದೊಳಾವ ಪುರುಷನು
 ಸ್ಥಿರದಿ ಚಲಿಸದ ಮನದಿ ಧೈರ್ಯದಿ
 ಪರಮ ಶ್ರದ್ಧಾಯುಕ್ತ ಯೋಗದ ಬಲದಿ ಚಿನ್ನಾಗಿ
 ಇರಿಸಿ ಭ್ರೂ ಮಧ್ಯದಲಿ ಪ್ರಾಣವ
 ಸ್ಮರಿಸುತಲಿ ಪರಮಾತ್ಮ ನಿರವನು
 ಪರಮ ದಿವ್ಯ ಸುಪುರುಷ ನೈದುವನವನು ಕೇಳಿಂದ (೯ ೧೦)
 ವೇದವಿದರಾವುದನೆ ಅಕ್ಷರ (ಅಕ್ಷರ+ಅನಾದಿ)
 ನಾದಿಯಿಂದ್ದೇಳುವರೊ ಕೇಳೈ
 ಹೋದರಾಗವನುಳ್ಳ ಯತಿಗಳು ಹೊಗುವರಾವುದನು

ಸರ್ವದ್ವಾರಾಣಿ ಸಂಯಮ್ಯ ಮನೋಹೃದಿ ನಿರುಧ್ಯಚ
ಮೂರ್ಧ್ನ್ಯಾಧಾಯಾತ್ಮನಃ ಪ್ರಾಣಮಾಸ್ಥಿತೋ ಯೋಗಧಾರಣಾಂಗಿ
ಓಮಿತ್ಯೇಕಾಕ್ಷರಂ ಬ್ರಹ್ಮವ್ಯಾಹರನ್ ವಗಾಮನುಸ್ಮರನ್
ಯಃ ಪ್ರಯಾತಿ ತ್ಯಜನ್ನೇಹಂ ಸಯಾತಿ ಪರಮಾಂ ಗತಿಂ ೧೩
ಅನನ್ಯ ಚೇತಾಸ್ಸತತಂ ಯೋನಾಂ ಸ್ಮರತಿ ನಿತ್ಯಶಃ
ತಸ್ಯಾಹಂ ಸುಲಭಃ ಪಾರ್ಥ ನಿತ್ಯಯುಕ್ತಸ್ಯ ಯೋಗಿನಃ ೧೪

ಮೇದಿನಿಯೊಳಾವುದನವೇಕ್ಷಿಸಿ
ಸಾಧಿಪರೊ ವರಬ್ರಹ್ಮ ಚರ್ಯವ
ಬೋಧಿಸುವೆ ನಿನಗದನು ಕೇಳೆ ಸಂಕ್ಷೇಪದಿಂದೆಂದ ೧೧

ಅಷ್ಟಪದಿಗದ್ಯ:—

ಎಲ್ಲ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನೆ ನಿಗ್ರಹಿಸಿ ಮನನ ಸಿರಿ
ವಲ್ಲಭನ ಧ್ಯಾನದಲಿ ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿ ಚಲಿಸದ್ಧಾ
ಗಿಲ್ಲು ತನ್ನಯ ಪ್ರಾಣವಾಯುವನು ಮೂರ್ಧ್ನ್ಯಯಲಿ
ನಿಲ್ಲಿಸುತ ಹರುಷದಿಂದಾ

ಸಲ್ಲಿತ ಯೋಗಧಾರಣದಿ ಸಂಸ್ಥಿತನಾಗಿ
ಎಲ್ಲ ವೇದಕೆ ಮೂಲವಾದ ಓಂ ಎಂಬ ಈ
ಬಲ್ಲಿದ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ವಾಚಕೊಂದಕ್ಷರವ
ಮೆಲ್ಲನೆ ಉಚ್ಚರಿಸುತ ೧

ಪುರುಷನಾವನು ಎನ್ನ ಸ್ಮರಿಸುತಲಿ ದೇಹವನು
ಪರಿಹರಿಸಿ ಪೋಷಣೋ ಅವನು ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾ
ದ್ವರಿಯ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವೆಂಬುವ ಗತಿಯ ಪಡೆವ ಹೇ
ಕುರುನಂದನನೆ ಕೇಳಿದಾ

ನಿರುತ ಯಾವಾತನನ್ಯವ ನೊಂದ ಚಿಂತಿಸದೆ
ಸ್ಮರಿಸುತೆನ್ನಿರವ ಯಾವಜ್ಞೇವ ಪರಿಯಂತ
ವರಸುಯೋಗಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಘನಾ ಯೋಗಿಗಾಂ
ಪರಮ ಸತ್ಸುಲಭನೆಂದಾ (೧೨-೧೩-೧೪)

ಮಾಮುಷೇತ್ಯ ಪುನರ್ಜನ್ಮ ದುಃಖಾಲಯ ಮರಾಶ್ವತಂ
ನಾಪ್ನು ವಂತಿ ಮಹಾತ್ಮಾನ್ ಸ್ಸಂಸಿದ್ಧಿಂ ಪರಮಾಂಗತಾಃ ೧೫

ಆ ಬ್ರಹ್ಮಭುವನಾಲ್ಲೋಕಾಃ ಪುನರಾವರ್ತಿ-ನೋಽನುರ್ಜುನ
ಮಾಮುಷೇತ್ಯ ತು ಕೌಂತೇಯ ಪುನರ್ಜನ್ಮ ನ ವಿದ್ಯತೇ ೧೬

ಸಹಸ್ರ ಯುಗ ಪರ್ಯಂತ ಮಹರ್ಯದ್ವೈದ್ಯಜೋ ವಿದುಃ
ರಾತ್ರೀಂ ಯುಗ ಸಹಸ್ರಾಂತಾಂ ತೇಽಹೋರಾತ್ರವಿದೋ ಜನಾಃ ೧೭

ಅವ್ಯಕ್ತಾದ್ವೈಕ್ತ ಯಸ್ಸರ್ವಾಃ ಪ್ರಭವಂತ್ಯಹರಾಗಮೇ
ರಾತ್ರಾಃ ಸಮೇ ಪ್ರಲೀಯಂತೇ ತತ್ತ್ವೈವಾವ್ಯಕ್ತ ಸಂಕ್ಷುಕೇ ೧೮

ಅರ್ಥಾಃ—

ಎನ್ನನೆ, ದಿದಾ ಬಳಿಕೆಂದಿಗು ಕೇಳಿನ್ನು ಅಶಾಶ್ವತವಾದಂಥ
ಬನ್ನ ಬಡುವುದಕೆ ಮನೆಯಾಗಿರುತಿಹ ಜನ್ಮನ್ನೈದ ಧರೆಯೊಳಗಾತಾ ೧

ವರ ಮಹಾತ್ಮನುತ್ಕೃಷ್ಟ ಸಿದ್ಧಿಯೈದಿರುವನೊ ಪರಮಾನಂದದಲೀ
ಭರಿತನಾಗಿ ಸುಖ ಸಾಗರದಲಿ ಸಂಚರಿಸುತೀಳುತಲಿ ಮುಳುಗುತಲೀ ೨

ಮೇರುನಗದ ಮೂರ್ಛಿಯೊಳಿರುತಿಹುದಾ ವಾರಿಜಭವನ ಸದನ ಮೊದಲೀ
ಧಾರುಣಿ ಕೆಳಗಿನ ಮೇಲಣ ಲೋಕವ ಸೇರಿದವರು ಧರೆಯಲಿ ಮರಳೀ ೩

ಜನ್ಮನ್ನೈದುವರು ಕೇಳು ಪಾಂಡವನೆ ಎನ್ನನ್ನೈದಿದಾ ಬಳಿಕೆಂದೊ
ಜನ್ಮವಿಲ್ಲ ಮರಳೀಲೋಕದಿ ಕೇಳಿನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ನಾನಿಂದೊ ೪

ಬಹು ಯುಗ ಗತಿಸಲು ಅದು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗಹವೆನುತಲಿ ಬಲ್ಲರು ಬುಧರು
ಬಹು ಯುಗ ಗತಿಸಲು ರಾತ್ರಿಯಹುದು ಹರಿಗೆಂಬರು ಕಾಲಜ್ಞರು ಕೇಳೈ ೫

ಹಗಲ, -ವ್ಯಕ್ತಾಭಿವ ಪರಮಾತ್ಮನೊಳಗೆ ಅಡಗಿದ್ದ ಪ್ರಾಣಿಗಳೆಲ್ಲಾ
ಬಗೆಬಗೆಯಿಂದಲಿ ವ್ಯಕ್ತರಹರು, ರಾತ್ರಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭಗಳು ಎಲ್ಲಾ ೬

ಭೂತಗ್ರಾಮಸ್ಸು ಏನಾಯಂ ಭೂತ್ವಾಭೂತ್ವಾ ಪ್ರಲೀಯತೇ
ರಾತ್ರಾಘ್ರಾತಗಮೇಷವಶಃ ಸಾರ್ಥ ಪ್ರಭವತ್ಯಹರಾಗಮೇ ೧೯

ಪರಸ್ತಸ್ಮಾತ್ಕೃತು ಭಾವೋಽನಿರೋಧವ್ಯಕ್ತೋಽವ್ಯಕ್ತಾತ್ಮನಾತನಃ
ಯಸ್ಸ ಸರ್ವೇಷು ಭೂತೇಷು ನಶ್ಯತ್ಸು ನನಿನಶ್ಯತಿ ೨೦

ಅವ್ಯಕ್ತೋಽಕ್ಷರ ಇತ್ಯುಕ್ತಸ್ತಮಾಹುಃ ಪರಮಾಂ ಗತಿಂ
ಯಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ನ ನಿವರ್ತಂತೇ ತದ್ಧಾಮ ಪರಮಂ ಮಮ ೨೧

ಅವ್ಯಕ್ತಾಭಿದನಲ್ಲಿ ಅಡಗುವ ರವ್ಯಯಿರೀಪರಿ ದಿನದಿನದೀ
ಅವ್ಯಕ್ತನ ರಾತ್ರಿಯೊಳ್ಳವರು ಕೇಳವ್ಯಕ್ತಾಭಿದ ಹರಿಯಹದೀ ೨

ಮುಕ್ತರಾದ ಜೀವರು ಬಹು ಸುಖದಿಂ ವ್ಯಕ್ತರಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುವರು
ವ್ಯಕ್ತರಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಬರುತ್ತಿವರು ಮುಕ್ತರಲ್ಲದ ರಾಶೀಕೃತರು ೪

ಈ ಪರಿ ಹುಟ್ಟುತ ಅಡಗುತಲಿಹುದೈ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನ ದೇಹದಲೀ
ತಾ ಪರಿಪಾಲಿಸ ಪಾರ್ಥನೆ ಕೇಳಿಂದಿರಾಪತಿ ವಿಶಲನು ಕರುಣದಲಿ ೯

(೧೫-೨೦)

ಷಟ್ಪದೀ ತ್ರಿಪುಟತಾಳ

ಇದಕ್ಕೆ ಭಿನ್ನಾವ್ಯಕ್ತ ಪರಮನು
*ಸದ (ಸತ್) ಸನಾತನ ಸರ್ವ ಭೂತಗ
ಳುದಿಸಿ ಕೆಡುತಿರೆ ನಾಶಹೊಂದನು ಪೂರ್ಣನಾದಿವನು
ಜಿದರಿ ಕೆಡನವ್ಯಕ್ತನೆಂದೀ
ವಿಧದಿ ಅಕ್ಷರನೆಂದು ಕರಸುವ
ಸದಯನಿವನುತ್ಕೃಷ್ಟ ಗತಿಯಂದ್ವೇಳುವರು ಬುಧರು ೨೧

*ಸ್ವತಂತ್ರನಾದವನು.

ಪುರುಷಸ್ಸಪರಃ ಪಾರ್ಥ ಭಕ್ತ್ಯಾಲ್ಪಭ್ಯಸ್ತು ನನೃಯಾ
ತಸ್ಯಾಂತಃ ಸ್ಥಾನಿ ಭೂತಾನಿ ಯೇನ ಸರ್ವಮಿದಂ ತತಮ್ ೨೨

ಯತ್ರ ಕಾಲೇ ತ್ವನಾವೃತ್ತಿ ಮಾವೃತ್ತಿಂ ಚೈವ ಯೋಗಿನಃ
ಪ್ರಯಾತಾ ಯಾಂತಿ ತಂ ಕಾಲಂ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಭರತರ್ಷಭ ೨೩

ಅಗ್ನಿ ಜ್ಯೋತಿರಹಶ್ಚಕ್ಷುಃ ಷಣ್ಮಾಸಾ ಉತ್ತರಾಯಣಮ್
ತತ್ರ ಪ್ರಯಾತಾ ಗಚ್ಛಂತಿ ಬ್ರಹ್ಮ ಬ್ರಹ್ಮವಿದೋ ಜನಾಃ ೨೪

ನರರು ಪಡೆದಾವುದನು ಧರೆಯಲಿ
ಮರಳಿ ತಿರುಗರೊ ತತ್ಪರಮವಾ
ಗಿರುವ ಎನ್ನಯ ಧಾಮವರಿಯೆಂದನು ಮುರಧ್ವಂಸೀ
ಪುರುಷನಾವನೊಳಗೆ ಪ್ರಾಣಿಗ
ಳಿರುವರೀ ಜಗವೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಿಸಿ
ಇರುವನಾವನೊ ಅವನು ಪರಮನನೃಭಕುತಿಯಲಿ ೨೫

ದೊರಕುತಿಹನರ್ಜುನನೆ ಕೇಳೈ
ವರಸುಯೋಗಿಗಳಾವ ಕಾಲದಿ
ಪರಿಹರಿಸಿ ತನು ಪೋಪರಿಗೆ ಈ ಧರೆಯೊಳಗೆ ಮರಳಿ
ಮರಳಿ ಜನ್ಮಗಳಿಲ್ಲದಿಹದನು
ಮರಳಿ ಜನಿಸುವ ಕಾಲವನು ನಿನ
ಗೊರೆವೆ ಪಾಂಡುಕುಮಾರ ತಿಳಿಯೆಂದನು ರಮಾಧವನು ೨೬

ಸೀಸವಾಲಿಕಾ:—

ಅನಲ ಜ್ಯೋತಿಯು ಹಗಲು ಶಿತಪಕ್ಷ ಉತ್ತರಾ
ಯಣಕೆ ಷಣ್ಮಾಸಕಭಿಮಾನಿಯಾದಾ
ಸುರರ ಬೋಕಕೆ ಬ್ರಹ್ಮವಿದನು ತತ್ಕಾಲದಲಿ
ಪರಿಹರಿಸಿ ತನುಪೋಗಿ ಅವರಿದಲಿ

ಧೂನೋ ರಾತ್ರಿಸ್ತುಥಾ ಕೃಷ್ಣಃ ಷಣ್ಮಾಸಾ ದಕ್ಷಿಣಾಯನಮ್
 ತತ್ರ ಚಾಂದ್ರಮಸಂ ಜ್ಯೋತಿಯೋಗೀ ಪ್ರಾಪ್ಯ ನಿವರ್ತತೇ ೨೫
 ಶುಕ್ಲಕೃಷ್ಣೇ ಗತೀಹ್ಯೇತೇ ಜಗತ್ಪ್ರಾಶ್ವತೇಮತೇ
 ಏಕಸ್ಯಾ ಯಾತ್ಯನಾವೃತ್ತಿ ಮನ್ಯಯಾಽಽವರ್ತತೇ ಪುನಃ ೨೬
 ನೈತೇ ಸ್ತುತೀ ಪಾರ್ಥ ಜಾನನ್ ಯೋಗೀ ಮುಹ್ಯತಿ ಕಶ್ಚನ
 ತಸ್ಮಾತ್ಸರ್ವೇಷು ಕಾಲೇಷು ಯೋಗಯುಕ್ತೋ ಭವಾರ್ಜುನ ೨೭

ಪರಮ ಮಾನಿತರಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನೈದುವರು
 ತಿರುಗರೆಂದಿಗು ಜನಿಸರೀ ಲೋಕದಿ
 ಇದಕರ್ಚಿರಾದಿಸಥವೆಂಬುವರು ಇದು ಹೊರತು
 ಮುದದಿ ಧೂಮಾದಿ ಮಾರ್ಗವನಾಲಿಸ್ಸಿ
 ಹೊಗೆಯು ರಾತ್ರೆಯು ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷ ಷಣ್ಮಾಸಂಗ
 ಳಿದೆ ದಕ್ಷಿಣಾಯನಕೆ ಮಾನಿಯಾದ
 ಸುರರ ಲೋಕಕೆ ಪೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಯೋಗಿಯು
 ಮರಳಿ ಸೋವನ ಲೋಕಕ್ಕೈದಿ ಅಲ್ಲಿ
 ಚಿರಕಾಲ ಸುಖವ ಭೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಅಲ್ಲಿಂದ
 ಮರಳಿ ಜನಿಸುವನು ಧೂಲೋಕದೊಳಗೆ
 ಈ ಪರಿಯ ಶುಕ್ಲ ಕೃಷ್ಣಾಭಿಧಾನದ ಪಥವು
 ಈ ಜಗದಿ ಕೇಳ್ವವಾಹದ ರೂಪದಿ
 ನಿತ್ಯವಾಗಿಹುದೊಂದು ಮಾರ್ಗದಲಿ ಪೋಗುವಾ
 ಮರ್ತ್ಯರೆಂದಿಗು ತಿರುಗರನ್ಯ ಪಥದಿ
 ಧರೆಯೊಳಗೆ ಮರಳಿ ಜನಿಸುವರೆಂಬುದಿದು ಮತವೊ
 ಕುರು ನಂದನನೆ ಕೇಳು ಈ ವಿಧವಲಿ
 ಅರಿತುಪಾಯವನೆ ಒಬ್ಬಾನೊಬ್ಬ ಯೋಗಿಯು
 ಮರಳಿ ಮೋಹವನ್ನೈದ ನದುಕಾರಣ
 ಎಲ್ಲ ಕಾಲದಿ ಯೋಗಯುಕ್ತನಾಗೈ - ಪಾರ್ಥ
 ಸಲ್ಲಿಲಿತ ಸತ್ಸುಖವ ಪಡೆನೆಯೆಂದಾ

ವೇದೇಸು ಯಜ್ಞೇಸು ತಪಃಸುಚೈವ
ದಾನೇಸು ಯತ್ಪುಣ್ಯಫಲಂ ಪ್ರದಿಷ್ಟಮ್
ಅತೈತಿ ತತ್ಸರ್ವಮಿದಂ ವಿದಿತ್ವಾ
ಯೋಗೀ ಪರಂಸ್ಥಾನ ಮುಪೈತಿ ಚಾದ್ಯಮ್

೨೮

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾಸೂಪನಿಷತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಯಾಂ
ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರೇ **ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನ ಸಂವಾದೇ**
ಅಕ್ಷರಬ್ರಹ್ಮಯೋಗೋನಾಮ
ಅಷ್ಟಮೋಧ್ಯಾಯಃ

ಪನ್ನದೇ ತ್ರಿಪುಟಕಾಳ

ಸರ್ವ ವೇದವ ಪಠನ ಮಾಡಲು
ಸರ್ವ ಯಜ್ಞಗಳಾಚರಿಸುತ್ತಿರೆ
ಸರ್ವ ದಾನಗಳಿಂದ ತಪದಿಂದಿಷ್ಟು ಫಲವಹುದೋ
ಗರ್ವವಳಿದಿದನರಿತವನು ತ
ತ್ಸರ್ವ ಫಲಕಿಂತಧಿಕವಾಗಿಹ
ಸರ್ವ ಕಾಫನ ಪರಮಸ್ಥಾನವ ನೈದುತಿಹನೆಂದಾ

೨೯

ಆರ್ಯಾ:—

ಇಂದಿರೇಶ ವಿಠಲನು ಈ ಪರಿಯಲಿ
ಇಂದು ಪಾರ್ಥಗುಪದೇಶವನು
ಚಂದದಿ ಮಾಡಿದ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನೆ ಕೇ
ಳೆಂದು ನುಡಿದ ಸಂಜಯನಿದನು

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಚಂದ್ರಾಭಿತನೂಜ ಶೇಷನಾಮಾಖ್ಯ
ವಿರಚಿತೇ **“ಗೀತಾರಂಜನಾ”**ಖ್ಯ ಗ್ರಂಥೇ
ಅಕ್ಷರಬ್ರಹ್ಮಯೋಗೋನಾಮ
ಅಷ್ಟಮೋಧ್ಯಾಯಃ

ಹರಿ: ಓಂ

ಒಂಬತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ:-

ಇದಂ ತು ತೇ ಗುಹ್ಯತಮಂ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮ್ಯನಸೂಯನೇ
ಜ್ಞಾನಂ ವಿಜ್ಞಾನ ಸಹಿತಂ ಯದ್ವ್ಯಾತ್ವಾ ಮೋಕ್ಷಸೇತುಭಾತಂ ೧
ರಾಜವಿದ್ಯಾ ರಾಜಗುಹ್ಯಂ ಸವಿತ್ರಮಿದ ಮುತ್ತಮಂ
ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಮಂ ಧರ್ಮ್ಯಂ ಸುಸುಖಂ ಕರ್ತುಮವ್ಯಯಂ ೨

ಪದ್ಮದೀ ರೂಪಕತಾಳ

ಅವುದರಿವುದರಿಂದ ಭವದುಃ
ಖಾವಳಿಯ ಬಂಧನದಿ ಜನಿಸುವ
ನೋವಿನಿಂ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನೈದುವ ಗೋಪ್ಯವಾಗಿರ್ಪಾ
ಈ ವಿಮಲ ವಿಜ್ಞಾನ ಸಹಿತದ
ಪಾವನದ *ಸುಚ್ಛೇದ್ಯವುಸುರುವೆ
ಭಾವಿಸಲು ನಿರಸೂಯಯುತ ನೀನಾದ ಕಾರಣದಿ ೧

ಪದ ಅಟಾಳ

ಪರಮ ಪಾವನ ಉತ್ತಮೋತ್ತಮ ಧರೆಯೊಳು,
ಚೆರಿಸಲು ಸುಖಸಾಧ್ಯವಾದಾ
ಪರ ವಿದ್ಯಾವ್ಯಯ ರಾಜಗುಹ್ಯ ಧರ್ಮವು ಇದು
ಹರಿ ದರ್ಶನಕೆ ಹೇತುವಾದಾ ೧
ಈಪರಿಯಹ ಧರ್ಮಜ್ಞಾನದಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಲ್ಲದ
ಕಾಪುರುಷನು ಐದನೆನ್ನ
ತಾಸತ್ತಯದ ಮೃತ್ಯು ಸಂಸಾರ ಪಥದಿ ನಾ
ನಾ ಪರಿಭ್ರಮಿಸ ಕೇಳಿನ್ನು ೨

*ಜ್ಞಾತವ್ಯವಾದ ಪ್ರಮೇಯವನ್ನು

ಅಶ್ರದ್ಧಧಾನಾಃ ಪುರುಷಾ ಧರ್ಮ್ಯಸ್ಯಾಸ್ಯ ಪರಂತಪ
ಅಪ್ರಾಪ್ಯ ಮಾಂ ನಿಸರ್ತಂತೇ ಮೃತ್ಯು ಸಂಸಾರವತ್ಮನಿ ೩
ಮಯಾ ತತಮಿದಂ ಸರ್ವಂ ಜಗದವ್ಯಕ್ತ ಮೂರ್ತಿನಾ
ಮತ್ಸ್ಥಾನಿ ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ನ ಚಾಹಂ ತೇಷ್ಟನಸ್ಥಿತಃ ೪
ನ ಚ ಮತ್ಸ್ಥಾನಿ ಭೂತಾನಿ ಪಶ್ಯಮೇ ಯೋಗವೈಶ್ವರಮ್
ಭೂತಭೃನ್ನ ಚ ಭೂತಸ್ಥೋ ಮಮಾತ್ಮಾ ಭೂತಭಾವನಃ ೫
ಯಥಾಕ್ಷಕಾಶಸ್ಥಿತೋ ನಿತ್ಯಂ ವಾಯುಸ್ಸರ್ವತ್ರ ಗೋಮಹಾನ್
ತಥಾ ಸರ್ವಾಣಿ ಭೂತಾನಿ ಮತ್ಸ್ಥಾನೀತ್ಯಪಧಾರಯ ೬

ಎಲೆ ಪಾರ್ಥ ಅವ್ಯಕ್ತರೂಪಿಯಾಗಿದೆ ಎನ್ನಿಂ
ದಲೆ ವ್ಯಾಪ್ತವೀ ಜಗವೆಲ್ಲ
ತಿಳಿ ಸರ್ವ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿರುವ ವಾಶ್ರಯಿಸಿ ಎ
ನ್ನೊಳು ನಾನಂತವರೊಳಗಿಲ್ಲ ೩

ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳೆನ್ನೊಳಿದ್ದಾರಾದರು ಸ್ವರ್ಶ
ವಿಲ್ಲದರಿಂದ ಎನ್ನೊಳಗೆ
ಇಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳೆನ್ನ ಯೋಗೈಶ್ವರ್ಯವ ನೋಡು
ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ತಮ್ಮೊಳಗೆ ೪

ಧರಿಸಿಪ್ಪರೆನ್ನ ನಿರ್ಲಿಪ್ತನಾಗವರೊಳ
ಗಿರುವ ಕಾರಣದಿಂದ ಅವರೊ
ಳಿರುವವ ನಾನಲ್ಲವೆಂದೆನಿಸೆ ಎನ್ನಯ
ಇರುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಭಾವಿಪರೊ ೫

ನಿರುತ ಸರ್ವತ್ರ ಸಂಚರಿಸುವ ಗಾಳಿಯು
ಸ್ವರ್ಶವಿಲ್ಲದೆ ಆಕಾಶದಲಿ
ಇರುತಿಹುದ್ದಾಂಗಳೊ ಆ ವಿಧದಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳೆಲ್ಲ
ಇರುವರೊ ಎನ್ನ ದೇಹದಲಿ ೬

ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ಕೌಂತೇಯ ಪ್ರಕೃತಿಂ ಯಾಂತಿ ಮಾಮಿಕಾಮಾ
 ಕಲ್ಪಕ್ಷಯೇ ಪುನಸ್ತಾನಿ ಕಲ್ಪಾದೌ ನಿಸೃಜಾಮ್ಯಹಮ್ ೨
 ಪ್ರಕೃತಿಂ ಸ್ವಾಮವಷ್ಟಭ್ಯಾ ವಿಸೃಜಾಮಿ ಪುನಃ ಪುನಃ
 ಭೂತಗ್ರಾಮ ಮಿಮಂ ಕೃತ್ಸುಮವಶಂ ಪ್ರಕೃತೀರ್ವಶಾತ್ ೪
 ನ ಚ ಮಾಂ ತಾನಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ನಿಬಧ್ನಂತಿ ಧನಂಜಯ
 ಉದಾಸೀನವದಾಸೀನಮಸಕ್ತಂ ತೇಷು ಕರ್ಮಸು ೯

ಈ ಪರಿ ತಿಳಿ ಪಾರ್ಥ ಸರ್ವ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮ
 ಹಾ ಪ್ರಳಯದಿ ಎನ್ನಾಧೀನಾ
 ದೀ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನೈದಿ ಕಲ್ಪಾದಿಯಲಿ ಪುನ
 ಹಾ ಪ್ರಾಣಿಗಳನೆ ಸೃಜಿಪೆನಾ ೨
 ಎನ್ನಾಧೀನದ ಜಡ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಕಾರಣ
 ವನ್ನೆ ಮಾಡುತ ನಾನಿರುತ
 ಘನ್ನ ಪ್ರಕೃತಿಯ ವಶವಾದ್ದರಿಂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ
 ವನ್ನು ಕಾಣದೆ ಪರಿತಪಿಸ ೪
 ಜೀವವೃಂದವನೆಲ್ಲ ಮರಳಿ ಮರಳಿ ನಾ
 ನೀ ವಿಧದಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಸುವೆನು
 ಜೀವನಂತೆನಗೆ ಬಂಧನವಿಲ್ಲ ಕೇಳಿಂದಿರೇ
 ಶ ವಿಶ್ವಲನಾ ತಿಳಿಯೈ ೯

೨-೪

ಪಟ್ಟದೀ ರೂಪಕತಾಳ

ಇನಿತು ವಿಶ್ವ ಸ್ಥಿತಿ ಪ್ರಳಯ ಸರ್ಗವ ಮಾಳ್ವ
 ಎನಗೆ ಆ ಕರ್ಮಗಳು ಬಂಧಿಸವು ಅದರೊಳಾ
 ಫನುಗಾಲಸಕ್ತನಾಗದೆ ಉದಾಸೀನವತು ಇರುವ ಕಾರಣ

[ದಿಂವಲಿ:

ಮಯಾಸಧ್ಯಕ್ಷೇಣ ಪ್ರಕೃತಿಃ ಸೂಯತೇ ಸಚರಾಚರಮ್
 ಹೇತುನಾಘನೇನ ಕೌಂತೇಯ ಜಗದ್ವಿಪರಿವರ್ತತೇ ೧೦
 ಅವಜಾನಂತಿ ಮಾಂ ಮೂಢಾ ಮಾನುಷೀಂ ತನುಮಾಶ್ರಿತಮ್
 ಪರಂ ಭಾವಮಜಾನಂತೋ ಮಮಧೂತ ಮಹೇಶ್ವರಮ್ ೧೧
 ಮೋಘಾರಾ ಮೋಘ ಕರ್ಮಾಣೋ ಮೋಘಜ್ಞಾನಾ ವಿಚೇತಸಃ
 ರಾಕ್ಷಸೀ ಮಾಸುರಿಂ ಚೈವ ಪ್ರಕೃತಿಂ ಮೋಹಿನೀಂ ಶ್ರಿತಾಃ ೧೨

ಘನ ಅಧಿಪನಾದೆನ್ನ ಪ್ರೇರಣದಿ ಕೇಳು ಚೇ
 ತನ ಪ್ರಕೃತಿಯೆಂಬ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಚರಾಚರ ಜಗ
 ಜ್ಞನನಿಯಾಹಳು ಪಡೆವಳಿಲ್ಲ ಈ ಕಾರಣದಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುವು
 [ವಿಶ್ವವು ೯-೧೦

ಎನ್ನ ಸರ್ವೋತ್ತಮೋತ್ತಮ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೊಡೆಯ
 ಸನ್ನ ತಾನಂತ ಮಹಿಮನ ಭಾವವರಿಯದೆ
 ಇನ್ನು ಮಾನುಷ ಸದೃಶ ದೇಹವಾಶ್ರಿಸಿದನ ನೆಂದರಿವರತಿ
 [ಮೂಢರು

ಎನ್ನ ಈ ವಿಧದಿ ಅವಮಾನ ಮಾಡುವರು ಕೇ
 ಳನ್ನು ಆಸುರ ರಾಕ್ಷಸಾದಿ ಸ್ವಭಾವ ಸಂ
 ಪನ್ನರೀ ತೆರದ ಮೋಹವನೆ ಆತ್ಮಿಸಿದೀವಿಧರು ಕೆಡುತಿಹ
 [ರೆಂದನು

ಇವರಿಂದ ಕೃತ ಮೋಕ್ಷದಾಸೆ ವ್ಯರ್ಥವು ಕೇಳು
 ಇವರಿಂದ ಕೃತಯಜ್ಞ ಮೊದಲಾದ ಸತ್ಕರ್ಮ
 ಭವಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿ ಕೆಡಿಸುವುದು ಅದು ನಿಮಿತ್ತದಿ ವ್ಯರ್ಥ
 | ಸತ್ಕರ್ಮವು

ಇವರಿವ ವೇದಾರ್ಥಜ್ಞಾನ ನಿರ್ಭ್ರಾಜ್ಞಾನ
 ಇವರಿಗಂಧಂತಮಃ ಪ್ರದವಾಗಿ ದುಃಖ ಕೆಳೆ
 ಸುವುದಾದ ಕಾರಣದಿ ಈ ವಿಧರು ಕುಮತಿಗಳು ಅವಿವ
 [ಜ್ಞಾನವು ವ್ಯರ್ಥವು ೧೧-೧

ಮಹಾತ್ಮಾನಸ್ತು ಮಾಂ ಪಾರ್ಥ ದೈವೀಂ ಪ್ರಕೃತಿಮಾಶ್ರಿತಾಃ
 ಭಜಂತ್ಯನನ್ಯ ಮನಸೋ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಭೂತಾದಿಮನ್ಯಯಮ್ ೧೩
 ಸತತಂ ಕೀರ್ತಯಂತೋ ಮಾಂ ಯತಂತಶ್ಚ ದೃಢವ್ರತಾಃ
 ನಮಸ್ಯಂತಶ್ಚ ಮಾಂ ಭಕ್ತ್ಯಾ ನಿತ್ಯಯುಕ್ತಾ ಉಪಾಸತೇ ೧೪
 ಜ್ಞಾನಯಜ್ಞೇನ ಚಾಪ್ಯನ್ಯೇ ಯಜಂತೋ ಮಾಮುಪಾಸತೇ
 ಏಕತ್ವೇನ ಪೃಥಕ್ತ್ವೇನ ಬಹುಧಾ ವಿಶ್ವತೋ ಮುಖಮ್ ೧೫

ಷಟ್ಪದೀ ಶ್ರೀಪಟಪಾಳ

ದೇವತಾ ಸಂಬಂಧಿಯಾಗಿಹೆ
 ಈ ವಿಮಲ ಯೋಗ್ಯತೆಯ ಹೊಂದಿದ
 ಭಾವಶುದ್ಧ ಮಹಾತ್ಮ ಭಕ್ತರನನ್ಯ ಮತಿಯಿಂದ
 ದೇವದೇವೋತ್ತಮನು ಕೆಡವನ
 ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಅನಾದಿ ಕಾರಣ
 ಪಾವನನುಪಮ ನೆಂದರಿದು ಭಜಿಸುವರು ಕೇಳಿನ್ನ ೧೩
 ನಿರುತ ಸುದೃಢವ್ರತರು ಎನ್ನಯ
 ಪರ ಮಹಾತ್ಮೆಯ ಕೀರ್ತಿಸುತ ತರ
 ತರದಿ ಯತ್ನವ ಮಾಡುವರು ಮತ್ತೇನೆ ಗೋಸುಗದಿ
 ಪರಮ ಸದ್ಭಕ್ತಿಯಲಿ ನಮಿಸುವ
 ರರಿಯೊ ಈ ಪರಿ ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತರು
 ನಿರುತ ಎನ್ನ ಉಪಾಸನೆಯ ಮಾಡುವರು ಕೇಳಿಂದ ೧೪
 ಕೆಲವರೆನ್ನನು ಸರ್ವ ಪ್ರಾಣಿಗ
 ಕೊಳಗೆ ಸ್ಥಿತನಿವನೊಬ್ಬನೆನುತಲಿ
 ಕೆಲರು ಸಚರಾಚರ ಜಗಕೆ ಬೇರಾಗಿರುವನೆಂದು
 ಕೆಲವರೆನ್ನನು ವಿಶ್ವತೋಮುಖ
 ಹಲವು ವಿಧನೆಂದರಿತು ನಿತ್ಯದಿ
 ಕೆಲವರೆನ್ನನು ಜ್ಞಾನಯಜ್ಞದಿ ಯಜಿಸಿ ಪೂಜಪರು ೧೫

ಅಹಂ ಕ್ರತುರಹಂ ಯಜ್ಞಃ ಸ್ವಧಾಹವಹ ಮೌಷಧಮ್ ಮಂತ್ರೋಹ ಮಹಮೇ ವಾಜ್ಯ ಮಹಮಗ್ನಿ ರಹಂ ಹುತಮ್	೧೬
ಪಿತಾಹಮಸ್ಯ ಜಗತೋ ಮಾತಾಧಾತಾ ಪಿತಾನುಹಃ ನೇದ್ಯಂ ಪವಿತ್ರ ಮೋಂಕಾರ ಋಕ್ಸಾಮ ಯಜುರೇವ ಚ	೧೭
ಗತಿರ್ಭರ್ತಾ ಪ್ರಭುಸ್ಸಾಕ್ಷೀ ನಿವಾಸಶ್ರರಣಂ ಸುಹೃತ್ ಪ್ರಭವಃ ಪ್ರಲಯಃ ಸ್ಥಾನಂ ನಿಧಾನಂ ಬೀಜಮವ್ಯಯಮ್	೧೮

ನಾನೆ ಕ್ರತು ಯಜ್ಞಾಭಿದನು ಕೇ
 ಳಾನೆ ಸ್ವಾಹೌಷಟು ಸ್ವಧಾಖ್ಯನು
 ನಾನೆ ಕೇಳು ಮಹೌಷಧಿಯು ನಾನೇ ಸನುಂತ್ರಗಳು
 ನಾನೆ ಆಜ್ಯಜ್ವಲನನೆಂಬಭಿ
 ಧಾನದಿಂದಲಿ ಕರೆಸುತ್ತೆಲ್ಲರೂ
 ಳಾನೆ ಇರುವೆನೊ ತನ್ನಿ ಯಾಮಕನಾಗಿ ತಿಳಿಯೆಂದ

೧೬

ನಾನೆ ಈ ಜಗಕೆಲ್ಲ ಜನನಿಯು
 ನಾನೆ ತಂದೆ ಪಿತಾಮಹನು ಕೇ
 ಳಾನೆ ಧಾರಣ ಪೋಷಣಾದಿಗಳೆಲ್ಲ ಮಾಡುವನು
 ನಾನೆ ವೇದ್ಯ ಪವಿತ್ರ ನನುಪಮ
 ನಾನೆ ಯಜುರುಕ್ ಸಾಮವೇದದಿ
 ನಾನೆ ಓಂಕಾರದಿ ವಿಶೇಷದಿ ಸನ್ನಿಹಿತನೆಂದ

೧೭

ನಾನೆ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಸ್ವರೂಪನು
 ನಾನೆ ಪ್ರಭು ಸಂರಕ್ಷಕನು ಕೇ
 ಳಾನೆ ಸಾಕ್ಷಿ ಶರಣ್ಯ ಸುಹೃದನಿವಾಸ ನೀ ಜಗಕೆ
 ನಾನೆ ಪ್ರಭವ ಪ್ರಳಯಕರ್ತನು
 ನಾನೆ ಸ್ಥಾನ ನಿಧಾನ ಬೀಜನು
 ನಾನೆ ಅವ್ಯಯ ತನ್ನಿ ಯಾಮಕನಾಗಿರುವೆನೆಂದಾ

೧೮

ತಸಾಮ್ಯಹ ಮಹಂ ವರ್ಷಂ ನಿಗೃಹ್ಣಾಮ್ಯುತ್ಸೃಜಾಮಿ ಚ
ಅಮೃತಂ ಜೈವ ಮೃತ್ಯುಶ್ಚ ಸದಸಚ್ಚಾಹ ಮರ್ಬುನ

೧೯

ತೈವಿದ್ಯಾ ಮಾಂ ಸೋಮಪಾಃ ಪೂತಪಾಪ
ಯಜ್ಞೇ ರಿಷ್ಪಾಸ್ವ ಸ್ವರ್ಗತಿಂ ಪ್ರಾರ್ಥಯಂತೇ
ತೇ ಪುಣ್ಯ ಮಾಸಾದ್ಯ ಸುರೇಂದ್ರ ಲೋಕ
ಮಶ್ನಂತಿ ದಿವ್ಯಾನ್ದಿನಿ ದೇವ ಭೋಗಾನ್

೨೦

ತೇ ತಂ ಭುಕ್ತ್ವಾ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಂ ವಿಶಾಲಂ
ಕ್ಷೀಣೇ ಪುಣ್ಯೇ ಮರ್ತ್ಯಲೋಕಂ ವಿಶಂತಿ
ಏವಂ ತ್ರಯೀಧರ್ಮ ಮನು ಪ್ರಪನ್ನಾ
ಗತಾಗತಂ ಕಾಮಕಾಮಾ ಲಭಂತೇ

೨೧

ರವಿಯೊಳಗೆ ನಾನಿದ್ದು ತಪಿಸುವೆ
ಅವನಿಯೊಳು ಮಳೆಗರೆವೆ ಕಿರಣದಿ
ಭುವನದೊಳಗುಳ್ಳಮಿತಜಲ ಗ್ರಹಿಸುವೆನು ಬಿಡುತಿಹೆನು
ಭುವನಕಮೃತನು, ಮೃತ್ಯುವೆಂದೆನಿ
ಸುವೆನು ವ್ಯಕ್ತಾವ್ಯಕ್ತನಾಗಿಹ
ನೆವನದಿಂ ಸದಸತ್ತು ನಾನೆಂದೆನಿಸಿ ಕೊಳುತಿಹೆನು

೧೯

ಧರೆಯೊಳಗೆ ತೈವಿದ್ಯರೆನ್ನನು
ಸರಮ ಯಜ್ಞಗಳಿಂದ ಯಜಿಸುತ
ವರ ಸುಸೋಮದ ಪಾನದಿಂ ನಿಷ್ಪಾಪರಾದವರು
ಸುರರ ಲೋಕವ ಬಯಸಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಪ
ನರರು ಪುಣ್ಯವಿಶೇಷದಿಂ ನಿ
ರ್ಜರರ ಲೋಕವನ್ನೈದಿ ದಿವಿಯಲಿ ದೇವ ಭೋಗಗಕಾ

೨೦

ಅನುಭವಿಪರೈ ಕೇಳು ಅವರೀ
ಘನ ಸುಸ್ವರ್ಗದ ಫಲವ ಭೋಗಿಸಿ,
ದಿನದಿನಕೆ ಕ್ಷೀಣಿಸಲು ಪುಣ್ಯವು ಮರ್ತ್ಯಲೋಕದಲಿ

ಅನನ್ಯಾಶ್ಚಿಂತಯಂತೋಮಾಂ ಯೇಜನಾಃ ಪರ್ಯುಪಾಸತೇ
ತೇಷಾಂ ನಿತ್ಯಾಭಿಯುಕ್ತಾನಾಂ ಯೋಗಕ್ಷೇಮಂ ವಹಾಮ್ಯಹಂ ೨೨

ಯೇಷ್ಯಸ್ಯ ದೇವತಾ ಭಕ್ತಾಯಜಂತೇ ಶ್ರದ್ಧಯಾಽನ್ವಿತಾಃ
ತೇಪಿ ಮಾಮೇವ ಕೌಂತೇಯ ಯಜಂತ್ಯವಿಧಿ ಪೂರ್ವಕಮ್ ೨೩

ಅಹಂ ಹಿ ಸರ್ವ ಯಜ್ಞಾನಾಂ ಭೋಕ್ತಾ ಚ ಪ್ರಭುರೇವ ಚ
ನ ತು ಮಾಮಭಿಜಾನಂತಿ ತತ್ತ್ವೇನಾತಶ್ಚೈವಂತಿ ತೇ ೨೪

ಅನುಪ್ರವೇಶವ ಮಾಡುವರು ಕೇ
ಳನಿತು ತ್ರೈವಿದ್ಯರು ಸಕಾಮಿಗ
ಳನುಸರಿಪ ಧರ್ಮಕೆ ಗತಾಗತ ಫಲವನ್ನೈದುವರು ೨೫

ಮನದಿ ಅನ್ಯವನೊಂದ ಬಯಸದೆ
ಘನ ಭಕುತಿಯಿಂದೆನ್ನ ಭಜಿಸುತ
ಅನವರತ ಮದ್ವಾನ್ಮನಯುಕ್ತರು ಯಾರೊ ಆ ನರರಾ
ಅನುದಿನದಿ ಬಹ ಭಾವ್ಯ ದುಃಖವ
ಹಣಿದು ನಾನತಿ ಕರುಣದಿಂದಲಿ
ಘನ ಸುಯೋಗಕ್ಷೇಮ ವಹಿಸುವೆನೆಂದ ನಸುರಾರಿ ೨೬

ಆರ್ಯಾಃ—

ಎನ್ನನು ಸರ್ವತ್ರದಿ ಭಾವಿಸದೆ, ಅನ್ಯಸುರರ ಭಕ್ತರು ಇಹದೀ
ಘನ್ನ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ್ಯಜಿಸರಾರೊ ಅವರೆನ್ನನೆ ಯಜಿಸರು ಅವಿಹಿತದಿ ೧

ವಿಧಿ ಪೂರ್ವಕ ಯಜಿಸದ ಕಾರಣ ಈ ವಿಧರ್ಯಜ್ಞದಿ ಕೊಟ್ಟಾಹುತಿಯಾ
ವಿಧಿ ಭವಾದಿಗಳು ಸ್ವೀಕರಿಸರು ಕೇಳಿದನೆ ಗ್ರಹಿಸ ದೈತ್ಯರ ಪರಿಯಾ ೨

ದೀನ ನಾಮಕರು ಬ್ರಹ್ಮಭವಾದ್ಯಭಿಧಾನದಿಂದ ಕರೆಸುತಲವರು
ಹೀನ ಸ್ವಭಾವರು ಮಾಡುವ ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನಿಗಳ್ಳಜ್ಞವ ಭುಂಜಿಸರು ೩

ಯಾಂತಿ ದೇವವ್ರತಾ ದೇವಾನ್ ಪಿತೃನ್ ಯಾಂತಿ ಪಿತೃವ್ರತಾಃ
ಭೂತಾನಿ ಯಾಂತಿ ಭೂತೇಜ್ಯಾ ಯಾಂತಿ ಮದ್ಯಾಜಿನೋಪಿ

[ಮಾಮ್ ೨೫

ಪತ್ರಂ ಪುಷ್ಕಂ ಫಲಂ ತೋಯಂ ಯೋಮೇ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಪ್ರಯಚ್ಛತಿ
ತದಹಂ ಭಕ್ತ್ಯಪಹೃತ ಮತ್ಸಾಮಿ ಪ್ರಯತಾತ್ಮನಃ ೨೬

ಯತ್ಕರೋಷಿ ಯದಶ್ನಾಸಿ ಯಜ್ಞುಹೋಷಿ ದದಾಸಿಯತ್
ಯತ್ತಪಸ್ಯಸಿ ಕೌಂತೇಯ ತತ್ಕುರುಷ್ವ ಮದರ್ಪಣಮ್ ೨೭

ನಾನೆ ಸರ್ವ ಯಜ್ಞಾನಿ ಭೋಕ್ತ ಕೇಳಾನೆ ಸರ್ವ ಕೊಡೆಯನೊ ಎನ್ನ
ದಾನವ ಸಂಬಂಧಿಗಳಿರಿಯರು *ತತ್ವೇನ ಕಡೆಗೆ ಬಡುವರು ಬನ್ನಾ ೪

ದೇವವ್ರತರಾದವರೈದುವರಾ - ದೇವತೆಗಳ ಲೋಕವ ಪಿತ್ರ್ಯ -
ದೇವತೆಗಳ ವ್ರತನಿಷ್ಠರು ತತ್ವಿತ್ಯ ದೇವತೆಗಳನ್ನೈದುತಲಿಹರೂ ೫

ಎನ್ನವರಲಿ ಭಾವಿಸುತಲಿ ನಿರ್ಜರರನ್ನೆ ಭಜಿಸಿ ದಾಗ್ಯಾರವರು
ಎನ್ನನೆ ಪೂಜಿಸಿದವರೆಂದರಿ ಆನರನ್ನೆ ಲೋಕವೈದುತಲಿಹರೂ ೬

ಆವನೆನೆಗೆ ಭಕ್ತಿಯ ಭರದಿಂದತಿ ಪಾವನ ಸುಮಫಲ ಪತ್ರವನು
ಈವನೊ ಜಲವಾದರು ನಾನದ ಸದ್ಭಾವದಿಂದ ಯದಿ ಗ್ರಹಿಸುವೆನು ೭

ಸ್ವೀಕರಿಸೀಪರಿ ಪ್ರೀತನಾಗಿ ನಿರಾಕರಿಸದೆ ಭುಂಜಿಸುತಿಹೆನೋ
ಪ್ರಾಕೃತ ರಸದಿಂದುಪಚಯ ಅಪಚಯ ಲೋಕರಂತೆ ಐದದೆ ಇಹೆನೊ ೮

ಎನು ಮಾಡುವೆಯೊ ಎನು ಭುಂಜಿಸುವೆಯೊ ಎನು ಯಜಿಸುವೆಯೊ ಕೇಳೆನ್ನೊ
ಎನು ದಾನ ಮಾಡುವೆಯೊ ಕಾಣುವೀ ಎನು ಅವೆಲ್ಲವ ಎನಗಿನ್ನೊ ೯

ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಅರ್ಪಿಸು ಈ ನಿಧ ಪರಿಶುದ್ಧ ಕರ್ಮ ಸನ್ಯಾಸದಲಿ
ಬುದ್ಧಿಯೋಗ ಯುಕ್ತಾತ್ಮನಾವರೆ ಬದ್ಧನಾಗಿ ದುರ್ವಿಷಯದಲಿ ೧೦

*ನಜವಾದ ದೂಪವನ್ನು ಅರಿಯದೆ

ಶುಭಾಶುಭ ಫಲೈರೇವಂ ಮೋಕ್ಷಸೇ ಕರ್ಮಬಂಧನೈಃ
 ಸನ್ಯಾಸ ಯೋಗಯುಕ್ತಾತ್ಮಾ ವಿಮುಕ್ತೋ ವಾಮುಪೈಷ್ಯಸಿ ೨೮
 ಸಮೋಹಂ ಸರ್ವ ಭೂತೇಷು ನ ಮೇ ದ್ವೇಷೋಽಸ್ಮಿ ನ ಪ್ರಿಯಃ
 ಯೇ ಭಜಂತಿ ತು ಮಾಂ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಮಯಿ ತೇ ತೇಷು ಚಾಪ್ಯಹಮ್ ೨೯
 ಅಪಿ ಚೇತ್ಸು ದುರಾಚಾರೋ ಭಜತೇ ಮಾಮನನ್ಯ ಭಾಕ್
 ಸಾಧುರೇವ ಸಮಂತನ್ಯಃ ಸಮ್ಯಗ್ವ್ಯವಸಿತೋ ಹಿ ಸಃ ೩೦
 ಸ್ವೇಪ್ರಂ ಭವತಿ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಶಶ್ವಚ್ಛಾಂತಿ ನಿಗಚ್ಛತಿ
 ಕಾಂತೇಯ ಪ್ರತಿಜಾನೀಹಿ ನ ಮೇ ಭಕ್ತಃ ಪ್ರಣಶ್ಯತಿ ೩೧

ಎಲೆ ಧನಂಜಯನೆ ಕೇಳು ಶುಭಾಶುಭ ಫಲದಿ ಮುಕ್ತನಾಗೀ ವಿಧದಿ
 ಫಲದ ಕರ್ಮ ಬಂಧನದಿಂ ಬಿಡುಗಡೆ ಗಳಿಸಿಯನ್ನ ಪದವನ್ನೆದಿ ೧೨
 ಎನಗೆ ಬಾಧಕರು ದ್ವೇಷಿಗಳೆಲ್ಲವೊ ಎನಗೆ ಸಾಧಕ ಪ್ರಿಯರಿಲ್ಲ
 ಇನಿತು ಸರ್ವ ಪ್ರಾಣಿಗಳೊಳು ಸಮನಾನನುಸಮನೈ ಕೇಳೀಸೊಲ್ಲ ೧೩
 ಅವ ಪುರುಷರೆನ್ನ ನುದಿನ ಭಕ್ತಿಯ ಭಾವದಿಂದ ಪೂಜಿಸುತಿಹರೊ
 ನಾ ವರನವರಿಗೆ ಅವರೆನ್ನೊರ ಕೇಳೀವಿಧ ಅವರೆಂದಿಗು ಕೆಡರೊ ೧೪
 ಎನ್ನನು ಸುದುರಾಚಾರಿಯಾದರಾನನ್ಯ ಮನದಿ ಭಜಿಸುತಲಿಹನೆೊ
 ಧನ್ಯ ಸಾಧು ಯೆಂದರಿಯಲರ್ಹ ಕೇಳಿನ್ನುತ್ತಮ ನಿರ್ಮಯದವನು ೧೫
 ತ್ವರದಿ ನಿಂದ್ಯ ಕಾರ್ಯಗಳೆಡವನೀವರ ಸುಧರ್ಮ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ
 ನಿರತನಾಗಿ ಸದ್ಗತಿಯೈದುವನೀಪರ ಮದ್ಭಕ್ತನು ಕೆಡನೆಲ್ಲಿ ೧೬

ಮಾಂ ಹಿ ಸಾರ್ಥ ವ್ಯಪಾತ್ರಿತ್ಯ ಯೇಷಸಿ ಸ್ಯುಃ ಪಾಪಯೋನಯಃ
ಸ್ತ್ರಿಯೋ ವೈಶ್ಯಾಸ್ತಥಾಶೂದ್ರಾ ಸ್ತೇಷಸಿ ಯಾಂತಿ ಪರಾಂಗತಿಂ ೩೨

ಕಿಂ ಪುನರ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ ಪುಣ್ಯಾ ಭಕ್ತಾ ರಾಜರ್ಷಯಸ್ತಥಾ
ಅನಿತ್ಯ ಮಸುಖಂ ಲೋಕ ಮಿಮಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಭಜಸ್ವಮಾಂ ೩೩

ಮನ್ಮನಾ ಭವ ಮದ್ಭಕ್ತೋ ಮದ್ಯಾಜೇ ಮಾಂ ನಮಸ್ಕರು
ಮಾಮೇವೈಷ್ಯಸಿ ಯುಕ್ತ್ವೈವ ಮಾತ್ಮಾನಂ ಮತ್ಪರಾಯಣಃ ೩೪

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾಸೂಪನಿಷತ್ಸು ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಯಾಂ
ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನ ಸಂವಾದೇ
ರಾಜನಿದ್ಯಾರಾಜಗುಹ್ಯಯೋಗಗೋನಾಮ
ನವಮೋಧ್ಯಾಯಃ

ಷಟ್ಪದೀ ತ್ರಿಪುಟತಾಳ

ಎಲೆ ಧನಂಜಯ ಪಾಪಯೋನಿಗ
ಳಲಿ ಜನಿಸಿದವರಾದಡಾಗಲಿ
ಇಳೆಯೊಳಗೆ ನಾರಿಯರು ವೈಶ್ಯರು ಶೂದ್ರ ನೊದಲಾದ
ಹಲವು ಜನರೆನ್ನಾಶ್ರಯದಿ ನಿ
ಶ್ಚಲ ಮನದಿ ಸ್ಮರಿಸುವರು ಅತಿ ನಿ
ರ್ಮಲ ಸುಮೋಕ್ಷವನ್ನೈದುವರು ಕೇಳೆಂದನಸುರಾರಿ ೩೫

ಕುಲದೊಳುತ್ತಮ ಪುಣ್ಯಯೋನಿ ಜ
ಮಲರಹಿತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಹಾಗೇ
ಇಳೆಯೊಳಗೆ ರಾಜರ್ಷಿಗಳು ಮದ್ಭಕ್ತರಾದವರು
ಚಲನವಿಲ್ಲದ ಸುಖಪಡುವರೆಂ
ದ್ದಲವು ಮಾತೇನ್ದೇಳಲೈ ಈ
ಚಲಿಪ ಅಸುಖದ ದೆಸೆಕಡಿದು ಪಡೆದಿನ್ನ ಭಜಿಸೆಂದಾ ೩೬

ಮನವ ಎನ್ನಲಿ ನೆಲೆಗೊಳಿಸು ನೀ
 ನನುದಿನದಿ ಮದ್ಯಕ್ಷುಣಾಗೈ
 ಘನಸುಯಜ್ಞಗಳೆನ್ನಗೋಸುಗ ಯಜಿಸುತಿರು ಎನ್ನ
 ಅನವರತ ನಮಿಸುತ್ತಲಿರೆ ಎ
 ನ್ನನುಪಮದ ಪದವೈದುವೆಯೊ ನೀ
 ನೆನಗೆ ಪ್ರಿಯನಿದು ನಿಜವೊ ನಾಡುವೆ ಶಪಥವೆಂತೆಂದೆ ೩೪

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಚಂದ್ರಾಭಿದತನೂಜ ಶೇಷನಾಮಾಷ್ಟಕ
 ನಿರಚಿತೇ “ಗೀತಾರಂಜನಾ”ಖ್ಯ ಗ್ರಂಥೇ
 ರಾಜವಿದ್ಯಾರಾಜಗುಹ್ಯಯೋಗೋನಾಮ
 ನವಮೋಧ್ಯಾಯಃ

ಹರಿ: ೬೬

ಹತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ:—

ಭೂಯ ಏವ ಮಹಾಬಾಹೋ ಶೃಣು ಮೇ ಪರಮಂ ವಚಃ
ಯತ್ತೇಽಹಂ ಪ್ರಿಯಮಾಣಾಯ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಹಿತಕಾಮ್ಯಯಾ ೧
ನ ಮೇ ವಿದುಸ್ಸುರಗಣಾಃ ಪ್ರಭವಂ ನ ಮಹರ್ಷಯಃ
ಅಹಮಾದಿಹಿ ದೇವಾನಾಂ ಮಹರ್ಷೀಣಾಂಚ ಸರ್ವಶಃ ೨
ಯೋಮಾಮಜಮನಾದಿಂಚಿ ವೇತ್ತಿ ಲೋಕ ಮಹೇಶ್ವರಮ್
ಅಸಮ್ನೂಢ ಸ್ವಮರ್ತ್ಯೇಷು ಸರ್ವ ಪಾಪೈಃ ಪ್ರಮುಚ್ಯತೇ ೩
ಬುದ್ಧಿಜ್ಞಾನ್ ಮಸಮ್ನೋಹಃ ಕ್ಷಮಾ ಸತ್ಯಂ ದಮಶ್ರಮಃ
ಸುಖಂ ದುಃಖಂ ಭವೋಽಭಾವೋ ಭಯಂಚಾ ಭಯಮೇವ ಚ ೪

ಆರ್ಯಾ:—

ಇನ್ನು ಕೇಳು ಪಾಂಡವನೆ ಹೇಳುವಾ ಎನ್ನ ಪರಮ ಸದ್ವಾಕ್ಯವನೂ
ಘನ್ನ ವಾಕ್ಯವಾವುದರಿಂ ನೀ ಪ್ರಿಯವನ್ನೆ ಐದುವೆಯೊ ನಾನದನೂ ೧
ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಪ್ರಿಯನಹ ನಿನಗೋಸುಗ ಮತ್ತು ಸುರುವೆ ಹಿತವನೆ ಬಯಸೀ
ಚಿತ್ತದೊಳವಧರಿಸೈ ಸುರಗಣಗಳು ಮತ್ಪ್ರಭಾವ ಮೊತ್ತವನೆಣಿಸೀ ೨
ಕೊನೆಗಂಡರಿಯರು ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಎನ್ನ ನುಪಮ ಮಹಿಮೆಯರಿಯದನು
ಅನಘ ಕೇಳೊ ನಿರ್ಜರರಿಗು ಮಹರ್ಷಿ ಗಣಕೆಲ್ಲಾ ದಿಕರ್ತನು ನಾನು ೩

ಪಟ್ಟದೀ:—

ಆವನೆನ್ನನು ಜನ್ಮವಿಲ್ಲದ
ದೇವದೇವೋತ್ತಮನನಾದಿ ಸ್ವ
ಭಾವಯಾತ ನೀ ಲೋಕಕೆಲ್ಲ ಮಹೇಶ್ವರನು ಎಂದು

ಅಹಿಂಸಾ ಸಮತಾ ತುಷ್ಟಿಸ್ತಪೋದಾನಂ ಯಶೋಯಶಃ
 ಭವಂತಿ ಭಾವಾ ಭೂತಾನಾಂ ಮತ್ತು ಏವ ಪೃಥಗ್ವಿಧಾಃ ೫
 ಮಹರ್ಷಯಸ್ಸಪ್ತಪೂರ್ವೇ ಚತ್ವಾರೋ ಮನವಸ್ತಥಾ
 ಮದ್ಭಾವಾ ಮಾನಸಾ ಜಾತಾ ಯೇಷಾಂ ಲೋಕ ಇಮಾಃ ಪ್ರಜಾಃ ೬
 ಏತಾಂ ವಿಭೂತಿಂ ಯೋಗಂ ಚ ಮನು ಯೋ ವೇತ್ತಿ ತತ್ತ್ವತಃ
 ಸೋಽವಿಕಂಪೇನ ಯೋಗೇನ ಯುಜ್ಯತೇನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ ೭

ಈ ವಿಧವನರಿತವನು ಲೋಕದಿ
 ಪಾವನನು ಸುವಿನೇಕಿ ಬಹು ದುರಿ
 ತಾವಳಿಗಳಿಂ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನೈದುವನು ಕೇಳಿಂದ ೪

ಪರಮ ಬುದ್ಧಿ ಜ್ಞಾನ ಸತ್ಯವು
 ಮರುಳನಳಿದ ವಿನೇಕ ಶಮದಮು
 ವರ ಕ್ಷಮಾಸುಖದುಃಖ ಉದ್ಭವ ಉದ್ಭವಾಭಾವ
 ಪರಿಪರಿಯ ಭಯ ಅಭಯ ಹಿಂಸೆಮು
 ಜರಿದ ಸಮತಾತುಷ್ಟಿ ತಪದಾ
 ನುರು ಯಶೋಯಶ ಭಾವ ಎನ್ನಿಂದಹುದು ನಿಧನಿಧದಿ ೫

ಮುನ್ನ ಮನದಿಂ ಜಾತರಾಗಿಹ
 ಘನ್ನ ಸಪ್ತ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಕೇ
 ಳಿನ್ನು ಮನುನಾಮಕರು ಬಹುಜನ ಬ್ರಹ್ಮ ಮೊದಲಾದ
 ವರ್ಣ ಭೇದದಿ ನಾಲ್ಕು ವಿಧ ಸುರ
 ರೆನ್ನ ಭಾವದಿ ಯುಕ್ತರಿವರಿಂ
 ದಿನ್ನು ಲೋಕದ ಪ್ರಜೆಗಳನೆ ಸೃಷ್ಟಿಸುವೆ ನಾನೆಂದ ೬

ಅವ ಮದ್ವಿಭೂತಿ ಯೋಗವ
 ಈ ವಿಧದಿ ನಿಶ್ಚಯದಿ ಅರಿತವ
 ಪಾವನನು ಚಲಿಸದಲೆ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸದಿಂ ಪೊಂದಿ

ಅಹಂ ಸರ್ವಸ್ಯ ಪ್ರಭುಃ ನ ತ್ವಂ ಸರ್ವಂ ಪ್ರವರ್ತತೇ
ಇತಿ ಮತ್ಪ್ರ ಭಜಂತೇ ಮಾಂ ಬುಧಾ ಭಾವಸಮನ್ವಿತಾಃ ೮

ಮಚ್ಚಿತ್ತಮದ್ಗತ ಪ್ರಾಣಾ ಬೋಧಯಂತಃ ಪರಸ್ಪರಮ್
ಕಥಯಂತಶ್ಚನಾಂ ನಿತ್ಯಂ ತುಷ್ಯಂತಿ ಚ ರಮಂತಿ ಚ ೯

ತೇಷಾಂ ಸತತ ಯುಕ್ತಾನಾಂ ಭಜತಾಂ ಪ್ರೀತಿ ಪೂರ್ವಕಮ್
ದದಾಮಿ ಬುದ್ಧಿಯೋಗಂತಂ ಯೇನ ಮಾಮುಪಯಾಂತಿ ತೇ ೧೦

ಬೇವಿಸುವನಿದಕಿಲ್ಲ ಸಂಶಯ
ದೇವದೇವೋತ್ತಮನೆನುತ ಎ
ನ್ನೀ ವಿಮಲ ಮಹಿಮೆಯನೆ ಅರಿತವ ಕೆಡನು ಕೇಳಿಂದ ೧

ಸರ್ವ ಜಗದ್ಭವಕೆ ನಾನೇ
ಸರ್ವದಾ ಕಾರಣನೆನಿಸುವೆನು
ಸರ್ವ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದ್ಯಷ್ಟ ಕರ್ತೃತ್ವಗಳು ಎನ್ನಿಂದಾ
ಸರ್ವ ಕಾಲದಿ ನಡೆಯುವುದ ಈ
ಉರ್ವಿಯೊಳು ಬುಧರರಿತು ಈ ವಿಧ
ಸರ್ವವಿಧ ಸದ್ಭಾವಯುತರಾಗ್ಯನ್ನ ನೈದುವರೊ ೨

ಸೀಸಮಾಲಿಕಾಃ—

ಮಚ್ಚಿತ್ತಮದ್ಗತ ಪ್ರಾಣರಾದವರೆನ್ನ
ಸಚ್ಚರಿತ್ರಗಳ ನತಿಭಕ್ತಿಯಿಂದ
ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಭೋಧಿಸುತಲಿಹರು ಅರ್ಜುನನೆ ಕೇ
ಳಿನ್ನು ಕಲ್ಯಾಣಪ್ರದ ಗುಣಗಣಗಳಾ
ಕಥನ ಮಾಡುತ ಬಹಳ ಹರುಷ ಪೂ
ರಿತರಾಗಿ ಮಿತಮಾರಿ ನಿರುತ ರಮಿಸುತಲಿಪ್ಪರೂ

ತೇಷಾಮೇವಾನುಕಂಪಾರ್ಥಮಹಮಜ್ಞಾನಜಂ ತಮಃ
ನಾಶಯಾಮ್ಯಾತ್ಮಭಾವಸ್ಯೋ ಜ್ಞಾನದೀಪೇನ ಭಾಸ್ವತಾ

೧೧

ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ:—

ಹರಂಬ್ರಹ್ಮ ಪರಂಧಾಮ ಪವಿತ್ರಂ ಪರಮಂ ಭವಾನ್
ಪುರುಷಂ ಶಾಶ್ವತಂ ದಿವ್ಯ ಮಾದಿದೇವಮಜಂ ವಿಭುಮ್

೧೨

ಆಹುಸ್ತ್ವಾಮೃಷಯಸ್ಸರ್ವೇ ದೇವರ್ಷಿರ್ನಾರದಸ್ತಥಾ
ಅಸಿತೋ ದೇವಲೋನ್ಯಾಸಃ ಸ್ವಯಂ ಜೈವ ಬ್ರವೀಷಿ ಮೇ

೧೩

ಸತತ ಈ ವಿಧದಿ ಆಸಕ್ತಿಯುಕ್ತರು ಎಷ್ಟ
ಅತಿ ಪ್ರೀತಿ ಪೂರ್ವಕದಿ ಭಜಿಸುತಿರಲು
ಅವರಾವುದರಿತೆನ್ನ ನೈದುವರೊ ಆ ವಿಧದ
ಧ್ರುವಬುದ್ಧಿ ಯೋಗನಾನವರಿಗೇನೆ
ನಾನನುಗ್ರಹ ಮಾಡಲೋಸುಗದಿ ಅವರ ಅ
ಜ್ಞಾನದಿಂದುದಯಿಸಿದ ಕತ್ತಲೆಯನು
ಅವರಾತ್ಮ ಭಾವಸ್ಥ ಬಿಂಬಾಪರೋಕ್ಷ ವೆಂ
ಬುವ ಹೊಳೆವ ಜ್ಞಾನದೀಪದಿ ಕೆಡಿಸುವೆ

೯-೧೨

ಪದ ಅಟತಾಳ

ಹರಮ ಪುರುಷ ಪರ ಬೊಮ್ಮ ಪವಿತ್ರ ಪರಂಧಾಮನು ನೀನು

ಪ.

ಹರಮ ದಿವ್ಯನಜ ವಿಭು ಶಾಶ್ವತ ಸ

ತ್ಪುರುಷಾನಾದಿ ದೇವರ ದೇವನು ನೀ

ಅ

ಆಸಿತ ದೇವಲ ದ್ವೈಪಾಯನ ಸುರರುಷಿ ವರನಾರದ ಹಾಂಗೆ

ಮುಷಿಗಳೆಲ್ಲ ನಿನ್ನನು ಹೇಳ್ವರು ನೀನುಸುರುವಿ ಅದರಂತೆನಗೆ ದಯಾಂಬುಧಿಂ

ಅವುದೆನ್ನನು ಕುರಿತ್ತೇಳಿದೆಯೋ ಆ ವಿಧವೆಲ್ಲವನು

ಭಾವಿಪೆ ನಿಜವೆನುತಲಿ ತಚ್ಚಕ್ಷಿ ಮ ದೇವತೆಗಳು ದಾನವರಿಯರೊ ಹಂ ೨

ಸರ್ವಮೇತದೃತಂ ಮನ್ಯೇ ಯನ್ಮಾಂವದಸಿ ಕೇಶವ
 ನಹಿ ತೇ ಭಗವನ್ಸ್ವ್ಯಕ್ತಿಂ ವಿದುದೇವಾ ನ ದಾನವಾಃ ೧೪
 ಸ್ವಯಮೇವಾತ್ಮನಾಽಽತ್ಮಾನಂ ವೇತ್ಥ ತ್ವಂ ಪುರುಷೋತ್ತಮ
 ಭೂತಭಾವನ ಭೂತೇಶ ದೇವದೇವ ಜಗತ್ಪತೇ ೧೫
 ವಕ್ತು ಮರ್ಹಸ್ಯಶೇಷೇಣ ದಿವ್ಯಾಹ್ಯಾತ್ಮ ವಿಭೂತಯಃ
 ಯಾಭರ್ವಿಭೂತಿಭರ್ಲೋಕಾನಿಮಾಂಸ್ತ್ವಂ ವ್ಯಾಪೃತಿಷ್ಯಸಿ ೧೬
 ಕಥಂ ವಿದ್ಯಾಮಹಂ ಯೋಗಿಂ ಸ್ತ್ವಾಂ ಸದಾ ಪರಿ ಚಿಂತಯನ್
 ತೇಷು ತೇಷು ಚ ಭಾವೇಷು ಚಿಂತೋಽಸಿ ಭಗವನ್ಮಯಾ ೧೭

ಭೂತಭಾವನನೆ ದೇವದೇವ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕೇಳಿದನು
 ಭೂತೇಶನೆ ಜಗದೊಡೆಯನೆ ತ್ವನ್ಮಹಿಮಾತಿಶಯವು ನಿನ್ನನು ನೀ ಬಲ್ಲೆಯೋ
 ಅವ ವಿಭೂತಿಗಳಿಂದಲೇ ಲೋಕನ ನೀ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಇರುವೋ
 ಆ ವಿಧ ದಿವ್ಯಾತ್ಮ ವಿಭೂತಿಗಳನೆ ನೀ ನೊಲಿದ್ದೀಳಲು ಅರ್ಹನಶೇಷದಿ ೪
 ನಿನ್ನನು ಸದಾ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಲಿ ನಾಹ್ಯಾಂಗಿನ್ನರಿವೆನೊ ನಿನ್ನಾ
 ಎನ್ನಿಂದಲಿ ಆವಾವ ಭಾವದಿಂದಿನ್ನ ಚಿಂತ್ಯನಾಗುವೆಯೊ ರಮಾಪತಿ ೫
 ಮರಳಿ ಹೇಳು ವಿಸ್ತರದಿ ನಿನ್ನಯಾ ವರಯೋಗದ ಮಹಿಮಾ
 ದುರುಳಮರ್ಧನಾ ನಿನ್ನ ವಿಭೂತಿಯ ಪರಿಯ ಕೇಳಲಿಚ್ಛಿಸುವೆ ಕರುಣದಿ ೬
 ಇಂದಿರೇಶ ನಿಲಲನೆ ಅವೃತಪಮಾ ನಂದದ ತ್ವತ್ಕಥೆಯು
 ಚಂದದಿ ಕೇಳುತ ಕೇಳುತ ತೃಪ್ತಿಯ ಹೊಂದದೆನಗೆ ಹೇಳಿ ಕೇಳುವೆನೊ ೭
 (೧೩-೧೬)

ಷಟ್ಪದಿ ರೂಪಕತಾಳ

ಕುರುಕುಲೋದ್ಭವನೆ ಮದ್ವಿಭೂವಿಸ್ತರ ಕಂತ
 ವಿರುವುದಿಲ್ಲದು ನಿಮಿತ್ತದಲಿ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯದಿಂ
 ದೊರೆವೆ ನಾ ನಿನಗಾತ್ಮವೈಭವದ ದಿವ್ಯ ರೂಪಗಳ ಪರಿಯನೆ

[ಅಲಿಸೈ

ವಿಸ್ತರೇಣಾತ್ಮನೋ ಯೋಗಂ ವಿಭೂತಿಂ ಚ ಜನಾರ್ದನ
ಭೂಯಃ ಕಥಯತ್ಯಪ್ತರ್ಹಿ ಶೃಣ್ವತೋ ನಾಸ್ತಿಮೇಽನುತಮಃ ೧೮

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ:-

ಹಂತ ತೇ ಕಥಯಿಷ್ಯಾಮಿ ದಿವ್ಯಾಹ್ಯಾತ್ಮವಿಭೂತಯಃ
ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತಃ ಕುರುಶ್ರೇಷ್ಠ ನಾಸ್ತ್ಯಂತೋ ವಿಸ್ತರಸ್ಯ ಮೇಃ ೧೯

ಅಹಮಾತ್ಮ್ಯಗುಡಾಕೇಶ ಸರ್ವಭೂತಾಶಯಸ್ಥಿತಃ
ಅಹಮಾದಿಶ್ಚ ಮಧ್ಯಂಚ ಭೂತಾನಾಮಂತ ಏವಚ ೨೦

ಆದಿತ್ಯಾನಾಮಹಂ ವಿಷ್ಣು ಜ್ಯೋತಿಷಾಂ ರವಿರಂಶುಮಾನ್
ಮರೀಚಿರ್ನುರುತಾಮಸ್ಮಿ ನಕ್ಷತ್ರಾಣಾ ಮಹಂ ಶಶೀ ೨೧

ಸರಮಾತ್ಮನಾನು ಸರ್ವ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಹೃದಯ
ಸರಸಿಜದೊಳಪ್ಪೆ ನಾನನವರತ ಪ್ರಾಣಿಗಳ
ಧರೆಯೊಳಗೆ ಸೃಜಿಸೆ ಸಾಕುವೆ ಕೊಲುವೆ ನದರಿಂದ ಅದ್ಭುತ
[ಮಧ್ಯ ನಾನೂ (೧೯-೨೦)

ವಿಸ್ತರ:-

ದ್ವಾದಶಾದಿತ್ಯರೊಳು ವಿಷ್ಣು ನಾಮಕ ನಾನು,
ನಾದಿವಾರಕನು ಜ್ಯೋತಿರ್ಗಣಂಗಳೊಳು, ಕೇ
ಳಾಮರುದ್ಗಣದೊಳಗೆ ನಾ ಮರೀಚಿಯು, ತಾರ
ಕಾಮಂಡಲದಿ ಚಂದ್ರನಲಿ ನಾನೈ, ಪಾರ್ಥ
ವೇದಂಗಳೊಳು ಸಾಮವೇದದಲ್ಲಿಹೆ ನಾನು,
ಆದಿವೌಕಸರೊಳಗೆ ಇಂದ್ರನಲಿ ನಾನಿಷ್ಟೈ,
ಕರಣಗಳ ಮೊತ್ತದಲಿ ಮನವು ನಾನೈ ಕೇಳು,
ಕುರುಕುಲೋತ್ತಮನೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳೊಳು ಚೇತನನೊ,
ಅರಿ ಭಯಂಕರ ರುದ್ರರೊಳಗೆ ಶಂಕರ ನಾನು,

ನೇದಾನಾಂ ಸಾಮವೇದೋಸ್ಥಿ ದೇವಾನಾಮಸ್ಥಿ ವಾಸವಃ
ಇಂದ್ರಿಯಾಣಾಂ ಮನಶ್ಚಾಸ್ಥಿ ಭೂತಾನಾಮಸ್ಥಿ ಚೇತನಾ ೨೨

ರುದ್ರಾಣಾಂ ಶಂಕರಶ್ಚಾಸ್ಥಿ ವಿಶ್ವೇಶೋ ಯಕ್ಷ ರಕ್ಷಸಾಂ
ವಸೂನಾಂ ಪಾವಕಶ್ಚಾಸ್ಥಿ ಮೇರುತ್ಯಿಖರಿಣಾಮಹಂ ೨೩

ಪುರೋಧಸಾಂಚೆ ಮುಖ್ಯಂ ಮಾಂ ವಿದ್ಧಿ ಪಾರ್ಥ ಬೃಹಸ್ಪತಿಂ
ಸೇನಾನೀನಾಮಹಂ ಸ್ಯಂಧಃ ಸರಸಾಮಸ್ಥಿ ಸಾಗರಃ ೨೪

ಮಹರ್ಷೀಣಾಂ ಭೃಗುರಹಂ *ಗಿರಾಮಸ್ಮೈಕ ಮಕ್ಷರಂ
ಯಜ್ಞಾನಾಂ ಜಪಯಜ್ಞೋಸ್ಥಿ ಸ್ಥಾವರಾಣಾಂ ಹಿಮಾಲಯಃ ೨೫

ಧನಪನಾ ಯಕ್ಷರಾಕ್ಷಸರೋಳಗೆ, ಅಷ್ಟವಸು
ಗಣದೊಳಗೆ ನಾನು ಪಾವಕನು, ಕೇಳಿಲ್ಲ ಪ
ರ್ವತಗಳೊಳು ಮೇರುನಗದಲಿ ನಾನು, ಕೇಳುರೋ
ಹಿತರೊಳೆನ್ನನು ಬೃಹಸ್ಪತಿಮುಖ್ಯನೆಂದರಿಯೊ,
ಸ್ಯಂದನಲಿ ನಾನು ಸೇನಾಧಿಪತಿಗಳ ಒಳಗೆ,
ಸಿಂಧುವಿನಲಿ ನಾ ಸರಸ್ವಿನ ವೃಂದದೊಳಗೆಲ್ಲ,
ಭೃಗು ಮುನಿಪ ನಾನು ಮಹರ್ಷಿ ಗಣಗಳೊಳು, ಬಹು
*ಗಿರಗಳೊಳಗೆ ಹಿಂಕಾರದಲಿ ನಾನು,
ಯಜ್ಞ ನೊತ್ತಗಳೊಳಗೆ ಜಪಯಜ್ಞದಲಿ ನಾನು,
ಸ್ಥಾವರಾದಿಗಳೊಳಗೆ ನಾ ಹಿಮಾಚಲವೆಂಬ ನಗದಲಿಹೆ,
ಎಲ್ಲ ವೃಕ್ಷಗಳೊಳಶ್ವತ್ಥ ವೃಕ್ಷದಿ ನಾನು,
ಎಲ್ಲ ದೇವರ್ಷಿ ಗಣದಲಿ ನಾನು ನಾರದನೊ,
ಗಂಧರ್ವರೊಳು ನಾನು ಚಿತ್ರರಥನಲಿ, ಸಿಂಧು
ವೃಂದದೊಳು ನಾನು ಅವತರಿಸಿದೆನು ಕಪಿಲಾಖ್ಯ

ಅಶ್ವತ್ಥ ಸ್ವರ್ಣವೃಕ್ಷಾಣಾಂ ದೇವರ್ಷೀಣಾಂ ಚ ನಾರದಃ ಗಂಧರ್ವಾಣಾಂ ಚಿತ್ರರಥಃ ಸಿದ್ಧಾಂತಾಂ ಕಪಿಲೋ ಮುನಿಃ	೨೬
ಉಚ್ಛ್ರೈಶ್ಚ್ರವ ಸಮಶ್ವಾನಾಂ ವಿದ್ಧಿಮಾನಮೃತೋದ್ಭವಮ್ ಐರಾವತಂ ಗಜೇಂದ್ರಾಣಾಂ ನರಾಣಾಂ ಚ ನರಾಧಿಪಮ್	೨೭
ಆಯುಧಾನಾಮಹಂ ವಜ್ರಂ ಧೇನೂನಾ ಮಸ್ಮಿ ಕಾಮಧುಕ್ ಪ್ರಜನತ್ವಾಸ್ಮಿ ಕಂದರ್ಪಃ ಸರ್ಪಾಣಾಮಸ್ಮಿ ವಾಸುಕಿಃ	೨೮
ಅನಂತಶ್ಚಾಸ್ಮಿ ನಾಗಾನಾಂ ವರುಣೋಯಾದಸಾಮಹಂ ಸಿತ್ತ್ವಾಣಾಮರ್ಯಮಾಚಾಸ್ಮಿ ಯಮಸ್ಸಂಯಮತಾಮಹಂ	೨೯

ನೆಂದೆನಿಸಿಕೊಂಬೆ, ಕುದುರೆಗಳ ಮೊತ್ತದಲಿ ಕೇ
ಳ್ವಿಂಧುವಿನೊಳವೃತದೊಡ ಹುಟ್ಟಿದುಚ್ಛ್ರೈಶ್ಚ್ರವದಿ
ಎನ್ನ ತಿಳಿ, ಮತ್ತೆ ಮದ್ದಾನೆ ಗಣದೊಳು ನಾನು
ಘನ್ನ ಐರಾವತನು, ನರರೊಳಗೆ ನೃಪ ನಾನು,
ವರ ಆಯುಧಗಳೊಳಗೆ ವಜ್ರಾಯುಧದಿ ನಾನು,
ತುರುವೃಂದದೊಳು ಕಾಮಧೇನುವಿನೊಳಿಹೆ ನಾನು,
ಜನರ ಜನನಕೆ ಕಾರಣಾದವರ ಮೊತ್ತದೊ
ಳ್ಳನಸಿಜನು ನಾನು, ಸರ್ಪಗಳ ಗಣದೊಳು ನಾನು
ಇರುವೆ ವಾಸುಕಿಯುಳ್ಳಿ, ನಾಗಸರ್ಪಗಳೊಳಗೆ
ಧರೆಯ ಶಿರದಲಿ ಮೊತ್ತ ಶೇಷನಲಿ ನಾನಿರುವೆ,
ಉಡಕಾಭಿಮಾನಿ ಸುರರೊಳಗೆ ವರುಣನು ನಾನು,
ಇದ ಕೇಳು ಪಿತೃ ಗಣಗಳೊಳಗೆ ಅರ್ಯಮ ನಾನು,
ನರರ ಶಿಕ್ಷಿಸರೊಳಗೆ ನಾ ಕೃತಾಂತನು ಕೇಳು,
ಮರಳ ದೈತ್ಯರ ಮೊತ್ತದೊಳಗೆ ನಾ ಪ್ರಹ್ಲಾದ,
ಎಣಿಕೆ ಮಾಳ್ವವರೊಳಗೆ ಕಾಲನಲಿ ನಾನು, ಮೃಗ

ಪ್ರತ್ಯಾದಶ್ಚಾಸ್ತಿ ದೈತ್ಯಾನಾಂ ಕಾಲಃ ಕಲಯತಾನುಹಮ್
 ಮೃಗಾಣಾಂಚ ಮೃಗೇಂದ್ರೋಽಹಂ ವೈನತೇಯಶ್ಚಪಕ್ಷಿಣಾಮ್ ೨೦
 ಪವನಃ ಪವತಾಮಸ್ತಿ ರಾಮಶ್ಚಸ್ತ್ರ ಭೃತಾನುಹಮ್
 ರುಷಾಣಾಂ ಮಕರಶ್ಚಾಸ್ತಿ ಸ್ತೋತಸಾಮಸ್ತಿ ಜಾಹ್ನವೀ ೨೧
 ಸರ್ಗಾಣಾಮಾದಿರಂತಶ್ಚ ಮಧ್ಯಂ ಚೈವಾಹಮರ್ಜುನ
 ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ವಿದ್ಯಾ ವಿದ್ಯಾನಾಂ ವಾಡಃ ಪ್ರವದತಾ ಮಹಮ್ ೨೨
 ಅಕ್ಷರಾಣಾ ಮಕಾರೋಸ್ತಿ ದ್ವಂದ್ವ ಸ್ನಾನುಸಿಕಸ್ಯಚ
 ಅಹಮೇವಾಕ್ಷಯಃ ಕಾಲೋಧಾತಾಹಂ ನಿಶ್ವತೋಮುಖಃ ೨೩

ಗಣದೊಳಗೆ ನಾನು ಹರ್ಯಕ್ಷ, ಪಕ್ಷಿಗಳೊಳಗೆ
 ಗರುಡನಲಿ ನಾನು, ಅತಿ ವೇಗದಿಂ ಪ್ಲವನ ಮಾಡು
 ಳ್ವರ ಮಧ್ಯದಲಿ ಪವನನಲಿ ನಾನು,
 ಶಸ್ತ್ರಧಾರಿಗಳೊಳಗೆ ರಾಮನೆಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡವತ
 ರಿಸಿ ಜಗದಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾದೆನೊ ನಾನು,
 ರುಷಾಳಿಗಳೊಳಗೆ ನೆಗಳೆನಲಿ ನಾನು,
 ನದ್ಯಾದಿ ತೀರ್ಥಗಳೊಳಗೆ ಮಿಗಿಲೆನಿಪ ನಾನಿದ್ದು ಜಾಹ್ನವಿಯು,
 ಸೃಷ್ಟರಾಗುವರಿಗಾದ್ಯಂತ ಮಧ್ಯಮ ನಾನು,
 ವಿದ್ಯದೊಳ್ಳುವ ಪದವನೀವ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ವಿದ್ಯದಿ ನಾನು,
 ಹಲವು ಪ್ರವಾದಮೊತ್ತವಾದದಿ ನಾನು,
 ತಿಳಿಯೊ ವರ್ಣಗಳ ಮೊತ್ತದಿ ಅಕಾರದಿ ನಾನು,
 ಬಲು ಸಮಾಸಗಳೊಳಗೆ ನಾನು ದ್ವಂದ್ವ ಸಮಾಸ,
 ಅಳಿಯದಿಹ ಕಾಲನಾಮಕ ನಾನು, ನಿಶ್ವತೋ
 ಮುಖಧಾತ ನಾನು, ಎಲ್ಲರ ಕೊಲ್ಲುತಿಹ ಮೃತ್ಯು
 ಚಿಲಿ ನುಂವಾಗುವುದಕೆಲ್ಲ ಉದ್ಭವ ನಾನು,

ಮೃತ್ಯುಸ್ಸರ್ವಹರಶ್ಚಾಹ ಮುದ್ಭವಶ್ಚ ಭನಿಷ್ಯತಾಮ್
 ಕೀರ್ತಿಶ್ರೀರ್ವಾಕ್ಯನಾರೀಣಾಂ ಸ್ಮೃತಿರ್ಮೇಧಾ ಧೃತಿಃಕ್ಷಮಾ ೩೪
 ಬೃಹತ್ಸಾನು ತಥಾಸಾನ್ನಾಂ ಗಾಯತ್ರೀ ಛಂದಸಾಮಹಮ್
 ಮಗಾಸಾನಾಂ ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷೋಽಹಮೃತೂನಾಂ ಕುಸುಮಾಕರಃ ೩೫
 ದ್ಯೌತಂಛಲಯತಾಮಸ್ಮಿ ತೇಜಸ್ತೇಜಸ್ವಿನಾಮಹಮ್
 ಜಯೋಽಸ್ಮಿ ವ್ಯವಸಾಯೋಽಸ್ಮಿ ಸತ್ತ್ವಂಸತ್ತ್ವವತಾಮಹಮ್ ೩೬
 ವೃಷ್ಟೀನಾಂ ವಾಸುದೇವೋಽತಸ್ಮಿ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಧನಂಜಯಃ
 ಮುನೀನಾಮುಪ್ಯಹಂ ವ್ಯಾಸಃ ಕವೀನಾಮುಶನಾಕವಿಃ ೩೭

ಸಿರಿ ಕೀರ್ತಿ ವಾಕ್ಯ ಸುಂದರರಾದ ನಾರಿಯೊ
 ಳಿರುವೆ, ಧೃತಿ ಮೇಧಾ ಸ್ಮೃತಿ ಕ್ಷಮಾ ಗುಣದೊಳಗೆ-
 ಅನುಗಾಲ ತನ್ನಿಯಾಮಕರೊಳಗೆ ನಾನು, ಕೇ
 ಳ್ಳನ ಸಾಮದೊಳು ಬೃಹತ್ಸಾನುದಲಿ ನಾನು, ಛಂ
 ದಸ್ಸಿನೊಳು ಗಾಯತ್ರಿ ಛಂದಸನು ನಾನು, ದ್ವಾ
 ದಶತಿಂಗಳೊಳು ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷ ಮಾಸದಿ ನಾನು,
 ಋತುಗಳೊಳು ಕುಸುಮಾಕರಾಖ್ಯ ಋತು ನಾನು, ಕೇ
 ಳತಿಛಲದಿ ಯುತರೊಳಗೆ ದ್ಯೌತದಲಿ ನಾನು, ಪಾ
 ಥನೇ ಕೇಳು ತೇಜಸ್ವಿಗಳೊಳು ತೇಜದಿ ನಾನು,
 ಘನ ಜಯದಿ ನಾನು, ವ್ಯವಸಾಯದಲಿ ನಾನು, ಸ
 ತ್ತ್ವವನುಳ್ಳ ಜನರೊಳಗೆ ಸತ್ತ್ವದಲಿ ನಾನು, ಯಾ
 ದವರೊಳಗೆ ವಾಸುದೇವನು ನಾನು, ಪಾಂಡು
 ನಂದನರೊಳಗೆ ನಾ ಧನಂಜಯನೊ, ವೇ
 ದವ್ಯಾಸ ಮುನಿಪನಾ ಸರ್ವ ಮುನಿಗಳ ನೊತ್ತದಲಿ,
 ಕವಿಗಳೊಳು ಉಸಿನಾಖ್ಯ ಕವಿಯಲಿ ನಾನು, ದಂಡಿ
 ಸುವರೊಳಗೆ ದಂಡದಿ ನಾನು, ಗೆಲುವ ಬಯಸುವರಲ್ಲಿ
 ತದುಪಾಯ ನೀತಿಯಲಿ ನಾನು, ಗುಹ್ಯಗಳೊಳಗೆ

ದಂಡೋದಮಯತಾಮುಸ್ಮಿ ನೀತಿರಸ್ಮಿ ಜಿಗೀಷತಾಮ್
 ಮೌನಂ ಚೈವಾಸ್ಮಿ ಗುಹ್ಯಾನಾಂ ಜ್ಞಾನಂ ಜ್ಞಾನವತಾಮಹಮ್ ೩೮
 ಯಚ್ಚಾಪಿ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಬೀಜಂ ತದಹ ಮರ್ಬುನ
 ನತದಸ್ತಿನಿನಾ ಯತ್ಸ್ಯಾತ್ ಮಯಾಭೂತಂ ಚರಾಚರಂ ೩೯
 ನಾಂತೋಸ್ಮಿ ಮಮದಿವ್ಯಾನಾಂ ವಿಭೂತೀನಾಂ ಪರಂತಪ
 ಏಷತೋದ್ವೇಶತಃ ಪ್ರೋಕ್ತೋ ವಿಭೂತೇರ್ವಿಶ್ವರೋಮಯಾ ೪೦

ಸದಮೌನದಲಿ ನಾನು, ಜ್ಞಾನಯುತರೊಳಗೆ
 ನಾನಿರುವೆ ಜ್ಞಾನದೊಳೆಂದನು, (೨೧ ೩೮)

ಷಟ್ಪದೀ ರೂಪಕತಾಳ

ಎನ್ನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಲೋಕದೊಳು ಕೇಳು
 ಇನ್ನೀ ಚರಾಚರ ಪ್ರಾಣಿ ವರ್ಗಗಳೆಲ್ಲ
 ಘನ್ನ ಮಹಿಮೆಯೊಳು ನಾನಿವುಗಳೆಲ್ಲದರೊಳಗೆ ವ್ಯಾಪ್ತ
 ನಾಗಿರುತಿಪ್ಪೆನೈ

ಸನ್ನುತರು ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರಾದಿ ಸುರನರರಲ್ಲು
 ತನ್ನಿಯಾಮಕನಾಗಿ ನಾನಿದ್ದು ಪರಿಪರಿಯ
 ಘನ್ನ ಚೇಷ್ಟೆಗಳನವರಿಂದ ಮಾಡಿಸುತಿರ್ಪೆ, ಎನ್ನ ಹೊರ
 ತನ್ಯವಿಲ್ಲೆೞ್ ೩೯

ಷಟ್ಪದೀ ತ್ರಿಪುಟತಾಳ

ಎಲೆ ಪರಂತಪ ದಿವ್ಯವೆನಿಸುವ
 ಹಲವು ಪರಿಯ ವಿಭೂತಿ ರೂಪಕೆ
 ಸಲೆ ಪೊದಲು ಕಡೆಯಿಲ್ಲವೆನ್ನ ವಿಭೂತಿ ವಿಶ್ವರದೀ
 ತಿಳಿಯೊ ನಾನೀಗ್ಗೊಳಿದುದು ಕುರು
 ಕುಲ ತಿಲಕ ಸಂಕ್ಷೇಪದಿಂದಲಿ
 ಕೆಲಕೆಲವ ನಿನ್ನಗ್ಗೊಳಿದೆನು ಪ್ರಾಧಾನ್ಯದಿಂದೆಂದಾ ೪೦

ಯದ್ಯದ್ವಿಭೂತಿ ಮತ್ಸತ್ತ್ವಂ ಶ್ರೀಮದೂರ್ಜಿತಮೇವವಾ
ತತ್ತದೇವಾವಗಚ್ಛತ್ವಂ ಮಮತೇಜೋಂಶ ಸಂಭವಂ

೪೧

ಅಥವಾ ಬಹುನೈತೇನ ಕಿಂ ಜ್ಞಾತೇನ ತವಾರ್ಜುನ
ವಿಷ್ಣುಭ್ಯಾಹಮಿದಂ ಕೃತ್ಸ್ನಮೇಕಾಂಶೇನಸ್ಯ ತೋ ಜಗತ್

೪೨

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾಸೂಪನಿಷತ್ಸು ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಯಾಂ
ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನ ಸಂವಾದೇ
ವಿಭೂತಿಯೋಗೋನಾಮ ದಶಮೋಧ್ಯಾಯಃ

ಧರೆಯೊಳಗೆ ಆವಾವ ವಸ್ತುಗ
ಳಿರುವುವತಿ ಸೌಂದರ್ಯ ವಿಭವದಿ
ಪರಿಪರಿಯ ಅತಿಶಯದಿ ಉರ್ಜಿತವಾಗಿ ಮೆರೆಯುತಲಿ
ಇರಲು ತತ್ತದ್ವಸ್ತುಗಳು ಮ
ತ್ಸರಮ ತೇಜೋಂಶದಲಿ ಸಂಭವಿ
ಸಿರುವುವದರೊಳು ಮದ್ವಿಭೂತಿಯ ರೂಪವರಿಯೆಂದ

೪೧

ಎಲೆ ಧನಂಜಯ ಸೂರ್ಯ ನೊದಲಾ
ದ್ವಲವು ಅಲ್ಪ ವಿಭೂತಿಗಳ ತಿಳಿ
ವಳಕೆಯಿಂ ನಿನಗಾಹುದೇಂ ಪೂರ್ವೋಕ್ತಿಗಳ ನೆನೆದು
ತಿಳಿಯೊ ಈ ಜಗವೆಲ್ಲ ನಾ ಹೊರ
ಗೊಳಗೆ ಏಕಾಂಶದಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿ
ನೆಲೆಸಿಹೆನು ಕೇಳಂದಿರಾಪತಿ ನಿತಲನೋ ನಾನು

೪೨

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಚಂದ್ರಾಭಿಧತನೂಜ ಶೇಷನಾಮಾಖ್ಯ
ವಿರಚಿತೇ "ಗೀತಾರಂಜನಾ"ಖ್ಯ ಗ್ರಂಥೇ
ವಿಭೂತಿಯೋಗೋನಾಮ
ದಶಮೋಧ್ಯಾಯಃ

ಹರಿ: ಓಂ

ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ:—

ಮದನುಗ್ರಹಾಯ ಪರಮಂ ಗುಹ್ಯಮಧ್ಯಾತ್ಮ ಸಂಜ್ಞಿತಮ್
ಯುತ್ಪತ್ತಯೋಕ್ತಂ ವಚಸ್ತೇನ ಮೋಹೋಽಯಂ ವಿಗತೋಮನು ೧
ಭವಾಪ್ಯಯೌ ಹಿ ಭೂತಾನಾಂ ಶ್ರುತೌ ವಿಸ್ತರಶೋ ಮಯಾ
ತ್ವತ್ತಃ ಕಮಲಪತ್ರಾಕ್ಷ ಮಹಾತ್ಮ ಮಪಿಚಾವ್ಯಯಂ ೨

ಷಷ್ಠೀ ತ್ರಿಪುಟತಾಳ

ಎನ್ನ ಸುಗ್ರಹ ಮಾಡಲೋಸುಗ
ಉನ್ನತದ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಸಂಜ್ಞಿತ
ಘನ್ನ ಗೋಪ್ಯಗಳಾವುಡಾವಿಧ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿದಾ
ನಿನ್ನ ಹೇಳಿಕೆ ವಚನದಿಂದಲಿ
ಎನ್ನ ಈ ವಿಧ ಮುಂದುಗಾಣದ
ಘನ್ನ ಮೋಹವು ಅಳಿಯಿತ್ಯೆ ಕೇಳೆಂದನಾ ಪಾಠ ೧

ದೇವ ಕಮಲದಳಾಕ್ಷ ಶ್ರುಣು ನಾ
ನಾ ವಿಧ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸಂಭವ
ಜೀವನವು ಮೃತಿ ನಿನ್ನ ದೆಸೆಯಿಂದಾಗುತಿಹುದೆಂದೂ
ಎವ ಮಾದ್ಯಕ್ಷಯ ಮಹಿಮೆಗಳ
ನೀನೊಲಿದು ಹೇಳಿದುದು ನಿನ್ನಿಂ
ದೀ ವಿಧವು ವಿಸ್ತರದಿ ಕೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೆನ್ನಿಂದಾ ೨

ವಿವಮೇ ತದ್ಯಥಾಽಽತ್ಯ ತ್ವ ಮಾತ್ಮಾನಂ ಪರಮೇಶ್ವರ
 ದ್ರಷ್ಟುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ತೇ ರೂಪಮೈಶ್ವರ್ಯಂ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ೩
 ಮನ್ಯಸೇ ಯದಿ ತಚ್ಚಕ್ಷ್ಯಂ ಮಯಾ ದ್ರಷ್ಟುಮಿತಿ ಪ್ರಭೋ
 ಯೋಗೇಶ್ವರ ತತೋ ಮೇ ತ್ವಂ ದರ್ಶಯಾತ್ಮಾನಮವ್ಯಯಂ ೪

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ:—

ಪಶ್ಯ ಮೇ ಪಾರ್ಥ ರೂಪಾಣಿ ಶತಯೋಧ ಸಹಸ್ರಶಃ
 ನಾನಾ ವಿಧಾನಿ ದಿವ್ಯಾನಿ ನಾನಾ ವರ್ಣಾಕೃತೀನಿಚ ೫

ಈ ವಿಧದಿ ನಿನ್ನಾತ್ಮವೈಭವ
 ನೀ ನೋಲಿದು ಹೇಳಿದುದು ಸರ್ವವು
 ಭಾವಿಸುವೆ ನಿಜವೆಂದು ಪುರುಷೋತ್ತಮನೆ ಕೇಳಿನ್ನೂ
 ಈ ವಿಮಲವಾದಂಥ ನಿನ್ನಯ
 ಪಾವನದ ಸದ್ರೂಪ ವಿಭವವ
 ದೇವ ನೋಡಲು ಇಚ್ಛಿಸುವೆ ನಾನೆಂದನಾ ಪಾರ್ಥ ೩

ನಿನ್ನ ಮಂಗಳ ರೂಪ ನೋಡಲು
 ಎನ್ನ ದೆಸೆಯಿಂ ಶಕ್ಯವಾಗುವ
 ದೆನ್ನು ತಲಿ ಇದು ನಿನ್ನ ಮನಸಿಗೆ ಬಂದ ಪಕ್ಷದಲಿ
 ಘನ್ನ ಯೋಗೇಶ್ವರನೆ ನೀನೆನ
 ಗಿನ್ನು ಅವ್ಯಯ ಆತ್ಮವೈಭವ
 ವನ್ನೆ ತೋರಿಸು ಕರುಣದಿಂದಲಿಯೆಂದು ಕೈ ಮುಗಿದಾ ೪

ಷಟ್ಪದೀ ರೂಪಕತಾಳ

ಎಲೆ ಧನಂಜಯ ನೋಡು ಎನ್ನ ರೂಪಗಳನ್ನು
 ಹಲವು ವಿಧ ದಿವ್ಯ ದೇದೀಪ್ಯ ಮಾನಗಳಾದ
 ಬಲು ಬಗೆಯ ವರ್ಣ ಆಕೃತಿಗಳಿಂದೊಪ್ಪುತಿಹ ಸುಲಲಿ
 [ತಾತ್ಪರ್ಯ ರೂಪಕೆ

ಪಶ್ಯಾದಿತ್ಯಾನ್ ವಸೂನ್ ರುದ್ರಾನಶ್ವಿನೌ ಮರುತಸ್ತಥಾ
ಬಹೂನ್ಯದೃಷ್ಟ್ವ ಪೂರ್ವಾಣಿ ಪಶ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯಾಣಿ ಭಾರತ ೬

ಇಹೈಕಸ್ಥಂ ಜಗತ್ಕೃತ್ಸ್ನಂ ಪಶ್ಯಾದ್ಯ ಸಚರಾಚರಂ
ಮಮ ದೇಹೇ ಗುಡಾಕೇಶ ಯಚ್ಚಾನ್ಯದ್ವಸ್ತುಮಿಚ್ಛಸಿ ೭

ನ ತು ಮಾಂ ಶಕ್ಯಸೇ ದ್ರಷ್ಟುಮನೇನೈವ ಸ್ವಚಕ್ಷುಸಾ
ದಿವ್ಯಂ ದದಾಮಿ ತೇ ಚಕ್ಷುಃ ಪಶ್ಯಮೇ ಯೋಗಮೈಶ್ವರಂ ೮

ನೆಲೆಯಿಲ್ಲವೊಂದು ರೂಪದಲಿ ಈದೃಶವಾದ
ಕಳೆಗಳಿಂದಲಿ ಯುಕ್ತ ರೂಪಗಳು ಶತಶ ಮ
ತ್ಪಲವು ಕೋಟಿಶ ಅನಂತಶಹ ರೂಪಗಳಿಹುವು ತಿಳಿಯೆಂ
[ದನಾ ದೇವನು ೫

ಭರತ ಕುಲಜನೆ ನೋಡು ಒಂದು ರೂಪದಲಿ ಹ
ನ್ನೆರಡು ಸೂರ್ಯರ ಅಷ್ಟವಸುಗಳನೆ ಅರಿ ಭಯಂ
ಕರ ರುದ್ರರೇಕಾದಶರು ಒಂದು ಕಡಮ್ಯಾದ ಮರುತಗಣ
[ಪಂಚಾಶತಾ

ಸುರವೈದ್ಯರಿಬ್ಬರಶ್ವಿನಿಗಳನೆ ಹಾಂಗೆ ಮತ್ತುರು
ತರ ಅದೃಷ್ಟ ಪೂರ್ವಗಳಾದ ಬಹು ವಿಧಾ
ಶ್ವರಿಯಗಳ ನೋಡು ಮದ್ರೂಪದೊಂದವಯವದೊಳಿರು
[ತಿಹುದು ಜಗವೆಲ್ಲವು (೬-೭)

ಎನ್ನ ದೇಹದಿ ಚರಾಚರ ಜಗಜ್ಜಾಲಗ -
ಳನ್ನೆ ನೋಡಿನ್ನು ಮತ್ತಾವದೊಂದಾಶ್ಚರ್ಯ
ಪನ್ನೀಗ ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛವೆಯೊ ಅದರನ್ನೆ ನೀ
| ನೋಡೆಂದನು

ಸಂಜಯ ಉವಾಚ:-

ಏವಮುಕ್ತಾ ತತೋರಾಜನ್ ಮಹಾಯೋಗೇಶ್ವರೋ ಹರಿಃ ದರ್ಶಯಾಮಾಸ ಪಾರ್ಥಾಯ ಪರಮಂ ರೂಪಮೈಶ್ವರಂ	೯
ಅನೇಕ ವಕ್ತ್ರನಯನಂ ಅನೇಕಾದ್ಭುತ ದರ್ಶನಂ ಅನೇಕ ದಿವ್ಯಾಭರಣಂ ದಿವ್ಯಾನೇಕೋದ್ಯತಾಯುಧಂ	೧೦
ದಿವ್ಯ ಮಾಲ್ಯಾಂಬರಧರಂ ದಿವ್ಯ ಗಂಧಾನುಲೇಪನಂ ಸರ್ವಾಶ್ಚರ್ಯ ಮಯಂದೇವಮನಂತಂ ವಿಶ್ವತೋಮುಖಂ	೧೧
ದಿವಿ ಸೂರ್ಯ ಸಹಸ್ರಸ್ಯ ಭವೇದ್ಯಗಪದುಸ್ಥಿತಾ ಯದಿ ಭಾಸ್ವದೃಶೀ ಸಾಸ್ಯಾದ್ಭಾಸಸ್ತಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ	೧೨

ಎನ್ನ ನೋಡಲು ಶಕ್ತನಲ್ಲ ಪಾಂಡವನೆ ಈ
ನಿನ್ನ ನೇತ್ರಗಳಿಂದ ಅದು ಕಾರಣದಿ ನಿನಗೆ
ಇನ್ನು ಕೊಡುವೆನು ದಿವ್ಯ ನೇತ್ರಗಳ ನೋಡು ನೀ ಎನ್ನ
[ಯೋಗೈಶ್ವರ್ಯವ ೮

ಕಂದಾರ್ಥಚಂದ್ರಿಕೆ

ಹೀಗೆಂದು ನುಡಿದು ರಾಜನೆ ಕೃಷ್ಣನಾಗ ತಾ ನೊಲಿದು ಪ.

ಸಾಗರಶಯನ ಸರ್ವಾಂತರ್ಗತನು ಮಹಾ

ಯೋಗೀಶ ಹರಿಯು ಆಮೇಲತಿ ಕುರುಣದಿ, ಹೀಗೆಂದನು ಅ.

ಪರಮ ಸುರೂಪದ ವಿಭವನ, ಕುರುನಂದನ ಸವ್ಯಸಾಚಿ ಗೋಸ್ವರದಲಿ ಆ
ಮುರರಿಪು ಕರುಣದಿ ತೋರಿದ ಪರಿಯನೆ ವಿಸ್ತರಿಸಲೆನ್ನ ಅಳವಲ್ಲ ಕೇಳೊ
ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಮಂಗಳಗುಣ ಭಾಳೋ ನಳನಜಭವಮುಖ ಸುರರಿಗೆ ವರ್ಣಿಸ
[ಅಳವಲ್ಲ

ಅಮಿತ ಗುಣಾವಳಿ ಪೊಗಳಲೆನ್ನಳವಲ್ಲ ಕೇಳೋ ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಮಂಗಳ ಗುಣ
[ಭಾಳೋ ೧

ತತ್ತ್ವೈಕಸ್ಯಂ ಜಗತ್ಸ್ಯತ್ಸ್ಯಂ ಪ್ರವಿಭಕ್ತಮನೇಕಧಾ

ಅಪಶ್ಯನ್ನೇವದೇವಸ್ಯ ಶರೀರೇ ಪಾಂಡವಸ್ತದಾ

೧೩

ತತಸ್ಸ ವಿಸ್ಮಯಾವಿಷ್ಟೋ ಹೃಷ್ಟರೋಮಾ ಧನಂಜಯಃ

ಪ್ರಣಮ್ಯ ಶಿರಸಾದೇವಂ ಕೃತಾಂಜಲಿ ರಭಾಷತ

೧೪

ಬಹು ಮುಖ ಬಹಳಂಬಕಗಳು ಬಹಳಾದ್ಭುತ ದರುಶನುಳ್ಳ ಅನುಪಮವಾದಾ
ಬಹು ದಿವ್ಯಾಧರಣಂಗಳು ಬಹಳುಧೃತ ದಿವ್ಯ ಆಯುಧಂಗಳ ಧರಿಸಿ
ನೋಡಲು ಕೌತುಕಂಗಳೇದಿನಿಸಿ ಅಂಗಾಕೆ ದಿವ್ಯ ಸುಗಂಧವು ಅನುಲೇಪ

[ನಂಗಳು

ದಿವ್ಯ ಕುಸುಮಗಳು ಪೀತಾಂಬರಗಳು ಧರಿಸಿ ನೋಡಲು ಕೌತುಕಂಗಳೇದಿನಿಸಿ ೨

ಸರ್ವಾಶ್ಚರ್ಯದ ಮಯಹರಿ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಂತ ವಿಶ್ವತೋಮುಖನಾದಾ

ಸರ್ವಾಶ್ಚರ್ಯದ ರೂಪವು ಸರ್ವೋತ್ತಮ ತೋರುತಿರಲು ಗಗನ ಸಫದೊಳು

ಸಾವಿರ ಸೂರ್ಯ ಯುಗಪದುದಿಸಲು ಜಗದೊಳದರ ಕಾಂತಿಯೆಷ್ಟೋ

ತತ್ಸದೃಶಕೆ ಮಿಗಿಲಾಹದೀ ಮಹಾತ್ಮನದೀಪ್ತಿ ವಿಭವಕೆ

ಗಗನ ಸಫದೊಳು ಸಾವಿರ ಸೂರ್ಯ ಯುಗಪಾದುದಿಸಲು

೩

ಪರಮನ ಒಂದವಮವದೊಳಗಿರುತಿಹ ಬಹು ವಿಧ ವಿಭಕ್ತವಾದ ಜಗವೆನ

ಲ್ಪರಿದೇವದೇವನಂಗದಿ ಕುರುನಂದನ ಕಂಡನಾಗಾ ಕೇಳೈಯ ನೃಪನೆ

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಭೂಪಾಲನೆ ಇದನೆ, ಶ್ರೀಲೋಲನಂಗದಿ

ಪರಿಪರಿ ಕೌತುಕ ಜಾಲಂಗಳೊಳು

ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರದಿ ಕಂಡ, ಕೇಳಯ್ಯ ನೃಪತೆ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಭೂಪಾಲನೆ

[ಇದನೆ ೪

ತವನಂತರದಲಿ ಪಾರ್ಥನು ಗದಗುಟ್ಟಿತ ವಿಕತಸ್ತಯದಿ ಆವರಿಸುತಲೂ

ಮುದದಲಿ ರೋಮಾಂಚನದಿಂದದುಭುತ ಮಹಿಮಂದಿರೇಶ ವಿಠಲನೀನೆಂದೂ

ಕೃತಾಂಜಲಿ ಪುಟದಿ ನಿಂದೂ ನಟಪತ್ರಯನಾಗೆ ನಮಿಸಿ

ಸಾಷ್ಟಾಂಗದಿ ಚಟುಲ ವಿಕ್ರಮ ಪಾರ್ಥ ನುಡಿದಾನೀ ವಿಧದಿಂದ

ವಿಠಲ ನೀನೆಂದು ಕೃತಾಂಜಲಿ ಪುಟದಲಿ ನಿಂದೂ

೫

(೯-೧೪)

ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ:—

ಪಶ್ಯಾಮಿ ದೇವಾಂಸ್ತು ವ ದೇವ ದೇಹೇ ಸರ್ವಾಸ್ತಥಾ ಭೂತ ವಿಶೇಷ
[ಸಂಘಾನ್
ಬ್ರಹ್ಮಾಣಮಿಶಂ ಕಮಲಾಸನಸ್ಥಮ್ ಋಷೀಂಶ್ಚ ಸರ್ವಾನುರಗಾಂಶ್ಚ
[ದಿವ್ಯಾನ್ ೧೫

ಅನೇಕ ಬಾಹೂದರ ವಕ್ತ್ರ ನೇತ್ರಂ ಪಶ್ಯಾಮಿ ತ್ವಾಂ ಸರ್ವತೋಽಽ
[ನಂತರೂಪಂ
ನಾಂತಂ ನ ಮಧ್ಯಂ ನಪುನಸ್ತನಾದಿಂ ಪಶ್ಯಾಮಿ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರ ವಿಶ್ವ
[ರೂಪ ೧೬

ಕಿರೀಟಿನಂ ಗದಿನಂ ಚಕ್ರೀಣಂ ಚ ತೇಜೋರಾಶಿಂ ಸರ್ವತೋದೀಪ್ತಿ
[ಮಂತಂ
ಪಶ್ಯಾಮಿ ತ್ವಾಂ ದುರ್ನಿರೀಕ್ಷಂ ಸಮಂತಾ ದ್ವೀಪ್ತಾನಲಾರ್ಕದ್ಯುತಿ
[ಮಪ್ರಮೇಯಂ ೧೭

ಆರ್ಯಾ:—

ಎಲೆ ದೇವನೆ ತ್ವದ್ವೇಹದಿ ದೇವತೆಗಳನೆಲ್ಲರ ನೋಡುವೆ ಹಾಂಗೆ
ಹಲವು ವಿಧದ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸಮೂಹಗಳನ್ನೆ ಕಾಣುವೆನು ನಾ ಹೀಂಗೆ ೧

ಚತುರಮುಖನ ಕಮಲಾಸನನಾಂಕದಿ ಸ್ಥಿತ ರುದ್ರನ ಋಷಿಗಳನೆಲ್ಲ
ಪತಿತಪಾವನನೆ ಬಹಳ ಸರ್ಪಗಳ ತತಿನಿನ್ನೊಳು ಕಾಣುವೆನಲ್ಲಾ ೨

ಹಲವು ಬಾಹು ಮುಖ ಉದರ ನೇತ್ರದಿಂದಲಿ ಯುತ ತವರೂಪಗಳನ್ನು
ಇಳೆಯೊಳು ಸರ್ವ ದೇಶಗಳೊಳು ನಿನ್ನಯ ಹಲವು ರೂಪ ಕಾಣುವೆ ನಾನು ೩

ನಿನ್ನ ರೂಪಕಾದ್ಯಂತ ಮಧ್ಯವಿಲ್ಲಿನ್ನು ಕೇಳು ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನೆ
ಘನ್ನ ವಿಶ್ವರೂಪವ ನೋಡಿದೆನಾ ಧನ್ಯನಾದೆ ಯದುಪುಂಗವನೆ ೪

(೧೫-೧೬)

ತ್ವಮಕ್ಷರಂ ಪರಮಂ ವೇದಿತವ್ಯಂ ತ್ವಮಸ್ಯ ವಿಶ್ವಸ್ಯ ಪರಂ ನಿಧಾನಂ
ತ್ವಮವ್ಯಯಶ್ಚಾಶ್ವತ ಧರ್ಮಗೋಪ್ತಾ ಸನಾತನಸ್ತ್ವಂ ಪುರುಷೋ

[ಮತೋಮೇ ೧೮

ಅನಾದಿ ಮಧ್ಯಾಂತ ಮನಂತವೀರ್ಯ ಮನಂತಬಾಹುಂ ಶಶಿಸೂರ್ಯ

[ನೇತ್ರಂ

ಪಶ್ಯಾಮಿ ತ್ವಾಂ ದೀಪ್ತ ಹುತಾಶವಕ್ತ್ರಂ ಸ್ವತೇಜಸಾ ವಿಶ್ವಮಿದಂ

[ತಪಂತಂ ೧೯

ಪಟ್ಟದೀ ರೂಪಕತಾಳ

ವರ ಕಿರೀಟ ಸುಚಕ್ರ ಗದೆಯನೆ

ಧರಿಸಿ ತೇಜೋ ರಾಸಿಯಾಗಿಹ

ಸರುವ ದೆಸೆಯಲಿ ಬೆಳಗುತಿಹ ದೀಪ್ತಾನಲಾರ್ಕಗಳ

ವರದ್ಯುತಿಗೆ ಮಿಗಿಲೆನಿಪ ಅಂಬಕ

ಕೊರೆವ ನೋಡಲಸಾಧ್ಯವಾಗ್ಯುರು

ತರದಿ ಹೊಳೆಯುವ ಅಪ್ರಮೇಯನ ಕಾಂಬೆ ದೆಸೆಗಳೊಳು ೧೭

ನೀನೆ ಅಕ್ಷರ ಪರಮನನುಪವ

ನೀನೆ ತಿಳಿಯಲು ತಕ್ಕವನು ಪ್ರಭು

ನೀನೆ ವಿಶ್ವಕೆ ಪರಮನೆನಿಪ ನಿಧಾನ ನವ್ಯಯನು

ನೀನೆ ಶಾಶ್ವತ ಧರ್ಮರಕ್ಷಕ

ನೀನೆ ಕೇಳು ಪುರಾಣ ಪುರುಷನು

ನೀನೆನೆಗೆ ಸಮ್ಮತನು ಕರುಣಾಸಿಂಧು ನೀನೆಂದ

೧೮

ಮೊದಲು ತುದಿಮಧ್ಯಂಗಳಿಲ್ಲದ

ಅದುಭುತಾನಂತಮಿತ ಸತ್ಯಗ

ಳ್ಳುದುಗಿರುವ ಅ-ನಂತಬಾಹುಗಳುಳ್ಳ ನಿನ್ನನ್ನು

ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವ್ಯೋರಿವಮಂತರಂ ಹಿ ವ್ಯಾಪ್ತಂ ತ್ವಯೈಕೇನ ದಿಶಶ್ಚ
[ಸರ್ವಾಃ

ದೃಷ್ಟ್ವಾಽಽನಿವೃತ್ತಂ ರೂಪಮುಗ್ರಂ ತವೇದಂ ಲೋಕತ್ರಯಂ ಪ್ರವೃ
[ಥಿತಂ ಮಹಾತ್ಮನ್ ೨೦

ಅನಿವಾ ಹಿ ತ್ವಾಂ ಸುರಸಂಘಾವಿಶಂತಿ ಕೇಚಿದ್ಭೀತಾಃ ಪ್ರಾಂಜಲಯೋ
[ಗೃಣಂತಿ

ಸ್ವಸ್ತೀತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಮಹರ್ಷಿ ಸಿದ್ಧ ಸಂಘಾಃ ಸ್ತುವಂತಿ ತ್ವಾಂ
[ಸ್ತುತಿಭಿಃ ಪುಷ್ಕಲಾಭಿಃ ೨೧

ವಿಧುರವಿಗಳಾಶೈಸಿದಂಬಕ
ವದನ ದೀಪ್ತ ಹುತಾಶದಂದದಿ
ಉದಿತ ನಿನ್ನ ಪ್ರಕಾಶದಿಂದಿ ಜಗವು ತಪಿಸುವುದು ೧೯

ಧರೆಗಗನ ಮಧ್ಯ ಪ್ರದೇಶದಿ
ಸರುವ ದೆಸೆ ನಿನ್ನೊಬ್ಬನಿಂದಾ
ವರಿಸಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿತ್ಯೆ ಮಹಾತ್ಮನೆ ಪರಮ ಅದ್ಭುತದಾ
ವರ ಭಯಂಕರ ಈ ವಿಧದ ನಿ
ನ್ನಿರವ ಕಂಡೀ ಮೂರು ಲೋಕದೊ
ಳಿರುವರೆಲ್ಲರು ಭಯದಿ ವ್ಯಥೆ ಪಡುತಿಹುದ ಕಾಣುತಿಹೆ ೨೦

ನಿನ್ನ ಈ ವಿಧ ದೇಹದಲಿ ಕೇ
ಳಿನ್ನು ಮುಕ್ತಿಯನ್ನೈದಿದಮರರ
ಘನ್ನ ಸಂಘ ಪ್ರವೇಶಿಸುತಲಿದೆ ಕೆಲರು ಭಯದಿಂದ
ನಿನ್ನ ಕರಗಳ ಮುಗಿದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸ
ರಿನ್ನು ಮಹ ಯುಷಿ ಸಂಘ ಸ್ವಸ್ತೈ
ಸ್ತೆನ್ನುತಲಿ ಕೊಂಡಾಡುವುದು ವರಸಿದ್ಧ ಸಂಘಗಳು ೨೧

ರುದ್ರಾದಿತ್ಯಾ ವಸವೋ ಯೇ ಚ ಸಾಧ್ಯಾ ವಿಶ್ವೇಷಶ್ಚಿನೌ ಮರುತ
 [ಶ್ಲೋಕಪಾಶ್ಚ
 ಗಂಧರ್ವ ಯಕ್ಷಸುರ ಸಿದ್ಧ ಸಂಘಾ ವೀಕ್ಷಂತೇ ತ್ವಂ ವಿಸ್ಮಿತಾ
 ಶ್ಚೈವ ಸರ್ವೇ ೨೨
 ರೂಪಂ ಮಹತ್ತೇ ಬಹುವಕ್ತ್ರ ನೇತ್ರಂ ಮಹಾಬಾಹೋ ಬಹು
 [ಬಾಹೂರುಪಾದಂ
 ಬಹೂದರಂ ಬಹುದಂಷ್ಟ್ರಾಕರಾಲಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಲೋಕಾಃ ಪ್ರವೃಥಿತಾ
 [ಸ್ತಥಾಹಮ್ ೨೩

ನಿನ್ನ ಪುಷ್ಕಳವಾದ ಸ್ತೋತ್ರಗ
 ಳನ್ನೆ ಮಾಡುತ ಸ್ತುತಿಸುತಿಪ್ಪರು
 ಇನ್ನು ರುದ್ರರು ಏಕದಶ ದ್ವಾದಶ ದಿವಾಕರರು
 ಧನ್ಯರೆನಿಸುವ ಅಷ್ಟವಸುಗಳು
 ಇನ್ನು ಸಾಧ್ಯರು ಅಶ್ವಿನಿಗಳಿಂ
 ತಿನ್ನು ವಿಶ್ವೇದೇವತೆಗಳೀರೈದು ಜನರಿನ್ನೂ
 ಮರುತರೇಳೀಳ್ವಿತ್ಯಗಣಂಗಳು
 ಮರಳಿ ಬಹು ಗಂಧರ್ವರೈಕ್ಷರು
 ಸುರರ ದ್ವೀಪಿಗಳಾದ ಅಸುರರ ಮೊತ್ತಗಳು ಹೀಗೆ
 ವರ ಸುಸಿದ್ಧಾಳಿಗಳು ನಿನ್ನಯ
 ಇರವ ವಿಸ್ಮಿತರಾಗಿ ನೋಳ್ವರು
 ಬೆರಗನ್ನೈದಿಹರೆಲ್ಲ ಕಮಲಾಪತಿಯೆ ಕೇಳಿಂದ ೨೨
 ಬಹು ಮುಖವು ಬಹು ಬಾಹುಕಂಗಳು
 ಬಹಳ ತೊಡೆ ಹಲವಂಘ್ರ ಉದರವು
 ಬಹಳ ದಾಡೆಗಳಿಂ ಭಯಂಕರವಾಗಿ ತೋರುತಿಹ
 ಬಹು ಮಹತ್ತರ ನಿನ್ನ ರೂಪವ
 ಬಹಳ ಬಗೆಯಲಿ ನೋಡಿ ಲೋಗರು
 ಬಹು ಭಯದಿ ವ್ಯಥೆ ಪಡುವರಾ ಪರಿ ನಾನು ವ್ಯಥೆ ಪಡುವೆ ೨೩

ನಭಸ್ಪೃಶಂ ದೀಪ್ತಮನೇಕವರ್ಣಂ ವ್ಯಾತ್ತಾನನಂ ದೀಪ್ತ ವಿಶಾಲ
[ನೇತ್ರಂ

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಹಿ ತ್ವಾಂ ಪ್ರನ್ಯಥಿತಾಂತರಾತ್ಮಾ ಧೃತಿಂ ನ ವಿಂದಾಮಿ
[ಶಮಂ ಚ ವಿಕ್ಷೋ ೨೪

ದಂಷ್ಟ್ರಕರಾಲಾನಿ ಚ ತೇ ಮುಖಾನಿ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಕಾಲಾನಲ
[ಸನ್ನಿಭಾನಿ

ದಿಶೋ ನ ಜಾನೇ ನ ಲಭೇ ಚ ಶರ್ಮ ಪ್ರಸೀದ ದೇವೇಶ ಜಗನ್ನಿ
[ವಾಸ ೨೫

ಅಮಿಾ ಚ ತ್ವಾಂ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಸ್ಯ ಪುತ್ರಾಃ ಸರ್ವೇ ಸಹೈವಾನಿಪಾಲ
[ಸಂಘೈಃ

ಭೀಷ್ಮೋ ದ್ರೋಣಸ್ಸುತಪುತ್ರಸ್ತಥಾಕೌ ಸಹಾಸ್ಮದೀಯೈರಪಿ
[ಯೋಧ ಮುಖೈಃ ೨೬

ಕಂದಾರ್ಥಚಂದ್ರಿಕಾ

ನಭವನಿ ಮುಟ್ಟುವ ನಿನ್ನಯ, ಪ್ರಭಿಯಿಂದಲಿ ಹಲವು ವರ್ಣಯುತ
[ಬಾಯ್ಬೆರದಾ,

ರಭಸದಿ ಬೆಳಗುವ ನೇತ್ರದ ವಿಭವವ ನಾ ಕಂಡು ಹರಿಯೆ ಮನದಿ
[ಧೈರ್ಯವನಿ,

ಶಮವ ನೇನೈದೆ ಅನಘಾ ಕೇಳಿದನೆ ಘನವ್ಯಥಿತಾಂತರಾತ್ಮನೊ
ಬಹು ಭಯದಿಂದ ಅನಿಮಿಷೇಶನೆ ದಯದಲಿ ರಕ್ಷಿಸೆನ್ನನು
ಮನದಿ ಧೈರ್ಯವನಿ ಶಮವನೇನೈದೆ ಅನಘಾ ಕೇಳಿದನೆ

ಪ್ರಳಯದ ಅನಲನ ಹೋಲುವ, ಥಳಥಳಸುವ ಕೋರೆದಾಡೆಗಳ
[ನೊತ್ತಗಳಿಂ

ದಲಿ ಅಮಿತ ಭಯಂಕರವಾದ್ದಲವಾಗಿಹ ನಿನ್ನ ಮುಖಗಳೆರವ
[ನೋಡುತಲೂ,

ವಕ್ತ್ರಾಣಿ ತೇ ತ್ವರಮಾಣಾವಿಶಂತಿ ದಂಷ್ಟ್ರಾ ಕರಾಲಾನಿ ಭಯಾನಕಾನಿ
ಕೇಚಿದ್ವಿಲಗ್ನಾ ದಶನಾಂತರೇಷು ಸಂದೃಶ್ಯಂತೇ ಚೂರ್ಣೈರುತ್ತ

[ಮಾಂಗ್ಯೈಃ ೨೭

ಯಥಾ ನದೀನಾಂ ಬಹವೋಽಂಬುವೇಗಾಃ ಸಮುದ್ರಮೇವಾಭಿ

[ಮುಖಾ ದ್ರವಂತಿ

ತಥಾ ತನಾಮಿ ನರಲೋಕವೀರಾ ವಿಶಂತಿ ವಕ್ತ್ರಾಣ್ಯಭಿವಿಜ್ಞ

[ಲಂತಿ ೨೮

ದೇಸೆಗಳನೆ ನಾನರಿಯೆ ಸೌಖ್ಯಗಳ ಮರಳಿ ಐದೆನೊ ಕೇಳೊ ದೇವೇಶಾ

ಲೋಕಾಕೆ ಪರಮಸ್ಥಾನಾನೆ ನೀ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗೈಯ

ನಿನ್ನರವ ನೋಡುತಲೂ ದೇಸೆಗಳನೆ ನಾನರಿಯೆ ಸೌಖ್ಯಗಳನೂ ೨

ಭೃತರಾಷ್ಟ್ರನ ಈ ನಿಂತಿಹ ಸುತರೆಲ್ಲರು ಅವನಿಪರ ಸಂಘ ಸಹಿತರಿ

ನ್ನತಿ ಬಲಯುತ ಭೀಷ್ಮನು ರವಿಸುತನೀ ದ್ರೋಣಾದಿ ಸೇನೆ ಮರಳಿ

[ನಮ್ಮವರು

ಸಹಿತ ಯುದ್ಧದಲಿ ಸ್ಥಿತಭಟರು ತ್ವರದಿ ಕರಾಳ ಕೋರೆಗಳುಳ್ಳ

ಭಯದ ನಿನ್ನುರುತರ ಮುಖಗಳೊಳಗೆ ಪ್ರಾಣೇಶಿಪರು ಕೇಳ್ಮರಳಿ

ನಮ್ಮವರು ಸಹಿತ ರಣದಲಿ ಸ್ಥಿತಭಟರು

೩

ಕೆಲವರು ದಶನಾಂತರದಲಿ ಸಿಲುಕಿರೆ ತಲೆಯೊಡೆದು ಚೂರ್ಣವಾಗಿ

[ಹರಸು ಹೇ

ಜಲಜಾಕ್ಷನೆ ಕಾಣುವೆ, ನದಿ ಜಲ ಬಹು ವೇಗಗಳು ಹ್ಯಾಂಗೆ ಶರಧಿಯುಭಿ

[ಮುಖದೀ,

ಬರಿಮ್ಹೋಗುವುದೊ ಹರಿಯೆ ಆ ವಿಧದಿ ನರಲೋಕ ವೀರರೆಲ್ಲರು ನಿನ್ನ

ಜ್ವಲಿಸುವ ವರಮುಖಗಳ ಪೊಕ್ಕು ಉರಿಯುವುದನೆ ಕಂಡೆ ಶರಧಿಯುಭಿ

ಮುಖದಿ, ಬರಿಮ್ಹೋಗುವುದೊ ಹರಿಯೆ ಆ ವಿಧದಿ

೪

ಯಥಾ ಪ್ರದೀಪ್ತಂ ಜ್ವಲನಂ ಪತಂಗಾ ವಿಶಂತಿ ನಾಶಾಯ ಸಮೃದ್ಧ
[ವೇಗಾಃ
ತಥೈವ ನಾಶಾಯ ವಿಶಂತಿ ಲೋಕಾಸ್ತನಾಪಿ ವಕ್ತ್ರಾಣಿ ಸಮೃದ್ಧ
[ವೇಗಾಃ ೨೯

ಲೇಲಿಹ್ಯಸೇಗ್ರಸಮಾನಃ ಸಮಂತಾಲ್ಲೋಕಾನ್ ಸಮಗ್ರಾನ್
[ವದನೆ ಜ್ವಲದ್ಭಿಃ
ತೇಜೋಭಿರಾಪೂರ್ಯ ಜಗತ್ಸನುಗ್ರಂ ಭಾಸಸ್ತವೋಗ್ರಾಃ ಪ್ರತಸಂತಿ
[ವಿಷ್ಣೋಃ ೩೦

ಉರಿಯುವ ಜ್ವಲನನ ಕಾಣುತ ತ್ವರದಲಿ ಶಲಭಗಳ ವೃಂದಗಳು ಕೆಡು
[ವುದಗೋಃ
ಸ್ವರದಲಿ ಬಂದದರಲಿ ಬೀಳುವ ತೆರದಲಿ ಕೆಡುವುದಕೆ ಲೋಗರರೆ ಸತ್ವರದೀ
ಬಂದು ಬಂದು ಹುತಭುಕ್ ಸದೃಶದಲಿ ಅತಿ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವ ನಿನ್ನೊದನ
ಮೊತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ವಿತತ ಮಹಿಮನೆ ಹೊಗುವರದು ಕಾಂಬೆ ನಾನಿದು
ಅತಿ ಸತ್ವರದಲಿ, ಬಂದು ಬಂದು ಹುತಭುಕ್ ಸದೃಶದಲಿ ೫

ಭೀಕರೀಜ್ವಲಿಸುವ ಮುಖಗಳೇನಕಗಳಿಂದೋಷ್ಪ ಪುಟವ ನೆಕ್ಕುತ್ತಲಿ,
ರಲೆ ನ್ನೇಕದಾನುಂಗುವನೋ ಈ ಲೋಕಗಳೆಂಬಂತೆ ತೋರುತಿಹುದಿನ್ನು
ನಿನ್ನ ಭಯಂಕರವಹ ತೇಜವಿನ್ನಾ ಬಹುಲೋಕದಲಿ
ತುಂಬಿ ಪ್ರತಪಿಸುವುದು ಎಲ್ಲಾದ್ರೂಹಿಣಾ ಜನಕಾ ನಿನ್ನಾ ಮಹಿಮೆ
ನೇನೆಂಬೆನೊ ಇಹದಿನ್ನು ನಿನ್ನಾ ಭಯಂಕರ ತೇಜವಿನ್ನಾ

ಎಲೆ ದೇವನೆ ನೀನ್ಯಾರೆನಗೊಲಿದ್ದೀಳ್ಳಿ ಉಗ್ರ ರೂಪನ ನಮಿಸುವೆ ನಿನ್ನ
ತಿಳಿಯಲು ಇಚ್ಛಿಪೆ ನಿನ್ನನು ಜಲಜಾಕ್ಷನೆ ದೇವದೇವ ಶರಣನೆಂದರೂ
ಪ್ರಾಸನ್ನಾ ನಾಗ್ಧರಿಯೆ ನೀನೊಲಿದು ಮೊರೆಹೊಕ್ಕನೊ

ಆಖ್ಯಾಹಿ ಮೇ ಕೋ ಭವಾನುಗ್ರಹಪೋ ನನೋಸ್ತುತೇ ದೇವವರ
[ಪ್ರಸೀದ
ವಿಜ್ಞಾತುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ಭವಂತಮಾದ್ಯಂ ನಹಿ ಪ್ರಜಾಢಾಮಿ ತವ
[ಪ್ರವೃತ್ತಿಂ ೩೧

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ:—

ಕಾಲೋಸ್ತಿ ಲೋಕಕ್ಷಯ ಕೃತ್ಪ್ರವೃದ್ಧೋ ಲೋಕಾನ್ ಸಮಾಹರ್ತುಃ
[ಮಿಹಪ್ರವೃತ್ತಃ
ಯತೇನಪಿ ತ್ವಾಂ ನಭವಿಷ್ಯಂತಿ ಸರ್ವೇ ಯೇನವಸ್ಥಿತಾಃ ಪ್ರತ್ಯನೀ
[ಕೇಸು ಯೋಧಾಃ ೩೨

ಇಂದಿರೇಶ ವಿಠಲ ನಿನ್ನ ವರ ಉದ್ಯೋಗದ ಅದ್ಯಂತವನ್ನರಿಯೆನೊ
ಸ್ವಾಮಿ ಶರಣಾನೆಂದರಿದು ಪ್ರಸನ್ನಾ ಸಾಗ್ಧರಿಯೆ ನೀ ನೊಲಿದೂ

೨೪-೩೧

ಸೀಸಮಾಲಿಕಾ

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ:—

ಘನವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿದೀ ಲೋಕವನೆ ಕೊಲ್ಲಲ್ವೆ
ಅನುವಾದ ಕಾಲನಾಮಕನು ನಾನು
ಧರೆಯ ಭಾರವನಿಳುಹಲೋಸುಗದಿ ಲೋಗರನೆ
ಮರಣವೈದಿಸಲು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ
ಅವತರಿಸಿ ಇದಕೆ ಉದ್ಯೋಗಿಸಿದ ಇಂದಿರಾ
ಧನ ನಾನು ತಿಳಿಯೊ ಹೇ ಪಾಂಡುಸುತನೆ
ನಿನ್ನ ಹೊರತಾಗಿನ್ನು ಉಭಯ ಸೈನ್ಯದೊಳಾರು
ಘನ್ನ ಯುದ್ಧಾರ್ಥ ಸ್ಥಿತರಾದ ಭಟರು
ಅವರೆಲ್ಲರಿನ್ನುಳಿಯರೈಯ ಅದು ಕಾರಣದಿ
ಬವರದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತನಾಗು ಏಳು ನೀನು

ತಸ್ಮಾತ್ತ್ವಮುತ್ಪಿಷ್ಠಂ ಯಶೋಲಭಸ್ವ ಜಿತ್ವಾಶತ್ರುನ್ ಭುಂಕ್ಷ್ವ
 [ರಾಜ್ಯಂ ಸವ್ಯದ್ಧಂ
 ಮಯೈವೈತೇ ನಿಹತಾಃ ಪೂರ್ವಮೇವ ನಿಮಿತ್ತಮಾತ್ರಂ ಭವಸವ್ಯ
 [ಸಾಚಿನ್ ೩೩

ದ್ರೋಣಂ ಚ ಭೀಷ್ಮಂಚ ಜಯದ್ರಥಂಚ ಕರ್ಣಂ ತಥಾಽನ್ಯಾನಪಿ
 [ಯೋಧ ವೀರಾನ್
 ನುಯಾ ಹತಾಂ ಸ್ತ್ವಂ ಜಹಿ ಮಾವ್ಯಥಿಷ್ಠಾ ಯುಧ್ಯಸ್ವ ಜೇತಾಸಿ
 [ರಣೇ ಸಪತ್ನಾನ್ ೩೪

ಸಂಜಯ ಉವಾಚ:—

ಏತಚ್ಛ್ರುತ್ವಾ ವಚನಂ ಕೇಶವಸ್ಯ ಕೃತಾಂಜಲಿರ್ವೇಷಮಾನಃ
 [ಕಿರೀಟೇ
 ನಮಸ್ಕೃತ್ವಾ ಭೂಯ ಏವಾಹ ಕೃಷ್ಣಂ ಸಗದ್ಗದಂ ಭೀತಭೀತಃ
 [ಪ್ರಣಮ್ಯ ೩೫

ಅರಿಗಳನೆ ಗೆದ್ದು ಕೀರ್ತಿಯ ಪಡೆದು ಹೆಚ್ಚಿದ
 ವರ ರಾಜ್ಯವನೆ ಭೋಗ ಮಾಡು ನೀನು
 ಎನ್ನಿಂದಲಿವರು ಹತರಾಗಿವರು ವೇದಲೆ ಕೇ
 ಳನ್ನು ನೀನಿದಕೆ ನೆಪಮಾತ್ರನಾಗು
 ಎನ್ನಿಂದ ಗತಪ್ರಾಣರಾದ ಭೀಷ್ಮ ದ್ರೋಣ
 ಕರ್ಣ ಸೈಂಧವನು ಹಾಂಗಿನ್ನು ಕೆಲರು
 ಯುದ್ಧದಲಿ ಶೂರರಾದಿವರನ್ನೆ ಗೆಲಲು ಸ
 ನ್ನದ್ಧ ನಾಗೈ ಗೆಲ್ಲು ದುಃಖಿಸದಿರ
 ರಣದೊಳಗೆ ಶತ್ರುಗಳ ಮೊತ್ತವನೆ ಗೆಲ್ಲುವೆಯೊ
 ಧನುವ ಧರಿಸೇಳು ಯುದ್ಧವನೆ ಮಾಡು

ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ:—

ಸ್ಥಾನೇ ಹೃಷೀಕೇಶ ತವ ಪ್ರಕೀರ್ತ್ಯಾ ಜಗತ್ಪ್ರಹೃಷ್ಯತ್ಯನುರಜ್ಯತೇ ಚ
ರಕ್ಷಾಂಸಿ ಭೀತಾನಿ ದಿಶೋ ದ್ರವಂತಿ ಸರ್ವೇ ನಮಸ್ಯಂತಿಚ ಸಿದ್ಧ
[ಸಂಘಾಃ ೨೬

ಕಸ್ಮಾಚ್ಚ ತೇ ನ ನಮೇರನ್ಮಹಾತ್ಮನ್ ಗರೀಯಸೇ ಬ್ರಹ್ಮಣೋಽಪಿ
[ಸ್ಯಾದಿಕರ್ತೇಃ
ಅನಂತ ದೇವೇಶ ಜಗನ್ನಿವಾಸ ತ್ವನುಕ್ಷರಂ ಸದಸತ್ತತ್ಪರಂ ಯತ್ ೨೭

ಆರ್ಯಾ

ಸಂವಯಃ:—

ನುತೈ ಕೇಳು ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನೆ ಈ ಪರಿ ವಿಸ್ತರದಲಿ ಕೇಶವ ನುಡಿದಾ
ಉತ್ತಮ ವಾಕ್ಯವನಾಲಿಸಿ ಫಲ್ಲುಣ ಭಕ್ತಿಭರದಿ ಬಹು ವಿಧದಿಂದ
ಕೃತ ಅಂಜಲಿಯಿಂದಲಿ ನಡುಗುತ ನಮಿಸುತ ಗದ್ಗದ ವಾಣಿಗಳಿಂದ
ಶತಪತ್ರಾಕ್ಷಗೆ ಮರಳಿ ಮರಳಿ ನಮಿಸುತ ಭಯದಲಿ ಮತ್ತೀಗಿಂದ ೨೫

ಪಟ್ಟದಿ: ತ್ರಿಪುಟಪಾಳ

ಎಲೆ ಹೃಷೀಕಪ ನಿನ್ನ ಕೀರ್ತಿಯ
ಹಲವು ಪರಿ ಕೀರ್ತಿಸಿದ ಮಾತ್ರದಿ
ಚಲಿಸಿ ಭಯದಿಂದೋಡುವರು ರಕ್ತಸರು ದೆಸೆವೆಸೆಗೆ
ಇಳಿಯೊಳಗೆ ತವ ಡಿಂಗರಿಗರಾ
ದ್ವಲವು ಜನರನುರಕ್ತರಾಗುವ
ಬಲು ಹರುಷವೈದುವರು ಸಿದ್ಧರ ಸಂಘ ನಮಿಸುವುದೂ ೨೬

ಸದಸದಾತ್ಮಕ ಜಗದೊಳಾವುದು
ಅಧಿಕವೋ ಅದು ನೀನು ಗುರುತರ
ಸದಯ ನೀನು ಮಹಾತ್ಮ ನಕ್ಷರನಂತ ದೇವೇಶ

ತ್ವನಾದಿ ದೇವಃ ಪುರುಷಃ ಪುರಾಣಸ್ತ್ವಮಸ್ಯ ವಿಶ್ವಸ್ಯ ಪರಂ
 [ನಿಧಾನಮ್
 ವೇತ್ತಾಸಿ ವೇದ್ಯಂ ಚ ಪರಂ ಚ ಧಾಮ ತ್ವಯಾತತಂ ವಿಶ್ವಮನಂತ
 [ರೂಪಂ
 ವಾಯುರ್ಯಮೋಽಗ್ನಿರ್ವರುಣಶ್ಯಶಾಂಕಃ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ
 [ಪ್ರಪಿತಾಮಹಶ್ಚ
 ನಮೋ ನಮಸ್ತೇಽಸ್ಮು ಸಹಸ್ರ ಕೃತ್ಯಃ ಪುನಶ್ಚ ಭೂಯೋಽಪಿ
 [ನಮೋ ನಮಸ್ತೇ ೩೯

ಸದ ನಿವಾಸಸ್ಥಾನ ಲೋಕಕೆ
 ವಿಧಿ ಮುಖರಿಗಿನ್ನಾದಿಕರ್ತನೆ
 ಮುದದಿ ಲೋಗರು ಏನು ಕಾರಣ ನಮಿಸದಿರುತಿಹರೈ ೩೭

ನೀನೆ ವೇದ್ಯನು ಬಲ್ಲವನು ಕೇ
 ಳ್ಳೀನೆ ವರ ದೇವಾದಿ ದೇವನು
 ನೀನೆ ಈ ಜಗಕೆಲ್ಲ ಪರಮ ನಿಧಾನನವ್ಯಯನೂ
 ನೀನೆ ಪೂರ್ವದ ಪುರುಷ ನಿರುಪಮ
 ನೀನೆ ಘನತರಧಾಮ ನಿನ್ನಿಂ
 ದೀ ನಳಿನಜಾಂಡೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಪ್ತವನಂತ ರೂಪಹರೇ ೩೮

*ಮಾರುತನು ಯಮಧರ್ಮ ಜ್ವಲನನು
 ದಾರ ವರುಣ ಶಶಾಂಕ ಮೊದಲಾ
 ದಾರು ಮೂರು ಜನ ಪ್ರಜಾಪತಿ ಶಬ್ದವಾಚ್ಯನುನೀ
 ಶೌರಿ ನಿನಗೊಂದಿಸುವೆ ಸಾಸಿರ
 ಬಾರಿಬಾರಿಗು ನಮೋ ನಮೋ ಕಂ
 ಸಾರಿ ನಿನಗೆ ನಮೋಸ್ತುತೇ ನಮೋ ಎಂದನಾ ಪಾರ್ಥ ೩೯

*ಬಲಿಷ್ಠನ ರೂಪನಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ವಾಯುಶಬ್ದವಾಚ್ಯನು ನೀನೆ.
 ದೋಷಮೂರನಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಯಮಶಬ್ದವಾಚ್ಯನು ನೀನೆ.

ನಮಃ ಪುರಸ್ತಾದಫ ಪೃಷ್ಠತಸ್ತೇ ನಮೋಽಸ್ತುತೇ ಸರ್ವತ ಏವ ಸರ್ವ-
ಆನಂತ ವೀರ್ಯಾಮಿತ ನಿಕ್ರಮಸ್ತ್ವಂ ಸರ್ವಂ ಸಮಾಪ್ನೋಷಿ

[ತತೋಽಸಿ ಸರ್ವಃ ೪೦

ಸಖೇತಿ ಮತ್ಪ್ವಾ ಪ್ರಸಭಂ ಯದುಕ್ತಂ ಹೇ ಕೃಷ್ಣ ಹೇ ಯಾದವ ಹೇ
[ಸಖೇತಿ

ಅಜಾನತಾ ಮಹಿಮಾನಂ ತನೇದಂ ಮಯಾಪ್ರಮಾದಾತ್ಪ್ರಣಯೇನ
[ವಾಪಿ ೪೧

ಷಟ್ಪದೀ ದೂಪಕತಾಳ

ನೀನೆ ಸರ್ವಾಕಾರನಾಗಿ ಸರ್ವತ್ರದಲಿ
ನೀನೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಇರುವ ಕಾರಣದಿ ಆ ಸರ್ವ
ನೀನೆಂದು ಖ್ಯಾತನಾಗಿರುವಿ ತಸ್ಮಾದನಂತಮಿತ ನಿಕ್ರಮನೋ
[ನೀನು

ನೀನೆ ಕಡೆಯಿಲ್ಲದಾ ವೀರ್ಯಯುತ ನಿನಗೋಸ್ಕ
ರಾನು ವಂದಿಸುವೆ ಹಿಂಭಾಗ ಮುಂಭಾಗದಲಿ
ಈ ನಿನಗೆ ಸರ್ವ ದೆಸೆಗಳಲಿ ವಂದಿಸುವೆನ್ನೆ ತೇ ನಮಸ್ತೇ
[ನಮೋಽಸ್ತು ೪೦

ಘನ್ನ ಪ್ರಮಾದ ದೆಸೆಯಿಂದ ಪ್ರಣಯದಿ ಮರಳಿ
ನಿನ್ನಮಿತ ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಈ ಮಹಾತ್ಮೆಯನರಿಯ
ದೆನ್ನಿಂದ ಸಖನೆಂದು ತಿಳಿದು ಹೇ ಕೃಷ್ಣ, ಹೇ ಯಾದವನೆ
[ಮಿತ್ರನೆ

ಜಗತ್ತನ್ನು ನಿಯಮನ ಮಾಡುವನಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಅಗ್ನಿ ಶಬ್ದವಾಚ್ಯನು ನೀನೆ.
ಭಕ್ತರನ್ನು ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡುವನಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ವರುಣಶಬ್ದವಾಚ್ಯನು ನೀನೆ.
ಅತಿ ಸುಖ ಚಿಂತನಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಶಶಾಂಕಶಬ್ದವಾಚ್ಯನು ನೀನೆ.
ಪ್ರಜಾಪಾಲಕನಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಪ್ರಜಾಪತಿ ಶಬ್ದವಾಚ್ಯನು ನೀನೆ.
ಜಗತ್ತಿಗೆ ಮೂಲಕಾರಣನು ನೀನೆ, —ಪ್ರಸಿತಾಮಹನು ನೀನೆ.

ಯಚ್ಚಾಪಹಾಸಾರ್ಥ ಮಸತ್ಕೃತೋಽಸಿ ವಿಹಾರಶಯ್ಯಾಸನ
[ಭೋಜನೇಷು
ಏಕೋಽಥವಾಪ್ಯಚ್ಯುತ ತತ್ಸಮಕ್ಷಂ ತತ್ ಕ್ಷಾಮಯೇತ್ವಾಮಹ
[ಮಪ್ರಮೇಯಮ್ ೪೨
ಪಿತಾಽಸಿ ಲೋಕಸ್ಯ ಚರಾಚರಸ್ಯ ತ್ವಮಸ್ಯ ಪೂಜ್ಯಸ್ಯ ಗುರು
[ಗೃಹೀರ್ಯಾಃ
ನ ತ್ವತ್ಸಮೋಽಸ್ಯ ಭೃಥಿಕಃ ಕುತೋಽನೋಽಲೋಕತ್ರಯೇಽಸ್ಯ
[ಪ್ರತಿಮಪ್ರಭಾವ ೪೩

ಎನ್ನು ತಲಿ ಸಲಿಗೆಯಿಂದಲಿ ಆವನಾಡಿದನೊ
ಇನ್ನಾವು ದಪಹಾಸ ಗೋಸ್ಕರ ಅಸತ್ತಾರ
ವನ್ನೆ ಗೈದನೊ ಆಸನ ಶಯನ ಭೋಜನ ವಿಹಾರ ಕಾಲದಲಿ
[ನಿನಗೆ ೪೧

ಅಲ್ಲಥವ ನೀನೊಬ್ಬನಿದ್ದಾಗ ನುಡಿದ ವಚ
ನೆಲ್ಲವನು ಮರಳಿ ಬಹು ಜನರ ಮುಂದಾಡಿದ
ನೆಲ್ಲವನು ಕುರಿತಪ್ರಮೇಯ ನಿನ್ನಗೆ ನಾನು ಕ್ಷಮಿಸೆಂದು
[ಬೇಡಿಕೊಂಬೆ

ಬಲ್ಲಿದನು ನೀ ಚರಾಚರ ಜೀವರಾತಿಗಳಿ
ಗೆಲ್ಲ ಪಿತನಾಗಿರುವೆ ಜಗಕೆ ಪೂಜ್ಯರಿಗೆ ನೀ
ನೆಲ್ಲರೊಳು ಗುರುತರದ ಗುರುವೆಂದೆನಿಸಿಕೊಂಬ ಅಮಿತ
[ಸದ್ಗುಣ ಪೂರ್ಣನೆ ೪೨

ಶ್ಲೋಕ:—

ಮೂರು ಲೋಕದಿ ನಿನ್ನ ಸಮರಿಲ್ಲ ಕೇಳೊ
ಶೌರಿ ಅನ್ಯರು ಅಧಿಕರೆತ್ತಿದುದು ಹೇಳೊ
ಮಾರಿದಪ್ರತಿಮಪ್ರಭಾವ ನೀನೆಂದೂ
ಸಾರುವೆನೊ ಅದು ಕಾರಣದಲಿ ನಾನಿಂದೂ

ತಸ್ಮಾತ್ಪ್ರಣಮ್ಯ ಪ್ರಣಿಧಾಯ ಕಾಯಂ ಪ್ರಸಾದಯೇ ತ್ವಾನುಹ
 [ನಿಶಮಿಷ್ಯಂ
 ಪಿತೇನ ಪುತ್ರಸ್ಯ ಸಖೇನ ಸಖ್ಯುಃ ಪ್ರಿಯಃ ಪ್ರಿಯಾಯಾಹ್ವಸ
 [ದೇವಸೋಢುಮ್ ಛ
 ಅದೃಷ್ಟ ಪೂರ್ವಂ ಹೃಷಿತೋಸ್ಮಿ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಭಯೇನ ಚ ಪ್ರಸ್ಯ
 [ಛಿತಂ ಮನೋಮೇ
 ತ ದೇವ ಮೇ ದರ್ಶಯ ದೇವರೂಪಂ ಪ್ರಸೀದ ದೇವೇಶ ಜಗನ್ನಿ
 [ವಾಸ ಛ

ಗುಣನಿಧಿಯೆ ಈಶನಿಷ್ಯನೆ ನಿನ್ನನೆಂಬೆ
 ಮಣಿದು ಕಾಯವನೆ ನಮಿಸುತ ಬೇಡಿಕೊಂಬೆ
 ಸುತನ ಅಪರಾಧವನೆ ಪಿತ ಸಹಿಸುವಂತೆ
 ಸತಿಯ ಅಪರಾಧವನೆ ಪತಿ ಸಹಿಸುವಂತೆ
 ಸಂಗತಿಗ ನಪರಾಧ ಸಖ ಸಹಿಸುವಂತೆ
 ಮಂಗಳಾತ್ಮಕ ಸಹಸಲಹೆ ನೀನಂತೆ
 ಮೊದಲೆಂದು ಕಾಣದದ್ದುತ ನಿನ್ನ ರೂಪ
 ವಿವ ಕಂಡು ಹರುಷಯುತನಾದೆ ಹೇ ಶ್ರೀಪಾ
 ಎನ್ನ ಮನ ಭಯದಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿವಾಗಿಹುದೋ
 ಮುನ್ನಿನಿರವನೆ ಎನಗೆ ತೋರಿಸಲಿ ಬಹುದೋ
 ದೇವದೇವ ಜಗನ್ನಿವಾಸ ಪ್ರಸೀದ
 ಭಾವಜನ ಪಿತನೆ ನಂಬಿದೆನೊ ಹೇ ಶ್ರೀದಾ
 ವರ ಕಿರೀಟವ ಗದೆಯ ಚಕ್ರವನೆ ಧರಿಸಿ
 ಮೆರೆವ ಮುನ್ನಿನ ರೂಪ ನೋಡೆ ನಾ ಬಯಸಿ
 ಇಚ್ಛಿಸೆ ಸಹಪ್ರಭುಜ ನಿಶ್ವ ಮೂರುತಿಯೆ
 ಅಚ್ಯುತನೆ ಭಕ್ತವತ್ಸಲ ಎನ್ನ ಧೊರೆಯೆ

ಕಿರೀಟನಂ ಗದಿನಂ ಚಕ್ರಹಸ್ತಮಿಚ್ಛಾಮಿ ತ್ವಾಂ ದ್ರಷ್ಟುಮಹಂ
 | ತಥೈವ
 ತೇನೈವ ರೂಪೇಣ ಚತುರ್ಭುಜೇನ ಸಹಸ್ರಬಾಹೋ ಭವ ವಿಶ್ವ
 [ಮೂರ್ತೇ ೪೬

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ:—

ಮಯಾ ಪ್ರಸನ್ನೇನ ತವಾರ್ಜುನೇದಂ ರೂಪಂ ಪರಂ ದರ್ಶಿತ
 [ಮಾತ್ಮಯೋಗಾತ್
 ತೇಜೋಮಯಂ ವಿಶ್ವಮನಂತಮಾದ್ಯಂ ಯನ್ಮೇತ್ಯದಸ್ಯೇನ
 [ನದೃಷ್ಟ ಪೂರ್ವಂ ೪೭

ಮುನ್ನಿನಂದದಿ ಚತುರ್ಭುಜ ರೂಪದಿಂದ
 ಎನ್ನ ಕಂಗಳಿಗೆ ಗೋಚರನಾಗು ಎಂದ
 ಈ ಪರಿಯ ಬಿನ್ನಪವ ಕೇಳಿ ಗೋವಿಂದಾ
 ಶ್ರೀ ಪತಿಯು ನುಡಿದ ಅತಿಶಯ ಕರುಣದಿಂದಾ ೪೭-೪೮

ಪದ ಅಟತಾಳ

ಎನ್ನನಾದಿ ತೇಜಃಪುಂಜ ಘನ್ನಾ ಈ ವಿಶ್ವ ರೂಪವು
 ನಿನ್ನೊಳಾನುಗ್ರಹದೀ ಅತ್ಮಯೋಗದ್ವಿಸೆಯಿಂದ
 ಇನ್ನೂ ನಿನಗೆ ತೋರಿದೆನ್ನೆ ಅನ್ಯಾರಿಂದ ಈ ರೂಪಾವು
 ನಿನ್ನಾ ಹೊರತ್ಯಾರ್ಯಾರೂ ಮುನ್ನೆ ನೋಡಲಿಲ್ಲವೊ ೧

ನಾನು ಯಜ್ಞಾಧ್ಯಯನದಿಂದೂ ಕಾಣಿಸುವನಲ್ಲ ಅರ್ಜು
 ನಾನೆ ವಿವಿಧ ದಾನಾದಿಂದೂ ಉಗ್ರ ತಪದಿಂದೂ
 ನಾನಾ ಕರ್ಮದಿಂದೂ ಜನಕೆ ಕಾಣಿಸುವನಲ್ಲ ವಿಧದ
 ಜ್ಞಾನಾನಂದಮಯದ ರೂಪವನ್ನೆ ನೋಡಲು ೨

ನ ವೇದ ಯಜ್ಞಾಧ್ಯಯನೈರ್ ನಂದಾನೈರ್ ಚ ಕ್ರಿಯಾಭಿರ್ನ
 [ತಪೋಭಿರುಗ್ರೀಃ
 ಏವಂ ರೂಪಶ್ಚ ಕೃತಿಹಂ ನೃಲೋಕೇ ದ್ರಷ್ಟುಂ ತ್ವದನ್ಯೇನ
 [ಕುರುಪ್ರವೀರ ಳು
 ಮಾ ತೇ ವ್ಯಥಾ ಮಾ ಚ ವಿಮೂಢ ಭಾವೋ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ರೂಪಂ
 [ಘೋರ ಮೀದೃಙ್ಮನೇದಮ್
 ವ್ಯಪೇತಭೀಃ ಪ್ರೀತಮನಾಃ ಪುನಸ್ತ್ವಂ ತ ದೇವ ಮೇ ರೂಪ
 [ಮಿದಂ ಪ್ರಪಶ್ಯ ಳು

ಸಂಜಯ ಉವಾಚ:-

ಇತ್ಯರ್ಜುನಂ ವಾಸುದೇವಸ್ತಥೋಕ್ತಾ ಸ್ವಕಂ ರೂಪಂ
 [ದರ್ಶಯಾಮಾಸ ಭೂಯಃ
 ಅಶ್ವಾಸಯಾಮಾಸ ಚ ಭೀತಮೇನಂ ಭೂತ್ವಾ ಪುನಸ್ಸೌಮ್ಯ
 [ನಪುರ್ನುಹಾತ್ಮಾ ಚಂ

ನರಲೋಕಾದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನೊರತು ಕುರುವೀರಾನೆ ಶಕ್ಯವನ್ಯಾ
 ನರರಿಂದಾಹದಲ್ಲಾವೆನ್ನ ಈ ವಿಧಾವಾದಾ
 ವರ ಘೋರಾ ಈ ರೂಪಾವನ್ನೆ ನೋಡೀ ನಿಸಗೆ ಮನದೀ ವ್ಯಥೆ ಬ್ಯಾ
 ಡುರುತರ ವಿಮೂಢ ಭಾವಾನೈದ ಬ್ಯಾಡವೊ ೩
 ಮರಳಿ ಪ್ರೀತಾ ಮನದೀ ಭಯವಾ ಜರಿದೂ ಇಂದಿರೇಶ ವಿಠಲ
 ನಿರವಾ ಕಾಣಲಿಚ್ಛಿಸೀ ನೀ ಬೇಡಿದಂದಾದೀ
 ದರವಂಬುಜವಾಗದೆಯ ಅರವ ಧರಿಸಿದಾ ಚತುರ್ಭುಜುಳ್ಳಾ
 ಪರಮ ಸೌಮ್ಯ ರೂಪವನ್ನೆ ನೋಡು ಯೆಂದನು ೪

೪೩-೪೯

ಷಟ್ಪದೀ ರೂಪಕತಾಳ

ಹೀಗೆಂದು ವಾಸುದೇವನು ಅರ್ಜುನನ ಕುರಿತು
 ಆಗವನು ಬಳಿಕ ಸೌಮ್ಯದ ಚತುರ್ಭುಜಯುಕ್ತ
 ನಾಗಿರುವ ತನ್ನ ರೂಪವನೆ ತೋರಿಸಿ ಬಳಿಕ ಭೀತನಾದ
 [ರ್ಜುನನನೂ

ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ:—

ದೃಷ್ಟ್ವೇದಂ ಮಾನುಷಂ ರೂಪಂ ತವ ಸೌಮ್ಯಂ ಜನಾರ್ದನ
ಇದಾನೀಮಸ್ಮಿ ಸಂವೃತ್ತಃ ಸಚೇತಾಃ ಪ್ರಕೃತಿಂ ಗತಃ ೫೧

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ:—

ಸುದುರ್ದರ್ಶಮಿದಂ ರೂಪಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾನಸಿಯನ್ಮನು
ದೇವಾ ಅಪ್ಯಸ್ಯ ರೂಪಸ್ಯ ನಿತ್ಯಂ ದರ್ಶನ ಕಾಂಕ್ಷಿಣಃ ೫೨

ಭಾಗವತರಸ ಸೌಮ್ಯದ ದೇಹಯುತನು ತಾ
ನಾಗಿ ಸಂತೋಷ ಕೊಡುತಲಿ ಸಮಾಧಾನವನು
ಯೋಗಿಗಳಿಗೊಡೆಯ ಮಾಡಿದನು ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಭೂಪಾಲ
[ಕೇಳೆಂದನಾಗಾ ೫೦

ಷಷ್ಠೀ ತ್ರಿಪುಟತಾಳ

ಎಲೆ ಜನಾರ್ದನ ಸೌಮ್ಯವಾಗಿಹ
ಚಿಲುವ ಮಾನುಷ ಸದೃಶ ತವ ನಿ
ರ್ಮಲದ ಈ ರೂಪವನೆ ಕಂಡು ಸಚಿತ್ತ ಯುತನಾದೆ
ತಿಳಿದದಂತಃಕರಣವಿಗಲೆ
ನೆಲೆಗೆ ನಿಂದುದು ಪೂರ್ವದಂದದಿ
ಚಲಿಸದಿರುವ ಸ್ವಭಾವವೈದಿದಿನೆಂದ ಫಲ್ಲು ಣನು ೫೧

ಎಲೆ ಧನಂಜಯ ಎನ್ನ ರೂಪದ
ನೆಲೆಯ ಕಾಣಲು ಶಕ್ಯವಲ್ಲದ
ಲಲಿತವಾದೀ ಎನ್ನ ರೂಪವ ಕಂಡೆ ನೀನೆಂದೂ
ಹಲವು ನಿರ್ಜರರೀ ವಿಧದ ನಿ
ರ್ಮಲ ಸುರೂಪವ ನೋಡಲೋಸುಗ
ಹಲವು ಯತ್ನದಿ ನಿರುತ ಕಾಂಕ್ಷಿಸುತಿಹರು ಕೇಳೆಂದ ೫೨

ನಾಹಂ ವೇದೈರ್ನತಪಸಾ ನದಾನೇನ ನ ಚೇಚ್ಛಯಾ
ಶಕ್ಯ ಏವಂ ವಿಧೋದ್ರಷ್ಟುಂ ದೃಷ್ಟವಾನಸಿ ಮಾಂ ಯಥಾ ೫೩

ಭಕ್ತ್ಯಾತ್ಮ ನನ್ಯಯಾ ಶಕ್ಯ ಅಹಮೇವಂ ವಿಧೋರ್ಜುನ
ಜ್ಞಾತುಂ ದ್ರಷ್ಟುಂಚ ತತ್ತ್ವೇನ ಪ್ರವೇಷ್ಟುಂಚ ಸರಂತಪ ೫೪

ಮತ್ಕರ್ಮಕೃತ್ಪ್ರಸಾರೋ ಮದ್ಭಕ್ತಸ್ತಂಗ ವರ್ಜಿತಃ
ನಿರ್ವೈರಸ್ಸರ್ವ ಭೂತೇಷು ಯಸ್ಸಮಾವೇತಿ ಪಾಂಡವ ೫೫

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾಸೂಪನಿಷತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಯಾಂ
ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರೇ **ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನ ಸಂವಾದೇ**
ವಿಶ್ವರೂಪದರ್ಶನಯೋಗೋನಾಮ್
ಏಕಾದಶೋಧ್ಯಾಯಃ

ಪ್ರಕಟಯನ್ಮ ಸುರೂಪವನು ನೀ
ವಿಕಳನಾಗದೆ ನೋಡಿದಂದದಿ
ಅಕುಟಲಾತ್ಮನ ಈ ವಿಧದ ವರ ವಿಶ್ವರೂಪವನೆ
ಸಕಲ ವೇದಾಧ್ಯಯನದಿಂದಲು
ಸಕಲ ದಾನ ತಸಂಗಳಿಂದಲು
ಸಕಲ ಯಜ್ಞಗಳಿಂದ ಕಾಣಲು ಶಕ್ಯವಲ್ಲೆಂದ ೫೬

ನಿರುತ ನನ್ನ ಸುಭಕ್ತಿಯಿಂದಲಿ
ಸ್ಮರಿಪರಿಗೆ ನಿಜದಿಂದ ನೋಡಲು
ಅರಿಯುವಡೆ ಮದ್ದೀಹದಲಿ ಹೊಗುವೊಡೆ ಸರಂತಪನೆ
ಪರಮ ಶಕ್ಯನೊ ಈ ವಿಧದ ನಾ
ನುರುತರನೊ ಕೇಳಿನ್ನ ಗೋಸುಗ
ನಿರುತ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೆ ಮಾಡುತ ಪರಮನೆಂದೆನ್ನ ೫೭

ಅರಿತು ಕರ್ಮಜ ಫಲದಿ ಸಂಗವ
ಜರಿದು ಪ್ರಾಣಿಗಳೆಲ್ಲರೊಳು ಬಹು
ಕರುಣದಲಿ ವೈರವನುಳಿದು ಮದ್ಭಕ್ತನಾದವನು
ಧರೆಯೊಳಾವನೊ ಅವನು ಎನ್ನಯ
ಇರವನೈದುವ ಪಾಂಡವನೆ ಈ
ಪರಿಯ ತಿಳಿಯೆಂದಿಂದಿರಾಪತಿ ವಿಠಲನು ನುಡಿದಾ

೫೫

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಚಂದ್ರಾಭಿದತನೂಜ ಶೇಷನಾಮಾಖ್ಯ
ವಿರಚಿತೇ “ಗೀತಾರಂಜನಾ”ಖ್ಯ ಗ್ರಂಥೇ
ವಿಶ್ವರೂಪದರ್ಶನಯೋಗೋನಾಮ
ಏಕಾದಶೋಧ್ಯಾಯಃ

ಹರಿ: ೬೦

ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ:—

ಏವಂ ಸತತ ಯುಕ್ತಾಯೇ ಭಕ್ತಾಸ್ತ್ವಾಂ ಪರ್ಯುಪಾಸತೇ
ಯೇ ಚಾಪ್ಯಕ್ಷರಮವ್ಯಕ್ತಂ ತೇಷಾಂ ಕೇಯೋಗವಿತ್ತಮಾಃ ೧

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ:—

ಮಯ್ಯಾವೇಶ್ಯ ಮನೋಯೇವಾಂ ನಿತ್ಯಯುಕ್ತಾ ಉಪಾಸತೇ
ಶ್ರದ್ಧಯಾ ಪರಯೋಪೇತಾಸ್ತೇನೇ ಯುಕ್ತತಮಂ ಮತಾಃ ೨

ಪಟ್ಟದೀ ಪ್ರಪಟಿತಾಳ

ಅರ್ಜುನ:—

ಈ ವಿಧ ನಿರಂತರದಿ ಭಕ್ತಿಯು
ಭಾವದಿಂದಲಿ ನಿನ್ನ ಭಜಿಸುವ
ನಾವನೋ ಮೇಣ್ಣಾ ಶವಿರದವ್ಯಕ್ತನಾಮಕಳಾ
ದೇವ ನಿನ್ನ ರಸಿಯನೆ ಭಜಿಸುವ
ನಾವನೋ ಈ ದ್ವಿವಿಧರೊಳು ಮ
ತ್ತಾವನುತ್ತುಮ ಯೋಗವಿದ ಹೇಳಿಂದನಾ ಪಾರ್ಥ ೧

ಭಗವಾನ್:—

ನಿರುತ ವರ ಸದ್ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತನು
ಇರಿಸಿ ಮನವೆನ್ನಲ್ಲಿ ಅವನು
ಧರೆಯೊಳಗೆ ಭಜಿಸುವನೊ ಎನ್ನನು ಅವನು ಯುಕ್ತತಮ

ಯೇತ್ವಕ್ಷರ ಮನಿದೇಶ್ಯ ಮವ್ಯಕ್ತಂ ಪರ್ಯಪಾಸತೇ ಸರ್ವತ್ರಗಮಚಿಂತ್ಯಂಚ ಕೂಟಸ್ಥ ಮಚಲಂ ಧ್ರುವಂ	೩
ಸಂ ನಿಯಮ್ಯೇಂದ್ರಿಯಗ್ರಾಮಂ ಸರ್ವತ್ರ ಸಮಬುದ್ಧಯಾಃ ತೇ ಪ್ರಾಪ್ನುವಂತಿ ಮಾಮೇವ ಸರ್ವಭೂತ ಹಿತೇರತಾಃ	೪
ಕ್ಷೇತೋಽಧಿಕ ತರಸ್ತೇಷಾಮವ್ಯಕ್ತಾ ಸಕ್ತಾ ಚೇತಸಾಂ ಅವ್ಯಕ್ತಾ ಹಿ ಗತಿದುಃಖಂ ದೇಹವದ್ಭಿರವಾಪ್ಯತೇ	೫

ನರನು ಸಮೃತನೆನಗೆ ಕೇಳಿ
ಮರಳಿ *ಸರ್ವತ್ರಗಮಚಿಂತ್ಯ
ಕ್ಷರ ಅಚಲ ಕೂಟಸ್ಥ ಧ್ರುವ ಅವ್ಯಕ್ತ ನಿರ್ದಿಶ್ಯಾ
ಈ ವಿಧದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನೆ ಲೋಕದೊ
ಳಾವ ಪುರುಷರು ಕರಣ ಗ್ರಾಮವ
ಭಾವದಿಂ ನಿಯಮಿಸುತ ಸರ್ವತ್ರದಲಿ ಸಮಳಂದೂ
ಭಾವಿಸುತ ಭೂತಂಗಳೆಲ್ಲರೊ
ಳೇ ವಿಧವ ಹಿತದಲ್ಲಿ ರತ ನೀ
ದೇವಿಯನೆ ಭಜಿಸುವನೊ ಆ ನರನೆನ್ನ ನೈದುವನೊ ೨-೩-೪

ಸು ಳಾ ದಿ

ಶ್ರಿ ಪು ಟ ತಾ ಳ

ಹರಿಭಕ್ತರಲ್ಲದೆ ಹರಿಯ ಪೂಜಿಸದಲೆ ಹರಿ ಸರ್ವೋತ್ತಮನೆಂಬಾ
ದರಿಯಾದೆ ಮಾಡುವ ಸಿರಿಯ ಉಪಾಸನೆಯಿಂದಾಲಾದೇವಿಯು

*ಸರ್ವತ್ರಗಂ = ಸರ್ವತ್ರವ್ಯಾಪ್ತವಾದಂಥ, ಅಚಿಂತ್ಯ (ಅನಿದೇಶ್ಯ) = ಅನೇಕ
ಗುಣವುಳ್ಳವಳಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಹೀಗೇ ಎರಡು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ, ಹೇಳಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ
ಬಾರದಂಥ, ಕೂಟಸ್ಥ = ಅವ್ಯಕ್ತತ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ನಿಯಾಮಕಳಾಗಿದುವಂಥ, ಅಚಲಂ =
ತನ್ನ ಸದದ ದೆಸೆಯಿಂದ ಎಂದಿಗೂ ಭ್ರಷ್ಟಳಾಗದಂಥ, ಧ್ರುವಂ = ವಿಚಾರ ರಹಿತವಾದಂಥ,
ಅವ್ಯಕ್ತಂ = ಜಸಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಅಭಿಮಾನಿಯಾದಂಥ—ಲಕ್ಷ್ಮೀ ದೇವಿಯನ್ನು.

ಯೇ ತು ಸರ್ವಾಣಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಮಯಿ ಸಂನ್ಯಸ್ಯ ಮತ್ಪರಾಃ
ಅನನ್ಯೇನೈವ ಯೋಗೇನ ಮಾಂ ಧ್ಯಾಯಂತ ಉಪಾಸತೇ

೬

ಭರಿತ ಕೋಪಾದಿ ಶಪಿಸುವಳು ಕ್ಲೇಶಾಧಿಕ
ನಿರಯಾದಿಗಳಲಿ ಭೋಗಿಸುವುದದಕೆ ಫಲ
ಹರಿ ಸರ್ವೋತ್ತಮನೆಂಬಾದರಿತು ಲೋಕದೊಳೆನ್ನ
ಶರಣರೋಳ್ಪರಿಯಿಂದ ಸಹಾ ಎನ್ನ ಧ್ಯಾನವ
ನಿರುತ ಮಾಡದಲೆ ಪೃಥಕ್ ಅನ್ಯಕ್ತೋಪಾಸ
ಕರಿಗೆ ತದಾನುಗ್ರಹದಿ ಬಹು ಕಾಲಕೆ
ಹರಿಯ ಅಚ್ಚಿದ್ವೈಪಾಸನೆಯ ಕೊಡುವಳು ಬಳಕ
ಹರಿಯ ಸ್ವಹೃದಯಾದಿ ಕಂಡ ಬಳಕ ನೋಕ್ಷ
ದೊರಕುವುದವ್ಯಕ್ತುಪಾಸನೆಯಲಿ ಕೇಳು
ನಿರುತ ಅಸಕ್ತಿಯನುಳ್ಳ ಮಾನವರಿಗೆ
ಪರಮ ಕ್ಲೇಶಾಧಿಕ ಬಹುದಾದ ಕಾರಣ
ಧರೆಯೊಳಾರಿಗು ಅನ್ಯಕ್ತೋಪಾಸನದ್ವಾರಾ
ವರ ಎನ್ನ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಮಾರ್ಗವು ದುಃಖದಿಂದಲೆ
ದೊರೆವುದು ಎನ್ನಿಂದಿರೇಶಾ ವಿಠಲನೆಂದೂ
ಅರಿತುಪಾಸನೆಯ ಮಾಳ್ವರಿಗತೀ ಸುಲಭಾವೊ

೫

ಅ ಟ ತಾ ೪

ಎನ್ನಲ್ಲಿ ಬಹು ವಿಧ ಕರ್ಮಗಳರ್ಪಿಸಿ
ಇನ್ನು ಮನುಜನಾವಾ ಮತ್ಪರನಾಗಿ ಅ
ನನ್ಯವಾಗಿಹ ವರಯೋಗದಿಂದನುದಿನ
ಎನ್ನ ಧ್ಯಾನಿಸಿ ಉಪಾಸನೆಯ ಮಾಡುವನೋ ಕೇ
ಳನ್ನಲೀ ನೆಗೆಸಿದ ಭಕ್ತಿವುಳ್ಳವರಿಗೆ
ಇನ್ನತಿ ಮೃತ್ಯು ಸದೃಶವಾಗಿ ಕೆಡಿಸುವ

ತೇಷಾಮಹಂ ಸಮುದ್ಭರ್ತಾ ಮೃತ್ಯುಸಂಸಾರಸಾಗರಾತ್
ಭವಾಮಿ ನಚಿರಾತ್ಪಾರ್ಥ ಮಯ್ಯಾವೇಶಿತ ಚೇತಸಾಮ್ ೭

ಮಯ್ಯೇವ ಮನ ಅಧತ್ಸ್ಯ ಮಯಿಬುದ್ಧಿಂ ನಿವೇಶಯ
ನಿವಸಿಷ್ಯಸಿ ಮಯ್ಯೇವ ಅತ ಉಧ್ವಂ ನ ಸಂಶಯಃ ೮

ಅಫಚಿತ್ತಂಸಮಾಧಾತುಂ ನಶಕ್ನೋಸಿ ಮಯಿಸ್ಥಿರಂ
ಅಭ್ಯಾಸಯೋಗೇನ ತತೋ ಮಾಮಿಚ್ಛಾಪುಂ ಧನಂಜಯ ೯

ಅಭ್ಯಾಸೇಽಪ್ಯಸಮರ್ಥೋಽಸಿ ಮತ್ಕರ್ಮ ಪರಮೋಽಭವ
ಮದರ್ಥಮಪಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಕುರ್ವನ್‌ಸಿದ್ಧಿ ಮವಾಪ್ಸ್ಯಸಿ ೧೦

ಘನ್ನ ಸಂಸಾರ ಸಾಗರದಿಂದ ಉದ್ಭವಿ
ಯನ್ನೇ ಮಾಡುವನಾಹೆ ನಾ ಬೇಗದಿ ತಸ್ಮಾ
ತೆನ್ನಲ್ಲಿ ಮನವನೆ ಸ್ಥಾಪಿಸು ಬುದ್ಧಿಯ
ಎನ್ನಲ್ಲಿ ಹೊಗಿಸೈಯ ಬಳಿಕ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ
ವೆನ್ನಲಿ ನೀ ವಾಸಾ ಮಾಡುವೆಯೋ ಮನ
ವೆನ್ನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರದಿಂದಾ ಸ್ಥಾಪಿಸಲೋಸುಗ
ನಿನ್ನಿಂದಾ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದ ಪಕ್ಷದಿ ಕೇಳೋ
ಇನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಯೋಗದಿ ಕ್ರಮದಿಂದ ನೀ
ಎನ್ನಾ ಜ್ಞಾನವನೈದುವುವಕೆ ಇಚ್ಛಿಸು ಗುಣ
ವೂರ್ಣಾ ಇಂದಿರೇಶ ವಿಠಲನಾದಯ ಭಲು
ನಿನ್ನಲಿ ಆಗುವುದಿನ್ನು ಫಲ್ಗುಣ ಕೇಳೊ

೬-೯

ಧ್ರುವ ತಾಳ

ಮರಳಿ ಅಭ್ಯಾಸಕೆ ಸಮರ್ಥನಾಗದೆ ಹೋದ್ಯಾ
ನಿರುತ ಮತ್ಕರ್ಮ ಪರಮನಾಗೂ ನೀನು, ಅರ್ಜುನ

ಅಭೈತದಪ್ಯಶಕ್ತೋಽಸಿ ಕರ್ತುಂ ಮದ್ಯೋಗಮಾಶ್ರಿತಃ

ಸರ್ವ ಕರ್ಮ ಫಲತ್ಯಾಗಂ ತತಃ ಕುರುಯಾತಾತ್ಮವಾನ್

೧೧

ಶ್ರೀಯೋಹಿ ಜ್ಞಾನಮಭ್ಯಾಸಾತ್ ಜ್ಞಾನಾತ್ ಧ್ಯಾನಂ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಂ

ಧ್ಯಾನಾತ್ಕರ್ಮ ಫಲತ್ಯಾಗಸ್ತ್ಯಾಗಾಚ್ಛಾಂತಿರನಂತರಂ

೧೨

ಪರಮ ಸತ್ಕರ್ಮಗಳನೆ ಮತ್ತೀತ್ಯರ್ಥಾಚರಿಸು
ತಿರಲು ಸಿದ್ಧಿಯನೈದುವೆಯೋ ನೀ ಕೇಳು ಮತ್ತು
ನರ ಮದ್ಯೋಗವಾಶ್ರಿಸಿ ಕರ್ಮ ಮಾಡಲು ನೀನು
ಮರಳದಕೆ ಶಕ್ತನಲ್ಲದಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಿ ಬಳಿಕ
ಹರಿ ಮಾಡಿಸುವನೆಲ್ಲ ಕರ್ಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೆನಗೆ
ಇರದ ಕಾರಣವದರ ಫಲಗಳೆಲ್ಲ ನಾನು
ಅರಹನಲ್ಲವೆನುತ ಪೂರ್ವೋಕ್ತದಂತೆ ಮರ್ಮ
ವರಿತು ಈ ವಿಧದಿ ಮನವ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಯಮಿಸುತ
ಪರಿಪರಿ ಕರ್ಮಜನ್ಯ ಫಲವಾಪೇಕ್ಷಿಸದಲೆ
ಜರಿದು ತತ್ಫಲವ ತ್ಯಾಗವನ್ನೆ ಮಾಡೈಯಿ ಮತ್ತು
ಕುರುಸಂದನನೆ ಕೇಳು ಸಮ್ಯಕ್ ಜ್ಞಾನಾವಿಲ್ಲದ
ನರರಿಂದ ಮಾಳ್ವ ಧ್ಯಾನಯೋಗಾಭ್ಯಾಸದಕಿಂತ
ಹರಿಗುಣ ಜ್ಞಾನಶ್ರೇಷ್ಠ, ಜ್ಞಾನದಕಿಂತ ಧ್ಯಾನ
ವರವೊ ತಥ್ಯಾನಕ್ಕಿಂತ ಕರ್ಮಜ ಫಲಗಳನ್ನೆ
ಪರಿಹರಿಪುದು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಅದ ಬಿಟ್ಟ ಬಳಿಕ ಮುಕ್ತಿ
ದೊರಕುವುದೈಯ ಕ್ರಮದಿಂದಿನ್ನು ಕೇಳಿಲೊ ಪಾರ್ಥ
ಸರುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳೊಳು ದ್ವೇಷಗಳಳಿದು ಜನಕೆ
ಪರಮಾಸ್ತ ಮಿತ್ರನಾಗಿ ಚರಿಸುತ್ತನಾಥರಾದ
ಪರಿಪರಿ ಜನರ ಕಷ್ಟ ಕಂಡು ಸಂತೋಷಿಸದೆ
ಕರುಣವುಳ್ಳವ ವಿಗತ ಮನುಕಾರ ಅಹಂಕಾರ
ಜರಿದು ಸುಖದುಃಖ ನಿತ್ಯವಲ್ಲವೆಂದೆನುತಲೆ

ಅದ್ವೈತ್ಯ ಸಂಭೂತಾನಾಂ ಮೈತ್ರಃ ಕರುಣ ಏವ ಚ
 ನಿರ್ಮಲೋ ನಿರಹಂಕಾರಸ್ಸ ಮದುಃಖ ಸುಖಃ ಕ್ಷಮಾ ೧೩
 ಸಂತುಷ್ಟಸ್ತತಂ ಯೋಗೀ ಯತಾತ್ಮಾ ದೃಢನಿಶ್ಚಯಃ
 ಮಯ್ಯರ್ಪಿತಮನೋಬುದ್ಧಿಯೋ ಮದ್ಭಕ್ತಸ್ಸಮೇ ಪ್ರಿಯಃ ೧೪
 ಯಸ್ಯಾನ್ನೋದ್ವಿಜತೇ ಲೋಕೋ ಲೋಕಾನ್ನೋದ್ವಿಜತೇ ಚಯಃ
 ಹರ್ಷಾಮರ್ಷಭಯೋದ್ವೇಗೈರ್ಮುಕ್ತೋ ಯಸ್ಸ ಚಮೇ ಪ್ರಿಯಃ ೧೫
 ಅನವೇಕ್ಷ ಶ್ರುಚಿದಕ್ಷ ಉದಾಸೀನೋ ಗತವ್ಯಥಃ
 ಸರ್ವಾರಂಭ ಪರಿತ್ಯಾಗೀ ಯೋಮದ್ಭಕ್ತಸ್ಸಮೇ ಪ್ರಿಯಃ ೧೬

ಅರಿತು ಸಮವೆಂದು ಭಾವಿಸುತಲಿ ಕ್ಷಮಾಗುಣದಿಂದ
 ಭರಿತ ಸಂತುಷ್ಟ ನಿಯಮಿತಾತ್ಮ ದೃಢನಿಶ್ಚಯನು
 ನಿರುತ ಎನ್ನಲ್ಲಿ ಅರ್ಪಿಸಿದ ಮನೋಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ
 ನರ ಯೋಗಿ ಯಾರೋ ಅವನು ಮದ್ಭಕ್ತನೆನಗೆ ಪ್ರಿಯನೊ
 ಮರಃ ಕೇಳಾವನಿಂದ ಲೋಗರು ಹೆದರದಿಹರೊ
 ಧರೆಯೊಳು ಲೋಗರಿಂದ ಹೆದರನಾವನೊ
 ಹರ್ಷಾಮರ್ಷ ಭಯದಿಂದುಚಿತ ಕ್ಷೋಭದಿಂ ಮುಕ್ತನಾದ
 ಪುರುಷನಾವನೊ ಅವನು ಎನಗತಿ ಪ್ರಿಯನು ಕಾಣೊ
 ಶರಣರ ಪಾಲ, ಇಂದಿರೇಶ ವಿಠಲ ನಾನೆ
 ಪರಿಪಾಲಿಸುವೆ ಕಾಣೊ ಈ ವಿಧ ಭಕ್ತರನ್ನು ೧೦-೫

ಆ ದಿ ತಾ ಳ

ಅನುದಿನ ದುರ್ವಿಷಯಗಳ ಅಪೇಕ್ಷೆಯ
 ಹಣೆದತಿ ಶುಚಿದಕ್ಷೋದಾಸೀನ ವಿಷಯದಿ
 ಘನ ವ್ಯಥೆ ವರ್ಜಿತನಾಗಿ ಸರ್ವಾರಂಭವನು
 ನಾನೆ ಮಾಡುವೆನೆಂಬಭಿಮಾನವ ಹಣೆದಾವನಾ
 ವನೋ ಅವನೆನ್ನ ಭಕ್ತನು ಎನಗೆ ಪ್ರಿಯನೊ ಇಂದಿರೇಶ ವಿಠಲ
 ನಾನೀ ಮನುಜಗೆ ಹೃದಯದಿ ಗೋಚರನಾಹೆನೊ ೧೬

ಯೋ ನಹೃಷ್ಯತಿ ನದ್ವೇಷ್ಟಿ ನಶೋಚತಿ ನಕಾಂಕ್ಷತಿ
ಶುಭಾಶುಭ ಪರಿತ್ಯಾಗಿ ಭಕ್ತಿಮಾನ್ ಯಸ್ಸಮೇ ಪ್ರಿಯಃ ೧೭

ಸಮಶ್ಚ ತ್ರೌಚ ಮಿತ್ರೇಚ ತಥಾ ಮಾನಾಪಮಾನಯೋಃ
ಶೀತೋಷ್ಣ ಸುಖದುಃಖೇಷು ಸಮಸ್ಸಂಗ ವಿವರ್ಜಿತಃ ೧೮

ತುಲ್ಯ ನಿಂದಾಸ್ತುತಿರ್ಮೋನೀ ಸಂತುಷ್ಟೋ ಯೇನ ಕೇನಚಿತ್
ಅನಿಕೇತಸ್ಥಿರಮತಿರ್ಭಕ್ತಿಮಾನ್ ಮೇಪ್ರಿಯೋ ನರಃ ೧೯

ರೂಪಕತಾಳ

ಸತತ ಅಶಾಶ್ವತದ ಸುಖಗಳ ಭೋಗಗಳಿಂ
ದತಿ ಹರುಷಿತನಾಗದೆ ದ್ವೇಷಿಸದೆ ಶೋಕಿಸದೆ
ಅತಿ ಕಾಂಕ್ಷೆಯಿರದ ಶುಭಾಶುಭ ಕರ್ಮದ ಫಲಗಳು ಶಾ
ಶ್ವತವಲ್ಲವೆಂದೊಂದನು ಬಯಸದೆ ವೈರಾಗ್ಯದಲಿ
ಸ್ಥಿತಜ್ಞಾನದಿ ಭಕ್ತಿಯನುಳ್ಳವನಾವನೊ ಅವನೆನಗೆ
ಅತಿ ಪ್ರಿಯ ಮದ್ಯುಕ್ತನೊ ಕೇಳಜುಗನ ಇಂದಿರಾ
ಅತಿ ವಿಠಲ ನಾನವನಿಗೆ ಅತಿ ಸುಖದನೊ ತಿಳಿಯಿದನೆ

ಪದ ಅರ್ಥತಾಳ

ಸಮ ಶತ್ರು ಮಿತ್ರ ಮಾನಾಪ ಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಸಮನಾಗಿ ಚಲಿಸದಂದದಲಿ
ಸಮ ಶೀತೋಷ್ಣ ಸುಖದುಃಖ ದ್ವಂದ್ವಗಳಲಿ ಸಮನಾಗಿ ಸಂಗವಳಿಯುತಲಿಗಿ

ಸ್ತುತಿನಿಂದೆಗಳುಕದೆ ಸಮವೆಂದರಿತ ಮೌನಿ ಸತತ ದೊರೆತ ಪದಾರ್ಥದಲಿ
ಅತಿ ತುಷ್ಟನಾಗಿ ಅನ್ಯರಸಾಶ್ಚರಿಸದೆ ಸ್ಥಿರಮತಿ ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತನಾಗುತಲಿ ೨

ಹೀಗಿರುತಿಹನಾವನೊ ಅವನತಿಪ್ರಿಯನಾಗುವನೆನಗೆ ಪಾಂಡವನೆ
ಈ ಗೋಪ್ಯ ಧರ್ಮಾನ್ಯತವನರಿತನುವಿನ ಭಾಗೋಳದೊಳಗಾವನಿದನೆ ೩

ಯೇತು ಧರ್ಮಾನ್ಯತಮಿದಂ ಯಥೋಕ್ತಂ ಪರ್ಯುಪಾಸತೇ
ಶ್ರದ್ಧಧಾನಾ ಮತ್ಪರಮಾ ಭಕ್ತಾಸ್ತೇತೀವಮೇ ಪ್ರಿಯಾಃ ೨೦

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾಸೂಪನಿಷತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಯಾಂ
ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನ ಸಂವಾದೇ
ಭಕ್ತಿಯೋಗೋನಾಮ ದ್ವಾವಶೋಧ್ಯಾಯಃ

ಅವ ನಿಧದಿ ಉಕ್ತವಾಗಿಹದದರಂತೆ ಭಾವಶುದ್ಧದಿ ಭಜಿಸುವರೊ
ಜೀವರು ಶ್ರದ್ಧಧಾನರು ಮತ್ಪರಮಭಕ್ತರಿ ವಿಧರೆನಗತಿಪ್ರಿಯರೊ ೪

ಈ ಸರಿ ತತ್ಪರಹಶ್ಯೋಪದೇಶಿಂದಿರಾಸತಿ ವಿಠಲ ಮಾಡಿದನೊ
ಭೂಪತಿ ಕೇಳೆಂದು ನುಡಿದಾ ಸಂಜಯನು ಮಹಾ ಪವಿತ್ರದ ರಹಸ್ಯವನೊ ೫

೧೮-೧೯-೨೦

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಚಂದ್ರಾಭಿಷೇಕನಾಂ ಶೇಷನಾಮಾಖ್ಯ
ವಿರಚಿತೇ “ಗೀತಾರಂಜನಃ”ಖ್ಯ ಗ್ರಂಥೇ
ಭಕ್ತಿಯೋಗೋನಾಮ ದ್ವಾವಶೋಧ್ಯಾಯಃ

ಹರಿ: ೬೦

ಹದಿನೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ:—

ಪ್ರಕೃತಿಂ ಪುರುಷಂ ಚೈವ ಸ್ವೇತ್ರಂ ಸ್ವೇತ್ರಜ್ಞ ಮೇವಚ
ಏತದ್ವೇದಿತುನಿಚ್ಛಾನಿ ಜ್ಞಾನಂ ಜ್ಞೇಯಂಚ ಕೇಶವ

೧

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ:—

ಇದಂ ಶರೀರಂ ಕಾಂತೇಯ ಸ್ವೇತ್ರಮಿತ್ಯಭಿಧೀಯತೇ
ಏತದ್ವೇದೇವೇತ್ತಿತಂ ಪ್ರಾಹುಃ ಸ್ವೇತ್ರಜ್ಞ ಇತಿ ತದ್ವಿದುಃ

೨

ಅರ್ಜುನ:—

ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಕ ಪ್ರಕೃತಿಯನು ಬೇವನನು
ಬಗೆಬಗೆ ಸ್ವೇತ್ರ ಸ್ವೇತ್ರಜ್ಞರನೂ
ಸುಗಮ ಜ್ಞಾನ ಸಾಧನೆ ಜ್ಞಾನ ವಿಷಯವ
ಮಿಗೆ ತಿಳಿಯಲ್ಪಿಚ್ಛಿಪೆ ಕೇಶವನೇ

೧

ಪಟ್ಟದೀ ತ್ರಿಪುಟತಾಳ

ಎಲೆ ಧನಂಜಯ ಕೇಳು ಪ್ರಕೃತಿ
ತ್ಯಾಳಿಗಳ ತತ್ವವೆ ಸ್ವೇತ್ರವೆನಿಪುದು
ತಿಳಿದವನು ಸ್ವೇತ್ರವನು ಯಾವನೋ ಅವನೆ ಸ್ವೇತ್ರಜ್ಞ
ಸುಲಲಿತಾತ್ಮಕನೆಂದು ಈ ಪರಿ
ತಿಳಿದವರು ಹೇಳುವರು ಪಾರ್ಥನೆ
ಹಲವು (ಎಲ್ಲ) ಸ್ವೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತನಾಗಿಲ್ಲ ಬಲ್ಲವನು

೨

ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಂ ಚಾಪಿ ಮಾಂ ವಿದ್ಧಿ ಸರ್ವ ಕ್ಷೇತ್ರೇಷು ಭಾರತ
ಕ್ಷೇತ್ರ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಯೋರ್ಜ್ಞಾನಂ ಯತ್ಪದ್ವ್ಯಾಜನಂ ಮತಂ ಮಮ ೩

ತತ್ ಕ್ಷೇತ್ರಂ ಯಚ್ಚಯಾದೃಕ್ಚ ಯದ್ವಿಕಾರಿ ಯತಶ್ಚಯತ್
ಸಚಯೋ ಯತ್ಪ್ರಭಾವಶ್ಚ ತತ್ಸಮಾಸೇನ ಮೇ ಶೃಣು ೪

ಋಷಿಭಿರ್ಬಹುಧಾ ಗೀತಂ ಛಂದೋಭಿರ್ವಿವಿಧೈಃ ಸ್ಪರ್ಶಕ್
ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ ಪದ್ಮಶೈಲವ ಸೇತುಮದ್ಭಿರ್ವಿನಿಶ್ಚಿತೈಃ ೫

ಮಹಾಭೂತಾನ್ಯಹಂಕಾರೋ ಬುದ್ಧಿರವ್ಯಕ್ತ ಮೇವಚ
ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ದಶೈಕಂಚ ಪಂಚಚೇಂದ್ರಿಯ ಗೋಚರಾಃ ೬

ಎನ್ನ ನೀ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ ನೆಂದರಿ
ಇನ್ನು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ ಕ್ಷೇತ್ರದ
ಘನ್ನ ಸುಜ್ಞಾನಾವುದದು ಕೇಳಿನ್ನ ಮತವೆಂದ
ಇನ್ನು ತತ್ ಕ್ಷೇತ್ರವು ವೆಂತಹ
ದನ್ನು ಆವ ವಿಕಾರವುಳ್ಳದು
ಮುನ್ನ ಆರಿಂದದು ಪ್ರವರ್ತಿಪುದೈಯ ಪ್ರೇರಣದಿ

ಮರಳಿ ಆ ಪ್ರೇರಕನು ಅವನೊ
ನರನೆ ಅವನ ಪ್ರಭಾವವಾವುದೊ
ಒರೆವೆ ಸಂಕ್ಷೇಪದಲಿ ಎನ್ನಿಂದದನೆ ಕೇಳಿಂದ
ಭರತ ಕುಲಜನೆ ಋಷಿಗಳಿಂದಲಿ
ಪರಪರಿಯ ವಿಧದಿಂದ ಕೀರ್ತಿತ
ಮರಳಿ ವಿವಿಧ ಸ್ಪರ್ಶಕ್ ಸುಛಂದಸಿನಿಂದ ಹೇತುಗಳಿಂ ೭-೫

ಹಲವು ತರ್ಕಗಳಿಂದಲತಿ ನಿ
ಮೂಲ ಪುರಾಣ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗ
ಳಲಿ ವಿನಿಶ್ಚಿತವಾದ ಗೋಪ್ಯವ ನೊರೆವೆ ನಾನಿಂದು

ಇಚ್ಛಾದ್ವೇಷಸ್ಸುಖಂ ದುಃಖಂ ಸಂಘಾತ ಶ್ವೇತನಾ ಧೃತಿಃ
ಏತತ್ ಕ್ಷೇತ್ರಂ ಸಮಾಸೇನ ಸವಿಕಾರ ಮುದಾಹೃತಮ್ ೭

ಅಮಾನಿತ್ವಮದಂಭತ್ವ ಮಹಿಂಸಾ ಕ್ಷಾಂತಿರಾರ್ಜವಂ
ಆಚಾರ್ಯೋಪಾಸನಂ ಶೌಚಂ ಸ್ಥೈರ್ಯಮಾತ್ಮನಿಗ್ರಹಃ ೮

ಎಲೆ ಧನಂಜಯ ಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದರೆ
ತಿಳಿ ಮಹಾ ಭೂತಗಳ ಪಂಚಕ
ಬಲುಹೆನಿಸಹಂಕಾರ ತತ್ವವು ಬುದ್ಧಿ ತತ್ವವು ಮೇಣ್

ನರನೆ ಕೇಳವ್ಯಕ್ತ ತತ್ವವು
ಮರಳಿ ಹನ್ನೊಂದಿಂದ್ರಿಯಗಳಿ
ನ್ನುರುತರದ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಕೆ ಗೋಚರಿಸ ಶಬ್ದಾದಿ
ನಿರುತ ಭೋಗಿಸ ವಿಷಯ ಪಂಚಕ
ಮರಳಿ ಇಚ್ಛಾದ್ವೇಷ ದುಃಖವು
ಪರಮ ಸುಖ ಸಂಘಾತ ಚೇತನ ಧೃತಿಯು ನೊದಲಾದ

ಘನ ವಿಕಾರದಿ ಸಹಿತ ಈ ವಿಧ
ತನುವಿಗೊಂಬರು ಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದಿದ
ನಿನಗೆ ಸಂಕ್ಷೇಪದಲಿ ಹೇಳಿದೆ ಪಾಂಡವನೆ ಮರಳಿ
ಘನ ಸುತತ್ವಜ್ಞಾನ ಸಾಧನ
ದಿನದಿನದಿ ಮಾಳ್ಪುದಕೆ ಕಾರಣ
ವನೆ ನಿನಗೆ ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳ್ ಸಂಕ್ಷೇಪದಿಂದೆಂದ ೯-೭

*ಜನರು ಮಾನವ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬು
ದನೆ ಕೋರದೆ ದಂಭವಿಲ್ಲದೆ
ಜನಕೆ ಹಿಂಸೆಯು ಮಾಡದಲೆ ಬಹು ಕ್ಷಮೆಯು ಋಜುತನದಿ

*ಅಮಾನಿತ್ವಂ = ಆತ್ಮಶ್ಲಾಘನೆಯಿಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ.

ಇಂದ್ರಿಯಾರ್ಥೇಷು ವೈರಾಗ್ಯ ಮನಹಂಕಾರ ಏವಚ ಜನ್ಮವೃತ್ತ್ಯ ಜರಾವ್ಯಾಧಿ ದುಃಖ ದೋಷಾನು ವರ್ಶನಂ	೯
ಅಸಕ್ತಿರನಭಿಷ್ಟಂಗಳ ಪುತ್ರದಾರ ಗೃಹಾದಿಷು ನಿತ್ಯಂಚ ಸಮಚಿತ್ತತ್ವ ಮಿಷ್ಟಾನಿಷ್ಟೋಪಪತ್ತಿಷು	೧೦
ಮಯಿ ಚಾನನ್ಯ ಯೋಗೇನ ಭಕ್ತಿರವ್ಯಭಿಚಾರಿಣೀ ವಿವಿಕ್ತದೇಶ ಸೇವಿತ್ಸಮರತಿರ್ಜನ ಸಂಸದಿ	೧೧

ಅನುದಿನದಿ ಆಚಾರ್ಯಪಾಸನೇ ಮನವಚನ ತನುಶುದ್ಧಿ ಸ್ಥೈರ್ಯವು ಮನವ ನಿಗ್ರಹಿಸುವುದು ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ವೈರಾಗ್ಯ	೮
---	---

ಜನ್ಮಮರಣ ಜರಾಧಿ ವ್ಯಾಧಿಗ
ಳಿನ್ನು ಸಂಸಾರದಲಿ ಬಹು ವಿಧ
ಬನ್ನ ಪ್ರದ ದೋಷಗಳ ಕಾಣುವುದ್ದಮ್ಮ ನಳಿಯುವುದು
ವನ್ನಿತೆಯು (ವನಿತೆಯು) ಸುತ ಸದನ ನೊದಲಾ
ದಿನ್ನು ಬಹು ವಿಧ ವಿಷಯದಲಿ ಸ್ಪೃಹೆ
ಘನ್ನ ಸ್ನೇಹವನಳಿದು ನಿತ್ಯವಿಡಲ್ಪವೆಂದರಿದು

ನಿತ್ಯ ಇಷ್ಟಾನಿಷ್ಟ ಉಭಯೋ ತ್ಪತ್ತಿಯಲಿ ಸಮಚಿತ್ತನಾಗುತ ಮತ್ತನನ್ಯ ಸುಯೋಗದಿಂದವ್ಯಭಿಚರಿತವಾದ ಭಕ್ತಿಯೋಗವ ಮಾಡುತೆನ್ನಲಿ ಉತ್ತಮೇಕಾಂತ ಪ್ರದೇಶವ ಮತ್ತ ಸೇವಿಸುತಿರ್ದು ಜನಸಂಘದಿರತಿಯನಳಿದು	೯-೧೦
---	------

ನಿರತನಾಗ್ಯಧ್ಯಾತ್ಮಜ್ಞಾನದಿ
ಪರಮ ನಪರೋಕ್ಷವನೆ ಪಡೆಯಲು
ವರ ಸುಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೆ ಅವಲೋಕಿಸುವುದಿದು ಎ೦

ಅಧ್ಯಾತ್ಮಜ್ಞಾನ ನಿತ್ಯತ್ವಂ ತತ್ಪಜ್ಞಾನಾರ್ಥ ದರ್ಶನಂ
ಏತದ್ವಿಜ್ಞಾನ ಮಿತಿವೋಕ್ತ ಮಜ್ಞಾನಂ ಯದತೋಽನ್ಯಥಾ ೧೨

ಜ್ಞೇಯಂ ಯತ್ತತ್ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಯದ್ವಿಜ್ಞಾತ್ವಾನಮೃತ ಮಶ್ನುತೇ
ಅನಾದಿ ಮತ್ಪರಂ ಬ್ರಹ್ಮ ನಸತ್ತನ್ನಾ ಸದುಚ್ಯತೇ ೧೩

ಸರ್ವತಃ ಪಾಣಿಪಾದಂ ತತ್ಸರ್ವತೋಕ್ಷಿ ಶಿರೋಮುಖಮ್
ಸರ್ವತಶ್ಚುತಿಮಲ್ಲೋಕೇ ಸರ್ವಮಾವೃತ್ಯತಿಷ್ಯತಿ ೧೪

ಪರಮ ತತ್ಪಜ್ಞಾನ ಸಾಧನ
ವರಿಯೊ ಇದರಿಂದನ್ಯವಾವುದೊ
ಪಿರಿಯಿಂದದು ಜ್ಞಾನಸಾಧನವಲ್ಲವೆನಿಸುವುದು

ಆವುದರಿಯಲು ಅರ್ಹವಾಗಿಹು
ದಾವುದರಿಯಲು ಮೋಕ್ಷ ಪಡೆವನೊ
ಆ ನಿಮಲು ಜ್ಞೇಯವ ನಿನಗೆ ನಾನೊರೆವೆ ಕರುಣದಲಿ
ಪಾನನನು ಪರಬೋಮ್ಮನಾದಿಯೊ
ಭಾವಿಸಲು ಪೃಥ್ವ್ಯಾದಿ ಪಂಚಮು
ಹಾ ಭೂತ ವಿ-ಲಕ್ಷಣನು ಶಾಶ್ವತನವನ ತಿಳಿಯೆಂದ ೧೧

ಸೀಸಮಾಲಿಕಾ:—

ಸರ್ವತಃ ಪಾಣಿಪಾದಾದ್ಯವಯವಗಳಿಂದ
ಸರ್ವತೋಕ್ಷಿ ಶಿರೋ ಮುಖಗಳಿಂದ
*ಸರ್ವ ವ್ಯಾಪಾರ ಮೊಂದವಯವದಿ ಮಾಡುವ

*ಈ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಶ್ರೀ ಪುರಂದರದಾಸರಾಯರಿಂದ ವಿರಚಿತವಾದ
ಸುಳಾದಿಯನ್ನು ಇದರೊಂದಿಗೆ ಓದಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂದು ಇದರಡಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಮ ಲೈ ತಾ ಳ

ಕನ್ನಲ್ಲಿ ಕೇಳುವ ಕಾಂಬುವ ಸರಿವ ಆಘ್ರಾಣಿಸುವ ಆಸ್ವಾದಿಸುವ
ಪ್ರವಣದಿ ಕೇಳುವ ಕಾಂಬುವಸರಿವ ಆಘ್ರಾಣಿಸುವ ಆಸ್ವಾದಿಸುವ

ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯ ಗುಣಾಭಾಸಂ ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯ ವಿನರ್ಜಿತಂ
ಅಸಕ್ತಂ ಸರ್ವಭೃಚ್ಛೈವ ನಿಗುಣಂ ಗುಣಭೋಕ್ತೃಚಃ ೧೦

ಬಹಿರಂತಶ್ಚ ಭೂತಾನಾಮಚರಂ ಚರಮೇವಚ
ಸೂಕ್ಷ್ಮತ್ವಾತ್ಮದ ವಿಜ್ಞೇಯಂ ದೂರಸ್ಥಂ ಚಾಂತಿಕೇ ಚತತ್ ೧೧

ಅವಿಭಕ್ತಂ (ಚಭೂತೇಷು) ವಿಭಕ್ತೇಷು ವಿಭಕ್ತಮವಚಿ ಸ್ಥಿತಂ
ಭೂತಭರ್ತೃಚ ತಜ್ಞೇಯಂ ಗ್ರಹಿಸ್ತು ಪ್ರಭವಿಸ್ತುಚ ೧೨

ಸರ್ವಶಕ್ತ ಬ್ರಹ್ಮನೀ ಲೋಕದಿ
ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪಿಸಿಸ್ಯನು ಪ್ರಕಾಶಿಸನನು
ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೂ ಗುಣಮೊತ್ತಕೂ
ಸರ್ವ ಪ್ರಾಕೃತ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ವರ್ಜಿತನು
ಸರ್ವರನು ಧರಿಸಹನು ನಿರ್ಲೇಪನು
ಸರ್ವ ಸತ್ವಾದಿ ಗುಣರಹಿತ ಸರ್ವರೋಳಿದ್ದು
ಪರಮ ಶುಭಸಾರ ಭೋಗಿಸುತಲಿಹನು
ಚರ ಅಚರ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಬಹಿರಂತರದಿ ವ್ಯಾಪ್ತ
ನಿರುಪಮನು ಸೂಕ್ಷ್ಮನಾಗಿರುವ ವೇದೆಯಿಂ
ದರಿಯಲೋಸುಗ ಸಾಧ್ಯನಲ್ಲ ದುರ್ಜನರಿಂದ
ಮರಳಿ ದೂರಸ್ಥ ತದ್ಭಕ್ತ ಜನಕೆ
ಅತಿ ಸಮಾಪದೊಳಿರುವ ಅವಿಭಕ್ತನೊಬ್ಬನೆ
ಮಿತಿಯಿಲ್ಲದಾ ಜೀವರೋಳಿಗೂ ಹೊರಗು
ಇರುತಿಹ ವಿಭಕ್ತನೋಪಾದಿಯಲಿ ಕೇಳವನ

ರಸನದಿ ಕೇಳುವ ಕಾಂಬುವವರಿವ ಆಘ್ರಾಣಿಸುವ ಆಸ್ವಾದಿಸುವ
ಸ್ವರದಿ ಕೇಳುವ ಕಾಂಬುವವರಿವ ಆಘ್ರಾಣಿಸುವ ಆಸ್ವಾದಿಸುವ
ಭ್ರೂದಿ ಕೇಳುವ ಕಾಂಬುವವರಿವ ಆಘ್ರಾಣಿಸುವ ಆಸ್ವಾದಿಸುವ
ಲೋಕವಿಲ್ಲದ ದಿವ್ಯಕರುಣ - ಲೋಕರಿಗಾರ್ಥ ಪರಂದರ ವಿಘ್ನಲ

ಜ್ಯೋತಿಷಾಮುಪಿ ತಜ್ಞೋತ್ಯೀತಿಸ್ತುಮಸಃ ಪರಮುಚ್ಯತೇ
 ಜ್ಞಾನಂ ಜ್ಞೇಯಂ ಜ್ಞಾನಗಮ್ಯಂ ಹೃದಿಸರ್ವಸ್ಯ ವಿಷ್ಣಿತಮ್ ೧೮
 ಇತಿ ಕ್ಷೇತ್ರಂ ತಥಾಜ್ಞಾನಂ ಜ್ಞೇಯಂಚೋಕ್ತಂ ಸಮಾಸತಃ
 ವದ್ಭಕ್ತ ಏತದ್ವಿಜ್ಞಾಯ ಮದ್ಭಾವಾಯೋಪಪದ್ಯತೆ ೧೯

ವರ ರೂಪಗಳಿಗೆ ಭೇದಗಳಿಲ್ಲವೊ
 ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸೃಜಿಸುವನು ಸಾಕುವನು ಕಡೆ
 ಗೆಲ್ಲವನು ಕೊಲ್ಲುವನು ಜ್ಞೇಯನವನು
 ಅನಲ ಸೋಮಾರ್ಕಾದಿ ಕಾಂತಿಗಂಗೆಲ್ಲವನು
 ಘನ ಕಾಂತಿದನು ತಮಃಪರನೆನಿಸನು
 ಜ್ಞಾನರೂಪನು ಜ್ಞೇಯನಿನೆಲ್ಲರಿಗು ಯೋಗ್ಯ
 ತಾನು ಸಾರದಿ ಜ್ಞಾನದಿಂ ಗಮ್ಯನು
 ಸರ್ವ ಜೀವರ ಹೃದಯದೊಳಗಿದ್ದು ಪ್ರೇರಿಸುವ
 ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠನು ನಾನೆ ತವ್ವೇಷ್ಯನು ೧೪-೧೮

ಆರ್ಯಾ:—

ಇನಿತು ಕ್ಷೇತ್ರದಾ ವಿಧವು ಜ್ಞಾನ ಸಾಧನವು ಜ್ಞೇಯದಾ ವಿಧವನ್ನೂ
 ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದನು ಸಂಕ್ಷೇಪದಿ ಅರ್ಜುನನೆ ಕೇಳು ಹೇಳುವೆನಿನ್ನೂ ೧
 ಎನ್ನ ಭಕ್ತನಾದವ ನರಿತೀವಿಧ ವೆನ್ನಲಿ ಸೇರುವುದಕ ಅವನು
 ಘನ್ನ ಸುಖನ ಭೋಗಿಸುವುದಕಹೆನೊ ಧನ್ಯನೀವಿಧವನರಿತವನು ೨
 ಪಥ ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತಪರ ಪ್ರಕೃತಿ ಇವೆರಡು ಪುರುಷನೆಂದರೆ ಪರನು
 ಮರಳಿ ಜೀವ ಈ ದ್ವಿವಿಧರನಾದಿಯೆಂದರಿಯೊ ಪಾಂಡವನೆ ನೀನಿದನು ೩
 ಪರ ಪ್ರಕೃತಿಯ ದೆಸೆಯಿಂದ್ರುಟ್ಟುವುವೈ ಪರಿಪರಿ ತ್ರಿಗುಣ ವಿಕಾರಗಳು
 ಪರನ ಪ್ರೇರಣದಿ ಕರ್ತೃಳೆಂದು ತಿಳಿ ಮರಳಿ ವಿಶ್ವವನೆ ಸೃಜಿಸುವಳು ೪

ಪ್ರಕೃತಿಂ ಪುರುಷಂಚೈವ ವಿದ್ಧ್ಯನಾದೀ ಉಭಾವಸೀ
 ವಿಕಾರಾಂಶ್ಚ ಗುಣಾಂಶ್ಚೈವ ವಿದ್ಧಿ ಪ್ರಕೃತಿ ಸಂಘವಾನ್ ೨೦

ಕಾರ್ಯಕಾರಣ ಕತೃತ್ವೇ ಹೇತುಃ ಪ್ರಕೃತಿರುಚ್ಯತೇ
 ಪುರುಷಸ್ಸುಖದುಃಖಾನಾಂ ಭೋಕ್ತೃತ್ವೇ ಹೇತುರುಚ್ಯತೇ ೨೧

ಪುರುಷಃ ಪ್ರಕೃತಿಸ್ಥೋಹಿ ಭುಂಕ್ತೇ ಪ್ರಕೃತಿಜಾನ್ ಗುಣಾನ್
 ಕಾರಣಂ ಗುಣ ಸಂಗೋಸ್ಯ ಸದಸದ್ಯೋನಿ ಜನ್ಮತು ೨೨

ಉಪದ್ರಷ್ಟಾಽನುಮಂತಾಚ ಭತಾ ಭೋಕ್ತಾ ಮಹೇಶ್ವರಃ
 ಸರಮಾತ್ಮೈತಿಚಾಪ್ಯೋಕ್ತೋ ದೇಹೇಽಸ್ಮಿನ್ ಪುರುಷಃ ಪರಃ ೨೩

ತನುವಿಂದ್ರಿಯಗಳ ಕತೃತ್ವಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಚಿತ್ತಪ್ರಕೃತೆಂದ್ವೇಳುವರೊ
 ಘನ ಸುಖದುಃಖನ ಭೋಗಿಸುವೊಡೆ ಕಾರಣ ಜೀವನು ಎಂದ್ವೇಳುವರೊ ೫

ಅದುಕಾರಣ ಜಡಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಂಬಂಧದ ವೇಹದಿ ಸ್ಥಿತ ಜೀತನನು
 ವಿಧ ವಿಧ ಪ್ರಕೃತಿಜ ವಿಷಯಗಳನುಭವ ಸದಮಾಡುತ ಮೈಮರೆದಿಹನು ೬

ಗುಣ ಸಂಗವೆ ಈ ಜೀವನಿಗನುದಿನ ಘನ ಸದಸದ್ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ
 ಜನಿಸುವುದಕೆ ಕಾರಣ ಸುಖದುಃಖಗಳನುಭವಿಸುವುದಕೆ ಧರೆಯಲ್ಲಿ ೭

೧೯-೨೨

ಅಷ್ಟಪದೀಗದ್ಯಾಃ—

ಈ ಶರೀರದಲಿ ಜೀವನ ಹೊರತು ಮತ್ತೊಬ್ಬ
 ನಾಸವಾಗಹ ನುಪದ್ರಷ್ಟ್ಯಯೆನಿಸ.ತ ಜೀವ
 ರಾಸಿಗಳಿಗಿಲ್ಲ ಅನವರತ ಬಹು ವಿಧದಿಂದ
 ಬೇಸರದೆ ಪ್ರೇರಿಸುತಲೀ

ಯ ಏವಂ ವೇತ್ತಿ ಪುರುಷಂ ಪ್ರಕೃತಿಂಚ ಗುಣೈಸ್ಸಹ
ಸರ್ವಥಾ ವರ್ತಮಾನೋಪಿ ನ ಸ ಭೂಯೋಽಭಿಜಾಯತೇ ೨೪

ಧ್ಯಾನೇನಾತ್ಮನಿ ಪಶ್ಯಂತಿ ಕೇ ಚಿದಾತ್ಮಾನ ಮಾತ್ಮನಾ
ಅಸ್ಯ ಸಾಂಖ್ಯೇನ ಯೋಗೇನ ಕರ್ಮಯೋಗೇನ ಚಾಪರೇ ೨೫

ಅಸ್ಯೇತ್ವೇವಮಜಾನಂತಃ ಶ್ರುತ್ವಾಸ್ಯೇಭ್ಯ ಉಪಾಸತೇ
ತೇಪಿ ಚಾತಿತರಂತ್ಯೇವ ಮೃತ್ಯುಂ ಶ್ರುತಿಪರಾಯಣಾಃ ೨೬

ಈಶನೆಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡನು ದಿನದಿ ಜೀವರನು
ತಾಂ ಸಲಹುತ್ತಿಪ್ಪ ಪರಮಾತ್ಮ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ
ತಾಂ ಸಮೀಚೀನರಸ ಭುಂಜಿಸುತಲಿಹ ನಿವ
ಮಹೇಶ್ವರನೆನಿಸಿಕೊಂಬನೂ ೧

ನರರೊಳಾವನು ಪ್ರಕೃತಿ ದ್ವಿವಿಧ ಪುರುಷ ದ್ವಿವಿಧ
ಮರಳಿ ತತ್ತದ್ಗುಣ ವಿವೇಕಿಸುತ ಚೆನ್ನಾಗಿ
ಅರಿತವನು ಸಂಸಾರವನುಭವಿಸುತಿದ್ದರು
ಮರಳಿ ಜನಿಸನು ಧರೆಯೊಳು

ನಿರುತ ಧ್ಯಾನಿಸಿ ಮನದಿ ನೋಡುವರು ತಮ್ಮ ಹೃ
ತ್ತರಸಿಜದೊಳಿಪ್ಪ ಹರಿಯನು ಕೆಲರು ಕೆಲವರೇ
ಹರಿಯ ಕಾಂಬರು ಜ್ಞಾನಯೋಗದಿಂದಲಿ ಕೆಲವ
ರರಸುವರು ಕರ್ಮದಿಂದ ೨

ಅನುದಿನದಿ ಪರಮಾತ್ಮನಿರವ ಕಾಂಬರು ಕೆಲರು
ಮನುಜರಿಡನರಿಯದಲೆ ಕೇಳಿ ಗುರುಮುಖದಿಂದ
ಅನವರತ ಶ್ರುತಿ ಪರಾಯಣರು ಪೂಜೆಪರಿವರು
ಘನ ಮೃತ್ಯು ದಾಟುತ್ತಿಹರು

ಯಾವತ್ಸಂಜಾಯತೇಕಿಂಚಿತ್ಸತ್ತ್ವಂ ಸ್ಥಾವರ ಜಂಗಮಮ್
ಕ್ಷೇತ್ರ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ ಸಂಯೋಗಾತ್ಪದ್ವಿದ್ವಿ ಭವತರ್ಪಭ ೨೭

ಸಮಂ ಹಿ ಸರ್ವ ಭೂತೇಷು ತಿಷ್ಠಂತಂ ಸರಮೇಶ್ವರಂ
ವಿನಶ್ಯತ್ಸ್ಯವಿನಶ್ಯಂತಂ ಯಃ ಪಶ್ಯತಿ ಸಪಶ್ಯತಿ ೨೮

ಸಮಂ ಪಶ್ಯನ್ ಹಿ ಸರ್ವತ್ರ ಸಮನಸ್ಥಿತ ವೀಶ್ವರಂ
ನಹಿನಸ್ತ್ಯಾತ್ಮನಾಽಽತ್ಮಾನಂ ತತೋಯಾತಿ ಪರಾಂಗತಿಂ ೨೯

ಜನಿಸುತಿಹ ಜಂಗಮ ಸ್ಥಾವರಾತ್ಮಕ ಜೀವ
ರಿನಿತುಳಿಯದಂತೆಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರನಾಮಕ ಸಿರಿಯ
ಘನಮಹಿಮ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ ಹರಿಯ ಸಂಯೋಗದಿಂ
ಜನಿಸುತಿಹರೆಂದು ತಿಳಿಯೊ ೩

೨೩-೨೭

ಪದ ಅಕ್ಷರಗಳ

ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳೊಳು ಸಮನಾಗಿ ಇರುತಿಹ
ನೆಲ್ಲ ಜೀವರು ಕೆಡುತಿರಲು
ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ಕೆಡ ಸರಮೇಶ್ವರನೆಂದಾವ
ಬಲ್ಲನೊ ಅವನೆ ಬಲ್ಲವನು ೧

ಸರ್ವತ್ರ ಸಮನಾಗಿ ಸ್ಥಿತ ಈಶ್ವರನ ಹೀಗೆ
ಸರ್ವದ ಭಾವಿಸುತಿಹನು
ಸರ್ವ ಶ್ರೇಷ್ಠನು ತನ್ನ ತಾ ಕೆಡಿಸನು ತಸ್ಮಾ
ತ್ಸರ್ವೋತ್ತಮ ಪದವನ್ನೈದುವನೊ ೨

ಹರಿಯ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಹೇತು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಿತ್ಯ
ಪರಿಪರೆಯೆಲ್ಲ ಕರ್ಮಗಳಾ

ಪ್ರ ಕೃತ್ಯೈವಜಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಕ್ರಿಯಮಾಣಾನಿ ಸರ್ವಶಃ ಯಃ ಪಶ್ಯತಿ ತಥಾಣ್ಣ ತ್ಮಾನಮಕರ್ತಾರಂ ಸಪಶ್ಯತಿ	೩೦
ಯದಾಭೂತ ಪೃಥಗ್ಭಾವಮೇಕಸ್ಯ ಮನುಪಶ್ಯತಿ ತತಃ ಏವಜಿ ನಿಸ್ತಾರಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಸಂಪದ್ಯತೇ ತದಾ	೩೧

ನಿರುತ ಮಾಡಿಸುವ ನಾ ಕರ್ತನಲ್ಲೆಂದಾವ
ನರಿವನೊ ಅವನೆ ಅರಿತವನು

೩

ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸ್ಥಿತಿಯುಳ್ಳ ಜೀವಿಗಳೆಲ್ಲ
ವಾರಿಜನಾಭಸೂಬ್ಬನಲಿ
ಸೇರಿಪ್ಪರಿವನಿಂವ ಸರ್ವತ್ರ ಸೃಷ್ಟಿ ವಿ
ಸ್ತಾರವಾಗುವದೊ ಈ ವಿಧದಿ

೪

ಅನನ್ಯವಾಗೊ ಆಗವ ಬ್ರಹ್ಮನೈದುವ
ಮರಳಿ ಕೇಳಿದನು ಪಾಂಡವನೆ
ಪರಮಾತ್ಮ ವ್ಯಯಗುಣ ರಹಿತಾದಿ ವರ್ಜಿತ
ವರನಾದ ದೇಸೆಯಿಂದ ಇವನು

೫

ಎಲ್ಲ ದೇಹಗಳಲ್ಲಿದ್ದಾನಾಗಿದ್ದರು ಹುಟ್ಟು
ಜಿಲ್ಲದ ಕಾರಣವನು
ಬಲ್ಲದ ಸತ್ಯಗುಣಾದಿ ರಹಿತತೆಯಿಂದ
ಇಲ್ಲವನಗೆ ನಾಶವರಿಯೈ

೬

ಲೋಕವಿಲಕ್ಷಣ ಕ್ರಿಯೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿ
ತಾ ಕ್ರಿಯಾರಹಿತನೆನಿಸುವನು
ಆ ಕಾರಣದಿ ಚಿಂತಾ ಸಂತಾಪ ದುಃಖ
ಶೋಕಾದಿ ನಿರ್ಲಿಪ್ತನಾಗಿದನು

೭

ಅನಾದಿತ್ಯುನ್ನಿಗುಣತ್ವತ್ಪರಮಾತ್ಮತ್ವಯ ಮನ್ಯಯಾಃ
ಶರೀರಸ್ಥೋಪಿ ಕಾಂತೇಯ ನ ಕರೋತಿ ನಲಿಸ್ಯತೇ ೩೨

ಯಥಾ ಸರ್ವಗತಂ ಸೌಕ್ಷ್ಮ್ಯದಾಕಾಶಂ ನೋಪಲಿಸ್ಯತೇ
ಸರ್ವತ್ರಾನಸ್ಥಿತೋ ದೇಹೇ ತಥಾಽಽತ್ಮಾನೋಪಲಿಸ್ಯತೇ ೩೩

ಯಥಾ ಪ್ರಕಾಶಯತ್ಯೇಕಃ ಕೃತ್ಸ್ನಂ ಲೋಕಮಿವಂ ರವಿಃ
ಕ್ಷೇತ್ರಂ ಕ್ಷೇತ್ರೀ ತಥಾಕೃತ್ಸ್ನಂ ಪ್ರಕಾಶಯತಿ ಭಾರತ ೩೪

ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿಹ ದೆಸೆಯಿಂದ ಲಾಕಾಶ
ಸತತ ಸರ್ವದಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿರೆ ತ
ದ್ಗತ ಮಲಿನದಿ ಲಿಪ್ತವಾಗದಂದದಿ ಹರಿ
ಪ್ರಿತಿಯೊಳಗೆಲ್ಲ ದೇಹದಲಿ ೮

ಇದ್ದರಾದರು ಲಿಪ್ತನಲ್ಲ ದೋಷಗಳಿಂದ
ಬದ್ಧನಾಗನು ತಿಳಿಯಿದನೆ
ಶುದ್ಧ ಸುಖದಿ ಪೂರ್ಣ ಸರ್ವೇಶ ಸರ್ವರೂ
ಳಿದ್ದು ಕ್ರೀಡಿಸುತ ಮೋದಿಸನು ೯

ಹ್ಯಾಂಗೊಬ್ಬ ಸೂರ್ಯನೆ ಲೋಕಗಳೆಲ್ಲ ಚಿ
ನ್ನಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತಿಹನೋ
ತಾಂಗೆಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳೊಳು ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನು ತಾ ಚಿ
ನ್ನಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತಿಹನು ೯

ನರನಾವ ಕ್ಷೇತ್ರ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞರ ಭೇದವ
ಮರಳಿ ಜೀವಗೆ ಜಡ ಪ್ರಕೃತಿ
ಪರಿಹಾರದ ವಿಧ ಜ್ಞಾನ ನೇತ್ರಗಳಿಂದ
ಅರಿತವ ಪಡೆವನೊ ಸುಗತಿ ೧೦

ಕ್ಷೇತ್ರ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ ಯೋರೇವ ಮಂತರಂ ಜ್ಞಾನ ಚಕ್ಷುಷಾ
ಭೂತ ಪ್ರಕೃತಿ ಮೋಕ್ಷಂಚ ಯೇ ವಿದುರ್ಯಾಂತಿತೇ ಪರಂ ೩೫

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾಸೂಪನಿಷತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಯಾಂ
ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರೇ **ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನ ಸಂವಾದೇ**
ಪ್ರಕೃತಿಪುರುಷವಿನೇಕಯೋಗೋನಾಮು
ತ್ರಯೋದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಇಂದಿರಾಪತಿ ವಿಠಲನು ರಣದಲಿ ಕುಂತಿ
ನಂದನಗಿಂತು ಕರುಣದಲಿ
ಇಂದುಪದೇಶ ಮಾಡಿದ ವಿಧವ ಕೇ
ಳಿಂದಾಡಿದನು ಹರುಷದಲಿ

೧೧

೨೮-೩೫

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಚಂದ್ರಾಸ್ತವತನೂಜ ಶೇಷನಾಮಾಖ್ಯ
ವಿರಚಿತೇ **“ಗೀತಾರಂಜನಾ”**ಖ್ಯ ಗ್ರಂಥೇ
ಪ್ರಕೃತಿಪುರುಷವಿನೇಕಯೋಗೋನಾಮು
ತ್ರಯೋದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಹರಿಃ ಓಂ

ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಶ್ರೀ ಭಗವಾಸುಪಾಚ್—

ಪರಂ ಭೂಯಃ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯೇಮಿ ಜ್ಞಾನಾನಾಂ ಜ್ಞಾನ ಮುತ್ತುಮಂ
ಯದ್ಜ್ಞಾತವ್ಯ ಮುನಯಸ್ಸರ್ವೇ ಪರಾಂ ಸಿದ್ಧಿಮಿತೋಗತಾಃ ೧

ಇದಂ ಜ್ಞಾನಮುಪಾಶ್ರಿತೈಃ ಸಾಧುಮಯೋಗತಾಃ
ಸರ್ಗೇಽಪಿ ನೋಪಜಾಯಂತೇ ಪ್ರಲಯೇ ನವ್ಯಥಂತಿಚ ೨

ಮಮಯೋನಿರ್ಮಹದ್ಭ್ರೂತಸ್ಮಿನ್ ಗರ್ಭಂ ದಧಾಮ್ಯಹಂ
ಸಂಭವಸ್ಸರ್ವ ಭೂತಾನಾಂ ತತೋಭವತಿ ಭಾರತ ೩

ಆರ್ಯಾಃ—

ಮತ್ತಿ ಹೇಳುವೆನು ಜ್ಞಾನಗಳೊಳತ್ಯುತ್ತುಮ ಜ್ಞಾನರಹಸ್ಯವನೆ
ಚಿತ್ತದಿ ಅವುದನರಿತು ಮೋಕ್ಷ ಮುನಿವೋತ್ತಮರೈದಿದರೋ ಅದನೆ ೧

ಈ ಪರಿ ಜ್ಞಾನವನಾಶ್ರಿಸೆನ್ನ ಸಾರೂಪ್ಯವನೈದಿದ ಬಳಿಕೆಂದೂ
ಅ ಪ್ರಳಯದಿ ವ್ಯಥೆ ಪಡರು ಜನಿಸರವರೇ ಪೃಥುವಿಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಬಂದು ೨

ಅಷ್ಟಪದೀಗದ್ಯಾಃ—

ಎನ್ನ ರಾಣಿಯೊ ಮಹದ್ಭ್ರೂತ ನಾನುಕ ಲಕ್ಷ್ಮಿ
ಇನ್ನು ನಾನವಳಲ್ಲಿ ಜಗದಾತ್ಮಕದ ಗರ್ಭ
ವನ್ನೆ ಇಡುತಿಹೆನು ಅವಳಿಂದೆಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳು
ಜನ್ಮವೈದುವರು ಕೇಳೈ

ಸರ್ವ ಯೋನಿಷು ಕೌಂತೇಯ ಮೂರ್ತಯಃ ಸಂಭವಂತಿಯಾಃ ತಾಸಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಮಹತ್ಯೋನಿರಹಂ ಬೀಜಪ್ರದಃ ಪಿತಾ	೪
ಸತ್ತ್ವಂ ರಜಸ್ತಮ ಇತಿ ಗುಣಾಃ ಪ್ರಕೃತಿ ಸಂಭವಾಃ ನಿಬಧ್ನಂತಿ ಮಹಾಬಾಹೋ ದೇಹೇ ದೇಹಿನಮವ್ಯಯಂ	೫
ತತ್ರ ಸತ್ತ್ವಂ ನಿರ್ಮಲತ್ವಾತ್ ಪ್ರಕಾಶಕಮನಾಮಯಂ ಸುಖ ಸಂಗೇನ ಬಧ್ನಾತಿ ಜ್ಞಾನ ಸಂಗೇನ ಚಾನಘ	೬
ರಜೋ ರಾಗಾತ್ಮಕಂ ನಿಧಿ ತೃಷ್ಣಾಽಽಸಂಗ ಸಮುದ್ಭವಂ ತನ್ನಿ ಬಧ್ನಾತಿ ಕೌಂತೇಯ ಕರ್ಮಸಂಗೇನ ದೇಹಿನಂ	೭

ಇನ್ನು ಸುರನರ ತೀರ್ಯಗಾದಿ ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ
ಜನ್ಯರಾಗುವ ಯಾವ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಅವರಿಗೂ
ಜನ್ಮಸ್ಥಾನಗಳು ಮಹದ್ಬ್ರಹ್ಮವೋ ನಾ ಬೀಜ
ವನ್ನೇ ಪ್ರದ ತಂದೆ ಜಗಳೇ ೩-೪

ಮರಳಿ ಸತ್ತ್ವರಜಸ್ತಮೋಗುಣಕ್ಕಭಿಮಾನಿ
ಸಿರಿ ಭೂಮಿ ದುರ್ಗಿಯೆಂಬುವ ಪ್ರಕೃತಿ ಸಂಭವದ
ಮೂರು ಗುಣ ನಿತ್ಯ ರಾಜೀವರನು ದೇಹದಲಿ
ಭರದಿ ಬಂಧಿಸುತಿಪ್ಪುದು

ಎರಡೊಂದು ಗುಣದೊಳಗೆ ನಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಲವಾಗಿ
ಇರುವ ಕಾರಣ *ಅನಾಮಯ ಪ್ರಕಾಶಕವಾಗಿ
ನಿರುತ ವಿಷಯಗಳ ಸುಖಜ್ಞಾನ ಸಂಗದಿ ನರರ
ಭರದಿ ಬಂಧಿಸುತಿಪ್ಪುದು ೫-೬

*ಯೋಗಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಡದೆ ಜ್ಞಾನೋತ್ಪಾದಕವಾಗಿ

ತಮ ಸ್ವಜ್ಞಾನಜಂ ನಿಧ್ವಿ ಮೋಹನಂ ಸರ್ವದೇಹಿನಾಂ
ಪ್ರಮಾದಾಲಸ್ಯ ನಿದ್ರಾಭಿಸ್ತನ್ನಿ ಬಧ್ನಾತಿ ಭಾರತ

೮

ಸತ್ತ್ವಂ ಸುಖೇ ಸಂಜಯತಿ ರಜಃ ಕರ್ಮಣಿ ಭಾರತ
ಜ್ಞಾನಮಾವೃತ್ಯತು ತಮಃ ಪ್ರಮಾದೇ ಸಂಜಯತ್ಯುತ

೯

ರಜಸ್ತಮಶ್ಚಾಭಿಧೂಯ ಸತ್ತ್ವಂ ಭವತಿ ಭಾರತ
ರಜಸ್ಸತ್ತ್ವಂ ತಮಶ್ಚೈವ ತಮಸ್ಸತ್ತ್ವಂ ರಜಸ್ತಥಾ

೧೦

ಎಲೆ ಧನಂಜಯನೆ ರಾಗಾತ್ಮಕ ರಜೋಗುಣವು
ಬಲಿತ ತೃಷ್ಣಾ ಸಂಗ ಜನಕವಿದು ಜೀವರನ
ಹಲವು ಕರ್ಮದ ಸಂಗದಿಂದ ಬಂಧಿಸುತಿಹುದು
ತಿಳಿಯೆಂದನಾ ದೇವನು

ಬಲಹೆನಿಪ ತಮ ಅವಿದ್ಯಾ ಜನಕವೆಂದೆನುತ
ತಿಳಿ ಸರ್ವ ಪ್ರಾಣಿಗಳೆಲ್ಲ ಮೋಹಪ್ರದವೊ
ಅಲಸ ಪ್ರಮಾದ ನಿದ್ರೆಗಳಿಂದ ಬಹು ವಿಧದಿ
ಬಲದಿ ಬಂಧಿಸುತಿಪ್ಪುದು

೨-೮

ಪದ ಅಟತಾಳ

ಸತ್ವ ಗುಣವು ನಿತ್ಯವಲ್ಲದ ಸುಖದಲಿ
ಹತ್ತಿಸುವುದು ಸಂಗ ರಜವು
ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಪುರುಷನಾ
ಸಕ್ತನ ಮಾಳ್ಪುದು ತಪವೂ

೧

ಉತ್ತಮ ಜ್ಞಾನವನಾಚ್ಛಾದಿಸಿ ಜೀವ
ಮೊತ್ತರಿಗೆಲ್ಲನುದಿನದೀ
ಮತ್ತೆ ಪ್ರಮಾದಾದಿ ಸಕ್ತರ ಮಾಡಿನ್ನು
ಹತ್ತಿಸುವುದು ವಿಷಯದಲಿ

೨

ಸರ್ವ ದ್ವಾರೇಷು ದೇಹೇಽಸ್ಮಿನ್ ಪ್ರಕಾಶ ಉಪಜಾಯತೇ
 ಜ್ಞಾನಂ ಯದಾ ತದಾ ವಿದ್ಯಾದ್ವಿವೃದ್ಧಂ ಸತ್ತ್ವಮಿತ್ಯುತ ೧೧
 ಲೋಭಃ ಪ್ರವೃತ್ತಿರಾರಂಭಃ ಕರ್ಮಣಾಮಶಮಃ ಸ್ಪೃಹಾ
 ರಜಸ್ಯೇತ್ತಾನಿ ಜಾಯಂತೇ ನಿವೃದ್ಧೇ ಭರತರ್ಷಭ ೧೨

ಕೆಲ ಕಾಲದಲಿ ಸತ್ತ್ವ ಗುಣವೆ ತಾ ಪ್ರಬಲಿಸಿ
 ಉಳಿದ ರಜಸ್ತಮೋಗುಣವ
 ಬಲವಾಗದಂತದರನೆ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಪ್ರ
 ಬಲವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿಹುದು ೩

ಹೀಗೆ ರಜಸ್ತಮೋ ಗುಣಗಳು ಕೆಲ ಕಾಲ
 ದಾಗ ಮಿಕ್ಕೈರಡು ಗುಣಗಳ್ಳೆ
 ಚ್ಯಾಗದಂದದಿ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಪ್ರಕಾಶಿತ
 ದಾಗುವದೈ ಕೇಳೊ ಇನ್ನೂ ೪

ಮತ್ತು ಈ ದೇಹದಿ ಮನ ಆದಿ ಇಂದ್ರಿಯ
 ಮೊತ್ತದಿ ಪ್ರಕಾಶವಾದ
 ಉತ್ತಮ ಜ್ಞಾನ ಪುಟ್ಟಿಪದ್ಯಾವಾಗೊ ಆಗ
 ಸತ್ತ್ವಾಭಿವೃದ್ಧಿಯೆಂದರಿಯೊ ೫

ಘನ ರಜೋಗುಣ ಹೆಚ್ಚುತಿರಲು ಲೋಭವು ಸ್ಪೃಹೆ
 ಮನದೊಳುದ್ಯೋಗ ಅಶಮವು
 ಅನಘ ಕೇಳೈ ಕರ್ಮಾರಂಭವು ಇದು ಎಲ್ಲ
 ಜನಿಸುತ್ತಿಹುದು ಪಾಂಡುಸುತನೆ ೬

ತಮವೆಂಬ ಗುಣ ಹೆಚ್ಚುತಿರೆ ಅಪ್ರಕಾಶವು
 ಪ್ರಮದ ನಿರುದ್ಯೋಗ ಹಾಂಗೆ
 ಅಮಿತ ಮೋಹವು ನಿದ್ರೆ ಆಲಸ್ಯ ಆಕ್ರೋಶ
 ಮಮಕಾರಾದಿಗಳು ಟ್ಪುತ್ತಿಹುವೊ ೭

ಅಪ್ರಕಾಶೋ ಪ್ರವೃತ್ತಿಶ್ಚ ಪ್ರಮಾದೋ ಮೋಹ ಏವಚ ತಮಸ್ಯೇತಾನಿ ಜಾಯಂತೇ ವಿವೃದ್ಧೀ ಕುರುನಂದನ	೧೩
ಯದಾ ಸತ್ತ್ವೀ ಪ್ರವೃದ್ಧೀತು ಪ್ರಲಯಂ ಯಾತಿ ದೇಹಭೃತ್ ತದೋತ್ತಮವಿದಾಂ ಲೋಕಾ ನನುಲಾನ್ ಪ್ರತಿಪದ್ಯತೇ	೧೪
ರಜಸಿ ಪ್ರಲಯಂ ಗತ್ವಾ ಕರ್ಮಸಂಗಿಷು ಜಾಯತೇ ತಥಾ ಪ್ರಲೀನಸ್ತಮಸಿ ಮೂಢಯೋನಿಷು ಜಾಯತೇ	೧೫

ನರನೆ ಮತ್ತಾವ ಕಾಲದಿ ಸತ್ವ ಗುಣ ಹೆಚ್ಚು ತಿರಲಾಗ ವ್ಯುತರಾದ ನರರು ಪರಮ ನಿರ್ಮಲ ಬ್ರಹ್ಮವಿದರ ದೇಹಗಳನ್ನೆ ತ್ವರದಿ ಐದು-ತಿಹರವರು	೮
--	---

ರಜಗುಣ ಹೆಚ್ಚಿದಾಗಳಿದು ಪೋದವರೆಲ್ಲ ಯಜನಾದಿ ಕರ್ಮ ಸಂಗಿಗಳ ದ್ವಿಜರ ಉದರದಿ ಜನ್ಮವನ್ನೈದುವರು ಕೇಳು ವಿಜಯನೆ ತಮ ಹೆಚ್ಚುತಿರಲು	೯
--	---

ತಮ ಪರಿಹರಿಸಲು ಮೂಢ ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಜನಿಸುತಿಹರು ಧನಂಜಯನೆ ಇನಿತು ತ್ರಿಗುಣದಿ ಮಾಡುವ ಕರ್ಮಕೆ ಫಲ ವನೆ ಹೇಳುವೆನೊ ತೀಯಿದನೆ	೧೦
--	----

ಸತ್ವ ಕರ್ಮಕೆ ಫಲ ನಿರ್ಮಲ ಸುಖಭೋಗ ಮತ್ತೆ ರಾಜಸ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಜತ್ತಾದ ಸುಖದುಃಖ ಮಿಶ್ರಫಲವ ಭೋಗಿ ಸುತ್ತಿಹ ತಮ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ	೧೧
--	----

ಕರ್ಮಣಸ್ಸುಕ್ಯತಸ್ಯಾಹು ಸ್ವಾತ್ತಿವ್ಯಕಂ ನಿರ್ಮಲಂ ಫಲಂ

ರಜಸಸ್ತು ಫಲಂ ದುಃಖ ಮಜ್ಞಾನಂ ತಮಸಃ ಫಲಂ

೧೬

ಸತ್ತ್ವತ್ಸಂಜಾಯತೇ ಜ್ಞಾನಂ ರಜಸೋ ಲೋಭ ಏವಚ

ಪ್ರಮಾದ ಮೋಹೌ ತಮಸೋ ಭವತೋಽಜ್ಞಾನಮೇವಚ

೧೭

ಉಧ್ವ್ಯಂ ಗಚ್ಛಂತಿ ಸತ್ತ್ವಸ್ಯಾ ಮಧ್ಯೇತಿಷ್ಯಂತಿ ರಾಜಸಾಃ

ಜಘನ್ಯಗುಣ ವೃತ್ತಿಸ್ಯಾ ಅಧೋಗಚ್ಛಂತಿ ತಾಮಸಾಃ

೧೮

ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದ ಸುಖ ಭೋಗಿಪ ಮರಳಿ ಅ

ಜ್ಞಾನ ಹೆಚ್ಚಿಸುವಂಥ ಸುಖವೀ

ಮಾನವ ಪಡೆಯುವ ಫಲವಿದೆನ್ನುತ ತತ್ತ್ವ

ಜ್ಞಾನಿಗಳೆಲ್ಲಾಳುತಲಿಹರೋ

೧೯

ಸತ್ತ್ವ ಗುಣದ ದೆಸೆಯಿಂದ ನಿರ್ಮಲ ಜ್ಞಾನೋ

ತ್ಪತ್ತಿಯಾಹುದು ರಜೋಗುಣದಿ

ವಿತ್ತಾದಿಯಲಿ ಲೋಭ ಹುಟ್ಟುತ್ತಿಹುದು ಕೇಳೊ

ಮತ್ತೆ ಮಹಾ ತಮೋಗುಣದಿ

೨೦

ಪರಮ ಪ್ರಮಾದ ಅಜ್ಞಾನ ಮೋಹವು ಹುಟ್ಟು

ತಿರುತಿಹುದಿನ್ನು ಕೇಳಿದನು

ವರ ಸತ್ತ್ವ ಗುಣದಲಿ ಸ್ವಿರರೂಢ್ಯ ಲೋಕದೊ

ಳಿರುವರು ಮಧ್ಯ ಲೋಕದಲಿ

೨೧

ಇರುವರು ರಾಜಸರಥಮ ಗುಣಸ್ಥಳು

ನರರಥೋಲೋಕಕ್ಕೋಗುವರೊ

ಕರುಣೆ ಇಂದಿರೇಪತಿ ವಿಠಲನ ಕ್ಲುಪ್ತನೀ

ಪರಿಯೆಂದು ತಿಳಿಯೊ ಪಾಂಡವನೆ

೨೨

ನಾನ್ಯಂ ಗುಣೇಭ್ಯಃ ಕರ್ತಾರಂ ಯದಾದ್ರಷ್ಟ್ವಾನುಪಶ್ಯತಿ
ಗುಣೇಭ್ಯಶ್ಚ ಪರಂ ವೇತ್ತಿ ಮದ್ಭಾವಂ ಸೋಽಧಿಗಚ್ಛತಿ ೧೯

ಗುಣಾನೇತಾನತೀತ್ಯತ್ರೀನ್ ದೇಹೀ ದೇಹ ಸಮುದ್ಭವಾನ್
ಜನ್ಮಮೃತ್ಯು ಜರಾದುಃಖೈರ್ವಿಮುಕ್ತೋಽಮೃತಮಶ್ನುತೇ ೨೦

ಅರ್ಪಣ ಉಪಾಚ:—

ಕೈರ್ಲಿಂಗೈಸ್ತ್ರೀನ್ ಗುಣಾನೇತಾನತೀತೋ ಭವತಿ ಪ್ರಭೋ
ಕಿಮಾಚಾರಃ ಕಥಂಚೈತಾನ್ ತ್ರೀನ್ ಗುಣಾನತಿವರ್ತತೇ ೨೧

ಪಟ್ಟದೀ:—

ನಿರುತ ತ್ರಿಗುಣಗಳಿಂದಲೇ ಈ
ಪರಿಪರಿ ವಿಕಾರಗಳು ಜನಿಸಿದು
ವರಿವನಿದಕೆ ವಿಕಾರ ಕಾರಣವನ್ಯನಿಶ್ಚೆಂದು
ಅರಿವನ್ಯಾವಾಗಾಗ ತ್ರಿಗುಣಕೆ
ಪರನು ಹರಿಯೆಂದರಿವನವನೆ
ನ್ನಿರವನೈದುವ ಕೇಳು ಪಾಂಡವ ಎಂದನಸುರಾರಿ ೧೯

ತನುವ ಧರಿಸಿದ ಜನರು ಕೇಳೈ
ತನುವಿನಲಿ ಸಂಭವಿಸುತಿಹ ಈ
ಘನ ತ್ರಿಗುಣವನೆ ಮಾರಿ ವರ್ತಿಸುತಿರಲು ಆ ನರನು
ಜನನ ಮರಣ ಜರಾದಿ ದುಃಖವ
ಹಣೆದು ಬಿಡುಗಡೆಯೈದಿ ಅದರಿಂ
ದನುಪಮದ ಅಮೃತವನು ಭೋಗಿಸುತಿಹನು ಕೇಳೆಂದ ೨೦

ಅರ್ಯಾ:—

ಆನ ಕುರುಹಿನಿಂದಿದ್ದರೆ ತ್ರಿಗುಣದ ಭಾವ ಮಾರಿದವನಾಗುವನೋ
ಆನ ವಿಧಾಚಾರುಳ್ಳವ ಮುಘ್ಯಾಂಗೀ ತ್ರಿಗುಣದಿ ತಾ ವರ್ತಿಸನೋ ೨೧

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ:-

ಪ್ರಕಾಶಂಚ ಪ್ರವೃತ್ತಿಂಚ ನೋಹಮೇವಚ ಪಾಂಡವ
ನದ್ವೇಷ್ಟಿ ಸಂಪ್ರವೃತ್ತಾನಿ ನನಿವೃತ್ತಾನಿ ಕಾಂಕ್ಷತಿ ೨೨

ಉದಾಸೀನವದಾಸೀನೋ ಗುಣೈರ್ಯೋ ನವಿಚಾಲ್ಯತೇ
ಗುಣಾವರ್ತಂತ ಇತ್ಯೇವ ಯೋಽವ(ನು)ತಿಷ್ಠತಿ ನೇಂಗತೇ ೨೩

ಅಷ್ಟಪದ್ಯಗದ್ಯಾ:-

ಸತ್ವಗುಣ ಜನ್ಯಪ್ರಕಾಶ ರಜಗುಣದಿ ಉ
ತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುವ ಕಾರ್ಯಕುದ್ಯೋಗ ತಮದಿ ಉ
ತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುವ ಮೋಹಗಳು ನಿತ್ಯದಲಿ ಸಂಪ್ರ
ವೃತ್ತವಾಗುತ್ತಲಿದ್ದರು

ಮತ್ತೆ ಗುಣವನೆ ಮಾರಿ ವರ್ತಿವನು ದ್ವೇಷಿಸ ನಿ
ವೃತ್ತವಾಗುತ್ತಲಿರಲು ಕಾಂಕ್ಷಿಸನು ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ
ಸತ್ವರಜ ಗುಣಜಪ್ರಕಾಶ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರ
ವೃತ್ತಿಯಲಿ ಸಂಚರಿವನೊ ೨೨

ಮನುಜನಾವನು ತ್ರಿಗುಣಗಳು ಭಗವದಿಚ್ಛೆಯಿಂ
ದನುದಿನದಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಲಿಹವನೆಂದರಿತು ತ
ದ್ಗುಣಜನ್ಯ ವಿವಿಧ ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ಚಲಿಸದೆ
ಉದಾಸೀನನಂತೆ ಇದ್ದು

ಅನವರತ ಈ ಪ್ರಕಾರದಿ ಲೋಕದೊಳಗಾವ
ಮನುಜ ಸುಸ್ಥಿರನಾಗಿ ಚಲಿಸದಂದದಲಿದ್ದ
ವನೆ ಮೂರು ಗುಣಗಳನೆ ಮಾರಿದವನೆಂತೆಂದು
ಅನಘ ತಿಳಿ ಇದು ಗೋಪ್ಯವೊ ೨೩

ಸಮದುಃಖ ಸುಖಸ್ವಸ್ಥಃ ಸಮಲೋಷ್ಠಾಶ್ಮ ಕಾಂಚನಃ
 ತುಲ್ಯ ಪ್ರಿಯಾಪ್ರಿಯೋ ಧೀರಸ್ತುಲ್ಯ ನಿಂದಾತ್ಮ ಸಂಸ್ತುತಿಃ ೨೪
 ಮಾನಾಪಮಾನಯೋಸ್ತುಲ್ಯಸ್ತುಲ್ಯೋ ಮಿತ್ರಾರಿ ಪಕ್ಷಯೋಃ
 ಸರ್ವಾರಂಭ ಪರಿತ್ಯಾಗೀ ಗುಣಾತೀತಸ್ಸ ಉಚ್ಯತೇ ೨೫

ನಿರುತ ಸುಖದುಃಖ ಲೋಷ್ಠಾಶ್ಮ ಕಾಂಚನ ಮರಳಿ
 ಪರಿಪರಿ ಪ್ರಿಯಾ ಪ್ರಿಯ ಸದಾರ್ಥ ನಿಂದಿಸುತಿಪ್ಪ
 ನರರು ಆತ್ಮಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಳ್ವರಾದರು ಯೆಲ್ಲಿ
 ನಿತ್ಯ ಅಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯರು

ಅರಿತು ಈ ವಿಧವ ಇಷ್ಟಾನಿಷ್ಠಗಳೊಳು ಬಹು
 ಹರುಷ ದುಃಖವನ್ನೈದದಂತೆ ಸಮನಾಗಿರುವ
 ಪುರುಷ ಧೀರನು ಸ್ವಸ್ಥನಿಸುವನು ಜನರಿಂದ
 ಕುರುನಂದನನೆ ಕೇಳಿದೂ ೨೪

ಮರಳಿ ಮಾನಾಪಮಾನವು ಸಂಭವಿಸಿದರೂ
 ಅರಿ ಮಿತ್ರ ಪಕ್ಷರಲಿ ಸಮನಾಗಿ ಅನುಚಿತದ
 ದುರಿತ ಕರ್ನಾರಂಭ ಕರ್ತೃತ್ವವಳಿದಿಪ್ಪ
 ಪುರುಷ ತ್ರಿಗುಣಾತೀತನೊ

ನಿರುತ ಅವ್ಯಭಿಚರಿತ ಭಕ್ತಿಯೋಗದಿ ಎನ್ನ
 ಮರೆಹೊಕ್ಕು ಸೇವಿಸುತಲಿಹನಾವನೋ ಅವನು
 ಎರಡೊಂದು ಗುಣ ವಿಗಾರಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ತಾನು
 ಅರಹನೆಂದೆನಿಸುತಿಹನೊ

ನರನೆ ಅದುಕಾರಣ ಮಹದ್ವ್ಯಹ್ಮ ವಾಚ್ಯಳಾ
 ಗಿರುವ ಲಕ್ಷ್ಮಿಗು ಮತ್ತೆ ವ್ಯಯರಹಿತ ಮುಕ್ತರಿಗು
 ಪರಮ ಶಾಶ್ವತ ಧರ್ಮಗಳಿಗು ಮೋಕ್ಷಕು ನಾನು
 ವರ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಕರ್ತನೊ

ಮಾಂಚಯೋಽನ್ಯಭಿಚಾರೇಣ ಭಕ್ತಿಯೋಗೇನ ಸೇವತೇ
ಸಗುಣಾನ್ ಸಮತೀತ್ಯೈತಾನ್ ಬ್ರಹ್ಮಭೂಯಾಯಕಲ್ಪತೇ ೨೬

ಬ್ರಹ್ಮಣೋಹಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಹ ಮನ್ಯುತಸ್ಯಾನ್ಯಯಸ್ಯಚ
ಶಾಶ್ವತಸ್ಯಚ ಧರ್ಮಸ್ಯ ಸುಖಸ್ಯೈಕಾಂತಿ ಕಸ್ಯಚ ೨೭

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾಸೂಪನಿಷತ್ಸು ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಯಾಂ
ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನ ಸಂವಾದೇ
ಗುಣತ್ರಯವಿಭಾಗಯೋಗೋನಾಮು
ಚತುರ್ದಶೋಧ್ಯಾಯಃ

ಭರತ ಕುಲತಿಲಕ ಪಾರ್ಥನೆ ಕೇಳಿದೆನ್ನುತಲಿ
ಕರುಣದಲಿ ಇಂದಿರಾಪತಿ ವಿಠಲ ನುಡಿದನೈ
ಕುರುಕುಲಾಗ್ರಣಿಯೆ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಕೇಳಿದೆನುತ
ಒರೆದ ಸಂಜಯನು ಇದನು (೨೫-೨೭)

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಚಂದ್ರಾಭಿಧತನೂಜ ಶೇಷನಾಮಾಖ್ಯ
ವರಚಿತೇ “ಗೀತಾರಂಜನಾ”ಖ್ಯ ಗ್ರಂಥೇ
ಗುಣತ್ರಯವಿಭಾಗಯೋಗೋನಾಮು
ಚತುರ್ದಶೋಧ್ಯಾಯಃ

ಪರ: ೬೦

ಹದಿನೈದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ:—

ಉಧ್ವನುಲ ಮಧಶ್ಯಖ ಮಶ್ವತ್ಥಂ ಪ್ರಾಹುರವ್ಯಯಮ್
ಭಂಡಾಂಸಿ ಯಸ್ಯ ಪರ್ಣಾನಿ ಯಸ್ತಂ ವೇದ ಸವೇದವಿತ್

೧

ಸೀಸಮಾಲಿಕಾ:—

ಮತ್ತೆ ಹೇಳುವೆನು ಪಾಂಡವನೆ ಕೇಳೈ ನಾನು
ನಿಸ್ತರದಿ ಜಗನೆಂಬ ವೃಕ್ಷದಿರವ
ಸತ್ವಾದಿಯುಕ್ತ ಚಿದಚಿತ್ಪ್ರಕೃತಿಗಳು ಇದಕೆ
ವ್ಯಕ್ತಿದರು ಮೂಲ ಉಪಮೂಲದಂತೆ
ಎಲ್ಲಕುತ್ತುಮ ನಿಷ್ಣು ಉಧ್ವನೆದಿರೆ ಇದಕೆ
ನಿಲ್ಲುವುದಕಾಸ್ಪದನು ಧರೆಯಂದದಿ
ಮೂಲಭೂತನು ಬ್ರಹ್ಮ ನೊದಲಾದ ಜೀವಿಗಳ
ಜಾಲರೆಲ್ಲರು ಅಧೋಯೆನಲಧಮರು
ಇದಕೆ ಶಾಖಾಭೂತರಾಗಿಹರು, ನೇದಗಳು
ಇದಕೆ ಪರ್ಣಗಳೆಂದು ಕರೆಸುತಿಹವು
ಏಕ ಪ್ರಕಾರದಿಂದಿರದ ಕಾರಣದಿ ಈ
ಲೋಕ ವೃಕ್ಷಶ್ವತ್ಥವೆಂದ್ವೇಳ್ವರು
ಇದು ಪ್ರವಾಹದ ರೂಪದಿಂದ ಶಾಶ್ವತವು ಕೇ
ಳದು ಕಾರಣವ್ಯಯವೆನಿಸುತಿಪ್ಪುದು
ಇದನಾವ ಬಲ್ಲನೋ ಅವ ನೇದ ಬಲ್ಲವನು
ಇದಕೆ ವೂರ್ವೋಕ್ತ ಶಾಖಾಭೂತನಾ

ಅಧ್ಯಕ್ಷೋಧ್ವಂ ಪ್ರಸೃತಾಸ್ತಸ್ಯ ಶಾಖಾ
 ಗುಣ ಪ್ರವೃದ್ಧಾ ವಿಷಯ ಪ್ರವಾಲಾಃ
 ಅಧಶ್ಚ ಮೂಲಾನ್ಯನು ಸಂತತಾನಿ
 ಕರ್ಮಾನುಬಂಧಿನಿ ಮನುಷ್ಯಲೋಕೇ
 ನರೂಪಮಸ್ಯೇಹ ತಥೋಪ ಲಭ್ಯತೇ
 ನಾಂತೋ ನಚಾದಿರ್ನಚ ಸಂಪ್ರವಿಷ್ಟಃ
 ಅಶ್ವತ್ಥಮೇನಂ ಸುನಿರೂಢ ಮೂಲ
 ಮಸಂಗ ಶಸ್ತ್ರೇಣ ದೃಢೇನ ಛಿತ್ತಾ

೨

೩

ಜೀತನಾಜೀತನ ಸ್ವರೂಪಿ ಮಹದಹಂಕಾರ
 ವಾದೆಂಟು ವಸ್ತುಗಳು ಅಧಮದೇಹ
 ಗಳಲು ಉತ್ಪ್ರಾಪ್ತ ಪ್ರಕೃತಿಯಲು ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಬಹಳ
 ಸೂಕ್ಷ್ಮ ರೂಪದಿ ತೋಗುತಿಹವು ತಿಳಿಯೈ
 ತ್ರಿಗುಣದಿಂದಭಿವೃದ್ಧವಾದ ಶಬ್ದಾದಿ ವಿಷ
 ಯಗಳೆದಕೆ ತಿಳಿಯೊ ಪ್ರವಾಳವೆಂದು
 ಎಲೆಗಳೆಂಬುವ ವೇದಚ್ಛಾನದಿಂದ ಮೋಕ್ಷ ಫಲ
 ಫಲಿಸುವುದು ಸುಖಭೋಗವದರ ರಸವೊ
 ಅಧಮ ಶಾಖಾಧೂತರಾದ ಜೀವರಿಗೆಲ್ಲ
 ಮೊದಲುಕ್ತ ಮೂಲಗಳುಯೆನಲು ಕೇಳೈ
 ಹ್ಯಾಂಗೆ ಮೂಲಗಳು ವೃಕ್ಷದ ಶಾಖೆ ವೃದ್ಧಿದವೊ
 ಹಾಂಗೆ ಭಗವದ್ರೂಪಗಳು ನಿತ್ಯದ
 ನರಲೋಕದಲಿ ಕರ್ಮ ಅನುಬಂಧದಿಂದ ಪರಿ
 ಪರಿ ಫಲವ ಕೊಡುವುದೆಂತೆಂದು ತಿಳಿಯೊ

೧-೨

ಪಟ್ಟದೀ ತ್ರಿಪುಟಕಾಳ

ಜಗದಾಖ್ಯ ವಶ್ವತ್ಥ ವೃಕ್ಷವು
 ಮಿಗೆ ವಿಕಾರ ಸ್ವರೂಪಿಯಾದುದು
 ಜಗದೊಳಹೆ ಮಾನವರಿಗೇಕ ಪ್ರಕಾರ ಕಾಣಿಸದೈ

ತತಃಪರಂ ತತ್ಪರಿಮಾರ್ಗತನ್ಯಂ ಯಸ್ಮಿನ್ ಗತಾನನಿವರ್ತಂತಿ ಧೂಯಃ
ತಮೇವ ಚಾದ್ಯಂ ಪುರುಷಂ ಪ್ರಪದ್ಯೇ ಯತಃ ಪ್ರಸೃತ್ತಿಃ ಪ್ರಸೃತಾ
[ಪುರಾಣೇ ೪

ನಿರ್ಮಾನ ಮೋಹಾ ಜಿತ ಸಂಗದೋಷಾ ಅಧ್ಯಾತ್ಮನಿತ್ಯಾ ವಿನಿನ್ಯತ್ತ
[ಕಾಮಾಃ
ದ್ವಂದ್ವೇ ವಿಮುಕ್ತಾಸ್ಸುಖಮುಖ ಸಂಜ್ಞೈರ್ಗಚ್ಛಂತ್ಯ ಮೂಢಾಃ
[ಪದಮನ್ಯಯಂ ತತ್ ೫

ಜಗಕೆ ಕಾರಣ, ಲಯಕೆ ಕರ್ತೃವು,
ಮಿಗೆ ಪ್ರವಿಷ್ಟನುಮಾದ ಹರಿಯಂ
ಅಗಣಿತ ಪರಿಶ್ರಮವ ಮಾಡದೆ ಕಾಣ್ಬುದರಿದರಿಯೈ

ಘನ ಸುಶಸ್ತ್ರದಿ ಮೂಲವನು ಛೇ
ಡನವ ಮಾಡಲು ಬೇಕೆನಲು ಕೇ
ಳನುದಿನದಿ ಶಾಸ್ತ್ರಾವನುಶನದಿಂದ ಮೂಲನ್ನಾ
ಮನನ ಮಾಡುತ ಜನಕೆ ಪರಮನೆಂ
ದೆನುತ ತಿಳಿಯಲಿಬೇಕಿದೆಂಬುವ
ಘನ ರಹಸ್ಯವ ತಿಳಿಯೊ ಪಾಂಡುಕುಮಾರನೆಂತೆಂದಾ

ಅದಕನಂತರದಲ್ಲಿ ಆ ಹರಿ
ಪದದ ಮಾರ್ಗವ ಹುಡುಕುತಲಿ ಆ
ವುದನೆ ಪಡೆದವರೆಂದು ತಿರುಗರೊ ವಿಕ್ಟವಾರಿಂದ
ಉದಿಸಿ, ವಿಸ್ತರಿಸಿಹುದೊ ಆತನ
ವಿಧಿಮುಖರಿಗಿನ್ನಾ ದಿಕರ್ತನ
ಸದಯ ಪರಮ ಪುರಾಣ ಪುರುಷನ ಮೊರೆಹೊಗುವುದೊಂದಾ

ನತದ್ವಾಪಯತೇ ಸೂರ್ಯೋ ನ ಶಶಾಂಕೋ ನ ಪುನಃ ಕೇ
ಯದ್ಗತ್ವಾ ನನಿವರ್ತಂತೇ ತದ್ಭಾವು ಪರಮಂ ಮಮ

೬

ಪದ ಧನ್ಯಾಸಿರಾಗ ಆದಿತಾಳ

ಈ ದೃಶ ಪದವನೆ ಐದುವನಿರವಾ ಜೋಧಿಸುವೆನುತ್ತಮವಾದ ಈ ವಿಧವಾ	ಪ.
ನಾನು ಮಾಡಿದೆ ಕರ್ಮವೆಂಬ ಕುತ್ತಿತಭಿ ಮಾನ ಈ ವಿಧ ಮೋಹವನೇದಿಹನೈ	೧
ಅದುಕಾರಣ ಕರ್ಮಫಲವೆನಗಿಲ್ಲ ಮದಡವಿಗುಂಟೆಂದು ತಿಳಿದಿಹನೈಯ	೨
ಫಲವಾಹದೆನೆಗೆಂಬ ಸಂಗವೆಂಬುವ ಈ ಬಲೆಗೆ ಸದೃಶ ಮೋಹಾ ಗೆದ್ದಿಹನೈಯ	೩
ಹರಿಸಿ ದ್ವಿವಿಧ ಕರ್ಮ ಮಾಡಿಪನೆನುತೀ ವರ ಸು ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಜ್ಞಾನದಲಿ ನಿರತನೈ	೪
ಅದುಕಾರಣ ಕರ್ಮಫಲ ಪ್ರತಿಗ್ರಹವೂ ಸದಮಾಡದೆ ಕರ್ಮವಳಿದಿಹನೈಯ	೫
ದ್ವಂದ್ವ ಕರ್ಮದ ಫಲದಾಖು ಸುಖವೆಂಬ ಬಂಧದಿ ಮುಕ್ತಗೀವಿಧ ಜ್ಞಾನದಿಂದ	೬
ಹೀಗೆ ಧೀಯುಕ್ತರಾದ ಜ್ಞಾನಿಗಳೆಲ್ಲ ಹೋಗುವರಾಪರಿ ಕೆಡನ ಪದವಿಗೆ	೭
ಇನ್ನು ಹೇಳುವೆ ಇಂದಿರೇಶ ವಿಠಲನ ಘನಾಕ್ಷ ನುಪಮ ಪದದಿವನಾ ನಿನಗೆ	೮

ಮನ್ಯೈವಾಂಶೋ ಜೀವಲೋಕೇ ಜೀವಭೂತಸ್ಸನಾತನಃ

ಮನಸ್ಸುಷ್ಠಾನೀಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಪ್ರಕೃತಿ ಸ್ಥಾನಿಕರ್ಷತಿ

೭

ಶರೀರಂ ಯದವಾವೋತಿ ಯಚ್ಚಾಪ್ಯುತ್ಕಾಮತೀಶ್ವರಃ

ಗೃಹೀತ್ವೈತಾನಿ ಸಂಯಾತಿ ವಾಯುರ್ಗಂಧಾನಿ ವಾಶಯಾತ್

೮

ಪಂಚ.೬೯.—

ಯಾವ ಮತ್ಸದವನ್ನೇರವಿ ಶಶಿ

ಪಾವಕರು ಪ್ರಭಿಯಿಂದ ಬೆಳಗರೊ

ಭಾವಶುದ್ಧ ಜ್ಞಾನಭಕ್ತಿಯನುಳ್ಳ ಮಾನವರೂ

ಆವುದನೆ ಪಡೆದೆಂದು ತಿರುಗರೊ

ಆ ವಿಮಲವಾಗಿಪ್ಪ ಎನ್ನಯ

ಪಾವನೋತ್ತಮ ಧಾಮವರಿಯಿಂದನು ರಮಾಧವನು

೬

ನರನೆ ಕೇಳೇ ಜೀವಲೋಕದೊ

ಳಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮಭವೇಂದ್ರ ಮೊದಲೀ

ಪರಿಯನಂತರು ಜೀವಭೂತ ಸನಾತನರು ಎನಗೆ

ಅರಿಯೊ ಪ್ರತಿಬಿಂಬರು ಕ್ವಚಿತ್ಸದ್ಯ

ಶರು ಸದಾ ಅದುಕಾರಣೇವಿಧ

ಸರುವ ಪ್ರಾಣಿ ಸಮೂಹ ಮಧ್ವಿನ್ನಾಂಶ ತಿಳಿಯೆಂದ

ಈ ವಿಧದ ಪ್ರಾಣಿಗಳನಂತರಿ

ಗಾವ ಬರುತಿಹ ದೇಹದೊಳು ತಾ

ಜೀವರಿಂದಲಿ ಸಹಿತನಾಗಿ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುವನೊ

ದೇವನಾಗಲೆ ವಿಷಯದತ್ತಲು

ಜೀವಿಗಳ ಪ್ರಕೃತಿಸ್ಥವಾಗಿಹ

ಭಾವ ಮೊದಲಾದಾರು ಇಂದ್ರಿಯಗಳನೆ ಸೆಳೆಯುವನೊ

೭

ಶ್ರೋತ್ರಂ ಚಕ್ಷುಸ್ಸ್ಪರ್ಶನಂ ಚ ರಸನಂ ಘ್ರಾಣಮೇವಚ
ಅಧಿಷ್ಠಾಯ ಮನಶ್ಚಾಯಂ ವಿಷಯಾನುಪಸೇವತೇ

೯

ಉತ್ಕ್ರಾಂತ ಸ್ಥಿತಂವಾಪಿ ಭುಂಜಾನಂವಾ ಗುಣಾನ್ವಿತಂ
ನಿಮೂಢಾನಾನುಪಶ್ಯಂತಿ ಪಶ್ಯಂತಿ ಜ್ಞಾನಚಕ್ಷುಷಃ

೧೦

ಈಶನಾವ ಶರೀರದಲಿ ಪ್ರಾ
ವೇಶ ಮಾಡಿಸುತಿಹನೊ ಜೀವರು
ಆ ಶರೀರಗಳಿಂದ ಉತ್ಕ್ರಾಂತವನೆ ಮಾಡಿಪನೊ
ಆ ಸಮುದಲಿ ಪುಷ್ಪನಿಚಯದ
ವಾಸನೆಯ ಮಾರುತನು ದೈವಂ
ತೀ ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ತೆಗೆದೊಯ್ಯುವನೊ ಮಾಧವನು

೯

ಶ್ರವಣನಯನ ಘ್ರಾಣತ್ವಗ್ರಸ
ನಿವೃಗಳೊಳು ಮನದೊಳು ನಿರುತಮಾ
ಧವನು ಸಂಸ್ಥಿತನಾಗಿ ವಿಷಯಜ ದುಃಖ ಸುಖವೆಂಬ
ವಿವಿಧ ಭೋಗವ ಜೀವಗೀಯತ
ಕವಿಭೀಡಿತ ನೋಡಿ ಕ್ರೀಡಿಸ
ಧವದಿ ಜೀವರ ತಿರುಗಿಸುತ ಆನಂದ ಭೋಗಿಪನೊ

೯

ಈ ವಿಧದಿ ಸುಖದುಃಖ ಮೊತ್ತಗ
ಳೀವನೆಲ್ಲ ಶರೀರದೊಳಗೀ
ಜೀವರನೆ ಹೊಗಿಸುತಲು ಉತ್ಕ್ರಾಂತವನೆ ಮಾಡಿಸುವ
ವಿವಮಾದಿ ಗುಣಾನ್ವಿತನ ಮಹಿ
ಮಾವಳಿಯ ಅತಿ ಮೂಢರಯರು
ಭಾವಶುದ್ಧ ಜ್ಞಾನನಯನುಳ್ಳವರು ಅರಿಯುವದೊ

೧೦

ಯತಂತೋ ಯೋಗಿನಶ್ಚೈನಂ ಪಶ್ಯಂತ್ಯಾತ್ಮನ್ಯವಸ್ಥಿತಂ	
ಯತಂತೋಪ್ಯಕೃತಾತ್ಮಾನೋ ನೈನಂ ಪಶ್ಯಂತ್ಯಚೇತಸಃ	೧೧
ಯದಾದಿತ್ಯಗತಂ ತೇಜೋ ಜಗದ್ಭಾಸಯತೇಽಖಿಲಂ	
ಯಚ್ಚಂದ್ರಮಸಿ ಯಚ್ಚಾಗ್ನೌ ತತ್ತೇಜೋವಿದ್ಧಿ ಮಾಮಕಂ	೧೨
ಗಾಮಾವಿಶ್ಯಚ ಭೂತಾನಿ ಧಾರಯಾಮ್ಯಹಂ ನೋಬಸಾ	
ಪುಷ್ಣಾಮಿಚೌಷಧೀಸ್ಸರ್ವಾ ಸ್ಸೋಮೋಭೂತ್ವಾ ರಸಾತ್ಮಕಃ	೧೩

ವರಸುಯೋಗಿಗಳಿಂದೆತ್ನದಿಂದ ಹೃ
 ತ್ಸರಸಿಜದೊಳುವಾಸವಾಗಿಹ
 ಹರಿಯ ಕಾಂಬರು ಶುದ್ಧ ಬುದ್ಧಿಯನಳಿದ ಚೇತಸರು
 ನಿರುತ ಯತ್ನವ ಮಾಡಿದರು ಕಾ
 ಣರು ಕಣಾ ಪರಮಾತ್ಮನಿರವನು
 ನರರೊಳಧಮರು ನೋಕ್ಷ ಸುಖವನೆ ಪಡೆಯರೆಂದೆಂದು ೧೧

ಪದ ಅಟತಾಳ

ಮತ್ತೆ ಗೋಪ್ಯವನೆ ಹೇಳುವೆ ಕೇಳೊ ವಿಸ್ತರಿಸಿದನೆ ಸ
 ಯತ್ತೇಜದಿಂದಗ್ನಿ ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರರು ಬಿಳಗುತಿಹರೊ
 [ಜಗವೆಲ್ಲ ಆ ತೇಜವು ಆ.

ಎನ್ನದೆಂದರಿಯೊ ಮತ್ತೇಜಗ
 ಳನ್ನು ಭೋಪರಿಯೋ ಎನ್ನಹಿಮೆಗ
 ಳನ್ನೆ ಕೇಳೈಯ ಭೂಮಿಯನ್ನೆ ನಾ ಪ್ರವೇಸಿ
 ಸೆನ್ನ ಬಲದಿ ಧರಿಸಿದನೆಲ್ಲಾ ಚೇವರ ೧

ಎಲ್ಲಾ ಷಧಿಯನೆ ಪೋಷಿಸೆ ಚಂದ್ರ
 ನಲ್ಲಿದ್ದು ನಾನೆ, ರಸಮಯನಾದಾ
 ಸಲ್ಲಲಿತಾತ್ಮ ನಾನೆ - ಸೋಮನಲಿ ಸೋಮ
 ನೆಲ್ಲಾರೊಳಹೆ ತತ್ತನ್ನಾಮದಿ ಕರೆಸುತ ೨

ಅಹಂ ವೈಶ್ವಾನರೋಭೂತ್ವಾ ಪ್ರಾಣಿನಾಂದೇಹಮಾಶ್ರಿತಃ
ಪ್ರಾಣಾಪಾನ ಸಮಾಯುಕ್ತಃ ಪಚಾಮ್ಯನ್ನಂ ಚತುರ್ವಿಧಂ

೧೪

ಸರ್ವಸ್ಯ ಚಾಹಂ ಹೃದಿ ಸಂನಿವಿಷ್ಟೋ
ಮತ್ತಃ ಸ್ಮೃತಿಜ್ಞಾನ ಮಪೋಹನಂಚ
ವೇದೈಶ್ಚ ಸವೈರಹಮೇವ ವೇದ್ಯೋ
ವೇದಾಂತ ಕೃದ್ವೇದ ವಿದೇವ ಚಾಹಂ

೧೫

ಪ್ರಾಣಾಪಾನದಿ ಮರುತರೋಳಿದ್ದು
ನಾನೆ ಅನಾದಿ ಅಗ್ನಿಯೊಳಿದ್ದು
ನಾನೆ ವೈಶ್ವಾನರನಾಗಿ - ಪ್ರಾಣಿಗಳಂಗ
ವನು ಆಶೈಸಿ ಚತುರ್ವಿಧಾನ್ನ ಪಚಿಪೆ

೩

ನಾನೆ ಈ ಜಗದಿ ಸರ್ವರ ಹೃದ
ಯ ನಿಕೇತನದಿ ಸಂಸ್ಥಿತನಾಗಿ
ನಾನೆ ಸ್ಮೃತಿ ಜ್ಞಾನ - ಅಜ್ಞಾನ ಪ್ರದನಾಗು
ವೆನು - ಎನ್ನಿಂದಲೀ ವಿಧವ ನೈದುವರೆಲ್ಲ

೪

ಎಲ್ಲಾ ವೇದಗಳಂ ವೇದ್ಯನು ನಾನು
ಬಲ್ಲ ಜ್ಞಾನಿಗಳಂ ವೇದಾಂತಗ
ಳೆಲ್ಲ ಮಾಡಿದವ ನಾನೆಂದೆನಿಸುವೆ ಮತ್ತು
ಎಲ್ಲ ವೇದವ ನಾನೆ ಬಲ್ಲವನೆನಿಸುವೆ

೫

ನಾನೆ ಭಕ್ತರನೆ ಸಾಕುವ ಸುರ
ಥೇನು ಕೇಳಿದನೆ ಪಾರ್ಥನೆ ತಿಳಿ
ನಾನಿಂದಿರೇಶ ವಿಠಲನೊ ಎನ್ನಿರವನು
ಜ್ಞಾನಗಳಿರವ ರಜ್ಞಾನಿಗಳಿರಿಯರೊ

೬

ಪ್ವಾವಿಮೌ ಪುರುಷೌ ಲೋಕೇ ಕ್ಷರಶ್ಚಾಕ್ಷರ ಏವಚ
ಕ್ಷರಸ್ಸರ್ವಾಣಿ ಭೂತಾನಿ ಕೂಟಸ್ಥೋಽಕ್ಷರ ಉಚ್ಯತೇ

೧೬

ಉತ್ತಮಃ ಪುರುಷಸ್ತ್ವನ್ಯಃ ಸರಮಾತ್ಮೈತ್ಯುದಾಹೃತಃ
ಯೇ ಲೋಕತ್ರಯ ಮಾನಿಶ್ಯ ಭಿಭತ್ಸ್ಯವ್ಯಯ ಈಶ್ವರಃ

೧೭

ಅಷ್ಟಪದೀಗದ್ಯಃ—

ಸರನೆ ಕೇಳೈ ಲೋಕದೊಳು ಕ್ಷರಾಕ್ಷರರೆಂಬೆ
ರೆರಡು ಬಗೆ ಪುರುಷರಿರುತಿಹರು ದೇಹವ ಧರಿಸಿ
ಮರಣವೈದುವ ಬ್ರಹ್ಮಮೊದಲು ಸ್ತಂಭಾಂತೆಲ್ಲ
ಸರಿಸರಿಯ ಜೀವ ಸಂಘ

ಕ್ಷತರೆಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳುತಿಹರು ಕೂಟಸ್ಥಳಿನೆ
ಕ್ಷರರಾಸಿಗಳನೆ ತನ್ನೊಳಗಿಟ್ಟ ಕಾರಣದಿ,
ಮರಳಿ ಅಕಾಶದಂದದಿ ಲಿಪ್ತಳಾಗದಲೆ
ಇರುವ ಕಾರಣದಿ ಸಿರಿಯೂ

೧

ನರರಿಂದ ಕೂಟಸ್ಥಳಿಂದಿನಿಸಿಕೊಂಬುವಳು ಅ-
ಕ್ಷರಳೆಂದು ಖ್ಯಾತಳಾಗಿಹಳು ಈಸರಿ ದ್ವಿವಿಧ
ಕ್ಷರ ಅಕ್ಷರಂಗುತ್ತಮ ಏನ್ನ ಮತ್ತೊಬ್ಬ
ಪುರುಷನೆ ಸರಮಾತ್ಮನು

ನರನೆ ಕೇಳಾವಾತ ಲೋಕತ್ರಯದೊಳ್ಳೊಕ್ಕು
ಧರಿಸುತಿಹನದರ ಭಾರವನೆ ತಾಂ ಕೆಡದವನು
ಪರಮೇಶನೆಂದು ನೇದಾಂತ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ
ತರತರದಿ ಹೊಗಳುತಿಹರೋ

೨

ಯಸ್ಮಾತ್ ಕ್ಷರಮತೀತೋಽಹ ಮಕ್ಷರಾದಪಿ ಚೋತ್ತಮಃ
ಅತೋಸ್ಥಿ ಲೋಕೇ ವೇದೇಚ ಪ್ರಥಿತಃ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ ೧೮

ಯೋಮಾಮೇವ ಮಸನ್ಮೂಡೋ ಜಾನಾತಿ ಪುರುಷೋತ್ತಮಂ
ಸಸರ್ವ ವಿದ್ಭಜತಿ ಮಾಂ ಸರ್ವಭಾವೇನ ಭಾರತ ೧೯

ಮರಳಿ ಕೇಳಾವ ಕಾರಣದಿ ಕ್ಷರರೆಂಬ ಈ
ಪುರುಷರಿಗು ಮಾರಿದಕ್ಷರ ಶಬ್ದವಾಚ್ಯಳಾ
ಗಿರುವ ಲಕ್ಷ್ಮಿಗು ಮಾರಿದತ್ಯುತ್ತಮನು ಕೇಳು
ನರನೆ ತಸ್ಮಾತ್ಪಾರಣಾ

ಪರಮ ಪುರುಷೋತ್ತಮನು ನಾನೆಂದು ಲೋಕದೊಳು
ವರ ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತಿಗಳಿಂದಲಿ ಖ್ಯಾತನಾಗಿಹೆನೊ
ಭರತ ಕುಲತಿಲಕ ಪಾಂಡವನೆ ಈ ವಿಧವನ್ನು
ಅರಿಯೆಂದನಾ ದೇವನು ೨

೧೬-೧೮

ಅರ್ಥ:—

ನರನ್ಯಾವನು ಮೂಢತ್ವವನಳಿದು - ಪುರುಷೋತ್ತಮನೆಂದೀ ವಿಧದಿ
ಅರಿತವ ಸರ್ವಜ್ಞನು ಕೇಳಿನ್ನನು ಸರುವ ಭಾವದಿಂದನುದಿನದೀ ೧

ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಭಜಿಸುವನೈ ಇದು ಪರಿಶುದ್ಧ ಗುಹ್ಯತಮ ಶಾಸ್ತ್ರವನೇ
ಬುದ್ಧಿಯೋಗವೆನ್ನಿಂದುಕ್ತವೊ ನಿನಗಿದ್ದಹಿತಿಯೊಳಗಾವನು ಇದನೆ ೨

ಅರಿತಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿ ಕೃತಕೃತ್ಯನು - ಮುಕ್ತನು ತಾನಹನು
ಅರಿಯೆದೆನುತಲಿ ಇಂದಿರೇಶ ವಿಠಲೋರೆದನು ಕೇಳೈ ಫಲಗುಣನೆ ೩

(೧೯-೨೦)

ಇತಿ ಗುಹ್ಯತಮಂ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮಿದ ಮುಕ್ತಂ ಮಯಾನಘ
ಏತದ್ಬದ್ಧಾಽ ಬುದ್ಧಿಮಾನ್‌ಸ್ಯಾತ್ ಕೃತಕೃತ್ಯಶ್ಚ ಭಾರತ ೨೦

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾಸೂಪನಿಷತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಯಾಂ
ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನ ಸಂವಾದೇ
ಪುರಾಣಪುರುಷೋತ್ತಮಯೋಗೋನಾಮ
ಪಂಚದಶೋಧ್ಯಾಯಃ

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಚಂದ್ರಾಭಿಧತನೂಜ ಶೇಷನಾಮಾಽಽಽ
ಏಕಚಿತೇ “ಗೀತಾರಂಜನಾ”ಽಽಽ ಗ್ರಂಥೇ
ಪುರಾಣಪುರುಷೋತ್ತಮಯೋಗೋನಾಮ
ಪಂಚದಶೋಧ್ಯಾಯಃ

ಹರಿಃ ಓಂ

ಹದಿನಾರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಶ್ರೀ ಭಗವಾಸುವಾಚಃ—

ಅಭಯಂ ಸತ್ಯ ಸ್ವಂಶುದ್ಧಿಚ್ಛಾನ್ಯೋಗ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಃ
ದಾನಂ ದಮಶ್ಚ ಯಜ್ಞಶ್ಚ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ ಸ್ತಪ ಆರ್ಜವಂ ೧

ಅಹಿಂಸಾ ಸತ್ಯಮಕ್ರೋಧ ಸ್ತ್ಯಾಗ ಶಾಂತಿ ರಮೈಶನಮ್
ದಯಾ ಭೂತೇಷ್ವ ಲೋಲುಪ್ತ್ಯಂ ಮಾದರ್ವಂ ಹ್ರೀ ರಚಾಪಲಂ ೨

ತೇಜಃ ಕ್ಷಮಾ ಧೃತಿ ಶೌಚ ಮದ್ರೋಹೋನಾತಿ ಮಾನಿತಾ
ಭವಂತಿ ಸಂಪದಂ ಮೈವೀ ಮುಘಜಾತಸ್ಯ ಭಾರತ ೩

ಅಷ್ಟಪದೀಗದ್ಯಃ—

ನರನಿ ಕೇಳಭಯ ಸತ್ಸದ ಶುದ್ಧಿ ಚ್ಛಾನಾಖ್ಯ
ವರಯೋಗದಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಿಯು ಸತ್ಪಾತ್ರರಲಿ
ಪರಿಪರಿಯ ದಾನ ಮಾಡುವುದು ದಶ ಇಂದ್ರಿಯವ
ಭರದಿ ನಿಗ್ರಹ ಮಾಳ್ಪುದು

ವರ ಯಜ್ಞಗಳನೆ ಆಚರಿಸುತಿಪ್ಪುದು ಕೇಳು
ಮರಳ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ ಪ್ರವಚನ ತಪವು ಮಜುತನವು
ವರ ಅಹಿಂಸಾ ಸತ್ಯವಕ್ರೋಧ ಮೌದಾರ್ಯ
ಹರಿಪಾದ ನಿಷ್ಕಮನವು ೧

ಮರಳ ಕೇಳೈ ಅಮೈಶನಭಾವ ಸಾತ್ವಿಕ
ಪರಿಪರಿ ಪ್ರಾಣಿಮಾತ್ರದಿ ದಯಾ ವಿಷಯದಲಿ
ಜಿಂದಂಥ ಸ್ನೇಹ ಮೃದುವಚನ ದುಷ್ಕಾರ್ಯದಲಿ
ಪರಮ ಲಜ್ಜಾಸ್ಥೈರ್ಯವೂ

ದಂಭೋ ದರ್ಶೋಭಿಮಾನಶ್ಚ ಕ್ರೋಧಃ ಪಾರುಷ್ಯ ಮೇವಚ
ಅಜ್ಞಾನಂ ಚಾಭಿಜಾತಸ್ಯ ಪಾರ್ಥ ಸಂಪದ ಮಾಸುರೀಂ ೪

ದೈವೀ ಸಂಪದ್ವಿನೋಕ್ತಸ್ಯ ನಿಬಂಧಾ ಯಾಸುರೀನುತಾ
ಮಾಶುಚಸ್ಸಂಪದಂ ದೈವೀ ಮಭಿಜಾತೋಸಿ ಪಾಂಡವ ೫

ದ್ವೌ ಭೂತ ಸರ್ಗೌ ಲೋಕೇಽಸ್ಮಿನ್ ದೈವ ಆಸುರ ಏವಚ
ದೈವೋ ವಿಸ್ತರಶಃ ಪ್ರೋಕ್ತ ಆಸುರಂ ಪಾರ್ಥಮೇ ಶ್ರುಣು ೬

ಮರಳಿ ತೇಜ ಕ್ಷಮಾಧೃತಿ ಶೌಚ ಅದ್ರೋಹ
ನರರೊಳಗೆ ನಾ ಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂಬ ಅಭಿಮಾನವನೆ
ಜರಿಯುವುದಿದೆಲ್ಲಮರ ಸಂಪತ್ಸ್ವಭಾವಸ್ಥ
ನರರಿಗಾಹುದು ಲಭ್ಯವೋ ೨
(೧-೩)

ದತಿ ದಂಭ ದರ್ಪ ಅಭಿಮಾನ ಪಾರುಷ ಕ್ರೋಧ
ಸತತ ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನ ವೀ ಕೆಟ್ಟ ಗುಣಗಳೆ ಅ-
ಮಿತ ಅಸುರ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂ ಜನಿಸಿದ ನರರ
ಸತತ ಆಶ್ಚರ್ಯವೋ ೪

ಕ್ಷಿತಿಯೊಳಗೆ ದೈವಸಂಪತ್ತು ಮೋಕ್ಷಕೆ ಕಾರ
ಣತಿ ಮೂಢ ದೈತ್ಯಸ್ವಭಾವ ವಂಧಂತನುಡಿ
ಅತಿ ದುಃಖವನುಭವಿಸುವುದಕೆ ಕಾರಣವೆನ್ನ
ಮತವಿದೆಂದನು ದೇವನು

ದೈವಸಂಪತ್ತಿನಲಿ ಜನಿಸಿದವ ನೀನನ್ಯ
ಭಾವಿಸುತ ಚಿಂತಿಸದಿರೈಯ ಪಾಂಡವನೆ ಕೇ
ಳ್ವೆವ ಆಸುರರೆಂಬ ದ್ವಿವಿಧ ವೀ ಲೋಕದಲಿ
ಜೀವ ವರ್ಗದ ಸೃಷ್ಟಿಯು ೫

ಪ್ರವೃತ್ತಿಂಚ ನಿವೃತ್ತಿಂಚ ಜನಾನವಿದುರಾಸುರಾಃ
ನಶೌಚಂ ನಾಪಿ ಚಾಚಾರೋ ನಸತ್ಯಂ ತೇಷು ವಿದ್ಯತೇ ೭

ಅಸತ್ಯ ಮಪ್ರತಿಷ್ಠಂತೇ ಜಗದಾಹು ರನೀಶ್ವರಮ್
ಅಸರಸ್ಪರ ಸಂಭೂತಂ ಕಿಮನ್ಯತ್ಯಾಮ ಹೈತುಕಂ ೮

ದೈವಸಂಪತ್ತಿನವರರಿವ ನಿಶ್ಚರದಿಂದ
ಈ ವಿಧದಿ ಪೂರ್ವದಲಿ ಉಕ್ತವಾಯ್ತೆನ್ನಿಂದ
ಆವ ನರನೀ ಗುಣಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತನೊ ಅವನು
ಪಾವನನು ಧರೆಯೊಳಿಂದ ೬

ಪದ ಅಡಿಪಾಳ

ಅಸುರ ಸ್ವಭಾವಯುತರ ಲಕ್ಷಣನಿವ ಗುಸುರುವೆ ಪಾಂಡವನೆ ಕೇಳೈ ಪ.
ವಸುಧೆಯೊಳೆಹರೈ ಈ ವಿಧ ಬಹು ತಾಮಸರಿವರು ಅಜ್ಞಾನಿಗಳೆಂದರಿ ಅ.

ವರ ಸು ಪ್ರವೃತ್ತಿ ನಿವೃತ್ತಿಯ ಮಾರ್ಗವ ಅರಿಯರು ಕೇಳವರು
ಮೆರೆವ ಅಸುರ ಸಂಪದದಲಿ ಜನಿಸಿದ ನರರೆಂದರಿ ಇವರು
ಪರಮ ಸತ್ಯವಾಕ್ಯುಚಿ ಅಚಾರಗಳರವೀ ವಿಧ ಮಾ
ನವರಿಗೆ ಯೆಂದೆಂದಸುರ ಸ್ವಭಾವ ೧

ಜಗದ ಸತ್ಯ ಅಪ್ರತಿಷ್ಠಿತೆನ್ನುತ ಬಗುಳುವ ಹೀಗೆಲ್ಲ
ಜಗದೀಶ್ವರನಿಲ್ಲಿಂದೀ ಲೋಕಕೆ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾದಿಗಳ ಕಾರಣವಲ್ಲೆಂದು
ಜಗದುದಯಕೆ ಕಾಮಹೇತುವ ನಿದ್ಯೆಯೆ
ಕಾರಣವೆಂದ್ವೀಳ್ವರು ಪಾಪಂಡರು ೨

ಈ ಪರಿ ಜ್ಞಾನವ ನಾಶೈಸಿದ ಮಹ ಪಾಪಾತ್ಮರೊ ಇವರು
ಕಾ ಪುರುಷರು ನಷ್ಟಾತ್ಮರಲ್ಲವುತಿ ಈ ಪೃಥ್ವಿಯೊಳವರೂ
ತಾಪನೈದಿ ಕೆಡಲೋಸುಗ ಹುಟ್ಟಹ
ರೀಪರಿ ಜಗಕಹಿತೋಗ್ರ ಕರ್ಮಿಗಳು ೩

ಏತಾಂ ದೃಷ್ಟಿಮನಷ್ಟಭ್ಯ ನಷ್ಟಾತ್ಮನೋಲ್ಪ ಬುದ್ಧಯಃ
ಪ್ರಭವಂತ್ಯಗ್ರ ಕರ್ಮಾಣಃ ಕ್ಷಯಾಯ ಜಗತೋಽಹಿತಾಃ ೯

ಕಾಮುಪಾಶ್ರಿತೃ ದುಷ್ಕಾರಂ ದಂಭಮಾನ ಮದಾನ್ವಿತಾಃ
ನೋಹಾದ್ಗೃಹೀತ್ವಾಽಸದ್ಗ್ರಹಾನ್ ಪ್ರವರ್ತಂತೇಽಶುಚಿಃ
[ವೃತಾಃ ೧೦

ಚಿಂತಾಮಸರಿಮೇಯಾಂಚ ಪ್ರಲಯಾಂತಾ ಮುಪಾಶ್ರಿತಾಃ
ಕಾಮೋಪಭೋಗ ಪರಮಾ ಏತಾವದಿತಿ ನಿಶ್ಚಿತಾಃ ೧೧

ಆಶಾಪಾಶ ಶತೈರ್ಬದ್ಧಾಃ ಕಾಮಕ್ರೋಧ ಪರಾಯಣಾಃ
ಈಹಂತೇ ಕಾಮಭೋಗಾರ್ಥ ಮನ್ಯಾಯೇನಾರ್ಥ ಸಂಚಯಾನ್ ೧೨

ತುಂಬದ ಬಯಕೆಗಳಾಶ್ರಿಸನುದಿನ ದಂಭ ಮಾನ ಮದದೀ
ಇಂಬುಗೊಂಡ ಸದ್ಗ್ರಹ್ಯ ಅಶುಚಿವ್ರತ ಹಂಬಲಿಸುತ ಮನದೀ
ವಿಭ್ರಮದಿಂದುಗ್ರಹಿಸ್ಯಾಚರಿಪರೊ
ಕುಂಭಿಣಿಯೊಳಗೀದೃಶ ಅಶುಚಿವ್ರತರು ೪

ಪರಿಮಿತವಿಲ್ಲದ ಪ್ರಳಯಾಂತ ಚಿಂತೆಯನಾಶ್ರಿಸಿರುತಿಹರೊ
ಪರಿಪರಿ ವಿಷಯದ ಕಾಮುಪ ಭೋಗವೆ ಪರಮನಿದೆಂದೆನುತ
ಅರಿತೀವಿಧ ನಿಶ್ಚಿಸುತ ಜನರಿಗೆ
ಅರುಹುವರಿದು ಹೊರತುತ್ತಮವಿಲ್ಲೆಂದು ೫

ಘನತರ ಆಶಾಪಾಶ ಶತಗಳಿಂದನುದಿನಬಂಧಿತರು
ಅನುಪಮ ಕಾಮಕ್ರೋಧ ಪರಾಯಣ ರನಘನೆ ಕೇಳವರು
ಘನ ಕಾಮದ ಭೋಗಾರ್ಥನ್ಯಾಯದಿ
ಧನ ಸಂಚಯ ಮಾಡುತಲಿಹರೀ ವಿಧ ೬

ಇದಮದ್ಯಮಯಾ ಲಬ್ಧಮಿಮಂ ಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯೇ ಮನೋರಥಂ
ಇದಮಸ್ತೀದಮಪಿ ಮೇ ಭವಿಷ್ಯತಿ ಪುನರ್ಥನಂ ೧೩

ಅಸೌ ಮಯಾಹತ ಶ್ರುತುರ್ಹನಿಷ್ಯೇ ಚಾಪರಾನಪಿ
ಈಶ್ವರೋಽಹಮಹಂ ಭೋಗೀ ಸಿದ್ಧೋಹಂ ಬಲವಾನ್ ಸುಖೀ ೧೪

ಇಂದಿರೇಶ ವಿಠಲನ ದ್ವೇಷಿಗಳಿವರೆಂದರಿ ಪಾಂಡವನೆ
ಮುಂದ್ವೇಳುವೆ ಈ ವಿಧರ ಲಕ್ಷ್ಮಣವ ಛಂದದಿ ಕೇಳದನೆ
ಮಂದಮತಿಗಳಿವರೆಂದಿಗು ಸಜ್ಜನ
ರಿಂದಲಿ ನಿಂದಿತರಾದವರೆಂದರಿ ೨

೭-೧೨

ಪಟ್ಟಡಿ:-

ಇದನು (ಇದು) ಎನ್ನಿಂದೀಗ ಲಬ್ಧವು
ಇದು ಮನೋರಥ ಪಡೆವೆನಾ ಮುಂ
ದಿದು ಎನಗೆ ಈಗುಂಟು ಮರಳೀ ವಿವಿಧ ಧನವೆನಗೇ
ಸದ ದೊರಕುತಿಹದೆಂದು ನಿಶ್ಚಯ
ಸಿದ ದುರಾತ್ಮರು ಆಸುರರ ಸಂ
ಪದಕೆ ಸೇರ್ಪವರೆಂದು ತಿಳಿಯೆಂದನು ಮುರಘ್ವಂಸೀ ೧೩

ಎನ್ನ ದೆಸೆಯಿಂದೇದ ನೀ ಹಗೆ
ಇನ್ನುಳಿದ ಹಗೆಗಳನು ಕೊಲ್ಲುವೆ
ನೆನ್ನುತಲಿ ಪರಮೇಶ್ವರನು ತಾವೆಂದರಿದು ಜಗದಿ
ಭಿನ್ನ ಭೇದನನರಿಯದಧಮರು
ಕುನ್ನಿಯಿಂದದಿ ಮತಿವಿಹೀನರು
ಘಿನ್ನ ಭೋಗಿ ಬಲಿಷ್ಠ ಸುಖಿನಾ ಸಿದ್ಧನೆಂಬವರು ೧೪

ಆಧ್ಯೋನ ಭಜನವಾನಸ್ತಿ ಕೋನ ನ್ಯೋಸ್ತಿ ಸದ್ಯ ಕೋಮಯಾ
ಯಕ್ಷ್ಯೇ ದಾಸ್ಯಾಮಿ ಮೋದಿಷ್ಯ ಇತ್ಯಜ್ಞಾನ ವಿಮೋಹಿತಾಃ ೧೫
ಅನೇಕ ಚಿತ್ತ ವಿಭ್ರಾಂತಾ ಮೋಹಜಾಲ ಸಮಾವೃತಾಃ
ಪ್ರಸಕ್ತಾಃ ಕಾಮಭೋಗೇಷು ಪತಂತಿ ನರಕೇನ ಶುಚೌ ೧೬
ಆತ್ಮಸಂಭಾವಿತಾಸ್ತು ಬೃಧನಮಾನ ಮದಾವ್ಷಿತಾಃ
ಯಜಂತೇ ನಾಮ ಯಜ್ಞೈಶ್ಚೈವ ದಂಭೇನಾವಿಧಿಪೂರ್ವಕಂ ೧೭

ಜನರೊಳಾಡ್ಯನು ಸತ್ಕುಲಜ ನಾ
ನೆನಗೆ ಸರಿಮಿಗಿಲ್ಯಾರು ಲೋಕದ
ಮನುಜರೊಳು ಯಜ್ಞಗಳ ಮಾಡುವೆ ದಾನ ಮಾಡುವೆನು
ಅನುದಿನದಿ ಮೋದಿಸುವೆ ನಾನೆಂ
ದೆನುತ ಈ ಅಜ್ಞಾನ ಮೋಹದ
ವನಧಿಯಲಿ ಮುಳುಗಿಪ್ಪರಾಸುರ ಜನರು ಕೇಳೆಂದ ೧೫

ಹಲವು ಪರಿ ವಿಭ್ರಾಂತ ಚಿತ್ತರು
ಬಲಿದ ಮೋಹದ ಬಲೆಯೊಳಗೆ ನೆರೆ
ಶಿಲುಕಿ ಕಾಮದ ಭೋಗದೊಳಗಾಸಕ್ತರಾದವರು
ಮಲಗಳಿಂದಲಿ ಯುಕ್ತ ಅಶುಚಿ
ಸ್ಥಲನೆನಿಸ ನರಕದಲಿ ಬೀಳುವ
ರೆಲೆ ಧನಂಜಯ ಅಸುರ ಪ್ರಕೃತಿಗಳು ಕೇಳೆಂದ ೧೬

ತಮ್ಮ ತಾವ್ ಶ್ಲಾಘನೆಯ ಮಾಡುತ
ಹಮ್ಮಮತೆಯಿಂದಿಹರು ಸ್ತುಬ್ಧರು
ಇಮ್ಮಮೆಯೊಳೆದೃಶರು ಧನಮಾನದಿ ಮದಾವ್ಷಿತರು
ದುರ್ಮತಿಗಳತಿ ನಾನು ಮಾರ್ತಕೆ
ಕರ್ಮ ಯಜ್ಞಗಳ್ಳಜಿಸುತಿಹರೆ
ಧರ್ಮನನುಜನೆ ದಂಭದಿಂದಲಿ ಅವಿಧಿಯುತರಾಗಿ ೧೭

ಅಹಂಕಾರಂ ಬಲಂ ದರ್ಶಂ ಕಾಮಂ ಕ್ರೋಧಂಚ ಸಂಶ್ರಿತಾಃ
 ಮಾಮಾತ್ಮ ಪರದೇಹೇಷು ಪ್ರದ್ವಿಷಂತೋಽಭ್ಯ ಸೂಯಕಃ ೧೮
 ತಾನಹಂ ದ್ವಿಷತಃ ಕ್ರೂರಾನ್ ಸಂಸಾರೇಷು ನರಾಧಮಾನ್
 ಪ್ರಸಾಮ್ಯಜಸ್ರಮ ಶುಭಾನಾಸುರೀಷ್ಟೇವ ಯೋನಿಷು ೧೯
 ಆಸುರೀಂ ಯೋನಿಮಾಸನ್ನಾ ಮೂಢಾ ಜನ್ಮನಿ ಜನ್ಮನಿ
 ಮಾಮಪ್ರಾಪ್ಯೈವ ಕೌಂತೇಯ ತತೋ ಯಾಂತ್ಯಧಮಾಂಗತಿಂ ೨೦

ನಿರುತ ಹಮ್ಮನೆ ಬಲವು ದರ್ಶವು
 ಪರಮ ಕಾಮವು ಕ್ರೋಧವೆಂಬೀ
 ಪರಿಯನಾಶ್ಚೈಸುತ ಕುಜೀವಿಗಳನವರತ ಎನ್ನಾ
 ಪರರ ದೇಹಸ್ವದೇಹದೊಳಗಿರು
 ತಿರಲು ದ್ವೇಷಿಪರೆನ್ನ ಸೂಯದಿ
 ನಿರತರಾಗಿಹ ರಾಸುರ ಪ್ರಕೃತಿಗಳು ಕೇಳೆಂದ ೧೮

ಇನಿತು ಮದ್ವೇಷವನೆ ಮಾಡುವ
 ಮನುಜರೊಳಗಧಮರನೆ ಕ್ರೂರರ
 ಅನುದಿನದಿ ಸಂಸಾರದಲಿ ನೂಕುವೆನು ನಾ ಮರಳೀ
 ಘನ ಅಮಂಗಳ ಪ್ರಕೃತಿಯುತರನೆ
 ದನುಜ ಸಂಬಂಧಿಗಳ ಯೋನಿಲಿ
 ಜನನ ಕೊಡುತಿಹೆ ಜನುಮ ಜನುಮದೊಳೆಂದನಸುರಾರಿ ೧೯

ಜನುಮ ಜನುಮದಿ ಅಸುರ ಯೋನಿಲಿ
 ಜನಿಸಿ ಮೂಢರು ಎನ್ನನ್ನೈದದೆ
 ಇನಿತು ಮದ್ವೇಷಾಭಿವೃದ್ಧಿಸುತಿರಲು ಬಳಕವರು
 ಅನಘ ಕೇಳಂಧಂತಮವ ಈ
 ಮನುಜರೈದುತಲಿಹರು ಎಂದಿಗು
 ಪುನಹ ಮರಳರು ಅಧಮ ಗತಿಯಿದು ಎಂದನಸುರಾರಿ ೨೦

ತ್ರಿವಿಧಂ ನರಕಸ್ಯೇದಂ ದ್ವಾರಂ ನಾಶನ ಮಾತೃನಃ
ಕಾಮಕ್ರೋಧಸ್ತುಭಾ ಲೋಭಸ್ತುಸ್ಮಾದೇತತ್ತ್ವಯಂ ತ್ಯಜೇತ್ ೨೧

ವಿಶ್ವೇರ್ಮುಕ್ತಃ ಕೌಂತೇಯ ತಮೋದ್ವಾರೈ ಸ್ತ್ರಿಭಿರ್ನರಃ
ಆಚರತ್ಮಾತ್ಮನಶ್ಶ್ರೇಯಸ್ತತೋಯಾತಿ ಪರಾಂಗತಿಂ ೨೨

ಯಶ್ಯಾಸ್ತು ವಿಧಿಮುತ್ಸೃಜ್ಯ ವರ್ತತೇ ಕಾಮಕಾರತಃ
ನಸಸಿದ್ಧಿ ಮವಾಪ್ನೋತಿ ನಸುಖಂ ನಪರಾಂಗತಿಂ ೨೩

ಆರ್ಯಾಃ—

ತ್ರಿವಿಧವು ನರದ್ವಾರ ತನ್ನ ಕೆಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿಹುದು
ವಿವಿಧ ಬಯಕೆ ಕ್ರೋಧ ಲೋಭವು ಈ ಭವದಲಿ ಜೀವರ ಕೆಡಹುವುದು ೧

ಅದುಕಾರಣ ಮೋಕ್ಷೇಪ್ಸುಗಳಿಂದೀವಿಧ ಮೂರ್ಗುಣಗಳು ತ್ಯಜಿಸುವುದೂ
ಮೊದಲು ನಿರಯದಾದ್ವಾರವಾದ ಈ ವಿಧ ಮೂರಿಂ ಬಿಡುಗಡೆ ವಡೆದೂ ೨

ನರನು ತನ್ನ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನೆ ತಾನಾಚರಿಸುತ ಕೇಳ್ಳಿ ಬಳಕವನೂ
ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಗತಿಯನೆ ಐದುವನ್ನೈ ಧರೆಯೊಳಾವ ಪುರುಷನು ಇದನೂ ೩

ಅರಿಯದೆ ಶಾಸ್ತ್ರದ ವಿಧಿಯ ಬಿಟ್ಟು ಅನವರತ ಕಾಮಕಾರಕನಾಗಿ
ಚರಿಸುವನರ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನೈದನು ಕೇಳ್ವರಮಗತಿಯ ಸುಖವನೆ ನೀಗಿ ೪

ಸದ ಕರ್ತವ್ಯ ಅಕರ್ತವ್ಯ ವಿಭಾಗದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನೆ ಶಾಸ್ತ್ರದಲಿ
ವಿಧಿಸಿದ ವಚನವು ನಿನಗೆ ಪ್ರಮಾಣವೊ ಅದುಕಾರಣ ಇಹಲೋಕದಲೀ ೫

ವರ ಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಧಾನೋಕ್ತವು ನಿತ್ಯದಿ ಅರಿತು ಕರ್ಮ ಮಾಡಲು ನೀನು
ಅರಹನೆಂದು ಇಂದಿರೆಪತಿ ವಿಠಲ ನೊರೆದ ಹೀಗೆ ಕೇಳ್ಳಿ ನೀನು ೬

ತಸ್ಮಾಜ್ಞಾಸ್ತ್ರಂ ಪ್ರಮಾಣಂತೇ ಕಾರ್ಯಾಕಾರ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥಿತೌ
ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಧಾನೋಕ್ತಂ ಕರ್ಮಕರ್ತು ಮಿಹಾರ್ಹಸಿ ೨೪

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾಪೂರ್ವಪಿನಿಷತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಯಾಂ
ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನ ಸಂವಾದೇ
ವೈವಾಸುರಸಂಪದ್ವಿಭಾಗಯೋಗೋನಾಮ
ಷೋಡಶೋಧ್ಯಾಯಃ

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಚಂದ್ರಾಭಿತನೂಜ ಶೇಷನಾಮಾಖ್ಯ
ವಿರಚಿತೇ “ಗೀತಾರಂಜನಾ”ಖ್ಯ ಗ್ರಂಥೇ
ವೈವಾಸುರಸಂಪದ್ವಿಭಾಗಯೋಗೋನಾಮ
ಷೋಡಶೋಧ್ಯಾಯಃ

ಹರಿ: ಓಂ

ಹದಿನೇಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ:—

ಯೇ ಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಧಿಮುತ್ಸೃಜ್ಯ ಮಜಂತೇ ಶ್ರದ್ಧಯಾನ್ವಿತಾಃ
ತೇ ಷಾಂ ನಿಷ್ಕಾಂತು ಕಾಕೃಷ್ಣ ಸತ್ತ್ವಮಾಹೋ ರಜಸ್ತಮಾಃ ೧

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ:—

ತ್ರಿವಿಧಾ ಭವತಿ ಶ್ರದ್ಧಾ ದೇಹಿನಾಂ ಸಾಸ್ವಭಾವಜಾ
ಸಾತ್ತ್ವಿಕೇ ರಾಜಸೀ ಜೈನ ತಾನುಸೀ ಚೇತಿ ತಾಂ ಶೃಣು ೨

ಷ ಟ್ಟ ದೀ

ಅರ್ಜುನ:—

ಅವ ಕೆಲವರು ಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಧಿಯನೆ
ತಾ ವಹಿಸದಲೆ ಬಿಟ್ಟು ಭಕ್ತಿಯ
ಭಾವದಿಂದಲಿ ಯುಕ್ತ ನಿನ್ನನು ಭಜಿಸಲನುದಿನದೀ
ಈ ವಿಧರು ರಾಜಸರೊ ಸತ್ತ್ವಸ್ವ
ಭಾವ ಯುಕ್ತರೊ ತಾನುಸರೊ ಸ್ಥಿತಿ
ಆವುದೆನಗದು ಕರುಣದಲಿ ಹೇಳೆಂದನಾ ಪಾರ್ಥ ೧

ಷ ಟ್ಟದೀ ರೂಪಕತಾಳ

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ:—

ಕುರುಕುಲೋತ್ತಮ ದೇಹಿಗಳಿಗೆ ತ್ರಿವಿಧದಿ ಶ್ರದ್ಧೆ
ಇರುತಿಹುದು ಅದು ತತ್ತ್ವಭಾವಜನೊ ಕೇಳದನೆ
ಪರಮ ಸಾತ್ತ್ವಿಕ ಶ್ರದ್ಧೆ ರಾಜಸ ಶ್ರದ್ಧೆ ತಾನುಸ ಶ್ರದ್ಧೆ
[ಯೆಂದೆನುತಲಿ

ಸತ್ತ್ವಾನು ರೂಪಾ ಸರ್ವಸ್ಯ ಶ್ರದ್ಧಾ ಭವತಿ ಭಾರತ
ಶ್ರದ್ಧಾನುಯೋಜಯಃ ಪುರುಷೋ ಯೋಮುಚ್ಯದ್ಧಸ್ಸ ಏವಸಃ ೩

ನಿರುತ ಜೀವಾನುರೂಪದಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಾಹದೈ
ನರರಿಗೆಲ್ಲರಿಗು ಶ್ರದ್ಧಾ ಸ್ವರೂಪಿಗಳೆಲ್ಲ
ಪುರುಷರದರೂಳಗಾವನೇ ದ್ವಿವಿಧ ಶ್ರದ್ಧೆಯುಳ್ಳವನೊ
[ಅವನವನು ಕೇಳಿ ೨]

ಹರಿಭಕ್ತರೆಂದರಿತು ದೇವತೆಗಳನೆ ಭಜಿಸು
ತಿರುವರೈ ಸಾತ್ವಿಕ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಭಕ್ತಿಯಲಿ
ಹರಿ ಸರ್ವ ಶ್ರೀಷ್ಠನೆಂಬಲ್ಲಿ ಸಂಶಯದಿಂದ ಸುಮನಸರ
[ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ೨]

ನಿರುತ ರಾಜಸರು ಭಜಿಸುವರೈಕ್ಷರಾಕ್ಷಸರ
ಸರಸಿಜಾಸನ ಭವೇಂದ್ರಾದಿ ನಾಮಕರು, ಸ್ವೀ
ಕರಿಸುತಿಪ್ಪರು ಆದ್ದರಿಂದ್ಯಕ್ಷ ರಾಕ್ಷಸರು ಯಜಿಸುತಿಹರೆಂದು
[ತಿಳಿಯೊ]

ಹರಿಗೆ ನಿರ್ಜರರು ಸಮರೆಂದು ತಾಂ ಹರಿಯೆಂದು
ಸುರರಿಂದ ನೀಚ ಹರಿಯೆಂದು ನಿರ್ಜರರೆಲ್ಲ
ಹರಿಯೆಂದು ಭಾವಿಸುತ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂ ಭಜಿಸುವರು ತಾಮಸರು
[ಇವರ ಪೂಜೆ]

ಪರಿಪರಿಯ ಶಿವಗಣಪಸ್ಕಂಧಾದಿ ನಾಮದಿಂ
ದಿರುವ ಸಾಕ್ಷಾಢಿವನ ಪರಿವಾರ ಭೂತಪ್ರೇ
ತರು ಸ್ವೀಕರಿಸುಪದೈ ಯಮಕಾರಣದಿ ಭೂತಪ್ರೇತರನೆ
[ಯಜಿಸುತಿಹರೊ ೩]

ಯಜಂತೇ ಸಾತ್ತ್ವಿಕಾ ದೇವಾನ್ ಯಕ್ಷ ರಕ್ಷಾಂಸಿ ರಾಜಸಾಃ
ಪ್ರೇತಾನ್ ಭೂತ ಗಣಾಂಶ್ಚಾನೈಃ ಯಜಂತೇ ತಾಮಸಾ ಜನಾಃ ೪

ಅಶಾಸ್ತ್ರ ನಿಹಿತಂ ಘೋರಂ ತಪ್ಯಂತೇ ಯೇ ತಪೋಜನಾಃ
ದಂಭಾಹಂಕಾರ ಸಂಯುಕ್ತಾಃ ಕಾಮರಾಗ ಬಲಾನ್ವಿತಾಃ ೫

ಕರ್ಶಯಂತಶ್ಚ ರೀರಸ್ಥಂ ಭೂತಗ್ರಾಮ ಮಚೇತಸಃ
ಮಾಂ ಚೈವಾಂತ ಶ್ವರೀರಸ್ಥಂ ತಾನ್ ವಿದ್ಧ್ಯಾಸುರ ನಿಶ್ಚಯಾನ್ ೬

ಅಹಾರಸ್ತ್ವಹಿ ಸರ್ವಸ್ಯ ತ್ರಿವಿಧೋಭವತಿ ಪ್ರಿಯಃ
ಯಜ್ಞಸ್ತಪಸ್ತಥಾ ದಾನಂ ತೇಷಾಂ ಭೇದಮಿಮಂ ಶೃಣು ೭

ಅಷ್ಟಪದೀಗದ್ಯಾಃ:-

ಯಾರು ತಪವನೆ ಮಾಡ್ತ ಜನರು ದಂಭದಿ ಅಹಂ
ಕಾರದಿಂ ಕಾಮರಾಗದ ಬಲದಿ ಸಂಯುಕ್ತ
ಮಾರಿ ಅನುದಿನದಿ ಸಚ್ಛಾಸ್ತ್ರ ನಿಹಿತನ ಅಮಿತ
ಘೋರ ತಪವನೆ ಮಾಡ್ತದೊ

ವೀರ ಕೇಳ್ತ ಅಚೇತಸ್ತರು ಶರೀರಸ್ಥ
ವಾರಿಜಾಸನ ಮುಖ್ಯ ತತ್ವಾಭಿಮಾನಿಗಳ
ತಾರಿರಾಂತಸ್ಥನ್ನ ಅಲ್ಪಗುಣಿಯೆಂದರಿವ ಕ್ರೂರರಾ
[ಸುರರೆಂದರಿ ೫-೬

ಪದ ಅಟಕಾಳ

ಸರ್ವರಿಗಾಹಾರ ತಪಯಿಜ್ಞ ದಾನಗ
ಉರ್ವಿಯೊಳಗೆ ಮೂರು ವಿಧದಿ
ಸರ್ವಕಾಲದಿ ಪ್ರಿಯವಾಗಿವ್ವದೈಯ ಅ
ಪೂರ್ವ ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳಿದನೆ

ಆಯುಸ್ಸತ್ತವ ಬಲಾರೇಗ್ಯ ಸುಖಪೀತಿ ವಿವರ್ಧನಾಃ
ರಸ್ತಾಸ್ಸಿಗ್ಧಾಸ್ತಿರಾಹ್ಲದ್ಯಾ ಆಹಾರಾಸ್ತಾಸ್ತಿವಕ ಪ್ರಿಯಾಃ ಆ

ಕಟ್ಟನ್ನು ಲವಣಾತ್ಮ್ಯವು ತೀಕ್ಷ್ಣ ರೂಪವಿದಾಹಿನಃ
ಆಹಾರಾ ರಾಜಸಸ್ಯೋಷ್ಣಾ ದುಃಖಶೋಕಾನುಯ ಪ್ರದಾಃ ೯

ಯಾತಯಾನಂ ಗತರಸಂ ಪೂತಿ ಸರ್ಯುಷಿತಂಚ ಯತ್
ಉಚ್ಚಿಷ್ಟವುಸಿ ಚಾಮೇಧ್ಯಂ ಭೋಜನಂ ತಾಮಸಪ್ರಿಯಂ ೧೦-

ಬಲವು ಆರೋಗ್ಯ ಸುಖವು ಸಾಧುಭಾವ ನಿ
ಮೂಲವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿ ಹೆಚ್ಚಿಸುವ
ಲಲಿತ ಸ್ನಿಗ್ಧವು ರಸಾಹ್ಲದ್ವೈ ಸ್ಥಿರಗುಣದಾಹಾ
ರಿಳೆಯೊಳು ಪ್ರಿಯ ಸಾತ್ವಿಕರಿಗೆ

ಮೊದಲು ಭೋಗಿಸುವಾಗ ದುಃಖ ಬಳಿಕ ಶೋಕ
ತದನಂತರದಿ ರೋಗ ಕೊಡುವ
ವಿಧವಿಧ ಖಾರಕಹಿ ಲವಣಾಂನು ರೂಕ್ಷ ನಿ
ವಿಧ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಬಿಸಿದಾಹಜನಕಾ

ಸರಿಪರಿ ಅಹಾರಗಳು ರಾಜಸಿಗೆ ಇಷ್ಟ
ಮರಳಿ ಹೇಳುವೆನು ತಾಮಸಗೆ
ನಿರುತತಿ ಪ್ರಿಯವಾದ ಅಹಾರಗಳ ನಿನ
ಗೊರೆವೆ ಯಾಮವನೆ ಮಾರಿರುವಾ-

ಅರಿದ್ದು ಹಳಸಿದ್ದು ಗತರಸವಾಗಿದ್ದು
ನಾರುತಿದ್ದು ದು ಉಚ್ಚಿಷ್ಟಗಳೂ
ನಾರಿದ ಅಸವಿತ್ರ ಭೋಜನ ಪ್ರಿಯ, ಮದ
ವೇರಿದ ತಾಮಸ ಜನಕೆ

ಅಥವಾ ಕಾಂಕ್ಷೆಭಿಯುಜ್ಞೋ ವಿಧಿದೃಷ್ಟೋಯ ಇಚ್ಛತೇ
ಯಸ್ಸಸ್ಯ ಮೇವೇತಿ ಮನಃ ಸಮಾಧಾಯ ಸ ಸಾತ್ತ್ವಿಕಃ ೧೧
ಅಭಿಸಂಧಾಯತು ಫಲಂ ದಂಭಾರ್ಥ ಮಪಿಚ್ಛೇವಯತ್
ಇಚ್ಛತೇ ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ ತಂ ಯಜ್ಞಂ ಪಿದ್ಧಿರಾಜಸಂ ೧೨
ವಿಧಿಹೀನ ಮಸೃಷ್ಟಾನ್ನಂ ಮಂತ್ರಹೀನ ಮದಕ್ಷಿಣಂ
ಶ್ರದ್ಧಾ ನಿರಹಿತಂ ಯಜ್ಞಂ ತಾನುಸಂ ಪರಿಚಕ್ಷತೇ ೧೩
ದೇವ ದ್ವಿಜಗುರು ಪ್ರಾಜ್ಞಾ ವೂಜನಂ ಶೌಚಮಾರ್ಜವಂ
ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಮಹಿಂಸಾಚ ಶಾರೀರಂ ತಪ ಉಚ್ಯತೇ ೧೪

ಶ್ರುತಿ ವಿಹಿತ ಕರ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವೇನುತಲಿ
ಮತಿಯಿಂದ ನಿರ್ಧರಿಸುತಲೀ
ಸತತ ತತ್ಫಲ ಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದೆ ಮಾಡುವ
ಕ್ರತು ಸಾತ್ತ್ವಿಕ ಯಜ್ಞ ತಿಳಿಯೊ ೧೧
ಫಲದನುಸಂಧಾನದಿಂದ ಡಂಭಾರ್ಥದಿ
ಇಳಿಯೊಳು ಮಾಳ್ಪ ಯಜ್ಞಗಳು
ತಿಳಿಯಾವುದದು ರಾಜಸ ಯಜ್ಞವಹುದೆಂ
ದೆಲೆ ಪಾಂಡುತನಯ ಹೇಳುವರೊ ೧೨
ವಿಧಿಹೀನ ವೇದಮಂತ್ರಗಳಿಲ್ಲ ಭಕ್ತಿಯು
ಮೊದಲಿಲ್ಲ ಸತ್ಪಾತ್ರ ಜನಕೆ
ತುದಿಗನ್ನ ದಾನಗಳಿಲ್ಲ ದಕ್ಷಿಣೆಗಳೆ
ಲ್ಲದೆ ಮಾಳ್ಪ ಯಜ್ಞ ತಾನುಸವೊ ೧೩
ದೇವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಗುರು ಪ್ರಾಜ್ಞರಾರಾಧನೆ
ಭಾನಶುದ್ಧಿಯು ಋಜುತನವೊ
ಆ ನಿಮಲ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯೆಯ ಹಿಂಸೆಯು
ಇವು ದೈಹಿಕವಾದ ತನವೊ ೧೪

ಅನುದ್ವೀಗಕರಂ ವಾಕ್ಯಂ ಸತ್ಯಂ ಪ್ರಿಯ ಹಿತಂಚಯತ್ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಾಭ್ಯಾಸನಂ ಜೈವ ವಾಙ್ಮಯಂ ತಪ ಉಚ್ಯತೇ	೧೫
ಮನಃ ಪ್ರಸಾದ ಸ್ಸಾಮ್ಯತ್ವಂ ಮೌನಮಾತ್ಮ ವಿನಿಗ್ರಹಃ ಭಾವಸಂಶುದ್ಧಿರೀತತ್ಪೂರ್ವೋ ಮಾನಸಮುಚ್ಯತೇ	೧೬
ಶ್ರದ್ಧಯಾ ಪರಯಾತಪ್ತಂ ತಪಸ್ತತ್ತ್ರಿವಿಧಂ ನರೈಃ ಅಫಲಾ ಕಾಂಕ್ಷೆಭಿರ್ಯುಕ್ತೈ ಸ್ತತ್ತ್ರಿವಿಧಂ ಪರಿಚಕ್ಷತೇ	೧೭
ಸತ್ಕಾರಮಾನ ಪೂಜಾರ್ಥಂ ತಪೋದಂಭೇನ ಜೈವ ಯತ್ ಕ್ರಿಯತೇ ತದಿವ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ರಾಜಸಂ ಚಲಮು ಧ್ರುವಂ	೧೮

ಉದ್ವೀಗ ಕರವಲ್ಲದ ಸತ್ಯ ಪ್ರಿಯ ಹಿತ ಸದ್ವಾಣಿ ನೇದ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಅಭ್ಯಾಸಾದಿಗಳೆಲ್ಲ ಸುಪ್ರ- ಸಿದ್ಧ ವಾಙ್ಮಯ ತಪವೆನಿಕುಂ	೧೫
ಮನವು ವಿಷಯಗಳೆರಗದಿಹುದು ಕ್ರೋಧ ವನು ತಳೆಯದಿರುತ್ತಿಹುದು ಮನದ ಸಂಶುದ್ಧಿಯು ಹರಿಭಕ್ತಿ ಸ್ಥಿರತೆಯು ಮನಸಿನ ತಪವೆನಿಸುವುದು	೧೬
ಪರಮ ಶ್ರದ್ಧೆಯಲಿ ತತ್ಪಲ ಕಾಂಕ್ಷಿಸದ ಯುಕ್ತ ನರರಿಂದಾಚರಿಸ ತತ್ತ್ರಿವಿಧಾ ವರ ಸಮಾಚೀನ ತಪಗಳು ಸಾತ್ವಿಕವೆಂ ದರಿತವರೆಲ್ಲ ಹೇಳುವರೊ	೧೭
ಪರಿಪರಿ ಮನ್ನಣೆ ಸತ್ಕಾರ ಪೂಜೆಗೋ ಸ್ಮರ ಡಂಭದಿಂದಾಚರಿಸುವ ವರ ತಪವನಧ್ಯು ಚಲಿಸ ಫಲದವದು ನರನಿ ರಾಜಸವೆನಿಸುವುದೊ	೧೮

ಮೂಢ ಗ್ರಾಹೇಣಾತ್ಮನೋ ಯತ್ಪ್ರೀಡಯಾ ಕ್ರಿಯತೇ ತಸಃ ಪರಸ್ಯೋತ್ಪಾದನಾರ್ಥಂ ವಾ ತತ್ತಾಮಸ ಮುದಾಹೃತಂ	೧೯
ದಾತವ್ಯ ಮಿತಿ ಯದ್ವಾ ನಂ ದೀಯತೇಽನುಪಕಾರಿಣೇ ದೇಶೇ ಕಾಲೇಚ ಪಾತ್ರೇಚ ತದ್ವಾ ನಂ ಸಾತ್ವಿಕಂ ಸ್ಮೃತಂ	೨೦
ಯತ್ತು ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರಾರ್ಥಂ ಫಲಮುದ್ದಿಶ್ಯವಾ ಪುನಃ ದೀಯತೇಚ ಪರಿಕ್ಲಿಷ್ಟಂ ತದ್ವಾ ನಂ ರಾಜಸಂ ಸ್ಮೃತಂ	೨೧
ಅದೇಶಕಾಲೇ ಯದ್ವಾ ನ ಮಪಾತ್ರೇಭ್ಯಶ್ಚ ದೀಯತೇ ಅಸತ್ಕೃತಮವಜ್ಞಾತಂ ತತ್ತಾಮಸ ಮುದಾಹೃತಂ	೨೨

ಮೂಢತನದ ದುರಾಗ್ರಹದಿ ಪರರಿಗತಿ
ಪೀಡಿಸಲೋಸುಗ ತನುವ
ಬಾಡಿಸಿ ಮಾಡುವ ತಪವು ತಾನುಸನೆಂದು
ರೂಢವಾಗಿಹುದೊ ಈ ಜಗದಿ

೧೯

ಘನ ದಾನಗಳು ಹರಿ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥ ದಾತವ್ಯ
ನೆನುತ ನಿಶ್ಚೈಸಿ ದಾನವನು
ತನಗುಪಕಾರ ಮಾಡದ ಪಾತ್ರನಿಗೆ ದೇಶ
ವನು ಕಾಲವರಿತು ಕೊಡುತಿಹ

ದಾನಂಗಳಾವುವೊ ಅವುಗಳ ಸಾತ್ವಿಕ
ದಾನಗಳೆಂದ್ವೀಳುತಿಹರೂ
ಹೀನರಾಜಸ ತಾ-ಮಸ ದಾನಗಳ ನಿ
ಧಾನ ಕೇಳಿನ್ನು ಹೇಳುವೆನು

೨೦

ತನಗೊಂದು ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರ ಗೋಸ್ಕರ ಮತ್ತು
ಮನದಿ ತತ್ಪಲವಪೇಕ್ಷಿಸುತ
ಜನರ ಕಾಡಿಸಿ ಗಳಿಸಿದ ಧನದಿಂ ಮಾಡು
ದನಘ ರಾಜಸವೆನಿಸುವುದೊ

೨೧

ಓಂ ತತ್ಸ ದಿತಿ ನಿರ್ದೇಶೋ ಬ್ರಹ್ಮಣಸ್ತ್ರಿವಿಧ ಸ್ಪೃತ್ಯತಃ
 ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಸ್ತೇನ ವೇದಾಶ್ಚ ಯಜ್ಞಾಶ್ಚ ವಿಹಿತಾಃ ಪುರಾ ೨೩
 ತಸ್ಮಾದೋಮಿತ್ಯುದಾಹೃತ್ಯ ಯಜ್ಞದಾನ ತಪಃ ಕ್ರಿಯಾಃ
 ಪ್ರವರ್ತಂತೇ ವಿಧಾನೋಕ್ತಾ ಸ್ವತಃತಂ ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿನಾಂ ೨೪

ದಾನಕೃಪಾತ್ರರಿಗಪವಿತ್ರ ದೇಶದಿ
 ಹೀನ ಕಾಲಗಳಲಿ ವಿಹಿತ
 ವೇನು ನೋಡದೆ ಅಸತ್ಕಾರ ನಿಂದೆಯು ಅವ
 ಮಾನ ಪೂರ್ವಕಧಿಕ್ಕರಿಸುತ
 ಇಂದಿರೇಶ ವಿಠಲನಿಗರ್ಪಿತವು ಆಗ
 ಲೆಂದು ಚಿಂತಿಸದೆ ಮಾಡುತಿಹಾ
 ಮಂದಮತಿಗಳ ದಾನಗಳಾವುವೊ ಅವು
 ಸಿದ್ಧಾ ತಾಮಸವೆನಿಸುವುವೊ ೨೨

ಪಟ್ಟದಿ ತ್ರಿಪಟಪಾಳ

ನರ ಸರಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ನಾನುವು
 ನರನೆ ಕೇಳ್ಳೆ ಮೂರು ವಿಧವಾ
 ಗಿರುತಿಹುದು ಓಂ ತತ್ಸದೀತೆರವಾಗಿ ಪೂರ್ವದಲಿ
 ಪರಮನಾದ ತಚ್ಛಬ್ಧ ವಾಚ್ಯನಾ
 ದ್ವರಿಯ ದೆಸೆಯಿಂದ್ಯಜ್ಞಗಳು ಭೂ
 ಸುರರು ವೇದಗಳೆಲ್ಲ ವಿಹಿತಗಳೆಂದೆನಿಸುತಿಹವೈ ೨೩

ಅದು ನಿಮಿತ್ತೋಂ ಎಂದು ಹೊಗಳುತ
 ಸದಮಲಾತ್ಮಕ ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿಗ
 ಳೆದನೆ ಉಚ್ಚರಿಸುತಲಿ ತಾವ್ ವೇದೋಕ್ತ ಕರ್ಮಗಳ
 ವಿದಿತರಾಗಿ ನಿರಂತರದಿ ತ
 ತ್ಪದವ ನೈದಲು ಯಜ್ಞದಾನವು
 ಸದಮಲ ಕ್ರಿಯ ತಪಗಳನೆ ಆಚರಿಸುತಿಹರೆಂದ ೨೪

ತದ ತನ್ನ ಭಿ ಸಂಧಾಯ ಫಲಂ ಯಜ್ಞ ತಪಃ ಕ್ರಿಯಾಃ
ದಾನ ಕ್ರಿಯಾಶ್ಚ ವಿವಿಧಾಃ ಕ್ರಿಯಂತೇ ಮೋಕ್ಷಕಾಂಕ್ಷಿಭಃ ೨೫

ಸದ್ಭಾವೇ ಸಾಧುಭಾವೇಚ ಸದಿತ್ಯೇ ತತ್ಪ್ರಯುಜ್ಯತೇ
ಪ್ರಶಸ್ತೇ ಕರ್ಮಣಿ ತಥಾ ಸಚ್ಚಿದ್ವಿಃ ಸಾರ್ಥ ಯುಜ್ಯತೇ ೨೬

ಯಜ್ಞೇ ತಪಸಿ ದಾನೇಚ ಸ್ಥಿತಿಃ ಸದಿತಿ ಚೋಚ್ಯತೇ
ಕರ್ಮಚೈವ ತದರ್ಥೀಯಂ ಸದಿತ್ಯೇ ವಾಙ್ಮನೀಯತೇ ೨೭

ಅಷ್ಟಪದೀಗವ್ಯಾಃ—

ತತು ಎಂಬ ಶಬ್ದವಾಚ್ಯನು ಆದ ಹರಿಯನ್ನು
ಸತತ ಸ್ಮರಿಸುತ ಅನಿತ್ಯದ ಸ್ವರ್ಗ ಫಲಗಳನ್ನು
ಹಿತವೆಂದು ಬಯಸದಲೆ ಹರಿಸೇವೆಯೆಂಬೆಂಬ
ಮತಿಯಿಂದ ತಿಳಿದು ನಿರುತ

ಅತಿ ವಿಮಲ ಯಜ್ಞ ತಪ ದಾನ ಸತ್ಕರ್ಮಗಳ
ಮಿತ ಕ್ರಿಯೆಗಳೆಲ್ಲ ಮೋಕ್ಷವನೆ ಬಯಸುವರೆಂದ
ಸತತ ನಿರಚಿಸಿಕೊಂಬದೆಂಬ ಗೋಪ್ಯವು ಸಾಂಡು
ಸುತನೆ ಕೇಳೆಂದು ನುಡಿದ ೨೫

ಸತುಯೆಂಬ ಶಬ್ದ ಸದ್ಭಾವದಿ ಪ್ರಯೋಗವು
ಸತುಯೆಂಬ ಶಬ್ದ ಸಾಧುತ್ವಕೊಪ್ಪುತ್ತಲಿಹುದು
ಸತುಯೆಂಬ ಶಬ್ದ ಹಾಂಗೇ ಸಮಾಚೀನ ಸ
ತ್ಕರ್ಮಗಳಿಗೊಪ್ಪುತ್ತಿಹುದು

ಮತವಂತ ಕೇಳ್ಯಜ್ಞ ತಪಸು ದಾನಾದಿಗಳಿಗ್ಗಿತ
ಹರಿಯು ಫಲ ಕೊಡುವನೆಂಬ ಬುದ್ಧಿಯು ಮತ್ತು
ತತು ಪೂಜೆಯೆಂದರಿತು ಆಚರಿಸ ಕರ್ಮಗಳು
ಸತುಯೆನಿಸವನ್ನವಸತು ೨೬-೨೭

ಅಶ್ರದ್ಧೆಯಾ ಹುತಂ ದತ್ತಂ ತಪಸ್ವಸ್ತಂ ಕೃತಂ ಚ ಯತ್
ಅಸವಿತ್ಯುಚ್ಯತೇ ಪಾರ್ಥ ನ ಚ ತಪ್ತೇತ್ಯನೋ ಇಹ ೨೮

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾಸೂಪನಿಷತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಯಾಂ
ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನ ಸಂವಾದೇ
ಶ್ರದ್ಧಾತ್ರಯವಿಭಾಗಯೋಗೋನಾಮು
ಸಸ್ತದಶೋಧ್ಯಾಯಃ

ಪಪ್ಪದೀ ಪ್ರವಚನಕಾಲ

ಪರಮನಲಿ ಸದ್ಭಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ
ಸಿರುತ ಮಾಡುವ ಯಜ್ಞ ದಾನವು
ಪರಮ ತಪ ಶಾಸ್ತ್ರವ ಲೋಕನವೆಲ್ಲ ಅಸತೆಂದು
ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವು ಇದು ಜನಕೆ ಇಹ
ಪರಕೆ ಸಾಧನವಾಗದೆಂದಿಗು
ಪರನೆ ಇಂದಿರೆಪತಿ ವಿಠಲನಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆ ಮಾಡೆಂದಾ ೨೯

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಚಂದ್ರಾಭಿಧತನೂಜ ಶೀಷಸಾಮಾಖ್ಯ
ವಿರಚಿತೇ “ಗೀತಾರಂಜನಾ”ಖ್ಯ ಗ್ರಂಥೇ
ಶ್ರದ್ಧಾತ್ರಯವಿಭಾಗಯೋಗೋನಾಮು
ಸಸ್ತದಶೋಧ್ಯಾಯಃ

ಹರಿ: ಓಂ

ಹದಿನೆಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ:—

ಸಂನ್ಯಾಸಸ್ಯ ಮಹಾಬಾಹೋ ತತ್ತ್ವಮಿಚ್ಛಾಮಿ ವೇದಿತುಂ
ತ್ಯಾಗಸ್ಯಚ ಹೃಷೀಕೇಶ ಪೃಥಕ್ಕ್ರೇಶಿನಿಪೂದನ

೧

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ:—

ಕಾಮ್ಯಾನಾಂ ಕರ್ಮಣಾಂನ್ಯಾಸಂ ಸಂನ್ಯಾಸಂ ಕವಯೋ ವಿದುಃ
ಸರ್ವ ಕರ್ಮಫಲತ್ಯಾಗಂ ಪ್ರಾಹುಸ್ತ್ಯಾಗಂ ವಿಚಕ್ಷಣಾಃ

೨

ಪ್ರವೇಶ:—

ಎಲೆ ಹೃಷೀಕಪ ಕೇಶಿನಾಮಕ
ಬಲಿದ ಅಸುರನ ಸೀತದನೆ ಯನು
ಕುಲತಿಲಕ ಬಿನ್ನೈಸುವೆನು ಸನ್ಯಾಸದಾ ವಿಧವೆ
ತಿಳಿಯೆನ್ನೆ ನಾ ತ್ಯಾಗಲಕ್ಷಣ
ಗಗನ ನಿಶ್ಚಯ ಬೇರೆ ಬೇರೆ
ಯಲಿಕೆ ನಾನಿಚ್ಛಿಸುತ್ತಿಹೆ ಹೇಳಿದನಾ ಪಾರ್ಥ

೧

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ:—

ಕರ್ಮಗಳ ನಾ ಮಾಳ್ಪನೆಂಬುವ
ಹಮ್ಮನಳಿದನುದಿನದಿ ಬಹು ವಿಧ
ಕರ್ಮಗಳ ಫಲವೆನಗೆ ಬಹುದೆಂಬುದನೆ ಬಿಡುತಿಹುದು
ಕರ್ಮಸಮ್ಯಕ್ ತ್ಯಾಗವೆನುತ್ತಲಿ
ನಿರ್ಮಮರು ಅರಿತಿಹರು ಕಾಮಿಸಿ
ಕರ್ಮ ಮಾಡದೆ ಬಿಡುವುದಿದು ಸನ್ಯಾಸನೆಂಬುವರು

೨

ತ್ಯಾಜ್ಯಂ ದೋಷವದಿತ್ಯೇಕೇ ಕರ್ಮ ಪ್ರಾಹುರ್ಮನೀಷಿಣಃ ಯಜ್ಞದಾನ ತಪಃ ಕರ್ಮ ನತ್ಯಾಜ್ಯ ಮಿತಿ ಚಾಪರೇ	೩
ನಿಶ್ಚಯಂ ಶೃಣುಮೇ ತತ್ರ ತ್ಯಾಗೇ ಭರತ ಸತ್ತಮ ತ್ಯಾಗೋಹಿ ಪುರುಷ ವ್ಯಾಘ್ರ ತ್ರಿವಿಧಸ್ಸಂಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ	೪
ಯಜ್ಞದಾನ ತಪಃ ಕರ್ಮ ನತ್ಯಾಜ್ಯಂ ಕಾರ್ಯಮೇವತತ್ ಯದ್ವಿಜ್ಞೇ ದಾನಂ ತಪಶ್ಚೈವ ಸಾವನಾನಿ ಮನೀಷಿಣಾಂ	೫

ಪದ ಅರ್ಥತಾಳ

ಬಂಧಕತ್ವರೂಪಿ ದೋಷಯುಕ್ತವಾದ
ನಿಂದ್ಯ ಕಾಮನದ ಕರ್ಮಗಳ
ಸಂದೇಹಿಸದೆ ಬಿಟ್ಟು ಕಳೆಯುವುದಾವಶ್ಯ
ವೆಂದು ಪ್ರಾಜ್ಞರು ಹೇಳುತ್ತಿಹರೈ

ಖಂಡ ಷಟ್ಪದೀ

ಮನನಶೀಲರು ಹೇಳುವರು ಕೆಲ
ಮುನಿಗಳ್ಯಜ್ಞವು ದಾನ ಧರ್ಮಗಳ
ಳನುದಿನದಿ ತಪತ್ಯಾಜ್ಯವಲ್ಲೆಂದಿನಿತು ಹೇಳುವರೊ

ಭರತ ಕುಲದೊಳಗುತ್ತಮನೆ ಈ
ಪರಿಯ ಕರ್ಮತ್ಯಾಗ ವಿಷಯವು
ಧರೆಯೊಳಗೆ ಮೂರು ಪ್ರಕಾರದಿ ಸಂಪ್ರಕೀರ್ತಿತವೊ
ನರನೆ ತಸ್ಮಾತ್ಪಾರಣದಿ ಈ
ಸರ್ವ ಕರ್ಮ ತ್ಯಾಗ ವಿದ ನಿ
ಧರಿಸಿದನು ನಿಶ್ಚಯವ ಎನ್ನಿಂದೀಗ ಕೇಳಿಂದ

ವರ ಸುಯಜ್ಞವು ದಾನ ತಪಗಳು
ಪರಮ ಸತ್ಕರ್ಮಗಳು ಮೋಹದಿ
ಪರಿಹರಿಸಿ ಬಿಡಲಾಗದದು ಆಚರಿಸಲೇ ಬೇಕು

ಏತಾನ್ಯಪಿತು ಕರ್ಮಾಣಿ ಸಂಗಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಫಲಾನಿಚ
ಕರ್ತವ್ಯಾ ನೀತಿ ಮೇ ಪಾರ್ಥ ನಿಶ್ಚಿತಂ ಮತಮುತ್ತಮಂ ೬
ನಿಯತಸ್ಯತು ಸಂನ್ಯಾಸಃ ಕರ್ಮಣೋನೋಪ ಪದ್ಯತೇ
ಮೋಹಾತ್ಮಸ್ಯ ಪರಿತ್ಯಾಗ ಸ್ತಾಮಸಃ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ ೭
ದುಃಖ ಮಿತ್ರೈವ ಯತ್ಕರ್ಮ ಕಾಯಕ್ಲೇಶ ಭಂಗಾತ್ತ್ಯಜೇತ್
ಸ ಕೃತ್ವಾ ರಾಜಸಂ ತ್ಯಾಗಂ ಸೈವ ತ್ಯಾಗ ಫಲಂ ಲಭೇತ್ ೮

ಧರೆಯೊಳ್ಳಿಚ್ಛವು ದಾನ ತಪಗಳು
ಪರಮ ಪಾಪನ ಮಾಳ್ವದೈ ನರ
ವರರಿಗಿದು ಜ್ಞಾನಪ್ರದವೊ ಮೋಕ್ಷಪ್ರದಾಯಕವೋ ೫

ಇನಿತು ಸತ್ಕರ್ಮಗಳಾದರು
ಅನುದಿನದಿ ಹರಿ ಮಾಡಿಸುವನೆಂ
ದಿನತ ತಿಳಿಯದ ಜೀವ ಕರ್ತೃತ್ವವನೆ ಬಿಡದಂಥಾ
ಘನ ಕುಪೋಹದ ಸಂಗಫಲ ಬಿ
ಟ್ಟನುದಿನದಿ ಕರ್ಮಗಳ ಕರ್ತವ್ಯವು ಎನು
ತ ನಿಶ್ಚೈಸಿದುತ್ತಮವೆನ್ನ ಮತವೆಂದ ೬

ನಿತ್ಯ ನಿಯಮಿತ ಕರ್ಮ ಬಿಡುವುದು
ಯುಕ್ತವಲ್ಲವೊ ಮೋಹದಿಂದಲಿ
ಮತ್ತಿ ಕರ್ಮವ ತ್ಯಜಿಸುವುದು ತಾಮಸವೆನಿಸುತ್ತಿಹುದು
ಮತ್ತಿ ಅವನು ಕರ್ಮದುಃಖೋ
ತ್ಪತ್ತಿ ಆಚರಿಸುವೊಡೆಯಿಂದೆನು
ತುತ್ತಮನ ಸತ್ಕರ್ಮ ಕಾಯಕ್ಲೇಶ ಭಯದಿಂದ

ಪರಿಹರಿಸಿ ಬಿಡಲದಕೆ ರಾಜಸ
ನರನು ಮಾಡುವ - ತ್ಯಾಗವೆನುತ್ತಲಿ
ಅರಿತವರು ಹೇಳುವರು ಈ ಪರಿ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡತೀರೆ

ಕಾರ್ಯಮಿತ್ಯೇವ ಯತ್ಕರ್ಮ ನಿಯತಂ ಕ್ರಿಯತೇಜರ್ಜುನ
 ಸಂಗಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಫಲಂ ಚೈವ ಸ ತ್ಯಾಗ ಸ್ವಾತ್ತಿವಿಕೋ ಮತಃ ೯
 ನ ದ್ವೇಷ್ಯಕುಶಲಂ ಕರ್ಮ ಕುಶಲೇ ನಾನುಷಜ್ಯತೇ
 ವ್ಯಗೀ ಸತ್ತ ಸ್ವಮಾವಿಷ್ಟೋ ಮೇಧಾವೀ ಛಿನ್ನ ಸಂಶಯಃ ೧೦

ನರನು ಕರ್ಮತ್ಯಾಗ ಫಲವೆಂ
 ಬುರುತರದ ಸಿದ್ಧಿಯನೆ ಪಡೆಯನು:
 ಭರತ ಕುಲದೊಳಗುತ್ತಮನೆ ತಿಳಿಯೆಂದನಾ ಹರಿಯು ೨-೨

ಮತ್ತೆ ಯತ್ಕರ್ಮಗಳು ನಿಯತವೊ
 ನಿತ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯಗಳೆನ್ನುತ
 ಚಿತ್ತದಲಿ ನಿಶ್ಚೈಸಿ ತತ್ಕಲ ಸಂಗವನೆ ಬಿಟ್ಟು,
 ನಿತ್ಯ ಕರ್ಮವ ಮಾರ್ಪನೋ ಆ
 ಉತ್ತಮದ ತ್ಯಾಗಕ್ಕೆ ಸುಜನರು
 ಮತ್ತೆ ಸಾತ್ವಿಕ ತ್ಯಾಗವೆಂಬದೆನ್ನ ಮತವೆಂದ ೯

ಅಷ್ಟಪದೀಗದ್ಯಾ:—

ಪರಮಾತ್ಮ ಪಾಪಪುಣ್ಯದ ಕರ್ಮವೆನ್ನಿಂದ
 ನಿರುತ ಮಾಡಿಸುವ ಮಾಡುವೆನಲ್ಲದಲಿ ನಾನು
 ಪರಿಪರಿಯ ಕರ್ಮ ಮಾಡಲು ಸ್ವತಂತ್ರನು ಅಲ್ಲ
 ಪರಿಪರಿಯ ತತ್ಕಲಗಳು

ಬರುವುದಿಲ್ಲೆನಗೆ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗುಂಟೆಂದು
 ಅರಿತು ಅಸುಖದ ಅಸತ್ಕರ್ಮದಲಿ ದ್ವೇಷಿಸನು
 ನಿರುತ ಕುಶಲದ ನಿತ್ಯ ಕರ್ಮದಲಿ ಸಿಗನು ಈ
 ಪರಿ ವಿವೇಕದಿ ಯುಕ್ತನು ೧೦

ನಹಿ ದೇಹ ಭೃತಾಶಕ್ಯಂ ತ್ಯಕ್ತುಂ ಕರ್ಮಾಣ್ಯಶೇಷತಃ
ಯಸ್ತು ಕರ್ಮಫಲತ್ಯಾಗೀ ಸ ತ್ಯಾಗೀತ್ಯಭಿಧೀಯತೇ ೧೧

ಅನಿಷ್ಟಮಿಷ್ಟಂ ಮಿಶ್ರಂಚ ತ್ರಿವಿಧಂ ಕರ್ಮಣಃ ಫಲಂ
ಭವತ್ಯ ತ್ಯಾಗಿನಾಂ ಪ್ರೇತ್ಯ ನ ತು ಸಂನ್ಯಾಸಿನಾಂ ಕ್ವಚಿತ್ ೧೨

ಪಂಚೈತಾನಿ ಮಹಾಬಾಹೋ ಕಾರಣಾನಿ ನಿಬೋಧಮೇ
ಸಾಂಖ್ಯೇ ಕೃತಾಂತೇ ಪ್ರೋಕ್ತಾನಿ ಸಿದ್ಧಯೇ ಸರ್ವ ಕರ್ಮಣಾಂ ೧೩

ಧರಿಯೊಳಗೆ ಮೇಧಾನಿ ಛಿನ್ನ ಸಂಶಯವುಳ್ಳ
ನರನು ಮಾಡುವ ಸರ್ವ ಕರ್ಮಗಳ ತ್ಯಾಗವೇ
ವರಿ ತೀಯೊ ಅದು ನಿಮಿತ್ತದೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸತ್ವಗುಣ
ಭರಿತನಾ ತ್ಯಾಗವಿಂತೋ

ನರಲೋಕದಲಿ ದೇಹ ಧರಿಸಿದವರ್ಯಾರಿಂದು
ನರನೆ ಕೇಳೈ ಅಶೇಷದಿ ಕರ್ಮಗಳನೆಲ್ಲ
ಪರಿಹರಿಸಲೋಸುಗ ಅಸಾಧ್ಯ ಲೋಕದೊಳಾವ
ನರರಿಂದ ಈ ವಿಧವನೆ ೧೪

ಅರಿತು ತತ್ಕರ್ಮಫಲ ಬಿಡುತಿರಲು ಅವನು ಸ
ತ್ಪುರುಷರಿಂದಲಿ ತ್ಯಾಗಿಯೆನಿಸುವನು ಕರ್ಮಫಲ
ನರನೆ ಕೇಳೈ ತ್ರಿವಿಧ ಮಿಶ್ರ ಇಷ್ಟಾನಿಷ್ಟ
ಪರಿಯಿರಿತು ಅತ್ಯಾಗಿಗೆ

ಮರಣದಾ ನಂತರದಿ ಭೋಗ್ಯವಾಹದು ಕೇಳು
ಭರತ ಕುಲತಿಲಕ ವಾರ್ಧನ ತ್ಯಾಗಿಯಾದಂಥ
ಪರಮ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳಿಗಿಮ ಭೋಗ್ಯವಾಹದೈ
ಹರಿ ಕೊಡುವ ನಿತ್ಯ ಸುಖವೂ ೧೫

ಅಧಿಷ್ಠಾನಂ ತಥಾಕರ್ತಾ ಕರಣಂಚ ಸ್ಪೃಧಗ್ವಿಧಂ
ವಿವಿಧಾಶ್ಚ ಸ್ಪೃಧಕ್ಷೇಷ್ವಾ ದೈವಂ ಚೈವಾತ್ರ ಪಂಚಮಂ ೧೪

ಶರೀರ ವಾಙ್ಮನೋಭಿಯುತ್ಕರ್ಮ ಪ್ರಾರಭತೇ ನರಃ
ನ್ಯಾಯ್ಯಂ ನಾ ವಿಪರೀತಂ ನಾ ಪಂಚೈತೇ ತಸ್ಯ ಹೇತವಃ ೧೫

ತತ್ತ್ವವಂಸತಿ ಕರ್ತಾರ ಮಾತ್ಮಾನಂ ಕೇವಲಂತು ಯಃ
ಪಶ್ಯತ್ಯಕೃತ ಬುದ್ಧಿತ್ವಾತ್ ನ ಸಪಶ್ಯತಿ ದುರ್ಮತಿಃ ೧೬

ಎಲೆ ನರನೆ ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಸಿದ್ಧಾಂತ ನಿರ್ಣಯವು
ಹಲವು (ಎಲ್ಲ) ಕರ್ಮದ ಸಿದ್ಧಿಗೋಸ್ಕರವೇವೆಂದನೆ
ತೀಯೊ ಈ ಐದು ಕಾರಣವೆಂದು ಎನ್ನಿಂದ
ಚಲಿಸದಲೆ ಕೇಳು ಇದನೆ

ತೀ ಅಧಿಷ್ಠಾನವೆಂದರೆ ದೇಹ, ಕರ್ತನೆನೆ
ಮಲರಹಿತ ಸರಮಾತ್ಮ ಸ್ಪೃಧಕಿಂದ್ರಿಯಗಳೆನ್ನು
ಹಲವು ಬರೆ ಬರೆ ಬೇರೆ ಬೇರೇ ತಾತ್ವಿಕ ಸುರ
ಹಲವರಿವಿಧ ಪಂಚಕ (೧೩-೧೪)

ನರನು ಕಾಯದಿ ವಚನ ಮನದಿಂದ ಅವನ
ಪರಿಯು ಕರ್ಮಗಳಿಗಾರಂಭಿಸುತಲಿಹನೊ ಅದು
ನರನೆ ಕೇಳುತ್ತವನೋ ಅಸತ್ಕರ್ಮವೋ
ಪರಿಪರಿಯ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ

ಪರಮ ಕಾರಣವೋ ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಪಂಚಕವದರೊ
ಳಿರುಪ ಸರಮಾತ್ಮನೇ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣನೆಂದು
ಅರಿವನಾವನೊ ಅವನು ಬುದ್ಧಿ ದೆಸೆಯಿಂದಿದನೆ
ಹರಿ ಮಾಳ್ವದಿಲ್ಲವೆಂದು ೧೫

ಯಸ್ಯ ನಾಹಂಕೃತೋ ಭಾವೋ ಬುದ್ಧಿಯಸ್ಯ ನಲಿಪ್ಯತೇ
ಹತ್ವಾಽಪಿ ಸ ಇಮಾನ್ ಲೋಕಾನ್ ನ ಹಂತಿ ನ ನಿಬದ್ಧತೇ ೧೭

ಜ್ಞಾನಂ ಜ್ಞೇಯಂ ಪರಿಜ್ಞಾತಾ ತ್ರಿವಿಧಾ ಕರ್ಮಜೋದನಾ
ಕರಣಂ ಕರ್ಮ ಕರ್ತೇತಿ ತ್ರಿವಿಧಃ ಕರ್ಮ ಸಂಗ್ರಹಃ ೧೮

ಜ್ಞಾನಂ ಕರ್ಮಚ ಕರ್ತಾಚ ತ್ರಿಧೈವ ಗುಣಭೇದತಃ
ಪ್ರೋಚ್ಯತೇ ಗುಣ ಸಂಖ್ಯಾನೇ ಯಥಾವಚ್ಛುಣು ತಾನ್ಯಪಿ ೧೯

ಅರಿಯನೆಂದೆಂದು ದುರ್ಮತಿ ಮನುಜನೀ ವಿಧವ
ಅರಿಯದೇ ಹರಿಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಗುಣವನ್ನೆ ಅವ
ಹರಿಸಿ ಪರಮಾತ್ಮ ಮಾಡಿಸನು ನಾನೇ ಮಾಳ್ವೆ
ಪರಿಪರಿಯ ಕರ್ಮವೆಂದು

ಮರುಳರೀವಿಧದಿ ನಿಶ್ಚೈಸುವರು ಕೇಳಾವ
ನರಗೆ ನಾ ಮಾಡಿದೆನು ಕರ್ಮವೆಂಬುವ ಭಾವ
ವಿರಡೊ ಮತ್ತಾವ ನರಗದರ ಫಲದಲಿ ಬುದ್ಧಿ
ನಿರುತ ಲೇಪಿಸದೊ ಅವನು ೧೭

ನರನೆ ಕೇಳೀ ಲೋಕರೆಲ್ಲರನು ಕೊಂದರಾ
ನರನು ಕೊಂದವನಲ್ಲ ಅದರ ಫಲ ದುಃಖದಲಿ
ನಿರುತ ಬಂಧಿತನಾಗನ್ನೆ ಪಾರ್ಥ ಕೇಳಿನ್ನು
ಹರಿಯು ಜ್ಞಾನಜ್ಞೇಯದಿ

ಮರಳ ಜ್ಞಾತೃವಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನಾಮದಿಂದಿದ್ದು
ಎರಡೊಂದು ವಿಧದ ಕರ್ಮಗಳ ಪ್ರೇರಿಸುತಿಹನು
ಕರಣಗಳು ಕರ್ಮತದ ಮುಖ್ಯ ಕರ್ತನು ಜೀವ
ಎರಡೊಂದು ಈ ವಿಧದಲಿ (೧೭-೧೮)

ಸರ್ವ ಭೂತೇಷು ಯೇನೈಕಂ ಭಾವಮವ್ಯಯ ಮಿಹಾಕ್ಷತೇ
ಅನಿಭಕ್ತಂ ವಿಭಕ್ತೇಷು ತದ್ವಾಚ್ಛಾನಂ ನಿಧಿ ಸಾತ್ವಿಕಂ ೨೦

ಪೃಥಕ್ತ್ವೇನತು ಯದ್ವಾಚ್ಛಾನಂ ನಾನಾಭಾವಾನ್ ಪೃಥಗ್ವಿಧಾನ್
ವೇತ್ತಿ ಸರ್ವೇಷು ಭೂತೇಷು ತದ್ವಾಚ್ಛಾನಂ ನಿಧಿ ರಾಜಸಂ ೨೧

ಪರಿಪರಿಯ ಕರ್ಮಕೆದು ಕಾರಣವೊ ಪಾಂಡವನೆ
ಮರಳಿ ಜ್ಞಾನವು ಕರ್ಮ ಮತ್ತೆ ಕರ್ತನು ಜೀವ
ಎರಡೊಂದು ವಿಧದಿ ಗುಣ ಭೇದದಿಂದಿಪ್ಪುದಿದು
ಪರಮ ಸಾಂಖ್ಯರ ಶಾಸ್ತ್ರದೀ

ಒರೆದಿಹುದು ಅದರ ಭೇದವ ಯಥಾವತು ನಿನಗೆ
ಒರೆವೆನಾ ಕೇಳು, ಅನಿಭಕ್ತ ಪರಮವ್ಯಯನು
ಪರಿಪರಿ ನಿಭಕ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳೊಳಗೆ ಒಬ್ಬನಿಹ
ಹರಿಯೆಂಬ ಭಾವದಿಂದ ೧೯

ಇನಿತು ತಿಳಿಯುವ ಜ್ಞಾನವಾವುದೋ ಅದು ಕೇಳು
ಘನ ಸಾತ್ವಿಕ ಜ್ಞಾನ ಸರ್ವ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಹೃ
ದ್ವಜನದೊಳಗಿಪ್ಪ ಹರಿ ಒಬ್ಬನೆಂದರಿಯದೆ,
ಘನಕುಚಿತ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ

ಇನಿತು ಲೋಕಸ್ತು ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಭಿನ್ನರು, ತಾವು
ಘನ ತಾರತಮ್ಯ ಯುಕ್ತರು ಎಂಬುದಷ್ಟರಿತು
ವನಚಾಕ್ಷ ಹರಿಯಂತರ್ಯಾಮಿ ಯೆಂಬುದನರಿಯ
ದಿಹುದೆ ರಾಜಸಜ್ಞಾನವು ೨೦

ಸರನೆ ಕೇಳಿನ್ನು ತಾಮಸರ ಜ್ಞಾನವನೊರೆವೆ
ಸರಮಾತ್ಮನೊಬ್ಬನೇ ಸರ್ವವೆಂಬುವುದು ಜೀ
ವರಲಿ ಹರಿ ಪೂರ್ಣನಲ್ಲೆಂಬ ಜ್ಞಾನವು ಕೇಳು
ಮರಳಿ ಹೇಳುವೆನು ನಿನಗೆ

ಯತ್ತು ಕೃತ್ಸ್ನವದೇಕಸ್ಮಿನ್ ಕಾರ್ಯೇಸಕ್ತ ಮಹೈತುಕಂ ಅತತ್ತ್ವಾರ್ಥವದಲ್ಪಂಚ ತತ್ತಾನುಸ ಮುದಾಹೃತಂ	೨೨
ನಿಯತಂ ಸಂಗರಹಿತ ಮರಾಗ ದ್ವೇಷತಃ ಕೃತಂ ಅಫಲಪ್ರೇಪ್ಸುನಾ ಕರ್ಮ ಯತ್ತ ತ್ಸಾತ್ತ್ವಿಕ ಮುಚ್ಯತೇ	೨೩
ಯತ್ತು ಕಾಮೇಪ್ಸುನಾ ಕರ್ಮ ಸಾಹಂಕಾರೇಣ ವಾಪುನಃ ಕ್ರಿಯತೇ ಬಹುಲಾಯಾಸಂ ತದ್ರಾಜಸಮುದಾಹೃತಂ	೨೪
ಅನುಬಂಧಂ ಕ್ಷಯಂ ಹಿಂಸಾನುನವೇಕ್ಷ್ಯಚ ಪೌರುಷಂ ನೋಹಾದಾರಭ್ಯತೇ ಕರ್ಮ ಯತ್ತ ತ್ತಾನುಸ ಮುಚ್ಯತೇ	೨೫

ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಜೀವನೆಂಬ ಜ್ಞಾನವು ಹೀಗೆ
ಪರಿಸರಿಯ ತತ್ತ್ವಾರ್ಥವಲ್ಲದ ಅಹೈತುಕದ
ಪರಮ ಅಲ್ಪಜ್ಞಾನವ್ಯಾವುದೋ ಅದು ತಾನು
ಸರ ಜ್ಞಾನವೆಂದು ತಿಳಿಯೊ

೨೨

ಪದ ಅಡಿಪಾಟ

ನಿರುತ ಫಲದ ಸಂಗವಳಿದು ರಾಗದ್ವೇಷ
ಜರಿದು ತತ್ಫಲವಪೇಕ್ಷಿಸದೆ
ನರರಿಂದ ಕೃತ ನಿತ್ಯ ಕರ್ಮವ್ಯಾವುದೋ ಅದು
ಪರಮ ಸಾತ್ತ್ವಿಕನೆನಿಸುವುದೋ

೨೩

ಫಲವಪೇಕ್ಷಿತನಿಂದು ಹನುಳ್ಳ ನರನಿಂದು
ಹಲವಾಯಾಸಗಳೆಂದು ನೂಳ್ಳಾ
ಹಲವು ಕರ್ಮಗಳಾವುದದಕೆ ರಾಜಸವೆಂದು
ತಿಳಿದವರಿಂದೆನಿಸುವುದೋ

೨೪

ಮುಕ್ತ ಸಂಗೋಷನಹಂವಾಢೀ ಧೃತ್ಯುತ್ಸಾಹ ಸಮನ್ವಿತಃ
ಸಿದ್ಧ್ಯಸಿದ್ಧ್ಯೋರ್ನಿರ್ವಿಕಾರಃ ಕರ್ತಾ ಸಾತ್ವಿಕ ಉಚ್ಯತೇ ೨೬

ರಾಗೀಕರ್ಮ ಫಲ ಪ್ರೇಪ್ಸುರ್ಲುಬ್ಧೋ ಹಿಂಸಾತ್ಮ ಕೋಷಶುಚಿಃ
ಹರ್ಷಶೋಕಾನ್ವಿತಃ ಕರ್ತಾ ರಾಜಸಃ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ ೨೭

ಅಯುಕ್ತಃ ಪ್ರಾಕೃತಸ್ತುಬ್ಧಃ ಶತೋ ನೈಕೃತಿಕೋಽಲಸಃ
ವಿಷಾದೀ ದೀರ್ಘಸೂರ್ತಿಚ ಕರ್ತಾ ತಾಮಸ ಉಚ್ಯತೇ ೨೮

ಅನುಬಂಧ ಕ್ಷಯ ಹಿಂಸೆಯು ಪೌರುಷವು ನೋಡ
ದನುದಿನ ಯತ್ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ
ಮನುಜನಾರಂಭಿಸುವನೋ ಮೋಹದಿಂದದು
ಅನಘ ತಾಮಸವೆನಿಸುವುದೋ ೨೫

ಕರ್ಮಫಲದ ಸಂಗವಳಿದು ಉತ್ಸಾಹದಿ
ನಿರ್ಮಮ ಧೈರ್ಯ ಸಂಯುತನು
ಹಮ್ಮನಳಿದು ಸಿದ್ಧ್ಯ ಸಿದ್ಧಿಯೋಳ್ಸಮನಾಗಿ
ಕರ್ಮ ಮಾಡಿದವ ಸಾತ್ವಿಕನೋ ೨೬

ಚಲಿಸುವ ವಿಷಯಾನುರಾಗವುಳ್ಳವನಾಗಿ
ಫಲವಪೇಕ್ಷಿಸುವ ನಿತ್ಯದಲಿ
ಫಲ ಬಿಡಲಾರದಲುಬ್ಧ ಸ್ವದೇಹಕೆ
ಬಲು ಹಿಂಸೆ ಕೊಡುವ ನಿತ್ಯದಲಿ

ಮನಶುದ್ಧಿ ರಹಿತ ಫಲಿಸಲು ಸಂತೋಷವ
ಮನದಿ ದುಃಖವ ಫಲಿಸದಿರೆ
ಇನಿತಿರ್ಪ ಕರ್ತ ರಾಜಸನೆನಿಸುವನೋ ಹೇ
ಅನಘ ಕೇಳಯ್ಯ ನೀ ನಿದನೆ ೨೭

ಬುದ್ಧೀರ್ಭೇದಂ ಧೃತೇಶ್ಚೈವ ಗುಣತಸ್ತ್ರಿವಿಧಂ ಶೃಣು
ಪ್ರೋಚ್ಯಮಾನಮಶೇಷೇಣ ಪೃಥಕ್ತ್ವೇನ ಧನಂಜಯ ೨೯
ಪ್ರವೃತ್ತಿಂಚ ನಿವೃತ್ತಿಂಚ ಕಾರ್ಯಕಾರ್ಯೇ ಭಯಾಭಯೇ
ಬಂಧಂಮೋಕ್ಷಂಚ ಯಾವೇತ್ತಿ ಬುದ್ಧಿ ಸ್ವಾ ಪಾರ್ಥ ಸಾತ್ತ್ವಿಕೇ ೩೦

ಅಲಸ ಅಯುಕ್ತ ಪ್ರಾಕೃತ ಶತಸ್ತಬ್ದನು
ಬಲಿದ ವಿಷಾದಿ ನೈಷ್ಠೃತಿಕಾ
ಹಲವು ಕರ್ಮದಲಿ ಜಾಗ್ರತೆ ಹೀನ ಕರ್ತನು
ತಿಳಿಯೊ ತಾಮಸನೆನಿಸುವನು ೨೮

ಗುಣಭೇದದಿಂದ ತೋರುವ ಬುದ್ಧಿ ಧೃತಿಗಳ
ಅನಘನೆ ತ್ರಿವಿಧ ಭೇದವನು
ನಿನಗಶೇಷದಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ನಾ ಹೇಳುವು
ದನೆ ಕೇಳಿಂದನು ರಮಾಧವನು ೨೯

ವರಸು ಪ್ರವೃತ್ತಿ ನಿವೃತ್ತಿಯ ಮಾರ್ಗವು
ನಿರುತ ಕಾರ್ಯಕಾರ್ಯಗಳನು
ವರಮ ಭಯಾಭಯ ಮಾರ್ಗ ಬಂಧದಮಾರ್ಗ
ಮರಳಿ ಮೋಕ್ಷದ ಮಾರ್ಗಗಳನು

ಅರಿಯುವುದ್ಯಾವುದೊ ಅದು ಸಾತ್ತ್ವಿಕ ಬುದ್ಧಿ
ನರನೆ ಕೇಳಾವ ಬುದ್ಧಿಯಲಿ
ವರಮ ಧರ್ಮಾಧರ್ಮ ಕಾರ್ಯಕಾರ್ಯಗಳನೆ
ವರದೊರೆದ್ದೀಳಿದರದನೆ

ಆರಿಯ ನಿಶ್ಚಯವಲ್ಲವೆಂದು ಸಂದೇಹದಿ
ಇರುವ ಆ ಬುದ್ಧಿ ರಾಜಸವೊ
ನರನಾವ ಬುದ್ಧಿ ಅಜ್ಞಾನದಿಂ ಮುಸುಕಿರು
ತಿರಲಾವ ಧರ್ಮ ಕಾರ್ಯದಲಿ

ಯಯಾಧರ್ಮ ನುಧರ್ಮಂಚ ಕಾರ್ಯಂಚಾಕಾರ್ಯಮೇವಚ
ಅಯುಧಾವತ್ಪ್ರಜಾನಾತಿ ಬುದ್ಧಿ ಸ್ನಾ ಪಾರ್ಥ ರಾಜಸೀ ೩೦

ಅಧರ್ಮಂ ಧರ್ಮ ಮಿತಿರಾ ಮನ್ಯತೇ ತಮಸಾಸ್ವತಾ
ಸರ್ವಾರ್ಥಾನ್ ನಿಪರೀತಾಂಶ್ಚ ಬುದ್ಧಿ ಸ್ನಾ ಪಾರ್ಥ ತಾನುಸೀ ೩೧

ಧೃತ್ಯಾಯಯಾಧಾರಯತೇ ಮನಃ ಪ್ರಾಣೇಂದ್ರಿಯ ಕ್ರಿಯಾಃ
ಯೋಗೇ ನಾವ್ಯಭಿಚಾರಿಣ್ಯಾ ಧೃತಿಸ್ನಾ ಪಾರ್ಥ ಸಾತ್ತ್ವಿಕೇ ೩೨

ಅರಿಪ ಅಧರ್ಮವೆಂದೆನುತ ಹೀಗೆ ಬಹು
ಪರಿಯ ಕರ್ತವ್ಯಾರ್ಥಗಳಲಿ
ಅರಿಮುವ ನಿಪರೀತವಾಗಿ ಆ ಬುದ್ಧಿಯು
ನರನೆ ಕೇಳಯ್ಯ ತಾಮಸವೊ ೩೦-೩೨

ಎಲೆ ಪಾರ್ಥ ಕೇಳಾವ ಧೈರ್ಯದಿ ಮನವನು
ಚಲಿಸದಂದದಿ ನಿಷಯದಲಿ
ಹಲವು ಪ್ರಾಣೇಂದ್ರಿಯ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ನಿಯಮಿಸಿ
ಸುಲಲಿತ ಭಕ್ತಿಯೋಗದಲಿ

ಸ್ಥಿರದಿ ನಿಲಿಸುವ ಧೃತಿ ಸಾತ್ತ್ವಿಕವೈ ಕೇಳು
ನರನೆ ಮತ್ತಾವ ಧೈರ್ಯದಲಿ
ಧರಿಸಿ ಧರ್ಮಾರ್ಥ ಕಾಮದ ಇಚ್ಛಾಕರ್ಮದಿ
ಭರದಿಂದ ಸಿಲುಕಿ ತತ್ಫಲವ

ಇಚ್ಛಿಸ ಧೃತಿಗೆ ರಾಜಸವೆಂದು ನಾಮವೊ
ಕುಸ್ಥಿತದ್ಯಾವ ಧೈರ್ಯದಲಿ
ಮತ್ತರ ಮದವು ಸ್ವಸ್ಥವು ಶೋಕ ಭಯಗಳು
ಉಚ್ಚ ವಿಷಾದಾದಿಗಳನೆ

ಯ ಯಾತು ಧರ್ಮ ಕಾನಾರ್ಥಾನ್ ಧೃತ್ಯಾ ಧಾರಯತೇಽರ್ಜುನ
ಪ್ರಸಂಗೇನ ಫಲಾಕಾಂಕ್ಷೇ ಧೃತಿಸ್ಸಾ ಪಾರ್ಥ ರಾಜಸೀ ೬೪

ಯಯಾ ಸ್ವಪ್ನಂ ಭಯಂ ಶೋಕಂ ವಿಷಾದಂ ಮದಮೇವಚ
ನ ನಿ ಮುಂಚಂತಿ ದುರ್ಮೇಧಾ ಧೃತಿಸ್ಸಾ ಪಾರ್ಥ ತಾಮಸೀ ೬೫

ಸುಖಂ ತ್ವಿದಾನೀಂ ತ್ರಿವಿಧಂ ಶೃಣು ಮೇಽಭರತರ್ಷಭ
ಅಭ್ಯಾಸಾದ್ರಮತೇ ಯತ್ರ ದುಃಖಾಂತಂಚ ನಿಗಚ್ಛತಿ ೬೬

ಬಿಡದ ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯ ಧೃತಿಗೆ ತಾಮಸವೆಂದು
ಪೊಡವಿಯೊಳಗೆ ಹೇಳುತಿಹರೊ
ನುಡಿದನ್ನಿಂಗೆಂದಿಂದಿರೇಶ ವಠಲರಾಯ
ಪೊಡವೀಶ ಕೇಳಯ್ಯ ಇದನೆ ೩೩-೩೬

ಪಟ್ಟದೀ ತ್ರಿಪುಟಕಾಳ

ಅವ ಸುಖದಭ್ಯಾಸ ದುಃಖವ
ನೀವುದೋ ಕಡೆಗಿನ್ನು ಕೇಳಿ
ನ್ನಾವ ಸುಖದಭ್ಯಾಸ ಕಡೆಗದು ಸುಖನ ಕೊಡುತಿಹದೊ
ಆ ವಿಧಕೆ ಮಧ್ಯಸ್ಥ ತ್ರಿವಿಧದ
ಸೇವಿಸುವ ಸುಖದಿರವ ಈಗಲೆ
ನಾ ಒಲಿದು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳೆಂದನು ರಮಾಧವನು ೧

ಮೊದಲು ಯತ್ಸುಖಗರಳದಂತಿ
ಹುದದೆ ಕಡೆಗೆ ಅನ್ಯತೋಷಮೆನಿಸುವು
ದದರ ದೆಸೆಯಿಂದಾತ್ಮಬುದ್ಧಿ ಪ್ರಸಾದ ಹುಟ್ಟುವುದೊ
ಅದಕೆ ಸಾತ್ವಿಕ ಸೌಖ್ಯವೆಂಬರು
ವಿಧವಿಧದ ದುರ್ವಿಷಯದೊಳಗಿಂದಿ,
ಯದ ಸಂಯೋಗಾದಿಯಲಿ ಅನ್ಯತೋಷಮೆನಿಸುವದೊ ೨

ಯತ್ನ ದಗ್ರೇ ವಿಷಮಿನ ಪರಿಣಾಮೇಷಮ್ಯತೋಪಮಂ
ತತ್ಸುಖಂ ಸಾತ್ವಿಕಂ ಮೋಕ್ಷ ಮಾತ್ಮ ಬುದ್ಧಿ ಪ್ರಸಾದಜಂ ೩೩

ವಿಷಯೇಂದ್ರಿಯ ಸಂಯೋಗಾತ್ ಯತ್ನ ದಗ್ರೇಷಮ್ಯತೋಪಮಂ
ಪರಿಣಾಮೇ ವಿಷಮಿನ ತತ್ಸುಖಂ ರಾಜಸಂ ಸ್ಥೂತಂ ೩೪

ಯದಗ್ರೇ ಚಾನುಬಂಧೇಚ ಸುಖಂ ನೋಹನ ಮಾತ್ಮನಃ
ಸಿದ್ಧಾಂತಲಸ್ಯ ಪ್ರಮಾದೋತ್ಥಂ ತತ್ತಾಮಸಮುದಾಹೃತಂ ೩೫

ನತ ದಸ್ತಿ ಪ್ರಭಿವ್ಯಾಂ ವಾ ದಿವಿ ದೇವೇಷು ವಾ ಪುನಃ
ಸತ್ತ್ವಂ ಪ್ರಕೃತಿಜೈರ್ಮುಕ್ತಂ ಯದೇಭಿಸ್ಸ್ಯಾತ್ ತ್ರಿಭಿರ್ಗುಣೈಃ ೪೦

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ನಿಶಾಂ ಶೂದ್ರಾಣಾಂಚ ಪರಂತಪ
ಕರ್ಮಾಣಿ ಪ್ರವಿಭಕ್ತಾನಿ ಸ್ವಭಾವ ಪ್ರಭವೈರ್ಗುಣೈಃ ೪೧

ಅದಾ ಕಡೆಗೆ ವಿಷದಂತೆ ಕೆಡಿಸುವು
ದದಕೆ ರಾಜಸ ಸೌಖ್ಯವೆಂಬರು
ಮೊದಲು ಕಡೆಯಲಿ ಮನವ ನೋಹದಿ ಮುಸುಕಿ ಕೆಡಿಸುತಿಹ
ಮದದಿ ನಿದ್ರಾಲಸ್ಯದಿಂದಲಿ
ಉದಿತ ಯತ್ಸುಖ ಲಭ್ಯವಾಗುವು
ದದಕೆ ತಾಮಸ ಸೌಖ್ಯವೆಂದ್ವೇಳುವರು ಕೇಳಿಂದ ೩೩-೩೫

ಭೂನಿಯಲಿ ಪಶುಪಕ್ಷಿ ಮನುಜ
ಸ್ತೋಮದಲಿ ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥ ಅಮರ
ಸ್ತೋಮದಲಿ ಯಜ್ಞೇವ ಸಂಘರು ಇಹರೊ ಅವರೆಲ್ಲ
ಈ ಮೂರು ಚಿತ್ಪ್ರಕೃತಿ ಸಂಭವ
ತಾಮಸಾಂತ ಗುಣತ್ರಯಂಗಳ
ಸೀಮೆಯಿಂದಲಿ ಮುಕ್ತರಾದವರಿಲ್ಲ ಕೇಳಿಂದ ೪೦

ಶಮೋದನುಸ್ತಪಶ್ಯಾಚಂ ಕ್ಷಾಂತಿರಾರ್ಜವ ಮೇವಚ
 ಜ್ಞಾನಂ ವಿಜ್ಞಾನಮಾಸ್ತಿ ಕ್ಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಂ ಕರ್ಮ ಸ್ವಭಾವಜಂ ೪೨
 ಶೌರ್ಯಂ ತೇಜೋ ಧೃತಿರ್ದಾರ್ಪಣ್ಯಂ ಯುದ್ಧೇ ಚಾಪ್ಯಪಲಾಯನಂ
 ದಾನಮಿಶ್ವರ ಭಾವಶ್ಚ ಕ್ಷಾತ್ರಂ ಕರ್ಮ ಸ್ವಭಾವಜಂ ೪೩

ಹಲಿವು ಪ್ರಾಣಿಗಳೊಳಗೆ ಯೋಗ್ಯತೆ
 ನೆಲೆಸಿಹುದು ಸಂಸಾರದಲಿ ನಿ
 ಮೂಲ ಸುವೋಕ್ಷದಿ ಬ್ರಹ್ಮಕ್ಷತ್ರಿಯ ವೈಶ್ಯರೆಂತೆಂದು
 ತಿಳಿಯೊ ಪಾದಜರೆಂದು ಯೋಗ್ಯತೆ
 ಯಲಿ ಯುತರು ಜನಿಸಿರಲು ಅವರವ
 ರಲಿ ಯೋಗ್ಯತೆಯ ನನುಸರಿಸಿ ಗುಣಕರ್ಮಗಳು ಬೇರಹುವು ೪೧

ಶಮದನುಂಗಳು ತಪವು ಶೌಚವು
 ಸಮನಿಸಿದ ಸೈರಣಿಯು ಋಜುತನ
 ವಮಲತತ್ವಜ್ಞಾನ ವಿಜ್ಞಾನಂಗಳನಿತಿನ್ನೂ
 ವಿಮಲ ಆಸ್ತಿತ್ವಾದಿ ಗುಣಗಳು
 ಕ್ಷಮೆಯ ಸುರರಿಗೆ ಧರಣಿಯಲಿ
 ನೇಮಿತ ಸ್ವಭಾವಜ ಕರ್ಮಗಳು ಕೇಳೆಂದ ಮಾಧವನು ೪೨

ಧೃತಿಯು ದಕ್ಷತೆ ಶೌರ್ಯ ತೇಜವು
 ಅತಿ ಭಯದಿ ಯುದ್ಧದಲಿ ಓಡದ
 ಸ್ಥಿತಿಯು ಪಾತ್ರರಿಗನುದಿನದಿ ದಾನವನೆ ಕೊಡುತಿಹುದು
 ಸ್ಮೃತಿ ವಿಹಿತ ದಂಡನೆಯು ದುರುಳರ
 ಸತತ ನಿಗ್ರಹ ಮಾಳ್ವ ಕರ್ಮವು
 ಮತಿವಂತ ಕೇಳಿ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಸ್ವಭಾವಜ ಕರ್ಮಗಳನೆಂದ ೪೩

ಕೃಷಿ ಗೋರಕ್ಷ ವಾಣಿಜ್ಯಂ ವೈಶ್ಯಂ ಕರ್ಮಸ್ವಭಾವಜಂ ಪರಿಚರ್ಯಾತ್ಮಕಂ ಕರ್ಮ ಶೂದ್ರಸ್ಯಾಪಿ ಸ್ವಭಾವಜಂ	೪೪
ಸ್ವೇಸ್ವೇ ಕರ್ಮಣ್ಯಭಿರತಸ್ಸಂಸಿದ್ಧಿಂ ಲಭತೇ ನರಃ ಸ್ವಕರ್ಮ ನಿರತಸ್ಸಿದ್ಧಿಂ ಯಥಾ ವಿಂದಂತಿ ತಚ್ಛೃಣು	೪೫
ಯತಃ ಪ್ರವೃತ್ತಿಭೂತಾನಾಂ ಯೇನ ಸರ್ವಮಿದಂ ತತಂ ಸ್ವಕರ್ಮಣಾ ತಮಭ್ಯರ್ಚ್ಯ ಸಿದ್ಧಿಂವಿಂದತಿ ಮಾನವಃ	೪೬

ಎಲೆ ನರನೆ ಕೃಷಿ ಮಾಡುವುದು ಗೋ
ಗಳನೆ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿಹುದು ನಿತ್ಯದಿ
ಹಲವು ಪರಿ ವಾಣಿಜ್ಯ ವೈಶ್ಯ ಸ್ವಭಾವಜರ ಕರ್ಮ
ತೀಳಿಯೊ ಈ ತ್ರಿನಿಧರನೆ ಸೇವಿಸು
ತಲಿ ಅವರ ಪರಿಚರ್ಯಾ ಮಾಡುವುದು
ಇಳಿಯೊಳಗೆ ಶೂದ್ರ ಸ್ವಭಾವಜ ಕರ್ಮ ಕೇಳಿಂದ

೪೪

ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ವಕರ್ಮದಲಿ ರತಿ
ಇಮ್ಮಹಿಯೊಳುಳ್ಳವಗೆ ಸಿದ್ಧಿಯು
ನಿರ್ಮಲದ ಮೋಕ್ಷನದು ಲಭಿಸುವುದಿದು ನಿಮಿತ್ತದಲಿ
ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ವಕರ್ಮ ನಿರತರು
ಈ ಮಹೀ ಮಂಡಲದಿ ಹ್ಯಾಗತಿ
ನಿರ್ಮಲದ ಸಿದ್ಧಿಯನೆ ಪಡೆವರೊ ಅದನೆ ಕೇಳಿಂದಾ

೪೫

ಸೂತ್ರಮಾಲಿಕಾ:—

ಅವನ ದಿಶಿಂದ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯೋ
ಅವನಿಂದೆಲ್ಲ ಜಗ ವ್ಯಾಪಿಸಿಹುದೊ
ಆ ಮಹಾತ್ಮನ ಸ್ವಕರ್ಮಗಳಿಂದಲರ್ಚಿಸುತ
ಈ ಮನುಷ್ಯರನುಲಿಸಿದ್ಧಿಯ ಪಡೆವರೋ

ಶ್ರೀಯಾನ್ ಸ್ವಧರ್ಮೋ ವಿಗುಣಃ ಪರಧರ್ಮಾತ್ ಸ್ವನುಷ್ಠಿತಾತ್
 ಸ್ವಭಾವ ನಿಯತಂ ಕರ್ಮ ಕುರ್ವನ್ನಾಪ್ನೋತಿ ಕಿಲ್ಬಿಷಂ ೪೭
 ಸಹಜಂ ಕರ್ಮ ಕೌಂತೇಯ ಸದೋಷಮಪಿ ನತ್ಯಜೇತ್
 ಸರ್ವಾರಂಭಾಹಿ ದೋಷೇಣ ಧೂಮೇನಾಗ್ನಿರಿವಾವೃತಾಃ ೪೮
 ಅಸಕ್ತ ಬುದ್ಧಿ ಸ್ಸರ್ವತ್ರ ಜಿತಾತ್ಮಾನಿಗತಸ್ಪೃಹಃ
 ನೈಷ್ಕರ್ಮ್ಯಸಿದ್ಧಿಂ ಪರಮಾಂ ಸಂನ್ಯಾಸೇನಾಥಿಗಚ್ಛತಿ ೪೯
 ಸಿದ್ಧಿಂ ಸ್ವಾಪ್ನೋ ಯಥಾ ಬ್ರಹ್ಮ ತಥಾಽನಿಶಮೋ
 ಸಮಾಸೇನೈವ ಕೌಂತೇಯ ನಿಷ್ಠಾ ಜ್ಞಾನಸ್ಯ ಯಾ ಪರಾ ೫೦
 ಬುದ್ಧ್ಯಾ ವಿಶುದ್ಧಯಾ ಯುಕ್ತೋ ಧೃತ್ಯಾಽನಿಶತ್ಮನಃ ನಿಯಮ್ಯಚ
 ಶಬ್ದಾದೀನ್ ವಿಷಯಾಂಸ್ತೃಕೃತ್ವಾ ರಾಗದ್ವೇಷೌ ವ್ಯದಸ್ಯಚ ೫೧

ಪರ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗ್ಗನುಷ್ಠಿವುದರಿಂ
 ಪರಮ ವಿಗುಣೋಪಿ ಕೇಲ್ತನ್ನ ಧರ್ಮ
 ನರಗೆ ಶ್ರೀಯಃಪ್ರದ ಸ್ವಭಾವ ನಿಯತದ ಕರ್ಮ
 ನಿರುತ ಆಚರಿಸೆ ಸಿಲ್ಬಿಷವೈದನೋ.
 ಸಹಜ ಕರ್ಮವು ದೋಷಯುತವಾದಡಾಗಲಿ
 ಇಹದಿ ಮರುಳಾಗ್ಯದನೆ ಬಿಡಲಾಗದು
 ಸರ್ವ ಕರ್ಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಕರ್ತೃತ್ವ ಮತಿ
 ಸರ್ವ ದೋಷಕೆ ಅಧಿಕ ದೋಷವಾಗಿ
 ಹೊಗೆಯಿಂದ ಅಗ್ನಿ ಮುಸುಕಿವ್ವಂತೆ ಲೋಕದಲಿ
 ಬಗೆಬಗೆಯ ಕರ್ಮವು ಸದೋಷವಾಗಿ
 ಇರುತಿಹುದದು ನಿಮಿತ್ತದಿ ಜೀವ ಕರ್ತೃತ್ವ
 ಪರಿಹರಿಸಿ ಸಕಲ ಕರ್ಮದ ಫಲದಲಿ
 ಸಕ್ತನಾಗದ ಜಿತಾತ್ಮನು ನಿಗತಸ್ಪೃಹೆಯುಳ್ಳ
 ಭಕ್ತ ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಸನ್ಯಾಸದಿಂದ

ಏವಿಕ್ತಸೇವೀ ಲಘ್ವಾಶೀ ಯತ ವಾಕ್ಯಾಯ ಮಾನಸಃ
 ಧ್ಯಾನಯೋಗಪರೋ ನಿತ್ಯಂ ವೈರಾಗ್ಯಂ ಸಮುಪಾಶ್ರಿತಃ ೫೨
 ಅಹಂಕಾರಂ ಬಲಂ ದರ್ಶಂ ಕಾಮಂ ಕ್ರೋಧಂ ಪರಿಗ್ರಹಮ್
 ನಿಮುಚ್ಯ ನಿರ್ಮಮ ಶ್ಯಾಂತೋ ಬ್ರಹ್ಮ ಭೂಯಾಯ ಕಲ್ಪತೇ ೫೩
 ಬ್ರಹ್ಮ ಭೂತಃ ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮಾ ನಶೋಚತಿ ನಕಾಂಕ್ಷತಿ
 ಸಮಸ್ಪರ್ವೇಷು ಭೂತೇಷು ಮದ್ಭಕ್ತಿಂ ಲಭತೇ ಪರಾಮ್ ೫೪

ಇಷ್ಟವಲ್ಲದ ಸರ್ವ ಕರ್ಮ ನಾಶಾಖ್ಯ
 ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾಗಿಹ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನೈದುವ
 ಅ-ಪರಬ್ರಹ್ಮ (ಲಕ್ಷ್ಮಿ) ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಅವನಿಗಿಂತಾಹುದೋ
 ಸುಪವಿತ್ರ ಕೇಳದನು ಒರೆವೆನೀಗ
 ಅಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಸಾಧಕವು ಎನಿಸ
 ಸುಪವಿತ್ರ ನಿಷ್ಕೆಯನೆ ಯಾತರಿಂದ
 ನರನು ಪಡೆವನೊ ಅದನೆ ಸಂಕ್ಷೇಪದಿಂದ ನೀ
 ನರಿಯೊ ಎನ್ನಿಂದ ಹೇ ಪಾಂಡುಸುತನೆ
 ಶುದ್ಧವಾದ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದವನು
 ಶಬ್ದ ನೊದಲಾದಖಳ ವಿಷಯಗಳಲಿ
 ಸಕ್ತಿಯನೆ ಅಳಿದು ಧೈರ್ಯಾದಿ ಮನವ ನಿಗ್ರಹಿಸಿ
 ಮುಕ್ತನಾಗಮಿತ ರಾಗದ್ವೇಷದಿ
 ಪರಮ ವೈರಾಗ್ಯವಾಚ್ಛಿಸಿ ಲಘು ಭೋಜನದಿ
 ನಿರುತ ತನುಮನ ವಚನ ನಿಯಮಿಸುತಲಿ
 ಪರಮ ಏಕಾಂತ ಪ್ರದೇಶವನೆ ಸೇವಿಸುತ
 ಹರಿಧ್ಯಾನ ಯೋಗಪರನಾಗಿ ಕುಳಿತು
 ಜರಿಮ ಹಮ್ಮನೆ ಬಲವು ದರ್ಶ ಕಾಮ ಕ್ರೋಧ
 ಪರಿಹರಿಸಿ ಅತ್ಯಾಸೆ ತ್ಯಜಿಸಿ ನಿರುತ

ಭಕ್ತ್ಯಾ ಮಾಮುಘಿ ಜಾನಾತಿ ಯಾವಾನ್ ಯಶ್ಚಾಸ್ತಿ ತತ್ತ್ವತಃ
ತತೋಮಾಂ ತತ್ತ್ವತೋ ಜ್ಞಾತೌ ವಿಶತೇ ತದನಂತರಂ

೫೫

ಸರ್ವ ಕರ್ಮಾಣ್ಯಪಿ ಸದಾ ಕುರ್ವಾಣೋ ಮದ್ವ್ಯಸಾಶ್ರಯಃ
ಮತ್ಪ್ರಸಾದಾದವಾಪ್ನೋತಿ ಶಾಶ್ವತಂ ಪದಮವ್ಯಯಂ

೫೬

ಚೇತಸಾ ಸರ್ವ ಕರ್ಮಾಣಿ ಮಯಿ ಸಂನ್ಯಸ್ಯ ಮತ್ತರಃ
ಬುದ್ಧಿಯೋಗ ಮುಪಾಶ್ರಿತ್ಯ ಮಚ್ಛಿತ್ತಃ ಸತತಂಭವ

೫೭

ದುರುಳರಿಂದಲಿ ಪ್ರತಿಗ್ರಹವಳಿದ ನಿರ್ಮಮನು

ಪರಮ ಶಾಂತನು ಬ್ರಹ್ಮಧ್ಯಾನಕವನು

ಅರಹನೆಂದೆನುತ ಕಲ್ಪಿಸಿ ಯೋಗ್ಯನೈ ಕೇಳು

ನರನಿ ಬ್ರಹ್ಮಧ್ಯಾನಿಯಾದ ನರನು

ಶೋಚಿಸನು ಪಾಪಫಲ ಬಹುದೆನುತ, ಕಾಂಕ್ಷಿಸನು

ನಾಕಾದಿ ಲೋಕ ಸುಖ ಜೀಕೆನುತಲಿ

ಘನ ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮಸಾಗೆಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ

ಅನುದಿನದಿ ಯೋಗ್ಯತೆಯ ಮಾರದಂತೆ

ಸಮನಾಗಿರುವನೆನ್ನ ಪರಮ ಭಕ್ತಿಯ ಪಡೆದು

ಅಮಲ ಸದ್ಭಕ್ತಿಯಿಂದಲಿ ಎನ್ನನು

ನಾನೆಷ್ಟು ಮಹಿಮನೋ ಎಂಥಾವನಾಗಿಹೆನೊ

ಆ ನಿಜವನರಿತು ತದನಂತರದಲಿ

ಅಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನದಿಂದರಿತು ಎನ್ನನು ಬಳಿಕ

ಸುಪವಿತ್ರನಾಗೆನ್ನ ಸದನ ಹೊಗುವ

೪೬-೫೬

ಅರ್ಥ:-

ಸರ್ವ ಕರ್ಮಗಳ ಎನ್ನಾಶ್ರಯದಿಂ ಸರ್ವ ಕಾಲದಲಿ ಮಾಡುವನು

ಸರ್ವ ಶ್ರೇಷ್ಠನವ ಮತ್ಪ್ರಸಾದದಿಂ ಸರ್ವೋತ್ತಮ ಪದವೈದುವನು

ಮುಚ್ಚಿತ್ತ ಸ್ಪರ್ವ ದುರ್ಗಾಣಿ ಮತ್ಪ್ರಸಾದಾತ್ಪರಿಷ್ಕೃತಿ
 ಅಥ ಚೇತ್ತ್ವ ಮಹಂಕಾರಾತ್ ನ ಶೋಷ್ಯಸಿ ವಿನಂಕ್ಷ್ಯಸಿ ೫೮
 ಯದ್ಯಹಂಕಾರಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ನಯೋತ್ಸ್ಯ ಇತಿ ಮನ್ಯಸೇ
 ಮಿಥ್ಯಾಪ ವ್ಯವಸಾಯಸ್ತೇ ಪ್ರಕೃತಿಸ್ತ್ವಾಂ ನಿಯೋಕ್ಷ್ಯತಿ ೫೯
 ಸ್ವಭಾವಜೀನ ಕೌಂತೇಯ ನಿಬದ್ಧಸ್ವೇನ ಕರ್ಮಣಾ
 ಕರ್ತುಂ ನೇಚ್ಛಸಿ ಯನ್ನೋಹಾತ್ ಕರಿಷ್ಯಸ್ಯವಶೋಽಪಿ ತತ್ ೬೦
 ಈಶ್ವರಸ್ಪರ್ವ ಭೂತಾನಾಂ ಹೃದ್ವೇಶೇಽರ್ಜುನ ತಿಷ್ಠತಿ
 ಭ್ರಾಮಯನ್ ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ಯಂತ್ರಾರೂಢಾನಿ ಮಾಯಯಾ ೬೧
 ತಮೇವ ಶರಣಂಗಳಚ್ಛ ಸರ್ವಭಾವೇನ ಭಾರತ
 ತತ್ಪ್ರಸಾದಾತ್ಪರಾಂ ಶಾಂತಿ ಸ್ಥಾನಂ ಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯಸಿ ಶಾಶ್ವತಂ ೬೨

ಮನವಚನಗಳಿಂ ಸರ್ವಕರ್ಮಗಳ ಅನವರತೆನ್ನಲಿ ಅರ್ಪಿಸುತ
 ಘನ ಬುದ್ಧಿಯ ಯೋಗವನಾಶ್ಚಿಸನುದಿನ ಮತ್ಪರನಾಗುತ ಚಿತ್ತ ೨
 ಎನ್ನಲಿ ನೆಲೆಗಾಣಿಸುವನಾಗ ಕೇಳೆನ್ನಲಿ ಮನವಿಡುತಿರಲೇನು
 ಎನ್ನ ಪ್ರಸಾದದಿ ಸರ್ವ ದುರ್ಗಗಳ ಚೆನ್ನವಾಗಿ ದಾಟುವೆ ನೀನು ೩
 ಪರಮ ಅಹಂಕಾರವನಾಶ್ಚಿಸೀ ಪರಿ ಹೇಳದ ಎನ್ನೊ ಚನವನೇ
 ನರನೆ ಗರುವದಿಂ ಕೇಳದ ಪಕ್ಷದಿ ಮರುಳನಾಗಿ ಕೆಡುವೆಯೊ ನೀನು ೪
 ಪರಮ ಅಹಂಕಾರವನಾಶ್ಚಿಸೀಪರಿ ಸ್ವಕೇಯ ಧರ್ಮದ ಯುದ್ಧ
 ಜರು ಮಾಡೆನೆಂದರಿದ ಪಕ್ಷದಲಿ ನರನೆ ಕೇಳು ಹೇಳುವೆ ಶುದ್ಧ ೫
 ಮರುಳನಾಗಿ ನಿನ್ನೀ ವ್ಯವಸಾಯವು ಪರಮ ಮಿಥ್ಯವಾಹದು ಸಿದ್ಧಾ
 ಹರಿಯಿಚ್ಛೆಯು ನಿನ್ನನು ಈ ಕಾರ್ಯದಿ ತ್ವರದಿ ನಿಯೋಗಿವುದಿದು ಬದ್ಧಾ ೬
 ಇದ ಮಾಡಲು ನೀ ಮೋಹದಲಿಚ್ಛಿಸದಲಿರೆ ನಿನ್ನ ಸ್ವಭಾವದಲಿ
 ಉದಿತ ಸ್ವಕರ್ಮಗಳಿಂ ಬಂಧಿತನಾಗಿರನೆ ಮಾಳ್ವೆ ಕೇಳವಶದಲಿ ೭

ಇತಿ ತೇ ಜ್ಞಾನ ಮಾಖ್ಯಾತಂ ಗುಹ್ಯಾದ್ಗುಹ್ಯತರಂ ಮಯಾ
ವಿವೃಶ್ಯೈತದಶೇಷೇಣ ಯಥೇಚ್ಛಸಿ ತಥಾ ಕುರು ೬೩

ಸರ್ವಗುಹ್ಯತಮಂ ಭೂಯಶ್ಯಣುಮೇ ಪರಮಂ ವಚಃ
ಇಷ್ಟೋಽಸಿ ಮೇಧ್ಯಡಮತಿ ತ ಕ್ಷ್ಯಮಿ ತೇ ಹಿತಮ್ ೬೪

ಮನ್ಮನಾಭವ ಮದ್ಭಕ್ತೋ ಮದ್ಯಾಜೇ ಮಾಂ ನಮಸ್ಕುರು
ಮಾಮೇ ವೈಷ್ಯಸಿ ಸತ್ಯಂತೇ ಪ್ರತಿಜಾನೇ ಪ್ರಿಯೋಸಿ ಮೇ ೬೫

ಈಶನಿಹನು ಸರ್ವ ಪ್ರಾಣಿಗಳ್ಳುದ್ದೇಶದಿ ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳನ್ನು
ಭಾಸುರೇಚ್ಛೆಯಿಂ ಯಂತ್ರಾರಾಧರ ಗೃಹಿಸಿತಿರುಗಿಸುತಲಿಹನಿನ್ನು ೬

ನರನೆ ಕೇಳು ಆ ಹರಿಯನೆ ಸರ್ವ ಪ್ರಕಾರದಿ ಮೊರೆಹೊಗು ಅವನ್ವರದೀ
ಉರುತರ ಶಾಂತಿಯ ಶಾಶ್ವತ ಸ್ಥಾನವ ತ್ವರದಿಪಡೆದು ಸುಖಿಸುವಿ ಮುದದಿ ೯

ಇನಿತು ಗುಹ್ಯದೊಳ್ ಗುಹ್ಯಜ್ಞಾನವ ನಿನಗೆನ್ನಿಂದುತ್ತವೊ ಇದನೆ
ಘನಮತಿಯಿಂದೆಲ್ಲವನೆ ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ಮನನ ಮಾಡಿ ತಿಳಿ ಪಾಂಡವನೆ ೧೦

ತದನಂತರದಲಿ ಹ್ಯಾಗಿಚ್ಛಿಸುವೆಯೊ ಅದರಂದದಿ ನೀ ಮಾಡೆಂದು
ಯದುಪುಂಗವ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದ ವಿಧವ ಕೇಳು ಕುರುಪನೆ ಇಂದು ೧೧

೫೭-೬೩

ಪಟ್ಟದೀ:—

ಮತ್ತೆ ಗೋಪ್ಯಗಳೆಲ್ಲರೊಳಗ
ತ್ಯುತ್ತಮದ ಅತಿ ಗೋಪ್ಯವನೆ ನಾ
ವಿಸ್ತರಿಸುವೆನು ನಿನಗೆ ಆ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ವಚನವನೆ
ಚಿತ್ತದಲಿ ಅವಧರಿಸು ನೀನತಿ
ಭಕ್ತಿಯುತ ಎನಗೆಷ್ಟ ದೃಢಮತಿ
ಮತ್ತದು ನಿಮಿತ್ತದಲಿ ಹಿತವನೆ ಒರೆವೆ ಕೇಳೆಂದ ೬೪

ಸರ್ವ ಧರ್ಮಾನ್ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಮಾಮೇಕಂ ಶರಣಂ ವ್ರಜ
 ಅಹಂ ತ್ವಾ ಸರ್ವ ಪಾಪೇಭ್ಯೋ ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಮಾಶುಚಃ ೬೬
 ಇದಂ ತೇನಾತಪಸ್ಕಾಯ ನಾಭಕ್ತಾಯ ಕದಾಚನ
 ನಚಾ ಶುಶ್ರೂಷ ವೇವಾಚ್ಯಂ ನ ಚ ಮಾಂ ಯೋಽಭ್ಯಸೂಯತಿ ೬೭
 ಯ ಇದಂ ಪರಮಂ ಗುಹ್ಯಂ ಮದ್ಭಕ್ತೇಷ್ವಭಿಧಾಸ್ಯತಿ
 ಭಕ್ತಿಂ ಮಯಿ ಪರಾಂ ಕೃತ್ವಾ ಮಾಮೇ ವೈಷ್ಯತ್ಯಸಂಶಯಃ ೬೮

ಮನವ ಎನ್ನಲಿ ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿ ನೀ
 ನನುದಿನದಿ ಮದ್ಭಕ್ತನಾಗೈ
 ಘನ ಸುಯಜ್ಞಗಳೆನ್ನಗೋಸುಗ ಯಜಿಸುತಿರು ಎನ್ನ
 ಅನವರತ ನಮಿಸುತಿರೆ ಯ
 ನ್ನನುಪಮದ ಪದನೈದುವೆಯೊ ನೀ
 ನೆನಗೆ ಪ್ರಿಯನಿದು ನಿಜವು ಮಾಡುವೆ ಶಪಥವೆಂತೆಂದ ೬೫

ಪರಿಹರಿಸಿ ಇದಕೆನ್ನ ಎಲ್ಲಾ
 ಪರಿ ವಿರುದ್ಧದ ಧರ್ಮ ಮಾರ್ಗವ
 ಮರೆಯನ್ನೈದಿರು ಎನ್ನ ಒಬ್ಬನ ಹೀಗಿರಲು ನಾನು
 ನಿರುತ ನಿನ್ನನು ಸರ್ವ ಪಾಪದ
 ಪೊರೆಗಳಿಂದಲಿ ಬಿಡುಗಡೆಯ ಮಾಡ
 ಡಿಸುವೆನು ಮತ್ತುರದಿ ಶೋಕಿಸಬೇಡ ನೀನೆಂದ ೬೬

ನಿನಗೆ ಉಪದೇಶವನೆ ಮಾಡಿದ
 ಘನ ಸುಗೀತಾಶಾಸ್ತ್ರ ಗೋಪ್ಯವು
 ಅನುದಿನದಿ ಶುಶ್ರೂಷವಿಲ್ಲದ ನರಗೆ ಪಿಶುನರಿಗೆ
 ಅನವರತ ತಪವಿಲ್ಲದಾತಗೆ
 ಮನುಜರೊಳು ಮದ್ಭಕ್ತರಲ್ಲದ
 ಚನಕೆ ಎನ್ನೊಳಸೂಯೆ ಯುತರಿಗೆ ಪೇಳ್ವದಲ್ಲೊಂದು ೬೭

ನಚ ತಸ್ಮಾನ್ಮನುಷ್ಯೇಷು ಕಶ್ಚಿನ್ನೇ ಪ್ರಿಯಕೃತ್ತಮಃ
ಭವಿತಾ ನ ಚ ಮೇ ತಸ್ಮಾದನ್ಯಃ ಪ್ರಿಯತರೋ ಭವಿ

೬೯

ಆವ ನರನೀ ಪರಮ ಗುಹ್ಯವ
ಪಾವನದ ಮದ್ಭಕ್ತ ಜನಗಳೆ
ಗೀವನೋ ಉಪದೇಶ ಆ ಸತ್ಪುರುಷ ಎನ್ನಲ್ಲಿ
ಭಾವ ಶುಚಿಯುಲಿ ಭಕ್ತಿಯನೆ ಮಾಡ
ಡೀ ವಿಮಲ ಮತ್ಪದವ ನೈದುವ
ಈ ವಿಷಯದಲಿ ಇಲ್ಲ ಸಂಶಯವೆಂದ ನಸುರಾರಿ

೬೮

ರಾಗ ರೇಗುಪ್ಪಿ ಅಟತಃ

ಇವನತಿ ಪ್ರಿಯನೋ ಪಾರ್ಥನೆ - ಎನಗಿವ

ಪ.

ಭುವನದಿ ತಾಪತ್ರಯದಿ ಬೆಂದವರಿಗೆಲ್ಲ
ತನಕದಿ ಗೀತಾಮೃತವ ನೆರೆಯುವನ್ಯಾರೊ

ಅ.

ನರ ಸಂಘರೋಳಗೆ ಒಬ್ಬಾನೊಬ್ಬ
ನಿರ ಧರೆಯೊಳಗೆ ಪ್ರಿಯಕೃತ್ತಮ
ಪರಮ ಗೀತಾಶಾಸ್ತ್ರ ಉಪದೇಶ ಮಾಡುವ
ನರನೆಂಥ ಪ್ರಿಯನೊ ಎನಗೆ ಅಂಥಾ ಪ್ರಿಯರಿಲ್ಲ

೧

ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಮುಂದೂ ಈದೃಶ ಪ್ರಿಯ
ಹುಟ್ಟಾನೆಂದೆಂದೂ ಭೂಲೋಕದಿ
ಉತ್ತಮ ಗೋಪ್ಯವಿದನ್ಯ ಭಕ್ತರಿಗೆಲ್ಲ
ಬಿತ್ತತಾ ಚರಿಸುವ ನರ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಧರೆಯೊಳು

೨

ಮಾನವನಿದನೆ ಅನವರತದಿ
ಜ್ಞಾನ ದಾನವನೆ ಮಾಡುತಲಿರೆ
ದೀನಪಾಲಕ ಇಂದಿರೇಶ ವಿಠಲನಾ
ದಾನ ನೀನೆ ಮೋಕ್ಷ ಸುಖವ ಸುಲಭದಿ ಕೇಳೊ

೩

೬೯

ಅಭ್ಯೇಷ್ಯತೇ ಚ ಯ ಇಮಂ ಧನ್ಯಂ ಸಂವಾದ ಮಾವಯೋಃ
 ಜ್ಞಾನ ಯಜ್ಞೇನ ತೇನಾಹ ಮಿಷ್ಟಸ್ಸಾಮಿತಿ ಮೇ ಮತಿಃ ೭೦
 ಶ್ರದ್ಧಾವಾನನಸೂಯಶ್ಚ ಶೃಣು ಯಾದಪಿ ಯೋ ನರಃ
 ಸೋಽಪಿ ಮುಕ್ತಶ್ಯುಭಾನ್ ಲೋಕಾಃ ಪ್ರಾಪ್ನುಯತ್ಪುಣ್ಯ
 [ಕರ್ಮಣಾಂ ೭೧

ಕಚ್ಚಿದೇತಚ್ಛ್ರೂತಂ ಪಾರ್ಥ ತ್ವಯೈಕಾಗ್ರೇಣ ಚೇತಸಾ
 ಕಚ್ಚಿದಜ್ಞಾನ ಸಮೋಹಃ ಪ್ರಣಿಷ್ಟಸ್ಮೇ ಧನಂಜಯ ೭೨

ಚತುರ್ದಶಾಧ್ಯಾಯಃ—

ಯಾವ ನರ ಧರ್ಮಸಾಧಕವಾದ ನಮ್ಮ, ಈ
 ಸಂವಾದ ರೂಪ ಗೀತೆಯ ನಡ್ಡೆಯನ ಮಾಳ್ವ
 ಆ ವಿವೇಕಿಯು ಮಾಳ್ವ ಜ್ಞಾನ ಯಜ್ಞದಿ ನಾನು
 ಅವನಿಯಲಿ ಯಜಿಸಿಕೊಂಬೆ. ೭೦

ಶ್ಲೋಕಃ—

ತಿಳಿ ಹೀಗೆ ಎನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪವಿಂತೆಂದೂ
 ಮಲರಹಿತ ಶ್ರದ್ಧೆಯಲಿ ಯುಕ್ತನೆಂದೆಂದು
 ಘನ ಅಸೂಯಾದಿ ದೋಷವನಳಿದ ನರನು
 ಇನಿತಿದನೆ ಶ್ರವಣ ಮಾಡುತಲಿರಲು ಅವನು ೭೧
 ಘನ ಪಾಪದಿಂ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಪುಣ್ಯವನೆ
 ಅನುದಿನದಿ ಕೃತ ಕರ್ಮಗಳ ಲೋಕಗಳನೆ
 ಪಡೆದು ಸುಖಭೋಗಿಸುತಲಿಹನು ಪಾಂಡವನ
 ಕೆಡನು ಮದ್ಭಕ್ತನೆಂದೆಂದು ಕೇಳಿದನೆ
 ಎಲೆ ಧನಂಜಯನೆ. ಏಕಾಗ್ರ ಮತಿಯಿಂದ
 ಚಲಿಸದಿದು ಶ್ರುತವಾಯಿತೇನೊ ನಿನ್ನಿಂದ
 ಅಜ್ಞಾನ ಜನ್ಯ ಮೋಹವು ಕೆಟ್ಟಿತೇನೊ
 ಸುಜ್ಞಾನ ದೊರೆತು ಮನ ಸ್ಥಿರವಾಯಿತೇನೊ ೭೨

ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ:—

ನಷ್ಟೋ ಮೋಹ ಸ್ತೃತಿರ್ಲಬ್ಧ ತ್ವತ್ಪ್ರಸಾದಾನ್ಮಯಾಽಚ್ಯುತ
ಸ್ಥಿತೋಸ್ಥಿ ಗತಸಂದೇಹಃ ಕರಿಸ್ಯೇ ನಚನಂ ತವ ೭೩

ಸಂಜಯ ಉವಾಚ:—

ಇತ್ಯಹಂ ವಾಸುದೇವಸ್ಯ ಪಾರ್ಥಸ್ಯ ಚ ಮಹಾತ್ಮನಃ
ಸಂವಾದಮಿವ ಮಶ್ರೌವಮದ್ಭೃತಂ ರೋಮಹರ್ಷಣಂ ೭೪

ಷಟ್ಪದೀ:—

ಚ್ಯುತಿರಹಿತ ಹರಿತ್ವತ್ಪ್ರಸಾದದಿ
ಸ್ತೃತಿ ಲಭಿಸಿತ್ತೆ ಎನ್ನ ಮೋಹದ
ತತಿಯು ಕೆಟ್ಟಿತು ಜ್ಞಾನ ದೊರಕಿತು ಧನ್ಯನಾನಾದಿ
ಪತಿತಪಾವನ ತ್ವದ್ವಚನವನೆ
ಸತತ ಆಚರಣೆಯನೆ ಮಾಡುವೆ
ಗತ ಸುಸಂಶಯನಾದೆ ಯುದ್ಧಕೆ ನಿಂದೆ ನೋಡೆಂದ ೭೫

ಅಷ್ಟಪದೀ ಸಂಜಯ:—

ಕುರುಪತಿಯೆ ಹೀಗೆ ಮಹಮಹಿಮನೆಂದೆನಿಸಿದಾ
ಹರಿಗೆ ಪಾರ್ಥಗೆ ನಡೆದ ಸಂವಾದದದ್ಭುತದ
ಪರಮ ರೋಮಾಂಚಕರವಾದ ಈ ಗೋಪ್ಯವನೆ
ಕುರುವರನೆ ನಾ ಕೇಳಿದೆ

ಪರಮ ಯೋಗೀಶನೆಂದೆನಿಸಿದಂಥಾ ಕೃಷ್ಣ
ಕುರುಣದಲಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಸ್ವಯಂ ಪಾರ್ಥಗುಪದೇಶಿ
ಸಿರುವ ಈ ಗುಹ್ಯತಮ ಪರಮ ಯೋಗವನೆ ವ್ಯಾ
ಸರ ಪ್ರಸಾದದಿ ಕೇಳಿದೆ ೭೬

ವ್ಯಾಸ ಪ್ರಸಾದಾಚ್ಛ್ರಿತವಾನೇತದ್ಗುಹ್ಯಮಹಂ ಪರಂ
ಯೋಗಂ ಯೋಗೇಶ್ವರಾತ್ಮತ್ವಾತ್ ಸಾಕೃತ್ಪ್ರಾಪ್ತಂ ಯತಸ್ತ್ವಯಂ ೭೫

ರಾಜನ್ ಸಂಸ್ಕೃತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತ್ಯ ಸಂವಾದ ಮಿಮಾಮದ್ಭುತಂ
ಕೇಶವಾರ್ಜುನಯೋಃ ಪುಣ್ಯಂ ಹೃಷ್ಯಾಮಿ ಚ ಮುಹುರ್ಮುಹುಃ ೭೬

ತಚ್ಚ ಸಂಸ್ಕೃತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತ್ಯ ರೂಪಮತ್ಯದ್ಭುತಂ ಹರೇಃ
ವಿಸ್ಮಯೋ ಮೇ ಮಹಾನ್ರಾಜನ್ ಹೃಷ್ಯಾಮಿ ಚ ಪುನಃ ಪುನಃ ೭೭

ಪದ ಶ್ರೀರಾಗ ಅಟಕಾಳ

ಶ್ರುಣು ಭೂಪತೆ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನೆ ಈಗಲೆ
ರಣದಲಿ ನಡೆದತಿ ಗೋಪ್ಯವನೆ ಪ.

ಯದುವರ ಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನರ ಪಾವನದ
ಅದುಭುತ ಸಂವಾದಗಳನ್ನೆ
ವಿಧವಿಧದೀಪರಿ ನೆನೆದು ನೆನೆದು ಮನ
ತುಡಿ ಮೊದಲಿಲ್ಲದ ಹರುಷವನೆ ೧

ಮರಳಿ ಮರಳಿ ಐದ.ವೆ ಕೇಳಿ ನರ
ವರನೆ ವಿಶ್ವರೂಪನ ಧರಿಸಿ
ಮೆರೆವ ಹರಿಯು ಅತ್ಯದ್ಭುತ ಮಹಿಮೆಯ
ಸ್ಮರಿಸಿ ಸ್ಮರಿಸಿ ವಿಸ್ಮಯವೆನಗೆ ೨

ಜನಿಸುವುದೂ ಪುನಃ ಪುನಃ ನೆನೆದದು
ಘನ ಹರುಷದಿಯುತನಾಗುವೆನೊ
ಮನುಜಾಧಿಪ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನೆ ಕೇಳಿ
ಘನ ಸಿದ್ಧಾಂತ ವಚನವನ್ನೇ ೩

ಯತ್ರ ಯೋಗೀಶ್ವರಃ ಕೃಷ್ಣೋ ಯತ್ರ ಪಾರ್ಥೋ ಧನುರ್ಧರಃ
ತತ್ರ ಶ್ರೀರ್ವಿಜಯೋಭೂತಿ ಧ್ರುವಾನೀತಿರ್ಮುತೀರ್ಮು ೭೪

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾಸೂಪನಿಷತ್ಸು ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಯಾಂ
ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನ ಸಂವಾದೇ
ನೋಕ್ಷಯೋಗೋನಾಮ
ಅಷ್ಟಾದಶೋಧ್ಯಾಯಃ

ಎಲ್ಲಿ ಯೋಗಿಗಳಿಗೊಡೆಯ ಕೃಷ್ಣನೋ
ಎಲ್ಲಿ ಪಾರ್ಥ ಧನು ಧರಿಸಿಹನೋ
ಅಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ನೀತಿಯು ರಣ
ದಲ್ಲಿ ವಿಜಯ ಐಶ್ವರ್ಯಗಳು ೪

ಧ್ರುವದಿಂದಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡಿಹುದೆನುತಲಿ
ಅವನೀಶನೆ ಎನ್ನಯ ಮತಿಯೊ
ಕವಿಗಳೊಡೆಯ ಇಂದಿರೆಪತಿ ವಿಠಲ
ಅವತರಿಸಿಹ ಯದುಕುಲದಲ್ಲಿ ೫

೭೬-೭೮

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಚಂದ್ರಾಭಿಧತನೂಜ ಶೇಷನಾಮಾಖ್ಯ
ವಿರಚಿತೇ “ಗೀತಾರಂಜನಾ”ಖ್ಯ ಗ್ರಂಥೇ
ಸಕಲತತ್ವನಿರೂಪಣಯೋಗೋನಾಮಃ
ಅಷ್ಟಾದಶೋಧ್ಯಾಯಃ

ಮಂಗಳಾರತಿ ಪದ್ಯಾ

ಮಂಗಳ ಮಾರಮಣನಿಗೆ ಜಯ

ಮಂಗಳ ಯದುಪುಂಗವ ಹರಿಗೆ

ಪ.

ಸತ್ಯಭಾಮೆಯ ವಲ್ಲಭ ಹರಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ

ಭೃತ್ಯರ ಕರುಣದಿ ಪಾಲಿಸಗೆ

ಸ್ತುತ್ಯಗೆ ಮಂಗಳ ವಿಧಿ ಭನ ಮುಖರಿಗೆ

ನಿತ್ಯದ ಪದವಿಯ ಕೊಡುವವಗೆ

೧

ತುಂಗ ಮಹಿಮ ತುರು ಪಾಲಕಗೆ ನಿತ್ಯ

ಮಂಗಳಯೆನ್ನ ಹೃದ್ಗತ ಹರಿಗೆ

ಸಂಗೀತ ಲೋಲಗೆ ಕೌರವರನೆ ರಣ

ರಂಗದಿ ಕೊಲಿಸಿದ ಅನುಪಮಗೆ

೨

ಮಂದರ ಪರ್ವತವೆತ್ತಿದಗೆ ಸುರ

ವೃಂದಕೆ ಸುಭೆಯನೆ ಉಣಿಸಿದಗೆ

ಮಂದರ ರೂಪಗೆ ಸುಸ್ಥಿತ ವದನಗೆ

ಇಂದಿರೆಪತಿವಿಠಲ ಹರಿಗೆ

೩

॥ ಶ್ರೀ ಭಾರತೀಶಾಂಶುಗಳ ತ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು ॥

